T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

BECERİ TEMELLİ ETKİNLİK KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Günümüzde bilgiyi üreten, günlük hayatında kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen vb. niteliklerdeki bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Anlaşılacağı üzere bireyden yalnızca bilgi sahibi olması değil, belli becerileri kazanması ve bu becerileri hayatının her alanında kullanması beklenmektedir.

Çağımızın becerilerinin öğrenciler tarafından benimsenmesi, içselleştirilmesi ve yaşama aktarılması için beceri temelli uygulamalara yer veren öğrenme süreçlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle öğrencilere bilgi edinmenin yanı sıra bilgiyi beceriye dönüştürmelerini sağlayacak faaliyetler planlanmalıdır. Bu amaçla hazırlanan etkinlik kitabında öğretim programındaki kazanımlar doğrultusunda belirlenen bilgi ve becerilerin öğrencilere bütünleşik bir biçimde kazandırılması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda konu içeriğine uygun beceri kazandırmaya yönelik etkinlikler tasarlanmıştır. Beceri kazanma süreci karmaşık olduğundan öğrencilerin becerileri yeni durumlara aktararak sürekli kullanmasını sağlamak amacıyla aynı becerinin farklı durumlarda kullanımını içeren farklı konu içeriğine sahip etkinliklere yer verilmiştir. Etkinlikler basitten karmaşığa olacak şekilde sıralanmıştır.

Etkinlik kitabında yer alan etkinliklerin bazılarının bireysel, bazılarının grupla yapılması bazı etkinliklerinin iş birliğine dayalı olması, bazı etkinliklerde teknolojinin ön plana çıkarılması öğrencilerde farklı becerilerin geliştirilmesini sağlayacaktır. Etkinliklerin genellikle farklı kategoride farklı becerileri geliştirmeye uygun hazırlanmasının yanında çoğu etkinlikte günlük hayatla ilişki kurulmasına ve öğrencilerde ilgi uyandıracak düzeyde olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi sağlamak için etkinliklerde öğrencilerin sürece aktif katılması, sorumluluk alması da beklenmektedir.

Etkinliklerin öğrencilerimiz için yararlı olması dileğiyle...

9.SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ETKİNLİK LİSTESİ

1. ÜNİTE			
Etkinlik No.	**Kazanım No.**	**Etkinlik İsmi**	**Sayfa No**
1	9.1.1	Edebiyat Ne İşe Yarar?	5
2	9.1.2	Edebiyat ve Bilim	7
3	9.1.3	Sanatçı mı Sanat Eseri mi?	9
4	9.2.4	Hangi Metin?	11
5	9.2.5	Sözcükler Nasıl Doğdu?	13
6	9.2.6	Dilimizi Nasıl Kullanıyoruz?	15
7	9.2.7	Yazmaya Doğru	17
8	9.2.8	İletişimde Yeni Bir Aşama	19
9	9.2.9	Seni Daha İyi Nasıl Tanırım?	21
2. ÜNİTE			
Etkinlik No.	**Kazanım No.**	**Etkinlik İsmi**	**Sayfa No.**
10	A.2.1	Metindeki Kelime ve Kelime Grupları	23
11	A.2.1	Kelime ve Kelime Gruplarını Tanıma	25
12	A.2.2	Görseller ve Metin Arasında İlişki Kurunuz	27
13	A.2.2	Hikâye Türünün Tarihî Gelişimi	29
14	A.2.2	Değişim	31
15	A.2.3	Konumuz Tema	33
16	A.2.3	Konu ve Tema Nedir?	35
17	A.2.4	Çatışmadan Olmaz	37
18	A.2.4	Metnin Derinliklerinde	39
19	A.2.5	Olay Örgüsünü Çözümleme	41
20	A.2.5	Haydi, Olayları Birbirine Bağlayalım	43
21	A.2.6	Kişileri Tanıyalım	45
22	A.2.6	Kahraman Kim?	47
23	A.2.7	Zaman ve Mekânın Kahramanlarla İlişkisi	49
24	A.2.7	Zaman ve Mekân Okumaları	51
25	A.2.8	Anlatıcı ve Bakış Açısı	53
26	A.2.8	Göremediysen Açını Değiştir!	55
27	A.2.8	Metinlerde Anlatıcıyı ve Bakış Açısının İşlevini Nasıl Buluruz?	57
28	A.2.9	Tekniğini Bulalım	59
29	A.2.9	Nasıl Anlatmalı?	61
30	A.2.10	Objektif Ol!	63
31	A.2.10	Öyküleyici Metinlerde Dil ve Anlatım Özellikleri	65
32	A.2.11	Vatani Görev	67
33	A.2.11	Anne ve Baba Fedakârlığı	69
34	A.2.11	Güzelliği Büyütmek	71
35	A.2.13	Farklı Bir Gözle Bakalım	73
36	A.2.13	İlk Mektup	75
37	A.2.13	Toprağa Yaslanmak	77
38	A.2.13	Metni Yorumla	79
39	A.2.14	Yazarı Tanıdınız mı?	81
40	A.2.14	Yazarın Aynası Eseridir	83
41	A.2.16	Güzel Dilimi Öğreniyorum	85
42	A.2.16	Metin Üzerinde Dil Bilgisi Çalışması Yapalım	87
43	A.2.16	Noktalama	88
3. ÜNİTE			
Etkinlik No.	**Kazanım No.**	**Etkinlik İsmi**	**Sayfa No**
44	A.1.1.	Kelimelerin Anlamını Belirliyorum	89
45	A.1.1.	Kelimelerin Anlamını Bağlamı İçerisinde Belirliyorum	90
46	A.1.2.	Şiirin İletisini Belirliyorum	91
47	A.1.2.	Şiirde Tema	92
48	A.1.3.	Ahenk Unsurları	93
49	A.1.3.	Şiirde Ahenk	95
50	A.1.4.	Nazım Biçimini ve Nazım Türünü Buluyorum	97
51	A.1.4.	Nazım Biçimlerini ve Nazım Türlerini Karşılaştırıyorum	99
52	A.1.5.	Şiirdeki Edebî Sanatları Buluyorum	101
53	A.1.5.	Şiir Dilini Öğreniyorum	103
54	A.1.6.	Söyleyici ve Ses	105
55	A.1.6.	Söyleyici ve Okuyucu	107
56	A.1.7.	Şiirimiz ve Değerlerimiz	109
57	A.1.7.	Şiirde Evrensel Değerleri Belirliyorum	110
58	A.1.9.	Şiirde Anlatım Özellikleri	111
59	A.1.9.	Şiirde Duygunun Aktarılması	113
60	A.1.10.	Şiir ve Şair	115
61	A.1.12.	Şiir Metinlerinde Sıfatların İşlevleri	117
62	A.1.12.	Sıfat Çeşitleri	119
63	A.1.13.	Karşılaştırma Yapıyorum	121
64	A.1.13.	Ben Olsaydım	123
4. ÜNİTE			
Etkinlik No.	**Kazanım No.**	**Etkinlik İsmi**	**Sayfa No.**
65	A.2.1	Masallarda Tekerleme	125
66	A.2.2	Hayatımızda Masal	127
67	A.2.2	Masalların Eğitici Yönü	129
68	A.2.3	Metnin Bize Anlattıkları	131
69	A.2.3	Metinlerde Tema ve Konu	133
70	A.2.4	Çatışmalara Çözüm Bulma	135
71	A.2.4	Masaldaki Çatışma	137
72	A.2.5	Metnin Kurgulanışı	139
73	A.2.5	Metinlerde Olay Örgüsü	141
74	A.2.6	Kahramanlar ve Özellikleri	143
75	A.2.6	Metinlerde Kişiler	145
76	A.2.7	Masal Dünyasında Yaşamak	147
77	A.2.7	Bir Varmış Bir Yokmuş	149
78	A.2.8	Anlatıcı Eşek Olsaydı	151
79	A.2.8	Üç Öğüt	153
80	A.2.9	Kurdun Tekniği	155
81	A.2.9	Anlat ama Nasıl?	157
82	A.2.10	Yün Yığını ile Haydut	159

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

9.SINIF

ETKİNLİK LİSTESİ

83	A.2.10	Anlatım Biçimi	161
84	A.2.11	Elmadan İdeale	163
85	A.2.11	Başkası Olma, Kendin Ol!	165
86	A.2.13	Sen Olsan Ne Yapardın?	167
87	A.2.13	Kafes	169
88	A.2.14	Bu Metin Tam Bir Aisopos	171
89	A.2.14	Masalcı Baba	172
90	A.2.16	Masal da Dil Bilgisi Öğretir mi?	173
91	A.2.16	Masal Dili ile Dil Bilgisi	175

5. ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik İsmi	Sayfa No
92	A.2.1.	Kelime Oyunu	177
93	A.2.2.	Roman ve Tarihsel Dönem	179
94	A.2.3.	Ben Olsam	181
95	A.2.4.	Romanda Çatışma	183
96	A.2.4.	Roman ve Çatışma	185
97	A.2.5.	Romanda Olay Örgüsü	187
98	A.2.5.	Olay Örgüsü ve Roman	189
99	A.2.6.	Kişiler ve Roman	191
100	A.2.6.	Romanda Kişiler	193
101	A.2.7.	Romanda Zaman ve Mekânın Algılanışı	195
102	A.2.7.	İnsan ve Mekân Algısı	197
103	A.2.8.	Anlatıcı ve Roman	199
104	A.2.9.	Roman ve Anlatım Teknikleri	201
105	A.2.9.	Romanda Anlatım Teknikleri ve Okur	203
106	A.2.10.	Dönem, Dil ve Üslup	205
107	A.2.10.	Yazar, Dil ve Üslup	207
108	A.2.11.	Değerler	209
109	A.2.11.	Metin, Gerçeklik ve Değerler	211
110	A.2.13.	Okur ve Yorum	213
111	A.2.14.	Yazar-Eser İlişkisi	215
112	A.2.14.	Yazar ve Millî Kültür	217
113	A.2.16.	Yazım ve Noktalama	219
114	A.2.16.	Dil Bilgisi Çalışmaları	221

6. ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik İsmi	Sayfa No
115	A.3.1.	Kelimeler ve Biz	223
116	A.3.2.	Tiyatro ile Tarihsel Dönem İlişkisi	225
117	A.3.2.	Metnin Tarihsel Dönemle İlişkisi	227
118	A.3.3.	Tiyatroda Konu ve Tema	229
119	A.3.3.	Tiyatroda Tema ve Konu	231
120	A.3.3.	Tiyatro Eserinde Konu ve Tema	233
121	A.3.4.	Tiyatroda Çatışma	235
122	A.3.4.	Çatışmayı Buluyorum	237
123	A.3.4.	Dramatik Kurguda Çatışma	239
124	A.3.5.	Tiyatroda Olay Örgüsü	241
125	A.3.5.	Olay Örgüsü	243
126	A.3.5.	Dramatik Örgü Oluşturma	245
127	A.3.6.	Tiyatroda Kişiler	247
128	A.3.6.	Tiyatroda Kadro	249
129	A.3.6	Kent İnsanı ve Yabancılaşma	251
130	A.3.7.	Tiyatroda Mekânın Önemi	253
131	A.3.7.	Tiyatroda Zaman ve Mekân	255
132	A.3.7.	Zaman, Mekân ve İnsanlar	257
133	A.3.8.	Tiyatroda Dil ve Üslup	259
134	A.3.8.	Söz Varlığı ve Üslup	261
135	A.3.8.	Yazar ve Üslup	263
136	A.3.9	Sanat Eserinde İşlenen Değerler ve İnsan	265
137	A.3.11	Okur/İzleyici ve Yorum	267
138	A.3.12	Tiyatro Metni ve Yazar	269
139	A.3.12	Yazar-Metin İlişkisi	271
140	A.3.12	Yazar, Eser ve Okur	273
141	A.3.14	Dil Bilgisi Uygulamaları	275
142	A.3.14	Sahne ve İşaretler	277
143	A.3.14	İnsan, Dil ve Dil Kuralları	279

7. ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik İsmi	Sayfa No
144	A.4.1	Yaşam Öyküsündeki Kelimeler Yaşıyor	281
145	A.4.1	Kelime ve Kelime Gruplarında Anlam	283
146	A.4.1	Kelimelerin İçindeki Yaşam	285
147	A.4.2	Biyografi Yolculuğu	287
148	A.4.2	Hikâye Dolu Bir Yaşam	289
149	A.4.2	Yaşamdan Bir Kesitin Biyografiye Yansıması	291
150	A.4.3	Benim İçimdeki Ben	293
151	A.4.3	Sultan Şairin Hayat Hikâyesi	295
152	A.4.3	Tiyatroya Adanan Bir Yaşam	297
153	A.4.4	Eserlerinde Yaşayan Yazarlar	299
154	A.4.4	Millî Yazar Halide Edip	301
155	A.4.4	Fikirlerle Örülü Bir Yaşam	303
156	A.4.5	Bir Garip Orhan Veli	305
157	A.4.5	Edebiyat Tarihinden Bir Çınar	307
158	A.4.5	Odası Dünyadan Büyük Adam	309
159	A.4.6	Halikarnas'ta Bir Balıkçı	311
160	A.4.6	Millî Şair Mehmet Âkif	313
161	A.4.6	Görsel Bir Dünyanın Düşündürdükleri	315
162	A.4.7	Üslup Ustası Refik Halit Karay	317
163	A.4.7	Şair Yaradılışlı Bir Yazar	319
164	A.4.7	Üslubun Söyledikleri	321
165	A.4.8	Anadolu'nun Rengi Lâtife Tekin	323
166	A.4.8	Dönemine Tanıklık Eden Bir Yazar: Yakup Kadri	325
167	A.4.8	Bir Dönemin Anlattıkları	327
168	A.4.9	Zaman Duvarını Aşan Fazıl Hüsnü Dağlarca	329
169	A.4.9	Çok Yönlü Bir Şair: Asaf Halet Çelebi	331

9.SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ETKİNLİK LİSTESİ

170	A.4.9	Tabiat Dile Gelse Bu Veysel'in Dilidir	333
171	A.4.10	Sanata ve Bilime Katkı Sunanlar	335
172	A.4.10	Anadolu'yu Tanıtan Bir Yazar	337
173	A.4.10	Edebiyatsız Edebiyat Yapan Hikâyeci	339
174	A.4.11	Sinemayla Yaşayan Attilâ İlhan	341
175	A.4.11	Geçmişe Işık Tutan Bir Yazar	343
176	A.4.11	Bu Toprakların Sözcüsü Bir Şair	345
177	A.4.12	Peyami Safa'nın Ruh Yansımaları	347
178	A.4.12	Ressam Şair	349
179	A.4.12	Bir Babanın Hissettirdikleri	351
180	A.4.13	Üstü Cemal Süreya'da Kaldı	353
181	A.4.13	Kelimelere Hükmeden Şair	355
182	A.4.13	Küçük Duyarlılıkların Sözcüsü	357
183	A.4.14	Hayat Çizgimiz	359
184	A.4.14	Aruz Üstadı Mehmet Âkif	361
185	A.4.14	Nice Yaşamların Peşinde	363
186	A.4.15	Yaşar Kemal'le Dil Bilgisi Çalışması	365
187	A.4.15	Fiilde Yapı, Yazım ve Noktalama Çalışması	367
188	A.4.15	Fiiller, Yazım ve Noktalama	369

8. ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik İsmi	Sayfa No
189	A.4.1.	Anlam Zenginliği	371
190	A.4.1.	Sözcük-Bağlam İlişkisi	373
191	A.4.2.	Mektup Türünün Tarihsel Gelişimini Fark Ediyoruz	375
192	A.4.2.	Mektubun Dönemle İlişkisi	377
193	A.4.3.	Bilgilendirici Metnin İletisini Çözümlüyorum	379
194	A.4.3.	Kime Yazmış?	381
195	A.4.3.	Mektubun Özellikleri	383
196	A.4.4.	Metni Anlama	385
197	A.4.4.	Mektupta Ana Düşünce	387
198	A.4.4.	Metni Bütünüyle Kavrama	388
199	A.4.5.	Mektupta Anlatım	389
200	A.4.5.	Mektubun İletisi	391
201	A.4.5.	Metnin Verdiği Mesajı Kavrama	393
202	A.4.5.	Mektupta İfade Yolları	395
203	A.4.6.	Anlatımın Renkleri	397
204	A.4.6.	Metin ve Görselin Uyumu	399
205	A.4.7.	Benim Üslubum	401
206	A.4.8.	Ulusaldan Evrensele	403
207	A.4.8.	Mektupta Değerlerimiz	405
208	A.4.8.	Evrensel ve Manevi Değerler	407
209	A.4.9.	Anlatımda Nesnellik, Öznellik	409
210	A.4.9.	Mektup Bir Belgedir	411
211	A.4.9.	Metni Yorumluyorum	413
212	A.4.10.	Anlatıcının Tavrı	415
213	A.4.10.	Yazarın Gözünden	417
214	A.4.11.	Mektupta Millî Değerler	419
215	A.4.11.	Anlayışlara Göre Değişen Bakış Açısı	421
216	A.4.12.	Yorumum	423
217	A.4.12.	Mektuptan Çıkarımlar	425
218	A.4.13.	Metin ve Yazar İlişkisi	427
219	A.4.13.	Nasıl Bir Yazar?	429
220	A.4.14.	Kimler Ne Yazmış?	431
221	A.4.14.	Türü ve Temsilcilerini Tanıyalım	433
222	A.4.15.	Fiillerin İşlevlerini Belirliyorum	435
223	A.4.15.	Yazım ve Noktalamaya Dikkat	437
224	A.4.15.	Dil Bilgisi Çalışması	439

9. ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik İsmi	Sayfa No
225	A.4.1.	Kelime ve Kelime Gruplarını Anlamlandırma	441
226	A.4.2.	Metin ve Dönem	443
227	A.4.2.	Ruznamelerden Bloglara	445
228	A.4.3.	Konum Ne?	447
229	A.4.3.	Günlük ve Bloglarda Konu, Amaç ve Hedef Kitle	449
230	A.4.3.	Neden Günlük?	451
231	A.4.4.	Günlüğün Asıl Anlattığı Ne?	453
232	A.4.4.	Günlük ve Blogda Ana Fikir, Yardımcı Fikir	455
233	A.4.4.	Düşünüyorum, O Hâlde Varım	457
234	A.4.5.	Anlatımı Biçimlendir, Düşünceyi Geliştir	459
235	A.4.6.	Blogda Görsel Kullanıyorum	461
236	A.4.6.	Metin-Görsel İlişkisi	463
237	A.4.7.	Metinde Üslup Özellikleri	465
238	A.4.7.	Üsluptan Teşhis	467
239	A.4.8.	Metinde Değerler, Tarih ve Mitoloji	469
240	A.4.9.	Bilgi ve Yorum	471
241	A.4.10.	Takındığım Tavır	473
242	A.4.10.	Yazar ve Bakış Açısı	475
243	A.4.11.	Metin ve Gelenek	477
244	A.4.11.	Metinde Fikrî, Felsefi veya Siyasi Akım, Gelenek veya Anlayışların Yansımaları	479
245	A.4.12.	Kendim Yorumluyorum	481
246	A.4.12.	Metni Yorumlama	483
247	A.4.13.	Metin ve Yazar	485
248	A.4.14.	Günlük Türünün Önemli Yazar ve Eserleri	487
249	A.4.14.	Türk Edebiyatında Günlük Türünün Önemli Temsilcileri	489
250	A.4.15.	Dil Bilgisi Çalışması	491

Cevap Anahtarları	493
Kaynakça	542
Görsel Kaynakça	548
Genel Ağ Kaynakçası	549

1.ÜNİTE > Giriş | Kazanım 9.1.1.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	EDEBİYAT NE İŞE YARAR?	25 dk.
Amacı	Edebiyatın bir sanat dalı olarak anlamını ve insana olan katkısını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metinden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

İnsanın bir kitapta kendini bulması, tanıması ne anlama gelir? Aynı anda hem düpedüz sıradan hem de gene eşsiz gizemde bir deneyim gibidir. Sayfaları çevirirken kuvvetli bir betimlemenin, bir olaylar kümesinin, karakterler arasında geçen bir konuşmanın, bir iç monoloğun etkisine kapılırım. Metin ile okur arasındaki boşluk birdenbire, habersizce, şimşek gibi bir anda çakıveren bir bağlantıyla aşılır; bir yakınlık ya da uyuma ışık vurur. Sözcüklerin belli bir birleşiminin barındırdığı önsezi karşısında şaşıp kalmış olan ben ya böyle bir anın gelmesini bekliyor ya da böyle bir anla tesadüfen karşılaşıyorumdur. Her iki durumda da bana hitap edildiğini, çağrıldığımı, davet edildiğimi hissederim: Okuduğum sayfalarda kendi izlerimi bulmaktan alamam kendimi. Bir şeylerin değiştiği su götürmez, perspektifim başka bir yöne kaymıştır, daha önce görmediğim bir şeyi görüyorumdur.

(…)

İnsanı okumaya yönelten güdülerden biri de gündelik deneyimlere ve toplumsal hayatın şekline ilişkin daha derinlikli bir algı kazanma umududur. Edebiyatın şeylerin nasıl olduğuna dair algımızı geliştirme, genişletme veya yeniden düzenleme gücü vardır.

(Düzenlenmiştir.)
Rita Felski, *Edebiyat Ne İşe Yarar*, Metis, s. 37.

1. Edebiyatın kendi dışımızdaki dünyayı algılamamızda sizce nasıl bir işlevi vardır? Düşüncelerinizi açıklayınız.

2. Kitapların olmadığı bir zaman hayal edin. Kitaplarla bugüne kadar kurduğunuz ilişkiyi düşünerek bu durumun size neler hissettirebileceğini betimlemeye çalışın.

3. Kitap okurken yaşadığınız deneyimler ve okuduğunuz kitaptan beklentileriniz nelerdir?

4. Öykü ya da roman türünde yazılmış en beğendiğiniz kitabın adını gerekçeleriyle yazınız.

5. Arkadaşlarınıza okumaları için üç kitap önerisinde bulununuz. Neden bu kitapları önerdiğinizi yazınız.

Hazırlayan: *Ayşe Şule TÜZÜK*

1.ÜNİTE > Giriş | Kazanım 9.1.2
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	EDEBİYAT VE BİLİM	20 dk.
Amacı	Edebiyatın bilim ve güzel sanatlarla ilişkisini fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki tabloyu ve metinleri okuyarak sanatın bilimle ilişkisine yönelik soruları cevaplayınız.***

BİLİM	SANAT
Bilim nesnellik, kanıtlanabilirlik, nedensellik ilkesine dayanır. Gözlem önemlidir.	Sanat; çelişmezlik, özgünlük, açıklık, bütünlük ilkelerine uymalıdır. Gözlem önemlidir.
Bilimde aranan doğruluktur, bilim akla ve mantığa dayanır.	Sanatta öncelikli olarak güzellik aranır, sanat duygu ve sezgilere dayanır.
Bilim, gerçekliği nesnel olarak açıklar.	Sanat, gerçekliği öznel bir bakışla yorumlar.
Bilim, kuram ve yasalara göre hareket eder.	Sanatta sanatçının duygu ve izlenimleri esastır.
Bilim, insanlara fayda vermek amacıyla yapılır.	Sanat, duygu aktarır ve estetik haz verir.
Bilim, terimlere ve kavramlara başvurur.	Sanat, imgeler yoluyla gerçekliği yansıtır.

1. Metin

Kimi yapıların hangi gereksinimler sonucu dikildiğini bilmeyen birisi, bu konuda iyi bir değerlendirici olamaz. Biz de hangi amaçla yapıldığını bilmediğimiz sürece, geçmişin sanatını anlayamayız. Tarih boyunca ne kadar geriye gidersek sanatın hizmet ettiğine inanılan amaçlar o kadar açık ama aynı zamanda yabansı görünmektedir. Oturduğumuz kentlerden uzaklaşıp köylere giderek veya daha da iyisi, kendi uygarlaşmış ülkelerimizden koparak, çok uzak atalarımızınkine hâlâ çok yakın koşullarda yaşayan topluluklara, bizden daha basit oldukları için değil -çünkü onların düşünme biçimleri bizden daha karışıktır-, tüm insanlığın geldiği ilk koşullara daha yakın oldukları için "ilkel" diyoruz. İlkeller için, yararlılık açısından, bir kulübenin yapımıyla bir imgenin üretimi arasında hiçbir ayrım yoktur. Kulübeleri onları yağmurdan, rüzgardan, güneşten ve kendilerini yaratmış olan ruhlardan korurlar. İmgeler ise, onları, doğal güçler kadar gerçek olan öteki güçlere karşı korurlar. Başka bir deyişle, resimler ve heykeller büyüsel amaçla kullanılır.

(Alınmıştır.)
E. H. Gombrich, *Sanatın Öyküsü*, Remzi Kitabevi, s. 39.

2. Metin

Bororo'lar bütün hayal güçlerini, gündelik kullanım araçlarının yalınlığı ile karşıtlık yaratan giyimleri için ya da en azından -giysileri pek yalınkat olduğundan- aksesuarları için seferber ederler. Kadınların, anadan kıza intikal eden gerçek mücevherleri vardır: Bunlar ahşap üzerine takılmış ve ince bağlarla sabitleştirilmiş maymun ya da jaguar dişlerinden takılardır. Böylece bir yandan avların kalıntılarında hak iddia ederken bir yandan da şakaklarındaki saçları erkeklerin yolmasına izin verirler. Erkekler, karılarının saçlarıyla uzun kordonlar örer ve bir türban gibi başlarına sararlar. Şenlik günlerinde onlar ayrıca, bir çif, büyük kabuklu domuzun tırnağından yapılmış ve sedef kakmalar ve tüy ya da pamuklu

püsküllerle süslenmiş, ay biçiminde takılar taşırlar.

(…)

Süs merakı öylesine ileridir ki tören kılıkları içinde olmasalar bile erkekler her zaman yeni takılar uydururlar. Çoğunun başında çelenk vardır: tüylerle bezenmiş kürk şeritler, yine tüyler geçirilmiş hasır halkalar, ağaç bir çember üzerine takılmış jaguar dişinden bir dizi…. Bu güçlü kuvvetli, yapılı adamların kendilerini güzelleştirmek için erkekler evine girmek gerek. Her köşede kesen, birleştiren, oyan, yapıştıran insanlar görürsünüz; nehrin kabukluları parçalar hâline getirilir ve gerdanlık ya da dudak takıları oluşturmak üzere biley taşında iyice cilalanır; bambu ve tüylerden masalsı yapılar yükselir. İri yapılı adamlar bir tiyatro kostümcüsü titizliğiyle birbirlerini, doğrudan derilerine yapıştırdıkları ince tüylerle civciv kılığına sokarlar.

(Alınmıştır.)

Claude Levi-Strauss, *Hüzünlü Dönenceler,* YKY, s. 236.

1. Sanatın ve bilimin yöntemlerini karşılaştırdığınızda her ikisi için ortak olan yöntem nedir? Bu yöntemi gündelik yaşamınızda nasıl ve ne için kullanırsınız?

2. Sanatın ortaya çıkmasında insanlığa yararlı olma düşüncesi hangi aşamada görülmüş olabilir? Gerekçeleriyle belirtiniz.

3. Geçmişteki kültürlerin sanat anlayışlarını anlamak için neler yapılabileceğini 1 ve 2. metni de göz önünde bulundurarak cevaplayınız.

4. Sizce sanat ve bilim, birbirinin karşıtı mı yoksa tamamlayıcısı mıdır? Niçin?

Hazırlayan: *Ayşe Şule TÜZÜK*

1.ÜNİTE > Giriş | Kazanım 9.1.3
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SANATÇI MI SANAT ESERİ Mİ?	20 dk.
Amacı	Edebiyatın güzel sanatlarla ilişkisini kurabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki görsel ve metinlerden yararlanarak soruları cevaplayınız.***

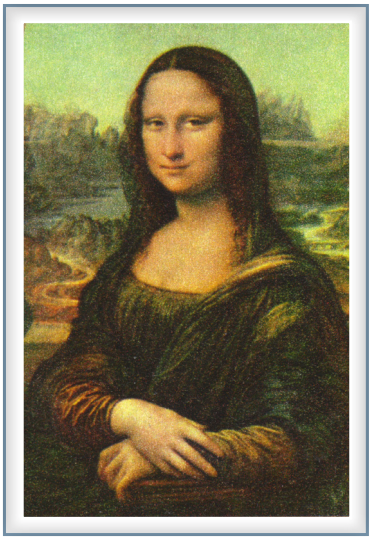

Görsel 1: Mona Lisa

1. Metin

Leonardo, Francesco del Giocondo için karısının portresini, Mona Lisa'yı yapmaya girişti. Bu resim üstünde dört yıl çalıştı ama bitirmeden bıraktı. Günümüzde bu portre Fransa Kralı François'nın elinde, Fontainebleau'da bulunmaktadır. İnsan sanatın doğayı nasıl sadakatle taklit edebileceğini görmek isteseydi, bu portreden kolayca anlayabilirdi çünkü burada Leonardo her canlı ayrıntıyı ustaca yapmıştı. Gözler doğal parıltısına ve nemine sahipti, gözlerin çevresinde kirpikler, icrada en büyük nezaketi gerektiren bütün o pembe ve şeffaf tonlar mevcuttu. Kaşlar tümüyle doğaldı, bir yerde gür çıkmış, başka bir yerde seyrelmişti, derinin gözeneklerine uyuyordu. Burun çok zarif bir şekilde resmedilmişti, gerçek hayattaki gibi pembe ve narin burun delikleri vardı. Yüzün ten renklerine, dudakların kırmızısıyla katılan ağız, boya gibi değil kanlı canlı görünüyordu. Boğazının çukuruna bakınca, damarlarının attığına yemin edebilirdi insan. Bu resim kim olursa olsun en kendinden emin sanatçının umudunu ve cesaretini kıracak bir şekilde yapılmıştı. Leonardo şöyle bir hileye de başvurmuştu: Çok güzel bir kadın olan Mona Lisa'nın resmini yaparken modelinin keyfi dört dörtlük olsun ve genellikle ressamların portrelerine yüklediği melankoli uzak dursun diye şarkıcı ve çalgıcıları ya da soytarıları çalıştırmıştı. Sonuç olarak Leonardo'nun bu resminde öyle hoşa giden bir gülümseme vardı ki insana özgü değil tanrısal görünüyordu; resmi görenler, portrenin gerçeği gibi canlı olduğunu fark ederek şaşırıyordu.

(Alınmıştır.)
Giorgio Vasari, *Sanatçıların Hayat Hikâyeleri,* Sel Yayınları, s. 229.

2. Metin

Bazı sanat eserleri, sanatçısının önüne geçmiştir. Resim alanında Leonardo Da Vinci'nin "Mona Lisa"sı, Edvard Munch'un "Çığlık"ı, Osman Hamdi Bey'in "Kaplumbağa Terbiyecisi" tablosu bunlar arasında sayılabilir. Müzik alanında Mozart'ın "Twinkle Twinkle Little Star", yani "Daha Dün Annemizin" şeklinde çevirdiğimiz bir halk ezgisi üzerine piyano denemeleri yaptığı şirin eseri ya da Türk Marşı, edebiyat alanında Reşat Nuri Güntekin'in "Yaprak Dökümü" ve "Çalıkuşu" romanları, Rıfat Ilgaz'ın sinemaya uyarlanarak Türk sinemasının klasikleri arasında yer alan "Hababam Sınıfı" romanı sanatçılarının önüne geçmiş eserler arasında sayılabilir.

Komisyon

1. Giocondo olarak da bilinen ünlü Mona Lisa tablosunun, yapıldığı dönemden bugüne ününün artarak sürmesinin nedeni ne olabilir?

2. Mona Lisa'yı ait olduğu tablodan çıkarıp bir roman kahramanı yapmak isteseniz onu hangi koşullarda yaşamış, nasıl biri olarak anlatırdınız? Karakter özellikleri, yaşadığı dönem ve çevre ile mesleği vb. başlıkları da düşünerek bir paragraf yazınız.

3. 2. metinde size sanat eserleri mi yoksa eserlerin sanatçıları mı daha tanıdık geldi?

4. Sizin de aklınıza gelen ama sanatçısını bilmediğiniz sanat eserlerine örnekler veriniz. Eserlerin yaratıcılarının aklınıza gelmemesinin nedenleri neler olabilir?

5. Farklı sanat dallarına uyarlanan edebî eserlerden üç tanesine örnek veriniz.

Hazırlayan: *Ayşe Şule TÜZÜK*

1.ÜNİTE > Giriş | Kazanım 9.1.4

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	HANGİ METİN?	20 dk.
Amacı	Metinleri sınıflandırma becerisi kazanabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız.***

1. Metin

TÜRK TİYATRO TARİHİ

Geleneksel tiyatro başlığı altında hem köylü tiyatrosu geleneğini, hem halk tiyatro geleneğini anlıyoruz. Bunların birbirleriyle değinmeleri olmamasına karşın benzeşen yönleri vardır. Batı tiyatrosundan ayırıcı olan yönleri üzerinde durursak her şeyden önce sahnesiz bir tiyatrodur ve yazılı bir metne dayanmazlar. Şarkı, dans, söz oyunları başlıca nitelikleridir. Güldürü öğesi asaldır, gerçekçi değildir - ilerde değineceğimiz açık biçim, göstermeci, soyutlaştırma gibi belirli yöntemlere dayanır. Devamlı olmaktan çok takvime ve çeşitli vesilelere dayanır. Kişilerin karakter niteliği olmayıp hepsi önceden belirlenmiş, kalıplaşmış tiplerdir.

(Alınmıştır.)
Metin And, *Türk Tiyatro Tarihi*, İletişim Yayınları, s. 12.

2. Metin

MAKİNE

VEFA -Artık dükkânda hemen hemen hiç bulunmuyormuşsun Salih Efendi! Dün bir arkadaş şikâyet ediyordu.

SALİH -(Hem çalışıp hem konuşarak) Ne bulunayım Vefa Bey? Ya camide, ya kahvede, ya da evdeyim. Özel müşterilerim gelince haber salıyorlar, koşuyorum. Olmazsa akşamları uğrayıp hesap alıyorum. Gençler bana tıraş olmak istemiyorlar. Benim tıraş ettiklerim ihtiyarlar, emekli subaylar, emekli memurlar. Onlar da bir hayli zaman var ki ayaklarını çekmeye başladılar. Çünkü yorgun adamlar… Sessizlik istiyorlar. Kalfalar, çıraklar ya radyoyu sonuna kadar açıyorlar yahut genç müşterilerle bir maç konusu, (…) hikâyesi tutturup gürültüye başlıyorlar. Benim ihtiyar müşterilerim de çok defa tıraşı yarıda bıraktırıp dükkândan fırlıyorlar. Eskiden berber dükkânlarında makas şıkırtısından başka ses duyulmazdı. Şimdi o sesten başka her şey duyuluyor.

(Alınmıştır.)
Cevat Fehmi Başkut, *Bütün Eserleri: Koca Bebek-Makine*, İnkılap Yayınları, s. 72.

3. Metin

MASAL

Çocuk ruhum kaygılardan âzâde,
Yüzlerde nûr, ekinlerde bereket…
At üstünde mor kâküllü şehzade,
Unutmağa başladığım memleket…

Şakağımda annemin sıcak dizi,
Kulağımda falcı kadının sözü,
Göl başında pâdişahın üç kızı,
Alaylarla Kaf dağına hareket…

Orhan Veli Kanık

(Alınmıştır.)
Orhan Veli, *Bütün Şiirleri,* YKY, s. 59.

1. Yukarıdaki metinler sizce neden farklı biçimlerde yazılmıştır?

2. Öğretmeniniz COVID-19 salgınının neden olduğu süreçle ilgili duygularınızı anlatan bir metin yazmanızı isteseydi bu metni hangi türde yazardınız? Neden bu türü tercih ettiğinizi belirtiniz.

3. Arkadaşlarınızla okulda bir gazete çıkarmaya karar verdiniz. Bu gazetenin çok okunması ve beğenilmesi için hangi tür metinlere yer verirdiniz? Nedenleriyle açıklayınız.

4. Kendinizi edebî metin türlerinden biri olarak hayal etseniz okuyucularınıza bir şeyler öğretmeyi mi yoksa onların duygu dünyasına seslenmeyi mi tercih ederdiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Ayşe Şule TÜZÜK*

1.ÜNİTE > Giriş | Kazanım 9.1.5
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SÖZCÜKLER NASIL DOĞDU?	20 dk.
Amacı	Öğrencilerin sözcüklerin oluşumu hakkında düşünmelerini ve akıl yürütmelerini sağlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız.***

BUNUN ADI FİNDEL

Nick parmağını kaldırdı. "Evet ama ben hâlâ sözcüklerin niye farklı anlamlar taşıdığını anlayamadım. Örneğin, k-ö-p-e-k'in, havlayan ve kuyruğunu sallayan şey demek olduğuna kim karar veriyor? Bunu kim diyor?" Ve bayan Granger zokayı yuttu. "Kim diyor köpek, köpek demektir diye? Sen diyorsun Nicholas. Sen, ben ve bu sınıftaki, bu okuldaki, bu ilçedeki, bu ildeki ve bu ülkedeki herkes. Hepimiz aynı fikirdeyiz. Ama Fransa'da yaşıyor olsak, hepimiz o tüylü, dört ayaklı yaratığı tanımlamak için farklı bir sözcük kullanacaktık –chien, 'şiyen' diye okunuyor, ama senle benim k-ö-p-e-k dediğimiz şey anlamına geliyor. Almanya'da hund diyorlar ve işte dünyanın her yanında böyle farklı sözcükler kullanılıyor. Ama bu sınıfta herkes tüylü yaratığa başka bir ad vermeyi kararlaştırmış ve herkes de buna uymuş olsaydı, o zaman havlayan, tüylü yaratık öyle anılır ve günün birinde sözlüğe de öyle geçerdi. Bu kitabın içindekileri bizler belirliyoruz." Kocaman sözlüğe işaret etti. Ardından bakışlarını Nick'e çevirdi ve yine gülümsedi.

Sonra da şöyle devam etti: "Ama tabii, bu sözlük çok akıllı yüzlerce insan tarafından uzun yıllar içinde hazırlandı; bu bakımdan bizim için o bir kural oluşturuyor. Kurallar değişebilir elbette ama gerçekten gerekliyse. Yeni sözcüklere ihtiyaç duyulabilir ama o kitaptakilerin oraya konmalarının geçerli nedenleri vardır."

(Alınmıştır.)
Andrew Clements, *Bunun Adı Findel,* Günışığı Kitaplığı, s. 39-41.

1. Metinde sözcüklerin oluşumu nasıl anlatılmaktadır?

2. Edebî eserlerde ve radyo, televizyon, sosyal medya gibi iletişim kanallarında kullanılmasını sağlamak amacıyla beş harfli, nesne ismi olabilen yeni bir sözcük türetin. Bu sözcüğün yaygınlaşması ve kabul görmesi için nasıl bir yol izlersiniz?

3. Bugün yabancı sözcükler yerine Türkçede karşılığını bulduğumuz ve yaygınlık kazanan pek çok ifade vardır. Bilgisayar ve buzdolabı bu türden kelimelere örnek verilebilir. Ayrıca kokpit, buton gibi dilimizde yerleşiklik kazanarak Türkçe sözlüklere giren sözcükler de vardır. Bunun nedenleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

4. Sanat, bilim ya da teknoloji ile ilgili kavramların başka dillerden dilimize girmiş olmasının nedeni ne olabilir?

Hazırlayan: *Ayşe Şule TÜZÜK*

1.ÜNİTE > Giriş | Kazanım 9.1.6

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	DİLİMİZİ NASIL KULLANIYORUZ?	20 dk.
Amacı	Dilin gündelik yaşamdaki kullanım biçimleri hakkında düşünebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız.***

1. Metin

ARGO VE JARGON

Argo, bir dilin parçası olmasının yanı sıra toplumun belirli bir kısmı tarafından kullanılan, kendine ait sözler, deyimler ve deyişlerin bütününden oluşmuş özel bir dildir. Argodaki kelimelerin anlamı açıkça belli değildir. Eski anlamlara yeni bir anlam verilir. Argo; uydurma, benzeştirme, sadeleştirme, kelimeye farklı bir anlam katma, ana dildeki kelimeyi farklı bir anlamda kullanma, yabancı kelimeler ile yerli kelimelerin bir arada kullanılması gibi yollarla oluşan bir dildir. Geçmişte, argo için külhanbeyi ağzı tanımlaması yapılırken şimdilerde seviyesiz ağzı, serseri ağzı, ayaktakımı ağzı, nobran ağzı ve lümpen ağzı gibi isimler verilmektedir.

Argo ile sıklıkla karıştırılan ve birbirleriyle bağlantılı olan jargon, eski Fransızcada, on ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda ortaya çıkmış ve daha sonraki yüzyıllarda İngilizceye dahil olmuştur.

Hem argo hem de jargon, iki özel dil çeşididir. Jargon ve argo arasındaki temel fark; jargon, belirli bir faaliyet, meslek, grup ya da olayla ilgili olarak kullanılan terminoloji iken argo, konuşmacının lehçesinde veya dilinde standart olarak kabul edilmeyen gayriresmi kelime ve ifadelerin kullanımıdır. Jargon kelimesi içinse fikrî veya mesleki yönden aralarında ortaklık olan kişilerin kullandıkları, birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlayan ortak ağızdır demek mümkündür.

(Düzenlenmiştir.)
Jale Kök, *Popüler Batı Müziği Şarkı Sözlerinde Argo Kullanımı ve Dil Bilimsel Analizi,* s. 11.

2. Metin

ROMANDA AĞIZ KULLANIMI

Fakir Baykurt, romanlarında köy yaşamını, köylünün bilincindeki ve bilinçaltındaki duygularını, tepkilerini ortaya koyarken yöresinin ağız özelliklerini eserlerine taşımaktadır. Irazca'nın Dirliği adlı romanında "Harman kalktıktan sonra emeğinizin garşılığını vereyim. Bizim gağnı var. Mallar da eyi kötü dayanırlar. Emme dişeyli halıyla Haççam anadatı kaldıramaz. İnsan denecek yeri galmadı zaten. Eşşek eşşeği ödünç gaşır deyzem." Eserden alınan kesitten anlaşılacağı üzere, garşılığını, gağnı, eyi, emme, dişeyli, Haççam, anadat, galmadı, eşşek, gaşır, deyzem kelimeleri yörenin ağız özelliklerini taşımaktadır. Harman, gağnı, anadat kelimelerinden ise yörede tarım yapıldığı anlaşılmaktadır. Baykurt'un romanlarına yansıyan Burdur'un söz varlığından yola çıkarak Burdur ağzının özelliklerine dair birçok bilgi edinilebilir.

(Alınmıştır.)
Gül Banu Duman, Semanur Yener, *Fakir Baykurt'un "Irazca'nın Dirliği" Adlı Romanının Ağız Kullanımı Açısından İncelenmesi,* s. 44.

1. Günlük yaşamda konuşma dilinin bulunulan mekâna ve konuşulan kişilere göre farklılık göstermesinin nedenleri neler olabilir?

2. Argonun özellikle gençler arasında yaygın olmasının nedenleri sizce neler olabilir? Açıklayınız.

3. Fakir Baykurt'un "Irazca'nın Dirliği" romanında olduğu gibi yapıtlarda kahramanların ağız özelliklerinin yansıtılması okuma sürecinizi nasıl etkiler?

4. Ülkemizdeki yurttaşların ağız özelliklerinden yola çıkarak nereli olabileceğine dair tahminlerde bulunabilir misiniz? Örneklerle açıklayınız.

5. Jargonlar sıklıkla hangi meslek grupları içinde kullanılır? Örnekler veriniz.

Hazırlayan: *Ayşe Şule TÜZÜK*

1.ÜNİTE > Giriş | Kazanım 9.1.7
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAZMAYA DOĞRU	25 dk.
Amacı	Yazma ve okuma arasındaki farkları kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız.***

1. Metin

DİL ÜSTÜNE

Düşünce ve sanat adamları sözleri ve yazılarıyla dile değer kazandırırlar. Bu işi, dile yenilik getirmekten çok onu bükmek, imkânlarını çoğaltmak, gücünü artırmak yoluyla yaparlar. Yeni kelimeler getirmezler. Onları zenginleştirir, anlamlarını ve kullanımlarını sağlamlaştırır, derinleştirirler; onlara alışılmamış bir çeşni verirler; ama bunu da dört bir yanı düşünerek, ustalıkla yaparlar. Zamanımızın yazarlarına bakınca herkesin harcı olmadığı anlaşılıyor bu işin. Herkes gibi konuşmayı küçümseyerek cüretli işlere girişiyorlar. Ortaya bir sürü zoraki tuhaflıklar, soğuk anlamsız yapmacıklar çıkarıyorlar, bunlar anlatılmak istenen şeyi yükseltecek yerde alçaltıyor. Yenilik oldu mu bayılıyorlar. İşe yarayıp yaramadığı umurlarında değil. Yeni bir kelime kullanmak isteğiyle eskisini atıyorlar, çok defa da attıkları kelime yenisinden daha kuvvetli, daha diri duruyor.

(Alınmıştır.)
Montaigne, *Denemeler,* Türkiye İş Bankası Yayınları, s. 207.

2. Metin

EDEBİYATTA BİLGİ

Edebiyat yapıtları ile bilgi yapıtları karşılaştırılamaz, demiyorum; neden karşılaştırılmasın. Yalnız ne var ki bu karşılaştırmayı, edebiyatı değerlendirirken temel diye benimsemek, edebiyatça değeri bilgice değerde aramaktır. Asıl yerinde aramaktır buysa edebiyatı. Tek tek ya da dizi dizi bilimsel önermeleri güzellikleri yönünden öbekleyerek bilgice değerlendirmek ne denli saçma bir şeyse, edebiyatı doğruluk-yanlışlık açısından yorumlayıp kavramaya yeltenmek de o denli saçmadır. Bilginin bilgi değeri nasıl bilgiliğindeyse, edebiyatın edebiyat değeri de edebiyatlığındadır. Ustanın yazdığı tarih, yazar eğitiminden geçmiş bir matematikçinin matematik kitabı, sanattan, özellikle edebiyat sanatından derlenene benzeyen tatlar verebilir insana. Tıpkı bunun gibi, bilime açık bir yazar, edebiyat gücünü bozmuyorsa bu, bilgece katkılarla bağlayabilir okuyucuyu.

(Alınmıştır.)
Nermi Uygur, *İnsan Açısından Edebiyat,* YKY, s. 75.

1. "Edebiyat değeri"nin oluşmasında dilin nasıl bir etkisi vardır? Metinlerden yararlanarak açıklayınız.

2. Edebî kitapları mı yoksa kurmaca olmayan kitapları mı okumayı tercih edersiniz? Nedenini açıklayınız?

3. Yazmayı mı yoksa okumayı mı tercih edersiniz? Tercihinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

4. Duygu ve düşüncelerinizi yazarak anlatmak istediğinizde nelere dikkat edersiniz?

5. Bugüne kadar ne türden yazıları hangi amaçla yazdınız?

6. Yazdığınız metinlerde/yazılarda kendinizi daha açık ve etkileyici ifade etmek için sizce neler yapmalısınız?

Hazırlayan: *Ayşe Şule TÜZÜK*

1.ÜNİTE > Giriş | Kazanım 9.1.8
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	İLETİŞİMDE YENİ BİR AŞAMA	20 dk.
Amacı	Gelişen teknolojinin farklı yaş gruplarının iletişim biçimlerine etkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız.***

1. Metin

GÜNDELİK İLETİŞİM VE CEP TELEFONU

Green ve Singleton adlı bilim insanları, Pakistan ve İngiliz gençleri arasındaki arkadaşlık ilişkileri içinde mobil telefonlarının anlamını ve yerini araştırmış; çalışmada özellikle yeni mobil telefon teknolojileri yoluyla tekrar yapılandırılan ve dönüştürülen arkadaşlık ilişkileri üzerine odaklanılmıştır. Multimedya jenerasyonu olan gençlerin çoğunluğu, mobil telefonla son derece ilgilidirler. İngiltere'nin kuzeybatısında yapılan çalışma ile mobil telefon kullanımları ve gençlerin algılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Yapılan araştırma, arkadaşlar arasında sosyal aktiviteleri organize etmek için mobil telefonların kullanımı yoluyla, metin ve multimedya mesajlaşma ve yüz yüze iletişim gibi sanal bağlantıyı sürdürebilmek için mobil telefonların kaçınılmaz araçlar olduğunu ortaya koymuş; ayrıca, mobil telefonların, küreselleşen dünyada, daha uzak mesafelerdeki kişilerle sosyal ilişkiler kurulmasını kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır. Arkadaşlık formları değişmektedir ve mobil telefonlar hem bu değişiklikleri kolaylaştırmakta hem de sanal dünyadaki bağların sürdürülmesi için bireyleri önemli ölçüde desteklemektedir.

(Alınmıştır.)
İlknur Aydoğdu Karaaslan ve Leyla Budak, *Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanımlarının Araştırılması,* s. 4552.

2. Metin

ARACILANMIŞ İLETİŞİM

Günümüzde iletişimin ana karakteristik özelliklerinden biri aracılanmış niteliğidir. Teknik ve teknoloji dolayımında gerçekleşen iletişim biçimlerinin giderek baskın bir karaktere bürünmesi, bireysel ve toplumsal iletişim pratiklerinde birçok değişikliği beraberinde getirmiştir. Ancak günümüzde iletişimin giderek fetişize bir karaktere bürünmesi, iletişimin içeriğinin niteliği ya da niceliğinin değişiminden öte bizatihi iletişimin kendisinin kutsandığı ve iletişimin toplumsal yaşam içerisinde özendirilen bir pratiğe dönüşmesine neden olmuştur. Bu durum kitle iletişim araçları için normalleşen bir olgudur, fakat aracılanmış kişiler arası iletişimin teşvik edilmesi görece oldukça yenidir. Bireylerin cep telefonu sahibi olma oranları, operatörlerin abonelerini sürekli konuşmaya teşvik etmesi, aylık on binlerce mesaj paketlerine duyulan karşı konulmaz istek, internet ve akıllı telefonlarla birlikte; mesajlaşma uygulamalarının giderek yaygınlaşması, sosyal medyanın sadece masa üstünden değil her an her yerde olma ve bulunma gibi bir imkânı kullanıcılarına sunması gibi örnekler iletişimin insani ve zaruri bir ihtiyaçtan öte üretilmiş, sevk edilmiş yapay bir ihtiyaç karakterine büründüğünün önemli göstergeleridir.

(Alınmıştır.)
Göksel Göker, *"İletişimin Mcdonaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme", s. 394.*

3. Metin

YAŞLILAR VE YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ

Dünya nüfusundaki yaş ömrünün uzaması, yeni bir araştırma alanı üretmiştir: Yaşlılar. Bilim insanları için bu yaş grubu, geniş ve keşfedilmemiş bir alandır çünkü bu yaş grubundaki insanlar hakkında çok az şey bilinmektedir. Bireylerdeki, ailelerdeki, örgütlerdeki ve toplumlardaki yaşın ve kuşak farklılıklarının sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve kültürel etkilerini anlamak için daha fazla iletişim araştırmasına gerek duyulmaktadır. Özellikle yeni iletişim teknolojilerinin insan hayatıyla hangi noktalarda birleştiğini anlamaya dönük araştırmalar, ağırlıklı olarak çocukları ve gençleri araştırma nüfusu olarak kapsamakta ve bu kitleler üzerine söz söylemektedirler.

Yaşlı nüfus genellikle yaşlıların 'yeni iletişim teknolojileriyle mesafeli olduğu' yönündeki ön yargılardan beslenerek ihmal edilmektedir. Oysa bu tip yaygın ve yanlış stereotiplerin üretiminde medya temsili önemli bir rol oynamakta ve gündelik hayatta yaşlı nüfusun bu stereotiplere uygun davranışları çok seyrek gösterdikleri görülmektedir.

(Alınmıştır.)
Sema Yıldırım, *Kuşaklararası İletişim Açısından Yeni İletişim Teknolojileri,* s. 21

1. Elli yıl öncesi ile bugünü karşılaştırdığınızda iletişimde ne tür bir farklılaşma olduğunu söyleyebilirsiniz?

2. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler iletişimin niteliğini etkilemiş midir? Açıklayınız.

3. İletişim teknolojileri ile ilgili araştırmaların özellikle çocuklar ve gençler üzerinde yapılmasının nedenleri ne olabilir?

4. Yaşlıların "yeni iletişim teknolojilerine mesafeli olduğu" yönündeki yargıya katılır mısınız? Nedenleriyle açıklayınız.

Hazırlayan: *Ayşe Şule TÜZÜK*

1.ÜNİTE > Giriş *Kazanım 9.1.9*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**SENİ DAHA İYİ NASIL TANITIRIM?**	25 dk.
Amacı	Etkili dinleme ve anlatma yoluyla ifade olanaklarını geliştirebilmek.	Grup

1.Yönerge ***Öğrenciler ikişer ikişer eşleştirilir. Her öğrenciye beşer dakika süre verilir. Bu süre içinde öncelikle kendilerine dair düşünmeleri, kendilerini yeni tanıştıkları bir kişiye tanıtmak için söylemek istediklerini planlamaları ve eşleştikleri arkadaşlarına kendilerini tanıtmaları istenir. Her iki öğrenci de etkili bir dinlemeyle birbirlerini dinler ve sürenin sonunda her öğrenci arkadaşını sınıftaki arkadaşlarına tanıtır.***

2.Yönerge ***Sınıfta yapılan tanıtımların bitiminde öğrencilerle birlikte etkinlik değerlendirilir. Değerlendirme yaparken eleştirel bir bakış oluşturmak için öğrencilere bazı sorular sorulabilir. Örneğin, arkadaşınızdan neler duymak isterdiniz? Arkadaşınızın anlatılan özelliklerinden özellikle dikkatinizi çeken oldu mu? Niçin? Arkadaşınızın etkili bir anlatım sergilediğini düşünüyor musunuz? vb.***

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

2.ÜNİTE > **Hikâye** *Kazanım: A.2.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METİNDEKİ KELİME VE KELİME GRUPLARI**	20 dk.
Amacı	Anlamı bilinmeyen kelime ve kelime gruplarının anlamını metinden hareketle bulabilmek. Bu kelime ve kelime gruplarını farklı bağlamlarda kullanabilmek. Sözcüklerin anlamında bağlamın önemini fark edebilmek.	Bireysel
Gerekli Materyaller: TDK Türkçe Sözlük, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü		

Yönerge ***Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na ait "Ceviz" adlı hikâyeyi okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

CEVİZ

On beş günden beri köyden köye dolaşıyoruz. Bu köylerin her biri, öbüründen daha hüzünlüdür.

Yorgunluk bir taraftan, gönlümüzdeki hüzün öbür taraftan, âdeta nihayeti yok bir gurbet ve sürgün yolunda gibiyiz. Eski hayatımız, arkamızda bıraktığımız alışkanlıklar, ilişkiler bize bir başka asra ait efsaneler şeklinde görünüyor. Bir daha eski hâlimize dönecek miyiz? Bu gamlı seyahat günün birinde nihayete erecek mi? Buna hiç ihtimal vermiyoruz. Mutlaka ya bir köyün ya o köyün dere ve bayırlarından biri içinde can vereceğiz gibi bir hisle doluyuz. Harbin bir ateş sağanağı hâlinde savurarak, yakarak, yıkarak üstünden geçtiği bu yerlerde genellikle hayalen tasavvur ettiğimiz ahiret âlemini, cennetle cehennem ortasındaki cansız ahiret âlemini buluyoruz ve zannediyoruz ki hepimiz yerin altından yürüyoruz. Felaketle, meşakkatle, zahmet ve elemle o kadar haşır neşir olmuşuz ki açlık ve susuzluk gibi şeyler bizi artık korkutmuyor... Birlikte taşıdığımız nevaleler çoktan tükenmiştir; uğradığımız izbelerde ise yiyecek bulmak kabil değildir. Zira bu yerlerde oturanlar tam bir aydan beri, iki taş arasında öğüttükleri ve bir yutulmaz sert hamur hâline koydukları yarı yanmış, yarı kül olmuş buğday taneleriyle geçiniyorlar.

Böyle, manen bozgun, yılgın ve bedenen bitkin bir hâlde, bir akşamüstü, altı saat mütemadiyen yol aldıktan sonra bir köye varıyoruz... Mevsim sonbahar, hava soğuktur. Anadolu'nun sonbahar soğukları nasıl şeydir, bilir misiniz? Ah, Tanrı'm Anadolu'nun soğuk sonbahar soğukları... Bu, insana manevi bir eza veren ve başa kömür gibi vuran acayip bir soğuktur. Vardığımız köyün girişinde bir bulanık su birikintisi var ki hayvan leşleriyle doludur. Burnumuz artık koku almıyor fakat altımızdaki atlar henüz bizden daha çok hassastır, yanı başlarındaki leşleri hisseder etmez birdenbire doludizgin koşmaya başlıyorlar. İşte, böyle koşarak bir taş yığınının içine düşüyoruz. Zaten, köy dediğin yer hep bu taş yığınlarından ibarettir. Bütün gece, burada nasıl barınacağız? Acaba hiç üstü kapalı bir ev, bir dam altı bulamayacak mıyız? Ne gezer! Atlarımızdan inip kendilerine bir kovuk arayan kurtlar gibi dolaşıyoruz; her yere, her köşeye başvuruyoruz; ikide bir kül veya bir toprak yığınının yahut da bir duvar bakiyesinin üstüne çıkıp etrafa bağırıyoruz:

"Yahu, kimseler yok mu?"

İşte biz, kim bilir kaçıncı defa böyle yüksekten bağırdığımız sırada idi ki taş yığınlarının arasından dokuz on yaşlarında bir çocuk başı göründü ve uzun bir müddet bizi hayretle, korku ile seyrettikten sonra yavaş yavaş, ağır ağır, bir yaşlı adam ağırbaşlılığıyla bize doğru ilerlemeye başladı. Bu çocuk kız mı, erkek mi? Tahmin olunamıyordu; ensesine kadar uzamış, rengi şüphe uyandıran ve âdeta kirli bir yığın yün şekline girmiş saçları vardı ve içine parça parça bir eski gömleğin etekleri tıkılmış renkli basmadan bir don giyiyordu, ayakları başı gibi çıplaktı. Henüz insana alışmamış bir ürkek hayvan yavrusu tavrıyla yanımıza yaklaştı; bir müddet şaşkın, yüzümüze baktı ve kendisine bir şey söylememizi bekledi:

(…)

Çocuk önümüze düştü, kırk elli adım ötede kısmen toprağa gömülmüş, ini andıran bir odaya vardık. Burası yarı karanlıktı ve birtakım şüpheli kokular ile doluydu. Kimse var mı idi? En önce hiçbir şeyin farkına varamadık fakat gözlerimiz biraz karanlığa alışır alışmaz odanın içinde bir iki vücudun kımıldadığını gördük; daha sonra bunlardan birinin bir kadın, diğerinin bir ihtiyar adam olduğunu sezdik. Birçok paçavra kümeleri arasında büzülüp oturmuş bu iki insan, bir müddet, hiç seslerini çıkarmadılar, neden sonra ihtiyar titrek bir sesle:

"Hoş geldiniz, buyurun!" dedi.

(…)

Bu felaket ve sefalet ortasında, hayatın bu kadar cevrini görmüş ve iki ayağı birden çukura girmiş bu ihtiyarın kalbindeki bu büyüklük ve bu merhamet kabiliyeti nereden geliyordu? Ben bunu düşündüğüm sırada bir de baktım ki ayakta duran küçük çocuk odanın diğer bir köşesine sokuldu, yere eğildi, orada bir müddet bir şeyler aradı; sonra, küçücük avuçları cevizlerle dolu bize doğru geldi; hiçbir şey söylemeksizin cevizleri önümüze bıraktı; tekrar gitti, yine iki avucu dolu olarak geldi, onları da önümüze boşalttı. Biz, bir susan kıza, bir başı titreyen ihtiyara, bir de karşımızdaki kabahat işlemiş bir insan vaziyetiyle, mahcup ve muhteriz duran çocuğa baktık:

"Yavrum, bu cevizler ne olacak?" dedik.

Çocuk cevap vermedi, önüne baktı. İhtiyar, bir ağa tavrıyla:

"Yiyin, yiyin! Kusura bakmayın." dedi.

O günden beri ceviz namı verdiğimiz, sert ve kuru meyve, bana, ulvi bir şeyin timsali gibi görünüyor.

(Düzenlenmiştir.)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Güzel Yazılar Hikâyeler,* Cilt: 1, TDK Yayınları, Ankara, 2013.

1. Metinde geçen aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının sizdeki çağrışımlarını ve sözlükteki anlamlarını tabloya yazınız.

KELİMELER/KELİME GRUPLARI	ÇAĞRIŞIM	SÖZLÜK ANLAMI
Tasavvur etmek		
Meşakkat		
Nevale		
İzbe		
Kabil		
Mütemadiyen		
Bakiye		
Ulvi		
Timsal		

2. Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimleri bulup anlamlarını yazınız.

a) "Felaketle, meşakkatle, zahmet ve elemle o kadar haşır neşir olmuşuz ki açlık ve susuzluk gibi şeyler bizi artık korkutmuyor…"

b) "Çocuk önümüze düştü, kırk elli adım ötede kısmen toprağa gömülmüş, ini andıran bir odaya vardık."

c) "Birçok paçavra kümeleri arasında büzülüp oturmuş bu iki insan, bir müddet, hiç seslerini çıkamadılar…"

3. "Bu felaket ve sefalet ortasında, hayatın bu kadar cevrini görmüş ve iki ayağı birden çukura girmiş bu ihtiyarın kalbindeki bu büyüklük ve bu merhamet kabiliyeti nereden geliyordu?" cümlesindeki altı çizili ifade size hangi deyimi çağrıştırıyor? Yazarın deyimin aslını değiştirmedeki amacı ne olabilir?

4. Metin günümüzde yazılmış olsaydı "Bu gamlı seyahat günün birinde nihayete erecek mi?" cümlesi nasıl ifade edilirdi?

5. Metni en iyi anlatan üç sözcük yazınız.

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

2.ÜNİTE > Hikâye *Kazanım: A.2.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	KELİME VE KELİME GRUPLARINI TANIMA	25 dk.
Amacı	Bilinmeyen kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin edebilmek ve anlamını belirlediği kelimeleri farklı cümlelerde kullanabilmek.	Bireysel
Gerekli Materyaller: TDK Türkçe Sözlük		

1.Yönerge ***Necip Fazıl Kısakürek'e ait "Şehid" adlı hikâyeden alınan aşağıdaki metni okuyunuz.***

Çocukken evimizde toplanan büyüklerin sözlerini dinlemeye pek meraklıydım. Hele söz, misafirlerin başlarından geçmiş vakalara döküldüğü zaman, karanlık bir köşeye çekilir, çenemi avuçlarımın içine alır, dikkat kesilirdim. Çocuk kafam, evimizde toplanan bu yaşlı başlı insanların hepsinde harikulade kuvvetler farzeder ve bir gün gelip büyüdüğüm zaman bile onların derecesine çıkamayacağım diye içimde bir üzüntü duyardım. Yüzbaşı Enis bey, bunların içinde en bayıldığım insandı. Öyle yaşamış bir yüzü, öyle olgun bir hâli, öyle sakin bir anlatışı vardı ki, o ne söylese, yüzüne gözlerim dalarak bakar ve dinleyenler arasında sözlerini benden daha derin anlayan birisi olabileceğine inanmazdım. Enis bey, geveze değildi. Aksine, gâyet nâdir söyler ve söyleyeceği zamanı iyi bilirdi. Lâfa başlayacağı zaman biraz kımıldanır, bir iki saniye söylemez ve bu kadarcık bir müddet, herkesin toplanıp, dikkatin en büyüğünü ilân eden tavırlarla onu dinlemeye hazırlanması için kâfi gelirdi. Enis bey tatlı bir adamdı. Fakat her hikâyesinde, içimde yılan başlı bir korkunun döndüğünü hissederdim. Bana öyle gelirdi ki, o, dünyada her şeyi yaşamış, her şeyin sonunu ve çaresini bilen kapalı ve korkunç bir adamdır.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
Necip Fazıl Kısakürek, *Hikâyelerim*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2013.

2. Yönerge ***1. soruyu cevaplayabilmek için metindeki altı çizili kelimelerin anlamını Türkçe Sözlük'ten bulunuz.***

1. Metindeki altı çizili kelimelerin yerine bugün hangi kelimeleri kullanmaktayız? Karşılarına yazınız.

KELİMELER	GÜNCEL KULLANIMLARI

2. Metinde geçen bazı deyimler aşağıda verilmiştir. Bu deyimlerin anlamlarını metnin bağlamından yola çıkarak tahmin ediniz. Aşağıda boş bırakılan yere, bu deyimlerin anlamına uygun kullanımlarının yer aldığı bir paragraf yazınız.

DEYİMLER	DEYİMLERİN ANLAMI
Bir köşeye çekilmek	
Yaşlı başlı	
Dikkat kesilmek	
Farz etmek	

Yazdığınız Paragraf:

3. ***Mecaz: Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor.***
Yukarıda "mecaz" kelimesinin sözlük anlamı verilmiştir. Metinde geçen aşağıdaki cümlelerde kalın yazılan sözcük mecaz anlamda kullanılmıştır. Siz de bu kelimeleri gerçek anlamıyla bir cümlede kullanınız.

a) Öyle yaşamış bir yüzü, öyle olgun bir hâli, öyle sakin bir anlatışı vardı ki, o ne söylese, yüzüne gözlerim dalarak bakar ve dinleyenler arasında sözlerini benden daha ***derin*** anlayan birisi olabileceğine inanmazdım.

b) Yüzbaşı Enis Bey bunların içinde en ***bayıldığım*** insandı.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**GÖRSELLER VE METİN ARASINDA İLİŞKİ KURUNUZ**	25 dk.
Amacı	Metinlerin ortaya çıkışı ile insanlık tarihi arasında ilişki kurabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıdaki görselleri dikkatle inceleyiniz.***

1

Mağara resimlerinden (4000-8000 yıl öncesine ait)

2

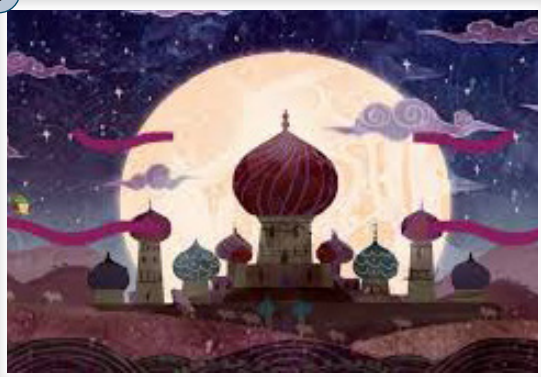

Binbir Gece Masalları

3

Dede Korkut Hikâyeleri'nden

4

Decameron

5

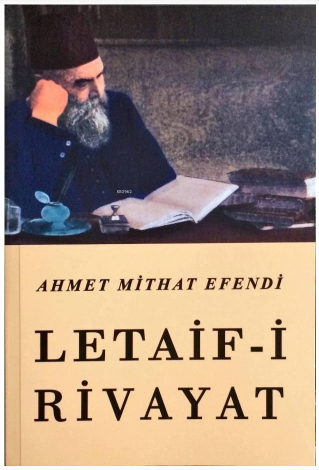

Letaif-i Rivayat

6

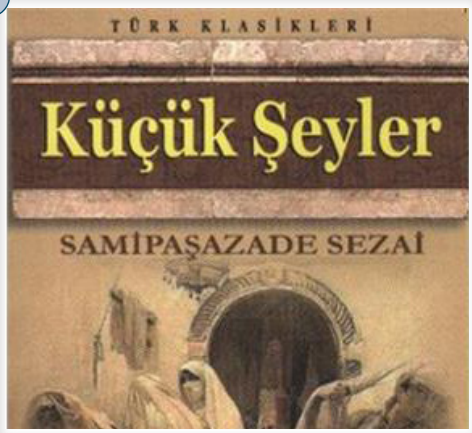

Küçük Şeyler

2. Yönerge ***Aşağıdaki metni dikkatle okuyunuz. Yukarıdaki görsellerle metin arasındaki ilişkiyi düşününüz.***

İNSAN VE DİL

İnsanlık tarihinde ne kadar geriye giderseniz gidin doğayı anlamaya çalışan ve anladıkça geçtiği her yere iz bırakan bir insan görürsünüz. Bu izler günlük yaşam ve hayallere dayalı maddi bazen de hayal gücünün yansımalarıdır. Çünkü insan psiko-sosyal bir varlıktır.

Bu durumda insan etkinliklerini fiziksel ve içe dönük olarak iki başlıkta ele almalıyız.

Fiziksel olanlar fizik, kimya, biyoloji gibi alanlarla karşılık bulurken içe dönük olanlar da kültür ve sanatla karşılık bulmaktadır.

Dil ise tüm insan etkinliklerinin ifade edildiği ve hayat bulduğu yegâne alandır. Soyut ve somut insan etkinliklerinin kayda alınarak zamanı aşması da yine dil ile olmaktadır. Dil ile insanlık önce yücelerek içsel, genişleyerek de fiziki yolculuğunun kaydını tutmaktadır.

Önce hayatını ve günlük telaşlarını duvarlara resmeden, anlatan insan sonra hayatta kalmak için yazmaya ve anlatmaya başlamış. Hayatını kurtaran insanlık hayatına renk katmak ve hayatını zenginleştirmek için de yazmış ve anlatmış. Hiç üşenmeden milyonlarca belki milyarlarca yaprak devam etmiş. İfade etme isteği birçok şekilde insan etkinliklerinde karşılık bulmuş ama dil hep en başta ve gözde olmuş. İnsanın olduğu her toprak parçası bundan nasibini almış. Hayata dair anlatılar ders ve öğüde varmış bazen de. Ta ki mükemmelleşip bağımsızlığını ilan edene kadar.

Kemal BATMAZ (Komisyon Dil Uzmanı)

3. Yönerge ***Aşağıdaki soruları metin ve görselleri göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***

1. İkinci görsel ve sonraki görsellerin her biri hikâye türünün gelişimi ile ilgili bir aşamayı temsil etmektedir. Görsellerden hareketle hikâye türünün gelişimi için neler söylersiniz?

2. İnsanlığın güncel gerçeklerini ve beklentilerini göz önünde bulundurarak (bireysellik, hız, internet, teknoloji vb.) hikâye türünün nasıl bir gelişme göstermesini bekliyorsunuz?

3. İnsanın psikolojik ve sosyolojik bir varlık olmasıyla görseller arasında nasıl bir ilgi söz konusudur?

4. Kendini ifade etmek, insanlık tarihi boyunca neden önemli olmuştur?

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

2.ÜNİTE > Hikâye | Kazanım: A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	HİKÂYE TÜRÜNÜN TARİHÎ GELİŞİMİ	25 dk.
Amacı	Hikâye türünün ortaya çıkışını ve yazıldığı dönem ile ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Sait Faik Abasıyanık'ın "Dülger Balığının Ölümü" adlı hikâyesini okuyunuz. Aşağıdaki soruları metinden yola çıkarak cevaplayınız.***

DÜLGER BALIĞININ ÖLÜMÜ

Hepsinin gözleri güzeldir. Hepsinin canlıyken pulları kadın elbiselerine, kadın kulaklarına takılmaya değer. Nedir o elmaslar, yakutlar, akikler, zümrütler, şunlar bunlar? Mümkün olsaydı da balolara canlı balıksırtlarının yanardöner renkleriyle gidebilselerdi bayanlar; balıkçılar milyon, balıklar şan ü şeref kazanırdı. Ne yazık ki soluverir ölür ölmez, öyle ki, büzülmüş böceklere döner balıksırtının pırıltıları. Benim, size ölümünü hikâye edeceğim balığın öyle parıltılı, yanardöner pulları yoktur. Pulu da yoktur ya zavallının. Hafifçe, belirsiz bir yeşil renkle esmerdir. Balıkların en çirkinidir. Kocaman, dişsiz, ak ve şeffaf naylondan bir ağzı vardır: Sudan çıkar çıkmaz bir karış açılır. Açılır da bir daha kapanmaz.

Vücudu kirlice, esmer renkte demiş miydim? Rum balıkçıların Hrisopsaros -Hristos balığı- dedikleri bu balık, vaktiyle korkunç bir deniz canavarı imiş. İsa doğmadan evvel, Akdeniz'de dehşet salmış. Bir Finikeli denize düşmeye görsün! Devirdiği Kartacalı çektirmesinin, belâdan, işkenceden yılmaz korsanı, dülger balığının adından bembeyaz kesilirmiş.

Gezinirken sandallarını büyük bir korkuyla bırakıp kaçan balıkçılar görmüş. "Ne oluyorsunuz?" diye sorunca balıkçılara; "Aman" demişler balıkçılar, "elâman! Elâman bu canavardan! Sandalımızı kırdı, arkadaşlarımızı parçaladı. Hepsinden kötüsü, balık tutamaz olduk, açlıktan kırılırız. "İsa, yalınayak, başıkabak, dülger balıklarının yüzlercesinin kaynaştığı denize doğru yürümüş. En kocamanını, uzun parmaklı elleriyle tutup sudan çıkarmış. İki elinin başparmağı arasında sımsıkı tutmuş, eğilmiş, kulağına bir şeyler söylemiş. O gün bu gündür dülger balığı, denizlerin görünüşü pek dehşetli, fakat huyu pek uysal, pek zavallı bir yaratığıdır. Birçok yerlerinde çiviye, kesere, eğriye, kerpetene, testereye, eğeye benzer çıkıntıları, kemikle kılçık arası dikenleri vardır. Dülger balığı adı ona bunlardan ötürü takılmış olmalı.

Bütün bu alat ü edavatın dört yanını, şeffaf naylondan diyebileceğimiz işlemeli bir zar çevirmiştir. Kuyruğa doğru bu incecik zar azıcık kalınlaşır, rengi koyulaşır, bir balık kuyruğunun biçimini alır.

Oltaya tutuldu muydu dünyasına, sulara küsüverir. Nasıl bir korku içine düşer kim bilir? Onun için dünya bomboştur artık. Oltadan kurtulsa da fayda yoktur. Suyun yüzüne yamyassı serilir. Kocaman gözleriyle insana mahzun mahzun bakar durur. Sandala aldığınız zaman dakikalarca onun sesini işitirsiniz. Ya, sesini! Bir o, bir de kırlangıç balığı sandalda ölünceye kadar ikide bir feryada benzer, soluğa benzer acı bir ses çıkarır. İnce zardan ağzını bir kere ağlara vurmasın, küstüğünün resmidir dülger balığının.

Bir gün, balıkçı kahvesinin önündeki; yarısı kırmızı, yarısı beyaz çiçek açan akasyanın dalına asılmış bir dülger balığı gördüm. Rengi denizden çıktığı zamandı. Yalnız aletlerinin etrafını çeviren incecik, ipekten bile yumuşak zarları titreyip duruyordu. Böyle bir oynama hiç görmemiştim. Evet, bu bir oyundu. Bir görünmez iç rüzgârının oyunuydu. Vücutta, görünüşte hiçbir titreme yoktu. Yalnız bu zarlar zevkli bir ürperişle tatlı tatlı titriyorlardı. İlk bakışta insana zevkli, eğlenceli bir şeymiş gibi gelen bu titreme, hakikatte bir ölüm dansıydı. Sanki dülger balığının ruhu, rüzgâr rüzgâr, bu incecik zarlardan çıkıp gidiyordu; bir dirhem kalmamışçasına.

(...)

Kenarları süsleyen zarların oyunu çabuklaşmaya, balık da, git gide, saniyeden saniyeye pek belli bir halde beyazlaşmağa başladı. İçimde dülger balığının yüreğini dolduran korkuyu duydum. Bu, hepimizin bildiği bir korku idi:

Ölüm korkusu. Artık her şeyi anlamıştı. Denizlerin dibi âlemi bitmişti. Ne akıntılara yassı vücudunu bırakmak, ne karanlık sulara, koyu yeşil yosunlara gömülmek. Ne sabahları birdenbire, yukarılardan derinlere inen, serin aydınlıkta uyanıvermek, günün mavi ve yeşil oyunları içinde kuyruk oynatmak, habbeler çıkarmak, yüze doğru fırlamak. Ne yosunlara, canlı yosunlara yatmak, ne akıntılarla âletlerini yakamozlara takarak yıkanmak, yıkanmak vardı. Her şey bitmişti:

Dülger balığının ölüm hali uzun sürüyor. Sanki balık su hava dediğimiz gaz suya alışmaya çalışmaktadır. Hani biraz dişini sıksa, alışması mümkündür gibime geldi. Bu iki saat süren ölüm halini, dört saate, dört saati sekiz saate, sekiz saati yirmi dörde çıkardık mıydı; dülger balığını aramızda bir işle uğraşırken görüvereceğiz sanıyorum. Onu atmosferimize, suyumuza alıştırdığımız gün, bayramlar edeceğiz. Elimize görünüşü dehşetli, kor

kunç, çirkin ama aslında küser huylu, pek sakin, pek korkak, pek hassas, iyi yürekli, tatlı ve korkak bakışlı bir yaratık geçirdiğimizden böbürlenerek onu üzmek için elimizden geleni yapacağız. Şaşıracak, önce katlanacak.

Onu şair, küskün, anlaşılmayan biri yapacağız. Bir gün hassaslığını, ertesi gün sevgisini, üçüncü gün korkaklığını, sükûnunu kötüleyecek, canından bezdireceğiz. İçinde ne kadar güzel şey varsa hepsini, birer birer söküp atacak. Acı acı sırıtarak İsa'nın tuttuğu belinin ortasındaki parmak izi yerlerini, mahmuzları, kerpeteni, eğesi, testeresi ve baltasıyla kazıyacak. İlk çağlardaki canavar halini bulacak. Bir kere suyumuza alışmaya görsün. Onu canavar haline getirmek için hiç bir fırsatı kaçırmayacağız.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Sait Faik Abasıyanık, *Alemdağ'da Var Bir Yılan,* İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.

1. Hikâyenin kahramanı "*Dülger Balığı*"dır. Hikâye türünün tarihî gelişimini göz önünde bulundurarak kahramanı hayvan olan metinlere örnek veriniz.

2. Hikâye, yaşanmış ya da tasarlanmış bir olayın kişi, yer ve zaman unsurlarıyla birlikte anlatıldığı edebî metin türüdür. Buna göre:

   a) Hikâyedeki olayların yaşanma ihtimalinin olup olmadığını gerekçesiyle yazınız.

   b) "*Dülger Balığının Ölümü*" hikâyesini hikâye türünün gelişim sürecindeki hangi türle (masal, destan, Dede Korkut Hikâyeleri, Binbir Gece Masalları vb.) benzerliği olduğunu gerekçeleriyle yazınız.

3. Hikâyenin ikinci ve üçüncü paragrafında dülger balığı ile ilgili bir efsane/olay anlatılmaktadır. Bu hikâyede dülger balığı için anlatılanlar ile destan kahramanları ya da destanlardaki canavarlar arasında bir benzerlik olup olmadığını gerekçeleriyle yazınız.

4. Hikâyede anlatılanlar şunlardan ibarettir: "*Balıklar hakkında genel bilgiler, dülger balığının fiziki özellikleri, balığın çok korkutucu olduğu ve insanlara büyük zararlar verdiği ile Hz.İsa'nın balığı kutsaması ve balığın ölümünden*". Hikâye türünün tarihî gelişimi açısından yukarıdaki ifadeleri göz önünde bulundurduğunuzda "*Dülger Balığının Ölümü*" hikâyesi için neler söylersiniz?

5. Teknolojik gelişmelerin sanat ve edebiyat üzerindeki etkisini göz önünde bulundurarak hikâye türünün yarını için neler söylenebileceğini yazınız.

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

2.ÜNİTE > Hikâye *Kazanım: A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**DEĞİŞİM**	25 dk.
Amacı	Metin türlerinin ortaya çıkmasında sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin etkisini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Verilen metinlerden yola çıkarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

1. Metin

BAŞAT'IN TEPEGÖZÜ ÖLDÜRDÜĞÜNÜN DESTANINI ANLATIR

Meğer Han'ım bir gün Oğuz otururken üstüne düşman geldi. Gece içinde ürktü göçtü. Kaçıp giderken Aruz Koca'nın ufacık oğlu düşmüş. Bir aslan bulup götürmüş, beslemiş. Oğuz yine zamanla dönüp yurduna kondu. Oğuz Han'ın at çobanı gelip haber getirdi: "Hân'ım sazdan bir aslan çıkıyor, at vuruyor, sallana sallana yürüyüşü adam gibi, at basarak kan sömürüyor." Aruz: "Hanım, göçtüğümüz zaman düşen benim yavrucuğumdur belki." dedi. Beyler bindiler, aslan yatağı üzerine geldiler. Aslanı ürkütüp delikanlıyı tuttular. Aruz alıp evine getirdi. Şenlik yaptılar, yeme içme oldu. Amma delikanlıyı ne kadar getirdilerse durmadı, geri aslan yatağına vardı. Tekrar tutup getirdiler, Dedem Korkut geldi: "Oğlum sen insansın, hayvanla arkadaş olma, gel güzel ata bin, güzel yiğitlerle at sür, at koştur. Büyük kardeşinin adı Kıyan Selçük'tür, senin adın Başat olsun, adını ben verdim, yaşını Allah versin" dedi.

(…)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Mustafa Necati Sepetçioğlu, *Dedem Korkut'un Kitabı*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 1998.

2. Metin

HİMMET ÇOCUK

(...)

Anadolu hilkat günlerinin ilk devrelerindeki yoksulluk, harabı ve vasıtasızlık içinde idi. Yeni Türkiye'yi inşa edecek millete yine Hazret-i Adem'den sonraki devlere benzeyen kudret ve mesai kabiliyeti lazımdı. Evsiz, ekmeksiz meyus bir halk… Dünya onların zafer destanım terennüm ederken onlar ölümün gözlerinin içine bakıyorlardı. Memleketi kim yapacak? Nasıl yapacağız? Yanımda tiz fakat sakin bir çocuk sesi:

- Burası Kuzgunderesi, teyze!

Başımı çevirdim. Küçük, zayıf bir yüzü vardı. Çenesine doğru uzanan ensiz yanağının derileri büzülmüş, çene iskeleti olduğu gibi seçiliyordu. Bu açlık ve yeis içinde başının öyle deruni bir sevimliliği, insanı hayata davet eden bir kudreti vardı ki sordum;

- Himmet, niçin peksimetini yemiyorsun?

- Sonra yerim teyze!

- Hele bir ye de sonra konuşalım.

Yavaş yavaş koynundan küçük lokmalara ayırarak çıkardığı peksimeti yemesini bekledim. Çenesinin bütün iskeleti, peksimeti çiğnedikçe daha büyük vuzuhla meydana çıkıyordu. Birdenbire gocuğumun içine küçük başım almak, bilmem neden vaktiyle kendi çocuğumu uyuturken söylediğim ninniyi söylemek istedim. Fakat bu arzum çok sürmedi. Küçük kuru yüzde merhameti, zaafı meneden bir olgunluk sezdim.

(…)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Halide Edip Adıvar, *Dağa Çıkan Kurt*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1976.

1. Yukarıdaki metinlerden yola çıkarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

	1. Metin	2. Metin
Olay		
Zaman		
Mekân		
Kişiler		
Anlatıcı		

2. Doldurduğunuz tabloyu değerlendirdiğinizde her iki metnin unsurları arasında benzerlikler ve farklılıklar görüyor musunuz? Bu benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

3. "Modern anlamda hikâye, gerçek ya da gerçeğe yakın olayların anlatıldığı kısa metinlerdir." tanımından yola çıkarsanız yukarıdaki metinlerden hangisini modern anlamda hikâye olarak değerlendirirsiniz, neden?

4. "*Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk hikâye örnekleri Tanzimat Dönemi'nde görülmüştür. Bu dönem aynı zamanda yazarlarımızın Batı edebiyatından etkilendikleri ve bu edebiyatı taklit ettikleri bir dönemdir.*" Bu bilgiyi ve yukarıdaki metinleri göz önünde bulundurduğunuzda kültürel değişimlerin yeni türlerin ortaya çıkmasında etkili olduğunu söyleyebilir misiniz? Görüşlerinizi gerekçeleriyle birlikte yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | Kazanım: A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**KONUMUZ TEMA**	15 dk.
Amacı	Metinde konu ve tema cümlesi olabilecek cümleleri tespit ederek konu ve temayı ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Oktay Akbal'a ait "Sait Faik 90 Yaşında" başlıklı yazıdan alınan parçayı okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

Kim bana ne iş yaparsın derse göğsümü kabartarak yazıcıyım diyorum. Eskiden utanır, kendimin de pek şüpheli bulduğum 'muharririm' derdim. (…) Şimdi sabahları gazinonun bir köşesinde herkesin karşısında yazıyorsam onun yüzündendir, eskiden gider cam altlarında yazardım.

Emniyet Müdürlüğü'ne gitmiş, pasaport almak istemişti, meslek olarak "yazar" olduğunu bildirmişti. Belge istemişlerdi, yazarlık belgesi! Bir cemiyetten ya da bir gazeteden, bir dergiden bir kâğıt alacaktı.

"Sait Faik yazarımızdır." diye! Yetkililer bu belgeyi gördükten sonra pasaportuna "yazar" sözcüğünü ekleyeceklerdi. Ama Sait Faik hiçbir yerden böyle bir belge getiremezdi. "Birçok kitabım var" demişti, ama kitap yazmayı "yazarlık" saymamışlardı! Sonunda ne mi yazmışlardı pasaporta, Fransızca "sans profeesion" yani işsiz güçsüz!

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
Oktay Akbal, *Sözcüklerle Yolculuk*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 1999.

1. Metne bir cümle ekleyerek metnin temasını olumlu hâle getiriniz.

2. Siz yazar olarak böyle bir durumla karşılaşsaydınız kendinizi nasıl hissederdiniz? Duygularınızı birkaç cümleyle ifade ediniz.

3. Yazarlığa veya sanatçıya bakış açısı ile bir toplumun kültür düzeyi veya gelişmişliği arasında nasıl bir ilişki kurabilirsiniz?

4. Sizce sanatın gelişmesi için neler yapılmalıdır?

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**KONU VE TEMA NEDİR?**	20 dk.
Amacı	Metnin konusunu ve temasını belirleyerek metinden çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Refik Halit Karay'ın "Eskici" adlı hikâyesini okuyunuz. Aşağıdaki soruları metinden yola çıkarak cevaplayınız.***

ESKİCİ

Vapur rıhtımdan kalkıp da Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar:

— Çocukcağız Arabistan'da rahat eder, dediler. Hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.

Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin'in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.

…

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynaması bir cila ile kızgın güneş altında, pırıl pırıl yanıyordu.

Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü:

— Gemel! Gemel! dedi.

…

Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı. Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyafetli bir adam girdi. Torbasından da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.

Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler. Satıcı iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak eğlenerek seyrediyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu. Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından anadiliyle sordu:

— Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

— Türk çocuğu musun be?

— İstanbul'dan geldim.

— Ben de o taraflardan... İzmit'ten!

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.

Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:

— Ne diye düştün bu cehennemin bucağına sen?

Hasan anladığı kadar anlattı. Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşusunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık da kendisi sordu?

— Sen niye buradasın?

Öteki başını ve elini şöyle salladı: Uzun iş manasına... ve mırıldandı:

— Bir kabahat işledik de kaçtık!

Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor, hem de, ara sıra "Ha! Ya? Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu; artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaslı dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu. Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu. Fakat nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, köselesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı. Bunları hep aheste aheste yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

— Gidiyor musun?

— Gidiyorum ya, işimi tükettim. O zaman gördü ki, küçük çocuk memleketlisi minimini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.

— Ağlama be! Ağlama be!

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkıra hıçkıra katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

— Ağlama diyorum sana! Ağlama.

Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamış, şişmişti. Önüne geçmeye çalıştı amma yapamadı, kendini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

Refik Halit Karay, *Eskici*, Simge Yayınları, İstanbul, 2004.
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Hikâyede, "V*apur rıhtımından kalkıp da Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar.*" ifadelerini göz önünde bulundurarak Hasan'ın neden ağır bir yük olarak görüldüğünü yorumlayınız.

2. Refik Halit Karay, yukarıdaki hikâyenin hangi bölümünde Osmanlı İmparatorluğu'nun hazin öyküsünü anlatıyor olabilir?

3. Hikâyede gurbet ve dil duygusu sizce nasıl verilmiştir? Hasan'ın çevresinde Türkçe konuşan insanlar olsaydı çocukluk günleri Filistin'in bu ücra kasabasında nasıl geçerdi?

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

2.ÜNİTE > Hikâye | Kazanım: A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ÇATIŞMADAN OLMAZ	20 dk.
Amacı	Metindeki çatışmayı bularak yazılı olarak ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***İskender Pala'ya ait "Mesel" kitabından alınan "İkilem" başlıklı parçayı okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

İKİLEM

İşitti ki çok kitap okuyan bir arkadaşı, bazı yanlış dedikodu ve haberlere kapılıp kendisine gücenmişti. Üzüldü. Derken, çok okumaktan dolayı arkadaşının gözünden rahatsızlandığını duydu. Şimdi onun ziyaretine gitmeli mi, gitmemeli miydi? Doğrusu hassas bir konuydu. Çünkü sevilen biri hasta ziyaretinde bulunursa hasta mutlu olurdu da hoşlanmadığı birisi gelirse gönlüne kasavet düşebilirdi. Bir işin kârı zararına değmeyecekse o işi yapmamak yeğ bilinirdi. Sonunda kararını verdi, sünnete uyacak, hastayı ziyarete gidecekti.

Arkadaşını, kitaplardan ayrılmanın kederiyle köşe minderinde kurulmuş, elinde tespih, zikrederken buldu. Bir yandan da parmağıyla gözünü ovuşturup duruyordu. Belli ki gözü mikrop kapmış ve ovuşturulmaktan deva azdırıp içine kızıl kan oturmuştu. Buna rağmen arkadaşı hala eline sahip olamıyor, ısrarla kaşıyordu. Hoş geldin faslı bitince biraz hastalığından anlatmasını istedi. Hani belki bir çare olabilirdi. Ama onun cevabı şakayla karışık bir yakınma oldu:

"Nasıl olsun, eski dostum, durmadan elim gözümü yoklayıp, 'A gözüm nicesin; benziyor ki iyicesin!' temennisinde; gözümse, 'Gerçi perişan ve harabatım, ama ey elim sen gelmeyince pek rahatım!' deyip durmada."

Yanından ayrılınca düşündü durdu, acaba arkadaşı hastalığın seyrini açıklamak için mi böyle söylemişti, yoksa kendisini ziyaretiyle alakalı olarak bir imada mı bulunmuştu? Ziyaretinden memnun mu olmuştu, yoksa huzursuz mu?

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
İskender Pala, *Mesel*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2016.

Kelime Dağarcığı
Harabat: Yıkılmış yerler, yıkıntılar, harabeler, viraneler.

1. Parçaya göre hasta ile ziyaretçi arasındaki problem nedir? Kendinizi önce hasta sonra da ziyaretçi yerine koyarak probleme çözümler üretiniz.

2. Yukarıdaki parçadan hareketle bir gün içinde yaşadığınız üç çatışma örneği yazınız.
   a) _____
   b) _____
   c) _____

3. Günlük hayatta karşılaştığınız çatışmaları nasıl çözüme kavuşturuyorsunuz?

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METNİN DERİNLİKLERİNDE**	30 dk.
Amacı	Metindeki temel çatışmayı ve metnin ima ettiği çatışmayı bulabilmek, bu çatışmaya sebep olan bireysel farklılıklar üzerinde düşünebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metinle ilgili derin inceleme yapabilmek, metni çözümleyebilmek için aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

İHTİYAR ÇİLİNGİR

Koyunpazarı'nda bir ufacık dükkân; bir küçük ocak yanıyor, bir ufak çocuk körük çekiyor. İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü bir adam, gözünde çifte gözlük, mini mini halkaları ateşte ısıtıp zincir bağlıyordu.

Ne hoş manzara, gözüm ilişti. Dükkânın önünde kaldım. Bir çilingir dükkânı. Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, rezeler, menteşeler, hayvân zincirleri. Böyle ufak tefek şeyler yapıyor. Bunlardan pek çok da yapmış, dükkânın ötesine berisine asmış.

— Kolay gelsin, usta.

— Kolayı başına gelsin!

Bir tarafa dayanıp durdum. Adamcık, benimle hiç meşgul olmuyor göründü. Birer tarafı açık, ufak halkalar hazırlamış, bir halka takıp açık tarafını ateşe tutuyor, o hazır oluncaya kadar bir başkasını ateşten çekip ucunu, kemali dikkatle kapıyor, bir parça büküyor, onu tekrar ateşe verinceye kadar, evvelki hazır oluyor, böylece muntazam çalışıyordu. Emin olunuz ki, gayet dürüst ve muntazam bir zincir vücuda geliyor, bir cilâsı noksan kalıyordu.

Şüphesiz, eski binalarda gördüğümüz o müzeyyen edevat, böyle dükkânlarda, bu nezaketle, bu ihtimamla, bu kanaat ve feragatla işlenir, yapılırdı. Sanata böyle bir merbutiyyet-i dindârâne vardı. Her şeyi inkâr eden küfür devresi gelmemiş olsaydı, şüphesiz bu güzel şeyler sönüp gitmeyecekti. Lânet olsun o zamana ki, bütün mukaddesatı inkâr etmiş, kanaatları öldürmüş, huzur ve rahatı söndürmüş, demiri kaldırmış, yerine tenekeyi doldurmuştur.

Ben oradayken, gençten bir adam geldi. Elinde bir değnek vardı. Demirciye uzattı. Bu değneğin ucuna beş on halka geçirilecek. Bu genç adam, onunla, her sabah akşam bağa giderken eşeği dürtecek.

Demirci anladı, ses çıkarmadı, duvardan üç beş halka aldı, sanatına vakıf bir adam sükunetiyle değneğe taktı. Lâkin, genç adam, usûl hilafına, değneğin yan tarafına bir halka daha taktırmak istiyordu. Çilingirle aralarında mubahase, başladı. Çilingir, "Olmaz, dedi, bunun usulü böyledir."

Delikanlı usulü bozmakta ısrar ediyordu.

— Canım sen tak. Nene lazım...

— Takılmaz evladım... Ben kırk yıldır bu sanatı işlerim.

— Canım, parasıyla değil mi? Sen takıver, ötesine karışma!

İhtiyar, belki ısrar etmeyip takacaktı ancak "parasıyla" sözüne fena hâlde içerledi, daha ziyade bir şey demeyerek değneği genç adamın elinden aldı, eski taktıklarını da sökerek iade ettikten sonra,

— Biz para âşıklısı değiliz, var başka yerde yaptır, dedi.

Düşündüm kaldım. Para için işlemediğini iddia eden bu fakir ihtiyar, şüphesiz, sanatının âşığıydı. "Filan usta gitti, bu sanatı da götürdü" diyecekler diye, bu dükkânı bekliyordu. Onun nazarında filan şey filan şekilde yapılır, başka türlüsü sanata saygısızlık olurdu. Bunu yıllarca belki asırlarca ustalar böyle yapmışlar; öyle ya, onun arkasında bu yolda, bu erkanda gelmiş geçmiş ustalar, pirler vardı. Dükkânlarını hâlika ibadet eder gibi açıp kapamışlardı. Sanat, onlara bahşolunmuş bir kerametti.

Evet, bu adam para âşıklısı değildi. O, ustalarının postunda oturur bir sanat halifesiydi. O nasıl derse desin, işlediği sanatta, teraküm etmiş bir vedaat mevcut olduğunun kaili bulunuyordu. Selahiyattar olmayan bir adamın, parayla, onu tebdile (değiştirme) ne hakkı vardı!..

(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Memduh Şevket Esendal, *İhtiyar Çilingir*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2003.

1. Çevrenizde işini hakkıyla yapmak isteyen tanıdıklarınız vardır. Bu insanlar işlerini yaparken nasıl davranmaktalar, gözlemlerinizi aşağıya yazınız.

2. a) Hikâyenin kahramanlarından olan genç adam parayla iş yaptırdığına göre istediğini yaptırmaya hakkı var mıdır?

b) "*Param var, istediğimi yaparım!*" diyen insanların bir toplumda çoğunluğu oluşturması toplumsal hayatı nasıl etkiler?

3. İhtiyar çilingirin yerinde siz olsaydınız genç adamın isteğini yerine getirir miydiniz? Sebebiyle birlikte yazınız.

4. Hikâyenin kahramanı ihtiyar çilingir "para âşıklısı" bir insan olsaydı bu hikâye ortaya çıkar mıydı? Gerekçeleriyle yazınız.

5. Bu çilingir dükkânına bir isim ve bir slogan bulmak istenmektedir. İsim ve slogan önerinizi resimde boş bırakılan yere yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**OLAY ÖRGÜSÜNÜ ÇÖZÜMLEME**	25 dk.
Amacı	Olayların birbirleriyle ilişkisi ve sıralanışını (kurgulanması) belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Ferman adlı hikâyeyi, olay örgüsünü tespit etmek için okuyunuz. Soruları cevaplayınız.***

FERMAN

Sanki bir tufandı. Gök delinmiş gibi aralıksız yağmur yağıyor ve bütün ordu Semlin'e doğru sel, çamur, sis ve bora içinde ilerliyordu. Belgrad-Şabaç yolu çökmüştü. Karanlık ormanlara, sarp yokuşlara, uçurumlu dağlara alışkın olmayan yük develeri, yedekçileriyle birlikte kaybolmuşlardı.

Subaylar bağırıyor, boru sesleri işitiliyor, atlar kişniyordu. Hatta padişahın otağı bile ortada yoktu. Bu kısa yol, üç gündür bitip tükenmiyordu.

Konak yerine, yalnız sadrazamın çadırı kurulabilmişti. Padişah, saltanat arabasının penceresinden kendi otağını göremeyince çevresindeki ıslanmış, allı yeşilli, sırmalı giysileriyle gözleri kamaştıran iri ve çevik koruyucularına:

— Daha durmayacak mıyız, dedi.

Hiç kimse karşılık vermedi. Herkes önüne bakıyor ve şakır yağmur yağıyordu. Yaşlı padişah hastaydı. Ama ayaklarındaki nikris sızılarını duymuyor, Kurban Bayramı namazının Semlin'de kılınmasını düşünüyordu. Artık eskisi gibi ata binemiyor, hatta vezirleriyle görüşüp konuşmak için bile saltanat arabasından çıkamıyordu.

Konak yerinde padişahın otağını görmeyen bütün ordu, gökyüzünden gelen bu öfke karşısında donakalmış; günah dolu bir topluluk gibi birdenbire sustu. Sesler, borular, uğultular, hatta atların kişnemesi bile kesildi. Yalnız yerlere ve çalılara düşen yağmur damlalarının şıkırtısı duyuluyordu. Sadrazam ne yapmıştı? Ta İstanbul'dan beri padişahtan bir konak ileri gidiyor, yolları düzeltiyor, padişahın otağını kurduruyordu. Bu onun göreviydi.

Ama hangi padişah otağı?...

Yağmurun loş gölgeleri içinde, koca kavuğu ve uzun boyuyla Sokullu'nun, elleri önünde bağlı, gözleri yerde, yavaş yavaş saltanat arabasına yaklaştığı görüldü. Haberciler açılarak yol veriyordu. Arkasından üç tuğlu vezirler de geliyordu. Kavuğundan sızan sular solgun yüzüne, sarı sakalına akıyordu. Som sırma perdenin yanına gelince:

— Padişahım, acıyınız, kulunuzun çadırına şeref veriniz, dedi.

— Bizim otağımız niçin yapılmadı?

— Otağcılar fırtınadan yolu kaybetmişler. Konak yerine gelemediler Padişahım...

Padişah bir şey söylemedi, perdenin gerisine çekildi. Yağmur durmuyor, daha da şiddetleniyordu. Sokullu'nun işaretiyle, altın yaldızlı koruyucu mızrakların arasındaki değerli taşlarla süslü saltanat arabası hareket etti. Sakin ve ıslak vezirler, büyük kavuklarındaki parlak tuğları sallayarak, gözleri yerlerde, altın tekerleklerin yanı sıra yürüyorlardı. Çadırın önüne gelince, arabadan inen padişahın kollarına girdiler. Sırma perdeli kapıdan içeri soktular.

Yağmur hiç durmadan yağıyordu.

…

Konak, çamurlu ve bozuk bir yolun sağında kurulmuştu. Her yandan seller akıyor, erler sırayla yerlerine geliyorlar, çadırlar kuruluyor, kazanlar indiriliyor, ötede beride ateşler parlıyordu. Bu kalabalığın arasında Tosun Bey'in al atıyla süzüldüğü görüldü. İki konak geriden orduya yetişmişti. Yol kenarında semeri devrilmiş bir katırı kaldıran yeniçerilere sordu:

— Padişahın otağı nerede, ağalar?

Yeniçeriler onu görünce doğruldular, saygıyla selamladılar. En yaşlıları karşılık verdi:

— Kurulmadı.

— Efendimiz ileri mi gitti?

— Hayır.

— Ya nerede?

— Sadrazam Paşa'nın çadırında.

Tosun Bey durdu. Yeniçerinin yüzüne dikkatle baktı. Yeniden sordu.

— Padişahın otağı nerede kurulmuş?

— Kurulmamış.,

— Niçin?

— Kaybolmuş...

— Ne?..

Yeniçeri sustu. Önüne baktı.

— Padişahın otağı mı kaybolmuş?

— Evet.

…

(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Ömer Seyfettin, *Ferma*n, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010.

1. Hikâyedeki mekâna ait; tufanı andıran ve durmadan yağan yağmur, sel, çamur, sis, karanlık ormanlar, sarp yokuşlar, uçurumlu dağlar gibi özellikler olayın kurgusunu nasıl etkilemiştir?

2. Yazarın kurmaca bir metinde Semlin, Belgrad-Sabaç yolu gibi gerçek mekânlardan, Sokullu Mehmet Paşa gibi gerçek kişilerden söz etmesinin amacı sizce ne olabilir?

3. Metnin içinde yazarın yer yer sözü kahramanlara bırakarak diyalog tekniğini kullanmasının olayın akışına etkisi nedir?

4. Hikâyenin sonunu, (kahramanlar açısından) metindeki olumsuz durumu ortadan kaldıracak şekilde kurgulayarak yeniden yazınız.

5. Metnin tarihî bir olaydan söz etmesinin bu metnin tarihî bir belge olması için yeterli olup olmadığını açıklayınız.

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

2.ÜNİTE > Hikâye | Kazanım: A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	HAYDİ, OLAYLARI BİRBİRİNE BAĞLAYALIM	20 dk.
Amacı	Metindeki olay örgüsünü takip edebilmek ve olay örgüsünün bir metin için önemini kavrayabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıdaki metni olay örgüsünü takip ederek dikkatlice okuyunuz.***

İKİNCİ HAZİNE

Bağdat'ta yaşayan bir adam, günün birinde büyük bir mirasa kondu. Hiçbir çaba harcamadan hesapsız mal mülk sahibi oldu. Ama malın, paranın değerini bilemedi, har vurup harman savurdu. Paralar bitince de malı mülkü satmaya başladı. Hazıra dağ dayanmaz, derler ya... Tam da öyle oldu; adamın tek kuruşu kalmadı oturduğu evden başka. Adam,

"Tanrım, bana altınlar, mal mülk nasip ettin, değerini bilemedim. Geçimimi yapacak bir şeyim kalmadı. Bana bir geçim kapısından haber ver ki acımdan ölmeyeyim." diye yalvardı.

Adam o gece bir rüya gördü; rüyasında dualarının kabul olduğu, Bağdat'tan Mısır'a gitmesini orada bir define bulacağı söyleniyordu.

{(...) Kasıtlı olarak koparılan kısım}

Mısır'da da hırsızlık çok olduğu için vali bekçilere dilenenler dahil,

"Gece sokakta kimi görürseniz acımadan yakalayıp cezalandırın." diye emir verdi. Bu emri duymamış olan adamı bekçi yakalayıp bir güzel dövdü. Bir de,

"Gece gece sokakta ne yapıyorsun? İn misin, cin misin, kimsin sen?" deyip, döverek azarlamaya devam etti. "Kılığına bakılırsa buralı değilsin. Kimsin, neden buralarda dileniyorsun, söyle bakalım." dedi.

Adam da yalvararak,

"Ben yabancıyım buralara. Bağdat denen bir yerden geldim. Niyetim kötü değil. Açlığımı gidermek için kimse görmeden dileneyim." dedi.

Bekçi adama,

"Dilenmek için mi geldin ta oralardan? Bu nasıl bir şeydir böyle, çabuk anlat ne arıyorsun bu kadar uzakta?"

Adam mecburen rüyasını anlattı bekçiye.

Bekçi hem şaşırdı hem de alaylı bir şekilde güldü.

"Sen bir rüyanın peşine düşüp buralara mı geldin? Demek ki sende akıl yok. Ben yıllarca bir rüya gördüm ama hiçbir şey yapmadım. 'Rüyamda Bağdat'ta falan mahallede, falan evin bahçesinde bir hazine var, git onu al,' derler de ben hiç oralı olmam. Ben deli değilim. Yerimi yurdumu bırakıp gidemem bir rüyanın peşinde." dedi.

O anda adamın yediği dayak acısı, sevince ve mutluluğa dönüştü. Neden mi? Bekçinin Bağdat'ta tarif ettiği ev kendi eviydi. Şükürde bulundu kendi kendine. Bekçiye yalvardı, bırakması için. Bekçi de böyle boş hayallerle yerini yurdunu terk etme, diye öğütte bulunarak evine dönmesi şartıyla adamı bıraktı.

Adam, aç susuz, durmaksızın güç bela evine döndü. Hemen bekçinin tarifindeki yeri kazdı ve yeniden hazine sahibi oldu.

(Metin, düzenlenmiştir.)
Abdülbâki Gölpınarlı, *Mesnevî Tercemesi ve Şerhi*, İnkılap Kitabevi, 2014.

2. Yönerge ***Kilimin desenlerini ve renkleri arasındaki uyumu dikkatlice inceleyiniz. Kilimin her bir desenini metindeki olay örgüsünün bir paragrafı olarak düşününüz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

1. Kilimin desenleri yerli yerinde olduğundan kilim, bütün ve anlamlıdır. Ancak metnin bir paragrafı boş bırakılarak olay örgüsünün bir deseni kasıtlı olarak koparılmıştır. Bu deseni/halkayı metnin akışına göre yazarak olay örgüsünün eksik desenini tamamlayınız.

2. Metnin son paragrafı olay örgüsünün son desenidir. Bu deseni başka nasıl tamamlayabiliriz? Yeni bir desen ekleyerek hikâyedeki "bekçi" ve "adam" için farklı sonlar hazırlayınız.

3. Metindeki bekçi, rüyasının peşinden gitmedi ama adam rüyasının peşinden giderek tekrar zengin oldu. Siz de gerçekleşmesini istediğiniz bir rüyanızı/hayalinizi yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**KİŞİLERİ TANIYALIM**	25 dk.
Amacı	Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Koltuk Değnekleri" adlı hikâyeyi, şahıs kadrosunun özelliklerini belirlemek için okuyunuz. Soruları cevaplayınız.***

KOLTUK DEĞNEKLERİ

Bana telaşla, "Sen otur." dedi. "Bilet ve pasaport işini yapıp hemen geleceğim."

Terminal tenhaydı. Alanı iyice görebilecek bir koltuk seçtim. Karşımda bir çift, ayakta duruyordu. Adam uzun boylu ve çok zayıftı. İçine fazlaca Fransızca sokuşturulmuş bir Yahudiceyle bazı şeyler anlatıyordu. Kadın yarı ilgisi onda, çevresini inceliyor, sonra dürtülmüş gibi dönüyor, aynı ses tonlu bir kelime dizisi gürültü ile başlıyor ve son buluyordu.

Bir ara gözleri bana takıldı. Bakışları; yüzümde, koltuk değneklerimde ve dizlerimde ayrı ayrı durarak bir üçgen çizdi. Yağlı bir kremle parlıyordu yüzü. Dudak boyası ağzının çevresine taşırılarak sürülmüştü. Siyah, yırtık, edepsiz gözleri vardı. Dirseğiyle dürttü erkeği, çenesiyle beni gösterdi ve ilgisiz bir acımayla, esnermiş gibi, "Malade" dedi. Çevreyi tarayan gözleri daha sonra bana tekrar takıldıysa da artık ilgilenmedi.

Bir kısa süre için bile olsa, "Gitmesine üzülüyor muyum?" diye düşündüm. Kesin bir cevap veremedim bu soruya. Yirmi yedi yıldır hareket etmeyen ayaklarımın verdiği acıyla hissim doymuştu. Olanla yetinmesini biliyordum. Ayrılmak zordu ama ben bu uzun süre zarfında ümit etmemeyi de öğrenmiştim. Bu, ancak romanlarda bulunabilecek renkli ilişki bile bana ümit etmemek gerektiğini unutturamamıştı. Zaman zaman, incecik ve derinden bir his, bir iğne acısıyla kendini hissettiriyordu; ama düşüncem bu delişmen isteği daha yeşermeden yakalıyor, yaşamasına, gelişmesine fırsat vermeden boğuyordu.

Dalmışım, bir elin omzuma değmesiyle sıçradım. Üniformalı, tanımadığım bir adam "Avni Bey?" diye sordu. Tereddütle "Evet" diye cevap verdim. "İnci Hanım gönderdi beni." dedi. "Gümrük kontrolünü hemen yaptırması gerektiği için buraya gelemiyor. Lütfen, siz gideceksiniz." Koltuktan ağırca doğruldum, sonra durdum birden. Peki, ama diye düşündüm, bu kadar insan arasında, böylesine kesinlikle nasıl buldu bu adam beni? Ağır ve dolu bir tempoyla vurdu kalbim. Kanım, beraberinde sivri bir şeyler sürükleyerek dolaştı.

Tabii bulacaktı, diye düşündüm. Hem de kolayca. Ben diğerlerinden daha fazla bir şeye, koltuk değneklerine sahibim.

Hâlbuki o benim sakatlığıma önem vermez görünmüştü. "Bana kalp gerek." demişti. Şiirler söylemiş, misaller vermiş, ruhu ve eti birbirine karıştıran basit insan davranışıyla alay etmiş, "Ben" demişti "Hiç elmas bir küpeyi mahfazasıyla takan bir kulak görmedim."

Nasıl engindi hisleri, nasıl şekle ve ete yer yoktu kalbinde.

Kendimi yorgun hissettim birden. Hava teneffüsü zor bir şeymiş gibi geldi. Taşınmaz bir ağırlık vardı omuzlarımda. Gururumdan aldım yürüme gücünü. Ağır ama kararlı, gümrük bölümünün aksi yönüne sürüklendim.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
Bahaeddin Özkişi, *Göç Zamanı*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1998.

1. Hikâyede yazar, engelli bir kişinin insanlara ve olaylara bakışını kahramanın gözünden anlatmıştır. Yazar bu bakış açısını niçin tercih etmiş olabilir?

2. Hikâyenin kahramanı Avni Bey, tanımadığı üniformalı şahsın kalabalık içinde onu nasıl bulduğunu önce merak etmiş ve sonra "*Tabii bulacaktı, diye düşündüm. Hem de kolayca. Ben diğerlerinden daha fazla bir şeye, koltuk değneklerine sahibim.*" diye zihnindeki soru işaretine cevap vermiştir. Kahramanın bedenindeki bir engeli değil de yanındaki koltuk değneklerine sahip olduğunu söylemesi size neleri düşündürüyor?

3. Yirmi yedi yıldır ayakları tutmayan Avni Bey; ümit etmeme, olanla yetinme gibi özellikler kazandığını söylemiştir. Sizce bedensel bir engeli ruhsal özellikler bağlamında bir avantaja dönüştürmek nasıl mümkün olabilir?

4. Avni Bey, terminalde kendisini süzen kadınla ilgili olarak "*Siyah, yırtık, edepsiz gözleri vardı.*" demiştir. Sizce bu durum insanın içinde bulunduğu ruh hâliyle insanları ve çevreyi algılaması arasında nasıl bir ilişki olduğunu gösterir?

5. İnci Hanım'ın Avni Bey'i tanıtmak için kullandığı bir söz (onu koltuk değnekleriyle tanıtması) o güne kadarki bütün sözlerini Avni Bey'in gözünde anlamsızlaştırmış ve arkasını dönüp gitmesine neden olmuştur. Bundan hareketle İnci Hanım ve Avni Bey'in kişiliğiyle ilgili neler söylenebilir?

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**KAHRAMAN KİM?**	20 dk.
Amacı	Öyküleyici metinlerde şahısların rol dağılımları, olay akışını etkileyen fiziksel, psikolojik ve ahlaki özellikleri, toplumsal statüleri, -varsa- tarihsel/gerçek kişilikleri veya bu kişiliklerle ilişkileri belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Sinağrit Baba" hikâyesini şahıs kadrosunun özelliklerini tespit etmek için okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

SİNAĞRİT BABA

"Cehennem Nişanı"nda beş sandaldık. Güzel bir ocak akşamı. Hava lodos. Denize kırmızı rengin türlüsü yayılmış. Çok kaynamış ıhlamur rengindeki hayvan, geniş, ölü dalgalar. Sandallar ağır ağır sallanıyor, oltalar bekliyor, insanlar susuyor.

Otuz sekiz kulaç suyun altındaki derin sessizliğe, dibindeki dallı budaklı kayalara yedi rengin en koyusu girer mi şimdi? Sinağrit Baba döner mi avdan? Pırıl pırıl, eleğimsağma rengi pullarıyla ağır ağır, muhteşem, bir İlk Çağ kralı gibi zengin, cömert, asil ve zalim mantosu ile dolaşır mı kim bilir? Altını, zümrüdü, incisi, mercanı, sedefi lacivertliğin içinde yanıp yanıp sönen sarayını özlemiş acele mi ediyordur?

Sinağrit Baba ömründe konuşmamış, ömrü boyunca evlenmemiş, ömrü boyunca yalnız yaşamıştır. Onun kovuğundaki zümrüt pencereden ne facialar seyretmiştir. Sinağrit Baba ne oltalar koparmıştır.

Bu akşam kimin oltasını seçmeli de artık bitirmeli bu yorucu ömrü. Daha her yeri pırıl pırılken, mantosu sırtında iken; dahi eti mayoneze gelirken bitirmeli bu ömrü. Sonra hesapta bir gün pis bir "Vatos"un bir sırtı renksiz, yapışkan ve parazitli bir canavarın dişine bir tarafını kaptırmak var.

…

Sinağrit Baba oltalardan birini kokladı. Bu balıkçı Hristo'dur; kusurlu adam. Gözü açtır onun. İçinden pazarlıklıdır. Evet, o fukaradır ama kibirli değildir. Sinağrit Baba fukaralıkta gururu sever, öteki oltaya geçti. Kokladı. Bu balıkçı "Hasan"dır. Geç. Korkaktır. Sinağrit Baba cesur insanlardan hoşlanır. Bir başka oltaya başvurdu. Balıkçı Yakup iyidir, hoştur, sevimlidir, külhanidir. Ama kıskançtır. Kıskançları sevmez Sinağrit Baba "Geç". Şu olta, hasisin tuttuğu olta. Sinağrit Baba cömertten hoşlanır. Ama bu oltaya bir başvurmağa değer. Bir başvurdu. Hasisin oltasının iğnesini dümdüz etti. Sinağrit Baba iğneden koparıdığı yarım kolyozu çiğnemeden yuttu. Hasis oltasını hızla topladı. "Vay anasını be Nikoli," dedi, "iğneyi dümdüz etti."

…

Beş sandalın beşini de kokladı, beğenmedi.

Sinağrit Baba, kayasının kenarında durmuş, lacivert âlem içinde hafifçe yakamozlanan oltalarla, cıvalı zokalardan aydınlanan saray, meydanı seyrediyordu. Oltalar gitgide çoğalıyordu.

…

O sırada büyük büyük ışıklar saçan bir olta aşağıya inmişti. Sinağrit Baba ümitle koştu. Bu oltayı da kokladı. Hiç tanıdığı birisi değildi. Yemi ağzına aldığı zaman bu olta sahibinin tam aradığı adam olduğunu bir an sandı. Bu anda da yakalandı. Kepçeden sandala düştüğü zaman Sinağrit Baba büyük gözleriyle kendisini yakalayana sevinçle baktı. Sinağrit Baba etrafı kırmızı, içi aydınlık siyah gözleriyle bir daha baktı. Birdenbire ürperdi. Hiddetinden ayaklarını yere vuran bir genç kız gibi sandalın döşemesini dövdü. Belki bizim bile bilmediğimiz bir işaret görmüştü kendisini tutan oltanın sahibinde: Bu adam şimdiye kadar hiç imtihan geçirmemişti. Ömrü boyunca cesur, cömert, Sinağrit Baba adamın ne korkunç bir ikiyüzlü köpek olduğunu bizim görmediğimiz bir yerinden anlayıvermişti. Bütün devirler ve seneler boyunca kendisini tutan oltanın sahibi ne cesaretini, ne cömertliğini, ne gururunu bir tecrübeye, bir imtihana tabi tutturmamış, her devirde talihi yaver gitmiş birisi idi. Kimdi, ne idi: Sinağrit Baba da bilemezdi. Ama belki de ölünceye kadar cömert, cesur, mağrur yaşayacak olan bu adamın şu ana kadar bir defa bile imtihana sokulmadığını anlamıştı. Belki de sonuna kadar bu imtihandan kurtulacaktı. Sinağrit Baba böylesine hiç rastlamamıştı. Ölmeden evvel adama bir daha baktı. Namuslu, cesur, cömert ölecek olan bu adamın hakikatte korkakların en korkağı, namussuzların en namussuzu olduğunu alnında okuyordu. Bu adam, o kadar talihli idi ki daha, ikiyüzlülüğünü kendi kendisine bile duyacak fırsat düşmemişti. Yoksa Sinağrit Baba yakalanır mıydı? Sinağrit Baba hırsından tekrar tepindi. Bağırmak ister gibi ağzını açtı. Kapadı. Sinağrit Baba son nefesini, böylece bir insanlık imtihanı geçirmemişin sandalında pişman ve mağlup verdi.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Sait Faik Abasıyanık, *Mahalle Kahvesi*, Yapı Kredi Yayınevi, İstanbul, 2011.

1. Bu hikâyenin başkişisi bir sinagrit balığıdır. Bu balığın özelliklerini parçadan yola çıkarak aşağıya yazınız.

2. Hikâyenin diğer kahramanları aşağıda verilmiştir. Metinden hareketle bu kişilerin özelliklerini karşılarına yazınız.

Hristo :
Hasan :
Yakup :
Hasis :

3. Hikâyenin başında beş sandal olduğu söylenmişti. Bu sandallardan birinde olduğunuzu ve oltanızı suya attığınızı düşünün. Sinağrit Baba oltanızı kokladığında sizin hakkınızda neler düşünürdü, yazınız.

4. Sinağrit Baba'nın oltaya tutulduktan sonra pişmanlık duymasının sebebi sizce nedir? Görüşlerinizi gerekçeleriyle birlikte yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** Kazanım: A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ZAMAN VE MEKÂNIN KAHRAMANLARLA İLİŞKİSİ	25 dk.
Amacı	Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Çirkince" adlı hikâyeden alınan aşağıdaki bölümü zaman ve mekânın özelliklerini belirlemek için okuyunuz.***

ÇİRKİNCE

Gece yarısını bir saat geçe Alsancak'tan kalkıp Ankara'ya gidecek olan tren için birkaç gün önce bilet almıştım. Nedense aklıma esti, son günü İzmir'de kalıp dolaşmaktansa sabah treniyle -Selçuk-a gider, Efesos harabelerini gezer, akşamı ederim; gece yarısı, nasıl olsa oradan geçecek olan Ankara trenine biner, yoluma koyulurum, dedim. Öyle de yaptım.

Selçuk'a gelince, çantamı, önünü kebapçılarla üzümcülerin doldurduğu, istasyon kahvesine emanet ederek, hemen yola düzüldüm. Güneş iyice yakmaya başlamadan bu kırk beş dakikalık yolu almak, ölü şehrin harabelerinde akşama kadar dolaşmak istiyordum. Fakat daha Erkekler Gymnasium'unun kapısındayken içime bir gariplik çöktü. Her İzmir'e gelişimde muhakkak bir kere uğradığım bu harabeler, sanki seneden seneye daha harap oluyor, binlerce yıl önce aralarında bazı insanların insanlar gibi yaşadığı mermerler bile, kendilerini asırlarca örtüp koruyan anlayışlı toprağın altından çıkarıldıklarına küsmüşçesine, kararıp kirleniyordu. İçinde vücutları ve ruhları güzel insanların yetiştirildiği Gymnasium'un mozaikleri, şimdi birbirini kovalayan keçilerin tırnakları altında dağılmaktaydı. Coşkun bayramların, spor oyunlarının kutlandığı Hypodrom'un göbeğine muhacirler tütün ekmişler, kenardaki kuru yapraklı bir çardağın altında sıtmadan titreşerek yatıyorlardı. Sayısı bir zamanlar bin üç yüzü geçen ve bugün elimize ancak elli kadarı gelebilen o harikulade tragedya ve komedyaların oynandığı tiyatronun geniş ve serin artist gardropları şimdi tek tük gelen seyyahlarla, buraya yerleşmiş olan birkaç aileye ve keçi çobanlarına kenef vazifesini görüyordu. Sokakların mermer kaldırımları arasından fırlayan böğürtlenlerin kalınlaşan kökleri, binlerce yılın boğamadığı bu beyaz taşları çatlatıp parçalıyor; yelkenleri pırıl pırıl gemilerle dolu limanı şehre bağlayan iki yanı heykelli, geniş Arkadya caddesi, şimdi bütün ovayı kaplayan bataklığın iki adam boyundaki sazları arasına dalıp kayboluyordu. Sokaklarının ortasındaki mermer satış tezgahları hala sapasağlam duran, bol çeşmeli Agora'nın dükkanları toprakla dolmuş, içlerinde yabani incir ağaçları, mersinler, zakkumlar, böğürtlenler türemişti. Raflarındaki on binlerce papirüsle kafalara aydınlık düşünceler dolduran kütüphanenin pek bozulmamış merdivenlerinden çıkıp, kurucusunun çıra isleriyle kararmış mezarına girmek isteyince, karanlık uykularından uyandırılan yarasalar hırsla insanın yüzüne çarpıyorlardı. Daha yapıldığı günlerde bir zelzele ile yıkılan mabedin kalın sütunları, insafsız bir tanrının hışmından korkup secdeye kapanmış gibi, hep aynı istikamete uzanmış ve parçalanmışlardı. Küçük ve zarif Odeon tiyatrosunu örten sararmış otların arasında kertenkeleler dolaşıyor, Kızlar Gymnasium'undan tek ayakta kalan şey, yarı yıkılmış büyük bir kapı, -Girmeyin, ağlarsınız!- der gibi dudaklarını büküyordu.

(…)

Selçuk, eski adıyla Ayasuluğ kasabasının şimal tarafındaki sırtların arkasına düşen bu güzel köye, otuz sene önce, dokuz on yaşında bir çocukken gelip birkaç gün kalmıştım. Annem ve beş yaşındaki erkek kardeşimle beraber, Çanakkale'de asker olan babamın yanından, Çivril'de asker olan dedemin yanına gidiyorduk. Babam bizi bir gambotla Bandırma'ya kadar getirmiş, trene bindirmiş, İzmir'deki bir arkadaşına yazdığı mektubu annemin eline verip dönmüştü. Babamın bu arkadaşı bizi İzmir'de iki üç gün evinde misafir ettikten sonra, Punta'dan Aydın trenine bindirmişti. Şimdi düşünüyorum da, o karmakarışık devirde, o berbat yolculuk şartları içinde annem gibi beceriksiz bir kadının iki küçük çocukla bu kadar uzun yolculuğa nasıl çıktığına hala şaşıyorum. Neyse, bulursa kömürle, fakat daha çok odunla işleyen Aydın treni bizi yirmi dört saatte Selçuk istasyonuna getirdi.

(…)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
Sabahattin Ali, *Bütün Öyküleri II*, YKY, İstanbul, 2000.

1. Kahramanın ruh hâliyle mekân arasında nasıl bir ilişki söz konusudur?

2. Mekân olarak seçilen antik şehrin, kahramanın zaman algısı üzerinde nasıl bir etkisi vardır?

3. Hikâyede mekân olarak bir antik şehrin seçilmesi, kahramanın İzmir'e her gelişinde buraya uğradığını söylemesi, Selçuk'tan bahsederken otuz yıl öncesinden kalan bir anısından söz etmesi size neler çağrıştırıyor?

4. Rus yazar Anton Çehov "*Eğer (hikâyede) ilk bölümde 'duvarda bir tüfek asılı' diyorsanız ikinci veya üçüncü bölümde o silah patlamalıdır. Eğer ateşlenmeyecekse o silah orada asılı olmamalıdır.*" sözüyle neyi vurgulamış olabilir?

5. Bazı sinema filmlerinde "3 yıl önce", "5 yıl sonra" gibi alt yazılarla olay akışında geri dönüş ve ileri gidişler yapılmasının amacı ne olabilir?

2.ÜNİTE > Hikâye | Kazanım: A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ZAMAN VE MEKÂN OKUMALARI	25 dk.
Amacı	Hikâye metnindeki zaman ve mekâna ait ayrıntıları tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Cevat Şakir Kabaağaçlı'ya ait "Kanarya" adlı hikâyeyi okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

KANARYA

Sabun ustası diye anılıyordu. Fakat ona, "sabun sanatçısı" ya da "sabun artisti" demek daha doğru olurdu. Sabahtan akşama dek sabun kazanlarının karşısında kan ter içinde kalır, uğraşır, çabalardı. Eşi dostu ona, "Bu senin hayatın da hayat mı ki?" derlerdi. O, ne karşılık vereceğini bilemez, yüzlerine ahmak ahmak bakakalırdı. Onun hayatı sabun yapmaktı. Mutluluğu ve ödülü de yaptığı sabunlardı.

Karısı ve iki çocuğu Girit'te ölmüştü. Nüfus değiş tokuşu nedeniyle Anadolu'ya gelince, sabun fabrikası sahipleri ona övgüde yarışa çıktılar. Fabrikanın birinde iş tuttu. Yıllarca uğraştı. Milyonlarca kilo sabun yaptı. Fabrika sahibi, sabun ustası Süleyman usta sayesinde enikonu para topladı. Süleyman usta, eşin dostun derdine derman olacağım diye, sağa koşa, sola yardım ede ede, sonunda, gündüz terler dökmekten gece de ayazda buz kesmekten hastalandı. Sonunda ölüm döşeğine düştü. Yolda, sağa sola para savura savura yürüyen bir hovarda gibi, ömrünün bu noktasına, gönüller dolusu sevgiler saça saça gelmişti.

Evinin alt katında yatıyordu. Bacakları şişti. Üst kata çıkamıyordu. Kendine her gün yapılan alkol kanfre enjeksiyonlarını ödeyecek kadar parası vardı. Doktor her gün evine geliyor ve ona iğne yapıyordu.

Süleyman ustanın ölüm döşeğinde bir tesellisi vardı. O da kanaryasıydı. Kanaryası iki gözünün bebeğiydi. Kanaryasına vaktiyle pamuklar getirmişti. Ayrıca da kuluçkaya yatan kuşa dadılık etmişti. Yavru yumurtadan çıkınca, ıslık çalarak, ona müzik ve ötüş öğretmenliği etmişti. Kanaryası ondan hiç ürkmüyor, çağırınca geliyordu. Hele şu hastalığında, kuşun öteye beriye hoplayışı, gelip de başucuna oturuşu ve oradan bir hoplayışta göğsüne konuşu yok mu, onu bayağı eğlendiriyor ve avutuyordu. Fakat Süleyman ustanın asıl tesellisi kanaryanın ötüşüydü. Süleyman ona konuşunca, o hemen bir ötüşle cevap verirdi.

Çıngırak gibi berrak, çil çil noktalarıyla upuzun bir makara çekince, hastanın bütün gönlü kulaklarına gelirdi. Kapalıyken açılan pencere kapakları gibi, adamın gönlü açılırdı. Tanyerinin ağarışını, yaprakların rüzgârda fısıldayışlarını, güneşin batıda kızıl sönüşünü, ayın ağartısını, çiçeklerin fışkırışını ve güzel kokuların savruluşunu görüyor ve duyuyor gibi oluyordu. Önce, kuş sanki bir kuş değil de kanatlı bir sesti. Süleyman ustanın hayalini uçuruyordu. Yatakta mıhlı kaldığı o yerde, ona maviliklerin ve bu maviliklerdeki yolculukların tadını tattırıyordu. Kendi gibi, bu dünyanın taş, toprak ve havasından yoğrulmuş bir kuş, dünyaya veda edecek bu adama dünyanın son türküsü, son ışığı ve son umuduydu. Hiç dönüşü olmayan eşikten geçip, çukura çökerken o çöküşün acısını, belki de bu türküyle giderecekti.

Günler içinde, ıskartaya çıkarılacak bir gündü. Dün ile bugünü ayıran bir aydınlık değil, kapkara bir çukur... Göklerden yağan bir loşluktu... Doktor enjeksiyon için tekrar geldi. Fakat artık Süleyman ustanın parası tükenmişti. Bunu doktora söyledi. Doktorun bakışının içine birdenbire sanki bir yılan kayıp geldi, orada çöreklendi. Sokmak için gözbebeklerinden fırsat kolluyordu. Doktor, o zehir gibi bakışını odaya fırdolayı doladı. Süleyman ustaya:

— Sen üzülme. Senden bunca para aldım. Şimdi yapacağım iğneye karşılık şu odadan ufacık bir hatıra, bir dost hatırası alırım, o kadar... dedi.

Süleyman usta, doktorun şömine üzerindeki ıvır zıvırdan birini alacağını sandı. Doktor, iğneyi yaptıktan sonra, kanaryayı kafesiyle birlikte alıp, "Allahaısmarladık" diyerek çıkıp gitti.

Süleyman usta, açık kalan kapıya bakakaldı. Ses çıkarmadı. Artık Süleyman ustanın sessizliği, ölüm sessizliğine karışmıştı. Alkol kanfreye artık ne gerek vardı? Yüreği çatlamıştı.

Ölü raporunu vermeye gelen doktor, raporunu yazıp da, faltaşı gibi açık gözlerle kapıya bakan Süleyman ustayı süzerken, kaygısız kaygısız ıslık çalıyordu. Müziğe meraklıydı galiba...

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Cevat Şakir Kabaağaçlı, *Bütün Eserleri-12*, Gençlik Denizlerinde, İstanbul, 1995.

1. Metindeki olay, sizce ne zaman ve nerede yaşanmıştır? Metindeki zaman ve mekân değiştiğinde olay örgüsünün de değişip değişmeyeceğini gerekçesiyle yazınız.

2. "*Günler içinde, ıskartaya çıkarılacak bir gündü. Dün ile bugünü ayıran bir aydınlık değil, kapkara bir çukur... Göklerden yağan bir loşluktu...*" ifadeleri hangi psikolojinin mekâna yansımalarıdır? Yazınız.

3. "*Doktorun bakışının içine birdenbire sanki bir yılan kayıp geldi, orada çöreklendi.*" ifadelerindeki canlı, neden "*yılan*"dır, başka bir canlı da olabilir miydi? Açıklayınız.

4. Kahramanın başına gelenleri düşündüğünüzde bu hikâyeyi yeniden düzenleme imkânınız olsaydı zamanda ve mekânda hangi değişiklikleri yapmak isterdiniz? Niçin?

5. Günümüzde birçok sektörde seri üretime geçilmesine rağmen zeytinyağı, sabun gibi eski usulle yapılan ürünlerin toplumda yoğun talep görmesini neye bağlıyorsunuz?

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > Hikâye Kazanım: A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**ANLATICI VE BAKIŞ AÇISI**	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Toprak" adlı hikâyeyi, anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirlemek için okuyunuz. Soruları cevaplayınız.***

TOPRAK

Üzeyir, çekilen çizgiyi daha yakından görmek için eğildi. Toprağı eliyle yokladı. Nasırlı parmakları, ateşe dokunmuş gibi titrediler. Toprak can çekişiyordu. Damatlar, üzüntüyle birbirlerine baktılar.

Üzeyir, gözleri toprağa dikili, uzun bir zaman öylece kaldı. Kaşları çatılmış, yüzündeki çizgiler gerilmişti. Hızlı hızlı nefes alıyor, keskin bakışlarla toprağı delmek istermişçesine süzüyordu. Sonra birdenbire:

— Sırtlayın bakalım sabanı, dedi. Öküzleri de önünüze katın, öbür başa yürüyün.

Damatlar silkindiler. Biri öküzleri boyunduruktan ayırdı, öbürü sabanı sırtladı.

Tarlanın öbür başına geldikleri zaman, sabanın ardına Üzeyir geçti...

Uzun bir değnekle kuyruk sokumlarından dürtülen öküzler hızla ileri atıldılar, saban bir tüy hafifliğiyle uçtu. İyi bilenmiş demir, hafif bir cızırtı ile kaydı. Üzeyir arkasına baktı. Siyah ve sert toprak çakı ile çizilmiş gibi ipince bir çizgiden başka bir şey görünmüyordu. İncecik, melun bir çizgi. Üzeyir, içini boşaltan bir hiddetle toprağa tükürdü.

Damatlar korku içinde önlerine baktılar. Ağızlarını açıp bir şey söylemeye cesaret edemediler. Üzeyir, kendi kendine konuştu:

— Toprak kurumuş... Yağmur yağmazsa buna saban demiri işlemez gayri... Kayaları bile delerdim bu öküzle bu toprağı delemiyorum (...) Ama o, aylarca evvel söylememiş miydi?.. Topraktan fayda yoktu artık... Emmi oğulları kasabada birer dükkân açmışlar, koyun pöstekisi topluyorlardı. Kazançları da rahatları da yerindeydi. Hem kasabalık yer köye benzer miydi hiç?.. Akşamları pırıl pırıl ışıklar yanıyor, çeşmelerden gürül gürül sular akıyordu. Üstelik emmi oğulları, onu işlerine ortak etmek için çağırmışlardı da... "Rençperin işi, iğne ile kuyu kazmaya benzer." demişlerdi. "Ne kadar gayret etsen sonunu bir türlü bulamazsın, dolap beygiri gibi çalışması da caba... Ama ticaret öyle mi ya?.. Oturduğun yerde beşe al, ona sat... At paracıkları cebine, yan gel keyfine bak..."

(...)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Orhan Hançerlioğlu, *Başlangıcından Bugüne Türk Hikâye Antolojisi*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1975.

1. Hikâyenin hâkim bakış açısına sahip olan anlatımını, Üzeyir'i kahraman anlatıcı olacak şekilde yeniden düzenleyiniz (Üzeyir'in kendi kendine konuştuğu kısım hariç.).

2. Bir hikâye yazarı olsaydınız okuru yönlendiren ve olayları yorumlayan bir anlatıcı mı yoksa okurla eser arasında aktarıcı rolündeki bir anlatıcı mı olmayı tercih ederdiniz?

3. COVID-19 (Kovit-19), binlerce insanı etkileyen bir salgın hastalıktır. Bu hastalıkla ilgili bir öykü yazacak olsaydınız hastalığı atlatmış birini mi, onu tedavi eden sağlık çalışanını mı yoksa hastanın bir yakınını mı dinlemek isterdiniz? Gerekçelendirerek yazınız.

4. *"Padişahın biri gördüğü bir rüyayı yorumlamaları için rüya tabircilerini huzuruna çağırmış. İlk yorumcu 'Padişahım, üzgünüm, rüyanız hayra alamet değil. Bu rüya sevdiğiniz herkesi kendi ellerinizle toprağa vereceğiniz, hepsinin ölüm acısını yaşayacağınız anlamına gelmektedir.' der. Yorumu beğenmeyen padişahın söz hakkı verdiği diğer tabirci, 'Padişahım, size müjdeler olsun. Bu sülalenin en uzun ömürlü insanı siz olacaksınız.' demiş. Padişah, beğenmediği ilk yorumu yapan tabirciyi cezalandırırken ikinci yorumu çok beğenmiş ve tabirciyi ödüllendirmiş."*

   Yukarıdaki örnekte olduğu gibi tek bir olayın farklı şekillerde yorumlanması/yorumlanabilmesi neyin göstergesidir?

5. Aşağıda iki farklı sanat anlayışıyla ortaya konulmuş resim örnekleri görmektesiniz.

Hikâye türünün gelişmesi için önceki anlayışların geliştirilerek sürdürülmesi mi yoksa resim sanatında olduğu gibi farklı bakış açılarının ortaya konulması mı önemlidir? Gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**GÖREMEDİYSEN AÇINI DEĞİŞTİR!**	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatıcı ve bakış açısının olay üzerindeki etkisini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Memduh Şevket Esendal'a ait "Eşek" adlı hikâyeyi okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

EŞEK

Topal Durmuş'un oğlu Mustafa tuza gidiyordu, istasyon yanında mola verdi. Eşeğini ağaçların altına bıraktı. Kendi, parmaklığın iç yanına geçti, belini ağaca dayadı, kuşağından ekmeğini çıkardı, sanki burası bir çayırlık, bu demiryolu da bir akar su imiş gibi bakıp yemeğe başladı.
Üçüncü yolda bir yük treni duruyor. Vagonlar kapalı, makine boş. Demiryolu durağında sanki kimseler yok.

Bu demiryolu, bu yana gidersen derenin boyunu alır, iner Kara Hasan yoluna. Oradan Eğrikaya'dan Keçiyurdu önünden, dereyi aykırılar, Söğütuşağı yayla evlerinin böğründen yazı boyunu alır, varır o yanki istasyona. Oradan da çıkarsan Beğyeri'nden Ağaların Çiftliği altından, Sazlık Yurdu'ndan, Çömlekçi'den gider Ortahisar'a! Bunun bir ucunu çekmişler Ankara'ya, öbür ucu kim bilir, nereye gider! Belki nereye gittiğini de kimse bilmez. Kime sorsan bir doğru karşılık alamazsın. Biri der o yana, biri der bu yana, kulak asma! Bunun doğrusunu yapan bile bilmemiş…

Bu kara dananın da böyle yavaş durduğuna bakma, bir aldı asıldı mı, ardına evleri bağlasan sürükler, götürür. Sonra kendi güdücüsü de istese durduramaz. Onun da kendine göre bir huyu var!"

Mustafa bunları düşünür, ekmeğini yerken biri geçti, vagonlara doğru gitti. Bir başkası da elinde bir teneke ile vagonların arkasından çıktı, istasyona girdi. Aradan biraz daha geçince makinenin bacasından bir hışıltı duyuldu ve içinde bir adam göründü.

Biraz daha sonra bir çan çalındı, bir iki adam tren boyuna gittiler, makine bağırdı, kollarını gerip uzandı, yük vagonları baştan başa sarsıldılar, gitmeğe başladılar. Vagonlar titreşerek Mustafa'nın önünden geçti geçti, en son vagon da geçti, gitti. Tren makastan çıktı, uzaklaştı, bir uğultusu kaldı. Biraz sonra o da duyulmaz oldu. Demiryolu durağı da yeniden sessizliğe daldı.

"Bu vagonlardan birini, kaç eşek sürükler?" diye düşünürken, Mustafa kendi eşeğine bakmak istedi. Başını çevirdi, eşek yok! Bir iki adım yürüdü, oralara bakındı, yok. İstasyon arkasına dolaştı, bulamadı. Sıkıldı. Oralarda kimse görünmüyor. Bir avuç yerde eşeğe ne olur? Kimden sormalı? Biri almış saklamıştır, para ister! Şehirde olsa ünletirsin: "görene beş kuruş, bulana on kuruş." Kim saklamışsa getirir. Burada ünletecek de kimse yok. İstasyonun dört yanını döndü, dolandı, arkadaki sırta çıktı o yanlara baktı, yok.

İnandı ki eşeğini aldılar, sakladılar. Para isteyecekler! Bilet odasına doğru gitti. Açık bir kapının önünde durdu. Epeyce durup dikildikten sonra içerden başı açık, ceketsiz, gözlüklü bir adam çıktı. Çenesi oynuyordu. Belli ki yemekten kalkmış. Elindeki gazete kağıdının içine topladığı ekmek ufaklarını silkti, sonra Mustafa'ya sordu:

— Ne istiyorsun, dedi.
— Kölüğü yitirdim…
— Ne kölüğü?
— Eşşek hani… eşeği yitirdim de…
— Ee?
— …
— Burada eşek meşek yok, hadi, durma burada. Git işine.

Çekildi. Eşşek gitti. Üstünde yeni kebe de vardı, o da gitti. Eşek de genç eşekti. Borcu da yeni ödenmişti.

Uzakta, su deposunun yanında bir adam gördü. Ona yakın gitti. Bu adam, bir demir parçası üstünde çivi düzeltiyordu. Mustafa'dan sordu:

— Ne istedin, dedi?
— Kölüğü yitirdim.
— Nerede idi?
— Aha, dee o taşın böğründe, diye, kuyuyu gösterdi.
— Git ara, burada yok.

"Bunlar eşeğin büsbütün üstüne mi yatmak istiyorlar?" diye düşündü. Yerinden de kımıldamadı.

— Ne dikiliyon, gidip eşşeğini arasana!
— Nerede arayın?
— Bana mı soruyon?
— Aradım, yok!

— Yoksa sana eşşek bulacak değilim ya. Yalvardı:

— Eşşek burada idi. Aldılar, sakladılar, dedi. Beş kuruşum var, vereyim.

Adam, Mustafa'nın yüzüne baktı.

— Hadi, dedi, boş yere eğleşme. Git eşeğini ara. Burada kimse senin eşeğini kapamaz.

Bu adamın suratı doğruya benzer ama, adam oğluna da inanmak olur mu?

Baktı gördü ki, bir çıkar yolu yok. Ama, istasyonu da hemen bırakıp gidemedi. Orada bir yere oturup bekledi. Ne umdu da bekledi? Hiç! . . .

Gözlerini eşeğini bıraktığı yerden ayıramıyordu. Kimseler yok. Burada ev de yok ki, gidip sorsun. Adam da yok. Birine danışmak istesen kime danışırsın?

Kalktı, gitmeğe başladı. Ayaklan onu köye doğru çekiyordu.

"Tuz alacaktık kaldı, üste eşek de gitti, yeni kepenek de gitti." Yeryüzü karanlık, yaşamak da acı!

Ona sorsalar, eşeği istasyonda kalmıştı. Her adımında eşeğinden uzaklaşıyordu. Dönüp gene eşeği bıraktığı yere gitmek isteyerek yürür dururken, yolun yüksecik bir yerine çıkınca, uzaktan köy yolu üstünde bir karaltı, gördü. Eşeğine benzetti. Yüreği oynadı. Dikildi baktı, eşeğe benziyor. Seyirtti.

"Tanrı, köylüyü sevindirmek isterse, eşeğini kaybettirir, sonra gene buldurur." diye yazılmıştır.

Bu söz yerine geldi.

Yetişti, eşeğine bindi, gene tuz yoluna döndü, bir de türkü tutturdu:

"İğdenin dalına bastım da kırılıverdi…"

Gitti.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Memduh Şevket Esendal, *Bütün Eserleri-3*, Otlakçı, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1985.

Kelime Dağarcığı
kölük: Halk ağzında; at, katır gibi yük taşımada kullanılan hayvan, yük hayvanı. **kepenek:** Çobanların, soğuktan, yağmurdan korunmak için omuzlarına aldıkları, keçeden yapılmış, dikişsiz ve kolsuz üstlük.

1. "*Eşek*" hikâyesinde yazar ile anlatıcı aynı kişi midir? Yazarın/anlatıcının Topal Durmuş'un oğlu Mustafa'dan taraf olması söz konusu mudur? Metinden hareketle açıklayınız.

2. a) Hikâyede karşılıklı konuşmalara da yer verilmiştir. Karşılıklı konuşmalar metni nasıl etkilemiştir?

   b) Siz olsaydınız hangi anlatıcı türünü seçerdiniz? Niçin?

3. Metnin ilk iki paragrafındaki olay örgüsünü "*kahraman anlatıcı*" ağzından yazınız.

4. "*Tanrı, köylüyü sevindirmek isterse, eşeğini kaybettirir, sonra gene buldurur.*" sözünü hayat felsefesi hâline getirmiş bir arkadaşınıza tavsiyeleriniz neler olurdu? Yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > Hikâye *Kazanım: A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	METİNLERDE ANLATICIYI VE BAKIŞ AÇISININ İŞLEVİNİ NASIL BULURUZ?	25 dk.
Amacı	Metinlerde anlatıcının özellikleri ile hâkim, kahraman ve gözlemci bakış açılarını öğrenebilmek, bakış açısının anlatımı nasıl etkilediğini belirleyebilmek, anlatıcı ile yazarın düşünce yapılarını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Orhan Kemal'in "İki Buçuk" adlı hikâyesini okuyunuz. Aşağıdaki soruları metinden yola çıkarak cevaplayınız.***

İKİ BUÇUK

İşte gene hiç sevmediği bir duruma düşmüştü! Bin kez söylemişti kendi kendine ki, "Dolmuşa bindiğim zaman değil, inerken parayı vereceğim bundan sonra!"

Olmuyordu, olmuyordu Allah belasını versin. Bundan önce bir değil, beş değil, belki de on, on beş, yirmi sefer hep aynı duruma düşmüş, şoförle takışmıştı. En temizi, dolmuştan ineceği yere gelince, inmeden önce parayı vermekti. Bir süre öyle yapmıştı. Ama bu sefer, bu sonuncu sefer...

Durak kalabalıktı. Birkaç kişi koşmuşlardı, çevik bir davranışla girivermişti arabaya. Solunda iki kişi. En sağdaydı. Yanındaki bozuk paraların en küçüğü iki buçukluk. Öteki müşteriler verince o da onlara uymuş, uzatmıştı iki buçukluğu. Şoför almış, ötekilerin iki buçuk, beşliklerinin üzerini vermiş, onunkini... Bu sırada en sağdaki inip, bir başka yolcu binmeseydi şoför herhalde paranın üstünü verecekti. Çünkü davranışı öyleydi. Ama yolcu "Cağaloğlu!" deyince, şoför yeni müşteriyle konuşmaya dalmış, iki buçuğun üstünü unutmuştu.

Ne yapmalıydı şimdi? "Şoför efendi, iki buçuğun üstünü unuttunuz!" dese, şoför belki de, "Ne biliyorsun unuttuğumu?" diye bozabilirdi. Bozmasa bile, dolmuş yolcuları şöyle bir bakarlar, içlerinden, "Amma da para canlısı ha!" gibilerden geçirebilirlerdi. Başkalarının onun hakkında böyle düşünmelerini istememekle beraber, bu türlü düşündüklerini belirtircesine yan yan bakmalarından nefret eder, cinleri tepesine toplanırdı.

Sağındakine baktı: Koca burunlu, sarkık gerdanlının biriydi. Beyden değil de efendiden. Böyleleri ukala olurlar. Vara yoğa karışırlar. Tartışmaya can atarlar. Nitekim: "Şoför Efendi, iki buçukluğun üstünü unuttunuz..." dese, bu koca burunlu, sarkık gerdanlı adam o biçim, yan yan bakacaktı. "Ne bakıyorsun?" diye terslese, "Göze yasak mı var?" karşılığını alacağını iki kere iki dört eder gibi biliyordu.

Adama yeniden baktı, sanki "Göze yasak mı var?" demiş gibi kızdı, içinden:

"Var!" dedi.

Sanki: "Yok canım?" karşılığını almışçasına öfkesi arttı. Gene içinden:

"Canın yoksa nasıl yaşıyorsun?"

"Aman ne bayağı espri. Evladım espri zeki insan harcı. Sense..."

"Bense?"

"Kaşalotun birisin be!"

Tam bu sırada solundaki yolcu da inmek için şoföre seslenmişti. Araba durdu, solundaki indi. Solundakinden boşalan yere kaydı. Koca burun, sarkık gerdanlı da ortaya geçti. En sağa yeni bir yolcu. O da Cağaloğlu'ya gidecekti. Tekliği uzattı. Şoför elli kuruşu omuzu üzerinden en sağdaki yolcuya uzattı. Şoför onun iki buçukluğunu sağlama unutmuştu. Bir ara:

"Şoför efendi benim iki buçukluğun üstünü unuttun!" diyecekti vazgeçti. Adam belki de şöyle derdi:

"Ne iki buçukluğu?"

Kan tepesine sıçradı. Sanki şoför gerçekten bu karşılığı vermiş gibi sinirleri gerilmişti. İçinden: "Arabaya binerken verdim ya!" "Hatırlamıyorum."

"Nasıl hatırlamazsın? Yalan mı söylüyorum?"

"Ben yalan mı söylüyorum?"

"Biz bu meslekte senin gibi neler gördük."

O zaman, o zaman dayanamaz, çıldırırdı işte:

"Beni onlarla mı kıyaslıyorsun yani?"

Şoför belki de yarım sağla arkaya dönerdi:

"Nesin ya? Hanım evladı? Dolandırıcıların hiçbiri dolandırıcılığı kabul etmez. Hele de, suratına atılır!"

"Yani?"

"Yani değil Panayot!"

Evet, şoförle böyle takışsalar ne olurdu sonu? Karakola mı düşerlerdi?

Birden gözü dikiz aynasına kaydı: Şoför adamakıllı sıkıydı. Alttan üstten inceltilmiş bıyığıyla da itin birine benziyordu. Takışınca arabayı durdurup direksiyondan iner, yakasına yapışır, belki de bir kafa, bir yumruk...

İçini çekti. Bu hiç de istenecek şey değil. Eli yüzü kan içinde, üstü başı toz toprak, karakola gitmek, şoförden davacı olmak... Üstelik sağındaki müşterilerle şoförün yanındakiler de herhalde şoförden yana olurlardı. O zaman şoför: "Bana hakaret etti Komiser Bey!" der, hakaretin şeklini anlatır, müşteriler de onu desteklerlerdi ki, hem iki buçukluğun üstü kalırdı, hem de şoföre hakaretten kovuşturma başlayabilir, astarı yüzünden pahalıya gelirdi. Onun için, vazgeçmeli, hatta iki buçuğun lafını bile etmeden, yeni elli kuruş vermeliydi şoföre. Besbelli, unutmuştu aldığı iki buçukluğu…

Pantolonunun bozuk para cebinden iki tane sarı yirmi beşlik çıkarıp avucunda tuttu. Az sonra Cağaloğlu'ya gelince inecek, inerken de parayı verecekti. Verecekti ama neden? Elli kuruşluk yolu ne için üç yüz kuruşa gelecekti? Enayi miydi?
Paraları yeniden cebine sokarken, aklından gene kavga, karakol, dolmuş müşterilerinin tanıklığı geçti. Vazgeçti cebine koymaktan. Dayak yese de yemese de karakola düşünce haksız çıkabilir, hele şoföre hakaret dümeni işin içine girerse, değil üç lira, kim bilir kaç üç liralar düşebilirdi işin içine.
…..
Cağaloğlu'ya gelmişlerdi:
"Ben uygun bir yerde ineyim!"
"Peki abi."
Şoför arabayı uygun yere yanaştırıp durdurdu. O, avucundaki elli kuruşu tam uzatacaktı, şoför iki buçukluğun üstünü uzattı:
"Buyurun abi iki liranızı!"
Aldı, dolaşan ayaklarıyla hızla uzaklaştı. Yüzü alev alev yanıyor, kendi kendinden utanıyordu.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Orhan Kemal, *Önce Ekmek*, Everest Yayınları, İstanbul, 2007.

1. Hikâyedeki başkahraman daha önceden de benzer sıkıntılı ruh hâllerini yaşamıştır. Başkahramanın sürekli zor duruma düşmesini göz önünde bulundurarak kişiliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?

2. Hikâyede âdeta dünyaya, insanlara küsmüş, kırgınlıkları sebebiyle içine kapanmış, sokaklardan çekinen, caddelerde yürürken tedirgin olan, para kazanmak için çabalayan, yoksulluk içinde boğuşan bir insanın psikolojisi oldukça başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Hikâyedeki başkahraman sanki her an, her yerde karşımıza çıkacak bir tiptir. Başkahramanın bu kadar başarılı yansıtılmasında hikâyede kullanılan hâkim bakış açısının rolünü açıklayınız.

3. "*Bulaşma, zatürre, zirve, solunum cihazına bağlanan hasta, evde kal, damlacık, salgın, bağışıklık*" kelimelerini kullanarak kahraman bakış açısıyla kısa bir metin oluşturunuz. Yazdığınız metni sınıfınızda okuyunuz.

4. Hikâyede başkahramanın aklından geçen "*Solunda iki kişi. En sağındaydı. Bozuk paraların en küçüğü iki buçukluk. Öteki müşteriler verince o da onlara uymuş, uzatmıştı iki buçukluğu. Şoför almış, ötekilerin iki buçuk, beşliklerinin üzerini vermiş, onunkini…*" gibi bazı cümlelerin tamamlanmamasının, yazarın başkahramanla ilgili hangi düşüncelerinin ifadesi olabileceğini belirtiniz.

5. Hikâyedeki başkahraman, ödediği iki buçuk liranın üstünü alamadığı gibi şoförün parasını ödediğini unuttuğunu düşünerek tekrar ödeme yapmak için parasını uzatmaya hazırlanır. Yazar oluşturduğu bu durumla hangi sosyal yaraya ya da mesaja dikkat çekmek istemiştir?

6. Hikâyenin kahramanı suskunluğunu metnin sonuna kadar istikrarlı bir şekilde muhafaza eder. Suskunluk genellikle hayata tutunamayan insanlara has bir davranış biçimidir. Bu davranış biçimi, hayatların buçuklu, yarım kalmışlığının bir göstergesi hikâyenin adının "İki Buçuk" olmasının nedeni olabilir. Yazarın yerinde siz olsaydınız hikâyeye başka hangi adları verirdiniz?

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

2.ÜNİTE > **Hikâye** Kazanım: A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**TEKNİĞİNİ BULALIM**	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimi ve tekniklerinin işlevlerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Portakal" adlı hikâyeyi anlatım biçimini ve tekniklerini belirlemek için okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

PORTAKAL

Vapur Doğu Akdeniz limanlarından birine yaklaştığı zaman ortalık kararmaya başlamıştı. Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde katmer katmer turuncu yığınlar, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran al al tüller vardı. Vapur kısa, kalın bir şeydi. Kıçı pek suya batmış, burnu pek havaya kalkmış gibi yürüyordu. Elli beş yaşındaki makine, kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, sıtmaya tutulmuş gibi zangır zangır titretiyordu.

Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmiş ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu.

Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail, bacakları bir arşın kadar birbirinden ayrı, çıplak ayakları deve tabanı gibi sımsıkı güverteye, elleri dümene, gözleri limana yapışmış, hiç kımıldamadan duruyordu. Görenler onun sanki nefesi kesilmiş bir halde çok mühim bir hadiseyi, mesela karşıda taş evlerinin camları parlayan şehrin bir infilakla uçuvermesini yahut denizden büyük bir canavar çıkıp gemiyi birden yutuvermesini beklediğini sanırlardı.

Halbuki hiç de böyle büyük şeyler düşündüğü yoktu. O İstanbul'da, Beşiktaş'ın arka mahallelerinden birinde bıraktığı minimini bir şeyi, on beş gün evvel, bu son sefere çıkacakları gün doğan oğlunu düşünüyordu. Ona, geçen sene Şile taraflarından İstanbul'a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası Musa Kaptan'ın adını koymuştu. Şimdi kendi kendine, ağzını kımıldatmadan mırıldanıyordu:

— Musa Denizer!.. Musa Denizer!

Çocuğunun hem adını hem soyadını birlikte söyledikçe oğlan gözünde büyüyordu. Limanın önünde yamyassı yatan ve üzerinde harap bir kale bulunan adacığa yaklaşmışlardı, burada dümeni sancak tarafına kırarken:

— Okutacağım keratanın oğlunu, diye söylendi.

Kendisi okumamıştı ama, tütünden aldığı karısı -tahsilli- idi. Hem birkaç sene mektebe gitmiş hem de öteki işçi kızlarla beraber okuyup yazmaya merak sardırmıştı. İsmail her seferden dönüşte bir Köroğlu (Burhan Cahit Morkaya'nın çıkardığı mizah dergisi) alır, eve gidip yıkandıktan sonra onu karısına uzatır, kendisi mindere kurularak, dinlerdi. Karısı Hayriye hiç kekelemeden, hafızlar gibi başını sallayarak, önce resim altlarını, sonra destanları, sonra makaleleri, haberleri, tefrika romanları, acayip, hatta biraz yanık bir makamla okur, bu sırada İsmail de, dudaklarının kenarında müphem bir çizgi, anlasın, anlamasın, arada bir kahkaha atarak dinler, harp vaziyetine ait yerleri tekrarlatır, vapurda güverte yolcularından, yahut izinden dönen neferlerden dinlediği mütalaaları, birbirine karıştırıp anlatır, -gidişat iyi değil gibi Hayriye!- der, susardı. Bu sükût, -Artık yemek yiyelim- manasına idi ve karısı hemen yerinden fırlar, sofrayı hazırlamaya başlardı.

(...)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Sabahattin Ali, *Sırça Köşk*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2014.

1. Hikâyede yazarın okura vermek istediği mesaj, anlatım biçimlerini nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

2. Hikâyede yazar olay, mekân ve kahramanlarla ilgili yer yer geri dönüş tekniğine başvurarak neyi amaçlamış olabilir?

3. Yazarın "*turuncu turuncu yığınlar, al al tüller, sıtmaya tutulmuş gibi, sıska bir köpeğin kaburgaları gibi*" vb. ifadelerle söz sanatlarına başvurması anlatımı nasıl etkilemiştir? Gerekçeleriyle yazınız.

4. Hikâyede deniz, hem İsmail'in babası Musa'nın ölüm sebebi hem de ailesinin geçimini sağlamak için ekmek kapısıdır. Kahramanın yaşadığı bu çelişkili ruh hâlini ayrıntılı bir biçimde anlatacak olsaydınız hangi anlatım tekniğini/tekniklerini tercih ederdiniz? Gerekçeleri ile açıklayınız.

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

2.ÜNİTE > **Hikâye** Kazanım: A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	NASIL ANLATMALI?	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimi ve tekniklerinin işlevlerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Acıklı bir Hikâye" adlı hikâyeyi okuyunuz. Soruları cevaplayınız.***

ACIKLI BİR HİKÂYE

-İngiliz edebiyatından intikal-

Müthiş bir kış... Her taraf kar içinde... Dereler, tepeler donmuş! Tabii, ağaçların yaprakları da dökülmüş… Ağaçları aklınıza getirmemize sebep, kendinizi kutb-i şimalide zannetmenizi temin etmektir. Çünkü orada fok balıkları, penguenler, Eskimolar bulunur. Fiyorlar da vardır. Tam kutup noktasında pusula deli olmuş gibi dönmeye başlar.

...

Pardon, yine sadede gelelim: Kar her tarafı beyaz bir keçe gibi örtmüştü. Toprak, gözle görülemiyordu. Toprağı görmek için karları süpürmek icap ederdi. Halbuki bu ameliye yalnız sokaklarda yapılır. Sokaklarsa kaldırım döşelidir. Üzerinde hiç yenecek bir şey bulunmaz. Gıdasını yerden alan hayvancıkların halini bir düşününüz! Bütün dünyanın yüzü şekersiz bir su dondurması kaplı… Bir avuç yeseler hemen donacaklar…

İşte yeryüzü böyle feci bir şekilde iken, bir bahçenin orta yerinde minimini serçecik titreyip duruyordu! Fakat korkusundan değil! Çünkü yalnız korku için titrenilmez! Küçük ayakları mercanlar gibi donmuştu. Bir haftadır bir şey yememişti. Son yediği şey bahçeden geçen bir çocuğun elinden düşürdüğü pasta parçasıydı. Artık işte ölecekti. Azrail etrafında dolaşıyordu. Zavallı serçe o kadar aç. O kadar bilaçtı ki…Açlıktan minimini ellerini yani kanatlarını dizlerine vuruyor,

"Ölüyorum, ölüyorum!" diye ötmek istiyordu. Fakat ötemedi. Çünkü sesi çıkmadı. Ötmek için sese ihtiyaç vardı. Ses ciğerlerde biriken havanın boğaza çarpması demektir.

Çarpmak bir kuvvet neticesidir! Kuvvet olmayınca hareket olmaz. Hareket de hayatın ta kendisidir. Eğer arz dönmezse kıyamet kopar. Güneş olduğu yerde dursa hemen söner. Dübbüekber yıldızı bile...

Şey sadede gelelim: Ne diyorduk? Minimini serçecik açlıktan ölmek, soğuktan donmak üzere idi. Onun bu ümitsiz hali bütün kâinatı yaratan Allah'ın gözünden kaçmadı. Fırtına, tipi, bora içinde zavallı mahlukunun can çekişmekte olduğunu gördü. Oraya ağır yüklü bir sürücü atı gönderdi. Bu at kırmızıydı. Kuyruğunun ucu ile alnının orta yerinde beyaz lekeler vardı. İşte bu at serçenin bir metre yetmiş beş santimetre kadar uzağından geçiyorken sanki ruhani bir ilhama mazhar olmuş gibi, gayet hayırlı bir şey yaptı. Yani oraya bir kucak taze gübre bıraktı. "Gübre" deyip geçmeyiniz. İnsan için el, ayak; kuş için kanat, geyik için boynuz, vapur için baca; tayyare için pervane ne ise, "gübre" de ziraat için odur! Gübresiz ekip biçme olmaz. Eğer atlar, eşekler bu maddeyi bize ihsan etmemiş olsalar, buğday yetişmez. Tarlalar cansız kalır. Tarlalar çöl olduktan sonra biz de açlıktan mahvoluruz. Son zamanın alimlerinden birkaçı suni gübre imaline kalkmışlardı. Eğer muvaffak olsaydılar, tabii atlar da gübre yapmaktan vazgeçerlerdi. Fakat o vakit ne yapacaklardı? Acaba yalnız asit ürik mi ifraz edeceklerdi?

Neyse…

Biz yine sadede gelelim: Serçecik, bir metre yetmiş beş santimetre ötesinde gayet taze bir gübre yığınını görünce, mahmur gözlerini açtı. Tin tin sıçradı. Bu hafif beyaz bir duman çıkaran koyu sarı maddenin başına geçti. İçindeki arpaları birer birer topladı. 'Topladı" deyince bir yere biriktirdi, sanmayınız. Topladıkça yuttu. Boş kursakçığı doldu, davul gibi şişti. Donan ayaklarına hareket geldi. Kanatlarını kımıldattı. Pırradak uçtu. Bahçenin yanındaki dama kondu. Avazı çıktığı kadar ötmeye başladı:

"Cik, cik, cik..."

Bu esnada bahçeye bir çocuk çıktı.

(...)

(Düzenlenmiştir.)

Ömer Seyfettin, *Yalnız Efe*, Morpa Kültür Yay. Ltd. Ş., İstanbul, 2006.

Kelime Dağarcığı:
dübbüekber yıldızı: Büyükayı takım yıldızının eski adı. **fiyorlar:** Norveç, İskoçya ve Kuzey Amerika kıyılarında buzulların oluşturdukları dik yamaçlı, derin eski buzul koyaklarının aşağı kesimlerinin deniz altında kalmasıyla oluşan körfez. **kutb-i şimali:** Kuzey kutbu.

1. *"Sadede gelelim: Her taraf kar içinde demiştik."* şeklindeki ifadelerde de görüldüğü gibi hikâye boyunca okuyucu anlatıcı ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum hikâyeyi nasıl etkilemektedir? Gerekçeleriyle yazınız.

2. Hikâyenin bir bölümünde "*gübre*" hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bir hikâyede bilgi verme şeklinde bir anlatımı nasıl değerlendiriyorsunuz? Gerekçeleriyle yazınız.

3. Hikâyenin sonunu "*hikâye etme*" tekniğini kullanarak tamamlayınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > Hikâye | Kazanım: A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	OBJEKTİF OL!	20 dk.
Amacı	Metindeki farklı ifadeleri ve anlatım tarzlarını tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Sabahattin Ali'ye ait "Kırlangıçlar" adlı hikâyeden alınan metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

KIRLANGIÇLAR

Şehrin kıyısında, ufacık bir derenin kenarında, dalları suya sarkan ihtiyar bir söğüt ağacı vardır. İlkbaharın başlangıçlarında bu söğüdün dallarına bir dişi kırlangıç gelip kondu; derenin bir başından bir başına yıldırım gibi uçan, beyaz göğüslerini suya dokundurarak şeffaf kanatlı küçük böcekleri yakalayan diğer kırlangıçlara bakmaya başladı. Başını hafif hafif sallıyordu. Derin düşüncelere daldığı belliydi.

Söğüdün dalları hışırdadı. Bir erkek kırlangıç geldi, dişinin karşısındaki dala kondu.

Kırlangıçlar arasında pek teklif yoktur. Uzun uzadıya takdim filan edilmeden konuşmaya başladılar ve pek az sonra da ahbap oldular.

Evvela havadan, sudan bahsedildi. (İlki kişi birbirlerini yeni tanıdıkları zaman havadan sudan bahsetmek adettir.) Fakat biraz sonra erkek bir iki dal ileri geldi, dişi daha az çekingen bir hal aldı.

Muhabbeti kaynattılar.

— Olur ya!- demeyin, iki kırlangıcın ilkbaharda, herkes dört tarafa koşup çalışırken bir söğüt dalında oturup yarenlik etmeleri gündelik işlerden değildir.

Bizim kırlangıçların ikisi de antika mahluklardı, yani öteki kırlangıçlara benzemiyorlardı. (Başkalarına benzemeyenlere antika derler.) Evvela dişi kırlangıç lafı derin tarafından açtı:

— Siz hiç çalışmıyorsunuz?-

Başka bir kırlangıç olsaydı hemen: -Ya siz neden burada oturuyorsunuz?- diye ikinci bir sorguya kalkışırdı. Fakat bizimki derin derin içini çekti ve sustu.

Ve dişi onun söylediği şeyleri anlıyormuş gibi başını salladı ve gözlerini aşağıda şıpırtıyla akan suya dikti.

Bir müddet daha sustular. Erkek birdenbire gözlerini dişiye dikerek söze başladı:

— Bakınız şunlara...- Ve aşağıda birbirini çaprazlayarak uçan ve dokuma tezgahının mekiklerine benzeyen kırlangıçları gösterdi. -Bakınız şunlara... Sabah akşam demeden, yaz kış demeden çalışıyorlar. Ben bunlara çok kere sordum: Neden böyle durmadan uğraşıyorsunuz, dedim, cevap vermediler. Omuzlarını silkip yanımdan uzaklaştılar. Dişi:

— Birbirimize sen diye hitap etsek nasıl olur?- dedi. Erkek okkalı sözlerine cevap olmayan bu lafı beklememekle beraber, bu tekliften hoşlandı ve tekrar başladı:

— Adeta utanıyorum...- dedi, -Bütün kuşları sıraya dizseler biz herhalde sonuncu gelmeyiz. Kılığımız, kıyafetimiz düzgündür. Aklımız, şu sabahtan akşama kadar avaz avaz bağıran bülbülden herhalde üstündür. Kanadımızı bir vursak en hızlı güvercinden daha çok yol alırız. Halbuki bütün kuşların en zavallısı bizmişiz gibi hiç durmadan didiniyoruz. Şu budala serçe bile üç günlük ömrünü keyifle geçiriyor da, biz, arasından uçtuğumuz ağaçları bile fark etmiyoruz.

Biraz durdu, dişiye doğru yandan bir göz attı:

— Yarın öldüğümüz zaman birisi bize sorsa: 'Dünyada neler gördünüz?' dese herhalde verecek cevap bulamayız. Koşmaktan görmeye vaktimiz olmuyor ki...- Dişi, gözlerinin içi buğulanarak:

— Ah- dedi, -tıpkı benim gibi düşünüyorsun.- Erkek cevap verdi:

— Zaten seni burada tek başına görünce benim gibi düşündüğünü anlamıştım. Doğru değil mi ama? Şu dünyayı adamakıllı görmeden, dünyanın ne olduğunu adamakıllı anlamadan buradan gidecek olduktan sonra ne diye buraya geldik sanki? Yaşadığımızın farkına varmayacak olduktan sonra ne diye yaşıyoruz?

Dişi tasdik eder gibi başını salladı:

Sabahleyin karşı karşıya gelince dişi söylemek istediği şeyleri gözleriyle anlatmak istedi. Tam bu sırada, üzerinde oturdukları söğütten sarı bir yaprak koptu, iki tarafa sallanarak aralarından geçti ve dişinin en manalı baktığı zamanda gözlerinin önünü kapattı.

Erkek bu bakışı göremedi.

Fakat her ikisi de sarı yaprağı gördüler.

Erkek ağzını açtı:

— Senden hiç ayrılmak istemiyorum...- demek üzereydi ki, buvvv diye soğuk bir rüzgar esti...

Dişi, erkeğin sözlerini işitemedi.

Fakat her ikisi soğuk rüzgarın sesini duydular.

Birbirlerinin gözlerine baktılar; artık yuva kurmak zamanının geçtiğini, sonbaharın geldiğini, ayrılacaklarını anladılar. İkisi de içini çekti.

Tepelerinden birçok kırlangıçlar geçti: Sıcak yerlere dönüyorlardı.

Ayrıldılar... Ve bir daha birbirlerini görmediler.

Fakat ikisi de küçük derenin kenarındaki söğüdü ve orada geçirdikleri güzel ilkbaharı ve yazı unutmadılar.

Ve ikisi de, böyle bir yaz geçirmemiş olan diğer kırlangıçlara tepeden baktılar... (Çünkü azlıkta kalanlar çok olanlara nedense tepeden bakarlar.)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
Sabahattin Ali, *Değirmen*, YKY, İstanbul, 2004.

1. Hikâyenin başında yer alan tasvir cümleleri, hikâye boyunca yer alan mecazlı söyleyişler ve parantez içindeki açıklamalar hikâyenin üslubunu nasıl etkilemiştir? Gerekçeleriyle yazınız.

2. Yazar "Kırlangıçlar" hikâyesinde, insanlara özgü aşk ve sevgi gibi duyguları kırlangıçlara atfederek anlatmış. Sembolik, buruk ve kavuşmanın olmadığı bir aşk kurgulamış.

   Yazarın kırlangıçları tercih etmesinin üslubu üzerindeki etkisi nedir? Siz olsaydınız hangi canlıyı tercih ederdiniz? Gerekçeleriyle yazınız.

3. Yazar "*Ve ikisi de, böyle bir yaz geçirmemiş olan diğer kırlangıçlara tepeden baktılar... (Çünkü azınlıkta kalanlar çok olanlara nedense tepeden bakarlar.)*" şeklinde bir ifade kullanmıştır. Siz olsaydınız bu cümledeki düşünceyi nasıl ifade ederdiniz?

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**ÖYKÜLEYİCİ METİNLERDE DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ**	25 dk.
Amacı	Örnek metinlerde dil ve anlatım özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Refik Halit Karay'ın "Bir Saldırı" adlı hikâyesini okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

BİR SALDIRI

Boğaziçi'nin Anadolu kıyısındaki ıssız, bayır ve yarı boş köylerinden birinde huysuz bir kış akşamıydı. Ayrıca yağmur yağıyordu. Fakat rüzgâr öyle ıslak esiyor ve her tarafı öyle sırsıklam ediyordu ki yokuşlardan sürekli seller akıyor ve oluklardan kesintisiz sular boşalıyordu. Bir haftadan beri sürüp giden bu kapanık ve yaş hava altında ahşap evler sünger gibi rutubeti çekmişler, şişip doymuşlardı; artık suları ememiyorlar, dışarıya veriyorlardı. Tam fıstığın altına, o dik ve dolambaç yere gelmişti, birden gırtlağına bir elin yapıştığını ve alnına soğuk bir demirin dayandığını duydu, gerilemek istedi, yapamadı; ilerleyeyim dedi, kımıldanamadı; boyun eğmiş, güçsüz, durmaya mecbur oldu, bekledi. Rüzgârın uğultusu içinde boğuk bir ses: Cüzdanını! diye emretti. Hayrullah Efendi şakağına uzanan tabancaya rağmen canına ilişmek istenilmediğini anlayınca, bu ümitle helecanla; aman, dedi, peki, vereyim! Fakat gırtlağı hala o demir kıskaç içinde sıkışmış olduğundan bu cümlesinin işitilip işitilmediğini anlayamadı; yalnız bir eliyle cüzdanını çıkardı ve ötekine uzattı.

Hırsız, karanlığın içinde telaşla, cüzdanını açtı. Hayrullah Efendi'nin elinden elektrik lambasını kapıp bir atkı ile sarılı olan yüzünü göstermemeye çalışarak içini acele acele yokladı. Kâğıtların üzerindeki yüz rakamı bu keskin ışık altında daha çekici ve daha anlamlı görünüyor, büyür gibi canlı duruyordu. Herif, vahşi sesiyle: Kımıldarsan vururum! dedi. Eli bir süre, kâğıtların üzerinde örümcek gibi korkunç, kararsız, şaşkın düşünceli dolaştı, dolaştı, parmaklar büküldü, tereddüt eder gibi durdu, sonra yalnız bir tanesini, bir beş liralığı çekti, cüzdanı kapadı ve geri, sahibine, Hayrullah Efendi'ye uzattı. Şimdi ışık sönmüş ve hırsız yokuştan aşağı çılgın gibi koşarak arkasına bakmadan kaçmaya başlamıştı. Hayrullah Efendi korkaktı; fakat hem dinç, hem de çok meraklı, araştırıcı bir adamdı. Şu acemi ve acayip hırsızı, geçirdiği korkuya rağmen, kovalamak isteğine karşı koyamadı, rahat koşmak için kukuletasını indirdi ve daha fazla düşünmeden merakın ve memnunluğun verdiği bir cesaret ve atılımla kaçanın arkasına düştü; yuvarlanır gibi süratle bayırı indi, karaltılar içinde, bastığı yeri görmeyerek, koşuyor, yetişmeye çalışıyordu. Hırsız dosdoğru bir bakkala girdi.

Hayrullah Efendi, duvar dibinde sinsi sinsi yürüyerek cama yaklaştı ve eğilip iki turşu kavanozunun arasından içerisine göz attı. Herif atkının ucu ile terlerini siliyordu, beti, benzi uçmuş, hasta yüzlü, tıraşı uzun, zayıf, acınacak bir adamdı, arkasında asker kaputu bozmasından yarı palto, yarı hırka garip bir elbise vardı. Sık sık soluduğu ve etrafına şaşırmış gibi baktığı dışarıdan bile fark olunuyordu. Bakkal raftan bir okka ekmek aldı ve ona uzattı; öteki bunu derhal kaptı, bir ucundan koparıp koca lokmayı hemen ağzına attı. Bir taraftan yiyor, bir taraftan kâh zeytin çanağını, kâh sucuk halkasını göstere göstere başka şeyler ısmarlıyordu. Bu ne acemi, ne aç, ne zavallı bir hırsızdı. Hayrullah Efendi, yüreğinin ezildiğini duyarak ve kendisini göstermeyerek herifin çıkmasını bekledi. Rahatlamış gibi telaşsız uzaklaştığı zaman artık arkasından gitmeyi gereksiz buldu, dükkâna girdi: Bu çıkan adam kimdir? diye sordu. Aldığı cevaptan anladı ki ona bu gece, bayırda, fıstığın dibinde tabanca uzatıp gırtlağına yapışan ve sonra yedi yüz liranın içinden beş lirasını alarak kaçan bir hırsız değil, namuslu bir aç adamdı. Kim bilir ne vicdan azaplarından, ne mücadelelerden ve kaç günün açlığından sonra, her atılımı, her başvuruyu deneyip ümitsiz, eli böğründe kalıp bu saldırıya karar vermişti. Çünkü mütareke yıllarında bulunuyorlardı; cepheden veya esaretten sıskası çıkmış dönen, hasta haneden tedavisi bitmeden sakat ve illetli olarak kapı dışarı edilen nice yedek subaylar vardı ki, ne maaş alabiliyorlar, ne iş bulabiliyorlardı. Yıllarca özlemini çekerek, yaşadıkları hudutlardan, evlerine dönünce açlıktan ve yoksulluktan bir tutam mutluluk ve rahata kavuşamamışlardı. Bu öyle bir devir idi ki, yalnız askeri bir felakete bağlı kalmıyordu; sosyal bakımdan da dünyanın en korkunç, usandırıcı ve kemirici bir devresi idi; koca bir insan soyu, dermansız babalar, ezgin analar, gıdasız çocuklarla özellikle bozulan bir ahlak ile kavruk, yatkın çürük kalmıştı. Demin gırtlağına sarılan adam, kendisi burada kârına bakıp işini yoluna koyduğu sıralarda, dört yıl, göğsünü; o işin rahatça görülmesine, ta uzaktan, savaş meydanlarında siper yapmıştı. Zorla aldığı para bir pay, bir hak idi.

Hayrullah Efendi, ertesi gün bir kayık erzak hazırlattı ve onun evine gönderdi; götüren adam dönüşünde anlatıyordu: Kapıyı bir kadın açtı, "Olamaz bizim efendinin şimdi bunları alacak vakti yok, yanlış getirdiniz!" diyordu. O sırada kocası geldi, "Kim gönderdi?" diye sordu, biz söylemedik fakat anlamış olacak ki, dayatmadı, başını öte yana çevirdi, peki iyi göremedim ama sanırım ağlıyordu!

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
Refik Halit Karay, *Memleket Hikâyeleri*, İnkılâp Kitabevi, 2009.

1. "*Huysuz bir kış akşamıydı, keskin ışık...*" gibi ifadeleriyle yazarın, kişileştirme ve benzetme sanatlarına başvurması, cümlelerin genellikle kısa olması, kahramanlarını halk tabakasından seçmesi sizce hikâyenin dili ve üslubu nasıl etkilemiştir?

2. Yazar, hikâyede kişi ve yer betimlemeleri yaparken "*ıssız bayır, yarı boş köy, hasta yüzlü, tıraşı uzun, zayıf, acınacak bir adam...*" gibi sıfatları sık sık ve art arda sıralamıştır. Kahramanların ve mekânın durumunun bol sıfatlı, kurallı ve fiil cümleleriyle tanıtılması hikâyenin akıcılığına nasıl bir katkı sağlamıştır?

3. İnsanın içinde bulunduğu durum ne olursa olsun hırsızlık yapması çok kötü bir davranıştır. Hırsızlık, hiçbir zaman toplum tarafından hoş karşılanmaz. Okuduğunuz parçada bir savaş kahramanının içine düştüğü kötü durumdan dolayı hiç istemediği hâlde hırsızlığa başvurması anlatılmıştır. Hayrullah Efendi'nin yerinde siz olsaydınız hırsızı nasıl tasvir ederdiniz?

4. Refik Halit Karay'ın eserlerinde belirgin bir bürokrasi eleştirisi söz konusudur. Hikâyelerinde devleti temsil eden bürokratlar çoğunlukla iş yapmayan, tembel kişilerdir. Sizce bu hikâyede devrin bürokratları kızgın bir adam üslubuyla mı, babacan bir adam üslubuyla mı eleştirilmektedir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

5. Hikâyedeki kahraman, ihtiyacından dolayı çalmak zorunda kalan biri değil de hırsızlığı meslek edinmiş biri olsaydı yazar ona karşı nasıl bir üslup kullanırdı?

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

2.ÜNİTE > Hikâye Kazanım: A.2.11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**VATANİ GÖREV**	25 dk.
Amacı	Metindeki olaylar ile yaşananlar arasında ilgi kurabilmek.	Bireysel

1.Yönerge ***"Kaç Yerinden" adlı hikâye ile ilgili verilenleri ve hikâyenin son bölümünü okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

KAÇ YERİNDEN

(Harp edebiyatı ve propaganda ilk defa Birinci Dünya Savaşı'nda kullanılmıştır. Osmanlı Erkân-ı Harbiye'si tarafından cephelerde yaşanan kahramanlıkların kayıt altına alınması ve halkın bilgilendirilmesi amacıyla devrin önemli şair ve yazarları Çanakkale'ye davet edilmiş, oradaki cepheler gezdirilerek sanatçılardan hikâye, şiir, makale ve romanlar yazmaları istenmiş. Bu vesileyle Çanakkale'ye gelen Ömer Seyfettin "Kaç Yerinden" başlıklı hikâyesini kaleme almıştır. Hikâyede, Birinci Dünya Savaşı'nda; Çanakkale'de, Kafkas Cephesi'nde, Bağdat'ta, Suriye'de, Makedonya'da kırk dokuz yerinden yaralanan bir kahraman anlatılmıştır.)

Özet

Hikâye, kahramanımız ve başarılı çalışmalara imza atmış hatip kişilikli bir doktorun vapurdaki sohbetiyle başlar. Doktor, kahramanımızın yazdığı bir destanı okur ve eleştirir. Eleştiri, kahramanımızın gücüne gider. Çünkü doktor, kitaptaki karakterlerin günümüz askerlerinden daha iyi ve daha cesaretli olmadığını söylemektedir. Kahramanımız doktorun görüşlerini yanlış bulur.

Doktora göre mazi, gerçekleri yansıtmaz ama kahramanımız her şeyi mazi ile ilişkilendirir. Doktor, kahramanımızın hayalperest olduğunu dile getirir ve kahramanımıza kitaptaki kahramanların savaşta yaralanıp yaralanmadıklarını sorar. Kahramanımız, en şiddetli savaşlarda 10 yerinden yara alan askerler var, der. Doktor da daha önce tedavi ettiği ve vapurda rastlaştığı zabiti göstererek bu adam tam 49 yerinden yara almıştı, der. Zabitin tam bir kahraman olduğunu, adının duyulmasını istemediğini, başkaları gibi kendi reklamını yapmadığını söyler.

Bu zabitin adı Ferhat Ali'dir ve halkın gizli kahramanıdır. Doktor, kahraman ile Ferhat Ali'yi tanıştırır. Kahramanımız çok heyecanlıdır çünkü kitabında yarattığı hayali kahramanların çok ötesinde ve saygı duyulması gereken bir gerçek kahraman ile yan yanadır. İstanbullu zengin bir ailenin oğlu olan bu kahraman, Almanya'da okumuş, olağanüstü sanatkâr kabiliyetine sahiptir. Harp ilan edilince "kemanın yayını bıraktığı eline, silahı alarak talimgâha koşmuştur." Sağ bacağını Galiçya'da kaybeden kahraman, askerlikten geri kalmamış, şimdi de hava kuvvetlerinde hizmete devam etmektedir.

Kahramanımız elinde tuttuğu kitabını bükerek cebine koyar ve gerçek kahramanların halkın arasında dolaştığını, aslında bu gerçek kahramanların hikâyelerini yazmak gerektiğini düşünür.

(...)

Doktorun, benim, sesimiz çıkmıyordu. İskeleden iniyorduk. Takma bacağını henüz iyice kullanamayan bu yeni, bu medeni, bu milli kahramana bakarak, elimdeki eski kahramanların destanını denize fırlatmak istiyordum. Utanacak bir şeymiş gibi gayri ihtiyari bu hakir defteri bükerek cebime soktum. Bilet toplanan tahta parmaklıktan geçtik. Garın geniş mermer merdivenleri önünde ellerimizi sıktı. Ayrılırken doktora:

- Hem artık azizim, yaralanmaktan bıkmıştım, dedi, tayyarede bu yok işte… En çok buna seviniyorum...

Gar bahçesinin yanında yürürken doktor sordu:

- Nasıl yeni kahramanlar?

-…

(Düzenlenmiştir.)

Ömer Seyfettin, *Topuz*, Erdem Yayınları, İstanbul,1984.

Kelime Dağarcığı:
erkân-ı Harbiye: Bugünkü Genelkurmay Başkanlığı.

1. "Özet" metinde yer alan "halkın kahramanı" ifadesinin ne anlama geldiğini günümüz sinema ve çizgi film kahramanları ile karşılaştırarak yazınız. (Mutant yaratıklar, teknoloji harikası robotlar ve robot elbiseler, süper kahramanlar vb. ile...)

2. "*Birinci Dünya Savaşı, tarih açısından harp edebiyatı ve propagandanın kullanıldığı ilk savaştır.*" ifadesinden hareketle savaşlarda; edebiyat, sanat ve medyanın yeri ve önemi hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

3. Vatan ve bağımsızlık uğruna şehit veya gazi olan asker, polis ve vatandaşlarımız ile onların yakınları için neler yapabileceğimizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** Kazanım: A.2.11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ANNE VE BABA FEDAKÂRLIĞI	20 dk.
Amacı	Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Tarık Buğra'nın "Oğlumuz" adlı hikâyesini okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

OĞLUMUZ

Karım, belirmeye başlayan pencerenin önünde oturuyordu: Bütün geceyi orada geçirmişti.

— Sen hâlâ yatmayacak mısın? dedim.

Doğruldu. Kül rengi pencerenin önünde sadece bir gölgeden ibaretti. Fakat bu gölgede, beraber geçirdiğimiz yirmi küsur yılın her gününden bir şey vardı.

— Ezan okunuyor, diye mırıldandı.

Sesi bana hüzün verdi. Odamız bu dünyadan, duyguların erişemeyeceği kadar ötede gibiydi.

Hareketlerinde ve yürüyüşünde, kabul edilmiş bir mağlubiyetin iç burkan sessizliği vardı. Mutfağa geçti. Onu sanki rüyada görüyordum: Mangala ve semavere kömür koydu; abdest aldı, sonra seccadesini sofaya sererek namaza durdu.

Pencere iyiden iyiye aydınlanmıştı.

Renksiz, sessiz ve serin kuşluk vakti: Yatağın ılıklığı, belirsiz duygular, düşünceden kaçış... Dalmışım.

— Yahu...

— Ne var?

— Geldi.

— İyi ya işte...

Fakat mesele bu değildi: Karım beni kayıtsız buluyor ve üzülüyordu:

— Bir şey söylemeyecek misin; bu üçüncü oluyor... Ha yahu: Ne yapacağız?

Bilir miyim ben. Fakat ona:

— Yarın bir şeyler yaparım, diyorum.

Hangi yarın? Gökyüzü tatlı maviliğini bulmuştu bile. Gün, katılmak zorunda olduğumuz gün, başlıyordu. Karım haklı. Bunun üzerinde durmak lâzım. Oğlum yatağına daha yeni giriyordu. Ona, bu yaptığının ümitsiz bir isyan olduğunu anlatmalıydım. Yataktan, birdenbire fırladım. Karım telaşlandı:

— Fazla sert davranma. Ne de olsa artık.

Devam edemedi. Ona baktım: Gözleri allak bullaktı. Ah benim saz benizli, kır saçlı bebeğim.

Çıkarken, omuzlarıma hırkamı koydu.

Odası gündoğdu tarafındaydı. Pencereleri büyükçe bir bahçeye bakardı. Karşı evden kurtulmak üzere olan güneş, duvarları hafifçe pembeleştirmişti.

Ve o, uyumuştu.

Elbiselerini masanın üzerine atıvermiş, pijamasının ceketini giymemişti. Yatağının yanındaki sandalyeye iliştim. İçim bir tuhaftı. Ona bakamıyordum; fakat onunla doluydum: Tıpkı, çok eskiden bir defa daha olduğu gibi: O zaman daha küçüktü; tifoya tutulmuştu, ateşi vardı, sayıklıyordu. O, şimdi bunu hatırlamaz ki... Karlı bir şubat gecesi doğmuştu. Babamın kucağına verirken bir tuhaftım. İsim ararken kamus bana ne kadar boş gelmişti. Ona, ışıl ışıl, kâinat gibi manalı bir kelime bulmak istiyordum. Sonunda Ömer dedik. Bu da ona yakışmıştı. Onu, tarihe girmiş bütün Ömerlerin başarı ve üstünlüklerine lâyık görüyordum. İlk gülüş... İlk diş, ilk kelime, annesine doğru, genç, güzel ve mutlu annesine doğru ilk adım. Sonra yedinci yaş, okula götürdüğüm gün ne kadar ağlamıştı: Sanki varlığına evden başka bir ortak kabul etmek istemiyordu. Fakat bu böyleydi işte: O da her oğul gibi sokak, okul ve çarşı arasında, her gün biraz daha bölünüp gidecekti. Önlenemezdi bu.

Ve on dördüncü yaş: Hırçınlıklar, iştahsızlıklar... Bize yeni bir ortak daha, ortakların en yenilmezi. Karımın mağrur telâşları ve benim ilk endişem.

Liseyi, daha sonra fakülteyi bitirdi. Bu arada, onu biraz daha iyi yaşatabilmek için, karım düğününden kalma üç beşibirliği bozdurdu. Ve o, ilk aşkın rahatsızlığı ile sarsıldı, bizi de perişan etti. Böylece biz ona bütün bütün bağlanırken, dünyamız artık onunla sınırlanırken...

"Sen bizden ayrılıverdin. Sevgimiz arttıkça sen biraz daha tedirgin oluyordun. Ben bunu anlıyordum: Sen bunda biraz da hürriyetine tecavüz buluyordun. Fakat annen...

Ben biliyorum: Sen, artık odaların bu döşeniş tarzını, hatta bu evi beğenmiyorsun… Uçmayı öğrenmiş bir serçe yavrusu gibi, gözün başka dallarda. Senin düşündüğün, kim bilir ne cici şeydir. Bizi misafir edeceğin odayı da unutmamışsındır; buna eminim. Bu kadarı da bize… Bana yeter. Fakat annen. Bunu sen de seziyor, arada

sırada, hatta sık sık kardeşlerini nasıl okutacağından, bizim için neler tasavvur ettiğinden bahsediyorsun. Fakat birbirimizden niçin gizleyelim; sen böyle konuşurken sesini titreten şeyde biraz vicdan burkulması ve daha çok çaresizliğin acısı yok mu? Ama sen bunun için üzülme, senin elinden ne gelir; hayat böyle işte, yapamazsın ki… (...)

Sonra ben senin dışarıda ne aradığını, evden niçin kaçtığını da biliyorum. Belki de küçük bir (...) Ben onlara düşman değilim; hatta.., fakat annen.., kadıncağız böyle birine kapılıvereceksin diye tir tir titriyor. Sen gecelerini böyle dışarıda geçirince, kuruntuları, ışıl ışıl caddeleri ve gazinoları masal mağaralarına çeviriyor. Fakat bütün bunlara ne lüzum var; sen sanki bunları bilmiyor musun? Ben sanki bütün bu şeylerin senin kalbini nasıl sızlattığını bilmiyor muyum? Annen, ben… Sen bize bakma. Bütün budalalık bizde. Biraz hasta olmanı bekler gibiyiz. Hâlâ bize en çok ait olduğun günlerdeki gibi kalmanı istiyoruz. Değişebileceğini aklımız almıyor. İşte, gözlerimi bir türlü yüzüne çeviremiyorum, sana bakamıyorum. Annen de böyle. Şimdi biz, seni uyandıramayız. Çünkü düşünmeye cesaret edemeden biliyoruz ki, artık senin uykun da değişti. Eskiden bizi bekler gibi uyurdun. Evet, artık uykun da değişti. Hatta asıl değişiklik uykularında oldu; sen uykularında da bizden uzaklaştın."

Başımı çevirdim: Ona baktım. Bunu yaparken romatizmalı kolumu zorlar gibiydim. Fakat içim birdenbire ferahladı: Sanki yıllardır aradığım bir arkadaşımı bulmuştum. Islık çalmak istiyordum. Perdeleri indirdim; güneş onu rahatsız edecekti. Benimkilere benzeyen sert ve siyah sakallı yüzünü hafifçe öperek dışarı çıktım.

Çayımızı içerken karım biraz dalgındı. Ben, küçük oğlumun çayını gizlice, hiç sevmediği limonla doldurdum.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
Tarık Buğra, *Oğlumuz*, İletişim Yayınları.

1. "*Oğlumuz*" adlı hikâyede Türk aile yapısının hangi özellikleri görülmektedir?

2. Anne ve babanın sorumluluğu hiç bitmeyen ulvi bir görevdir. Siz hikâyedeki babanın yerinde olsaydınız oğlunuza neler söylerdiniz?

3. "*Babalarımız, çocukluğumuzun kahramanı, gençliğimizin cahili, yaşlılığımızın her şeyidir.*" sözünü hikâyedeki Ömer'in ruh hâlini dikkate alarak yorumlayınız.

4. "*Vefa*" kelimesi sözlükte, "*sevgide bağlılık ve dostlukta sebat*" anlamlarında kullanılmaktadır. Ömer'in anne ve babasına karşı olan vefası hakkında neler düşünüyorsunuz?

5. "*Oğlumuz*" hikâyesini yazdığı dönemde evli olmayan yazarın, anlattıklarında bu kadar sahici ve inandırıcı oluşunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

2.ÜNİTE > Hikâye | Kazanım: A.2.11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	GÜZELLİĞİ BÜYÜTMEK	25 dk.
Amacı	Öğrencinin evrensel değerleri yansıtan ögelerin farkına varmasını sağlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları cevaplayınız.***

SU SESİ

Bu minik çeşmeyi vaktiyle bir sahibü'l-hayrat bodur minareli mescidin bahçe duvarına yaptırıvermiş. İnsanın az, suyun bol olduğu zamanlar… Yıllar yılı mescidin cemaati, mahalle sakinleri, genç ihtiyar, çoluk çocuk, suyunu içip sahibü'l-hayrata dua etmiş. Garibe, yolcuya su vermiş minik çeşme; küçümen yalağından sokak köpekleri, kurt kuş, börtü böcek faydalanmış.

Yalak ayağından çıkan su bir ark ile mescid duvarının altından geçip, küçük bahçedeki dutları, mürdüm eriklerini, zerdali ve leylakları suluyormuş. Duvar dibindeki otların kuytuluğuna bir kirpi ailesi yuva kurmuş. Tunç lüleden gürül gürül, serin serin akıyormuş su. Minik çeşmenin duası bu su sesi kisvesinde geceler boyu sürer, fecirle birlikte buna bülbüllerin âhengi katılırmış.

Zamanla insan çoğalmış, su azalmış.

Sağdan soldan her ne kadar "Suya dizgin vurulmaz arkadaş" itirazları yükselse de tunç lüleyi çıkarıp yerine bir musluk takmışlar. Böylece su etrafına kümelenen kalabalık tarafından daha bir itinayla kullanılmaya başlanmış; ihtiyacı olan kabını doldurmak için bazen sırasını bekler olmuş.

Varsın beklesin.

Yine o minik çeşme o mahalle halkının ve o yana yolu düşen garibin, yolcunun kurumuş dudaklarına şifa oluyormuş ya…

Zaman da su misali akıp gidiyor güya.

İnsanlar iyice çoğalmış.

Nerde çokluk orda güzellik hani.

Bir gün çiğ süt emmiş birisi çeşmenin tunç musluğunu çalıp satmış.

"Kim bu nâmert?" diye mahalle halkı çok aramış, bulamamış. İşin kötüsü, mertlik elden çıkıp nâmertin sayısı artıvermiş.

Çeşmeye musluk dayanmıyormuş. Çalan çalana. Derken işi kökten çözmeyi seven birileri, lüleye bir tahta kazık çakıp çeşmeyi battal hale sokmuşlar.

Suyun sesi kesilmiş; börtü böceğin, garibin, yolcunun boynu bükülmüş.

Cevat işte tam bu sırada devreye giriyor. Aslında çulsuzun teki, altı üstü bir berber kalfası. "Ben takarım musluğunu, yeter ki suya dizgin vurmayın, mahallemizin üzerinden dua eksik kalmasın" diye dikilmiş.

Çok bilmiş, mal biriktirmiş, eli tutan, dişi kesenler "Yahu Cevat yapma etme, bu iş böyle gitmez, bu çeşmeyi unut artık" demişlerse de Cevat umursamamış.

Musluğu çalıyorlar, kırıyorlar, Cevat yeniliyor. Bir musluk, beş musluk, on beş musluk… Cevat geri adım atmıyor.

"Ne yani" diyor, "Nâmertlik aldı yürüdü diye, mertlikten mi vazgeçeceğiz?"

Mahalle halkı "Aşk olsun Cevat'a" diyor ama bir yandan da kıs kıs gülüyor. Akla ziyan bir iş ki sormayın…

Cevat gecenin bir vaktinde yahut sabahın seherinde minik çeşmeye varıyor, sağını solunu silip süpürüyor, yalağında biriken su ile mescidin bahçesindeki ağaçları suluyor. Güller, bülbüller, duvar dibindeki

kirpi ailesi, gökte mehtap, yerde yaprak o sessizlikte şarıldayan suyun sesine dem tutarak yine dua ediyorlar.

Kırıyorlar musluğu, alıp gidiyorlar… Cevat yenisini takıyor. Hiç tınmıyor. Mahalle halkı ne yapıyor bu arada, olup bitene ne diyor?..

Hadi onu siz bulun. Bulamazsanız böyle bir çeşmeden su içtiğinizde suyun sesini dinleyin, o size söyler…

(Düzenlenmiştir.)

Mustafa Kutlu, *Hüzün ve Tesadüf*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013.

1. a) "*Sahibü'l-hayrat*" ifadesinden ne anlıyorsunuz? Çevrenizde bu isimlendirmeyi hak edecek insanlar var mı? Bu insanlar hangi özellikleri nedeniyle bu isimlendirmeyi hak etmektedirler?

b) Siz böyle bir insan olmak ister miydiniz? Bunun için tüm insanlığa bırakacağınız eser ne olurdu? Gerekçeleriyle yazınız.

2. Hikâyede geçen "*insanın az olduğu zamanlar*" ifadesi bugün için bir eleştiri olarak kabul edilebilir mi? Size göre günümüzde "*insanın az*" olmasının sebebleri ne olabilir? Gerekçeleriyle yazınız.

3. "*Çiğ süt emmiş birisi*" ifadesinden ne anlıyorsunuz? Çevrenizde bu isimlendirmeyi hak eden insanların hangi özellikleri sebebiyle bu isimlendirmeyi hak ettiğini gerekçeleriyle yazınız.

4. Siz o mahallede yaşasaydınız hikâyenin kahramanı Cevat'ın yaptıklarını nasıl değerlendirirdiniz?

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

Etkinlik İsmi	FARKLI BIR GÖZLE BAKALIM	20 dk.
Amacı	Metni yorumlayabilmek.	Bireysel

Yönerge *Aşağıdaki hikâyeyi okuyunuz ve soruları cevaplayınız.*

HASTA ÇOCUK

İki yaşından beri hastaydı. Karnı korkunç bir surette şişmiş, kolları, başı iskelet gibi kurumuştu. Ailesi son derece fakirdi. Evde ondan başka dört çocuk daha vardı. Buna rağmen ilk hastalandığı zaman onu ihmal etmemişler, aylarca Gureba Hastanelerine, dispanserlere, eczanelere, hâsılı, bedava veya ucuz hasta bakılan bütün yerlere taşımışlardı.

Fakat, neticede hiçbirinden bir fayda gelmediğini, bütün emeklerin ve ilâç paralarının boşa gittiğini görerek onu kendi haline bırakmışlardı. Ötekiler de evlâttı. Bunu kurtaracağız diye sapasağlam dört çocuğu ziyan etmekte mâna yoktu.

Ne yapsınlar, bunun da alın yazısı böyle imiş! Bu halde yaşayacağı kadar yaşardı. Veyahut da belki günün birinde iyi olurdu.

İnsan denen mahlukun bugünden yarına ne olacağına dair kimsenin bir şey bildiği yoktu ki…

Babanın para vermeden reyini almak için günlerce hastane kapısında beklediği bir büyük doktor ayak üstü:

— İlâçtan fayda beklemeyin, demişti, mümkün olduğu kadar çok güneş aldırırsınız, Allah'ın âlâ olduğu kadar da bol ve bedava bir ilâcı…

Fakat belâya bakın ki, bu fakir mahallede bu ilâç da, doktorun zannettiği kadar bol ve bedava değildi.

Hasta çocuğu güzel havalarda sokağa çıkarırlar, kapının önünde bir eski ot minderinin üstüne uzatırlardı. Minimini bir toprak testisi vardı ki – bebek oynar gibi bir vaziyette – daima kollarının, boynunun, yanağının üstünde tutardı, ona edilecek hizmet, o da ara sıra, bu testiye su doldurmaktan ibaretti. Hasta çocuğun bundan başka bir şeye ihtiyacı yoktu; ne yiyeceğe, ne de dünyanın her hangi bir zevkine ve eğlencesine…

Sokak, çocukla dolu idi. Bunlar mütemadiyen oynarlar, bağrışırlar, birbirlerini döverlerdi.

O, ne bu harekete, ne bu gürültülere, hiç alâka göstermez, daima kapalı gözlerinin çukuru sinekle dolu, başka bir dünyada gibi dalgın dalgın yatardı. Bütün hayatı ara sıra testisini ağzına götürerek yana yana su içmekten ibaretti.

Küçükken pek dilli ve zeki bir çocuk olacak gibi görünmüştü. Hastalandığı zaman ancak iki yaşında olduğu halde, büyük insan gibi konuşuyordu. Bu hal hastalıktan sonra da, sekiz on ay devam etmişti. Fakat sonradan hayatın bütün alâmetleri gibi bu da yavaş yavaş sönmüştü. Şimdi dört seneye yakın bir zaman vardı ki, ağzından tek bir kelime almak mümkün olmuyordu.

Bir gün, bu fakir ailenin başına umulmaz bir devlet kuşu kondu: Uzak bir memlekette ölmüş zengin bir dayıdan miras yediler; halleri, vakitleri birdenbire düzeldi.

Ümitsiz bir didinmenin yorgunluklarından ve asabiyetlerinden kurtulan baba, dünyayı başka bir gözle görmeğe başladı. Çocuklarına olan sevgisi yeniden canlandı ve tazelendi. Onları sokaktan alarak mekteplere yerleştirdi. Bu arada hasta çocuğa karşı da yeni bir muhabbet ve vazife duygusu uyandı. Herkes, bu saadetten payını alırken, o biçare için de bir şey yapmamak, son bir gayret göstermemek doğru olamazdı. Baba ve ana, çocuğu bu defa paralı doktorlara götürerek daha itinalı muayeneler yaptırdılar.

Vaktiyle hastane kapısında ayaküstü güneş tedavisi tavsiye eden büyük doktor, bu defa muayenehanesinde çocukla daha fazla meşgul oldu. Maalesef tıbbın şimdiki halde de elinden gelecek pek bir şey yoktu. Fakat hastayı daha iyi yaşatmak ve maneviyatını tamir etmek suretiyle bir reaksiyon yapmaya çalışılabilirdi.

Daha iyi bir mahallenin daha iyi bir evine geçen aile, bununla da iktifa etmedi; çocuğu ayrıca tebdil-i havaya götürdü. Fakat hasta, orada da eski sokak kapısındaki ot minderde olduğu kadar bedbaht ve sefil göründü.

Şimdi artık yiyecek boldu. Ne yazık ki onun dalgın ve cansız yatarken kurumuş elleriyle kucağında aradığı küçük testiden başka bir şeye yine ihtiyacı yoktu.

Baba, azim sahibi bir adamdı. Bu çocuğu mutlaka bu dalgınlıktan uyandırmaya, bir şeye alâkadar etmeye karar verdi. Onu iyi edemese bile biraz sevindirebilirdi ya…

Çocuğu güzel bir el arabasına bindirerek kırlarda, su kenarlarında dolaştırdılar. Etrafındaki değişikliğin farkında olmadı.

Güzel, süslü elbiseler giydirdiler, çirkinliği onların içinde daha korkunç göründü. O, hiçbir şeye alâka göstermemekte, hiçbir şey istememekte inat ettikçe babasının inadı da artıyordu. Adamcağız, türlü türlü oyuncaklar, çalgılar, bebekler toplayıp getirdi: Nafile! Başını çevirip bakmıyordu bile…

Son ümit olan paranın da bir şey yapmadığını görünce, tekrar onu kendi haline bıraktılar. Oyuncaklar ve araba kırıldı. O yine bir kapı önünde, kucağında küçük testisiyle güneşe karşı yalnız kaldı.

Bir gün, sokakta sakat bir dilenci çocuk peyda oldu.

Hasta çocuk, onu görünce birdenbire dalgınlıktan uyandı; gözleri parlamaya, vücudu, yüzü garip bir heyecan ile titremeye başladı. Yerinden doğrulmak, küçük dilenciye doğru ilerlemek istedi. Beceremedi, yüz üstü, şiltesinin kenarına düştü. Fakat bu aciz, onun ümidini kırmıyor, istediğini mutlaka yapmak için başının azim ile işlediği görülüyordu. Nihayet, senelerden beri ilk defa gülümsedi ve söyledi:

— Çocuk.. Azıcık yanıma gel.. Bak sana neler vereceğim, diye, şiltesinin üstüne bırakılmış kırmızı erikleri gösteriyor, uzatıyordu.

Sesinde kandırıcı bir tatlılık vardı. Küçük dilenci durdu, yolunu çevirdi, sürüne sürüne ona yaklaşmaya başladı. (Hasta çocuk yanına çağırdığı dilenciyi döver.) Hasta çocuğun vücudu baştan başa av köpeği ürpermeleri içinde titriyor, gözlerinde kıvılcımlar yanıp sönüyordu:

Baba ile ana içerden gürültüyü işiterek koştular, dilenciyi güç belâ hasta çocuğun pençesinden kurtardılar.

Bu uğraşmanın onu son derece bitap düşürmüş olacağını zannediyorlardı. Fakat hayret! Bu kavga, hasta çocuk üzerinde âdeta bir mucize tesiri yapmıştı. Yüzünde hafif bir pembelik dalgalanıyor, gözleri gururla, sevinçle parlıyordu.

Hasta çocuk, nihayet kendinden daha bir düşkününü bulup ezmiş; insanlığının şerafet ve gururunu duymuş, yaşamanın tadını tatmıştı!..

(Düzenlenmiştir.)

Reşat Nuri Güntekin, *Tanrı Misafiri*, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2017.

1. Hikâyedeki hasta çocuğun yıllarca konuşmaması, diğer çocuklarla ilgilenmemesi ve hastalığının geçmemesindeki temel etken nedir?

2. Hasta çocuğun yanından ayırmadığı testi sizce neyi sembolize etmektedir? Açıklayınız.

3. Hikâyede hasta çocuğun gurur duyarak yaşamanın tadına varması kendinden daha düşkün birini ezmesine bağlanmıştır. Yazarın yerinde siz olsaydınız hasta çocuk için nasıl bir eylem seçerdiniz?

4. Hikâyedeki kişilere ve topluma ait aksaklıklara günümüzde hâlâ rastlanmasını nelere bağlıyorsunuz? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

2.ÜNİTE > **Hikâye** *Kazanım: A.2.13. Metni yorumlar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**İLK MEKTUP**	30 dk.
Amacı	Metindeki açık ve örtük iletilere ulaşabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Sait Faik Abasıyanık'a ait "Mektup" adlı hikâyeyi okuyunuz. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.***

MEKTUP

Ne desem yalan gibiydi. Selviler Arnavutköyü'ne doğru mırıldanıp dururdu. Bir taka İstanbul'a gider; bir yelkenli, böcek yüklü bize doğru gelirdi. Tepelerden, "Kırk katır mı istersin, kırk satır mı?" diyen, bir masal cezası havası eserdi.

Rıhtımın kırık taşına oturmuştuk. Bulutlar yıldızlara bir şeyler götürürdü. Beklerdik. Masalımıza aydan çocuklar gelecekti.

Sizi iskelenize bıraktıktan sonra, ikinci mevkide oturmuş, dünyada ilk yazıyı yazanı düşünüyordum!

Şiir, muhakkak ki yazının ta kendisi... Orman, deniz, çiçek, yemiş, böcek, kuş, güzel insan olur da, şiir olmaz olur mu? Yazıdan evvel, sanırım, resim vardı. Yazı çok sonraları icat edilmiştir, diye bir şey söylemeyeceğim. Beni âlim sanırlar da alay ederler! Yazı üzerine hiçbir deneme okumadım. Onun üzerine düşünmek istiyorum. Demek söylemekten usandığımız, konuşmak istemediğimiz bir gün gizlice; -bakın bu gizlice kelimesini iyi buldum- kendimiz hitap ettiğimizin yanında bulunmadan, sesimiz işitilmeden söylemek zorunda kalmışız. Bu iş nasıl olur? diye düşünmüşüz. Yazıyı belki binlerce, milyonlarca insan okuyor. Ama yazı bunun için uydurulmuşa benzemiyor pek... Olamaz; ilk defa birçokları için yazmadık. Kendimiz olmadan, sesimiz duyulmadan, başka birisine, bir tek kişiye bir şey söylemek için birtakım şifreler düşündük. Yazı sizin için yazıldı. Bu yüzden uydurulduk. Bir türlü "Seviyorum!" diyemedik. Belki de ilk defa iki kol resmi, iki dudak resmi, sonraları kalbin biçimini öğrenince onun resmine bir ok batırarak derdimizi dökmeye çalıştık. Baş başa, karşı karşıya çoktan riyakâr olmuştuk. Daha samimi olmamız lazım geldiği zaman utandık. Bu utanmadan yazı doğdu. Baş başa konuşurken ne kadar coştuk, neler söyledikse, o kadar da hataya düşüyorduk. Yalnız başımıza oturduğumuz zaman, kafamız daha başka türlü işliyordu. Biraz evvel söylediklerimize pişman olmuştuk. Bak şimdi ne güzel düşünüyorduk. Düşünmek; yazı, düşünmekten doğdu. Konuşurken düşünmüyor muyduk? Düşünüyorduk, ama hatalara düşüyor, bir türlü onaramayacağımız haltlar karıştırıyorduk. Sonradan ne kadar pişman oluyor; söylediğimiz, hırsla söylediğimiz bir sözden ne kadar utanıyorduk.

Yazı daha hesaplıydı. Hatta yazıyla düşündüklerimizi, yeni baştan istediğimiz kadar düzeltebiliyorduk. O halde, demek yazı, konuşmadan daha samimi değildir. Konuşurken elbet daha samimiyiz. Hem öyle, hem öyle değil. Yalan söylemek lazım geldiği zaman kaleme kâğıda sarılanlar olabilir. Ama ilk yazıyı yazan adamın yalan söylemek için yazdığını sanmıyorum. Belki olmayacak hülyalarını söylemiştir. "Ben yalnızken başka türlü düşünüyorum. Sen o söylediklerime aldırma! Onlar da yalan değildi ama, tashih edilmemiş şeylerdi. Bak bugün, dün söylediklerimi yeni baştan düşündüm, düzelttim!"

Ah bu ilk yazıyı yazan adam! Bu ilk vesikayı bulsam; birçok şey öğrenebilirdim. Acaba iki kişi oturup birtakım remizler mi düşündüler? Eğlence için mi bu işi yaptılar? Yoksa birinin bir derdi mi vardı?

İlk yazı bir erkekten mi kadına yazıldı, yoksa kadından mı erkeğe? Bana öyle geliyor ki, ayrı iki cins insan tarafından bir yazı ötekine gönderildi. Bu bir mektup muydu, yoksa bir şiir miydi? Galiba resimdi. Hem şiir, hem resim, hem mektuptu. İki dudak resmi mi vardı? Yoksa iki kol birbirine mi sarılmıştı? İki işaretten mi ibaretti? Yoksa, "Gel kızım" demek için uzun saçlı bir kadına bir adım mı attırıyor, bir küçük kulübeyi mi işaret ediyordu? Küçük küçük çocuklar mı yapmıştı?

Ben, böyle bir ilk mektubun ağaç üzerine yazıldığını görüyor gibiyim. Yazanın da, okuyanın da heyecanı bende... Bir erkek tarafından yazılmış diye kabul ettiğim bu mektubu okuyan kadın, ne kadar şaşırmıştır? Bu şifreyi nasıl çözmeye çalışmıştır.

Ah bu ilk mektup! Bir elime geçse... Onu ben de size göndermek isterdim. Sizde, ilk yazıyı okuyan kadının heyecanı, sevinci canlanır mıydı? Ne gezer!..

Biz artık yazının canına okuduk. Onu nelere alet etmedik. İçimizin, beynimizin güzel, tashihli taraflarını söyleyemediğimiz, söylemeye sıkıldığımız, utandığımız, hem temiz, hem de güzel olduklarına inandığımız şeyleri anlatmak için uydurduğumuz bu işaretleri, artık kepaze ettik.

Yalan söylemek için, birini aldatmak için, bir kötü fikri savunmak için kaleme sarılanlarımız oldu. Bak gör ki, şu insanoğlunun elinde kala kala, yine hep güzelleri kaldı. Onun için yazı yazmaktan korkmamalı. Kötüsü üç günlük, üç seneliktir. İyisi tarih olduğundan beri bize kalıyor. Kaybolan yalnız, sevgiliye yazılmış uydurulmuş ilk mektup... Merak ettiğim hep o ilk ve en güzel yazı.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Sait Faik Abasıyanık, *Havuz Başı-Son Kuşlar*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1993.

1. "*Konuşurken elbet daha samimiyiz. Hem öyle, hem öyle değil. Yalan söylemek lazım geldiği zaman kaleme kâğıda sarılanlar olabilir.*" cümlelerindeki ifadelere katılıp katılmadığınızı gerekçeleriyle yazınız.

2. "*Yazıdan evvel, sanırım, resim vardı. Yazı çok sonraları icat edilmiştir, diye bir şey söylemeyeceğim. Beni âlim sanırlar da alay ederler!*" cümlelerinde yer alan altı çizili bölüm insanlığın yazıyı keşfetmeden önceki dönemini anlatmaktadır. Günümüz sosyal medyasında elektronik mesajlarda kullanılan emojilere yani tekrar resimlere gelinmesini/dönülmesini insanlığın geldiği nokta açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? Gerekçeleriyle yazınız.

3. Hikâyede geçen "*Düşünmek; yazı, düşünmekten doğdu.*" ifadesi ile ünlü düşünür Descartes'in "*Düşünüyorum öyleyse varım!*" ifadesini göz önünde bulundurarak "yazmak" ve "var olmak" kavramları hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

4. "*Bir erkek tarafından yazılmış diye kabul ettiğim bu mektubu okuyan kadın, ne kadar şaşırmıştır? Bu şifreyi nasıl çözmeye çalışmıştır. Ah bu ilk mektup! Bir elime geçse... Onu ben de size göndermek isterdim. Sizde, ilk yazıyı okuyan kadının heyecanı, sevinci canlanır mıydı?*" Sizce de ilk mektup bir erkekten kadına mı yazılmıştır? Gerekçeleriyle yazınız.

5. "*Yalan söylemek için, birini aldatmak için, bir kötü fikri savunmak için kaleme sarılanlarımız oldu. Bak gör ki, şu insanoğlunun elinde kala kala, yine hep güzelleri kaldı. Onun için yazı yazmaktan korkmamalı. Kötüsü üç günlük, üç seneliktir. İyisi tarih olduğundan beri bize kalıyor. Kaybolan yalnız, sevgiliye yazılmış uydurulmuş ilk mektup... Merak ettiğim hep o ilk ve en güzel yazı.*" ifadelerinin sizde de merak ve yazma isteği uyandırıp uyandırmadığını gerekçeleriyle yazınız.

6. Bir konudaki duygu ve düşüncelerinizi yazılı mı, sözlü mü, görsel mi (emoji şeklinde) ifade etmeyi tercih edersiniz? Gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.13. Metni yorumlar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**TOPRAĞA YASLANMAK**	20 dk.
Amacı	Metni yorumlayabilmek, metindeki açık ve örtük iletileri anlayabilmek; metinle ilgili tespitleri, eleştirileri, güncellemeleri ve beğenileri metne dayanarak ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Recep Şükrü Güngör'ün "Benim Babam" adlı hikâyesini okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

BENİM BABAM

Ardıç kokuludur babam. Tezek kokuludur. Onurludur. Kıt kanaat geçinir, geçindirir; ama asla el açmaz. İhtiyacını belli etmez. Her eksiği giderilmiş gibi davranır. Neden böyledir babam? Böyle terbiye görmüş, böyle öğrenmiştir. (...)

Okuma yazmayı askerde çözmüştür. Ama el yazısı benimkinden güzeldir.

Babam, iyi kalpli babam.

Alnında kırışmadık nokta kalmamış. Diken diken olmuş çehresinin her kırışığı; çizgisi bir çilenin, bir bitkinliğin, yorgunluğun izini taşır ama sen onu dünyanın en zengin insanı bulursun. Öylesine cömerttir.

Ardıç köküne yaslanıp ovayı yalpıyıp gelen bakışları asırlık çilenin tahlilidir. Elinde daima bir çakı bulunur. Fidanları tımarlar, sebzelerin diplerine birer çöp dikiverir. Ağaçların fazla gelen dallarını temizler.

Babam, çalışmaktan yorulmaz.

Namazını ne pahasına olursa olsun, kılar. (...) "Nerden kazandı toprağın adamı bunu?" diyeceksiniz. "Atalarından tevarüs ettiği iman şuuru ve nasihat kültürü her zaman yazılı gelenekten güçlü olmuştur da ondan." derim.

Babam, çalışmanın fiilî dua olduğunu asla unutmaz. Her varlığın bir dille yaratıldığını benden çok daha iyi kavrar. Ağaçlarla, koyunlarla, tarlalarla, çapayla, orakla, tırpanla, kötenle, kayısıyla, dut ağacıyla konuşur. Onların ne dediğini anlar. Acıkmışlarsa gübre, susamışlarsa su verir.

Her yaprağın sesini, sözünü dinleyen, anlayan babam.

Bölünmez bir huzur içinde yaşar tarlalarda. Ağaçlardan nasibine selâmet düşmüştür.

Çardağa oturdu mu, gözleriyle kirazlarını, dutlarını, incirlerini, elmalarını, cevizlerini sever babam. Dinlenmek için namaz vakitlerini seçer babam.

Çocukluğumun kahramanı, gençliğimin cahili, bugünümün ise her şeyi babam. Meğer babamın varlıkla bağı ne kadar da güçlüymüş, ne kadar çok dil biliyormuş; meğer babam ne büyükmüş ve ben ona ne kadar muhtaçmışım!

Babasız geçen günlerime hayıflanmamın bir manası yok. Geçen; geçti, gitti. Biz şimdiye bakalım.

Her aradığımda neden camiye gitmiş oluyor babam?

Babamın saati namaza göre. "Anne babam nasıl, ne yapıyor?" diye her sorduğumda:

"Baban camiye gitti." "Baban camiden yeni geldi." "Baban camiye hazırlanıyor."

İnsan camiyle ancak bu kadar hemhâl olur! Tatil günlerinde sılaya vardığımızda da, durum aynı. Sofra kurulur, tereyağlı bulgur pilavı buğu buğu kokar, naneli cacık iştahımızı açar. "Babam nerde?" "Camiden daha gelmedi." Bekleriz. Babam camiden gelir, elini yıkar, kurular; sofranın bir köşesine ilişir, ev sahibi değil de, eve yeni gelmiş utangaç bir misafir gibi âdeta. İnsan da dünyada hep misafir değil midir? Pilav soğumuştur. Çocukların ağzı yanmaz. Çay gelir. Bir bardak. O da yarım. Çayı sevmez. Ona soğuk, içinde buzlar çalkanan ayran getirilir. Kocaman tasla.

Babam işte. Her şeyi farklı.

Toprak adamı. Tarlaya vardı mı, toprağa öyle bir bakışı vardır ki, onu anlamak, okumak biz mürekkep yalamışlar için zor. Kendisinin de, geldiği o toprağa döneceğinin farkındadır her an.

Dertlerini, acılarını açmaz bize. Kendi kendine hesaplaşır hayatla, acıyla. İster ki, çocukları sadece huzurlu yaşasınlar. İnsanların derdine ortak olmak, derman olmak için çırpınır; ama asla lâf taşımaz.

Bunca rüyadan, bunca hatıradan sonra babam tek ve yalnız, yolcu etti bizi tek tek. Kendi kaldı o uçsuz bucaksız ovalarda, bitmez tükenmez işin içinde. Bizden mutlu haberler bekleyerek vuruyor kazmasını ağaçların diplerine. İçin için gözyaşı döküyor gidişimize. Öğle yemeğini bir dutun gölgesinde yerken çakısını çıkarıp usulca kesiyor soğanını. Bir çoban mı olur, yoksa bir yolcu mu veya bir işçi mi; ayırt etmeksizin ortak ediyor azığına. Babam ki asla tek başına yemez yemeğini. "Halil İbrahim sofrasıdır." demişler zamanında kulağına. O da onu kanun bellemiş, sofraya yalnız oturmamış bugüne kadar.

Biz şehir ahalisi bir ceset gibi sürüklenirken şehirden şehre, semtten semte, mahalleden mahalleye, babam hayatın hâfızıdır şimdi tarlalarda. Biz uyurken, o ümitlerini ve insan sevgisini çoğaltıyor.

(..)

Saman doldururken harara, ot biçerken ineğe, odun kırarken sobaya ve su verirken pamuğa, dünyanın en metin insanıdır o. Dünyaya hak ettiği kadar değer verir, ama buradaki varlığını ve imtihanını ciddiye alır, nasibini de unutmaz. Namaza dururken dünyayı terk ediyormuş gibidir. Onun her namazı son namazı gibidir. Uzun, sıhhatli, tadil-i erkâna uygundur.

(...)

(Düzenlenmiştir.)
Recep Şükrü Güngör, *Öykü*, İncir Yay. 2017.

1. "*Kâinat sarayında uçurtma uçuran çocuk gibi mesut hayaller kurdu babam.*" diyen yazar, babasının mutluluğunu dile getirmiştir. Uçurtma uçuran çocukların hayalleri neler olabilir?

2. "*Nereden kazandı toprağın adamı bunu?*" ifadesinde geçen "*toprağın adamı*" sözü size ne ifade etmektedir?

3. Metinde anlatılan duygu ve düşünce dünyasını göz önünde bulundurduğunuzda şehir hayatını mı, köy hayatını mı tercih edersiniz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

4. "*Harara saman dolduran, ineğe ot biçen, sobaya odun kıran, pamuğa su veren, dünyanın en metin insanı*" olan hikâyenin başkahramanının elleri nasırla doludur. Nasırlı eller, hayat mücadelesi ile ilgili size neleri çağrıştırmaktadır?

5. Kızılderili reisi Seattle, "*Güzel kokan çiçekleri kız kardeşleri; geyiği, atı, büyük kartalı ve nehirleri erkek kardeşleri; suyun mırıltısını büyük babasının sesi*" olarak görür. Hikâyedeki başkahraman için söylenen, *"Ağaçlarla, koyunlarla, tarlalarla, çapayla, orakla, tırpanla, kötenle (pulluk), kayısıyla, dut ağacıyla konuşur. Onların ne dediğini anlar. Acıkmışlarsa gübre, susamışlarsa su verir."* ifadelerini göz önünde bulundurarak Kızılderili reisi Seattle ile hikâyedeki başkahramanın tabiata bakışını karşılaştırınız.

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.13. Metni yorumlar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METNİ YORUMLA**	20 dk.
Amacı	Metni değişik yönlerden yorumlayabilmek. Metindeki açık ve örtük iletileri; metinle ilgili tespitleri, eleştirileri, güncellemeleri ve beğeniyi metne dayanarak/gerekçelendirerek ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları cevaplayınız.***

ZEMBEREK

Sınıfı geçme ümitlerimin birer birer kırıldığı, içime inkisar ve dert çöktüğü, hiç anlamadığım hendese derslerinde bile ona saati, ötekiler gibi, sormadım. Tembellerin bile bu derste kafaları işler ve saati soranlar azalırdı. Sınıfta hemen hemen yalnız ben, buharlaşan, ağdalaşan kafamla uyuklardım.

Gene bir hendese dersindeydik. Uzun zaman, davaları teşkil eden unsurlardan hangisinin hangisinden ve ne yüzden davacı olduğunu düşündüm! Nihayet bulamayınca yavaşça arkadaşıma sokuldum.

Güneş yanığı yüzünde zekâ ve süratli bir şey vardı. Omzumla, adeta kazara gibi, kendisine dokundum. Döndü. Yüzüme tebessümle baktı. Gözlerinde tahtadaki davanın zaviyelerinin birbirine müsavatı:

— İşte, dedi, şu müsellesin hariçteki zaviyesi, öteki müsellesin iki zaviyesine müsavi. Çünkü, dedi ve durakladı.

Sonra beni hiç kırmayan ve mütalaalarda bana zorla hendese öğreten bu çocuk:

— Sana bunu sonra anlatırım, şimdi bakalım saate, dedi.

Kalın ve uzun parmakları yeleğinin cebinden saati garip bir alışkanlıkla çıkardı. Mahzun gözleri, mahzun edici ve aynı zamanda güldürücü bir sevki tabii ile saatin kadranı üzerine düştü. Oraya uzun müddet yapışıp kaldılar. Hala davayı halletmeye çalıştığı anlaşılıyordu

Ben sabırsızlanıyordum. Hoca ona ve bana bakıyordu, içleri mazlum renklerle dolu, gözlerini benden yana birdenbire çevirdi:

— Kurmamışım galiba, dedi, saat işlemiyor.

Kurmaya çalıştı. Fakat zemberek o kurdukça boşanıyordu. Mahzun mahzun:

— Zembereği kırılmış, dedi.

Ben aldırış etmedim ve o gün ilk defa olarak bir hendese dersini hocadan dinledim. Hoşuma gitti.

(…)

Hendeseden sonraki ruhiyat dersiydi.

(…)

Arkadaşıma saati soranlar çoğalmış, yakın ve uzaktan fısıltılar geliyordu. O, işitilir işitilmez bir sesle: "Zembereği kırıldı." diyordu. Ta en arka sırada, derslerde nadiren gözüken bir nehari talebe yalnız başına otururdu. Belki aynı yaşta olan bu çocuk, insana şimdiden kocaman bir adam tesiri veriyordu.

(…)

Konuşuşu bir mahalle kahvesinin bize yabancı insanlarını hatırlatıyor; üzerinde sokak, bir kötü sokak havası esiyordu. Birdenbire gür, sevimsiz, heyecanını zapt edememiş bir sesle haykırdı:

— Yahu Celil! Kaç dakika var, Allah aşkına?..

Arkadaşım kıpkırmızı olmuştu. İstikrah, hiddet ve teessür dolu bir yüzle arkaya döndü. Hiçbir şey söylemeden dik dik baktı. Eminim ki, hoca bıraksa bu karıncaya dokunmayan çocuk, o koca adamın oracıkta pestilini çıkaracaktı. Muallim daha fazla dayanamadı. Yüzü sapsarı, fakat nazik:

— Celil Efendi, yavrum, lütfen saate bakar mısınız? Ben de bu sınıftan çıkıp gitmeme ne kadar kaldığını öğrenmek istiyorum, dedi.

Celil mahcup ayağa kalktı:

— Efendim, dedi. Saatimin zembereği kırılmış.

Arka taraftan bir müddet ses çıkmadı. Sonra mühim bir şey bulmuş bir insan sesi:

— Yuuu!.. Zembereği kırılmış!.. Vay Zemberek Celil vay!.. Zemberek! Zemberek!

Arkadan ve önden birkaç kişi:

— Zemberek! Zemberek! diye bağrıştılar.

Bu zemberek isminin dersten çıktıktan sonra bu kadar yayılacağım ne ben ne de arkadaşım tahmin edememiştik.

(…)

Celil ismi birkaç gün içinde unutuluvermişti. Bense bu mahzun gözlü arkadaşımı ne Zemberek ne de Celil diye çağırabiliyordum. Celil diyemiyordum çünkü bütün sınıf "Zemberek" diyordu. Gene aynı sebepten "Zemberek" diye çağıramıyordum.

Başkaları onu bu isimle çağırırken o hiç kızmış görünmeden başını eğiyor, birinci çağrılışta kasten bakmıyor, fakat ikinci ve üçüncü çağırılışın da öfkesiz, fakat istikrahla dolu dönüyor, cevap vermiyordu.

Son mütalaada idik, o bir aralık yanımdan kalkmış, bir arkadaşına ders anlatmaya gitmişti. Sıranın önünde bu mütalaanın başından beri yazıp çizdiği, nihayet temize çekilmiş, mektup duruyordu. Ayıp bir şey yaptığımı bile bile mektubu, sanki arkadaşım yerinde imiş gibi mektuba el sürmeden yan gözle okudum:

"Muhterem Babacığım,

Göndermiş olduğunuz 8 tarihli mektubu aldım. Ne kadar memnun oldum, tahmin edemezsiniz. Burada havalar çok iyi gidiyordu. Fakat, dün birdenbire gökyüzü bulutlarla kapandı. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor. Bu yağmurdan sonra 'Nilüfer' ovası çok güzelleşirmiş. Penceremden bütün ova gözüküyor. Sabahleyin bir deniz gibi üstünü sis kaplayan bu manzara, bana her zaman Gemlik'i hatırlatıyor -arkadaşım Gemlikliydi- sizleri çok göreceğim geldi. Derslerime dediğiniz gibi muntazaman çalışmaktayım. Sonra babacığım, darılmazsanız size bir şey daha söyleyeceğim: Bana mektebe gelirken vermiş olduğunuz saat kırıldı.

Hani içindeki demirden şey… Nasıl derler hani, o içindeki kıvır kıvır çelik şey. İşte o kırıldı. Bu hafta oraya giden olursa göndereceğim. Mektepte saat dolu babacığım. Saatin ne lüzumu var!.. Siz yaptırır, kullanırsınız. Annemin ve sizin ellerinizden öper, hayır dualarınızı beklerim, babacığım.

Oğlunuz: Celil"

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Sait Faik Abasıyanık, *Şahmerdan*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2019.

1. Size göre yazar, bu hikâyede vermek istediği mesajı aktarmada başarılı mıdır? Görüşünüzü gerekçeleriyle yazınız.

2. Celil'in yerinde siz olsaydınız arkadaşlarınıza tepkiniz nasıl olurdu? Size göre yazar, hikâyenin kahramanı Celil'in tepkisini ortaya koymada başarılı mıdır? Görüşünüzü gerekçeleriyle yazınız.

3. Hikâyenin son kısmında yer verilen mektup olmasaydı verilen mesajı anlamak daha kolay mı, yoksa daha zor mu olurdu? Gerekçeleriyle yazınız.

4. Bu hikâyeyi, okuması için arkadaşınıza tavsiye eder misiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

2.ÜNİTE > Hikâye *Kazanım : A.2.14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	YAZARI TANIDINIZ MI?	25 dk.
Amacı	Sanatçıyı yazmaya iten olayların farkına varabilmek.	Bireysel

Yönerge

Sait Faik Abasıyanık'a ait "Haritada Bir Nokta" adlı hikâye** "Balıkçı teknesinin temizlenmesine yardım eden bir yabancıya, çalışmasının karşılığı olan ve âdet olduğu üzere verilmesi gereken bir tek dülger balığının bile verilmeyişindeki haksızlığı" **anlatır. Aşağıda, hikâyeden bir kesit yer almaktadır. Alınan kesiti okuyunuz, soruları cevaplayınız.

HARİTADA BİR NOKTA

(…)

Sonbahar uzun ve güzel geçti. Çardaklardaki yapraklar kırmızının en son haline doğru ağır ağır kızara kızara, kırmızının renk oyunları içinde, düşmeden önce ne kadar sallanıp durdular.

İnsanlara ağır ağır sokulmaya çalışıyordum. Babadan kalma ev, anamın sayesinde gürül gürül işliyordu. Bense, orada kafamı kuma sokmuş devekuşu gibi oldum önce. Artık bütün günümü ve gecemi burada geçirecektim. Etrafımı çeviren insanların hepsini kendimden çok iyi, çok namuslu, hani demin söylediğim evine dönen "müsrif çocuk" ruhuyla seyrediyordum. Niyetim, yazı yazmak bile değildi. Balığa çıkacaktım. On kuruşa kahve içecektim. Kaybettiğim her şeyi; insanlığı, cesareti, sıhhati, iyiliği, saffeti, dostluğu, alın terini, sessizliği yeniden bulacak, belki yeniden bir adam olmasam bile bir temiz hayatın içinde hayran, meyus ve mahcup ölümü bekleyecektim. Aklıma ara sıra esen yazı yazmak arzusunu, arzusunu değil kötü huyunu, bu tek kötü huyu başarılar, şöhretler düşünmeden, "düşünürsem Allah canımı alsın!" düşüncesiyle yeniden bulabilirsem kalemsiz kağıtsız dağlara fırlayacak, balığa çıkacaktım. Yazmayacaktım. Biliyordum ki, insanlar beni pek sevmeyeceklerdi. Bir adam ki, onlar gibi değildir. Balığa çıkacak olsam, "Koca evi barkı var (...) Deli midir nedir? Pay da almaz," diyeceklerdi. "Baba fırını has çıkaran enayi, çalışmıyor, bereket ki, anası var, yoksa satar savar sürünür," diyeceklerdi. Hiçbir zaman yeniden damla damla, dakikaları duya duya, sıkıla patlaya; rüzgârı, balığı, denizi, ağı seve seve ölümü beklediğimi bilemeyeceklerdi.

Ne zararı vardı. Ben onları hayalimde adanın insanlarıyla ölçe ölçe, en büyük kusurlarını hoşgörüsüzlüklerinde bularak mahcup sevecek; bir adaçayı, bir kâğıt oyunuyla rüzgârlı günü bitirdikten sonra yatağıma yeni doğmuşçasına günahsız, hatıraları kova kova; iyileri, kahramanları, namusluları, hak yemezleri, alınteriyle sert tabiattan kavga ve dostlukla ekmeğini çıkararak, birbirlerine fedakârlıklar ederek yaşayanları seyirden duyduğum hazla derin ve rüyasız bir uykuya dalacaktım. Sabahleyin yine rüzgârla, yağmurla uyanacaktım. Camları buğulu bir kahvenin içinde elleri nasırlı, yüzleri güneş ve rüzgârla çizgili insanların arasında bugünü de bir günah, daha doğrusu bir kötülük işlemeden bitirecektim.

Onların arasına seyirci sıfatıyla sessizce karışarak oldukça mesut yaşadım. Şehire bile inmiyordum. Her şey tahayyül ettiğim gibiydi. Yalnız pay meselesinde çirkin hadiseler geçtiğini işitiyor, onu da duymamazlığa geliyordum.

(…)

Balık verilmemiş adam, kahvenin bir iskemlesine oturmuştu. Kahveci başına dikilmişti. Kahveciye;

— Kalkacağız, kalkacağız, dedi.

Ayağa kalktı. Kendisi için laf işitmiş adama;

— Zararı yok hemşerim, dedi, zararı yok. Vermesinler, istemez.

Gözüken vapura doğru yürüdü. Küçük adımlarla bir Şarlo gibi seğirterek uzaklaştı

Söz vermiştim kendi kendime: yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da hırstan başka ne idi? Burada namuslu insanlar arasında sakin ölümü bekleyecektim. Hırs hiddet neme gerekti? Yapamadım. Koştum tütüncüye, kâğıt kalem aldım, oturdum. Ada'nın tenha yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım. Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım.

(Düzenlenmiştir.)

Sait Faik Abasıyanık, *Havuz Başı-Son Kuşlar*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1993.

1. "*Haritada Bir Nokta*" hikâyesi Sait Faik ile özdeşleşen hikâyeler arasındadır. Hikâyenin konusundan hareketle yazarın şahsiyeti ve hikâyenin adı arasında nasıl bir bağ vardır? Gerekçelendirerek yazınız.

2. Yazar, yazma eylemini haksızlıklara karşı bir tepki olarak ortaya koymuştur. Bu tepkinin haksızlıklar üzerinde etkili olup olmadığını gerekçeleriyle yazınız.

3. Sait Faik bir haksızlık karşısında susmamak için yazmıştır. Sizce diğer yazarlar ve sanatçılar da benzer bir sebeple mi yazıyor ya da sanatlarını icra ediyor? Gerekçelendirerek yazınız.

4. a) Yazarın yerinde siz olsaydınız bu haksızlık karşısında nasıl bir yol izlerdiniz?

   b) Sizi derinden etkileyen olumlu veya olumsuz bir durum karşısında tepkinizi nasıl ifade ediyorsunuz? Açıklayınız.

5. *"Aklıma ara sıra esen yazı yazmak arzusunu, arzusunu değil kötü huyunu, bu tek kötü huyu başarılar, şöhretler düşünmeden, "düşünürsem Allah canımı alsın!" düşüncesiyle yeniden bulabilirsem kalemsiz kağıtsız dağlara fırlayacak, balığa çıkacaktım."*

   Yazar yazı yazmak arzusunu "kötü bir huy" olarak değerlenmektedir. Siz bu görüşe katılır mısınız? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	YAZARIN AYNASI ESERİDİR	25 dk.
Amacı	Metnin, yazarın ünlü eserlerinden biri olup olmadığını, yazarın tanınmasına katkısını, toplum hayatındaki etkilerini, yazarın diğer önemli eserlerini, bu metinlerin varsa sinema ve tiyatroya yapılan uyarlamalarını tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Cengiz Aytmatov'un "Selvi Boylum Al Yazmalım" adlı uzun hikâyesinin özetini okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

(…)

Bir gün çiftlikte kurulacak bir mandıra için taş götürmektedir. Köye az bir mesafe kala batağa saplanır. Ne yaptıysa çıkaramaz. Çıkamayınca mecburen arabanın altına girer. O sırada lastik çizmeli biri yanına yaklaşır. Sonra eteğini görünce yaşlı olduğunu düşünerek, nineden yoluna gitmesini ister. Hiç beklemediği genç bir ses, nine olmadığını söyler. Sonra arabanın altından çıkar; bakar. Gerçekten güzel bir kız ona bakmaktadır. Güzel olduğunu söyleyince kız uzaklaşmaya başlar. O da arabayı sonunda çıkararak peşinden gider. Israrları ile arabaya binmeyi ikna eder ve tanışırlar. Adam adının İlyas olduğunu söyler. Kızın adı da Asel'dir. Asel, köy yakınına gelince inmek ister. İlyas yarın da gelip gelmeyeceğini sorduğunda annesi gelir ve dünürlerin geleceğini acele etmesini söyler. İlyas o gün kendine yapacak birçok iş bulsa da Asel'i aklından çıkaramaz. Ertesi gün tekrar çiftliğe gider ama Asel yoktur. İlyas, selvi boylu al yazmalısını göremez. Ertesi gün yine aynı yoldan geçerken, Asel arabanın bozulduğu yerde beklemektedir. Ondan bir daha haraya gelmemesini ister. Yakında evlenecektir. Bir gün başlarında duran kadın Kadiça ona dolon hattına gideceğini söyler. İlyas ise çiftliğe gitmek ister. Yükünü alacağı sırada bir anda sıradan çıkar. Asel'in evinin oraya gelir. Bir çocuk Asel gitti der. O da kamyonun bozulduğu yere gider. Asel oradadır. Sonra kamyona atlayarak gezmeye çıkarlar. Böylece kaçmış olurlar. İlyas'ın ona verecek bir şeyi yoktur. Fakat Asel de ondan bir şey istememektedir. Ertesi sabah gittiklerinde herkes onları tebrik eder. Yakın arkadaşı Alibek ikmal merkezinde oturdukları evi verir. Onlarda yaptırdıkları evlerine geçerler. Bir hafta sonra Asel ve İlyas bu eve taşınır. Zamanla eve ufak tefek şeyler almaya başlarlar. Hayatları da yoluna girmektedir. Asel ile mutlu ve birbirlerini sevmektedirler. Sonra bir de oğulları olur.

(…)

Bir gün hasta haliyle işe çıkar. Kamyonun hâkimiyetini kaybederek kaza yapar. Ona yardım eden adam daha önce İlyas'ın yardım ettiği Baytemir'dir. Onu evine götürdüğünde Asel ile karşılaşır. Baytemir, Asel'i karısı; Samet'i de oğlum diye tanıtır. Dünya İlyas'ın başına yıkılmıştır. O gece orada kalır. Üçü içinde en zor gecedir. Ertesi gün iş dönüşü oğlu iki arkadaşı ile oyun oynamaktadır. Az da olsa kamyonuna alarak onunla vakit geçirir.

1 Mayıs günü Samet hediye alır. Bayrama götürmek ister. Çocuk başta kabul eder. Ama Baytemir'i görünce baba baba diye tutturur. Ağlaması ile İlyas onu bırakır. Bu Samet'i son görüşüdür.

(…)

(Düzenlenmiştir.)

Cengiz Aytmatov, *Selvi Boylum Al Yazmalım*, Elips Yayınları, 2002.

1. Edebî eser; yazarının hayatından, hayata bakış açısından, gözlemlerinden az çok izler taşır. Bir deniz tutkunu olan Sait Faik'in eserlerinde konu çoğunlukla deniz, balık ve balıkçılardır. Oğuz Atay hayatta tutunamamış (Tutunamayanlar), Ahmet Hamdi Tanpınar hayatta gerçekten huzur (Huzur) bulamamıştır. Selvi Boylum Al Yazmalım'da hüzünlü bir ayrılık hikâyesi anlatılmaktadır. Tüm bu örnekleri dikkate alarak yazar ile metin arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

2. İlyas ile Asel ayrıldıktan sonra İlyas, Asel'i her hatırladığında ona "bitmemiş türküm" diye seslenmektedir. Yazarın çocukluk yılları ile "bitmemiş türkü" kavramı arasındaki bağı karşılaştırınız.

3. "Selvi Boylum Al Yazmalım" adlı hikâyede çocuk kahraman Samet, kamyonları çok sevmekte ve büyüdüğünde şoför olmak istemektedir. Samet'in şoför olmak istemesinin sebebi sizce ne olabilir?

4. Türk sinema tarihine damgasını vuran "Selvi Boylum Al Yazmalım" filmi, ünlü yazar Cengiz Aytmatov'un ilk baskılarında adı "Kırmızı Eşarp" olan öyküsünden uyarlanmıştır. Bu filmin Cengiz Aytmatov'un ülkemizde tanınmasına katkı sağlayıp sağlamadığını gerekçeleriyle yazınız.

5. Cengiz Aytmatov'un eserlerinde at, köpek, geyik, kurt, deve; dağ, yol, su, ağaç; çocuklar ve kadınlar dikkat çekecek derecede öne çıkar. Bu kahramanlardan özellikle çocuklar, Aytmatov'un eserlerinin birçoğunda âdeta eseri yazma sebebidir. Aytmatov'un eserlerindeki kahramanların, hayvanlarla ve tabiatla olan dostluğunun, yazarın çocukluğunda çektiği acılar ve yaşadığı hüzünlerle bir ilgisinin olup olmadığını gerekçeleriyle yazınız.

6. Yazarın önemli eserlerinden biri de "Toprak Ana"dır. Toprağın babaya, kardeşe, dedeye değil de anaya benzetilmesinin sebebi ne olabilir?

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

2.ÜNİTE > Hikâye | Kazanım: A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	GÜZEL DİLİMİ ÖĞRENİYORUM	25 dk.
Amacı	Dilimizin kurallarını neden öğrenmek gerektiğini dil bilgisi çalışmaları yaparak anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Haldun Taner'e ait "Heykel" adlı hikâyeden alınan metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

HEYKEL

Heykelimi diktirmek istiyorum. Ayıp değil ya... Herkesin bir zaafı, bir merakı var. Benimkisi de bu. Hiç öyle olmasa değerli vakitlerinden fedakârlık edip heykeltıraşların önünde saatlerce poz almağa razı olurlar mı? Olmazlar tabii... Demek ki bu işin iştahlısı yalnız ben değilmişim. Fakat biz ne de olsa mahviyetkâr insanız. Onun için tutup da heykelimizi şehrin umumi meydanlarından birine rekzedecek değiliz. Bizimkisi daha ziyade hususi bir abide olacak. Bir bahçe içine dikilecek...

Bu niyetimi kendilerine açtığım tüccar arkadaşlar tuhaf tuhaf yüzüme bakıp susuyorlar. Mamafih ileri geri konuşan bazı ukalaları da çıkmıyor değil. Güya ben heykeli dikilecek derecede yüksek bir şahsiyet değilmişim. Bu sevdadan vaz geçersem daha iyi edermişim, vs., vs. Tabii bunlara aldırdığım yok. Gülüp geçiyorum. Ne demeli? Kıskançlık, çekememezlik.

Otuz senedir tiftik ticaretiyle iştigal ederim. Bugüne kadar gerek iş aleminde, gerekse hususi hayatımda namusuma ve şerefime halel getirecek tek bir harekette bulunmadım. Dürüst bir tüccar olduğuma yüzlerce şahit gösterebilirim. Piyasada itibarım yerindedir. Toptan iş yaparım. Harpten önce Almanya'ya mal yolluyordum. Şimdi daha ziyade İngiltere ile iş görüyoruz. Her ne ise, yani diyeceğim: Öyle rastgele bir insan değilim. Heykelimi diktirmek için bütün meziyetleri şahsımda toplamış bulunuyorum. Meşhurluksa var: Üryanizade Sıdkı dedin mi Bahçekapısı'nda bilmeyen yoktur. Zenginlik ise, bin bereket o da var: Ben hesaplamadım amma, vergi memurları bir buçuk milyonum olduğunu söylüyorlar. Memlekete yararlı olmak bahsine gelince, o da mevcut: Milli bir mahsulümüzü değerlendirmek, harice tanıtmak ve böylece devlete döviz kazandırmak gibi yurduma iktisadi sahada elimden gelen hizmeti ifa etmiş bulunuyorum. Daha ne? Baktım her şey tamam. Evvela heykel için münasip bir yer aradım. Şişli'deki apartmanımın methal bahçesi aklıma uygun geldi. Biraz ufarakcanadır ama, caddeye nazır, işlek yerde... Gelen geçen görür diye düşündüm. Sonra ilk kattaki dairemin penceresinden ben de her zaman seyredebilirim. Yerini tespit ettikten sonra bu işlerden anlayan ahbaba müracaat ederek iyi bir heykeltıraş istedim. Bana üç isim verdi. Üçünü de yazıhaneme çağırttım, meseleyi anlattım.

Üçü de laftan anlar, efendiden çocuklar... Heykeli yapmağa razı oldular. İşi açık eksiltmeye koyacak oldum. Heykeltıraşlar buna lüzum görmediler. Aralarında anlaşıp siparişi müştereken deruhte ettiler. Fiyat hakkında cimri davranmadım. Eh… bu hususta oldukça tecrübe sahibiyiz. Parayı kısarsan neticede kendin zararlı çıkarsın. Herifler tutar, heykeli şansız, pinti bir şey yaparlar. İnsan ne verirse onu alır. Ne ise yedi bin lira üzerinde anlaştık Kaide hariç, tuncu, ıvır zıvırı hepsi onlardan...

(…)

(Düzenlenmiştir.)

Haldun Taner, *Bütün Hikâyeleri-I, Kızıl Saçlı Amazon*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1988.

Kelime Dağarcığı:

mahviyetkâr: Alçak gönüllü. **rekzetmek:** Dikmek, saplamak, kurmak. **mamafih:** Bununla birlikte. **methal:** Bir yapının giriş yeri, giriş. **iştigal etmek:** Uğraşmak, ilgilenmek, meşgul olmak. **deruhte etmek:** Üstlenmek.

1. Metinde geçen "*Heykelimi diktirmek için bütün meziyetleri şahsımda toplamış bulunuyorum.*" cümlesinde yer alan hâl eklerini cümleden çıkarıp cümleyi yeniden okuyunuz. Okuma esnasında ne düşündünüz? Gerekçeleriyle yazınız.

2. a) Dil bilgisi kuralları ile yazarın üslubu arasında bir ilişki olup olmadığını gerekçeleriyle yazınız.

b) Dil bilgisi kurallarının nasıl daha kolay ve etkili bir şekilde öğretileceği konusundaki önerilerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METİN ÜZERİNDE DİL BİLGİSİ ÇALIŞMASI YAPALIM**	25 dk.
Amacı	Metindeki geçen sıfat ve isim tamlamalarını tespit edebilmek, imla kurallarını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Sait Faik Abasıyanık'ın "Semaver" hikâyesinden alınan bölümü okuyunuz. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

(…)

Ali nihayet iş bulmuştu. Bir haftadır fabrikaya gidiyordu. Anası memnundu. Namazını kılmış, duasını yapmıştı. İçindeki Cenabı Hak'la beraber oğlunun odasına girince uzun boyu, geniş vücudu ve çok genç çehresi ile rüyasında makineler, elektrik pilleri, ampuller gören, makine yağları sürünen ve bir dizel motoru homurtusu işiten oğlunu evvelâ uyandırmaya kıyamadı. Ali işten çıkmış gibi terli ve pembe idi.

Halıcıoğlu'ndaki fabrikanın bacası kafasını kaldırmış, bir horoz vakarıyla sabaha, Kâğıthane sırtlarında beliren fecri kâzibe bakıyordu. Neredeyse ötecekti.

(...)

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Sait Faik Abasıyanık, *Semaver*, İş Bankası Kültür Yayınları, 2013.

1. Yukarıdaki parçada bulunan isimleri türlerine göre gruplandırarak aşağıdaki tabloda ilgili bölümlere yazınız. Bu isimlerin metindeki işlevlerini belirtiniz.

Özel isim	
Cins isim	
Somut isim	
Soyut isim	
Tekil isim	
Çoğul isim	
Topluluk ismi	

2. Aşağıdaki cümlelerde kullanılan noktalama işaretlerinin kullanım amaçlarını belirtiniz.

- İhtiyar adamın yüzü, gözü, eli, ayağı balon gibi şişmişti.
- Postacının getirdiği mektubu açtı, okudu, ağladı.

3. Aşağıdaki parçada yazım ve noktalama kurallarına uymayan kullanımları belirleyiniz.

- Türkçe'deki bazı sözcükler, yabancı dillerden geçmiştir.
- Savaşta Alman'lar yenilince biz de yenilmiş sayıldık.
- 20 Haziran cumartesi günü LGS yapıldı.
- Elazığ'lı bir arkadaşım var.

2.ÜNİTE > **Hikâye** | *Kazanım: A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**NOKTALAMA**	15 dk.
Amacı	Noktalama işaretlerini yerinde kullanabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki soruları cevaplayınız.***

1. Aşağıdaki cümlelerde kullanılan virgüllerin kullanılış nedenlerini yazınız.

a) Biletçi bilet zımbalıyor, bir adamla bir çocuk gazete okuyorlar.

b) Sevmek, bir insanı sevmekle başlar her şey.

c) Gökten parça parça ılık bir şeyler yağmakta, çürümüş yaprakların üstüne birikmektedir.

d) — Ne gülüyorsun, dedi babam.

e) Evet, sen de o gün bana yardım etmiştin.

2. Aşağıda boş bırakılan yere noktalı virgülün (;) verilen cümledeki kullanım işlevine uygun kullanıldığı bir cümle yazınız.

a) Lale, sümbül ve karanfil motifleriyle ebru sanatına farklı bir yorum getirmiş; bu sanatın genç kuşaklarca tanınmasına katkıda bulunmuştur.

b) XX. yüzyılın son çeyreğinde plansız iç göçler sebebiyle kalabalıklaşan İstanbul; benzer kaderi yaşayan Ankara, İzmir, Bursa gibi şehirlere göre daha çok sorunla baş başa kalmıştır.

c) Elazığ'da yetiştirilen ürünlerin başında domates, biber, fasulye, patates; kiraz, vişne, elma, erik gelir.

3. Aşağıdaki metinde boş bırakılan yerlere uygun noktalama işaretlerini getiriniz.

a) Şimdi kaç yıl oluyor ki böyle her gün çantasını dolduran mektupları alır ( ) çıkardı ( ) Yürümekten ( ) kaldırımlara sürüne sürüne bu yorgun bacakları çekip götürmekten bezmiş ( ) usanmıştı ( )

b) Ah ( ) bu sokakların bitmez tükenmez dolaşık çizgilerini ( ) durmaz dinlemez adımlarla yapıların numaralarına bakarak ( ) dükkânlardan ad sorarak ( ) bir insan bulmak için saatlerce dolaşarak gezmeye mahkûm olan zavallı ömür ( )

c) Otların yeşil olması ( ) denizin mavi olması ( ) gökyüzünün bulutsuz olması ( ) pekâlâ bir meseledir ( ) Kim demiş mesele değildir ( ) diye( )

ç) Çikolata renginde bir yaprak ( ) çağla bademi renkli bir keçi gördüm ( ) Birisi arkamdan ( )

— Hişt ( ) dedi ( )

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KELİMELERİN ANLAMINI BELİRLİYORUM	25 dk.
Amacı	Kelimelerin anlamını metin içerisinde çözümlemek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

UZUN YAĞMURLARDAN SONRA

Sen yağmurlu günlere yakışırsın
Yollar çeker uzak dağlar çeker uzak evler
Islanan yapraklar gibi yüzün ışır
Işırsa beni unutma

Alır yürür sıcak mavisi gökyüzünün
Kuşlar döner uzun yağmurlardan sonra bir gün
Bir yer sızlar yanar içinde büsbütün
Her şeye rağmen ellerin üşür
Üşürse beni unutma

Yeni dostlar yeni rüzgârlar gelir geçer
Yosun muydum kaya mıydım nasıl unuttular
Kahredersin başın önüne düşer
Düşerse beni unutma

Gülten AKIN

Akın, G. (2012). *Deli Kızın Türküsü.* İstanbul: YKY.

1. "Yollar çeker uzak dağlar çeker uzak evler" dizesindeki "çeker" sözcüğünün sizde çağrıştırdığı anlamı şiirin bütünündeki ana duygu ile ilişkilendirerek açıklayınız.

2. "Alır yürür sıcak mavisi gökyüzünün / Kuşlar döner uzun yağmurlardan sonra bir gün" dizelerinde ilk anlamının dışında kullanılan altı çizili kelimeler dilin zenginliği ile ilgili size neler düşündürmektedir? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Şiirin son bölümündeki "yosun, kaya, unuttular" sözcükleri anlam yönünden birbirini çağrıştıracak biçimde kullanılmıştır. Siz de diğer bölümlerden birbiri ile anlam ilişkisi olan sözcükleri belirleyiniz.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.1.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder. | Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KELİMELERİN ANLAMINI BAĞLAMI İÇERİSİNDE BELİRLİYORUM	25 dk.
Amacı	Kelimelerin anlamını metin içerisinde çözümleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

DİLEKÇE

Sokağımsan
Ben anahtarı çevirdiğim zaman
Kapanan evin kapısı değil,
Senin kapın olsun açılan.

Adresimsen,
Mektuplarım doğru dürüst gelsin;
İki kişi telefonla konuşurken
Olmayalım hemen üç kişi.

Kentimsen,
Başka kentler de girsin araya;
Daha bir sevinçle katılayım,
Şenliğimsen.

Her şeyi yaz tarihimsen,
Ama her bir şeyi;
Dilimsen,
Sen de koru biraz dilliğini.

Düşüncemsen,
Kızkardeşim pencereyi açsın;
Sorguçlu bir ışık aracılığıyla
Günyenisi dolsun içeri.

Uzat saçlarını Frigya,
Yarimsen,

Yurdumsan;
Söz ver Anadolu.

Cemal SÜREYA

Süreya, C. (1994). *Sevda Sözleri.* İstanbul: Can.

1. Şiirdeki bağlamdan hareketle "sokak, kapı, anahtar" kelimelerinin sizde uyandırdığı çağrışımı yazınız.

2. "Sorguçlu bir ışık aracılığıyla / Günyenisi dolsun içeri" dizelerinde geçen "günyenisi" sözcüğünün şiire kattığı anlamı bağlamı içerisinde yorumlayınız.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.2. Şiirin temasını belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİRİN İLETİSİNİ BELİRLİYORUM	25 dk.
Amacı	Şiirin temasını şiirin bütünlüğü içerisinde belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

KAR

Kardır yağan üstümüze geceden,
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden,
Ormanın uğultusuyla birlikte
Ve dörtnala dümdüz bir mavilikte
Kar yağıyor üstümüze, inceden.

Sesin nerde kaldı, her günkü sesin,
Unutulmuş güzel şarkılar için
Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan,
Rüzgâr gibi ta eski Anadolu'dan
Sesin nerde kaldı? Kar içindesin!

Ne sabahtır bu mavilik, ne akşam!
Uyandırmayın beni, uyanamam.
Kaybolmuş sevdiklerimiz aşkına,
Allah aşkına, gök, deniz aşkına
Yağsın kar üstümüze buram buram...

Buğulandıkça yüzü her aynanın
Beyaz dokusunda bu saf rüyanın
Göğe uzanır - tek, tenha - bir kamış
Sırf unutmak için, unutmak ey kış!
Büyük yalnızlığını dünyanın.

Ahmet Muhip DIRANAS

Dıranas, A. M. (2009). *Şiirler.* Ankara: Kyrhos.

1. Şiirin bütününde verilen duyguyu belirlemenizde hangi dizeler etkili olmuştur? Gerekçeleriyle yazınız.

2. Belirlediğiniz duygu evrensel mi, ulusal mıdır? Böyle düşünmenizde etkili olan dizeleri belirleyiniz.

3. Kar sözcüğünün sizde çağrıştırdığı beş kelime belirleyiniz. Belirlediğiniz bu kelimeleri de kullanarak kar teması ile ilgili bir dörtlük yazınız.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.2. Şiirin temasını belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİRDE TEMA	25 dk.
Amacı	Şiirin temasını dizeler aracılığıyla belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

biten bir yaz'a

benim kararlılığım bir sonuca idi
sular içirdim olmadı ben anamı isterim

herkes bir kıyısından tuttu çekti büyüttü kenti
köprülerden geçirdim olmadı ben anamı isterim

bir karışçık sularda büyüttüm her şeyi
uğrulardan kaçırdım olmadı ben anamı isterim

kimseler tutmadı elimden koskoca bir yaz bitti
yaylalara göçürdüm olmadı ben anamı isterim

kalbim koskoca bir yaz bitti kalbim
aklımdan neler geçirdim olmadı ben anamı isterim

Turgut UYAR

Uyar, T. (2002). *Büyük Saat.* İstanbul: YKY.

1. Şiirde egemen olan temayı "olmadı" fiilinin tekrarından yola çıkarak belirleyiniz.

2. Şiire egemen olan duygu verilirken "ben anamı isterim" dizesinin tekrarı sizde hangi düşünceleri çağrıştırmaktadır? Düşüncelerinizi yazınız.

3. "benim kararlılığım bir sonuca idi / sular içirdim olmadı ben anamı isterim" dizelerinin tema ile ilişkisini değerlendirerek düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.3. Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	AHENK UNSURLARI	25 dk.
Amacı	Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiirleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

BEN SANA MECBURUM

Ben sana mecburum bilemezsin.
Adını mıh gibi aklımda tutuyorum.
Büyüdükçe büyüyor gözlerin
Ben sana mecburum bilemezsin.
İçimi seninle ısıtıyorum.
(…)

Attilâ İLHAN

İlhan, A. (1960). *Ben Sana Mecburum.* İstanbul: Ataç.

2. Metin

RITL-I GİRÂN

(…)
Gülzâr pür-melâl ise bülbül de lâl ise
Siz müjde-î bahârı veren bâd olun dedi

Bir gün göçerse sahn-ı harâbât'dan Kemâl
Rıtl-ı girânı devreden evlâd olun dedi

Yahya Kemal BEYATLI

Beyatlı, Y. K. (1962). *Eski Şiirin Rüzgârıyle.* İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

3. Metin

ŞARKIMIZ

Kırılır da bir gün bütün dişliler,
Döner şanlı şanlı çarkımız bizim.
Gökten bir el yaşlı gözleri siler,
Şenlenir evimiz barkımız bizim.

Yokuşlar kaybolur çıkarız düze,
Kavuşuruz sonu gelmez gündüze,
Sapan taşlarının yanında füze,
Başka âlemlerle farkımız bizim.
(…)

Necip Fazıl KISAKÜREK

Kısakürek, N. F. (2004). *Çile.* İstanbul: Büyük Doğu.

1. Verilen şiirlerin ölçülerini belirleyerek yazınız. Bu ölçülerden yola çıkarak şiirde ölçünün önemi ve gerekliliği hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Aşağıdaki mısrada benzer olan sesleri bulunuz. Bu ses benzerliklerinin şiiri nasıl etkilediğini belirtiniz.

Gülzâr pür-melâl ise bülbül de lâl ise

3. Aşağıda verilen dörtlüğün dize sonlarındaki ses benzerliklerini belirtip şemasını çıkartınız. Bu benzerlikler şiire nasıl bir özellik katmıştır? Düşüncelerinizi yazınız.

Kırılır da bir gün bütün dişliler,
Döner şanlı şanlı çarkımız bizim.
Gökten bir el yaşlı gözleri siler,
Şenlenir evimiz barkımız bizim.

Hazırlayan: *Ali ŞAFAK*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.3. Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİRDE AHENK	30 dk.
Amacı	Şiirde ölçü, kafiye ve redif gibi unsurları belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

ANNECİĞİM

Ak saçlı başını alıp eline,
Kara hülyalara dal anneciğim!
O titrek kalbini bahtın yeline,
Bir ince tüy gibi sal anneciğim!

Sanma bir gün geçer bu karanlıklar,
Gecenin ardında yine gece var;
Çocuklar hıçkırır, anneler ağlar,
Yaşlı gözlerinle kal anneciğim!

Gözlerinde aksi bir derin hiçin,
Kanadın yayılmış, çırpınmak için;
Bu kış yolculuk var, diyorsa için,
Beni de beraber al anneciğim!..

Necip Fazıl KISAKÜREK

Kısakürek, N. F. (2004). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu.

1. Yukarıdaki şiirin ölçüsünü bularak aşağıda verilen şiirle ölçüleri bakımından karşılaştırınız. Yahya Kemal'in şiirinde kullandığı ölçü "Anneciğim" şiirinde kullanılabilir mi? Yorumlayınız.

GAZEL (İstanbul'u Fetheden Yeniçeriye)

Vur pençe-î Alî'deki şemşîr aşkına
Gülbangi âsmânı tutan pîr aşkına

Ey leşker-î müfettihü'l-ebvâb vur bugün
Feth-î mübîni zâmin o tebşîr aşkına

Vur deyr-i küfrün üstüne rekz-î hilâl içün
Gelmiş bu şehsüvâr-ı cihangîr aşkına
(…)

Yahya Kemal BEYATLI

Beyatlı, Y. K. (1962). *Eski Şiirin Rüzgârıyle*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

2. "Anneciğim" şiirinin kafiye ve rediflerini bularak dörtlüklerin kafiyelenişi bakımından çeşitlerini yazınız. Bu şiirde kafiye ve redifler olmadan da ahenk sağlanabilir miydi? Yorumlayınız.

3. Anneciğim şiiriyle aşağıdaki şiiri ahenk özellikleri bakımından karşılaştırarak aralarındaki farkları belirleyiniz.

SEVDAYA MI TUTULDUM?

Benim de mi düşüncelerim olacaktı,
Ben de mi böyle uykusuz kalacaktım,
Sessiz, sedasız mı olacaktım böyle?
Çok sevdiğim salatayı bile
Aramaz mı olacaktım?
Ben böyle mi olacaktım?

Orhan VELİ

Kanık, O. V. (2002). *Bütün Şiirleri.* İstanbul: Adam.

4. Siz bir şair olsaydınız bu şiirlerin hangisindeki ahenk unsurlarını kullanırdınız? Düşüncelerinizi yazınız.

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.4. Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	NAZIM BİÇİMİNİ VE NAZIM TÜRÜNÜ BULUYORUM	25 dk.
Amacı	Nazım biçimini, nazım türünü ve konularına göre şiir türlerini tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiirleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

DOYDUM YETER

Söyleyen yalan söylüyor
İnanmaya doydum yeter.
Her diyen - durma yan- diyor
Ben yanmaya doydum yeter.

Nefsi bertaraf eyledim
Aldatıldım affeyledim
İnsafı israf eyledim
Aldanmaya doydum yeter.

Günün menfaat meşrebi
Kefene diktirir cebi
Kurdu, yılanı, akrebi
Dost sanmaya doydum yeter.

Öfkesini yiyor gönlüm
Ben yoruldum diyor gönlüm
Durulmak istiyor gönlüm
Bulanmaya doydum yeter.
(…)

Abdurrahim KARAKOÇ

Karakoç, A. (1997).
Akıl Karaya Vurdu (2. bs.). Ankara: Ocak.

2. Metin

ALDANMA CAHİLİN KURU LÂFINA

Aldanma cahilin kuru lâfına
Kültürsüz insanın külü yalandır
Hükmetse dünyanın her tarafına
Arzusu hedefi yolu yalandır

Kar suyundan süzen çeşme göl olmaz
Gül dikende biter diken gül olmaz
Dız dız eden her sineğin bal'olmaz
Peteksiz arının balı yalandır

İnsan bir deryadır ilimde mahir
İlimsiz insanın şöhreti zahir
Cahilden iyilik beklenmez âhir
İşleği ameli hâli yalandır

Cahil okur amma âlim olamaz
Kâmillik ilmini herkes bilemez
Veysel bu sözlerin halka yaramaz
Sonra sana derler deli yalandır

Âşık VEYSEL

Âşık Veysel. (1991).
Dostlar Beni Hatırlasın. İstanbul: Özgür.

1. Şiirlerin nazım birimi, ölçü ve kafiye şemasını belirleyiniz. Verilen şiirler halk şiiri geleneğiyle yazılmıştır. Sizce şiirlerin halk şiiri geleneğiyle yazıldığını gösteren şekil özellikleri nelerdir?

2. Şiirleri konuları bakımından karşılaştırınız. Sizce bu şiirler konularına göre şiir türlerinden hangilerine aittir? Niçin?

3. Abdurrahim Karakoç bir divan şairi olsa ve bu şiiri aruz ölçüsüyle beyitler hâlinde yazsaydı şiirin nazım türü ne olurdu? Gerekçeleri ile yazınız.

Hazırlayan: *Ali ŞAFAK*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.4. Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	NAZIM BİÇİMLERİNİ VE NAZIM TÜRLERİNİ KARŞILAŞTIRIYORUM	25 dk.
Amacı	Nazım biçimlerini ve nazım türlerini karşılaştırabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiirleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

MOHAÇ TÜRKÜSÜ

Bizdik o hücumun bütün aşkıyla kanatlı;
Bizdik o sabah ilk atılan safta yüz atlı.

Uçtuk Mohaç ufkunda görünmek hevesiyle,
Canlandı o meşhur ova at kişnemesiyle!

Fethin daha bir ülkeyi parlattığı gündü;
Biz uğruna can verdiğimiz yerde göründü.

Gül yüzlü bir âfetti ki her bûsesi lâle;
Girdik zaferin koynuna, kandık o visâle

Dünyâya vedâ ettik, atıldık dolu dizgin;
En son koşumuzdur bu! Asırlarca bilinsin!

Bir bir açılırken göğe, son def'a yarıştık;
Allâh'a giden yolda meleklerle karıştık.

Geçtik hepimiz dört nala, cennet kapısından;
Gördük ebedî cedleri bir anda yakından!
(…)

Yahya Kemal BEYATLI

Beyatlı, Y. K. (1974). *Kendi Gök Kubbemiz.* İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

2. Metin

Beyhude gamlanma divane gönül
Cümle âlemlerin rızkın veren var
Yaptığın hatadan habersiz sanma
Kara karıncayı gece gören var

Hakkın toprağına mülküm var deme
Dam ile harmanda hakkım var deme
Güçlü kuvvetliyim arkam var deme
Sırtüstü insanı yere vuran var

Yoksul düşmüşsen de deme fakirim
Zenginliğin sonu nedir okurum
Ben güzelim deyü halı dokurum
Nice Züleyha'lar Yusuf Kenan var

Âşıklık satarsın beyhude gözüm
Olura olmaza yoktur bir sözüm
Her seher dergâha tutarım yüzüm
Âşıkların sonu Âşık Noksan var

Noksanî

Güney, E. C. (1987). *Halk Şiiri Antolojisi.* İstanbul: Varlık.

1. Şiirleri verilen Noksanî ile Yahya Kemal aynı dönemde yaşayıp aynı dönemde eser vermelerine rağmen bu iki şairin kullandıkları nazım biçimleri farklıdır. Verilen şiirleri göz önünde bulundurarak bu durumu yorumlayınız.

2. "Noksanî'nin şiirinin nazım biçimi koşmadır." diyen biri sizce şiirin hangi özelliklerine bakarak bunu söylemiş olabilir? Açıklayınız.

3. Yahya Kemal'in şiiri biçim açısından divan şiiri geleneğine benzemektedir. Bu şiirin ele aldığı konu açısından divan şiiri geleneğinden farklı yönleri nelerdir? Yazınız.

4. Noksani'nin şiirini divan şiiri geleneğine göre yeniden yazmak isteseydiniz şiirin biçiminde neleri değiştirmeniz gerekirdi? Yazınız.

Hazırlayan: *Ali ŞAFAK*

3.ÜNİTE > **Şiir** | *Kazanım A.1.5. Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**ŞİİRDEKİ EDEBÎ SANATLARI BULUYORUM**	25 dk.
Amacı	Şiirdeki edebî sanatların anlatıma estetik bir değer kattığını fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

BİR BAYRAK RÜZGAR BEKLİYOR

Şehitler tepesi boş değil,
Biri var bekliyor.
Ve bir göğüs, nefes almak için;
Rüzgar bekliyor.
Türbesi yakışmış bu kutlu tepeye;
Yattığı toprak belli,
Tuttuğu bayrak belli,
Kim demiş meçhul asker diye?

Destanını yapmış, kasideye kanmış.
Bir el ki; ahretten uzanmış,
Edeple gelip birer birer öpsün diye fâniler!
Öpelim temizse dudaklarımız,
Fakat basmasın toprağa temiz değilse ayaklarımız.
Rüzgarını kesmesin gövdeler
Sesinden yüksek çıkmasın nutuklar, kasîdeler.

Geri gitsin alkışlar geri,
Geri gitsin ellerin yapma çiçekleri!
Ona oğullardan, analardan dilekler yeter,
Yazın sarı, kışın beyaz çiçekler yeter!
Söyledi söyleyenler demin,
Gel süngülü yiğit alkışlasınlar
Şimdi sen söyle, söz senin.
(…)

Arif Nihat ASYA

Asya, A. N. (2015). *Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor.* İstanbul: Ötüken.

1. Şehitler tepesi boş değil,
Biri var bekliyor.

Yukarıdaki dizede şehitler tepesini bekleyen kimdir ya da nedir, şair burada nasıl bir imgeleme yoluna başvurmuştur?

2. "Kim demiş meçhul asker diye?" dizesinde sorulan soruya cevap bekleniyor mu, sorulan soruyla anlatılmak istenen duygu ne olabilir? Yazınız.

3. *Bir el ki; ahretten uzanmış,*
Edeple gelip birer birer öpsün diye fâniler!

Şiirden alınan bu dizelerde anlatılmak istenen duygu nedir, neden doğrudan söylenmemiştir? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.5. Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİR DİLİNİ ÖĞRENİYORUM	25 dk.
Amacı	İmgeli söyleyişin ve edebî sanatların şiir dilindeki önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

BU VATAN KİMİN

Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıra dağlar gibi duranlarındır.
Bir tarih boyunca onun uğrunda,
Kendini tarihe verenlerindir.

Tutuşup kül olan ocaklarından,
Şahlanıp köpüren ırmaklarından,
Hudutlarda gazâ bayraklarından.
Alnına ışıklar vuranlarındır.

Ardına bakmadan yollara düşen
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan,
Huduttan hududa yol bulup koşan
Cepheden cepheyi soranlarındır…

İleri atılıp sellercesine
Göğsünden vurulup tam ercesine,
Bir gül bahçesine girercesine,
Şu kara toprağa girenlerindir.

Tarihin dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, dağlar kahraman
Her taşı bir yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir.

Gökyay'ım ne desem ziyade değil,
Bu sevgi bir kuru ifade değil.
Sencileyin hasmı rüyada değil,
Topun namlusundan görenlerindir…

Orhan Şaik GÖKYAY

Gökyay, O. Ş. (2018). *Bu Vatan Kimin?*. İstanbul: Yeditepe.

1. Şiirde bu vatanın asıl sahiplerinin şehitler olduğu düşüncesi neden doğrudan söylenmemiş olabilir? Bu düşüncenin bir imge ile söylenmesinin şiir diline katkısı nedir?

2. Şiirde yer alan "kendini tarihe vermek" ifadesinde birden çok anlamın sezdirilmesi amacı vardır diyebilir miyiz? Düşüncelerinizi yazınız.

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR.

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.6. Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SÖYLEYİCİ VE SES	25 dk.
Amacı	Verilen şiirde söyleyicinin ve hedef kitlenin özelliklerini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

ZAFERDEN DÖNENLERİN TÜRKÜSÜ

Anneler, dindiriniz gönlünüzün yasını...
Düşman kanıyla sildik palamızın pasını...
Yeniden çizmek için vatan haritasını

Kandan ve kıyametten bir sahneye çevirdik
Gökleri çatırdayan bir vatan parçasını...

Anneler ağlamayın dönmeyenlerinize,
Vatan katillerini getirdik işte dize,
Dumlupınar üstünden yol ararken denize,

Çöktü savletimizden düşmanla dolu dağlar!
Gökler genişleyerek Akdeniz geldi bize!.

Biz taze kanlarını hürriyetine katan
Bir nesliz, ülkemizde biziz yegâne sultan!
Tanyeri nur alıyor muzaffer alnımızdan

Karşımıza çıkmayın Akdeniz dalgalan
Yolumuzu bekliyor yekpâre anavatan!

Kemalettin KAMU

Samanoğlu, G. (1986). *Kemalettin Kami Kamu (Türk Büyükleri Dizisi-17).* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

1. Şiirdeki söyleyicinin şairin kendisinden bağımsız bir karakter olduğu söylenebilir mi? Düşüncenizi gerekçeleriyle yazınız.

2. a) Söyleyici, şiirin içeriğine ve aksettirdiği ruh durumuna göre nasıl bir karakter ve "ses" kazanmıştır?

b) Kazanmış olduğu bu durumun şiiri okuma tonuna, şiirin anlamına nasıl bir etkisi olmuştur?

3. Şiirde söyleyici ile hitap edilenler arasında nasıl bir ilişkiden söz edilebilir? Yazınız.

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.6. Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SÖYLEYİCİ VE OKUYUCU	25 dk.
Amacı	Söyleyicilerin dil açısından okurla ilişkisini fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

TÜRK KIZI

Pınar başına geldi
Bir elinde güğümü;
Çattı yay kaşlarını
Görünce güldüğümü,
Bağlamıştı gönlümü
Saçlarının düğümü.
Bilmiyordum bu örgü
Acaba bir büyü mü?

Sordum: Nerdedir yerin?
Nedir senin değerin?
Yedi kral vurulmuş,
Ne bu ceylan gözlerin?
Hangisine varırsın
Bu yedi ünlü erin?
Şöyle dedi bakarak
Göklere derin derin:

Kralların taçları
Beni bağlar büyü mü?
Orduları açamaz
Gönlümdeki düğümü.
Saraylarda süremem
Dağlarda sürdüğümü.
Bin cihana değişmem
Şu öksüz Türklüğümü...

H. Nihal ATSIZ

Atsız, H. N. (2015). *Yolların Sonu*. İstanbul: Ötüken

1. Şiirlerde söyleyiciler çoğunlukla monolog biçiminde duygu, düşünce ve hayallerini anlatır, bu durumun okuduğunuz şiir için de geçerli olduğunu düşünüyor musunuz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

2. Şiirdeki söyleyicilerin anlatım biçimlerini karşılaştıracak olursanız nasıl bir sonuca varırsınız? Yazınız.

3. Şiirde kullanılan dil, söyleyici ile okuyucu ilişkisini nasıl etkilemiştir? Şiirden örneklerle belirtiniz.

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.7. Şiirde millî, manevi ve evrensel değerlerle sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİRİMİZ VE DEĞERLERİMİZ	20 dk.
Amacı	Metinde verilen mesajları değerlerimiz çerçevesinde kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

SANAT

Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımız da bin bir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek,
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar.

Sen kubbesinde ince bir mozaik arar da,
Gezersin kırk asırlık bir mabedin içini.
Bizi sarsar bir sülüs yazı görsek duvarda,
Bize heyecan verir bir parça yeşil çini.

Sen raksına dalarken için titrer derinden,
Çiçekli bir sahnede bir beyaz kelebeğin;
Bizim de kalbimizi kımıldatır yerinden,
Toprağa diz vuruşu dağ gibi bir zeybeğin.

Fırtınayı andıran orkestra sesleri,
Bir ürperiş getirir senin sinirlerine;
Istırap çekenlerin acıklı nefesleri,
Bizde geçer en hazin bir musiki yerine!

Sen anlayan bir gözle süzersin uzun uzun,
Yabancı bir şehirde bir kadın heykelini;
Biz duyarız en büyük zevkini ruhumuzun,
Görünce bir köylünün kıvrılmayan belini.

Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken,
Söylenmemiş bir masal gibi Anadolu'muz.
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken,
Sana uğurlar olsun. Ayrılıyor yolumuz!

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

Çamlıbel, F. N. (1969). *Han Duvarları.* İstanbul: MEB.

1. Şiirde geçen "Söylenmemiş bir masal gibi Anadolu'muz" ifadesi ile yaşadığımız toprakların hangi yönü anlatılmak istenmiş olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Şiirin ikinci kıtasında geçen mozaik, sülüs yazı ve çini karşılaştırması ile anlatılmak istenilen ne olabilir? Milletlerin sanat ve estetik değerlerinin farklılığı noktasında değerlendiriniz.

3.ÜNİTE > **Şiir**

Kazanım A.1.7. Şiirde millî, manevi ve evrensel değerlerle sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**ŞİİRDE EVRENSEL DEĞERLERİ BELİRLİYORUM**	20 dk.
Amacı	Şiirde verilen manevi ve evrensel değerleri kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

SEVGİLERDE

Sevgileri yarınlara bıraktınız
Çekingen, tutuk, saygılı.
Bütün yakınlarınız
Sizi yanlış tanıdı.

Bitmeyen işler yüzünden
(Siz böyle olsun istemezdiniz)
Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi
Kalbinizi dolduran duygular
Kalbinizde kaldı.

Siz geniş zamanlar umuyordunuz
Çirkindi dar vakitlerde bir sevgiyi söylemek.
Yılların telâşlarda bu kadar çabuk
Geçeceği aklınıza gelmezdi.

Gizli bahçenizde
Açan çiçekler vardı,
Gecelerde ve yalnız.
Vermeye az buldunuz
Yahut vakit olmadı

Behçet NECATİGİL

Necatigil, B. (2009). *Eski Sokak.* İstanbul: YKY.

1. Size göre şair, sevgiyi dar vakitte ifade etmenin neden çirkin olarak düşünüldüğü kanısındadır? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Şiirde geçen gizli bahçedeki çiçekler neden gece açıyor olabilir? Yorumlayınız.

Hazırlayan: *Halil Kürşat SEZGİNER*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.9. Şiiri yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİRDE ANLATIM ÖZELLİKLERİ	25 dk.
Amacı	Şiir türünde verilmek istenen anlamın ve duygunun farklı yöntemlerle anlatılabileceğini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

SAKARYA TÜRKÜSÜ

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya;
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.

Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;
Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.

Her şey akar, su, tarih, yıldız, insan ve fikir;
Oluklar çift; birinden nur akar, birinden kir.

Akışta demetlenmiş, büyük-küçük kainat;
Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!

Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne,
Kurşundan bir yük binmiş, köpükten gövdesine;

Çatlıyor, yırtınıyor yokuşu sökmek için.
Hey Sakarya, kim demiş suya vurulmaz perçin?

Rabb'im isterse, sular büklüm büklüm burulur,
Sırtına Sakarya'nın, Türk tarihi vurulur.

Eyvah eyvah, Sakarya'm, sana mı düştü bu yük?
Bu dava hor, bu dava öksüz, bu dava büyük!..

Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!
Bin bir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

İnsandır sanıyordum mukaddes yüke hamal;
Hamallık ki, sonunda, ne rütbe var, ne de mal.

Yalnız acı bir lokma, zehirle pişmiş aştan;
Ve ayrılık, anneden, vatandan, arkadaştan;

Şimdi dövün Sakarya, dövünmek vakti bu an;
Kehkeşanlara kaçmış eski güneşleri an!

Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;
Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu?

Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?

Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?
Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!

Bütün bunlar sendedir, bu girift bilmeceler;
Sakarya, kandillere katran döktü geceler.

Vicdan azabına eş, kayna kayna Sakarya,
Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!

İnsan üç beş damla kan, ırmak üç beş damla su;
Bir hayata çattık ki, hayata kurmuş pusu.

Geldi ölümlü yalan, gitti ölümsüz gerçek;
Siz, hayat süren leşler, sizi kim diriltecek?

Kafdağı'nı assalar, belki çeker de bir kıl!
Bu ifritten sualin, kılını çekmez akıl!

Sakarya, saf çocuğu, masum Anadolu'nun,
Divanesi ikimiz kaldık Allah yolunun!

Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız;
Rengimize baksınlar, kandan ve çamurdanız!

Akrebin kıskacında yoğurmuş bizi kader;
Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!

Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
Sen kıvrıl, ben gideyim, son Peygamber kılavuz!

Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!

Necip Fazıl KISAKÜREK

Kısakürek, N. F. (2005). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu.

1. Verilen şiirin genelinden yola çıkarak "Sakarya, saf çocuğu, masum Anadolu'nun / Yüzüstü çok sürüdün, ayağa kalk, Sakarya!" diyen şair Sakarya Nehri'yle temsil ettiği Türk gençliğine ne gibi mesajlar vermek istemiş olabilir?

2. "Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne / Kurşundan bir yük binmiş, köpükten gövdesine; / Çatlıyor, yırtınıyor yokuşu sökmek için." ifadeleriyle metnin vermek istediği örtük iletiler sizce neler olabilir?

3. "Sakarya Türküsü" şiirinin genelinde hitabet üslubunun egemen olmasını okuyucu açısından değerlendiriniz.

4. Şairin Sakarya Nehri'ni kendi izlenimleriyle tasvir etmesinin ve kişileştirmesinin şiirde verilmek istenen anlama ve okuyucuya katkısı sizce nelerdir?

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.9. Şiiri yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİRDE DUYGUNUN AKTARILMASI	30 dk.
Amacı	Şiirde verilmek istenen anlamın ve duygunun farklı yöntemlerle anlatılabileceğini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

ANADOLU TOPRAĞI

Senelerce sana hasret taşıyan,
Bir gönülle kollarına atılsam,
Ben de bir gün kucağında yaşayan,
Bahtiyarlar arasına katılsam.

En bakımsız, en kuytu bir bucağın,
Bence "İrem bağı" gibi güzeldir,
Bir yıkılmış evin, harap ocağın,
Şu heybetli saraylara bedeldir.

Kadir Mevlam, eğer senden uzakta
Bana takdir eylemişse ölümü,
Rahat etmem bu yabancı toprakta,
Cennette de avutamam gönlümü.

Anladım ki: Sevda, gençlik, şeref, şan.
Asılsızmış şu yalancı dünyada.
Hasretinle yâd ellerde dolaşan
Hızır'ı bulsa yine ermez murada

Yalnız senin tatlı esen havanda,
Kendi milli gururumu sezerim,
Yalnız senin dağında, ya ovanda,
Başım gökte, alnı açık gezerim.

Hürüm derim, eskisinden daha hür,
Zincirinle bağlansa da ayağım.
Şimdikinden daha ferah görünür,
Zindanında olsa bile durağım.

Bir gün olup kucağına ulaşsam,
Gözlerimden döksem sevinç yaşını,
Sancağının gölgesinde dolaşsam,
Öpsem, öpsem toprağını, taşını!

Orhan Seyfi ORHON

Kaplan, M. (2012). *Şiir Tahlilleri-1 Tanzimat'tan Cumhuriyet'e.* İstanbul: Dergâh.

1. Okuduğunuz şiirde şairin Anadolu'yu bir sevgili gibi düşünüp kişileştirmesinin şiirin anlatımına katkısı nasıl olmuştur? Açıklayınız.

2. Size göre şiirin geneline hâkim olan vatan sevgisi duygusunu en iyi anlatan ifadeler hangileridir? Nedenleriyle açıklayınız.

3. Okuduğunuz şiirde sade bir dil ve açık bir anlatım kullanılmıştır. Bu durumu şiirdeki anlamın aktarılması ve okuyucu açısından değerlendiriniz.

4. Verilen şiirde şair, Anadolu sevgisini anlatmak için "En bakımsız, en kuytu bir bucağın, / Bence 'İrem bağı' gibi güzeldir." ifadesini kullanarak vatanın en bakımsız, kıyıda köşede kalmış yerini bile cennet bahçesine benzetmektedir. Benzer bir söyleyişi siz nasıl oluştururdunuz?

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.10. Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİR VE ŞAİR	30 dk.
Amacı	Şiirin şairin tanınmasına katkısını, şairin hayatı ve görüşleriyle ilişkisini ve toplum yaşantısına etkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

HAN DUVARLARI

Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar…

Gidiyordum, gurbeti gönlümle duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık.
(…)

Bir sarsıntı… Uyandım uzun süren uykudan;
Geçiyordu araba yola benzer bir sudan.
Karşıda hisar gibi Niğde yükseliyordu,
Sağ taraftan çıngırak sesleri geliyordu:
Ağır ağır önümden geçti deve kervanı,
Bir kenarda göründü beldenin viran hanı.

Alaca bir karanlık sarmadayken her yeri
Atlarımız çözüldü, girdik handan içeri.
Bir deva bulmak için bağrındaki yaraya
Toplanmıştı garipler şimdi kervansaraya.
Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı,
Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağı.
(…)

Biz bu sonsuz yollarda varıyoruz, gitgide,
İki dağ ortasında boğulan bir geçide.
Sıkı bir poyraz beni titretirken içimden
Geçidi atlayınca şaşırdım sevincimden:
Ardımda kalan yerler anlaşırken baharla,
Önümüzdeki arazi örtülü şimdi karla.
Bu geçit sanki yazdan kışı ayırıyordu,
Burada son fırtına son dalı kırıyordu…
(…)

Aradan yıllar geçti işte o günden beri
Ne zaman yolda bir han rastlasam irkilirim,
Çünkü sizde gizlenen dertleri ben bilirim.
Ey köyleri hududa bağlayan yaşlı yollar,
Dönmeyen yolculara ağlayan yaslı yollar!
Ey garip çizgilerle dolu han duvarları,
Ey hanların gönlümü sızlatan duvarları!..

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

Çamlıbel, F. N. (2004).
Han Duvarları. İstanbul: YKY.

1. Verilen şiirde İstanbullu bir şairin Anadolu gerçeği ile ilk kez karşılaşmasının içinde uyandırdığı yankıları ve Anadolu coğrafyasını detaylı vermesi o dönemde İstanbul dışına çıkmamış, Anadolu'yu tanımayan diğer insanları nasıl etkilemiş olabilir?

2. Millî Edebiyat akımından etkilenerek memleket edebiyatını oluşturan sanatçılar; yurt güzellikleri, vatan, Türklük, millet, tarih, kültür, Anadolu sevgisi, Anadolu köylüsü gibi konuları işlemişlerdir. Memleket edebiyatı, asıl güçlü hamlesini Faruk Nafiz Çamlıbel ile gerçekleştirir. Onun "Han Duvarları" şiiri, edebiyat dünyasında büyük yankı uyandırır. "Han Duvarları", soğuk bir mart sabahında İstanbul'dan başlayan ve Ulukışla'dan Kayseri'ye at arabasıyla yapılan üç günlük bir Anadolu yolculuğunun hikâyesidir. Bu şiir, yıllardır aydınların ihmal ettiği Anadolu ve Anadolu insanına olan düşünce eğilimini beraberinde getirir.

Yukarıdaki açıklamaya göre "Han Duvarları" şiirinin içinde bulunduğu edebî dönemde yönlendirici etki yapmasının sebepleri sizce neler olabilir?

3. "Dönmeyen yolculara ağlayan yaslı yollar! / Ey garip çizgilerle dolu han duvarları" diyen şair şiirinde "yolu" dış mekân, "hanı" iç mekân olarak kullanmıştır. Size göre şiirin genelinde kullanılan bu mekânlar şairin iç dünyası ve edebî kişiliğiyle ilgili ne gibi ipuçları vermektedir? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.12. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞİİR METİNLERİNDE SIFATLARIN İŞLEVLERİ	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle sıfatların işlevlerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

HER ŞEY YERLİ YERİNDE

Her şey yerli yerinde; havuz başında servi
Bir dolap gıcırdıyor uzaklarda durmadan,
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan,
Sarmaşıklar ve böcek sesleri sarmış evi

Her şey yerli yerinde; masa, sürahi, bardak,
Serpilen aydınlıkta dalların arasından
Büyülenmiş bir ceylan gibi bakıyor zaman
Sessizlik dökülüyor bir yerde yaprak yaprak.

Biliyorum gölgede senin uyuduğunu
Bir deniz mağarası kadar kuytu ve serin
Hazların âleminde yumulmuş kirpiklerin
Yüzünde bir tebessüm bu ağır öğle sonu.

Belki rüyalarındır bu taze açmış güller,
Bu yumuşak aydınlık dalların tepesinde,
Bitmeyen aşk türküsü kumruların sesinde,
Rüyası ömrümüzün çünkü eşyaya siner.

Her şey yerli yerinde; bir dolap uzaklarda
Azapta ruh gibi gıcırdıyor durmadan,
Bir şeyler hatırlıyor belki maceramızdan
Kuru güz yaprakları uçuşuyor rüzgârda.

Ahmet Hamdi TANPINAR

Çetin, M. (2002). *Türk Şiiri Antolojisi 1.* Ankara: Akçağ.

1. "Büyülenmiş bir ceylan gibi bakıyor zaman" dizesinde kullanılan niteleme sıfatını bularak bu sıfatın imgenin oluşumuna ve anlamına etkisini açıklayınız.

2. Verilen şiirden sıfat kullanılan iki dize seçerek bu sıfatların şiirin anlamını nasıl etkilediğini açıklayınız.

3. Söz sanatlarında sıfatların nasıl bir işleve sahip olduğunu şiirde yer alan "Belki rüyalarındır bu taze açmış güller" dizesindeki benzetme sanatından yola çıkarak açıklayınız.

4. Verilen dizelerdeki sıfatları adlaşmış sıfata dönüştürünüz ve cümle içinde kullanarak çizelgedeki ilgili kutucuğa yazınız.

METİNDEN SEÇİLEN DİZELER	ADLAŞMIŞ SIFATIN KULLANILDIĞI CÜMLE
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan	
Kuru güz yaprakları uçuşuyor rüzgârda.	

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.12. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SIFAT ÇEŞİTLERİ	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle sıfatların çeşitlerini ve işlevlerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki şiiri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

ANNEME MEKTUP

Sevgiden, sevinçten böyle pek uzak,
Yaşamak bilsen ah ne acı anne.
Yılların saçında yaktığı her ak,
Şu ıssız gönlümün son tacı anne,

Elemi, acıyı gel gayrı unut,
Kalbini kederden, dertten uzak tut,
Şu öksüz başımı bir lahza uyut;
Dizinde derdimin ilacı anne,

Sevgiyi, şefkati ben kimden aldım,
Bu aşka o hangi kudretle daldım,
Tanrı'ya yükseldim, arşa alçaldım,
Söyle ey derdimin devası anne.

Yeter bu, yetişir söyletme daha,
Tahammül edemez o kalp bu aha,
Uzun karanlıklar çıktı sabaha;
En içli kalbimin duası anne.

Cem Vehbi AŞKUN

Özkan, A., Durbaş, R. (2003). *Cumhuriyetten Günümüze Türk Şiiri 1.* İstanbul: Boyut.

1. Sayı sıfatı çeşitlerinden metinde örneği bulunmayanları belirleyip cümle içerisinde kullanarak çizelgedeki ilgili kısma yazınız.

Asıl Sayı Sıfatı	
Sıra Sayı Sıfatı	
Üleştirme Sayı Sıfatı	
Kesir Sayı Sıfatı	

2. Şiirde belirsizlik sıfatının geçtiği tamlamayı bularak belirsizlik sıfatının yerine belirtme sıfatı çeşitlerinden en uygununu getirip tamlamadaki belirsizlik anlamını gideriniz.

Belirsizlik Sıfatının Geçtiği Tamlama: _____

_____

Sıfat Tamlamasının Değiştirilmiş Hâli: _____

_____

3. Aşağıdaki dizeler okuduğunuz metinden alınmıştır. Bu dizelerde geçen sıfatlardan uygun olanları türemiş sıfat hâline getirerek birer cümle içinde kullanınız.

Şu ıssız gönlümün son tacı anne: _____

_____

Uzun karanlıklar çıktı sabaha: _____

_____

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.13. Metinler arası karşılaştırmalar yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KARŞILAŞTIRMA YAPIYORUM	25 dk.
Amacı	Şiir ve diğer türleri karşılaştırarak şiirin farklılıklarını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

ŞİİR

Nerde bir yangın çıksa şair yanar içinde
Nerde çiçekler açsa bir şair var içinde
Hiçbir yapı-kapı yok şiirin girmediği
Şiirin tohumları yeşerir kar içinde.

Abdurrahim KARAKOÇ

Karakoç, A. (2005). *Gerdanlık-III.* İstanbul: Alperen.

2. Metin

(…) Güzeli arayan, ruhu dinginliğe ve huzura ulaştıran sanatlardan biri de şiirdir. Çok sayıda sanat kolu bulunduğuna göre bunların aralarında da farklılıklar olmalıdır. Öyleyse bu noktada şiir, nasıl bir sanattır? diye sormamız gerekir. Ahmet Hamdi Tanpınar, şiire "bir iç kale sanatı" olarak bakmaktadır. Yani insanın, dış dünyada gördüğü olaylar ve nesnelerden etkilenerek iç dünyasında, hayal dünyasında şekillendirdiği duygularını kelimelerle örmesi, kelimelerin arasına duygu harcını katarak bir anlam ve duygu bütünlüğü oluşturmasıdır. (…)

Özden, H. Ö. (2019). *"Şiir ve Yahya Kemal". Millî Mecmûa.* Ankara: Ötüken.

1. a) İki metni konuları açısından karşılaştırdığınızda hangi çıkarımlara ulaşıyorsunuz? Bu çıkarımlara ulaşmanızda metinlerdeki hangi ifadeler etkili olmuştur? Yazınız.

b) Bu iki metnin aynı konuyu farklı biçimde ifade etmesinin nedenleri neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Birinci metin düzyazı, ikinci metin şiir biçiminde ifade edilseydi bu iki metinde hangi özellikler değişirdi? Gerekçeleri ile yazınız.

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

3.ÜNİTE > Şiir | Kazanım A.1.13. Metinler arası karşılaştırmalar yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	BEN OLSAYDIM	30 dk.
Amacı	Metinler arası farklılıkları ve benzerlikleri fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

(…)
Dil, duygu ve düşünceyi insana aktaran bir vasıta olduğu için, insan topluluklarını bir yığın olmaktan kurtararak, aralarında "duygu ve düşünce birliği" olan bir cemiyet, yani "millet" hâline getirir. Dilini bilmediğimiz bir ülkede, etrafımızda milyonlarca insan kaynaşsa da kendimizi "yalnız" hissederiz.
(…)

Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil.* İstanbul: Dergâh.

2. Metin

(…)
Seslenir seni bana "ova"m, "dağ"ım,
Nere gitsem bulur beni arınmış.
Bir çağ ki akar ötelere,
Bir ak.. ki yüce atalar, bir al.. ki ulu oğullar,
Türkçem, benim ses bayrağım...

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA
Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi (Temmuz 1959).

3. Metin

(…)
Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu. Öyle, haftalarca sustu.
Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu. Hep sustu. Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı. Satıcı, iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bir aralık nerede kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu.
— Çiviler ağzına batmaz mı senin?
Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:
— Türk çocuğu musun be?
— İstanbul'dan geldim!
— Ben de o taraflardan... İzmit'ten!
Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.
Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:
— Ne diye düştün bu cehennemin bucağına sen?
Hasan anladığı kadar anlattı. Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle

biteviye konuşuyordu. Fakat nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Hasan, yüreği burkularak sordu:
— Gidiyor musun?
— Gidiyorum ya, işimi tükettim.
O zaman gördü ki küçük çocuk, memleketlisi mini mini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor.
— Ağlama be! Ağlama be!
Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkıra hıçkıra, katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.
(…)

(Düzenlenmiştir.)
Karay, R. H. (2010). *Gurbet Hikâyeleri-Yeraltında Dünya Var.* İstanbul: İnkılâp.

1. a) Metinleri karşılaştırarak üç metindeki ortak noktayı belirleyiniz. Farklı yazarların/şairlerin bu ortak noktayı ele almasının nedeni/nedenleri ne olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

b) Metinleri karşılaştırdığınızda üç metin arasında yazılış amacı, kullanılan dil açısından ne gibi farklılıklar tespit ettiniz? Bu farklılık amaçtan mı, dilden mi kaynaklanmaktadır? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

FARKLILIKLAR			
	1. METİN	**2. METİN**	**3. METİN**
YAZILIŞ AMACI			
KULLANILAN DİL			

Bu farklılık _____ kaynaklanmaktadır. Çünkü _____

2. Siz, bir düşünce ya da duygunuzu ifade etmek isteseniz bu üç metin türünden hangisi ile anlatmayı tercih ederdiniz? Niçin?

4. ÜNİTE > Masal/Fabl *Kazanım A.2.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	MASALLARDA TEKERLEME	25 dk.
Amacı	Metninde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

TEKERLEME

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde; cinler cirit oynarken eski hamam içinde… Enteşeden menteşeden derken bir karpuzcu çıktı şu köşeden! Ay efendim, vay efendim; karpuzlar da karpuz mu ya, ne tartıya gelir ne teraziye; ne arşına gelir ne endazeye; doğrusu görülmüş gibi görülecek gibi değil; üstü nakış nakış örülmüş ama örülecek gibi değil! Baktım, bakakaldım; on para verdim, on tane aldım. Hani karpuz kesme ile yürek ferahlamaz derler; derler ama bakalım, adı mı güzel, tadı mı güzel, şu karpuzun deyip çıkardım bıçağımı, baltamı, nacağımı; ha kestim ha kesiyorum; ha eştim ha eşiyorum derken bıçaktır, bir kapak açmasın mı? Kapağı açarken elim de içine kaçmasın mı? Bak hele bir, elimi çıkarayım derken kendim de varıp içine düşüvermedim mi? Bir de gördüm ki ne göreyim; bir yanı sazlık, samanlık, bir yanı tozluk, dumanlık. Bir yanında demirciler demir döver denginen; bir yanında boyacılar boya boyar renginen; erenleri, derenleri! Gördün mü bir başıma gelenleri; ne duvarı var yıkılır ne kapısı var çıkılır! Boşa koydum dolmadı, doluya koydum almadı; derken bir çoban ilişti gözüme ve lakin ne dönüp baktı yüzüme ne kulak verdi sözüme! Sürüsünü kaybetmiş boru mu bu! On yıldır arıyormuş koru mu bu! Bu karpuzun içinde, iki dertli bir araya gelende; o başladı kavala, ben başladım mavala; inanmayın bu masala!

(Düzenlenmiştir.)
Mehmet Başaran, *Aç Kapıyı Bezirgânbaşı*, Doğa Basın Yayın, İstanbul, 2003.

1. Masal anlatıcılarının masala tekerleme ile başlamalarının sebebi ne olabilir?

2. Tekerlemede geçen abartılı ifadelerin metnin söyleyişine etkisini açıklayınız.

3. "*Enteşeden menteşeden; sazlık, samanlık, tozluk, dumanlık; erenleri, derenleri, başıma gelenleri*" ifadeleri ses tekrarı ile oluşan sözcük gruplarıdır. Bu sözcük gruplarının kullanılmasının söyleyişe katkısı nelerdir?

4. "*arşın, endaze, nacak, maval*" sözcüklerinin yerine günümüzde hangi sözcükler kullanılmaktadır?

5. "*Bir yanında demirciler demir döver denginen, bir yanında boyacılar boya boyar renginen*" cümlesindeki yerel söyleyişe göre yazılmış altı çizili sözcükleri kendi yörenizdeki söylenişleriyle yeniden yazınız.

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl *Kazanım: A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	HAYATIMIZDA MASAL	20 dk.
Amacı	Masal türünün ortaya çıkışını ve ortaya çıktığı dönem ile ilişkisini kavramak. Metnin türlerinin ortaya çıkmasında sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimleri ve etkileşimleri belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Binbir Gece Masalları'ndan alınan aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

ŞAH SİNBAD'IN ŞAHİNİ

Bir zamanlar Fars şahlarının içinde eğlenceye, bahçelerde gezmeye ve her türlü ava çok meraklı bir şah varmış. Onun kendi eliyle yetiştirdiği ve gece gündüz terk etmeyip bileğinde tünettiği bir de şahini varmış; ava gittiği zaman onu birlikte götürür, boynuna astığı ufak bir altın tastan su içmesini sağlarmış.

Bir gün sarayında otururken kuşların bakımıyla ilgilenen görevli çıkagelmiş ve ona, "Ey yüzyılların şahı, sanırım ava gitmenin tam zamanı!" demiş. Bunun üzerine şah hazırlıklara başlamış, şahini de eline almış, yola çıkılmış; av ağlarının gerili bulunduğu küçük bir vadiye gelinmiş. Birdenbire ağa bir ceylan düşmüş. Bunu gören şah, "Kim bu ceylanın kendi yanına yaklaştığını görür ve kaçırırsa onu öldürürüm!" demiş. Görevliler ağı yavaş yavaş çekerek ceylanı şaha yaklaştırmışlar.

Ceylan ön ayaklarını göğsüne yaslayarak yere dayayıp arka ayakları üzerinde dikilerek sanki şahın önündeki yeri öpmek ister gibi durmuş. Bunun üzerine şah, eğilerek ceylanı ürkütmek için ellerini çırpmış; ceylan da şahın başı üstünden sıçrayarak uzaklara doğru koşmaya başlamış. Şah, maiyetine dönüp baktığında birbirlerine göz kırpmakta olduklarını görmüş ve vezirine, "Bu askerlere ne oluyor, böyle göz kırpıp duruyorlar?" diye sormuş; Vezir de "Sizin ceylanı kaçıranı öldüreceğinize dair ettiğiniz yemini hatırlatıyorlar birbirlerine!" yanıtını vermiş. Şah da "Doğru! Öyleyse bu ceylanı izleyip yakalamamız gerek!" diyerek ceylanın izi üzerinde at sürmüş; şahin, ceylanı şaşırtmış; şah da attan inip onu kesip hayvanın terkisine bağlamış. O sırada sıcak bastırmış; bulundukları yer, kurak ve susuzmuş. Şah da atı da susamışlar. Şah oracıkta gövdesinden yağ gibi koyu bir su akan bir ağaç görmüş. Elleri deri eldivenlerle kaplı olan şah, şahinin boynundan tası alıp onu bu suyla doldurmuş ve kuşun önüne koymuş; ama kuş pençe vurarak tası devirmiş. Şah tası ikinci kez doldurmuş ve kuşun susamış olduğunu düşündüğünden bir kez daha onun önüne koymuş; ancak şahin ikinci kez pençe vurup tası devirmiş.

Şah kuşa içerlemiş ama yine de tası üçüncü kez doldurarak bu kez ata su vermek istemiş; şahin kanadını çarparak tası tekrar devirmiş. Bunu gören şah, "Allah belanı versin uğursuz kuş!" diye haykırmış, "Benim içmemi engelledin; kendini de mahrum ettin, atı da" demiş; şahinin kanadını kesmiş. Şahin de başını kaldırmış ve hareketleriyle âdeta, "Bak ağaçta ne var!" demek istemiş. Şah, başını kaldırınca ağacın üzerinde bir yılan görmüş; ağaçtan süzülen de onun zehri imiş. Bunu anlayan şah, şahinin kanatlarını kestiğine pişman olmuş. Sonra kalkıp atına binmiş, birlikte ceylanı alıp götürmüş ve sarayına ulaşmış. Ceylanı aşçıya vermiş ve "Al şunu pişir." demiş. Sonra da kolunun üzerinde şahinle tahtına oturmuş ancak pek az zaman sonra şahin bir kez hıçkırdıktan sonra ölmüş. Şah, şahinin ölümüne çok üzülmüş.

(Düzenlenmiştir.)

Binbir Gece Masalları, Afa Yayınları, İstanbul, 1992.
(Hazırlayan: Attila Birkiye)

1. Masalda ortaya çıktığı dönemin sosyal ve siyasal özelliklerine dair hangi ayrıntılar vardır? Bu bilgilere bir tarih kitabından mı yoksa masal gibi bir edebî türden mi ulaşmak isterdiniz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

2. Asırlar öncesine dayanan *Binbir Gece Masalları*'nın yerli ve yabancı pek çok sanat eserine ilham kaynağı olmasını hangi nedenlere bağlıyorsunuz?

3. *"İyilik yapan birine kötülük yapılmamalı."* düşüncesini işleyen bu masal mı yoksa bir hikâye mi daha çok ilginizi çeker? Gerekçeleriyle yazınız.

4. ÜNİTE > **Masal/Fabl** Kazanım: A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	MASALLARIN EĞİTİCİ YÖNÜ	20 dk.
Amacı	Metnin türünün ortaya çıkışını ve tarihsel dönemler ile ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

KELİLE VE DİMNE'DEN

Vaktiyle bir yılan varmış, zamanla yaşlanmış, kurbağa avlayamaz olmuş. Kurbağa dışında bir şey yiyemeyen hayvan, açlıktan ölecek duruma gelmiş. Rüyasında dahi kurbağa eti ve kurbağa kanı görmeye başlamış. Günlerce bu derdine bir çare bulmak için düşünmüş taşınmış. Bin bir türlü plan kurmuş. Sonunda bir yol bulmuş ve "en çıkar yol bu" demiş kendine. Plan gereği kalkıp kurbağalar kralının huzuruna çıkmış. Yılanı gören kral ürkmüş. Bunu gören yılan:

– Korkmayınız efendim, benden size zarar gelmez, demiş.

Kurbağalar kralı ezeli düşmanı olan yılanın bu tavrına şaşırmış.

– Ben artık yaşlandım, demiş yılan ve şöyle devam etmiş. Geri kalan ömrümü size hizmet ederek geçirmek istiyorum. Hayret ettiniz, farkındayım. Fakat size öykümü anlatınca bana hak vereceksiniz. Günün birinde bir kurbağanın peşine düşmüştüm. Amansız bir şekilde izlerken kaybettim onu. Bir dervişin evine girmişti. Ben de arkasından içeri daldım. Ağzıma yumuşak bir şey dokundu. Hemen ısırdım, meğer dervişin küçük çocuğunun ayağını ısırmışım. Adam beni fark etti. Kaçmaya çalışırken yakaladı beni. Bana kurbağalara binek olarak hizmet etme cezası verdi. Eğer kaytarırsan seni öldürürüm, dedi. Ben de bunun üzerine buraya size hizmet etmeye geldim. Artık emrinizdeyim. Nereye isterseniz oraya taşırım sizi.

Yılanın bu kurnaz öyküsüne kurbağalar kralı inanmış. Zavallı kral o günden sonra nereye giderse yılanla gider olmuş. Hiçbir şey yiyemeyen yılanın iyice zayıfladığını gören kral:

– Yahu açlıktan ölecek bir duruma geldin. Niçin bir şey yemiyorsun, diye sormuş.

Yılan kendisini acındırarak:

– Efendimiz, kurbağadan başka bir şey yiyemem ben. Dervişe, sizin hizmetinizde olacağıma dair söz verdim. Bu durumda kurbağa da avlayamıyorum. Yapacağım bir şey yok.

Kurbağaların kralı yılana acımış:

– Ölmek üzere olan kurbağaları sana vereceğim, demiş ve o günden sonra sadece ölmek üzere olanları değil, zamanla sağlıklı kurbağaları da birer ikişer vermeye başlamış.

(Düzenlenmiştir.)

Beydeba, *Kelile ve Dimne*, Arkadaş Yayınları, İstanbul, 2006.

1. Çocukluğunuzda okuduğunuz ilk masalı hatırlıyor musunuz? Dinlediğiniz veya okuduğunuz masalların sizin kişiliğinizin oluşmasındaki katkılarını yazınız.

2. Masallarda genellikle eğitici bir yön vardır. Masallar bu yönüyle didaktik (öğretici) bir nitelik taşır. Okuduğunuz bu masaldan nasıl bir ders çıkardınız?

3. Okuduğunuz masalda geçen olağanüstü durumların anlatımında tarihten bugüne üslup farklılıkları olup olmadığını açıklayınız.

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METNİN BİZE ANLATTIKLARI	25 dk.
Amacı	Metinde verilmek istenen açık ve örtük mesajları anlayıp belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

.....

Aslan, kurt ve tilki bir olmuşlar, avlanmak üzere ormana gitmişlerdi. Akşama kadar bir dağ öküzü, bir keçi, bir de tavşan avlayan üç arkadaş, avlarını sırtlayarak bir mağaraya getirmişler; sofraya oturmuşlardı. Aslan, kurda dönerek:

"Gel bakalım aziz dostum, şu hayvanları paylaştır da karnımızı doyuralım." emrini verdi.

Kurt, ezile büzüle avı şöyle paylaştırdı:

"Ey ulu sultanım! Şu dağ öküzü, senin payın. O büyük, sen de büyük ve çeviksin. İzin verirseniz yaban keçisi de benim olsun. Tilki kardeş, tavşanı sever; şu semiz tavşan da onun olsun."

Aslan bu paylaşıma kızdı:

"Sen kim oluyorsun budala! Unutma ki ormanlar şahı aslanın huzurundasın. Ben varken paylaşımda sana söz düşer mi?" diyerek bir pençede zavallı kurdu yere serdi.

Durumu gören tilki, korkudan titriyordu. Aslan bu sefer ona döndü:

"Ne bakıyorsun öyle? Haydi sen pay et şu avları!"

Tilki başına gelecekleri bildiğinden korkuyla:

"Ey büyük sultan! Pay etmek haddim değil ama söyleyeyim: Bu tavşan, sizin sabah kahvaltınız. Keçi öğle yemeğiniz için nefis bir yahni olur. Öküzü de akşam yersiniz."

Aslan, bu paylaşımdan çok hoşlanıp tilkiye sordu:

"Bu kadar adaletli paylaşımı nereden öğrendin dostum?"

Tilki, boynunu bükerek yerde cansız yatan kurda bir göz attı, aslana:

"Şu haddini bilmez kurdun hâlinden." diye yanıt verdi.

Bunun üzerine aslan:

"Sen bizim aşkımıza kendi payından vazgeçtin; üçü de senin olsun, üçünü de al götür." dedi.

Tilki de "Aslan, bana kurttan sonra teklif etti; bunu pay et diye önce bana teklif etseydi ondan canımı kurtarabilir miydim?" diyerek içinden yüzlerce kez şükretti.

Akıllı o kişidir ki…

(Düzenlenmiştir.)
Mevlâna, *Mesnevi'den Seçme Hikâyeler*, Bordo Yayınları, İstanbul, 2006.
(Hazırlayan: Mehmet Yalçın Yılmaz)

1. Okuduğunuz metne uygun bir başlık yazmak isteseniz ne yazardınız?

2. Metnin temasını göz önünde bulundurarak "*Akıllı o kişidir ki...*" ifadesiyle başlayan eksik cümleyi uygun şekilde tamamlayınız.

3. Metindeki olayın kahramanları olan aslan, kurt ve tilki hangi kavramları sembolize etmektedir?

Aslan :

Kurt :

Tilki :

4. Metinde verilmek istenen mesajı atasözüyle ifade etmek isteseniz hangi iki atasözünü kullanırsınız?

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

Etkinlik İsmi	METİNLERDE TEMA VE KONU	25 dk.
Amacı	Metinlerin temasını ve konusunu anlayabilmek, metinlerden çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

MOTORLU KUŞ

(…)

Böylece kırlangıca da bir motor takmışlar. Önce mağarada bir tur attırmışlar. Bir güzel öğretmişler motoru nasıl kullanacağını. Bütün mesele motorun üstündeki "kuvvet levhası"na peş peşe gaga vurmakmış. İşte, kuvveti, yakıtı buymuş motorun. Yuvaya motoru çalıştırarak dönünce kırlangıç:
— Eyvah demiş annesi, demek şimdi de seni düşürdüler tuzağa.
— Neler söylüyorsun demiş küçük kırlangıç, ne tuzağı?
Ve başlamış bütün olup biteni anlatmaya. Fakat annesi:
— Bunların hepsi uydurma. İnanma sakın. Hepimizin gençken başına geldi. Ama hiçbirimiz aldırmadık buna. Çünkü sonu kötü: Motor bedava. Ama yedek parça kan pahası. Kaptırdın mı kuyruğunu, ha!
— İmkânsız demiş, küçük kırlangıç, çok iyiydi onlar. Bana adımı sordular, "Kırlangıç" deyince sen artık "Kırlangıçmotor" oldun, "ama bu kadar uzun bir ad yerine biz sana 'Kırlanmotor' diyoruz, bu adı veriyoruz" dediler.
— Yaa, gördün mü işte. Adını bile değiştirmişler senin.
— Ne var bunda, elbette kırlangıçmotor demek çok uzun, Kırlanmotor ismini ben de çok sevdim.
— Eyvahlar olsun dedi annesi, bu tam hapı yutmuş.
— Öyle değil anneciğim bak nasıl uçuyorum, tüy gibi.
Ve başlamış motorun kuvvet kapağını sık sık peş peşe gagalayarak hızlı turlar atmaya.
— Gördün mü, düşün bakalım, hepimizde bunlardan olsaydı da bütün işlerimizi beş katı bir süratle yapsaydık fena mı olurdu?
— Fena olurdu ya!
— Nedenmiş o anneciğim?
— Düşün bakalım, artan zamanlarda ne yapacaktık peki?
Küçük kırlangıç şaşırmış kalmış. Bütün işleri beşte bir zamanda yapıp bitirince sahi ne yapacaklardı artan zamanda?
— Dinle yavrum dedi anne kırlangıç, bu anlattıkların, yani sürat, insanlar için önemli olabilir ama bizim için değil. Biz zaten hiç zaman öldürmeyiz. Her şey binlerce yıldır hepimiz için aynı hızla, aynı zamanda yapılır çatılır. Geriye bir şey kalmaz ki fazla zamana ihtiyacımız olsun.

(…)

Kırlanmotor durumunu kuşlar meclisine götürmüş. Meclisten çıkan karara göre;

— Kırlanmotorun motoru vücuduna sıkıca bağlanıp çıkarmaması için mühürlenecek. Hiç kimseye motor takılmayacak. Aradan altı ay geçecek. Tam altı ay sonra onu yine burada, bir kere daha izleyeceğiz. İşte o zaman bir rapor düzenleyecek ve buna göre esas kararımızı vereceğiz. Acele işe şeytan bulaşır. Bakalım ne diyecek, zaman denen öğretmen?
Kırlanmotor da diğerleri de memnun kalmış bu karardan. Bütün bu zaman zarfında annesi kederle dinlemiş başkanın kararını ve gözyaşlarıyla bakmış yavrusuna. Aradan tam altı ay geçmiş. Yine milyonlarca kuş birikmiş ağaçlara. Cıvıl cıvıl kuşlar. Rengârenk kaynaşarak toplanmışlar. Kırlanmotoru beklerken aralarında şakalaşmış, tartışmış, çeşitli düşünceler ortaya atmışlar. Hele gençler. İstiyorlarmış ki olumlu bir karar çıksın da hepsi takınsın motorlar. Derken:
— Geliyor, nidalarıyla başlarını çevirmişler. Evet, o ta kendisi, Kırlanmotor bu.
Ama hareketleri yavaş. Yüzlerce yıllık ağır bir tanker hurdası gibi geliyor.
Uzmanlar hemen almış etrafını. İki dakikada derken beş saatte zor hazırlamışlar raporlarını, işte bu

raporun çok kısa bir özeti:

"Vücut, motoru, yabancı madde diye dışarıya atmak istemiş, ancak başaramayınca etrafını sarmış. Artık motoru vücuttan ayırmak imkânsız. Kullanılmadığı için kanatlar gittikçe körelmişler. Motoru çıkarılsa bu kanatlarla uçması imkânsız. Gagalamaktan Kırlanmotor'un başı sersemlemiş. Beyni sulanmış. Gagasının ucu fena hâlde körelmiş. Ne solucan tutabilir, ne bir şey. Hele yuva yapmak için sap taşıması imkânsız. Hem kuvvet kapağını gagala hem de şunu bunu taşı, olacak şey mi? Ayrıca boynunda bazı kaslar gelişmiş, kalınlaşmış, bu sebeple de başını sağa sola çevirmesi imkânı kalmamış. Yiyeceğini bulmakta, yuvasını görmekte çok zorluk çekmektedir. Kendisi motordan dolayı son derece rahatsızdır. Altı ayda 15 ay kadar yaşlanmıştır. Onu kuşlar hastanesinde tedavi altına alır, motorunu çıkarır, onu tekrar kırlangıçlaştırabilirsek belki hayatı kurtulur."

Uzun tartışmalardan sonra başkan kararı şu şekilde açıkladı:

— Hemen bir cankurtaran çağırın ve bu olayı bir bültenle bütün kırlangıçlara duyurun. Düşmesinler yabancıların tuzaklarına.

(Düzenlenmiştir.)

Cahit Zarifoğlu, *Motorlu Kuş*, Beyan Yayıncılık, İstanbul, 2015.

1. Kırlangıca motoru kimler takmış olabilir? Sizce kırlangıca motor takanların amacı nedir?

2. Anne kırlangıcın, "*Motor bedava. Ama yedek parça kan pahası. Kaptırdın mı kuyruğunu, ha!*" sözünü açıklayınız.

3. Günümüzde sanayisi gelişmiş ülkeler pazarlarını kaybetmemek amacıyla gelişmemiş ülkelere borç vermekte, kredi açmaktadır. Bu ülkeleri sanayi yatırımı yapmaktan alıkoyup kendilerine bağımlı hâle getirmeye çalışmaktadır. Yukarıdaki masalı bu gerçeklik doğrultusunda yorumlamak mümkün olabilir mi? Görüşlerinizi gerekçesiyle birlikte yazınız.

4. Yukarıdaki masalda teknolojinin getirdiği küreselleşme, kendi kültürüne yabancılaşma gibi günümüz kavramlarının bir eleştirisi yapılmış olabilir mi? Bu kavramlar hakkında siz neler düşünüyorsunuz?

Etkinlik İsmi	ÇATIŞMALARA ÇÖZÜM BULMA	25 dk.
Amacı	Metindeki temel çatışmayı belirleyebilmek. Günlük hayatta karşılaşılabilecek çatışmalara çözüm üretebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Kelile ve Dimne adlı eserden alınan aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

İKİ ŞEHZADE

Halep'te bir zamanlar bir padişah yaşardı. İki de oğlu vardı. Çok zengindi. Büyük bir hazineye sahipti. Servetinin geleceği konusunda kuşkuluydu. Oğullarına güvenmiyordu. Bir çare aramaya başladı. Halep'te yaşayan oldukça dindar bir dervişle anlaştı. Bütün hazinesini sarayda bir mahzene gömdürdüğünü söyledi. Gerçekte bu doğru değildi.

Çocuklarına,

– İşte hazinem burada, dedi. Ben öldükten sonra gerektiğinde bu mahzeni açarsınız. Ülkenin paraya ihtiyacı olursa buradan karşılarsınız.

Hazineyi gece, dervişin bulunduğu yere taşıdılar. Derin bir kuyu kazdılar. Bütün parayı, mücevheri buraya gömdüler.

Padişah öldükten sonra derviş koruyacaktı hazineyi. İlerde ancak devlet için harcanacaktı. Bir de şehzadeler güç durumda kaldıklarında...

Aradan yıllar geçti. Padişah bu dünyadan göçüp gitti. Ardından derviş de ölmesin mi! Hazinenin yerini kimse bilmiyordu. Çok geçmeden şehzadeler kavgaya başladılar. Birbirlerine girdiler. Kıyasıya dövüştüler. Şehzadelerden biri diğerini yendi. Tahta geçti. Hazineye el sürmedi. Gerektiğinde açacaktı.

Tahta geçen şehzade görkemli bir yaşayış içindeydi. Diğeri tacı tahtı terk etti. Sadece ahireti için çalışma düşüncesiyle kenara çekildi. Aklına o dindar adamın evine gitmek geldi. Gitti ve orada yaşamaya başladı.

Günlerden bir gün, kuyunun suyu çekildi. Şehzade su bulmak için kuyunun dibine indi. Kazması, sert bir cisme takıldı. Merak edip baktı ki ne görsün! Babasının hazinesi. Çok sevinmişti şehzade. Durumu kimseye duyurmadı.

Tahtta olan kardeşi kendisini âdeta kaybetmişti. Zevk içinde yaşıyordu. Elindeki parayı harcayıp tüketmişti. Ülke yönetimi başıboş kalmıştı. Bunu fırsat bilen komşu ülkenin hükümdarı saldırıya geçti.

Şehzade ordu kurmak için babasının hazinesini açtırmak istedi. Aradılar, aradılar, babasının sözünü ettiği yerde bulamadılar.

Hazırlıksız girişilen savaşta şehzade öldürüldü. Saldıran ülkenin padişahı da bir okla vurulup ölmüştü. Bunun üzerine iki taraf anlaşma yoluna gittiler ve bir hükümdar seçmek istediler. Düşündüler, taşındılar. Birçok kimseye sordular, danıştılar. Sonunda diğer şehzadeyi padişah olarak seçtiler.

(Düzenlenmiştir.)

Beydeba, *Kelile ve Dimne*, Lacivert Yayıncılık, İstanbul, 2008.

(Hazırlayan: Sadık Yalsızuçanlar)

1. Metindeki olay örgüsü hangi çatışmalar/karşıtlıklar etrafında oluşmuştur?

2. Padişahın yerinde olsaydınız servetiniz konusunda şehzadelerinize ne öğütlerdiniz?

3. Padişah, hazinesini korumak için seçtiği yöntemi gizlemiş ve şehzadelere gerçeği söylememiştir. Gerçeği gizleyerek ya da yalana başvurarak çatışmalara çözüm bulunabilir mi? Görüşlerinizi yazınız.

4. Günümüzde miras kavgalarıyla ilgili pek çok haber duymaktayız. Yasalara rağmen ortaya çıkan bu tür çatışmaların yaşanmaması için önerileriniz nelerdir?

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

4.ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	MASALDAKİ ÇATIŞMA	25 dk.
Amacı	Metinlerdeki temel çatışmayı kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

KUYRUĞU ZİLLİ TİLKİ

Bir zamanlar kuyruğu zilli bir tilki varmış. Seyahate çıkacağı için zilini bir çam ağacına asmış. Tam on dört yıl sonra da gelip zilini geri istemiş. Çam vermeyince kesmesi için baltaya gitmiş. Balta olmazlanınca baltayı yakması için ateşe gitmiş. Ateş razı gelmeyince ateşi söndürmesi için suya gitmiş. Su razı gelmeyince suyu içmesi için öküze gitmiş. Öküz razı gelmeyince öküzü yemesi için canavara gitmiş. Canavar razı gelmemiş, bu sefer de canavarı parçalamaları için çoban köpeklerine başvurmuş. Köpekler de önemsememişler. Bu defa da çobana, köpekleri dövmesi için gitmiş. Çoban gülüp geçmiş. Çobanın çarıklarını yemesi için fareye gitmiş. Fare kabul etmeyince onu yemesi için kediye gitmiş. Kedi, ben güzel ekmekler yiyorum, neyime lazım fare, deyince kediyi kocakarıya şikâyet etmiş. Kocakarı, kediyi dövmek için peşine düşünce kedi fareye atlamış, fare çarığa atlamış, çoban köpeklere, köpekler canavara, canavar öküze, öküz suya, su ateşe, ateş baltaya, balta çama atlamış ve tak, tuk çamı yere düşürmüş. Tilki de çama asılı olan zilini alıp yoluna devam etmiş.

(Düzenlenmiştir.)
Pertev Naili Boratav, *Az Gittik Uz Gittik*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1969.

1. a) Yukarıdaki masalda görülen çatışmaların olduğu bölümleri yazarak temel çatışmayı belirtiniz.

b) Çatışmanın kaynağı ile çözüm arasında nasıl bir gelişme olmuştur? Masalın özellikleri açısından değerlendiriniz.

2. Masalın anlatımında çatışmaların kullanılmasının amacı sizce nedir? Gerekçeleriyle yazınız.

3. Masal kahramanı ne kadar zayıf ve küçük olursa olsun haklı ve doğru olduğu takdirde zafere ve başarıya ulaşmaktadır. Masallarda iyiler değil de kötüler kazansaydı bu durum çocukların duygu dünyasını nasıl etkilerdi?

4. Masaldaki çatışmalar gibi toplumsal ve kişiler arası çatışmalar da kaçınılmazdır. Toplumda yaşanan çatışmaları azaltmak, sözlü ve fiziksel saldırıya başvurmadan çözebilmek için gerekli olan beceriler neler olabilir?

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

4.ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METNİN KURGULANIŞI	30 dk.
Amacı	Öyküleyici metinlerdeki olayların birbirleriyle ilişkisi ve sıralanışını (kurgulanması) belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Kelile ve Dimne adlı eserden alınan aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

İKİ ARKADAŞ

Vaktiyle ülkelerin birinde Salim ve Ganim adında iki arkadaş yaşardı. Bir gün birlikte geziye çıktılar. Az gittiler uz gittiler. Dere tepe düz gittiler. Gide gide bir çöle vardılar. Geniş, engin bir çöldü burası. Aç kaldılar, susuz kaldılar. Güç bela çölü geçtiler. Tekrar düştüler yola. Sonunda yüce bir dağa ulaştılar. Eteğinde büyük bir havuz vardı. Çevresi, rengârenk çiçeklerle donanmıştı. Ağaçlar yeşilliklerini havuza taşırmışlardı. Cennet gibiydi sanki.

İki arkadaş nasıl da yorulmuştu. Havuzda bir süre dinlenmek istediler. Kenara oturdular. Yanlarında getirdikleri azıktan biraz yediler. Havuzun suyu oldukça serindi. Ellerini yüzlerini yıkadılar.

Çevreyi seyrederken gözlerine bir şey ilişti. Gidip baktılar. Mermer bir levha. Üzerinde ilginç bir yazı. Okudular. Çok şaşırdılar. Şöyle diyordu yazıda:

"Ey yolcu! Bir yolculuğa çıkmak ister misin? Sonuçta seni sonsuz bir mutluluk bekliyor. Atılmak istersen eğer bu maceraya, önce havuzu, yüzerek karşıya geç. Orada taştan bir arslan heykeli göreceksin. Şayet onu omuzlayıp bir çırpıda şu dağa çıkarabilirsen sınırsız bir mutluluğa erişeceksin. Fakat çıkacağın yol çok sıkıntılıdır, yorucudur. Yokuş diktir. Yolda ayağına dikenler batacak, çalılar takılacak. Yırtıcı hayvanlarla karşılaşacaksın. Onlardan kurtulmak güçtür. Bütün bunları yenersen sonuçta mutlu olacaksın."

İki arkadaş donup kaldılar. Bir süre sessizce durdular. Sessizliği önce Salim bozdu:

– Ben, dedi, böyle sonu belirsiz bir maceraya atılamam.

Ganim itiraz etti:

– Zahmetsiz bir şeye ulaşılmaz. Sıkıntı çekmeden insan mutlu olamaz.

Salim, düşüncesinde kararlıydı:

– Hayır, dedi, ben onca tehlikeyi göze alamam.

Ganim:

– Sen kabul etmezsen etme, dedi, ben şansımı deneyeceğim.

Salim korkmuştu.

Arkadaşına acıyordu.

– Bari, dedi, senin karşılaşacağın tehlikeleri görmeyeyim. Ve uzaklaştı oradan.

Ganim, korkusuzdu. Fakat, yine de bir ürperti duymuyor değildi yüreğinde. Bildiği bütün duaları birer birer okuyarak atladı havuza. Yüzmeye başladı. Gittikçe güçten düşüyordu. Güç belâ karşıya ulaşabildi.

Havuzun diğer ucuna varınca derin bir nefes aldı. Rahatlamıştı. Bir süre dinlendi, soluklandı. Çevreyi seyretmeye başladı. Taştan yapılmış arslan heykeli karşısındaydı. Kuşkulu kuşkulu yaklaştı. Gücünü toplayıp heykeli sırtladı. Yine, okuyarak bildiği bütün duaları, dağa yükselen dik yokuşa doğru yürümeye başladı.

Yokuş soluğunu kesiyordu. Oldukça dikti. Omzundaki heykelse sanki gittikçe ağırlaşıyordu. Nefes nefese kalmıştı. Durup dinlenmek istedi. Yokuşta durmanın tehlikeli olacağını düşünüp vazgeçti. Ana-

sından emdiği süt burnundan gelmişti.

Sonunda dağın doruğuna varmıştı. Oflaya puflaya heykeli taşıdı doruğa. Yere koyar koymaz arslan dile gelip kükredi. Öyle bir kükreyişti ki bu, dört bir yana korkunç bir gürültü hâlinde yayıldı. Dağın arkasında büyük şehirler vardı. Arslanın kükreyişi kentlere kadar ulaştı.

Sesi duyan bir grup insan Ganim'in bulunduğu yere doğru geliyordu. Ganim şaşkınlık içindeydi. Bir arslana bir de üzerine doğru gelen kalabalığa bakıyordu. Hiçbir şey anlamadı. Kalabalıktan çok korkmuştu. "Aman Allahım, nedir bu başıma gelenler?" diye söylenmeye başladı.

Kalabalık gittikçe yaklaşıyordu. Ganim'deki gerilim son sınıra ulaşmıştı. Fakat korkusu boşunaydı. Topluluktan birkaç kişi öne çıktı. Ellerinde süslü padişah giysileri vardı. Sessizce yaklaştılar. Kaftanı Ganim'e giydirdiler. Başına büyük bir kavuk oturttular. Güzel bir küheylana bindirdiler ve şehre doğru yola koyuldular.

Ganim, şimdi çok sevinçliydi. "Başıma devlet kuşu kondu galiba." diyordu. Yine de hayretler içindeydi. Kalabalıktan birisine sordu:

– O gördüğünüz arslan ve havuz tılsımlı şeylerdir, cevabını aldı.

Bir başkası:

– Bizim padişahımız ölünce dağdan arslanın kükremesini bekleriz. Arslan kükreyince yeni hükümdarımızın geldiğini anlarız, dedi.

(Düzenlenmiştir.)
Beydeba, *Kelile ve Dimne*, Lacivert Yayıncılık, İstanbul, 2008.
(Hazırlayan: Sadık Yalsızuçanlar)

1. Mermer levhaya rastlamaları ve üzerindeki yazıyı okumaları Ganim'in hayatının değişmesini sağlamıştır. Yazarın yerinde olsaydınız olayların aynı şekilde gelişmesini sağlamak için bu bölümü başka nasıl kurgulardınız?

2. Metindeki olayları iki arkadaş değil de sadece Ganim yaşasaydı metnin kurgusunda ve temasında bir değişiklik olur muydu? Gerekçeleriyle açıklayınız.

3. Mermer levhada önerilenleri Salim de göze alsa ve yapsaydı metnin kurgusunda nasıl bir değişiklik olurdu?

4. Cesaret gösteren Ganim'in masalın sonunda ödüle ulaştığı söylenmiş ancak Salim'in akıbetiyle ilgili bir bilgi verilmemiştir. Yazarın yerinde olsaydınız masalın teması doğrultusunda Salim'le ilgili nasıl bir son belirlerdiniz?

4.ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METİNLERDE OLAY ÖRGÜSÜ	25 dk.
Amacı	Metinlerdeki olay örgüsünü belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

KELEBEK İLE UÇURTMA

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, memleketin birinde bir uçurtma varmış, göklerde salına salına uçar, bulutlarla yarışırmış. Günlerden bir gün yine böyle göklerde uçarken aşağıya bakmış; yerde çalıdan çalıya uçan bir kelebek görmüş. Göklerden bağırmış

"Hey, kelebek! Bana bak bana, bak nasıl göklerde kuşlar gibi uçuyorum. Tıpkı kuşlar gibi değil mi? Bulutlar bile benim kadar yükseklere çıkamıyor. Seni buradan öyle küçük görüyorum ki anlatamam. Mini minnacıksın. Ah, bana bakıp kim bilir beni ne kadar kıskanıyorsundur, değil mi?" Kelebek kanat açmış, gördüğü soylu bir papatyaya doğru uçarken "Seni kıskanmak mı, ben mi?" diye sormuş.

"Hiç işim gücüm yoktu da seni kıskanacaktım, öyle mi? Senin kıskanılacak bir yanın yok ki. Ben olsam senin yerinde, övüneceğime dövünürüm."

"Allah Allah!" demiş uçurtma. "Bu da nereden çıktı şimdi? Niçin dövünmeliymişim?"

"Hâline bak bir" demiş kelebek. "İple bağlısın. İp seni nereye çekerse sen oraya gidiyorsun. İp seni nereye uçurursa sen oraya uçuyorsun. Bu mu övünmelere değer yani? Gerçi senin kadar yükseklere çıkamıyorum, doğru ama hiç değilse gönlümün dilediği yerden, dilediğim yere uçuyorum ya, ona bak sen. Çünkü ben özgürüm, özgür doğdum, özgür öleceğim. Senin gibi bir ipin bağımlılığında değil. Var sen o bağımlılığınla istediğin kadar sevin, istediğin kadar övün!"

(Düzenlenmiştir.)
Eflatun Cem Güney, *Evvel Zaman İçinde*, Nar Yayınları, İstanbul, 2009.

1. Masalın olay örgüsünde sizi en fazla etkileyen bölüm neresidir? Gerekçeleriyle birlikte açıklayınız.

2. Uçurtmanın "*Bulutlar bile benim kadar yükseklere çıkamıyor. Seni buradan öyle küçük görüyorum ki anlatamam. Mini minnacıksın. Ah, bana bakıp kim bilir beni ne kadar kıskanıyorsundur, değil mi?*" sözünden sonra ipin koptuğunu düşününüz. Bundan sonra uçurtma ile kelebeğin arasındaki diyalog sizce nasıl devam edebilir?

3. Masalın olay örgüsünü göz önünde bulundurarak "*Akıl sana ait değilse ruhun özgür kalmaz.*" sözünü açıklayınız.

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

4.ÜNİTE > Masal/Fabl *Kazanım: A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	KAHRAMANLAR VE ÖZELLİKLERİ	25 dk.
Amacı	Öyküleyici metinlerde şahıs kadrosunun rol dağılımlarını, olay akışını etkileyen fiziksel, psikolojik ve ahlaki özellikleri kavrayabilmek. Metindeki şahıs veya varlıkların tip ve karakter özelliği gösterip göstermediğini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz, soruları cevaplayınız.***

ASLAN

Çok büyük bir ormanda, azılı bir aslan yaşıyor; bütün hayvanlar ondan çok korkuyordu. Böyle yaşamaktansa bir çare aradılar; düşünüp taşındılar, aralarında bir kurul seçerek aslana gönderdiler:

"Ey ormanların şahı aslan, her gün içimizden birini yakalıyor, yiyorsun. Buna bir diyeceğimiz yok. Ama bunun için sıkıntıya girmek niye? Sen tahtında otur. Biz sana her gün içimizden birini yollarız, sen de rahatça yersin. Böylece biz de huzur içinde ömrümüzü geçiririz." dediler.

Bu sözler aslanın hoşuna gitti, kabul etti. Artık her sabah bir hayvan, aslana teslim ediliyordu. Derken sıra tavşana geldi. Hayvanlar, "Eh ne yapalım, kısmet böyle! Çoğumuzun rahatı için birimizin ölmesi gerek. Haydi, vakit geçirmeden yola düş de aslanı kızdırmayalım." dedilerse de tavşan işi ağır alıp aldırmadı. Hayvanlar telaşlandılar. Sonunda yalvara yakara tavşanın yola düşmesini sağladılar.

Tavşan kayıtsız, seke oynaya aslanın karşısına geldi ama vakit de epey ilerlemişti.

Açlıktan ateş püsküren aslan kükredi:

"Nerde kaldın? Neden geciktin?"

Tavşan, yapmacık bir telaşla terini silip boynunu büktü:

"Aman efendim, ben saygıda kusur etmedim. Sabah erkenden yola çıktım ama başka bir aslan yolumu kesti. Ondan kurtuluncaya kadar neler çektiğimi bilemezsiniz." dedi.

Aslanın öfkesi büsbütün başına vurdu:

"Kim bu küstah? Bu ormanda yalnız benim hükmüm geçer. Kimmiş o, çabuk söyle?"

Tavşan durumdan memnundu, hep öteki aslanı övüyordu. Onun başka bir aslanı övmesi, aslanın gururunu incitti, artık dayanamadı:

"Düş önüme, göster şu alçağı!" dedi. Yola düştüler. Tavşan aslanı bir kuyunun başına getirdi:

"İşte sultanım, bu kuyunun içinde... Bakınız nasıl da kurulmuş!"

Aslan hırsla kuyunun içine baktı, kuyuda kendi yansımasını gördü, hırlamaya başladı.

Kuyudaki aksi de hırladı. Tavşan fırsatı kaçırmadı:

"Görüyor musunuz efendim, size nasıl da meydan okuyor?"

Aslan büsbütün öfkelendi, gözleri döndü:

"Bir diyarda iki sultan olmaz. Parçalamalıyım onu!" diye mırıldandı, ardından da güm diye kuyuya atladı.

Tavşan neşeyle, yemyeşil çayırda seke oynaya geri dönerek hayvanlara kurtuluşu müjdeledi.

(…)

(Düzenlenmiştir.)

Mevlâna, *Mesnevi'den Seçme Hikâyeler*, Bordo Siyah Yayınları, İstanbul, 2006.

(Hazırlayan: Mehmet Yalçın Yılmaz)

1. Metindeki aslan, tavşan ve diğer hayvanların hangi kavramları temsil ettiğini belirtiniz.

2. İnsanlara ait özelliklerin ve soyut kavramların masal/fabl gibi metinlerde hayvanlarla sembolize edilmesinin sebebi neler olabilir?

3. Fabllarda kurnazlığıyla öne çıkan kahraman genellikle tilkiyken burada tavşanın kullanılmış olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

4. Metinde tavşan, zekâsını kullanarak aslana karşı bir başarı elde etmiştir. Çevrenizdeki bazı insanların sadece kurnazlıkla başarıya ulaşmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

4.ÜNİTE > **Masal/Fabl** | *Kazanım: A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METİNLERDE KİŞİLER**	20 dk.
Amacı	Metinlerdeki şahıs kadrosunun özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

YOLCU İLE YILAN

Bir kişi seyahate çıkmış. Yolda gidiyormuş, yorulmuş. Şöyle bir karaağacın dibine uzanmış: "Biraz şurada dinleneyim." demiş. Karaağaçta da bir yılan... Ağacın altında adam ateş yakmış, alevler ağacı sarmış. Ağaç yanmakta. Yılan yukarıda çığırıyor. Zavallı yılan yanacak ateşte. "Şunu kalkayım, kurtarayım." demiş adam. Kalkmış, yılanı kurtarmış ateşten. Bu sefer yılan gelmiş karşısına:

— Ey insanoğlu, ben seni ısıracağım.

— Yahu, niye ısıracaksın? Ben seni ateşten kurtardım ya.

— Yok, ısıracağım... Kurtarmasaydın.

— Ey, mademki öyle, gideriz, üç yere danışırız, üçü de "ısır" diye fetva verirlerse sen o vakit ısır beni. Kalkıyorlar, yola düşüyorlar. Giderken bir öküz görüyorlar. Adam diyor ki:

— Ey öküz baba! Bu yılan ateşte yanıyordu, onu kurtardım. Bu sefer beni ısırmak istiyor. Ben buna iyilik yaptım. Bu beni ısırır mı ısırmaz mı?

— Isırır, diyor öküz. İnsanoğluna iyilik mi yarar? Sahibim bana bütün çiftini sürdürür, sürdürür; ihtiyarladığım zaman götürür, kasaba verir, kestirir, insanoğluna iyilik yaramaz.

— Ha, tamam, diyor yılan.

Biraz daha giderken yolları bir ırmağın kıyısına ulaşıyor. Diyorlar ki: "Şu ırmağa da soralım, bakalım."

— Ya mübarek ırmak, diyor adam. Bu yılan ateşte yanıyordu, ben bunu kurtardım. Şimdi beni sokmak istiyor. E, bu beni ısırmalı mı ısırmamalı mı?

— Tabi ısırmalı, diyor ırmak. İnsanoğluna iyilik yaramaz. Sebep? Çamaşırını, her şeyini bende temizler, kendi de bende yıkandığı, benim suyumu içtiği hâlde, elini yüzünü yıkar da bir de yüzüme doğru tükürür.

Tamam, diyor yılan.

Giderken bir tilkiye rast geliyorlar, ona sesleniyorlar.

— E dur bakalım tilki baba!

— Bu yılan, diyor adam, ağaçta yanıyordu, ben bunu kurtardım. Şimdi beni ısırmak istiyor. Bu beni ısırır mı ısırmaz mı?

Tilki bir işaret ediyor gizliden adama, "Bize var mı bir şey?" demek istercesine. Adam göz kırpıyor 'evet' der gibi. Tilki: "Isıramaz." diyor.

— Tamam! Son cevap ısıramaz olduğu için beni ısıramazsın, diyor insanoğlu. Yılan bırakıp gidiyor.

O zaman tilki adama soruyor:

— Arkadaş, bana ne getireceksin sen?

— Sana ben kırk tavukla kırk horoz getireceğim.

— Peki, nereye getireceksin onları?

— Yarın, falan yerde geniş bir tarla var, ıssız bir yer, git oraya. Sen orda beni bekle. Adam kırk tazı koyuyor çuvalın içine, ertesi gün bunları sırtladığı gibi hadi bakalım tilkinin beklediği yere. Tilki de "kırk tavukla kırk horoz gelecek." diye sevinmekte. Adam gelince diyor ki:

— Arkadaş, ben getirdim tavukları. Birer birer mi çıkarayım çuvaldan, yoksa hepsini mi dökeyim?

Tilki:

— Of, diyor, pek keyfim geldi. Dök, dök hepsini birden. Ben onların dağılanını sakalımı sallaya sallaya toplarım bir yere.

Adam o zaman: "Al, Allah kulunu; zapt et, delini!" diyor da çuvalın ağzını açıyor, birden döküveriyor. Kırk tazı çıkıp da tilkiyi görüverince saldırıyorlar üstüne.

Tilki fırlamış, kaçmış, güç bela kurtulmuş tazıların ellerinden. Yüksek bir taşın başına çıkmış da:

— İnsanoğluna iyilik mi yarar? "Isırır" desem olmaz mıydı? Ben tavuktan da vazgeçtim, şu beni koştuğu eziyete bak.

Tilkicik yakayı kurtarmış ama insanoğluna da pek kızmış:

Ey insanoğlu! demiş, ben de senin evinde, yurdunda, yuvanda her nerde bulursam tavuğunu, horozunu yaşatmayacağım.

İşte o günden sonra insanoğlunun kümesinden tavuk çalmaya ahdetmiş tilki. Hâlâ da ahdinde duruyor.

(Düzenlenmiştir.)
Eflatun Cem Güney, *Evvel Zaman İçinde*, Nar Yayınları, İstanbul, 2009.

1. Masaldaki yolcunun doğaya zarar vermesini, sözünde durmamasını nasıl yorumluyorsunuz?

2. Masaldaki tilki, toplumda kendi menfaati dışında hiç kimseyi düşünmeyen insanları temsil eder. Bu tür insanların topluma verdiği zararlar neler olabilir?

3. Masaldaki ırmağın sözlerini dikkate alarak insanoğlunun tabiata verdiği zararları açıklayınız.

4. Masalda sözü edilen tilkinin özelliklerinden hareketle rüşvetin toplumda açtığı yaraları anlatan kısa bir paragraf yazınız. (En fazla beş cümle)

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

4.ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	MASAL DÜNYASINDA YAŞAMAK	20 dk.
Amacı	Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge *Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.*

KELOĞLAN KURDA KARŞI

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde… Cinler cirit oynarken eski hamam içinde… Bir serçe kanadını kırk katıra yüklettim. Ne az gittim ne uz gittim; serçenin kanadını Kaf Dağı'na ilettim. Yer yarıldı masal çıktı, masaldan da Keloğlan çıktı.

Keloğlan, anası ile küçük bir kulübede yaşarmış. Yaşadıkları yer köyden biraz uzakmış. Çok da fakirlermiş.

O sene kış uzun sürmüş. Köyde kıtlık başlamış. Vahşi hayvanlar bile aç kalmış. Kurtlar açlıktan köye inmeye başlamış.

Bu soğuk günlerin birinde Keloğlan sobanın karşısında uyuyormuş. Keloğlan'da biraz tembellik varmış. Evde hiç yiyecekleri kalmamış. Annesi bu durumdan çok endişe duyuyormuş. Kendi kendine:

"Şu Keloğlan'ı kaldırayım, gitsin biraz yiyecek bulsun." demiş. Uyumakta olan Keloğlan'ın omuzundan hafifçe tutmuş: "Kel oğlum, hadi kalk. Bak yiyeceğimiz bitti. Köye var da bir şeyler getir evimize." demiş.

Keloğlan uykulu gözlerle cevap vermiş:

"Ah anacığım, ne güzel rüya görüyordum!"

"Güzel oğlum, açlıktan öleceğiz burada. Sen ise rüyalarla yaşıyorsun."

Keloğlan yine uykulu uykulu cevap vermiş:

"Söz, anneciğim. Yarın sabah ilk işim köye gidip yiyecek aramak olacak."

"Tamam, şimdi uyu ama yarın erkenden yola çıkacaksın. Biraz da ormandan odun topla. Yarın köylüler dağa odun toplamaya gidecekler. Gelip seni de alacaklar, tamam mı?"

Keloğlan:

"Peki, anacığım." deyip mışıl mışıl uyumaya devam etmiş. Soba gürül gürül yanarken çıtır çıtır sesler çıkıyormuş. Bu sesler Keloğlan'a ninni gibi geliyormuş.

Ertesi sabah erkenden köylüler gelmiş. Anası Keloğlan'ı zorla uyandırmış.

Keloğlan köylülerle birlikte yola çıkmış. Ormana giderlerken birden önlerine azgın bir kurt çıkmış. Herkes çok korkmuş. Köylüler arkalarına bakmadan kaçmışlar. Keloğlan kaçmamış, korkudan olduğu yerde kalakalmış. Keloğlan kurda bakmış, kurt Keloğlan'a. Keloğlan kaçmazsa kurda yem olacağını anlamış.

"Gel seninle biraz dolaşalım." diyerek kaçmaya başlamış. Keloğlan kaçınca kurt da arkasından gitmiş. O kadar çok yol gitmişler ki Keloğlan artık yorulmuş. İleride kulübe görmüş. "Allah'a çok şükür!" diyerek oraya doğru koşmaya başlamış. Kurt da Keloğlan'ın arkasından koşuyormuş. Çünkü Keloğlan'ı yakalamasına az kalmış.

Keloğlan kendini zar zor kulübeye atmış. Öyle yorulmuş ki neredeyse bayılacakmış. Sağa bakmış, sola bakmış. "Acaba nereye saklansam?" diye düşünmüş. Birden bacayı görmüş:

"Hah, buldum. Şu bacadan yukarı çıkayım. Kurt da peşimden gelirse gösteririm ben ona!" demiş.

(…)

Köylüler şaşkın şaşkın sormuşlar:

"Keloğlan, sağ kaldığına çok sevindik. Bu kurdu nasıl yakaladın?" Keloğlan kendinden emin cevap vermiş: "Bu kolay şeyin neyini anlatayım canım!"

Köylüler gözlerini şaşkınca açarak sormuşlar:

"Deme, Keloğlan, neresi kolay bunun? Az kalsın bizi parçalayacaktı, canımızı zor kurtardık. Nasıl yakaladın şu kurdu?"

Keloğlan kasılarak başlamış anlatmaya: "Kurda dedim ki 'Gel kuçu kuçu, seni gezdireyim!' Sonra kulağından tuttum, kulübeye soktum. Gördüğünüz gibi güzel de bağladım!"

Keloğlan böyle konuşunca köylüler iyice şaşırmış. Keloğlan'ı köye davet etmişler.

Keloğlan'ın bu cesareti padişahın kulağına gitmiş. Padişah da kendisine bir kese altın göndermiş. Keloğlan bu altınlarla köyde ev yaptırmış. Anasıyla birlikte bu evde güzel bir hayat sürmüşler.

(Düzenlenmiştir.)
Keloğlan Masalları, *Maviçatı Yayınları*, İstanbul, 2016.

1. Masalda geçen "ev, kulübe, köy" gibi mekânlara ait ayrıntıların olmaması sizde nasıl bir etki bırakmaktadır? Açıklayınız.

2. Masalın girişindeki "*Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde… Cinler cirit oynarken eski hamam içinde… Bir serçe kanadını kırk katıra yüklettim. Ne az gittim ne uz gittim; serçenin kanadını Kafdağı'na ilettim.*" şeklinde başlayan tekerlemenin işlevi nedir? Açıklayınız.

3. "Masal dünyasında yaşamak" ifadesi size neleri çağrıştırıyor?

Hazırlayan: *Ahmet ASLAN*

4.ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	BİR VARMIŞ BİR YOKMUŞ	20 dk.
Amacı	Metinlerde zaman ve mekânın kahramanlar üzerindeki etkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

TASA KUŞU

Bir varmış, bir yokmuş. Bir Sülün Kız varmış. Babası ölmüş. Anası ile kalmış. Kızı, nasıl geçiniriz diye bir tasa almış. Anası demiş: "Ben çuha dokurum, sen gergef işlersin, geçinip gideriz." Öyle yapmışlar. Bağ bahçe sahibi olmuşlar. Kız yine tasalanmış, "Dağımızı yel alırsa, bağımızı el alırsa" diye. Anası nice öğütler vermişse de boşa. Kendini avareliğe vermiş. Tasa Kuşu zaten fırsat kolluyormuş. Almış onu kolları arasına!…
Kız bir bakmış ki cennetten bir köşe içinde. Her yer güllük gülistanlık. Bülbül öter, ardından keklik öter. Kız yine tasalanmış, "Niye bin gözüm, niye bin kulağım yok, niye hepsini birden göremiyorum, duyamıyorum?" diye. O an bütün kuşların dili susmuş, pınarların suyu kesilmiş. Tasa kuşu dalga geçmiş: "Avare kız, avare kız. Tasa dediğin öyle olmaz, böyle olur. Geçti gül, geçti bülbül, ister ağla ister gül." demiş. Kız perişan olmuş, açlık da başına vurmuş. El uzattığı ağaçlar meyve vermez olmuş. Su içmek istediği pınarlar su vermez olmuş.
Tasa Kuşu, yapacağını yapmış, edeceğini etmiş, uçmuş gitmiş bir başka avarenin başına konmaya. Kız bunu görünce derinden bir "oh" çekmiş. Bir ak saçlı dede ortaya çıkıp demiş ki "Dile benden ne dilersen?" "Anamı isterim, anamı." demiş kız. Yummuş gözünü, açmış. Bir de bakmış ki anasının dizinin dibinde. O günden beri, tatlı dilli, güler yüzlü olmuş. Kısmeti de açılmış, evlenmiş. Kırk gün, kırk gece düğün etmiş. Mutlu mutlu yaşamışlar.

(Düzenlenmiştir.)
Eflatun Cem Güney, *Evvel Zaman İçinde*, Nar Yayınları, İstanbul, 2009.

1. "Tasa Kuşu" masalının geçtiği mekânları ve bu mekânların özelliklerini belirtiniz.

2. Masallarda mekânların gerçeklikle ilişkisini okuduğunuz metinden de yararlanarak açıklayınız.

3. Okuduğunuz metni de göz önünde bulundurarak zaman kavramının masallarda nasıl ifade edildiği ile ilgili çıkarımlarda bulununuz.

4. Masallarda üç gün, üç gece yol gidilir de neden dört gün gidilmez, Pamuk Prenses'in yanında yedi cüceler vardır da neden altı veya sekiz cüce yoktur, kırk gün kırk gece düğün yapılır da neden otuz dokuz gün veya kırk bir gün yapılmaz? Masal kahramanın yanında neden hep kırk yiğit vardır da otuz dokuz yiğit olmaz? Buradaki sayılar sizce niçin seçilmiştir?

Hazırlayan: *Mustafa YEŞİLKAYA*

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ANLATICI EŞEK OLSAYDI	20 dk.
Amacı	Metindeki anlatıcının okuyucu üzerindeki etkisini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki fablı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

EŞEK VE KÜÇÜK KÖPEK

Yaradılış zorlanmaya gelmez.
Zorladın mı yaptığın güzel olmaz.
İri yarı, kaba saba bir adamsan
Çıtkırıldım görünmenin manası var mı?
Herkese incelik vermemiş Yaradan.
Kimi insan doğuştan güzel, alımlı;
Onlar gibi olmaya kalkmamalı.
Yoksa ne yapsan tökezlersin;
Masaldaki eşeğe benzersin.
Hani o, beni de sevsinler diye
Efendisini okşamaya kalkan eşeğe.
— Ne deme? demiş eşek kendi kendine;
Şu minnacık köpeğin değeri ne?
Neden o bayların bayanların
Kucaklarında oturuyor da
Ben zavallı, hep yük altındayım?
Boyna da sopa yiyorum sırtıma?
Nedir sanki bu köpeğin marifeti?
Susta durup ayağını uzattı mı?
Kucaklayıp öpüyorlar suratını.
Buysa bütün istedikleri, kolay;
Ben de yapar, okşatırım kendimi.
Eşek pek sevinmiş bu aklı bulduğuna
Ve efendisinin keyifli bir zamanında
Zor bela kaldırıp ayağını,
En candan eşek cilvesiyle
Sokmuş adamın çenesine.
"Ya! Nasıl!" der gibi de anırmış
O mübarek, o şahane sesiyle.
— Çüş! Demiş sahibi şaşırarak
Ne çene bıraktı bende, ne kulak.
Gelsin sopa, demiş; sopa gelmiş.
Eşeğin ayağı değmiş suya.
Böyle de bitmiş komedya.

(Düzenlenmiştir.)
La Fontaine, *"Masallar"*, (Çev. S. Eyuboğlu), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

1. a) Metindeki eşeğin içinde bulunduğu durum hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

b) Anlatıcının hangi ifadeleri sizi daha çok etkiledi? Niçin?

c) Anlatıcı siz olsaydınız eşeği anlatmak için nasıl ifadeler kullanırdınız?

2. Eşek ile köpeğin yerlerini değiştirerek fablı yeniden yazsaydınız fablın aynı etkiyi gösterip göstermeyeceğini gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ÜÇ ÖĞÜT	20 dk.
Amacı	Metnin anlatıcısını ve bakış açısını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge *Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.*

SERÇENİN AVCIYA VERDİĞİ ÖĞÜT

Bir avcı kuş avlamak için tuzak kurmuştu. Tuzağa küçük bir kuş yakalandı. Minik kuşu eline aldı. Hayret; minik kuş konuşuyordu:

— Ey büyük efendi! Sen birçok koyunlar, sığırlar, develer yiyerek doymadın da benim azıcık etimle mi doyacaksın? Ben senin dişinin kovuğunu bile dolduramam. Beni salıverecek olursan sana üç öğüt vereceğim. Bu öğütlerden ilkini senin elindeyken, ikincisini şu damın üstünde, üçüncüsünü ise ağacın üstünde söyleyeceğim. Bu üç öğüdümü tutacak olursan ömür boyu mutlu olursun, dedi.

Avcı bu öneriyi beğendi; aslında eti olmayan bu küçük kuşla nasıl doyacaktı ki? Kuşun öğüdü belki işe yarardı. Avcı:

— Peki, söyle bakalım, dedi.

Minik kuş:

— Elindeyken vereceğim öğüt şudur: Olmayacak şeye, kim söylerse söylesin, inanma.

Kuş, bu birinci öğüdünden sonra avcının elinden uçup karşıdaki damın üstüne kondu ve şöyle dedi:

— İkinci öğüdüm: Geçmiş gitmiş şeyler için üzülme, bir şey senden gittikten sonra onun özlemini çekme. Benim karnımda on dirhem ağırlığında çok değerli bir inci vardı. O inci seni de çocuklarını da zengin ederdi. O inci senindi ama kısmetin değilmiş. Öyle bir inci kaçırdın ki dünyada eşi benzeri yoktu, dedi.

Avcı, bu sözleri işitince:

— Eyvah! Ben kendi elimle kendime yazık ettim. Elimdeki talih kuşunu kaçırdım. Ah benim akılsız kafam, diye üzülmeye, ağlamaya ve dövünmeye başladı. Kuş, avcının bu hâlini görünce:

— Be aptal adam! Biraz önce ben sana ne öğüt verdim? Şu hâline bir bak. İnci elinden gittiyse ne üzülüyorsun, ben sana geçmiş gitmiş bir şeye üzülme demedim mi? Sözümü anlamadın mı? Sonra sana, olmayacak bir söze sakın inanma, diye ikinci öğüdümü verdim. On dirhemlik inciyi duyunca aklın başından gitti. Benim üç dirhem gelmeyeceğimi bildiğin hâlde, nasıl içimde on dirhemlik inci bulunabilir, dedi.

Kuşun uyarısını dinleyince avcının aklı başına geldi:

— Doğru, güzel ve akıllı kuş! Şu üçüncü öğüdünü de söyle, öyle git, dedi.

Minik kuş, üçüncü öğüdünü vermek için damdan ağacın üstüne sıçradı ve avcıya alaylı bir tavırla:

— Allah Allah! İlk iki öğüdümü çok iyi tuttun da üçüncüsünü mü tutacaksın, diyerek açgözlü avcının hâline güldü ve göğün maviliklerine doğru uçtu gitti.

Uykuya dalmış bilgisiz kişiye öğüt vermek, çorak yere tohum saçmaktır. Aptallık ve bilgisizlik yırtığı, yama kabul etmez. Ey öğüt verenler, ona hikmet tohumunu saçmadan önce, onu yamasız, yırtıksız duruma getirin.

(Düzenlenmiştir.)
Mevlana Celaleddin-i Rumi, *Mesnevi*, MEB Yayınevi, İstanbul, 1960.

1. Metinde hangi anlatıcı kullanılmıştır? Görüşlerinizi metinden cümle örnekleriyle ifade ediniz.

2. "*Hayret; minik kuş konuşuyordu.*" cümlesinde anlatıcının kuşun konuşmasına hayret etmesi kullanılan bakış açısıyla çelişen bir durum oluşturmakta mıdır? Görüşünüzü gerekçeleriyle açıklayınız.

3. Anlatıcının okuyucuyu doğrudan muhatap alarak ona öğüt vermesi ile fabl türü arasında bir ilişki görüyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KURDUN TEKNİĞİ	20 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimlerinin metne etkisini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

KURT

Bir varmış bir yokmuş, bir kurt varmış.

Kurt bir gün birinin koyununu yemiş.

Adam, kurdun peşinden gitmiş. Kurt kaçmış bir yazıya gelmiş.

Bakmış ki bir koyun yayılıyor, "Seni yerim!" demiş.

Koyun "Yersin yemesine de! Abdest alıp namaz kılayım da ondan sonra beni yersin." demiş.

Kurt kabul etmiş. Koyun abdest almak için çeşmeye gitmiş. Koyun kaçmış kurt kovalamış. Yakalayamayınca yoluna devam etmiş.

Bir at ile karşılaşmış. "Seni yerim!" demiş.

At "Yersin yemesine!" demiş.

Kurt "Nasıl?" demiş.

At "Ayağımın altında babamın yazdığı yazı var. Yazıyı okursan beni yersin." demiş.

Kurt, yazıyı okumak için eğilmiş. At, tepikle kurdun ağzının üzerine vurmuş.

Kurt yere düşüp bayılmış. At kaçmış oradan. Kurt ayılmış, kendi kendine kızmaya başlamış:

"*Eline geçti bir goyun;*

Yiyeydin, ideydin bir oyun.

Eline geçti bir at;

Ye de yerine yat"

Ne işin vardı da koyunun namaz kılmasını bekledin?

Atı yakaladın, yiyeydin! Ne işin vardı da atın ayağının altındaki yazıyı okudun? Yiyeydin de yerine yataydın!" demiş.

İşte bu da bu kadar.

(Düzenlenmiştir.)
Abdullah Doğan, *Adıyaman Yöresi Masalları Üzerine Bir İnceleme*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006. (Danışman: Doç. Dr. Şeref Boyraz)

1. Metinde kullanılan "*gelmiş, demiş, başlamış…*" fiillerinde öğrenilen geçmiş zaman kipi kullanımı metni gerçeklik açısından nasıl etkilemiştir?

2. Metinde yer alan mısralar ve karşılıklı konuşmalar olmasaydı anlatımın daha etkili olup olmayacağını gerekçeleriyle yazınız.

3. Kurt, aklı başına geldikten sonra çıkardığı sonucu bir dörtlükle ifade etmiştir. Kurt için bir dörtlük de siz yazınız.

4. Kurdun mısraları söylemeden hemen önceki hâlini beş cümleyle tasvir ediniz.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

4. ÜNİTE > **Masal/Fabl** | *Kazanım: A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**ANLAT AMA NASIL?**	20 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı olay örgüsünü takip ederek dikkatlice okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

SABIR TAŞI

1

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde ülkenin birinin padişahının güzelliği dillere destan bir kızı varmış. Bu kız bir gün gergef işlerken bir kuş gelmiş gergefin üzerine konmuş demiş ki:

— Sultan Hanım, Sultan Hanım, sen kırk gün bir ölünün yanında duracaksın!

Sultan Hanım bunu duyunca korkmuş, kimseye bir şey söyleyememiş. Üç gün aynı şekilde bu kuş gelmiş, böyle söylemiş. Sultan Hanım dayanamamış başından geçenleri annesine anlatmış. Annesi,

— Kızım, kaçalım bu saraydan, muhakkak baban ölecektir de onu beklemeye mecbur olacaksın, demiş.

— Peki, demiş kız.

2

Anne kız kaçmışlar, az gitmişler, uz gitmişler; dere tepe düz gitmişler. Bir dağın tepesine varmışlar. Orada kapısı yeşil boyalı bir ev görmüşler. Annesi kızına:

— Kızım git şu evdekilerden biraz ekmek, su iste; karnımızı doyuralım, susuzluğumuzu giderelim.

Kız, ekmek su isteyeyim diye evden içeri girince kapı kapanmış, kız içerde, annesi dışarıda kalmış.

Kız evin içerisini dolaşmış bakmış ki bir delikanlı ölü gibi divanın üzerinde boylu boyunca uzanmış yatıyor. Kız, hemen cama gelip annesine:

— Anne, biz ne kadar kaçsak da kaderimizden kaçamayız. Bak, başında bekleyeceğim ölü buradaymış. Biz kendi ayağımızla onun yanı başına geldik. İyisi mi sen saraya dön, ben burada kaderime razı olayım, görevimi yerine getireyim, demiş.

Annesi bu söz üzerine kızını orada bırakıp saraya dönmüş.

Kız delikanlının yattığı odaya gelmiş. Bakmış ki oğlanın başucunda bir not var; almış, okumuş. Notta, "Her kim kırk gün boyunca benim başımda beklerse ben kırk günün sonunda kalkıp onunla evleneceğim." yazılıymış.

Kız beklemeye başlamış. Saatler saatleri, günler haftaları kovalamış. Sayılı gün çabuk geçer demişler, gerçekten de günler su gibi akıp geçmiş. Otuz dokuzuncu gün kız camdan dışarıyı seyrederken bakmış ki bir Arap bezirgân evin yakınında yüklerini indirmekte, kızları da kendisine yardım etmekte. Bakayım beğendiğim şey olursa alayım da bu delikanlı beni güzel elbiseler içinde görsün, diye düşünmüş. Camı açıp kızlardan birisini çağırmış ona olanları anlatmış ve eğer müsaitse biraz burada beklemesini, hemen döneceğini söylemiş. Arap kızı:

—Tamam, hanımım sen git; gözün arkada kalmasın. Ben beklerim burada, demiş.

Kız dışarı çıkar çıkmaz delikanlı da uyanmasın mı!.. Karşısında Arap kızını gören delikanlı kaderim bu, deyip kabullenmiş. Arap kızı Sultan Hanım'ın başından geçenleri sanki kendi başından geçmiş gibi anlatmış. Bey oğlu da buna inanmış ve Arap kızına onunla evleneceğini söylemiş.

Sultan Hanım dönünce delikanlının uyandığını ve Arap kızıyla evleneceğini öğrenmiş ama ne gelir elden, bir şey diyememiş daha. Arap kızıyla delikanlı onu da yanlarına hizmetçi olarak almışlar.

(…)

(Düzenlenmiştir.)
Sami Demirbağ, *Elâzığ Masalları*, Elâzığ Belediyesi Yayınları, Elâzığ, 2010.

1. a) 1. Bölüm'de karşılıklı konuşma şeklinde verilen kısmı özetleyiniz.

b) Sizce olay örgüsü karşılıklı konuşma şeklinde verildiğinde mi yoksa özetleme şeklinde verildiğinde mi daha hızlı ilerlemektedir? Niçin?

c) Anlatıcının 1. Bölüm'de karşılıklı konuşma biçimini tercih etmesinin sebebi nedir? Görüşünüzü gerekçesiyle birlikte yazınız.

2. a) Metinde "*az gitmişler, uz gitmişler; dere tepe düz gitmişler.*" şeklinde özetlenen kısmı bir paragraf şeklinde anlatınız.

b) Sizce yukarıda oluşturduğunuz paragraf, metnin içinde yer alsaydı okuyucu/dinleyici bu kısımları okur muydu yoksa okumadan geçer miydi? Gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YÜN YIĞINI İLE HAYDUT	25 dk.
Amacı	Metindeki üsluba dair incelikleri görebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki fablı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

KURTLA KUZU

Aynı derede karşılaşmış bir gün kurtla kuzu,
susuzluktan dilleri damaklarına yapışmış,
kurt yukarıda duruyormuş, kuzu da çok aşağıda.
Bir neden bulmuş hır çıkarmak için o saat
doymak bilmez boğazının dürtüsüyle haydut.
"Ne diye bulandırıyorsun," demiş "suyumu?"
Korka korka yanıt vermiş yün yığını:
"Yakındığın şeye bak, kurt kardeş, hele,
olacak şey mi dediğin, Tanrı aşkına,
senden bana doğru değil mi suyun akışı?"
Şamar gibi inince kurdun yüzüne gerçek,
"Atıp tutmuşsun" demiş, "benim hakkımda
bundan altı ay önce." "Doğmamıştım ki
daha" diye karşılık vermiş öteki,
"Baban atıp tutmuş öyleyse benim hakkımda"
demiş o, "Hercules adına ant içerim ki."
Böyle yakalayıp parçalamış işte ölümü hak etmemiş kuzucuğu.
Olmadık nedenler yaratarak suçsuzları ezenler vardır ya hani,
o insanlar için yazılmıştır işte bu masal.

(Düzenlenmiştir.)
G. İ. Phaedrus, *Masallar* (Çev. G. Varınlıoğlu), YKY, İstanbul, 2007.

Kelime Dağarcığı:

Hercules (İsim, Herkül özel adından): Güçlü, kuvvetli kimse. **dürtü:** Bedensel veya ruhsal dengenin değişmesi sonucu ortaya çıkan ve canlıyı türlü tepkilere sürükleyebilen içten gelen gerilim.

1. Metindeki devrik cümleler, metnin anlatımı üzerinde nasıl bir etki yaratmaktadır? Gerekçeleriyle yazınız.

2. Metinde yer alan "*Kurt, kuzunun ezeli düşmanıdır.*" gibi karşıtlıklar, metnin üslubunu nasıl etkilemiştir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

3. Metindeki "*Şamar gibi inince kurdun yüzüne gerçek*" ifadesinin "*gerçek*" kavramı üzerinde nasıl bir etki yarattığını gerekçeleriyle yazınız.

4. Metinde kuzu için "*yün yığını*" ifadesi kullanılmış. Sizce metindeki bu ifade ile ne anlatılmak istenmiş olabilir?

5. Metinden kurdun hainliğini, kuzunun masumluğunu sembolize eden birer anahtar sözcük yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ANLATIM BİÇİMİ	25 dk.
Amacı	Metinde yazara özgü dil ve anlatım özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki fablı dikkatlice okuyarak soruları cevaplayınız.***

KAPLUMBAĞA İLE İKİ ÖRDEK

Sersemce bir kaplumbağa
bıkar yuvasından, kalkar dünyayı dolaşmaya.
Elbette başka ülkeler görmenin zevki var,
Tombul teyze bu güzel niyetini açar
iki ördeğe.
Onlar da: —Hazırız, derler, sizi götürmeğe.
Şu geniş yolu görüyorsunuz, ya,
biz oradan havadan taşırız sizi Amerika'ya.
Çeşit devlet görürsünüz, çeşit kırallık,
halkın da huyunu suyunu incelersiniz artık,
faydalanırsınız.
(…)
Kaplumbağa dinler bu teklifi, pazarlık uyar.
Yolcuyu taşımak için
bir makina yapar kuşlar
ağzına bir değnek verirler yanlamasına.
—İyice sıkın, derler, bırakayım demeyin.
Sonra ördeklerin her biri
bir ucundan yakalar bu değneği.
Kaplumbağa havalanır. Herkes şaşar ilk önce:
iki kuşun tam ortasında
lapacı hayvanla evini uçup gider görünce.
Bağırışırlar : —Gelin, bakın geçiyor gök yüzünden,
seyredin kaplumbağaların kıraliçesini.
—Ne sandınızdı, elbette Kraliçeyim ben
alaya lüzum yok. Keşke o açmasaydı ağzını,
bir şey demeden geçip gitseydi.
Çünkü açınca ağzını bırakır değneği,
düşer, ölür seyircilerin ayağı dibinde.
Boşboğazlığı olur ölümünün sebebi de.
Tedbirsizlik, gevezelik, kibir
ve faydasızı merakın
hepsi hısım akrabadır, gayet yakın,
hepsi aynı soydan gelmedir.

(Düzenlenmiştir.)

Nâzım Hikmet, *La Fontain'den Masallar*, Adam Yayıncılık ve Matbaacılık, İstanbul, 2000.

1. Metinden alınmış aşağıdaki cümleleri kurallı hâle getiriniz.

a) *"Sersemce bir kaplumbağa*
bıkar yuvasından, kalkar dünyayı dolaşmağa."

b) *"Tombul teyze bu güzel niyetini açar*
iki ördeğe."

c) *"Yolcuyu taşımak için*
bir makina yapar kuşlar"

ç) *"Boşboğazlığı olur ölümünün sebebi de"*

2. Birinci soruda kurallı hâle getirdiğiniz cümlelerle metni yeniden okuyunuz. Metindeki akıcılık devam ediyor mu? Buna göre yazarın özellikle devrik cümleler kullanmasının sebebini gerekçeleriyle yazınız.

3. a) Bu metinde fablın kahramanı önce "*sersemce bir kaplumbağa*" daha sonra "*tombul teyze*" olarak adlandırılmıştır. Metnin devamında kaplumbağayı nitelendiren diğer sözcükleri bulup aşağıya yazınız.

b) Yazarın kaplumbağa yerine farklı kelimeler kullanması, anlatımın akıcılığına bir katkıda bulunmuş mudur? Görüşlerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ELMADAN İDEALE	25 dk.
Amacı	Metindeki kahramanların karakter özelliklerini kavratabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyarak soruları cevaplayınız.***

ELMA KURDU

Varmış yokmuş, bir padişah varmış. Vaktizamanında padişahlar devriye gezerlermiş. Bu padişah da lalasıyla beraber bir zenginin evine misafir olmuş. Ev sahibinin de çok telaşı varmış; içeri gider gelir, bir taraftan da bunlara hizmet edermiş. Padişah sormuş:

"Oğlum, nedir senin telaşın? Bu kadar çok gidip geliyorsun."

"Hocam, benim işim var."

"Nasıl işin?"

"Böyle böyle… Eşim doğum yapıyor. Gidip ona hizmet ediyorum."

"Pekâlâ evlâdım, çok iyi."

Bu çocuklar doğmuş. Bu padişah remil atmış. Bakmış, evlendiği gece çocuğu kurt yiyecek. Bu padişah da demiş ki:

"Biz seninle kardeş olalım. Sen bu oğlanı hemen everme, everdiğin zaman da bana haber ver."

"Peki kardeş."

Bunlar kardeş olmuşlar. Padişah kalkıp gitmiş. Bu çocuk da gel zaman git zaman büyümüş. Sürü sahibi tabii; et yemiş, süt içmiş, yoğurt yemiş, kaymak yemiş, tezce büyümüş. Askerliğini yapmış. Çocuk askerden dönünce annesi demiş ki:

"Bu çocuğumuzu artık everelim."

"Everelim."

Kız istemişler. Hazırlanmışlar. Padişaha da haber vermişler. Bu padişah da iki alay asker alıp gelmiş. Evin etrafını askerler çevirmiş. Eve lamba asmışlar ki kurt gelip çocuğu yemesin. Bu çocuk odasına girmiş. Cebinden bir elma çıkarmış, kesip yemiş. Ortasını yere atmış. Elmanın ortasını yere atar atmaz içinden bir kurt çıkmış. Hemen büyümüş, bu çocuğu yemiş. Askerler bütün gece dışarıda beklemişler. Sabah olunca kapıyı açıp bakmışlar ki ne görsünler? Öküz kadar bir kurt, çocuğu yemiş, orada bekliyor. Ellerini dizlerine çarpmışlar.

"Biz bu kadar emek verdik, masraf ettik. Elmanın içindeki kurt büyüdü, çocuğu yedi."

Cenabı Allah'ın yazısı değişmemiş.

Yemiş içmiş, muradına geçmiş.

(Düzenlenmiştir.)
Umay Günay, *Elâzığ Masalları (İnceleme)*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum,1975.

Kelime Dağarcığı:

remil: Kumda birtakım çizgiler çizerek fala bakma. **devriye:** Karakol. Osmanlılarda ilmiye sınıfından olan kimselere verilen derece. **devriye gezmek:** Metinde, kendisine ait olan sınırlar içinde neler olup bittiğini anlamak için yapılan gezme işi. **cenap:** Saygı, onur ve büyüklük anlamıyla kullanılan bir söz.

1. a) "*Elma*" sözcüğünün sizde çağrıştırdıklarına iki örnek yazınız.

b) Çağrışım olarak yazdığınız bu iki sözcüğün ne anlama geldiğini açıklayınız. Varsa mitolojik, tarihî ya da sosyolojik karşılıklarını yazınız.

2. Bir elma kurdunun kocaman bir erkek çocuğunu yemesinin gerçeklikle örtüşüp örtüşmediğini gerekçeleriyle yazınız.

3. Padişahın tüm çabalarına rağmen çocuğun kurt tarafından yenmesine engel olamayışını bir atasözüyle ifade etmek isteseniz hangi atasözünü kullanırsınız?

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	BAŞKASI OLMA, KENDİN OL!	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle benliğini koruyup geliştirmenin önemini ve gereğini kavrayabilme.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki fablı dikkatlice okuyunuz, soruları cevaplayınız.***

ÖKÜZ KADAR KOCAMAN OLMAK İSTEYEN KURBAĞA

Bir öküze rastlar
kurbağanın biri.
Öküz dağ gibi iri,
kendisi ufacık, yumurta kadar.
Öküz gibi kocaman olmak ister kurbağa.
Yere sırtüstü yatar,
bir yandan başlar şişip kabarmağa,
bir yandan da şöyle der:
- Hele bana bir baksanıza kardeşler,
onun gibi olmadım mı daha?
- Yok canım. – Ya şimdi? – Hayır, nafile.
- Hâlâ mı olmadı? – Yaklaşamadınız bile.
Nihayet öylesine şişer ki bu cılız hayvan,
çat diye çatlar ortadan.
İşte böyle sersemlerle dolu yeryüzü.
Bir yarışmadır gider ortalıkta:
ağaların beyzadelikte gözü,
beyzadelerinki paşalıkta.

(Düzenlenmiştir.)
Nâzım Hikmet, *La Fontain'den Masallar*, Adam Yayıncılık ve Matbaacılık, İstanbul, 2000.

1. Metindeki kurbağanın davranışını doğru buluyor musunuz? Gerekçeleriyle yazınız

2. Başkalarını taklit eden, olduğundan farklı görünmeye çalışan insanların tavırlarını doğru buluyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleriyle yazınız.

3. a) Sizce gençlerin, kişiliklerinin oluşma döneminde çevrelerindeki insanlardan etkilenmesi doğal mıdır? Niçin?

b) Kendinize sosyal ve akademik yaşamda örnek aldığınız insanlar var mıdır? Onları hangi yönleriyle örnek alıyorsunuz?

4. a) "*Bir yarışmadır gider ortalıkta / ağaların beyzadelikte gözü / beyzadelerinki paşalıkta.*" mısraları birine benzemeye çalışmanın dışında hep daha fazlasını istemenin bir göstergesidir. Bu davranışın faydalı mı, zararlı mı olduğuyla ilgili düşüncelerinizi ifade ediniz.

b) Elindeki ile yetinebilmenin ve durumu bizden daha kötü olanları düşünmenin, onların derdi ile dertlenmenin doğru olup olmadığını gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.13. Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SEN OLSAN NE YAPARDIN?	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle çevresinde olup bitenleri anlayabilme ve bunlara karşı tavır geliştirebilmek.	Bireysel

Yönerge *Aşağıdaki fablı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.*

TAVUS KANATLARI TAKINAN ALAKARGA

Bir tavus kanat değiştiriyormuş.
Alakarga toplamış döküntüleri.
Kendi üstüne takmış takıştırmış
Ve gitmiş tavusların arasına,
Salınıp caka satmaya.
Bir tavus işin farkına varınca
Yanmış bizim alakarga:
Alay, ıslık, tükrük, hepsini tatmış.
Üstelik tavus baylar
Tüylerini bir güzel yolmuşlar.
Soydaşları arasına kapağı atınca
Onlar da kapı dışarı etmiş bu tüysüzü.

Alakarga gibi nice insanlar da var
Onlar da başkasının sırtından süslenirler.
Sanat hırsızı denir böylelerine
Bilirim çoklarını ama söylemem,
Kıllarına dokunmak da istemem:
Bu işlerden bana ne.

(Düzenlenmiştir.)

La Fontaine, *Masallar* (Çev. S. Eyüboğlu), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

1. a) Alakarganın tavus kuşunun döküntülerini toplayıp üstüne takmadaki gayesi ne olabilir?

b) Alakarganın süslenirken izlediği yolu, doğru bulup bulmadığınızı gerekçesiyle yazınız.

2. Alakarganın yaptıklarına benzer bir durumla gerçek hayatta karşılaşırsanız tavrınızın nasıl olacağını gerekçesiyle yazınız.

3. a) Anlatıcının "*Sanat hırsızı denir böylelerine.*" ifadelerine katılıp katılmadığınızı gerekçeleriyle yazınız.

b) Anlatıcının "*Bilirim çoklarını ama söylemem,*
Kıllarına dokunmak da istemem:
Bu işlerden bana ne." demesinin sebebi sizce ne olabilir?

4. Arkadaşlarının alakargayı kovmasını doğru buluyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleriyle birlikte yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

Etkinlik İsmi	KAFES	20 dk.
Amacı	Metindeki açık ve örtük mesajları gerekçelendirerek ifade etmelerini sağlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz, soruları cevaplayınız.***

TÜCCAR İLE PAPAĞAN

Bir tüccarın papağanı vardı ama bu güzel kuşu kafese kapatmıştı. Tüccar bir gün Hindistan'a gitmek için yol hazırlığına başladı. Yanındakilerin her birine tek tek, döndüğünde kendilerine neler getirmesini istediklerini sordu. Hepsi ayrı şeyler istedi. Tüccar, papağanına da:

"Ey güzel kuşum, Hindistan'dan sana ne getireyim, sen ne istersin?" dedi.

Papağan:

"Oradaki papağanları görünce hâlimi anlat ve onlara de ki: 'Falan papağan benim mahpusumdur, ben onu kafeste besliyorum. Size selam söyledi. Ben gurbet ellerde kafeslerde sizin özleminizle can vereyim, siz serbestçe ağaçlıklarda kayalıklarda dolaşın. Bu doğru mudur? Hiç değilse bir sabah vakti beni de hatırlayın, ben de birazcık mutlu olayım.' Bunları söyle, başka bir şey istemem..." diye yanıt verdi.

Tüccar kervanını hazırlayıp yola çıktı. Günler, geceler boyunca yol aldı; sonunda Hindistan'a vardı. Giderken birkaç papağan gördü. Papağanlar kayalıklara konmuştu. Atını durdurup seslendi:

"Ben falan memleketten, şu kişiyim; ticaret yapmak için buralara geldim. Benim bir papağanım var, size selam söyledi ve şunları şunları söylememi istedi." dedi.

Tüccar sözlerini bitirir bitirmez o papağanlardan biri titredi, nefesi kesildi, düşüp öldü. Tüccar bu haberi verdiği için bin pişman oldu:

"Ne yaptım, bu zavallı kuşun ölümüne yol açtım. Belki de bu benim kuşumun bir yakını, çok seveni idi." diye düşündü.

Aradan epeyce zaman geçti, tüccar alışverişini bitirip memleketine döndü. Herkese hediyelerini dağıttı. Papağan, kafesinde bu olanları seyrediyordu; sonunda dayanamayıp tüccara sordu:

"Benim istediğim nerede? Oradaki papağanları gördün mü? Onlara selamımı götürdün mü? Ne gördünse anlat, beni de mutlu et!" dedi.

Tüccar:

"Sevgili papağanım, kusuruma bakma ama söylemesem daha iyi olur sanırım çünkü hâlâ o haberi götürerek yaptığım akılsızlığa ve cahilliğe yanıyorum!.. Onun için, anlatmasam daha iyi." dedi.

Papağan ısrar etti; bunun üzerine tüccar gönülsüzce olanları anlattı:

"Söylediğin yere varıp dostların olan papağanları görünce senin dediklerini ve selamını söyledim. İçlerinden biri buna dayanamadı, çok üzüldü, titredi ve hareketsiz kaldı, sonra öldü gitti. Bunu görünce çok pişman oldum ama boşuna!.. Bir kez söylemiş bulundum." dedi.

Tüccar sözlerini bitirince, papağan kafesin içinde titredi, hareketsiz kaldı ve biraz sonra düşüp öldü. Tüccar, kuşunu öyle görünce aklı başından gitti, ağlayıp sızlamaya başladı; başındaki külahı çıkarıp yere vurdu:

"Ey güzel kuşum, sana ne oldu, neden böyle oldun? Ben ne yaptım, başıma ne işler açtım!" diye dövündü, ağladı.

Sonunda ölü papağanı kafesten çıkarıp pencerenin kenarına getirdi. Tüccar onu getirir getirmez papağan hemen canlanıp uçtu, bir ağacın en yüksek dalına kondu. Tüccar şaşırıp kaldı:

"Ey güzel kuş! Bu ne iştir, bu ne durumdur, bana anlat; bu hileyi nasıl öğrendin de beni kandırdın?" dedi.

Papağan konduğu daldan seslendi:

"Sevgili efendim! O Hindistan'da gördüğün papağan, benim selamımı alınca düşüp ölmüş gibi yaparak bana bu haberi gönderdi. Bana 'Eğer kurtulmak istiyorsan öl!' dedi. Ben de gördüğün gibi, onun dediğini yaparak hapisten kurtuldum. Kısaca öldüm, kafeslerde tutulmaktan kurtuldum!.." dedi.

(Düzenlenmiştir.)
Mevlana Celaleddin-i Rumi, *Mesnevi*, MEB Yayınevi, İstanbul, 1960.

1. Metinde papağan içinde bulunduğu zor durumdan başkalarının akıllarından da yararlanarak kurtulmuştur. Bir sorunla karşılaştığınızda sağduyusuna güvendiğiniz insanların düşüncelerinden yararlanmayı düşünür müsünüz? Gerekçelerinizle anlatınız.

2. Sizce insanlara iletmek istediğimiz mesajları neden doğrudan söylemek yerine sembollerle ve örtülü bir şekilde söylemeyi tercih ederiz? Elektronik ortamda mesajlaşırken neden görsel semboller kullanırız?

3. Anlatıcı bu fablda kafes ve ölüm sembollerini kullanarak sizce hangi mesajı vermek istemiştir? Görüşlerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	BU METİN TAM BİR AİSOPOS	20 dk.
Amacı	Masal anlatıcısı ile masal arasındaki ilgiyi anlamlandırabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni ve masalı okuyarak soruları cevaplayınız.***

[Toplum hayatında karşılaştığımız insani zaafları anlamakta ve kabul etmekte çoğu zaman güçlük çekeriz. Ancak bu zaaflar hayvanlar üzerinden anlatılınca kabul edilebilir olur. İşte Aisopos (Ezop) tam da bu noktada bize güzel masallar anlatarak yardım eder. Hayvanlar üzerinden anlattığı masallarıyla bizi rahatlatır. Çünkü o hayata bizim baktığımız gözle bakmaz. Onu bir filozof yapan da bu görüş farkı ve gördüklerini anlatışıdır.]

KURBAĞA HEKİM OLMUŞ

Bataklıkta yaşayan kurbağalardan biri bir gün, "Ben hekim oldum, bilirim her derdin devasını." diye tutturmuş. Oradan bir tilki geçiyormuş, duymuş onun söylediklerini. Dönüp, "Yahu! Sen topallıyorsun da daha kendi bacağını iyileştiremiyorsun, başkalarını nasıl iyileştireceksin?" demiş.

Bu masal da şunu gösteriyor: Bilimden nasibi olmayan, başkalarına bir şey öğretemez.

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)
Aisopos, *Masallar* (Çev. N. Ataç), Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1974.

1. Siz yazar olsaydınız yazacağınız metinde hekim olmaya hangi hayvanı daha uygun görürdünüz? Gerekçeleriyle yazınız.

2. a) Aisopos masalından çıkardığı dersi "*Bu masal da şunu gösteriyor: Bilimden nasibi olmayan, başkalarına bir şey öğretemez.*" şeklinde ifade etmiş. Siz de metinden çıkardığınız dersi yazınız.

   b) Sizin çıkardığınız ders ile yazarın çıkardığı ders arasında benzerlik olup olmadığını gerekçeleriyle yazınız.

3. Bu metnin Aisopos'a ait olduğu metnin altındaki künyede yazılmaktadır. Eğer bu künye olmasaydı metnin yine de bir filozofa ya da Aisopos'a ait olduğunu anlayabilir miydiniz? Gerekçeleriyle yazınız.

4. ÜNİTE > **Masal/Fabl** *Kazanım: A.2.14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**MASALCI BABA**	20 dk.
Amacı	Masal dünyasının dilini tanıyabilmek ve anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.***

HER MASALIN BAŞI

Bizim de bir masal dünyamız var, uçsuz bucaksız bir dünya bu! Keloğlan'ı da içine alır, Köroğlu'nu da peri kızını da içine alır, dev anasını da seni de içine alır; beni gene de bir fındık kabuğuna sığar, yedi dünyaya sığmaz. Hani, şu masal dünyasını bir dönüp dolanayım diye demir çarık, demir asa yola düşseniz dere, tepe düz, altı ayla bir güz gitseniz, bir arpa boyu yol gidersiniz ancak! İyisi mi gelin derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçerek; lale, sümbül derleyip soğuk sular içerek; daha da yorulursanız Hızır'ın atına binerek bir tandır başına götüreyim sizi. Vay, ne masallar, ne masallar var orada; makas kesmedik, iğne batmadık masallar! Oturup bunları dinlemekle kalkıp şu dünyayı dolaşmak bir bence!… Öyle ya, masal deyip geçmeyin; kökleri vardır geçmişte, dayanır durur dağ gibi!… Dalları var üstümüzde; yeşerir gider, bağ gibi!… Ama anlatılacağı gibi anlatılırsa… Zira asıl tadı anlatılışındadır bunların hele masal ağzıyla iki tekerleyip bir yuvarlamasını bilen masal ustalarından dinlenirse tadına doyum olmaz doğrusu. Ha, işte bu niyetle sizi bir tandır başına götüreyim dedim ama bir yer bulabilirsek ne mutlu! Çünkü Allah'ın kışı, tandırın başı olur da kim gelmez. Çağrılan da gelir, çağrılmayan da haylanan da gelir, huylanan da ahlanan da gelir, ohlanan da… Kambur Ese de gelir, Sarı Köse de hasılı, seyrek basandan sık dokuyana, bir taşla iki kuş vurandan her yumurtaya bir kulp takana kadar kim var, kim yok, sırtı bütün, karnı tok… Cümlesi gelir, toplanır ama masalcıbaşıya masala başlatmak kolay mı? Mübarek, kendini naza çektikçe çeker, onu söyletmek için her biri bir dereden su getirmeye başlar. Kimi yukarıdan atıp aşağıdan tutar, kimi ağzını yumup dilini yutar; kimi ince eğirip sık dokur, kimi süt dökmüş kedi gibi oturur; kimi akıntıya kürek çeker, kiminin kırdığı ceviz kırkı geçer; daha daha bir yığın maval, martaval derken masalcımızın çenesi açılır, gayri öyle bir dizip koşar ki ağzından bal akar, dili de kaymak çalar balın üstüne!

İmdi, kalem benim, söz onun; nokta benim, harf onun; okuyun okuyabildiğiniz kadar. Okudukça gönlünüz gül olup açılacak, diliniz de bülbül olup şakıyacak!…

(Düzenlenmiştir.)

Eflatun Cem Güney, *Nar Tanesi*, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1945.

1. Eflatun Cem Güney, masallarla "fındık kabuğunun içine sığan ama yedi dünyaya sığmayan" bir tecrübeyi çocuklara anlatmaktadır. Sonsuz bir hayale davet etmektedir çocukları. Günümüz fantastik eser yazarlarının anlatımıyla yukarıdaki anlatımı karşılaştırdığınızda ne gibi farklar görüyorsunuz? Açıklayınız.

2. Metinden hareketle "Masalcı Baba"yı küçük kardeşinize tanıtan iki cümle yazınız.

3. Eflatun Cem Güney, masal üzerine yaptığı çalışmalardan dolayı "Masalcı Baba" adıyla anılmaktadır. Yazarın kişiliği ile seçtiği anlatım arasında bir bağ olup olmadığını gerekçesiyle birlikte yazınız.

4. Eflatun Cem Güney gibi derlediğiniz ve yazdığınız masallarla tanınmak ister miydiniz? Gerekçeleriyle yazınız.

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

4. ÜNİTE > Masal/Fabl | Kazanım: A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	MASAL DA DİL BİLGİSİ ÖĞRETİR Mİ?	20 dk.
Amacı	Masallarımızdan hareketle dilimizin inceliklerini öğrenebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

EMANETÇİ

Bir vakit bir emanetçi varmış. Köylünün birisi on beş lirasını götürmüş, bu emanetçiye vermiş:

"Bu para sizde kalsın, lazım olunca gelir alırım."

Emanetçi bu parayı alır, saklar. Gel zaman, git zaman köylüye para lazım olur. Emanetçiye gider:

"Emanetçi Efendi, benim on beş liramı ver."

"Sen bana böyle bir para vermedin, ne parası istiyorsun?" Zavallı köylü ağlayıp dövünmeye başlar. Köylü dövünüp ağlarken dükkânın dışındaki bir kadın bunu görür. Yanına gelip sorar:

"Ne oldu evladım?"

"Ne olsun hanımefendi, on beş liram vardı. Şu emanetçiye verdim. Saklasın da lazım olduğu zaman alayım diye. Şimdi isterim, vermez."

"Nerededir bu emanetçi?"

"Falan yerde."

"Yarın sabah saat sekizde ben bütün mücevheratımı emanetçiye götüreceğim. Sen de gel, o saat paranı iste."

Ertesi gün saat sekizde hanımefendi emanetçiye gider. Emanetçi sorar:

"Emriniz hanımefendi?"

"Efendim, kocam uzaklardadır. Bütün mücevheratımı, paramı getirdim size, saklayınız. Sizin methinizi işittim."

Emanetçi keyfinden deli olur. Kadının açtığı çantanın içi paralar, mücevherlerle dolu. Tam bu sırada köylü içeri girer:

"Efendim, size on beş lira vermiştim. Lütfen verir misiniz?"

Emanetçi yağlı müşteri kaçmasın diye çeker çekmeceyi, on beş lirayı verir köylüye. Köylü dışarıya çıkacağı vakit hanımefendinin hizmetçisi koşarak içeri girer: "Hanımefendi hanımefendi, müjde, beyefendi geldi, seni bekliyor evde."

O zaman hanımefendi bütün mücevherlerini, paralarını valizine koyup kitler. "Mademki beyefendi geldi, bunları saklamaya hacet kalmadı."

Arkasından da oynamaya başlar. Parasını alan köylü de oynamaya başlar. Derken hizmetçi de oynamaya başlar. Bunları gören emanetçi de oynamaya başlar. Kadın der ki:

"Benim kocam geldi dışardan, oynarım; hizmetçi de efendisi geldi, oynar; bu adam da on beş lirasını sana verdi, vereceksin diye. Vermedin, şimdi parasını aldı. O da oynar, oynamak onun da hakkı. Ya sen ne oynarsın be adam?"

(...)

(Düzenlenmiştir.)
Saim Sakaoğlu, *Kıbrıs Türk Masalları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara,1983.

1. Okuduğunuz metinden alınan "*Sen de gel, o saat paranı iste.*" cümlesinde kullanılan bağlaç "*dahi, bile*" anlamındadır. Siz de "*de*" bağlacının eş görevli sözcükleri bağlamak için kullanıldığı bir örnek cümle yazınız.

2. a) "Mademki beyefendi geldi, bunları saklamaya hacet kalmadı." cümlesinde "mademki" kelimesindeki "ki" neden bitişik yazılmıştır? Açıklayınız.

   b) Dilimizde "ki" bağlacının önündeki kelimeye bitişik yazıldığı kullanımlara örnek iki cümle yazınız.

3. a) "Efendim, size on beş lira vermiştim. Lütfen verir misiniz?" cümlesinde "mi" edatının ayrı yazılma sebebini yazınız.

   b) "mi" edatının, kullanıldığı cümleye soru anlamının dışında hangi anlamları katabileceğini örnek cümlelerle belirtiniz.

4. "*Ne olsun hanımefendi, on beş liram vardı.*" cümlesindeki sayının yazımı doğru mudur? Gerekçesiyle yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

4. ÜNİTE > **Masal/Fabl** | *Kazanım: A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**MASAL DİLİ İLE DİL BİLGİSİ**	20 dk.
Amacı	Masal türündeki metinler üzerinde dil bilgisi çalışmaları yapabilmek, dilin kurallarını uygulayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki masalı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.***

PARLAK AT

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu pek çokmuş. Çok söylemesi çok günahmış. Evvel zamanda Keloğlan'ın yaşamakta olduğu şehrin padişahına çok güzel bir yorgan hediye getirmişler.

Padişah "Bu yorganı çok beğendim, dünyada bu yorganın bir benzeri de yoktur." demiş. Bunun üzerine orada hazır bulunan Keloğlan, "Padişahım devin bir yorganı var, bir yorganı var ki dünyada eşi bulunmaz. Bu size hediye gelen yorgan onun yanında hiç kalır." demiş.

Bunun üzerine padişah, "Bu yorganı bana kim getirebilir?" deyince Keloğlan, "Ben getiririm efendim." demiş. Padişah da "Peki, git getir bakalım." demiş.

Keloğlan, bir kutuya çokça bit ve pire toplayıp devin evine doğru gelmiş. Bir kenara saklanıp devin uyumasını beklemiş. Dev uyandı mı sessizce eve girip getirdiği biti pireyi devin yorganına boşaltıp dışarı çıkmış.

Dev, biraz sonra kaşınarak uyanmış. Işığı yakmış, bakmış, yorganının üzeri bit ve pire dolu: "Ben böyle yorgan istemem!" deyip yorganı kaldırıp kapıya atmış.

Keloğlan, dev eve geri girince hemen yorganı almış, bitini ve piresini temizleyip padişaha götürmüş. Padişah, görünce yorgana bayılmış. "Aferin Keloğlan, doğrusu çok güzel bir yorganmış." demiş.

(…)

(Düzenlenmiştir.)

A.S. Aslan, *Çankırı Masalları*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2017.

(Danışman: Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu)

1. a) "*Bu yorganı çok beğendim, dünyada bu yorganın bir benzeri de yoktur.*" cümlesinde bağlaç ve hâl eki olan "*de*"nin yazımını gösteren iki kullanım vardır. Hangisinin bağlaç, hangisinin hâl eki olduğunu sebepleriyle yazınız.

b) "*Dev uyandı mı sessizce eve girip getirdiği biti pireyi devin yorganına boşaltıp dışarı çıkmış.*" cümlesinde kullanılan "*mı*" ekinin türü ve cümleye kattığı anlam nedir?

2. a) "*…bir yorganı var ki dünyada eşi bulunmaz.*" cümlesindeki bağlaç olan sözcüğü bulunuz. Bu sözcüğün cümleye hangi anlamı katmış olabileceğini belirtiniz.

b) Aşağıdaki cümlelerde "ki"nin bitişik yazılmasının gerekçelerini belirtiniz.

- Bahçedeki ağaçlar yapraklarını döküyordu.

- Bu kalem benimkidir.

- Halbuki benimle geleceğini sanıp mutlu olmuştum.

4. "... toplayıp devin evine doğru gelmiş." cümlesinde "-e doğru" edat grubu hangi görevde kullanılmış ve cümleye hangi anlamı katmıştır?

Hazırlayan: *Sami DEMİRBAĞ*

5.ÜNİTE > **Roman** | Kazanım A.2.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KELİME OYUNU	20 dk.
Amacı	Anlamı bilinmeyen kelime ve kelime gruplarını metnin bağlamından haraketle tahmin edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının altını çizerek aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.***

MAHUR BESTE

(...)

Hayır, Behçet Bey ne bir sanat meraklısı, ne de koleksiyoncu idi. O, sadece, şairdi. Onun için orijinal hatâ nadir eşyanın büyük bir mânâsı yoktu. Güzel inhinalı, yumuşak çizgiler, girift ve ince helezonlar birbirini kovalasın, iyi kabartılmış şekiller bu çizgi arabeskinin arasında birbiriyle kucaklaşsın ve renkler gözlerinin önünde o sıcak rakslarını yapsınlar, onu oldukları yerden alsınlar, kendi yaşanmamış hayatından başka yere, ya eskiye, yahut uzağa götürsünler… Bu elverirdi. Onun bütün bu eşyadan istediği şey, hülyasına bir çerçeve olmaları, ona bir firar kapısı açmalarıydı. Tesadüf ettiği şeylere sahip olmayı pek az isterdi. Behçet Bey, bütün ömrünce, yerinden kımıldamadan "kaçmak, gitmek!" diye çırpınanlardandı. Ömründe bir kere o da Adana'ya kadar, bin türlü telâş ve üzüntü içinde, şöyle bir gidip gelen bu adamın hayatı, rastladığı eşyanın, insanların, işittiği bir fıkranın, hatırladığı bir adın telkiniyle başlayan seyahatlerle dolu idi.

Behçet Bey, olduğu yerden biraz doğrularak, artık iyice karanlığa alışmış gözleriyle, odanın içinde, bir hafta evvel satın almış olduğu aynayı aradı. Aynanın, üzerinde güzel yontulmuş sedeften ince sarmaşıklar, filizli nebatlar dolaşan ve küçük, mavi kuşlar uçuşan sihirli bir demirhindi ağacından geniş ve ağır çerçevesi, hapsettiği billûr sathına tecrit edilmiş bir zaman çehresi veren o çok dikkatli işçilik karanlıkta görünmüyordu. Fakat nereden geldiği belli olmayan bir ışığı kendisinde toplayarak saf ve cilâlı billûr, büyük ve uzak suların bazı mehtapsız gece saatlerindeki esmer maden parıltısıyla, tıpkı bilinmeyen bir kadere açılan bir yol gibi müphem ve tılsımlı parıldıyordu.

Ahmet Hamdi Tanpınar, *Mahur Beste*

1. Anlamını bilmediğiniz kelimeler metni anlamanızı etkiledi mi? Nasıl?

2. Yukarıdaki metinde anlamını bilmediğiniz kelimelere rağmen Behçet Bey'in ilgi alanı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

3. "İnhinalı, girift, telkin, nebat, sedef, billûr, çehre, helezon, müphem, tılsımlı, tecrit edilmiş" kelimelerinin anlamlarını tahmin ederek sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız.

4. Metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimeler içinde hangilerinin anlamını tahmin etmede zorlandınız? Bunun nedeni ne olabilir?

Hazırlayan: Ayşe *Şule SÜZÜK*

5.ÜNİTE > Roman *Kazanım A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	ROMAN VE TARİHSEL DÖNEM	20 dk.
Amacı	Romanın tarihsel dönemle ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

ESİR ŞEHRİN İNSANLARI

(...)

Akşam üzeri Niyazi Efendi, her zamanki gibi, bir sürü şaşırtıcı, sevindirici haberle gelmişti. Anlattıkları doğru ise, bir kere, Çerkes Etem'in isyanı zannettikleri gibi bir düşman propagandası değil, hakikatti. Etem Bey önceleri cephe mandalarıyle geçinememiş, sonra Refet Bey'i bahane ederek Ankara'yı basmaya kalkmış. Cephenin sol kanadını tutan düşmanı gerekirse yarmaya, gerekirse çevirmeye gücü yeter iyi silahlanmış önemli birlikleri ya, idare yoluna giderek yarı başkaldırmış halde muhafaza etmek, ya da bu kangreni büyük bir cesaretle kesip atmak lâzım geliyor. Mustafa Kemal Paşa, az bulunur şeflerden birisi olduğununu ispat ederek, hiç duraklamamış, kötülüğü daha büyümeden tepelemeyi kararlaştırmış. 29 Aralık'ta Etem kuvvetlerine saldırılması emri vermiş. 5 Ocak'ta, Etem Yunanlılara sığınmak zorunda bırakılmış. Bu fırsattan yararlanmak isteyen düşman 6 Ocak'ta saldırıya kalkmış…

Nedime Hanım eli yanağında, mırıldandı:

— Meğer ne büyük tehlike atlatmışız?

— Dehşetli bir tehlike… İnönü'de üç gün, üç gece döğüşüldü. Nihayet, düşman söktüremedi.

Dün gece, tekrar eski yerine, Bursa önlerine döndü. Tam bir haftadır uyumuyorum yengeciğim. Hani masallarda büyülü kıllar vardır. Birbirine sürtünce bir Arap çıkarmış da, şehzadeyi istediği yere yetiştirirmiş. Ya da sihirli seccade… İşte onları sayıkladım durup dinlenmeden… Sanki ben gitseydim, her şey düzelecekti. Ben gitseydim değil, ben orada on dakika bulunup ölseydim…

— Bu sebepten mi bize uğramadınız?

— Nasıl uğrayabilirdim? Aklım başımda yoktu ki… Tırnaklarımı yedim bitirdim. Baksanıza…

Ellerini uzattı. Parmakları yeni çamaşır yıkamışa benziyordu. Uçlarının derileri hem beyazlamış, hem de buruşmuştu.

— Sabahleyin havadisi alınca baygınlık geçirmişim! İçimde sanki bir şey tükendi. İçim bomboş kalıverdi. Kemiklerden bile boşaldı. Etem'in isyanına bir türlü inanamıyordum. Daha Türkçesi inanmak istemiyordum.

Kemal Tahir, *Esir Şehrin İnsanları*

1. Yukarıdaki metinden yola çıkarak "Esir Şehrin İnsanları" romanının hangi tarihsel dönemin ürünü olduğunu belirtiniz.

2. Tarihî bir olayı konu alan bir roman, tarihsel gerçeklikle örtüşmeli midir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

3. Tarih kitaplarını mı, tarihî romanları mı okumayı tercih edersiniz? Tercihinizin nedenlerini belirtiniz.

Hazırlayan: Ayşe *Şule SÜZÜK*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	BEN OLSAM	20 dk.
Amacı	Verilen metnin konusunu ve temasını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

ÇOCUK KALBİ

(...)

Yağmurlu bir Mart sabahında, köylü giysileri giymiş bir çocuk sırılsıklam olmuş, üstü başı çamur içinde, koltuğunun altında bir giysi bohçasıyla Napoli'den Pellegrini Hastanesi'ne geldi. Kapıdaki görevliye bir mektup uzatarak babası hakkında bilgi istedi. Solgun, esmer, güzelce ve oval bir yüzü vardı. Bakışları düşünceliydi ve yarı aralık dudaklarından bembeyaz dişleri görünüyordu. Napoli çevresindeki bir köyden gelmişti. Babası geçen yıl iş aramak için Fransa'ya gitmiş, birkaç gün önce de gemiyle Napoli'ye dönmüştü. Ne var ki gemiden iner inmez aniden hastalanmış ve ailesine, hastaneye yattığını haber vermek için ancak bir iki satır yazabilmişti. Bu haber üzerine ne yapacağını bilemeyen karısı, küçük bir çocuğu ve hasta bir bebeği olduğundan kendisi gidememiş, eline birkaç kuruş vererek büyük oğlunu babasına, o yörenin deyimiyle Tata'sına hastanede eşlik etmesi için Napoli'ye göndermişti. Çocuk neredeyse yirmi kilometre yürüyerek oraya varmıştı. Kapıdaki görevli mektuba şöyle bir göz attıktan sonra bir hastabakıcıyı çağırdı ve ona çocuğu babasına götürmesini söyledi.

"Babanın adı ne?" diye sordu hastabakıcı.

Çocuk kötü bir haber alma korkusuyla titreyerek babasının adını söyledi ama hastabakıcı o isimde birini anımsamıyordu.

"Yurt dışından gelen yaşlı bir işçi mi dedin?"

"İşçi, evet, ama çok yaşlı değil. Evet, yurt dışından geldi." diye yanıtladı çocuk giderek daha da artan bir telaşla.

"Hastaneye ne zaman yattı?" diye sordu hastabakıcı.

Çocuk mektuba göz attıktan sonra, "Sanıyorum, beş gün önce," dedi. Hastabakıcı biraz düşündükten sonra, o anda anımsamış gibi, "Ha, dördüncü koğuş, en dipteki yatak," dedi.

"Çok mu hasta? Durumu nasıl?" diye sordu çocuk soluğunu tutarak. Hastabakıcı yanıt vermeden bir süre çocuğa baktı, sonra, "Benimle gel," dedi. İki kat merdiven çıkarak geniş bir koridorun sonuna kadar yürüdüler ve kapısı açık bir koğuşun önüne geldiler. Koğuşta iki sıra hâlinde dizilmiş çok sayıda yatak vardı. Hastabakıcı içeri girerek çocuğa, "Gel," dedi.

Çocuk cesaretini toplayarak onu izledi. Sağlı sollu dizilmiş yataklarda yatan soluk yüzlü, avurtları çökmüş hastalara ürkek bakışlarla bakıyordu. Bazılarının gözleri ölü gözü gibi kapalıydı, bazıları ise sanki korkmuş gibi iri gözlerini tavana dikmiş boş boş bakıyorlardı. Birçoğu da bebekler gibi inliyordu. Koğuş karanlıktı ve havada yoğun bir ilaç kokusu vardı. Gönüllü iki rahibe, ellerinde küçük şişelerle etrafta dolaşıyordu.

Koğuşun sonuna geldiklerinde, hastabakıcı bir yatağın başında durdu, perdeleri açtı ve sonra, "İşte baban," dedi.

Çocuk babasını görünce hıçkırarak ağlamaya başladı. Koltuğunun altındaki bohçayı yere düşürerek

başını hastanın omzuna dayadı ve battaniyenin üzerinde hareketsiz duran elini tuttu. Hasta hareket etmedi.

Çocuk başını kaldırıp babasına bakınca bir kez daha hıçkırıklara boğuldu. O zaman hasta başını çevirdi ve sanki tanımış gibi uzun uzun ona baktı. Ama dudaklarında hiçbir hareket yoktu.

Edmondo De Amicis, *Çocuk Kalbi*

1. Okuduğunuz metin, 1886 yılında İtalya'da basılmıştır. Aradan geçen zaman zarfında çocuklara bakışın ve çocukların yüklendikleri sorumlulukların farklılaştığını düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız.

2. Benzer bir olayın sizin başınızdan geçtiğini düşünün. Ne hisseder ve nasıl davranırdınız? Belirtiniz.

3. Metne kendi duygularınızı yansıtan dört cümlelik bir son yazınız.

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ROMANDA ÇATIŞMA	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle çatışmanın önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

KUYUCAKLI YUSUF

(...)

Yusuf, arkadaşının kollarından sıyrılarak ona bakmaya başladı ve birdenbire içinin karmakarışık olduğunu fark etti. Korktuğu başına gelmişti. Ali ağlıyordu. Pembe ve ayva tüylü yanaklarından yaşlar yuvarlanıyor ve bunların arkasında gülmeye çalışıyordu. Yusuf'un yanına sokuldu, yan yatmış bir pirinç çuvalının üzerine ikisi de oturdular. Ali gözyaşlarını elinin tersiyle silerek:

"Artık Muazzez'in haberi var, değil mi?" dedi.

"Var!"

"Ne diyor, Yusuf, Allah aşkına söyle… Kim bilir, o belki beni beğenmez… Ama sen söyle Yusuf, ben kötü adam mıyım? Ben Şakir gibi miyim?.. Muazzez senin sözünden çıkmaz, Yusuf! Sen ona beni anlatırsın. Bu işi sen yaptın, sonuna kadar sen götüreceksin. Bak, şimdi sana doğrusunu söyleyeyim, ta küçükken, beraber Çınarlıçeşme'ye bayramlara gittiğimiz zamandan beri içimden böyle şeyler geçerdi ama, olacağını aklım bir türlü kabul etmezdi. Bu iş senin sayende oldu. Anamın başı için söylüyorum Yusuf, artık sen benim için babamdan, kardeşimden ilerisin…"

Elini tekrar onun omzuna koydu. Saadetinden titriyordu:

"Yarın, öbür gün anam gidip isteyecek, nişanı, düğünü de gene onlar konuşacak… Ben hiçbirine karışmayacağım, ama dedim ya, bir düğün yapacağım, Edremit'te kırk yıl söylenecek."

Birdenbire aklına gelmiş gibi:

"Yahu, haberin yok mu? Bizim Hacı Rifat'ın İhsan da evleniyor, iki haftaya kadar düğünü var. Çoruk'tan gelin getiriyor. Dehşetli ahenk yapacakmış!" dedi.

Yusuf'un kulağına böyle bir şey çalınmıştı. Başını salladı.

Ali gülerek:

"Hele bir düğünü yapsın da görelim, sonra biz de bizimkini yaparız…" dedi.

Yusuf ayağa kalktı… Öteki onun elinden tutarak:

"Ne o, gidiyor musun?" dedi. "Peki git, ama Muazzez'e benim için söylemeyi unutma… Elinden gelen her şeyi yap, onu bana ısındır!"

Yusuf biraz düşündükten sonra:

"Peki," dedi ve eve döndü.

Sabahattin Ali, *Kuyucaklı Yusuf*

1. Ali nasıl bir iç çatışma yaşamaktadır? Belirtiniz.

2. Ali'nin yaşadığı çatışma kim tarafından ve nasıl ortadan kaldırılabilir? Belirtiniz.

3. Ali'nin yerinde siz olsaydınız neler hissederdiniz? Sevginizden vazgeçmeyi düşünür müydünüz? Düşüncelerinizi gerekçelerinizle ifade ediniz.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ROMAN VE ÇATIŞMA	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle çatışmanın önemini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

KİRALIK KONAK

(...)

Hakkı Celis, giydiği asker esvabının içinde ilk defa olarak bir kahramanın gururunu hissetti…

Meğer kader ona neler hazırlıyormuş da farkında değildi, bu cömert kadere karşı ne kadar nankör, ne kadar küçüktü. Hayatın hangi gayesi bir cenge doğru gidişten daha yüksekti? Bununla birlikte gideceği cenk, cenklerin en büyüğü, bir cihan cengiydi. Böyle bir cenkte küçük bir zabit olmak, o eski orduların başında bir serdar olmaktan daha ehemmiyetli değil miydi? Genç nefer:

"Ben bir ölüm adamıyım," dedi.

Ve ilk defa olarak şair Hakkı Celis'e karşı kalbinde bir nefret uyandı. Loş bir odada saatlerce Verlaine şiirlerini okuyan ve yamru yumru bir kalemle kirli bir kâğıt üstünde birtakım topal mısralar sıralayan o cılız, o solgun çocuk neydi? Bir genç askerin topukları demir çivili çarıklarla tırmanmaya hazırlandığı sarp, yüksek ve tehlikeli tepenin yanında, bu solgun benizli çocuğun çıkmak istediği serin ve gölgeli yokuş ne adi bir yerdi!

O tepede al bayrağın çırpınışları, yüz bin kişinin haykırışları, ateşin söylenişleri, çelik sesleri ve kıvılcımlı dumanlar vardı; bu yokuşta ise birkaç yeşil defne dalından, biraz su şırıltısından başka ne vardı? Hakkı Celis kendi kendine:

"Eve döner dönmez şimdiye kadar yazdığım bütün yazıları ve kitapları yakacağım!" dedi.

Ve bunu söylerken birden coşup havada salladığı elinden burnuna hafif bir koku geldi; bu, Seniha'nın elinden onun eline sinen kuvvetli bir kokunun artığıydı. Hakkı Celis içinin titrediğini hissetti ve hâlâ bu kadar boş şeylerin tesiri altında kaldığına şaştı. Birtakım yapma tavırlar, sahte bakışlar ve isteksiz gülüşlerle Avrupa'dan gelmiş, yüzeysel ve kokulu mahluku ateşe, dumana ve kör kurşun yağmurlarına doğru ağır ağır ilerleyen bir adam üzerinde hâlâ hüküm sürüşü pek doğal olmayan bir şey, adeta bir ayıp değil miydi? Hakkı Celis kendi nefsine karşı Seniha'yı sevmiş olmaktan ve belki hâlâ sevmeye devam etmekten utanıyordu. Sakın o da tanıdığı birçok gençler gibi, sakın o da şu havai Cemil gibi hayata yalnız etiyle mi bağlıydı? Varlığının bütün o yüksek heyecanları, sakın biraz evvelki tavırları, bakışları ve gülüşleri gibi birtakım düzme ve yapma şeylerden mi ibaretti? Zira, deminki kahramanca düşüncelerle, Seniha'nın kokusunu duyar duymaz hissettiği ürperiş, birbirinin tamamıyle zıddı iki türlü ruhiyete alametti. Hakkı Celis kendi kendine diyordu ki; "Ya o düşünceler, ya bu ürperiş doğruydu. Acaba hangisinde samimiyim?"

(...)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Kiralık Konak*

1. Hakkı Celis'in "vatanı, aşkı ve şairliği" etrafında gelişen çatışmalarla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

2. Hakkı Celis'in yaşadığı çatışmalardan kurtulması için ona hangi önerilerde bulunabilirsiniz? Önerilerinizden üç tanesini aşağıdaki tabloya yazınız.

Birinci öneri	
İkinci öneri	
Üçüncü öneri	

3. Metinden alınan "Birtakım yapma tavırlar, sahte bakışlar ve isteksiz gülüşlerle Avrupa'dan gelmiş, yüzeysel ve kokulu mahluku ateşe, dumana ve kör kurşun yağmurlarına doğru ağır ağır ilerleyen bir adam üzerinde hâlâ hüküm sürüşü pek doğal olmayan bir şey, adeta bir ayıp değil miydi?" cümlesinin sizde uyandırdığı çağrışımlar nelerdir?

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.5. Metindeki olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ROMANDA OLAY ÖRGÜSÜ	20 dk.
Amacı	Metin çözümlemeleri sayesinde romanda olay örgüsünün önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

O TOPRAKLAR BİZİMDİ

(...)

Manay'dan gecenin tam ortasında çıktılar. Ama tümü birden değil. İki arabayla çıktılar. Arabanın birinde bir çuval buğday, öbüründe bir çuval. Yani tutulurlarsa birinci arabadaki buğday elden gidecek, öbürleri ise geri dönecekler. İkinci arabada bizim Çibin Seyyar'ın oğluyla başka biri daha var. Gittiler. Or'u sabaha yakın bir zamanda, karanlık yeryüzünden kalkmadan önce, geçeceklerdi. Or Kapı'ya yaklaşırlarken daha karanlıkmış ortalık. Yolun sağ tarafında çalılar çatırdar gibi olmuş. Taz Kamil atın yularlarını çekmiş, hayvanı durdurmuş. Ama besmele çekip arabadan inmeye vakit kalmadan yine çalılar çatırdamış ve at homurdanarak arabayı gerisin geri itmiş. Taz Kamil korkmuş. Eh, korkmuş ama insanoğlu bu, ne kadar korkar! Bir çalı bu zelzele değil ya! Etrafta yaşayan insan yok. Tanrının ovası bu! Korkulu mezar taşlarını insanlar yaparlar, çalıyı Tanrı, diye düşünmüş Taz Kamil, arabadan inmiş çalılara doğru yürümüş. Ama çalılara varmadan çalıların gerisinden büyük bir karaca atlamış, Taz Kamil'in arabasının ilerlediği yolun tam ortasında durmuş, kafasını kaldırıp Taz Kamil'e bakmış. Ova bu oğlum, ova! Kırım dağlarındaki karacalara da benzemiyormuş. Çok boynuzlu. Uzun boynuzlu. Duruyormuş yolun ortasında, kafası dimdik bizim Taz Kamil'e bakıyormuş. Gerilemiş Kamil. Gerisin geri arabaya yaklaşmış, arabasının tahtasını tutmuş; Rabbi-Yessir üstüne Rabbi-Yessir. Sonra usulcacık arabasına tırmanmış ve atının yularlarını eline almış. Karşıdaki karaca sıçraya sıçraya arabadan bir yüz adım kadar uzaklaşmış, durmuş, kafasını gene Taz Kamil'den yana çevirmiş. Sonra neredendir gelip Kamil'in kulaklarına sokulan bir uğultuyla fısıltılı "Veba!", "Veba!" sesleri ilişmiş. Öyle babam!.. Taz Kamil de "İza semi'tüm bit-tauni" ayetini hatırlar hatırlamaz arabasını geri Manay'a çevirmiş. Manay'a dönerken yolda Or Kapı'ya ilerleyen bizim Çibin'in oğluna rastlamış, gördüklerini bir bir anlatmış. Ama inanmamışlar, ötekiler. Ovada karaca ne arar, demişler. Ama yok babam; Taz Kamil göreceğini görmüş, duyacağını duymuş, söyleyeceğini söylemiş; ayakları kesin gitmem, demiş. Helal hayvan gavur memleketinden geldi, Müslümanlara haber veriyor, demiş. Benim yerim Manay, ölürsem de Manay, kalırsam da Manay! demiş…"

(...)

Cengiz Dağcı, *O Topraklar Bizimdi*

1. Taz Kamil'in yola çıkmasına sebep olabilecek üç olayı aşağıdaki tabloya yazınız.

Birinci olay	
İkinci olay	
Üçüncü olay	

2. "Or kapıya yaklaşırlarken daha karanlıkmış ortalık. Yolun sağ tarafında çalılar çatırdar gibi olmuş. Taz Kamil atın yularlarını çekmiş, hayvanı durdurmuş. Ama besmele çekip arabadan inmeye vakit kalmadan yine çalılar çatırdamış ve at homurdanarak arabayı gerisin geri itmiş. Taz Kamil korkmuş." cümleleri Taz Kamil'in yaşadığı yersiz korkuları ifade etmektedir. Siz de benzer durumlarla karşılaştığınızda nasıl tepkiler verirsiniz? Bu tepkilerin doğru olduğunu düşünüyor musunuz? Gerekçelerinizle ifade ediniz.

3. Taz Kamil'in önüne bir geyik çıkmamış olsaydı metnin sonuç kısmı nasıl bir değişikliğe uğrardı? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.5.Metindeki olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	OLAY ÖRGÜSÜ VE ROMAN	30 dk.
Amacı	Metin çözümlemeleri sayesinde romanda olay örgüsünün önemini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

SİNEKLİ BAKKAL

(...)

Vehbi Efendi nazikçe gülümsedi.

— Geçici bir hevese kapılmadığına emin misin, Rabia?

Rabia başını salladı. İçinden hem kendi kendisiyle eğleniyor hem de kalbi gümbür gümbür atıyor…

Yavaş yavaş Rabia'ya anlatmaya çalıştı. Birbirlerinin dengi değildiler. İçtimai fark, hars farkı, din farkı vardı. Peregrini'nin (Peregrini) yeni hayatında geçmiş tesirler tekrar uyanabilir. Belki piyanistin mazisi bir gün aralarında bir uçurum hâlini alabilir.

— Siz o kadar başka dünyaların mahsulüsünüz ki yavrum. Bugün ona bu kadar şirin gelen Sinekli Bakkal bir gün onun başına dar gelir. Belki zannettiğinden daha çabuk bu hayattan bıkar. Anladığıma göre sen, burada yaşamayı şart koşmuşsun. Hiç olmazsa ona eski hayatını arattırmayacak bir semtte, bir eve çıksanız. Nasıl bir aileden geldiğini ne kadar… Ne kadar servet sahibi olduğunu biliyorsun, değil mi?..

Rabia, yüzünde nihayetsiz bir sabırla dinliyordu.

Gene o çarpık tebessüm dudaklarının bir köşesini aşağıya doğru çekiyordu.

— Parasından, pulundan bana ne? Ben onun ne asaletinde, ne servetindeyim. Beni isteyen, benimle, benim gibi yaşar…

Şahadet parmağı alnının üstünde dolaştı.

— Burada ne yazıldıysa onu göreceğim. Ne söylesen boş!

— İnşaallah hayırlar yazılmıştır, yavrum. İnşaallah mesut olursun.

Bunu takip eden sükut Rabia'ya uzun gelmedi. Vehbi Efendi'nin gücenmemesi ona uzun bir nefes aldırmış, onu tekrar tatlı hulyalarıyla baş başa bırakmıştı.

— Burada baban yok, babalık bana düşüyor, Rabia. Nikâh gününe kadar birbirinizi görmemek lazım. Ne yapalım, âdet. Müslüman olmak için lazım gelen muamele çok sürmez. Anladığıma göre artık Peregrini yok, Osman var.

Osman'ın Peregrini ile bağını bıçakla keser gibi kesmiş, atmışlardı.

— Hazırlık ne kadar sürer, Rabia?

— Bizim hazırlığımız ne olacak? Bir iki haftaya kadar olur biter.

Parmaklarıyla hesap etti, Hıdırellezde evlenmek istiyordu.

— Bu akşam ben babana yazacağım. Sen de uzun bir mektup hazırla. Bizim dervişlerden biri yakında

Şam'a gidiyor; elden yollarız.

(...)

Halide Edip Adıvar, *Sinekli Bakkal*

Kelime Dağarcığı:
hars: Kültür. **içtimai:** Sosyal. **sükut:** Sessizlik.

1. Peregrini'nin Rabia'yla evlendikten sonra yeni bir hayata ayak uydurabileceğini düşünüyor musunuz? Düşüncelerinizi gerekçelerinizle ifade ediniz.

2. Bu metinde Rabia, evlilik kararıyla ilgili Vehbi Efendi'nin görüşlerini almaktadır. Sizce hayatımızla ilgili önemli kararları alırken büyüklere danışmanın ne gibi faydaları olabilir?

3. Bu metnin tema ve konusuyla ilgili olan bir paragraflık olay örgüsü kurgulayınız.

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KİŞİLER VE ROMAN	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle metinde kullanılan kişilerle ilgili çözümlemelerde bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

KORKUNÇ YILLAR

(...)

Evet, atlı yiğit, Azamat'ın oğlu Arslan'dı. Bucak ordusunda nice nice kahramanlıklar göstermiş, Lehistan'ın şehirlerini, köylerini yakıp yıkmış… Aldığı esirler sayısızmış, mücevheratı hesapsızmış… Arslan adı, han topraklarında yaşayanların dilinde destan olmuş, düşman topraklarında yaşayanların kalbinde korku olmuş. Arslan'ın adı sarayda bile anılırmış… Bir akşam kahvede oturmuş, cenkleri hatırlıyorduk. Bizim Arslan da kahvedeydi. İçeriye başında demir tellerle örülmüş bir miğfer, demir eldivenli elinde kılıç, geniş omuzlu, Arslan'dan da boylu yabancı bir pehlivan girdi. Bu tepeden tırnağa silahlı pehlivan, kapının yanında durarak, ateşli gözlerini yiğit Arslan'a dikti ve şöyle dedi:

— Azamat'ın oğlu Arslan Bey! Arslan'dan da zalim Bey!

Kahvede hepimiz ayağa kalkmış, yabancı pehlivana bakıyorduk. Pehlivan sözüne devam ederek:

— Yurdumu yaktın, babamın kanını akıttın, (...)

Sonra demir eldivenleri çıkarıp Arslan'ın ayakları dibine attı ve:

— Yurdu için ölmeyen var mı bu dünyada, pehlivan? Ya esirlik, ya ölüm? Seç ve çık önüme, hey Arslan! diye bağırdı.

Bizim yiğit Arslan, yabancıyı tanıdı. O, Lehistan pehlivanıydı. Ayaklarının dibindeki demir eldiveni kılıcıyla iterek Lehistan pehlivanına şöyle bir cevap verdi:

— Yaktım yıktım yurdunu. Sözün doğru, pehlivanım. Üç bin başı esir ettim. Kefe'de sultan haremlerine sattım. Fakat bunları namusluca yaptım. Atlıya karşı at sürdüm, kılıçlıya karşı kılıç çektim, okluya karşı ok attım. Yurdu için ölen pehlivandır, pehlivan! Esir olup namusumu, sülalemin adını kirletmem. Ölüm olsun! dedi demedi kılıcını çekerek ortaya atıldı.

Biz de iki pehlivanın kavgasını seyredeceğiz diye çok sevindik. Fakat kahvede bulunanlar arasında sarayda hizmet eden biri vardı. Birden yabancıyı tanıdı ve ortaya atılarak:

— Ben bu Lehistanlıyı tanırım. Elçidir o, elçi! Tutun Arslan'ı!.. Tutun Arslan'ı! diye bağırdı.

Kahvedeki öteki pehlivanlar, Arslan'ı tuttular. Arslan Bey:

— Bırakın beni! Allah aşkına bırakın beni! diye yalvardıysa da kahvedeki saçı sakalı ağarmış pehlivanlardan biri:

— Dur Arslan, ne yapıyorsun? Han toprağında elçiye silah çekilir mi? dedi.

Arslan:

— Beni çağıran bu pehlivan değil miydi, ağalar? Önüme çıkmayın! Namusa sığar mı bu ağalar? diye direndi.

(...)

— Fakat ağalar Arslan'ı bırakmadılar. Elçi de kahvede bulunanlar tarafından tanındığının farkına varınca Bahçesaray'da bir daha görünmedi. Arslan Bey sarardı, soldu. Namusum kirlendi, diye kimsenin yüzüne bakamıyordu artık.

(...)

Cengiz Dağcı, *Korkunç Yıllar*

1. Bu metinden Arslan Bey'in kişiliğiyle ilgili hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

2. Kendisine bir pehlivanın meydan okuduğu Arslan Bey'in yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız? Gerekçelerinizle yazınız.

3. Başımıza gelen olaylar karşısında sakin davranmak gerekir mi? Düşüncelerinizi gerekçelerinizle ifade ediniz.

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ROMANDA KİŞİLER	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle metinde kullanılan kişilerin önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

FARELER VE İNSANLAR

(...)

Reis, gözlerini kısarak baktı. "Tahıl işçilerini iki eksikle işe göndermek zorunda kaldım. Şimdi gitmenin bir anlamı yok. Ancak akşam yemeğinden sonra." Cebinden çetele defterini çıkardı, arasına kurşun kalem konmuş yerinden açtı. George ters ters Lennie'ye baktı. Lennie de anladığını anlatmak için başını salladı. Reis kalemini yaladı. "Adlarınız?"

"George Milton." (Corç Miltın)

"Ya seninki?"

George, "Onun adı Lennie Small," (Leni Smol) diye atıldı.

İsimler deftere kaydedildi. "Dur bakayım, bugün ayın yirmisi değil mi? Yirmisi, öğleden sonra." Defterini kapattı. "Daha önce nerede çalışıyordunuz?"

"Yukarıda, Weed (Ved) taraflarında," dedi George.

Reis, "Sen de mi? diye sordu Lennie'ye.

"Evet, o da oradaydı," dedi George.

Reis parmağını Lennie'ye doğru salladı. "Arkadaş konuşmaktan pek hoşlanmıyor galiba."

"Doğru, hoşlanmaz, ama sağlam işçidir. Boğa gibi kuvvetlidir."

Lennie kendi kendine gülümsedi. "Boğa gibi kuvvetli," diye tekrarladı.

George kaşlarını çatarak ona baktı. Lennie unuttuğu için utanarak başını öne eğdi.

Lennie panik içinde George'a bakarak yardım istedi. "Ona ne iş verirseniz yapar," diye atıldı George. "İyi araba sürer. Tahıl çuvallarını taşır, traktör kullanır. Her işi yapar, bir deneyin de görün."

Reis, George'a döndü. "O hâlde niye cevap vermesine izin vermiyorsun? Saklamak istediğin bir şey mi var?"

George hemen sesini yükselterek cevabını yapıştırdı. "Bak arkadaşım üstün zekâlıdır demiyorum ki ben. Değil çünkü. Ama bulunmaz bir ırgattır. İki yüz kiloluk bir balyayı bile sırtına vurur."

Reis, küçük defterini dikkatle cebine koydu. Parmaklarını kemerine soktu. Bir gözünü neredeyse kapatacak kadar kısarak baktı. "Baksana buraya ne tezgâhlıyorsun sen?"

"Hı?"

"Bu adamdan ne avantan var diye soruyorum. Parasını sen mi cebe atıyorsun yoksa?"

"Tabii ki hayır. Onu kullandığımı da nereden çıkardınız?"

"Niye mi, çünkü şimdiye kadar kimsenin bir başkası için bu kadar zahmete girdiğini görmedim. Bu ilginin nerden kaynaklandığını merak ettim yalnızca."

"O benim… kuzenim," dedi George. "Yaşlı anasına söz verdim ona göz kulak olacağım diye. Çocukken atın birisi kafasını tekmelemiş. Aslında bir şeyi yok. Zekâsı pek parlak sayılmaz, o kadar. Ama verdiğiniz her işi yapacaktır."

(...)

John Steinbeck, *Fareler ve İnsanlar*

1. Metinde Lennie sessiz biri olarak tanıtılmıştır. Sizce Lennie'nin sessiz oluşunun nedenleri neler olabilir?

2. Çiftliklerde çok zor şartlar altında çalışan bir tarım işçisi olsaydınız neler hissederdiniz?

3. Lennie'nin fiziki özelliklerini tasvir eden kısa bir paragraf kurgulayınız.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

Etkinlik İsmi	ROMANDA ZAMAN VE MEKÂNIN ALGILANIŞI	30 dk.
Amacı	Metin, okur, zaman ve mekân arasındaki ilişkiyi kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

ÇAMLICA'DAKİ ENİŞTEMİZ

Çamlıca'daki Eniştemizin Köşkü

Bu köşkün uzaktan göze çarpan hususiyeti, o zamanlar ancak İstanbul'un iç semtlerinde rast gelinen bazı tekkeler gibi bir nevi dinî mana sezdiren yemyeşil rengiydi. Bahçe duvarındaki demir parmaklıklı kapı gıcırdayarak açılırken öyle gönlünden geliyormuş gibi duygulu bir ses çıkarırdı ki bununla bize güya: "Safa geldiniz!" dediğini işitirdik. Bu bakımsız bahçenin ortasındaki havuzda kuvvetli musluğu hâlâ mükemmel işleyen, eskiden kalma bir fıskiye, eğer açık bırakırsanız yükselen ve dökülen suların neşesini yayar ve bizim o zamanki tasasız ruhlarımıza serperdi. Bu fıskiyenin sularını yıllarca neşeden çağıldar gibi duymuştum. Ancak sonraları bunlar bana nafile bir bekleyişin yorgunluklarıyla bezgin ve yaşlanmış kızlar gibi için için bir şeyler beklemekten üzgün gelmişti.

Her evin, hele o kadar hususiyetleri olan büyük eski zaman evlerinin birer tabiat ve hüviyetleri vardır. Yaşanan günlerle geceler içinde çocukla evin arasında büyük bir mahremiyet doğar ve çocuk, içinde yaşadığı evi kendisine süt veren canlı bir mahlûk gibi sevmesini, onun gönlünü açarak içindeki musikileri duymasını iyi bilir. Zira daima böyle, hülyalarımızla tatlılaştırıp ağdalaştırarak gönlümüze sindirdiğimiz evler ve içinde mevsimlerimizin tatları olgunlaşıp kalbimize sızan mahalleler, başkalarına sevimsiz, lezzetsiz, hatta belki gamlı ve kasvetli gözükse bile bize yine hoş, derin, gönüllü ve adeta dünya güzeli görünür. Onları hep gönlümüzün gece gündüz dokuduğu isteklerimiz, hülyalarımız ve ümitlerimizle besler, öreriz. Böylece onlarda başkalarının göremedikleri, bizimse aşinaları olduğumuz nice manalar buluruz. Bir ihtiyar kadının buruşuk yüzü yabancı gözlere sadece çirkin ve adeta kirli görünür. Fakat bu kadının torunu, o yüzde, eski Mısır parşömenlerini okuyan bir âlim gibi şefkatin, muhabbetin ve bütün hayatın en emin lezzetlerini okumasını ve duymasını bilir. O zamanlarda biz de bu eski köşke girmekle bir büyükannemizi kucaklayıp öper gibi olurduk.

Çamlıca'daki eniştemizin köşkü, çocukluk dünyamı teşkil eden dört kutupta, zaman zaman beni barındıran dört esaslı binadan biriydi. Boğaziçi'ndeki yalımızın kendi hülyalarında, önünden akan mavi suların mırıltılarında ve âlâyişli mehtapların çalgılarında yüzen ömrünü; büyükbabamın Büyükada'da ve yaseminler içinde bir bahçedeki, geceleri uluyan çamlığa bitişik köşkünün hayatını; Eyüp'te sessiz Haliç'in önünde siyah tahtadan Bahariye Mevlevihanesi'nin tuğla harmanından dağılan yanık kokuları teneffüs ederek Fişekhane nöbetçilerinin hüzünlü seslerini dinleyen uhrevi hâlini ve eniştemizin Çamlıca Köşkü'nün bahar sesleri ve kokuları içindeki geniş nefesli varlığını akrabalar yahut sevgililer gibi duyar ve mukaddes sayardım.

Her zaman serin gönlünü duyduğum köşkün harem kapısından girince ötesi berisi aşınmış hasır döşeli, alçarak tavanlı alt kat sofası, açılmış kollara benzeyen çifte basık merdivenlerle kolayca çıkılıveren üst katı insana ilk görünüşte biraz boşluk ve yalnızlık hissi verirdi. Bu, geniş odalı ve sofalı ve ilk katından itibaren yüksek tavanlı, bütün kapıları ikişer kanatlı ve billur topuzlu, duvarları nakışlı, eski zamanın safvetli bir tarzda gösterişli evlerinden biriydi. Eniştemiz onu eski bir hâlde satın almış, acele bir tamirden ve rengini yeşile boyattıktan sonra galiba benim doğduğum senede içine yerleşmiş ve yaptırmak istediği esaslı tamiri de daha gelmeyen bir zamana bırakmıştı.

Burada eniştemiz, halam, değişmeyen Arap Naile bacı ve hep değişen hizmetçiler; değişmeyen aşçıbaşı ve hep değişen aşçı yamakları, bir bahçıvan ve bir aralık türeyen bir seyis, o zamanlarda böyle

evlerdeki bol ve yavaş, mütevekkil ve uysal hayat ahengiyle yaşarlardı. Bütün odaları doldurulamayan ve tekmil hayatının uyanması için daha kalabalığa lüzum olan bu binadan lafazan eniştenize rağmen büyük bir sükût yayılıyor, duyuluyor gibiydi.

(...)

Abdülhak Şinasi Hisar, *Çamlıca'daki Enişteniz*

Kelime Dağarcığı:
ağdalaştırmak: Koyulaştırmak. **alayişli:** Gösterişli. **hususiyet:** Özellik. **hülya:** Tatlı düş, hayal. **hüviyet:** Kimlik. **lafazan:** Geveze. **mütevekkil:** Her işini Tanrı'ya veya oluruna bırakmış, kadere boyun eğmiş. **parşömen:** Yazı yazmak, resim yapmak için özel olarak hazırlanan deri, tirşe. **safvetli:** Temiz, pak. **sofa:** Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer, hol. **tekmil:** Bütün, tüm.

1. Metinde mekânları anlatan kişiden yola çıkarak insanın uzun süre yaşadığı mekânlara anlamlar yüklemesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Kendi yaşamınızdan bir örnek vererek açıklayınız.

2. Metinde kullanılan mekânın işlevi hakkında neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

3. Metinde, köşkün bahçesindeki fıskiyenin sularının kahramana yıllarca neşeden çağıldar gibi gelmesine rağmen bir zaman sonra kahraman, bunları bir şeyler beklemekten üzgün birer ses olarak düşünmeye başlamıştır. Buradan yola çıkarak zamanın; insanın ruh hâline, kişiliğine ve tabiata bakışına etkileri olduğunu düşünüyor musunuz? Kendi yaşamınızdan örnek vererek açıklayınız.

Etkinlik İsmi	İNSAN VE MEKÂN ALGISI	30 dk.
Amacı	Mekânın hem sanat eserlerinde hem de gerçek yaşamda insan için önemini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

SOKAKTA

(...)

"Sen sokağımızdan ayrıldığında henüz çocuktun. Doğrusu yokluğunu pek derinden hissetmiştim senin. Sonra ben, daha dikkatle yaşamaya devam ettim. Bir bakıma ikimiz için yaşayayım istiyordum. İstiyordum ki seyircisi olduğum her şeyden senin hissen kadarını da göreyim, ayırayım ve yolumuzun birleştiği bir noktada sana aktarayım. Bu hisle bu zengin temaşada Allah şahit hiçbir şeyi kaçırmamaya çalıştım. Bir çiğ taneciği üzerinde oluşan dünya, saatlerimi aldı. Bu taptaze izlenimleri zihnimde en el değmemiş yerlere özenle yerleştirdim."

O konuştukça gözümde geçmiş otuz yılın bana verdikleri fakirleşiyordu. Zihnim ister istemez geçmişin muhasebesine kayıyor, toplam çizgisi altındaki rakamların pek bir değer taşımadığını üzülerek görüyordum. Ne yapmıştım ben? Yaşamamdan maksat bir lisan öğrenmek, bir meslekte söz sahibi olmak mıydı? Yaradılışın ve yaradılışımın sırrı bu kadar mahdut olabilir miydi? Tabiatın kucağında yaşanması gereken hayat böyle mi sarf edilmeliydi? Beni tutup sürükleyen rüzgâr neydi?

Hiçbir şey değişmemiş olmalıydı diye düşünüyordum. Ama değişme mukadderdi. Zihnim değişme üzerinde ısrarla durdu.

Hatırlıyorum, sakin sokağımızda ilk değişme insanı sersem eden bir biçimde kendini göstermişti. O günden başlayarak her şey, itibar edilen bütün değerler, evler, evin içinde yaşayanlar, kadınlar, erkekler, gençler, yaşlılar hep değişmiş durmuşlardı. Değişme, sokağımızda durmak bilmeyen ve devamlı büyüyen bir yuvarlanma şeklinde başladı, sonra da durmadı dinlenmedi. Hâlbuki insan böylesine sakin ve kenar bir sokakta bu kadar köklü değişiklikler olmaz sanırdı.

Konak merkezinde büyükçe bir yarım daire çizen bu sokakta, hareket noktasıydı konak. Bir yabancıya bir yer tarif edileceği zaman konaktan sonra otuz adım veya konağa varmadan üç ev evvel denirdi. Konak, karşısında diz çökerek oturmuş efendilerle konuşan bir büyük efendiydi, büyük, zarif ve alçakgönüllü. Sahibi kısaca Paşazade diye anılırdı. Kapısı, insanın önemli olduğu devirde, insan geçecektir fikriyle büyük yapılmıştı. Serin bir taşlığı vardı. İçeri adım atar atmaz sizi nereden çıktığı bilinmez dadı karşılardı. Biz çocuklar dadıyı siyah renkli bu hanımın ismi kabul ederdik. Birinci katta küçük bey, ikinci katta babası otururdu. Oğula, yaşına rağmen küçük bey, babasına beyefendi derlerdi.

Çok uzaklarda kalmış, şanla şerefle yaşanmış bir geçmişten arda kalan bir izdi konak. Mescit, türbe, sebil, evler yan yana dizilmiş hâllerinden memnun dururlardı. Bazı evlerin arasında taşla örülmüş bir bahçe duvarı uzanırdı. Üzerlerinden dam koruklarının salkım saçak sarktığı duvarlar. Özellikle sabah güneşlerinin koruklar üzerinde ısrarla durduğunu hatırlıyorum. Güneşin, o vazgeçilmez dostun bu sabah ziyaretlerini onlar da güleç bir yüzle karşılar ve yeşil derlerdi. Emniyet müdürlüğü bu işin tahkikatına beni memur ettiğini ancak ertesi günü sabahı bildirdi. Bu yüzden cesedi bizzat görmem biraz geç mümkün oldu. Yanıma doktoru da alarak yola çıktım.

Aynıydı sokağımız. Otuz yıl önceki görünümündeydi. Sadece yol bir hayli daralmış, yüksek bildiğim duvarlar alçalmış, evler hatta konak küçülmüştü. Duvarlarda yine dam koruklarını kümeleniyordu. Ama bana eskisi kadar yeşil değillermiş gibi geldi. Sokağa sarkmış incir dallarında kim bilir ne za-

mandan kalmış bir uçurtma kuyruğu, rengi kırmızıdan pembeye dönmüş sallanıyordu. Serçeler yine aynı içten cıvıltılarıyla geçen zamanın pek farkında gözükmüyorlardı. Güvercinler her zamanki yuvalarında, aralanmış saçak tahtalarında bir an görülüp kayboluyorlardı. Sonra onların karanlık deliklerinde ince yavru sesleriyle karşılandıklarını duyuyordunuz. Küçük kızlar çeşmeden su taşıyorlardı.

(...)

Bahaeddin Özkişi, *Sokakta*

Kelime Dağarcığı:
mahdut: Sınırlı, basit. **mukadder:** Alında yazılı olan. **temaşa:** Bakma, seyretme.

1. Metindeki mekânları değiştirdiğimizde metnin anlamında bir değişiklik oluşur mu? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

2. Metinde mekânın özelliklerinin okura aktarılması ile amaçlanan şey ne olabilir? Görüşlerinizi gerekçelendirerek yazınız.

3. Evinizden, sokağınızdan uzun yıllar ayrı olduğunuzu ve yıllar sonra o mekâna geri döndüğünüzü düşünün. Sokağınıza girdiğinizde dikkatinizi çeken şeyler neler olurdu?

Hazırlayan: *Mustafa ALTINGÖZ*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.8.Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ANLATICI VE ROMAN	30 dk.
Amacı	Anlatıcının bakış açısından yola çıkarak anlatıcı ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

BEYOĞLU RAPSODİSİ

Yazgıya inanmam ama olaylar bu düşüncemin yanlışlığını kanıtlamak istercesine ardı ardına sıralanmaya başladığında, bunları kurgulayan biri mi var, diye endişelenmekten de kendimi alamam. Geçtiğimiz güz de böyle olmuştu. Asla bir araya gelemeyecek kişiler buluşmuş, hiç ilgisi olmayan olaylar birbirine bağlanmış, konular iç içe geçmiş; böylece biz üç eski kafadar, Beyoğlu'nun o kederli sonbahar günlerinde tuhaf bir serüvenin sert rüzgârıyla savrulurken bulmuştuk kendimizi.

Üç kafadar derken, bendeniz Selim, arkadaşlarım Kenan ve Nihat'ı kastediyorum. Yan yana dizilmiş üç erkek ismini görüp arkadaş olduğumuzu da öğrenince üstelik serüven lafını da okuyunca sakın aklınıza genç insanlar gelmesin. Gençliğin deli rüzgârları terk etmişti bizi. Hayır, ihtiyar da sayılmazdık, uzunca bir süredir orta yaşın çoktan kanıksadığımız sıradan günlerinin devranını sürmekteydik. Ta ki Kenan'ın ölümsüzlük merakı yüzünden bu sakin yaşamımız, fırtınalı günlerle örülü bir karabasana dönüşene kadar. Sakin yaşamımızın nasıl sona erdiğini uzun uzun anlatacağım ama önce arkadaşlarımı tanıtayım sizlere.

Orta yaşlarımızı sürüyorduk dedim ya aslında arkadaşlığımız çok eskilere, kısa pantolonla dolaştığımız çocukluk günlerine kadar uzanır. Kenan ile Nihat'ı, Galatasaray Lisesinin Ortaköy'deki tarihî binasının geniş bahçesinde ilk gördüğümde üçümüz de henüz delikanlılığın sınırlarına bile gelmemiştik. Neden arkadaş olduğumuzu bilmiyorum. Aynı sınıfta olmanın doğal bir sonucu desem, onlarca çocuğun arasından neden üçünüz bir araya geldiniz, diyerek kolayca çürütülebilir bu tezim. Belki izcilik. (…) Hayır, hayır üçümüzün de ailelerimizin tek çocuğu olmamızdan söz etmiyorum, kişiliklerimizden bahsediyorum. Yanlış anlamayın, kişiliklerimiz de tıpkı dış görünüşümüz gibi birbirine hiç benzemezdi. Kıvırcık sayılabilecek dalgalı siyah saçları, hep neşeyle parıldayan ela gözleri, dur durak bilmeyen hâliyle Kenan, içimizdeki en delişmen çocuktu.

Nihat ise iri bir yumurtayı andıran kafası, geniş alnının hemen altında insana kederle bakan kara gözleri, kısa boyu, çelimsiz bedeniyle ikimizden de çok farklıydı. Yine de tuhaf bir şekilde ikimize de benzerdi. Belki benzemezdi de kimi davranışlarımızı taklit ederek bizim gibi olmaya çalışırdı.

Bana gelince; uzun boyum, iri bedenim, yeşil mi, gri mi çoğu zaman benim bile ayırt edemediğim, ilgi çekmeyen açık renk gözlerim, şimdi iyice seyrekleşen, ince telli, kumral saçlarım, her zaman temiz, kırışıksız olmasına özen gösterdiğim giysilerim, kurallara harfiyen uyan davranışlarımla sıradan öğrencilerden biriydim. Tıpkı özenli giysilerim gibi ağırbaşlılığım da o yıllardan bu yana taşıdığım bir özelliktir. Bu yüzden hep olduğumdan daha yaşlı görünürüm.

Kişiliklerimiz diyordum evet, okulun hazırlık sınıfında başlayıp yıllarca süren sağlam dostluğumuzun altında yatan asıl neden buydu galiba. Oldukça farklı olan kişiliklerimiz, yan yana geldiğimizde tamamlanıyor, bizi birbirimize çeken tuhaf bir ruhsal üçgen ortaya çıkıyordu... Ruhsal üçgen mi dedim? Kenan duysa önce şaşırır, sonra bu üçgene esrarengiz anlamlar yüklemeye kalkışırdı. Şaka bir yana Kenan başından beri metafizik konulara ikimizden daha çok ilgi gösterirdi. Benim merakım polisiye romanlardı; Sherlock Holmes'un (Şerlok Holms) maceralarına, Arsene Lupin'in (Arsen Lupen) hırsızlıklarına, Hercule Poirot'nun (Herkül Poyrot) karmaşık cinayetleri kolayca çözmesine bayılırdım, hâlâ da bayılırım. (…) Zamanla tuhaf meraklarından kurtuldu Kenan ama bu kez de başka takıntılar edindi kendine. Bana sorarsanız, Kenan'ın bu konulara kafayı takmasının altında yatan neden, gerçek sorunlarının olmayışıydı. Evet, onun parasızlık, hastalık, mutsuzluk, başarısızlık gibi gerçek sorunları

olmamıştı hiçbir zaman. Kalın kaşları daima çatıkmış gibi duran, bu yüzden adı aksi adama çıkan, ama altın gibi yüreği olan bir babası vardı. Nur içinde yatsın, Müjdat Amca sadece Kenan'a değil bize karşı da sevecendi. Ne zaman yan yana gelsek, sanki yetişkin insanlarmışız gibi hâlimizi hatırımızı sorar, oğluna olduğu gibi bize de arkadaşça davranırdı.

Hiç kuşkusuz Kenan'ın en büyük şansı annesi Neyire Hanım'dı. Kenan'a her sarıldığında ki arkadaşımız annesinin bunu bizim yanımızda yapmasından nefret ederdi onun yerinde olmak için neler vermezdim. Dalgalı kızıl saçlarının bukle bukle çevrelediği oval yüzüne tuhaf bir yumuşaklık veren, iri, ela gözleri, tombul, beyaz parmakları vardı. O parmakların dokunduğu her nesneye; Kenan'ın kıvırcık saçlarına, kahve fincanının kulpuna, masadaki dantel örtüye, özellikle de benim daha o yaşlarda bile bir ayı pençesi gibi iri ellerime neşe kattığını, dokunduklarını mutlu kıldığını düşünürdüm.

(...)

Ahmet Ümit, *Beyoğlu Rapsodisi*

1. Sizce "Beyoğlu Rapsodisi" adlı metin, bir anlatıcı kişisi olmadan kurgulanabilir miydi? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

2. Selim'in daha ilk başta roman kişilerini kendi bakış açısıyla tanıtması okur olarak sizde roman kişilerine karşı bir ön yargı oluşturur mu? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

3. Metindeki anlatıcının karakteri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

4. Metindeki anlatıcı kişi sizin arkadaşınız olsaydı anlattıkları ile ilgili olarak ona neler söylemek isterdiniz?

Etkinlik İsmi	ROMAN VE ANLATIM TEKNİKLERİ	30 dk.
Amacı	Anlatım tekniklerinin gerekliliğini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

KÜÇÜK AĞA

(...)

Topyeri ile Çobankaya'nın arasındaki Tekke Deresi'ni bir üçgenin tabanı gibi kapatan Taşoluk Sokağı iki fırını, bir bakkalı, bahçeli ve iki, üç katlı evleri ile Akşehir'in gözde semtlerinden biri idi. Sokağın tam ortasında Halıhane'nin büyük bahçesine dayanan bir çıkmaz vardı. Salihlerin evi bu çıkmazın sol tarafında, en dipte idi.

Bir vakitler, üç kız ikisi oğlan, beş çocuklu bu ev, o devrin kendine mahsus varlık ve saadeti ile cıvıl cıvıldı. Sonra kızlar gelin olup gittiler ve kendi alın yazılarını yaşamaya başladılar, oğlanlardan büyüğü harbin daha ilk yılında Çanakkale'de şehit düştü. Öteki, babasının ölümünü Şam'da iken haber alan Salih, işte şimdi, artık bir ihtiyar dulun sessizliği ve yoksulluğu ile dolan o evin kapısının önünde faytondan iniyordu.

Salih arabadan köşe başında inmek istemişti. Fakat Ligor tembihliydi, kapının önüne kadar götürdü. Üstelik Salih bu sokaktan böyle tek kollu, tek kolunda pis bir torba ile geçmek istemiyordu. Bu iş nasıl olsa olacaktı ama ilkin verdiği bir korku vardı, bu da az şey değildi.

Bir eyvallah da Ligor'a çektikten sonra arabadan indi. Hiçbir tarafa bakmadığı hâlde bütün sokak halkının pencerelere üşüştüğünden emindi. Atların nal sesleri buna yeterdi. Mühim olan ise karşı evin penceresi idi. Acaba Raziye orada mıydı? Orada idi de Salih'in bu hâlini görünce içi fenalaşmış mıydı? Bir dünya çöker de insanın içi fenalaşmaz mı? Nitekim Salih hastahanede kendine gelir gelmez ilk olarak Raziye'yi hatırlamış ve "Bitti" diye düşünerek şarapneli bir kere daha yemiş gibi olmuştu.

Tahta kapının aşı boyaması yer yer dökülmüş, kanatları iyice kaykılmıştı. Fakat ucuna küçük bir kızılcık dalı bağlanmış ip olduğu gibi duruyordu. Çekti onu. Kapı açıldı. Salih "Bismillahirrahmanirrahim" diye mırıldandıktan sonra neşeli bir sesle bağırdı: "Ana ben geldim."

Taşlık hatırladığından daha serin, çok daha loştu. Karşıdaki bahçe kapısı aralıklı ve bu aralıktan tavuk kümesi görünüyordu. Çil horoz, paçalı tavuk, Raziye adını taktığı kar gibi beyaz tombul ve takkeli tavuk, sonra, başkaları... Onlar, elbette çoktan gitmişlerdi ama torunları da yoktu. Kümes bomboştu, bırakılmış evleri andırıyordu.

Soldaki mutfağın kapısı ardına kadar açıktı. Ve mutfak da çoktan terk edilmiş gibiydi. Salih'in sesi neşeyi artık büsbütün kötü taklit ediyordu:

"Ana, ben geldim diyorum sana."

Kapıyı kapattı. Taşlık büsbütün karardı ve yukarı sofanın tahtaları hızlı hızlı gıcırdadı:

"Salih, Salih.. Salih'im."

Bir kadının bu sesi çıkarabilmesi için ana olması, bir oğlunu şehit vermesi, dul kalması ve nihayet, son oğlunu da işte böyle cepheden beklemesi gerekti. Ve insanın harbin ne demek olduğunu anlaması için bu sesi işitmesi gerekirdi.

Ve bu sesi hiçbir ana bir ikinci defa tekrarlayamazdı, tekrarlamaya gücü yetmezdi. Onun da imdadına gözyaşları yetişti:

"Ana diyen dillerin dert görmesin, ana diyen dillerin şeker yesin, bal yesin."

Merdiven basamakları sarsılıyordu. Üçüncü basamakta kucaklaştılar. Yaşlı kadıncağız nasıl da bir kuvvetle sarılıyordu oğluna! Bu kolları çözmek için ecelin kuvveti bile az gelirdi.

Sonra kendini bıraktı ve sarsıla sarsıla ağlamaya başladı. Sık sık "Salih'im, Salih'im" diyordu. Fakat artık salıncaktaki bebeğe söyler gibiydi. Ve birden dondu kaldı. Ağlamıyordu da. Neden sonra ve büyük bir zorlayışla "Kolun... " diyebildi.

Salih'e "İnme trenden… Al başını git, dedirten facia başlıyordu. Her şeyi önceden hesaplamış olması işine yaradı. Şaşılacak bir can sıkıntısı ile:

"Amaan sen de be ana… Geldiğime şükredecek yerde kalkmış kolun diyorsun. Harp bu be ana."

Şimdi şakacılığı da şaşılacak kadar tabii idi: "Bir kolun lafı mı olur? Afyonlu bir çavuş başını bıraktı da döndü memleketine. Daha neler var… Harp bu."

Kadıncağız uykuda gibi tekrarladı: "Harp bu… Öyle." Sustular. Dışarda yağmur olanca hızı ile devam ediyor, kül rengi aydınlık gitgide esmerleşiyordu. İçerde ise gece başlamıştı bile.

(...)

Tarık Buğra, *Küçük Ağa*

1. Salih ile annesinin karşılaşmasında kısa da olsa anne ve oğulun diyaloğuna yer verilmemiş olsaydı metnin okur üzerindeki etkisi yine aynı olur muydu? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

2. Metinde Salih'in içinden geçen düşüncelere de yer verilmiştir. Günlük hayatınızda sizin de içinizden geçenlerin başkaları tarafından bilinmesini ister miydiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

3. Metinde Salih'in evine dönüşü sürecinde Ligor'un davranışları, içinde bulunulan zaman, Ligor'un arabası gibi bazı unsurlara ait herhangi bir detaydan bahsedilmemesine rağmen Salih'in evinin kapısı, avlusuna ait bazı detaylardan bahsedilmiştir. Sizce yazarın her ayrıntıyı anlatması mümkün müdür? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

Hazırlayan: *Mustafa ALTINGÖZ*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ROMANDA ANLATIM TEKNİKLERİ VE OKUR	30 dk.
Amacı	Anlatım tekniklerinin roman için önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

HUZUR

(...)

Şehzade Camii'nin avlusundaki ağaçlardan büyük bir karga sürüsü koptu. Keskin bir çığlık ve madeni şakırtılarla başının üstünden geçtiler. Açık fırından gelen taze ekmek kokusu bütün caddeyi sardı. Rayları tamir eden ameleler şimdi caminin önünde idiler. Asetilen hâlâ yanıyor, hâlâ o zengin Rembrandt (Rembrant) yaldızı yarı karanlığa doğru uzanıyor, yüzler, eller, vücutlar eritici aydınlıkta yutucu karanlık arasında ayrı ayrı perdelerde hüviyetlerini değiştiriyorlardı. Mümtaz, bu ellerin hareketlerini ve yüzlerin dikkatini bir daha hayran hayran seyretti.

"Bizim semt" diye düşündü. Bütün çocukluğu bu cadde ile etrafındaki sokaklardan ona doğru geliyordu. Bir mahallesi, bir evi, itiyatları, dostları olmak, onlarla beraber yaşamak ve onların içinde ölmek... Kendisine gelecek günleri için hazırladığı bu hayat çerçevesi bir türlü içine yerleşmedi. Zaten hiçbir düşüncesinde devam edemiyordu. Eşya, bütün verimler onda kendiliklerinden mevcuttu. Bir akis gibi çok kısa bir düşünce uyandırıyorlar. Sonra yerlerine başkaları geliyordu. Ne kadar zalim olursa olsun bir düşüncenin dehlizinde yolunu şaşırmanın hasretini duydu.

Vezneciler'den geçerken ortalığın biraz daha ağardığını duydu. Bayezıt'a geldiği zaman set üstündeki kahvelerde hareket başlamıştı. Vakıa iskemleler hâlâ içeride üst üste yığılıydı, fakat işgüzar garsonlar sabah müşterileri için bir iki masa hazırlamışlardı. Bir tanesi Mümtaz'ı görünce adeta sevindi:

— Buyurun Mümtaz Bey, çay şimdi demlenir, dedi. Fakat imtihan sabahlarının birden bu geriye dönüşü Mümtaz'da hiçbir akis yapmadı. Eliyle işim var gibi bir işaret yaptı. Caddenin Aksaray'a doğru giden tarafında sabah yolcuları, gazete satıcılarının, simit ve poğaçacıların sesleri şehrin sabahını kurmağa başlamışlardı. Mümtaz, cami tarafına baktı. Bir güvercin sürüsü yere doğru süzüldü ve birdenbire tekrar yükseldi. "Acaba neden korktular?" diye düşündü ve sualini sorar sormaz yine unuttu. Fakat henüz fikirlerin devamını hiç olmazsa yokluğu ile duyabiliyordu. "Bu imkânsızlık değil belki bir isteksizlik. Acaba her şeye böyle kayıtsız mıyım? Dünyayı bir daha kendimde kuramayacak mıyım? Bir daha hatıralar bende konuşmayacak mı? Yoksa kendi kontrolüm altında iken çıldırıyor muyum? Böyle göz göre göre..."

Nöbetçi eczanenin kepenkleri hâlâ kapalıydı. Bir kadın hem elleriyle kepenkleri vuruyor, hem de ikide bir küçük delikten içeriye bakabilmek için ayaklarının üzerinde dikiliyordu. Elinde yolda gelirken buruşturduğu belli olan bir reçete kâğıdı vardı. Yorgun ve fakirdi. İkide bir "Ah Yarabbim" diyor, sonra tekrar içeriye kaymak ister gibi ayaklarının ucuna basıp içeriye bakıyordu. Nihayet eczacı geldi. İkisi birden reçetelerini uzattılar. Mümtaz ilaçlarını aldı. Bütün bunları son derece vuzuhla hiçbir saniyesini kaybetmek istemeyen bir adam gibi yapıyordu. Gerçekten de böyle idi. İlacı götürecek tarafı uyanıktı. O hiç şaşmıyordu. Onun dışında bütün zihni hayatı bir uykuya kaymak üzere olan insanın o iki had arasında sallanışıyla çalışıyordu; kâinata anında intibak eden ve objesini bir anda yakaladıktan sonra derhâl bırakan acayip bir mekanizma olmuştu. "Ne oluyorum?" diye bir daha düşündü. Muhakkak ki dünya ile arasında şimdiye kadar tanımadığı bir perde vardı.

(...)

Ahmet Hamdi Tanpınar, *Huzur*

Kelime Dağarcığı:
asetilen: Renksiz, sarımsak kokulu, güçlü ve beyaz bir ışık vererek yanan hidrokarbonlu bir gaz. **akis:** Yansıma, yankı. ***mecaz*** Bir şeyin başka bir şey üzerinde yarattığı etki.

1. Metinde anlatılan mekânları ve Mümtaz'ı tanıyor olsaydınız metindeki mekân ve durumların anlatımına bakışınız nasıl olurdu? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

2. Metinde yürüyerek gitmekte olan Mümtaz'ın bakış açısıyla mekân tasvirleri yapılmıştır. Bu durum anlatıma nasıl bir özellik katmıştır?

3. Metindeki bazı betimlemeleri gerçekçi bulmadığını söyleyen bir arkadaşınıza vereceğiniz cevap ne olurdu? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

Hazırlayan: *Mustafa ALTINGÖZ*

5.ÜNİTE > **Roman** | *Kazanım A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*

Etkinlik İsmi	**DÖNEM, DİL VE ÜSLUP**	25 dk.
Amacı	Yazarın kullandığı dilden hareketle metnin yazıldığı dönemin dil özelliklerini ve yazarın üslubunu anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU

(...)

Kenar mahalleler. Birbirine ufunetli adaleler gibi geçmiş, yaslanmış tahta evler. Her yağmurda, her küçük fırtınada sancılanan ve biraz daha eğrilip büğrülen bu evlerin önünden her geçişimde, çoğunun ayrı ayrı maceralarını takip ederdim. Kiminin kaplamaları biraz daha kararmıştır, kiminin şahnişini biraz daha yumrulmuştur, kimi biraz daha öne eğilmiş, kimi biraz daha çömelmiştir ve hepsi hastadır, onları seviyorum çünkü onlarda kendimi buluyorum ve hepsi iki üç senede bir ameliyat olmadıkça yaşayamazlar, onları çok seviyorum ve hepsi, rüzgârdan sancılandıkça ne kadar inilderler ve içlerinde ne aziz şeyler saklarlar, onları çok... çok seviyorum.

Eşiklerinde soluk yüzlü, çıplak ayaklı, ürkek ve sessiz çocukların, ellerinde ekmek kabuğiyle ve çerden çöpten yapılmış oyuncaklarla ağır ağır, düşünerek ve gülmeden oynadıkları bu evlerin arasında kendi evimi ararım ve âdeta güç bulurum çünkü bunların hepsi benim evim gibidirler.

Evde kimse yoktu; kapıyı anahtarımla açtım, girdim ve her zamanki âdetimle alt kat sofada epeyce durarak hareketsiz etrafıma bakındım.

Bu sofa yaşlı bir insan yüzü gibidir: Evimizin bütün ruhu, kederleri ve neş'esi orada görünür, her günün hâdiseleri tavana, duvarlara, döşemeye bir leke, bir çizgi, bir buruşuk ve bazan da ancak bizim görebileceğimiz gizli bir işaret ilâve eder.

Bu sofa canlıdır: Bizimle beraber kımıldar, değişir, bizimle beraber dağılır, toplanır, bizimle beraber uyur uyanır; bu sofa aramızda sanki üçüncü bir simadır ve güldüğü, ağladığı bile olur. Bu sofa dört köşedir: Ortada sokak kapısı, iki yanında birer pencere. Pencerenin yanında bir ot minderi. Minderin yanında yemek masası. Masanın yanında iki sandalye. Bu sofada oturulur, yemek yenir, misafir kabul edilir.

Benim her girişimde, orada, hareketsiz duruşum, beni bana gösteren bu çehreye bakmak içindir. Ve baktım: Minderde üstüste konmuş iki yastık. (Demek annem biraz rahatsızlanmış ve buraya uzanmış.) Masanın yanında rafın önüne çekilmiş bir sandalye. (Demek annem en üst raftan bir ilâç şişesi almış). Ha... İşte masanın üstünde bir şişe: Kordiyal. (Demek annem bir fenalık geçirmiş.) Minderin üstünde ıslak, buruşuk bir mendil. (Demek annem ağlamış.) Benim de bu şişeye, iki yastığa ve bir mendile ihtiyacım var, ben de Kordiyal alacağım, uzanacağım ve ağlayacağım.

(...)

Peyami Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*

1. Okuduğunuz metnin dil özelliklerinden yola çıkarak metnin ait olduğu döneme dair düşüncelerinizi belirtiniz.

2. Metinde anlatıcı tarafından sokaktaki evlerin ve kendi evinin tasviri yapılmaktadır. Siz bir roman yazmış olsaydınız uzun tasvirlere yer verir miydiniz? Neden?

3. Metnin ilk paragrafında betimlenen evlerin zihninizde oluşturduğu izlenimi kendi kelimelerinizle anlatınız. Yazdığınız metin ile yukarıdaki metin arasında ne gibi farklar vardır? Yazınız.

Hazırlayan: *Salih NURDAĞ*

5.ÜNİTE > Roman Kazanım A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAZAR, DİL VE ÜSLUP	25 dk.
Amacı	Yazarın kullandığı dilden hareketle metnin üslup özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

KÜÇÜK AĞA

(...)

Katarın son vagonu da ilerledi virajda kayboldu. Fakat Salih, trenin hâlâ önünden geçmekte olduğunu sanıyordu. Aynı vagonlar, aynı pencereler sanki milyon kere milyon üremişti ve bu geçiş ebediyete kadar sürecekti. Aynı vagonlar, aynı pencereler, aynı yüzler ... Aynı vagonlar, aynı pencereler, aynı yüzler, aynı yüzler, aynı donuk bakışlar.

Hele o ses... Hele o erkekçe, bir bakıma güzel, bir bakıma harikulade fakat insana ait değilmişçesine canlılığını kaybetmiş, bu yüzden de melankoliden çok daha ezici, çökertici bir tesir yapan ses!.. Bu ses mezarda bile kulaklarını bırakmayacak gibiydi:

"Adı Yemen'dir,

Gülü çemendir ... "

Bozüyüklü bir topal saatlerce, hangi saatlerce? Günlerce tekrarlayıp durmuştu:

"Adı Yemen'dir,

Gülü çemendir,

Giden gelmiyor

Acep nedendir?"

Keşke gelmek olmasaydı. Gelmek mi denir buna?

(...)

Ve aynı vagonlar, aynı pencereler, aynı yüzler önünden geçiyor; geçiyor, tekrar geçiyordu. Salih o trenden ayrılmak istemiyor, inmemiş olmak, gitmek, gitmek, gitmek istiyordu çünkü.

(...)

Tarık Buğra, *Küçük Ağa*

1. Okuduğunuz metinde bir üslup özelliği olarak yinelenen kelimelerin varlığı dikkat çekmektedir. Sizce "aynı", "milyon" ve "geçiyor" kelimelerinin yinelenmesi metne nasıl bir anlam katmıştır?

2. Metnin birinci paragrafındaki durumu, yinelemeler kullanmadan anlatmayı deneyiniz. Her iki metin arasındaki farklılıkları karşılaştırınız.

3. Metinde "Yemen Türküsü"ne gönderme yapılarak metinler arası bir ilişki kurulmuştur. Metin içerisinde yapılan bu gönderme, metne nasıl bir anlam katmaktadır?

Hazırlayan: *Salih NURDAĞ*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	DEĞERLER	25 dk.
Amacı	Metindeki millî ve manevi değerleri belirleyebilmek ve bu değerlerle ilgili çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

OSMANCIK

(...)

Sözün tam burasında, ses Osman'dan ayrılıyor, yeniden Ede Balı oluyor: Ede Balı Osman'ı uyandırmaya, uyarmaya koyuluyor:

— Öyle insanlar için dünya, elbet, akla sığmayacak kadar büyüktür ve ... daha öteleri ko bir yana ... Bursa'yı bile geç, Karaca Hisar dahi, öyle insanlar için şu gördüğün yıldızların en yakınından da uzaktır.

Ama Osman henüz uyanmamış ve ne değişmiş ne de kendisi olabilmiştir. Bunun olması için sesin tam Ede Balı olması ve dalgınlık sisinin gözlerinden çekilip Ede Balı'yı görmesi gerekmektedir. Yapıyor Ede Balı bunu:

— Sen onlardansın.

Osman, işte bu paylayan sesle Osmancıklaşıyor, öfkelenivériyor. Fakat karşı hamle daha atiktir ve pervasızdır:

— Öfkenle avunuyorsun. Gücünü, kuvvetini öfkelerinle avutuyor, çürütüyorsun. (…) Rum ve Germiyan delikanlılarının senden korkuları yetiyor sana. Ömrünü harcıyorsun; Allah'ın emanetine ihanet ediyorsun. Sokakta, pazarda, düğünde, dernekte, avda, seyranda bir laf atışması, hoşuna gitmeyen bir davranış olmaya görsün, tokadın, sillen, kılıcın, kaman hazır. Üç beş Rum, birkaç Germiyanlı tepeledin yahut kaçırdın mı, yiğitsin gayrı... İşin tamam, için rahat. Çürüyorsun oysa.

Osman başını kaldırmış bakıyor. Öfke sendelemekte, yalpalamaktadır; ne yapacağını, ne diyeceğini bir türlü bulamıyor. Ve Ede Balı'yı, yıldızların isimsiz aydınlığında, hiçbir günün, hiçbir vaktinde görmediği kadar görüyor: Ede Balı'yı görüyor ama gördüğü kimdir, hatta nedir, bilemiyor.

O, sanki babası Ertuğrul'dur. Yok, ama babası değil babasından ve babasının gaza yoldaşlarından dinlediği, dedesi Süleyman Şah'dır; dedesinin babası Kaya Alp'dır ve birbirlerinin babası, Kızıl Buğa'dır, Bayıntur'dur, Aykuluk'tur, Doğan'dır; kısacası Yafes'den Nuh'a kadar bütün ceddidir, der Ede Balı. Bütün ceddi, bu, yıldızların aydınlattığındadır. Ve bütün yörede çıt yoktur, bütün yöre ve Osman sadece bu sese kalmıştır:

— Hey Osmancık, yiğit yiğit, tek yiğit öfkesini yenendir; gücünü, kuvvetini, gönlünü, başını öfkesinden arındırandır; benliğinden sıyrılan kuldur.

Ve susuyor; artık konuşmayacakmış gibi, yokmuş gibi. Gerçekten de, Ede Balı artık orada değildir ve sanki, orada değildi; Osman'ın omuz başındaki bir gölge idi de onu düşüren ışık sönüvermişti; gölge yıldızların ötesine kaymıştı… sanki.

Şimdi, aşağıdan, dipsiz karanlığın altından uğultular gelmektedir. Ardındaki çamlık uğuldamaktadır. Ulupınar'ın yanındaki alevleri artık yoktur, o alevlerin aydınlattığı masal karaltıları eriyip gitmiştir. Yaylaktan köpek sesleri gelmektedir. Çok, çok uzaklardaki bir tepenin ardından, altın bir yay gibi bir hilal doğmuştur. Osman onu görüyor ve Osman onu, ikinci sefer tam başının üstünde görüyor: Bunca

zaman nasıl da çabucak geçivermiştir, hiçbir şey yapmadan ve belli bir cümle bile kuramadan?

Ama Osman, gene de, bir şeyler düşünmüş ve çok, çok önemli bir şey yapmış gibidir... Öyle hissediyor kendini... Hiçbir şey söyleyemeden.

(...)

Tarık Buğra, *Osmancık*

1. Metinden hareketle Türk devlet geleneği ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

2. Cumhuriyet Dönemi'nde yazılan bu metnin başka bir dönemin gerçekliğini anlattığını hangi ifade ve unsurlardan tespit edebilirsiniz?

3. Tarihî bir olayı, devri, kişiyi araştırmak için birinci kaynak olarak romanlara müracaat edilebilir mi? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

4. Siz Ede Balı'nın yerinde olsaydınız Osman'a başka hangi nasihatlerde bulunurdunuz?

Hazırlayan: *Salih NURDAĞ*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	METİN, GERÇEKLİK VE DEĞERLER	25 dk.
Amacı	Metindeki millî ve manevi değerleri belirleyebilmek ve metnin gerçeklikle ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

SEVGİLİ ARSIZ ÖLÜM

Huvat Aktaş'ın bir gündüz bir gece süren yolculuğu, bir öğle vakti Alacüvek Köyü ağılının başında son buldu. Bu kez masmavi bir otobüsle çıkagelmişti köye. Otobüs, yol boyunca epeyce toz yutmuştu ama yine de güneşin kızgın ışıkları altında ayna gibi parlıyordu. Köylüler, hayatlarında ilk kez gördükleri bu garip şey karşısında ilkin dehşetle irkildiler. Bu şaşkınlık anında dua okuyup sağa sola üfürenlerin, (...) yanı sıra, otobüsün sağını solunu elleme cesareti gösterenler de çıktı. Huvat Aktaş otobüsün köylüler üzerinde yarattığı etkiden öyle çocuksu bir sevinç duydu ki sonunda duman rengi elbisesinin, foter şapkasının fark edilmemesine içerlemeyi bir yana bıraktı. Yanında getirdiği şoförün de yardımıyla otobüs ve yararları hakkında uzun açıklamalara girişti. Bagaj kapaklarını açıp içini göstermesine, motor kapağını kaldırıp herkese tek tek baktırmasına rağmen birkaç hevesli dışında -onlar da çoluk çocuktu- çoğunluk otobüse binmemekte ayak diredi. O zamana kadar Alacüvekliler, bir yerden bir yere eşek sırtında gitmeye bile pek alışık değillerdi. Gidip geldikleri yerler kasaba dışında iki adımlık yoldu. Kasabaya da öyle sık gidip geldikleri yoktu zaten. Üstelik bu uzun yolu kısaltmak için iyi de bir kolaylık bulmuşlardı. Köyden çıkar çıkmaz arkalarından azgın bir boğa geliyormuş gibi seğirtiyorlardı. Bitkin düşünce kocaman bir kayayı sırtlayıp bir zaman tıslaya tıslaya yürüyorlardı. Kayayı bir yana atar atmaz kendilerini kuş gibi hafiflemiş hissediyor, yeniden seğirtiyorlardı. Bu yüzden otobüse karşı korkularını çabucak atamadılar. Ama otobüsle yolculuk etmenin zevkine varınca da yürümenin ne kadar yararsız ve yorucu bir iş olduğunu çok çabuk anladılar. Tarlaya, bağa, hatta ağıla bile otobüsle gidip gelmeye başladılar. Doğrusu, Huvat'ın şimdiye kadar köye getirdiği yeni şeyler içinde otobüsün üstüne yoktu. İlk kez, bir soba getirmişti. Sobayı, insanları kışın tandır başına toplaşmaktan kurtaracak önemli bir icat olarak kabul etmişti. Ama köylüler, sobayı öyle soğukkanlı karşılamışlardı ki Huvat deliye dönmüştü. Başına toplananlara sobanın yararını anlatabilmek için bir ton dil dökmüş, ayağının tozuyla yarım samanlık keven otunu yakıp kül etmişti. O kızgınlıkla köyden çıkıp gitmiş, bir daha adımını atmayacağına dair su gibi yemin içmişti. Ama günün birinde koltuğunun altında kocaman bir kutuyla çıkıp geldi. Konuşan kutu Alacüvek'in altını üstüne getirdi. Herkes uykudan, yemeden içmeden kesildi. Korkudan yüreği ağzına gelen iki gelin çocuk düşürdü. Köyün yarısından çoğu radyonun başında fenalık geçirdi.

(...)

Latife Tekin, *Sevgili Arsız Ölüm*

1. Metnin anlatıldığı döneme dair düşüncelerinizi metinde anlatılanlardan yola çıkarak belirtiniz.

2. Metinde kullanılan gerçek ve gerçek dışı unsurlar metnin inandırıcılığını nasıl etkilemiştir?

3. Edebî metinler ait oldukları milletin millî ve manevi değerlerini yansıtmalı mıdır? Niçin?

4. Bir romanda millî ve manevi değerlerinize aykırı ifadeler gördüğünüzde onu okumaya devam edip etmeyeceğinizi nedenleriyle belirtiniz.

Hazırlayan: *Salih NURDAĞ*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.13. Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	OKUR VE YORUM	20 dk.
Amacı	Metnin içeriği ile ilgili tespit ve görüşlerini ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

KARAMAZOV KARDEŞLER

(...)

Benim düşündüklerimden yana tasalanmayın. Üzüntünüzün içtenliğine kesinlikle inanıyorum. Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Bazen, gözlerimi kapayıp herkes inanıyor ama bu inanç nasıl doğdu, diye düşünüyorum. Bazıları, inancın güya korkunç birtakım doğa gösterilerinin verdiği ürküntüden doğduğunu, aslında inanacak bir şey olmadığını ileri sürüyor. Kendi kendime düşünüyorum: Ömrüm boyunca inanarak yaşadım, ya ölünce hiçbir şey bulamazsam bir yazarın dediği gibi, "Sadece mezarımda dulavrat otları biterse…" Korkunç, değil mi? İnancımı nasıl yeniden kazanabilirim? Ben ancak çocukken hiçbir şey düşünmeden körü körüne inanırdım. Şimdi nasıl, neyle bir kanıt bulabilirim? Ayaklarınıza kapanarak bunu yalvarmak için size geldim. Bu fırsatı kaçırırsam hayatımda bir daha kimse bana cevap veremez. Bir kanıt, inandırıcı bir kanıt arıyorum. Ne kadar mutsuz olduğumu anlatamam! Bakıyorum, kimsenin umurunda değil, hemen hemen kimsenin tasalandığı yok, yalnız ben dayanamıyorum. Büyük bir acı bu! Şüphesiz çok acı. Fakat kanıtlanması imkânsız; tecrübeyle aklınıza yatabilir. Nasıl? Ne şekilde?

Yararlı bir sevgiyle… Yakınlarınızı hep artan bir çabayla sevmeyi deneyin, içinizdeki sevgi çoğaldıkça Tanrının varlığına da ruhun ölmezliğine de aklınız yatmaya başlar. İnsanları sevmekte tam bir nefis feragatına varabilirsiniz yüzde yüz inanırsanız ruhunuz artık hiçbir şüpheyle kararmaz. Bu denenmiştir, tartışmasız böyledir. İş gören sevgi mi? Bir sorun da bu, hem de ne sorun!.. Bakın, insanları o derece severim ki inanır mısınız, bazen her şeyi, neyim var neyim yok her şeyi, hatta Lise'i (Layz) bile bırakıp hemşire olmayı hayal ederim. Gözlerim kapalı, düşünüp hayal kurarken o dakikalarda kendimde yenilmez bir güç hissederim. Hiçbir irinli çıban gözümü korkutamaz. Yaraları kendi elimle yıkar sararım. Acı çeken hastaların yardımına koşar, yaralarını öperim… Başka şeyler değil de bunlar üzerine hayal kurmanız bile yeter. Bakarsınız bir gün tesadüfen bir iyilik yapıverirsiniz.

Kadın,

— Evet ama böyle bir hayata uzun zaman dayanabilir miyim, diye hararetle kendinden geçerek devam etti. En önemlisi, en çok acı vereni de bu… Gözlerimi kapayarak kendi kendime, "Bu yolda yürümeye ne kadar zaman devam edebilirdim?" diye soruyorum. "Yaralarını yıkadığın hasta sana hemen teşekkürlerle karşılık vermez, tersine, insan sever hizmetine değer, önem vermeden sana eziyete, huysuzluğa, bağırıp çağırmaya hatta seni oradaki üstlerine şikâyet etmeye kalkarsa (hastaların çoğu da yapar bunu) o zaman ne olacak? Sevgin devam edecek mi?" Kendi kendime, içim ürpererek, insanlara sevgim uğruna çalışmaktan beni soğutacak tek şeyin nankörlük olduğu karşılığını verdim. Kısacası, sadece ücret karşılığı çalışan bir işçiyim, emeğimin bedelini hemen isterim. Beni takdir etmeli, sevgime sevgiyle karşılık vermeliler. Başka türlü sevemem ben! Kadın kendini yerme nöbetine tutulmuş gibiydi, içten konuşuyordu. Susarak nerdeyse alaylı bir kesinlikle Staretz'e (Staretz) baktı. Staretz, söylediklerinizin tıpkısını bana önceleri bir doktor anlatmıştı, dedi. Yaşlı, akıllı bir adamdı. Sizin gibi açık, şaka eder gibi ama hüzünlü bir şaka havasıyla konuşuyordu. "İnsanlığı sevdiğim hâlde kendi kendime şaşıyorum," diyordu. "Toplu olarak insanları sevdikçe kişilere karşı sevgim o oranda azalıyor. Hayalimde, olanca tutkumla insanlığa hizmet etmeyi kurduğum çok olmuştur, gerekirse bu uğurda kendimi feda edebilirdim. Gelgelelim, kimseyle aynı odada iki gün bile geçiremem; bunu deneylerimden biliyorum. Bana yaklaşan kimse kişiliğimi eziyor, özgürlüğümü sınırlıyormuş gibi geliyor bana. Yirmi dört saat

içinde en iyi insandan nefret edebilirim. Birinden, sofrada yemeği ağır yediği için, öbüründen, nezlesi var, durmadan burnunu temizliyor diye… İnsanlarla ilişkiye girer girmez onlara düşman kesiliyorum. Ama kişilere nefretim arttıkça genel olarak insanlığa sevgim o oranda artıyordu."

(...)

Dostoyevski, *Karamazov Kardeşler*

1. Metinde bahsedilen doktor, toplu olarak insanları sevdikçe kişilere karşı sevgisinin o oranda azaldığını ifade ediyor. Bu durumun sebebi sizce ne olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

2. Metindeki kadının insanlarla iyi ilişkiler kurma ve insanları sevme konusunda yaşadığı ikilemi ortadan kaldırmak için ona neler söylerdiniz?

3. İnsan sevgisinin birey ve toplum hayatına yansımaları neler olabilir? Görüşlerinizi örneklerle açıklayınız.

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.14. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAZAR-ESER İLİŞKİSİ	25 dk.
Amacı	Yazar ile eseri arasındaki ilişki hakkında çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU

(...)

Ben de o muayene odasının ve nice muayene odalarının önünde senelerce bekledim. Benim yanımda büyüğüm de yoktu. Yalnız başıma demir parmaklıklı kapıdan içeriye girerdim, dokuzuncu hariciye koğuşuna doğru ağaçların bile sıhhatine imrenerek yürürdüm, camlı kapıların garip bir beyazlıkla gözlerime vuran ve içimde korku ile karışarak yuvarlanan parıltıları arasında o dehlize girerdim ve yalnız başıma bir köşeye ilişirdim, kımıldamazdım, susardım, beklerdim, korkudan büzülürdüm, rengimin uçtuğunu hissederdim.

(...)

Beyaz gömlekli, güçlü kuvvetli adam parmağıyla beni de işaret etti, yüksek sesle çağırdı. Karanlık dehlizden beyazlıklarla dolu ve aydınlık muayene odasına girdim. Beyazlıklar ve madeni parıltılar. Yedi senedir bu işin teferruatını iyi öğrenmiş olduğum için vakit kaybettirmemeye mecbur, oturdum, soyundum ve sol dizimi çözmeye hazırlanan hasta bakıcı kıza uzattım. Dikkatim her vakitki gibi ikiye ayrıldı: Bir taraftan, dizimdeki sargının açılmasına, öte taraftan ellerini yıkayan operatöre bakıyordum. Yüzünde bıkkınlıkla sebatın kavgası var.

Hepsi konuşmadan, süratle işlerini yapıyor: Asistanlar deftere bir şeyler yazıyorlar, camlı dolapları karıştırıyorlar, hasta bakıcılar benimle meşgul ve pansumancı yerdeki kanlı pamukları süpürüyor.

Tıs yok. Arada bir madeni aletlerin tepsilerde çıkardıkları ince ve kırık sesler. Ve bir şırıltı, diğer kokuları yenen bir koku ve beyazlıklar: Beyaz duvarlar, beyaz demir masa, beyaz dolaplar, beyaz örtüler, beyaz sargılar, beyaz pamuklar, beyaz gömlekler…

Dizimdeki sargıyı çözüyorlar, her kat açıldıkça bacağım o kadar hafifliyor ki sargı tamamıyla çözüldükten sonra dizim uçuverecek, yerinde bulunmayacak sanıyordum.

Sargı çıktı. Sonra pamuk ve sonra gaz bezi çıkacak. Bu korku anı müthiştir. Dikildi. Hasta bakıcının elini tutmak istiyordum. Yüzüme tekdirle bakarak beni gözleriyle oyaladığı anda, birdenbire pamuğu çekti ve çıkardı. Fakat asıl mesele gaz bezini çıkarılmasındadır: Yaralı et, iki obur dudak gibi gaz bezini emer, bırakmaz ve bu dudaklar kurumuş ifrazatın tutkalıyla birbirine yapışmıştır, kilitlenmiştir.

Vücudum büyük bir korkuyla öne doğru eğildi ve dizimin üstüne kapandı. Bana doğru gelen operatörü görerek saygı ve utançla biraz doğruldum.

Yaklaştı:

— O! Sen misin? Ne var gene? Bacağın azdı mı? Ellerini kalçasına koyarak yaranın açılmasını beklerken sordu:

— Fistül var mı?

— Üç tane.

— Akıntı?

Çok var. Her gün…

Bir çığlık kopardım. Yara açıldı. Operatör eğildi ve benim pek iyi anladığım vahim bir teşhis yerine geçen manalı bir sesle mırıldandı: "Hımm…"

Hava dokundukça yaralı çıplak et derisiz gibi ürperiyor ve benden fazla korkuyordu. Daha büyük acılara hazırlanıyordum. Her yaradan içeriye bir sonda girecektir ve kemikteki çürüğe kadar dayanacaktır.

(...)

Peyami Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*

1. Çocukluğunda kolundan ciddi bir rahatsızlık geçirdiği bilinen Peyami Safa'nın, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nda, bacağındaki rahatsızlık yüzünden büyük acılar çeken bir çocuğu anlatması, eserin otobiyografik bir roman olarak değerlendirilmesi için yeterli midir? Neden?

2. Romanın, başkahramanın dilinden anlatılması ve eser boyunca bu başkahramanın adının hiç geçmemesi gibi özellikler bu kahramanın Peyami Safa'nın kendisi olduğu anlamına gelir mi? Görüşlerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

3. Bir sanatçıyla ilgili psikolojik gerçeklere sanatçının eserlerinden yola çıkarak ulaşmak mümkün müdür? Okuduğunuz metni de göz önünde bulundurarak açıklayınız.

4. Bir hastalık, okuduğunuz metnin kurgusunda önemli bir yere sahiptir. Yaşadığımız COVID-19 salgınının hayatımızda, ilişkilerimizde ve duygularımızdaki yeri konusunda neler söylersiniz? Bir roman yazarı olsaydınız bu salgını eserlerinizde işler miydiniz? Neden?

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.14. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAZAR VE MİLLÎ KÜLTÜR	20 dk.
Amacı	Metin incelemesinden hareketle yazar-metin ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

GÜN OLUR ASRA BEDEL

Sarı-Özek'in yerlileri olan Kazaklar ise ülkelerini terk etmemiş. Yeni yeni kuyular kazıp su buldukları yerlerde toplanmışlar. Yine de pek tenha imiş. Sarı-Özek ancak savaştan sonra, su taşıyan tankerler işe koyulduğu zaman başlamış. Tanker sürücüsü bölgeyi iyi tanırsa otlakta, üç dört ayrı yerdeki sürülerin su ihtiyacını karşılıyormuş. Büyük sürü sahipleri, çevredeki sovhozlar ve kolhozlar o zamanlar buralarda mandıralar kurmayı, böyle bir yatırımın neye mal olacağını ve risklerini bile düşünmüşler. İyi ki bunu düşünürken epey zaman kaybetmişler ve bu arada Ana-Beyit yakınlarında bir şehir oluşuvermiş. "Posta Kutusu" diyorlardı bu adsız şehre. "Posta Kutusu'na gittim.", "Posta Kutusu'ndan geldim.", "Posta Kutusu'ndan şunu aldım, bunu aldım." diyorlardı. Posta Kutusu zamanla büyümüş, bir asfalt yolla bir yandan uzay üssüne, öbür yandan demir yoluna bağlanmış ve buraya yabancıların girmesi yasaklanmıştı. İşte Sarı-Özek'te bu defa endüstrileşmiş bir yerleşim kurulması böyle olmuştu.

Orada geçmişten kalan tek iz Ana-Beyit mezarlığı idi. Devenin çift hörgücü gibi tıpatıp birbirine benzeyen ve bu yüzden Ekiz Tübe (İkiz Tepe) denilen iki tepenin üzerindeydi Ana-Beyit. Bu mezarlık bölgenin en kutsal mezarlığı sayılıyordu. Eskiden bazı aileler ölülerini buraya öyle uzak yerlerden getirirlerdi ki cenaze alayı geceyi bozkırda geçirmek zorunda kalırdı. Ve ölünün yakınları merhumu Ana-Beyit'e gömmüş, ona böyle saygı gösterebilmiş olmaktan haklı bir gurur duyarlardı. Halk içinde en çok sayılan, sevilen, bilgili, haklı bir üne sahip insanlar buraya gömülürlerdi. Her şeyi bilen ve bölgeyi çok iyi tanıyan Yelizarov bu mezarlığa 'Sarı-Özek Ana Kabri' derdi.

O gün, Boranlı demiryolu istasyonundan çıkıp bozkırda ilerleyen develi, traktörlü, kazma makineli ve köpekli tuhaf cenaze alayı, işte oraya gitmekteydi.

Cengiz Aytmatov, *Gün Olur Asra Bedel*

1. Yazarın eserinde, yaşadığı coğrafyanın geçmişine ve diğer özelliklerine dair bilgiler vermesinin gelecek nesiller açısından faydaları neler olabilir? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

2. Yazarın eserinde, yaşadığı toplumun kutsal saydığı değerleri hakkında bilgi vermesini, kültürel unsurların gelecek nesillere aktarılması açısından değerlendiriniz. Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

3. Yazarın geçmişte yaşanan olayları anlatmasını ve kültürel değerleri ön plana çıkarmasını, toplumda millî bilinç oluşturması açısından doğru buluyor musunuz? Neden?

5.ÜNİTE > Roman | Kazanım A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAZIM VE NOKTALAMA	20 dk.
Amacı	Noktalama işaretlerinin işlevleri ve yazım kurallarının gerekliliği ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

ÖLÜ CANLAR

(...)

Tentetnikov'un sağlıklı, güçlü atlarının çektiği kolyaska önce meşe koruluğundan, sonra yeşermeye başlamış ekin tarlalarının arasından, en sonra da göz erimine doğru engin kırların görünüp yittiği tepeler arasından geçerek, iki yanı ıhlamurlu geniş yolu da geride bırakıp Çiçikov'u (Çiçikov) generalin çiftliğine ulaştırdı. On versta yarım saatten biraz fazla sürdü ve köye yaklaşırken iki yana ıhlamurlu yol sağa doğru kıvrılıp alt bölümleri sazlarla sepet gibi örülmüş servili bir yola dönüştü ve gidip büyük bir dökme demir kapının önünde durdu. Kapının nakışlarından generalin sekiz Korint sütunlu evinin göz alıcı ahşap oymalarla süslü ön cephesi görünüyordu. Hiçbir şeyin eskimesine fırsat tanımayan, her şeyi durmamacasına yenileyen yağlı boya kokuyordu her yan. Tertemiz avlu, parke kaplı bir salonu andırıyordu. Evin merdivenlerine yanaşan arabadan çevik ama saygılı bir tavırla inen Çiçikov, gelişinin generale bildirilmesini istedi, onu doğruca generalin çalışma odasına aldılar.

General yapılı bir adamdı ve bu Çiçikov'u şaşırttı. Ahududu rengi, siyaha çalan koyu kırmızı bir ropdöşambr giymişti üzerine. Aydınlık, yiğit bir yüzü, hafif ağarmış uzun bıyık ve favorileri vardı. Saçları kısa, hele ensesinde büsbütün kısa kesilmişti. Üç kattı ensesi. Üç kalın, yatay kırmadan oluşuyordu! Boynu geniş ve kalındı, kısacası uzun hizmet yıllarının bütün görkemini üzerinde taşıyan, ense kulak yerinde denilen adamlardandı. Sesi bas ve hafif kısıktı. Hâli, hareketleri tam generalceydi. General Betrişçev'in (Betrişçev) bütün günahkârlar gibi, hepimiz gibi hem üstünlükleri hem de eksikleri vardı. Rus insanında hemen hep olduğu gibi tam bir gelişigüzellik, rastgelelik içindeydi bu özellikler onda. Gönlü yücelik, fedakârlık, cömertlik, zekâ, zor anlarda cesaret, gözü karalık gibi üstün birtakım özellikler; bencillik, aşırı özsaygı, gurur, kibir, mevki ve ün düşkünlüğü gibi hemen herkeste bulunabilecek birtakım eksiklerle iç içeydi. Askerlik hizmetinde onu geride bırakanları sevmez, onlardan iğneleyici, alaycı, zehirli bir dille söz ederdi. Bu konuda payına en acımasız eleştirilerin düştüğü kişi, akıl ve yetenek yönünden kendinden aşağı gördüğü ama rütbece onu geride bıraktığı gibi, ayrıca iki ilin birden valiliğine atanan eski silah arkadaşlarından biriydi. Üstelik tersliğe bakın ki onun köyünün bağlı olduğu il de bu iki ilden biriydi, böylece o da kendini bir anda bu yeteneksiz silah arkadaşının yönetimi altında buluvermişti. Bunun öcünü almak için her fırsatta onu iğneliyor, onunla alay ediyor, yayımladığı her emri eleştiriyor, her uygulamasını aptalca buluyordu. İyi yürekli ama alaycı bir adamdı general. Yarışmayı, yarışta kazanmayı, parlamayı, parmakla gösterilmeyi, zekâsının övülmesini, başkalarının bilmediği şeyleri bilmeyi sever, kendisinin bilmediği şeyleri bilenleri sevmezdi. Kısmen yabancı bir eğitim alarak yetişmişti ama tam bir Rus beyzadesi rolü oynamak isterdi. Karakterindeki bu iniş çıkışlar, bu apaçık karşıtlıklar nedeniyle görevi sırasında kaçınılmaz olarak pek çok tatsızlıkla karşılaşmış, bir kez bile kabahati kendinde arama olgunluğu göstermeden hep karşıtları olarak gördüğü birilerini suçlamış, sonuçta da emekliliğini isteyip ordudan ayrılmıştı. O burnundan kıl aldırmaz, azametli havalarını emekli olduktan sonra da sürdürmüştü. Üzerinde ister redingot, ister frak, ister ropdöşambr olsun duruşunda, tutumunda hiçbir değişiklik olmazdı. Sesinden bedeninin en küçük hareketlerine dek her hâlinde karşısındakilerde saygı değilse de en azından ürkeklik yaratan buyurgan bir hava vardı.

(...)

Gogol, *Ölü Canlar*

1. Metinden alınan aşağıdaki bölüm herhangi bir noktalama işareti kullanılmadan yazılmıştır. Noktalama işaretlerinin kullanılmasının bu cümlelerin anlaşılırlığına ve okunabilirliğine etkileri neler olabilir? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

"Rus insanında hemen hep olduğu gibi tam bir gelişigüzellik rastgelelik içindeydi bu özellikler onda Gönlü yücelik fedakârlık cömertlik zekâ zor anlarda cesaret gözü karalık gibi üstün birtakım özellikler bencillik aşırı özsaygı gurur kibir mevki ve ün düşkünlüğü gibi hemen herkeste bulunabilecek birtakım eksiklerle iç içeydi."

2. Ders kitaplarında yer alan metinlerin yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin kavratılmasına katkıları neler olabilir? Verilen metinden yola çıkarak görüşlerinizi belirtiniz.

3. Günümüzde, özellikle sosyal medyada kullanılan emojilerin, yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin doğru kullanımlarının öğrenilmesi üzerindeki etkileri nelerdir? Görüşlerinizi günlük hayattan örneklerle ifade ediniz.

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

5.ÜNİTE > Roman *Kazanım A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**DİL BİLGİSİ ÇALIŞMALARI**	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle zamirlerin kullanımı, yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin işlevleri konularında çıkarımda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

ÇALIKUŞU

Dördüncü sınıftaydım. Yaşım on iki kadar olmalıydı. Fransızca muallimimiz Sör Aleksi bir gün bize yazı vazifesi vermişti. "Hayattaki ilk hatıranızı yazmağa çalışın. Bakalım neler bulacaksınız. Sizin için güzel bir hayat temrini olur." demişti.

Hiç unutmam: Yaramazlığımdan, gevezeliğimden bıkan sörler o sınıfta beni arkadaşlarımdan ayırmışlar, bir köşede tek kişilik küçük bir sıraya oturtmuşlardı.

Müdirenin söylediğine göre "ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmamayı, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğreninceye kadar" orada bir sürgün hayatı geçirmeğe mahkûmdum.

Bir yanımda kocaman bir tahta direk vardır. Ne yapılsa baştan çıkarılmasına imkân olmıyan ve ara sıra çakımın ucuyla ötesine, berisine açtığım yaracıklara stoik bir vakarla tahammül eden sessiz sedasız, ağırbaşlı ve upuzun bir komşu.

Öte yanımda manastır terbiyesinin istediği serin ve mağmum loşluğu temin için yapılmışa benziyen ve pancurları hiç açılmıyan bir uzun pencere dururdu. Ehemmiyetli bir keşif yapmıştım. Göğsümü sıraya yaslayıp çenemi biraz yukarı kaldırdığım vakit pancurların arasından gökyüzünü bir parçasıyle bir büyük akasyanın yaprakları arasından tek bir apartman penceresi ve bir balkon parmaklığı görünürdü.

Doğrusunu söylemek lâzım gelirse manzara hiç de zengin değildi. Pencere her zaman kapalı durur, balkon parmaklığına hemen daima bir ufak çocuk şiltesi ile yorgan asılırdı.

Fakat ben, bu kadarından da memnundum.

Ders esnasında ellerim çenemin altında kilitli, Sör hocalarıma çok ruhani görünmesi gereken bir vaziyetle gözlerimi göğe -pancur aralıklarından görünen hakikî gökyüzü- uydurduğum zaman, onlar bunu bir uslanma başlangıcı sanarak sevinirlerdi. Ben de onları atlatarak bizden gizlemeğe çalıştıkları hayatı seyrediyormuşum gibi bir şey, bir atlatma ve intikam zevki duyardım.

Reşat Nuri Güntekin, *Çalıkuşu*

1. İlk defa 1922'de yayımlanan, 1993'teki baskısından alıntı yapılan bu eserdeki "yazmağa, geçirmeğe, olmıyan, benziyen, pancur, açılmıyan, payçasıyle, lâzım, ruhanî, hakikî, gizlemeğe" kelimeleri günümüzde "yazmaya, geçirmeye, olmayan, benzeyen, panjur, açılmayan, parçasıyla, lazım, ruhani, hakiki, gizlemeye" şeklinde kullanılmaktadır. Eski eserlerden alıntı yapılırken zamanla değişime uğrayan kullanımların ve yazımı yanlış kabul edilen kelimelerin değiştirilmesi bir gereklilik midir yoksa eserin orijinal hâli mi okuyucuya yansıtılmalıdır? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle ifade ediniz.

2. Aşağıdaki cümle okuduğunuz metinden alınmıştır. Bu cümlede kullanılan tırnak işaretinin işlevini ilgili boşluğa yazınız. Bu işaretin diğer işlevlerini önceki bilgilerinizden hareketle kendi cümlelerinizle ifade ediniz.

"Hayattaki ilk hatıranızı yazmaya çalışın. Bakalım neler bulacaksınız? Sizin için güzel bir hayat temrini olur." demişti.

3. Aşağıda metinden alınmış cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde geçen zamirlerin altlarını çizerek türlerini ilgili boşluğa yazınız.

"Sör Aleksi bir gün bize yazı vazifesi vermişti."

Müdirenin söylediğine göre "ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmamayı, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğreninceye kadar" orada bir sürgün hayatı geçirmeğe mahkûmdum.

"Ders esnasında ellerim çenemin altında kilitli, Sör hocalarıma çok ruhani görünmesi gereken bir vaziyetle gözlerimi göğe-pancur aralıklarından görünen hakiki gökyüzü-uydurduğum zaman, onlar bunu bir uslanma başlangıcı sanarak sevinirlerdi."

"Hayattaki ilk hatıranızı yazmağa çalışınız. Bakalım neler bulacaksınız?"

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

Etkinlik İsmi	KELİMELER VE BİZ	25 dk.
Amacı	Kelimelerin anlam özelliklerini, çağrışım değerlerini fark edebilmek ve kelimeleri bağlam içerisinde farklı anlamlarda kullanılabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Ertuğrul Faciası" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

ERTUĞRUL FACİASI
(BEŞİNCİ BÖLÜM)

ANLATAN: Ertuğrul, Temmuz 1889 başlarında İstanbul'dan hareket etti. Kumandan Amiral Osman Paşa, Padişah'ın yolladığı nişan ve hediyeleri, Tokyo'ya giderek Japon imparatoruna takdim etti. Nihayet 14 Eylül 1890 günü yurda dönmek üzere Yokohama Limanı'ndan ayrıldı. (Gemilerin uğurlama düdükleri)

OSMAN PAŞA: Grandi direği, ıskaçasından çöktü, bütün çarmıhları boşandı. Çarmıhları birbirine bağlayarak tehlikeyi önlemeye çalıştık.

SÜVARİ: Kemerelerden birkaçı kırıldı. Baş omuzluk çapa tahtalarının başları suğralarından fırladı, koptu.

OSMAN PAŞA: Tehlikenin en müthişi kömürlüklerde idi. Kömürlüklere külliyetli miktarda su giriyor, makine bu suyu basmaya yetişemiyor ve su tulumbalar, bakraçlar, gerdellerle boşaltılmaya çalışılıyordu.

BİNBAŞI NURİ BEY: Şimdi her şey bu suyun önlenmesine bağlıydı.

OSMAN PAŞA: Bu dehşet içinde onu da düşündük: İlk emin limana sığınmak! İki liman vardı, biri Yokohama, öteki Kobe. Yokohama'yı geride bırakmıştık; Kobe önümüzde, ilerdeydi. İkisi de aynı mesafe... İlerdeki Kobe'ye sığınmamız daha uygun olurdu.

BİNBAŞI NURİ BEY: Ne ekmek, ne su! Bütün gemi aç, susuz çalışıyordu.

SÜVARİ: Oşima Feneri'ni dönebilseydik Kobe Limanı'na girebilir, şiddetli fırtınayı atlatabilirdik.

BİNBAŞI NURİ BEY: Fakat dalgalar ve rüzgâr, bizi o deniz ejderi Funakora kayalıklarına sürüklüyordu.

SÜVARİ MUAVİNİ: Ümidimizi kestik. Subaylar, erler yorgunluktan bitkindiler.

BİNBAŞI NURİ BEY: O esnada, ilerde, sancak baş omuzluğu ufkunun karanlıklarında Oşima Burnu'nu seçmeye başlamıştık.

OSMAN PAŞA: Avını bekleyen azgın bir ejder gibi uzayıp kıvrılıyordu.

SÜVARİ MUAVİNİ: Bir ikaz gibiydi fener. Burnun çevresi, yarım mil mesafeye kadar kayalıklar, banklarla doluydu. Ve fener, seslenir gibiydi: Dikkat, tehlike var! Dikkat, tehlike var!

OSMAN PAŞA: Tehlikenin en büyüğü gemideydi. Tekne dayanıksızdı, makine dairesini sular basmıştı.

SÜVARİ: Yükselen sulardan ocaklar sönmeye başlamıştı. Kazanda kalan birazcık buhar, makineyi işletemez hâle gelmişti.

İMAM: Ben geminin imamı Hâfız Ali! Gece bastırmıştı. Gemi "Fayrap! Fayrap!" diye inliyordu sanki. Gemi gacırdıyor, seyyar bir tabut gibi, sallana sarsıla yürümeye çalışıyordu. Amiral Osman Paşa, süvari beyler, geminin ileri gelen subayları, kaptan köprüsünde toplanmış; acıklı, heybetli bir sessizlik içinde, vazifelerini sürdürüyorlardı. Her dakika haberciler geliyor ama hiç biri bir ümit getirmiyordu.

OSMAN PAŞA: Su yükseliyor. Subaylardan, güverte kısmı tulumbalarla... Makine kısmı yarı bellerine kadar su içinde çabalıyor, istim kaldırmaya uğraşıyorlar.

SÜVARİ: Fakat gemi yalnız fırtınaya, dalgalara boyun eğiyor; fen ve sanata isyan ederek yalpalıyor, sendeliyordu. Bir bordası üzerine, hemen alabora olacak gibi devrildiği zaman… Ah, anlatamayacağım!

SÜVARİ MUAVİNİ: Sanki bitkin ölü, son bir gayretle titreye titreye, gacırtılar içinde doğrulmaya çalışıyor fakat yediği ikinci bir korkunç darbe yüzünden, öte tarafına yıkılıyordu.

OSMAN PAŞA: Karanlıktı, çok karanlık. 21 suları.. (Korkunç bir gümbürtü. Feryatlar. "Eşhedü En Lâ İlâhe İllâllah" sesleri. Sessizlik.)

(...)

Behçet Necatigil, *Ertuğrul Faciası*

Kelime Dağarcığı:
ıskaça: Yelkenli gemilerde direklerin alt uçlarının içine oturtulduğu yuva. **fayrap:** Gemilerde ateşçiye ateşi harlandırması için verilen komut. **suğra:** Baş başa bitişik olarak gelen güverte veya kaplama tahtalarının aralarında, uzunluğuna oluşan açıklık. **çarmıh:** Ana direkleri tutan halat. **gerdel:** Kova. **grandi direği:** Geminin baştan ikinci direği. **kemere:** Gemi güvertesinin enine konmuş kirişlerinden her biri. **kalafatçı:** Geminin kaplama tahtaları arasını doldurup ziftleyerek su geçirmez duruma getiren kişi.

1. Aşağıda verilen kelimenin sizde uyandırdığı çağrışımları karşısındaki kutucuğa yazınız. Kelimeyi metindeki anlamının dışında başka bir cümle içinde kullanınız.

Kelime	Kelimenin Zihinde Çağrıştırdığı Kelimeler veya Kelime Grupları	Kelimenin Kullanıldığı Yeni Cümle
Haberci		

2. "Haberci" kelimesinin tek başına ifade edildiğinde zihnimizde birçok anlam çağrıştırmasını kelimenin hangi özelliği ile açıklayabilirsiniz? Gerekçelerinizi birkaç cümle ile yazınız.

3. "Fakat gemi yalnız fırtınaya, dalgalara boyun eğiyor; fen ve sanata isyan ederek yalpalıyor, sendeliyordu." cümlesinde geçen "boyun eğmek" deyiminin hangi anlamda kullanıldığını bağlamından hareketle ifade ediniz. Deyimi farklı bir anlama gelecek şekilde bir cümle içinde kullanarak metindeki anlamı ile karşılaştırınız.

4. "Gemi gacırdıyor, seyyar bir tabut gibi, sallana sarsıla yürümeye çalışıyordu." cümlesindeki "yürümeye" sözcüğünün yerine aynı anlamı karşılayacak farklı bir kelime kullanarak cümleyi tekrar yazınız.

Hazırlayan: *Mustafa ALTINGÖZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRO İLE TARİHSEL DÖNEM İLİŞKİSİ	20 dk.
Amacı	Tarihsel dönemin metne olan etkisini çözümleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Biga 1920" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

BİGA 1920

HASAN - Yusuf'u hallettik paşam. He deyin Hamdi'yi de temizleteyim. Bir anlık mesele.

AHMET - Hamdi Yusuf'a benzemez. Ortalık birden karışabilir. Hiç bir kıpırtı, hiçbir karışık durum çıkmamalı ortaya.

HASAN - Biz de bir şey yapmıyoruz ki paşam. Korksunlar istiyoruz azıcık. Ahmet Paşa'nın evine bir ziyaret yapmadan işe başlamazlardı. Bir gelenek olmuştu bu. Ne zaman başladığı, nerelerden doğduğu, nasıl sürüp gittiği bilinmez bir gelenek. Böyle oturur gördükçe işi azıtıyorlar. Hem herkes sabırsız artık. Ne zaman ne olacak bu silahlar?

AHMET - İstanbul'a bağlı her şey. İstanbul'dan haber bekliyoruz. Hele gelsin. Sevineceğin emirleri alırsın benden o zaman. Hem bu Hamdi'nin üstüne fazla varmaya da gerek yok. Kendi yanımıza çekmenin yollarını da bulmalıyız. Kaç adamı var? Niye bize karşı silah çeksinler ki?

(…)

AHMET - Ama iyi düşününüz.

HAMDİ - Düşündüm paşam. Korkmuyorum.

AHMET - Süphanallah. Deli olacağım. Yahu benim adımı ünümü bilirsiniz. Duydunuz, işittiniz.

HAMDİ - Duydum, işittim. Anzavur Ahmet Paşa'sınız. İngilizlere toprak satarsınız. Özür dilerim paşam, gübre satarsınız. Varlıklısınız. Ama yine de sizden korkmuyorum. Kul kuldan niçin korksun paşa hazretleri?

AHMET - Biliyor musunuz ki şu dakikada, şu kapının arkasından başlayarak tüm konağın çevresinde kırk tane silahlı adamım bekliyor. (...)

AHMET - Ne söyleyeceğinizi bekliyorum.

HAMDİ - Saat de epey olmuş. Eğer beş dakikaya kadar sokağa çıkıp yola düzülmezsem bizim iki yüz akılsız delikanlı devlethaneyi basacaklar. Buna neden engel olmayalım? Sonra demin söylediğiniz övgü dolu sözleri de geri alırsınız. (…)

HAMDİ - Oh sana bin şükürler olsun Tanrım.

AHMET - (*Saatine bakar.*) Beyefendi, iyi bir şekilde ayrılamadığımız için üzgünüm.

HAMDİ - Olabilir böyle şeyler. Ama kişisel keder ve üzüntünüzü konuğa dinletmek ayıptır paşam. Ancak yine de üzülmeyin. Ben çabucak hoş görmeye alışkınımdır. Yeter ki araya kin, öç sorunu karışmasın.

AHMET - Zaten aramızda ortak bir sorunumuz da yok. Boş yere birbirimize düşman olacak değiliz.

HAMDİ - Aramızda ortak bir sorun yok mu dediniz?

AHMET - Hayır, benim bildiğime göre hayır.

HAMDİ - Âlâ, dilerim bundan sonra da olmaz. Elinizi sıkabilir miyim?

(…)

Tuncer Cücenoğlu, *Biga 1920*

1. Bu metnin yazıldığı dönemle ilgili hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz? Gerekçelerinizle birlikte yazınız.

2. Bu metinde anlatılan tarihsel dönemin yazar tarafından olduğu gibi anlatıldığını düşünüyor musunuz? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

3. Siz bir tiyatro yazarı olsaydınız hangi tarihî dönemle ilgili eser yazmak isterdiniz? Bu eserinizde izleyici ve okuyuculara hangi mesajları verirdiniz?

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METNİN TARİHSEL DÖNEMLE İLİŞKİSİ	25 dk.
Amacı	Tarihî olayların metnin oluşumuna ve metindeki şahısların davranışlarına etkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Kösem Sultan" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

KÖSEM SULTAN

KÖSEM (Mehmet'i göstererek): Sultan Mehmet gibi bir aslan var ya…

BEKTAŞ: Aslanımız pek yavru daha.

KÖSEM: Anası var ya, Tanrıma şükür!

BEKTAŞ: Devlet gemisinin güvenle yol alması için tehlikelere alışmış biri bulunmalı dümende.

KÖSEM: İkisi de öğrenir zamanla. Her işin bir acemilik dönemi vardır. Kimse usta doğmaz dünyaya. Her iş yapıla yapıla öğrenilir ancak, (*Turhan'a doğru*) yemek pişirmek, dikiş dikmek de… (*Ağalara*) kılıç sallamak, ok atmak da…

KETHÜDA BEY (*Turhan'la Mehmet'e doğru bakıp*): Sultanım pek doğru söyler, bugün acemi olanlar ustalaşır zamanla.

MUSTAFA: Ancak, devlet Girit'te Venedik'le savaşır, Anadolu'ysa haydutlar elinde inler nicedir. Bu durumda…

BEKTAŞ (*tamamlayarak*): Ustalaşmak için gereken zamanın geçmesini beklemeye tahammülü yoktur kimsenin.

KÖSEM: Bilirim, devleti düşünürsünüz kendinizden önce, bilirim ki devlete bağlıdır herkesin bugünü de yarını da. Ve bilirim ki devlet demek sizler demeksiniz, ağalar ama neylersiniz ki başka çare yok.

BEKTAŞ: Devleti devlet yapan güçler devletin iyiliğini düşünürler ancak.

MUSTAFA: Düşünmek zorundadırlar. (*Turhan, Kethüda Bey'e yardım dilercesine bakar, Kethüda Bey iç geçirip başını öne eğince*)

TURHAN: Biz daha bu yolun başındayız, kılavuzluk etmek haddimiz değildir. Ne yapılacağını, nasıl yapılacağını bilemeyiz şimdilik. Yani bizden önce yola çıkanların ardı sıra yürümek daha güvenli gelir bize, şimdilik.

KÖSEM (*kendi kendine, Turhan'ın sözünü yankılarcasına*): Yani "şimdilik". Eksik olmasın ağalar! (*Turhan'a*) Padişahımız yorulmuştur, annesi. (*Turhan saygıyla eğilir, Mehmet'i elinden tutup götürürken Kösem, Murat'a*) Devlet çarkının başında bulunmalı o döndürecek olan.

MURAT (*eğilip*): Sultanım!

KÖSEM (*ağalara*): Asker ocağı da başsız bırakılmaya gelmez. (*Ağalar çıkarlarken*) Bektaş Ağa'yla görüşeceklerimiz var. (*Bektaş kalır.*) Aslında, Kara Murat'ı değil, seni sadrazam görmek isterdi gönlüm.

KÖSEM (*tahtı gösterip*): Bu bana mı, ben ona mı?

BEKTAŞ: O size siz de ona.

KÖSEM (*yarı kin, yarı alaylı*): Buyurmayı ne bilir o sultancıklar! Buyurmak… ha, aklımdayken Ağa... Mısır'a vali yapacağımız adam Mısır'da yükünü tutacak biri değil, bugün dahi zengin biri olmalı ki bu makam için bize ödeyeceği bedel Üsküdar'daki caminin yapımını hızlandırabilsin.

BEKTAŞ: Sultanımın işine uygun birini yakında bulacaktır bu kulunuz. Ancak…

KÖSEM (*anlayarak*): Dilediğini Van Valisi yapabilirsin. Ancak benim hakkım gözetilmek şartıyla.

BEKTAŞ: Benim olan her şey dahi sultanımındır. (*Kösem memnun, tahttan kalkarken*) N'olur, kalkmayın oradan!

KÖSEM (*gülerek kalkar*): Haddimizi bilelim, Ağa. Hem dilediğini sadrazam, dilediğini padişah yapan daha güçlüdür sadrazamdan, padişahtan.

(…)

A. Turan Oflazoğlu, *Kösem Sultan*

1. A. Turan Oflazoğlu tarafından yazılan, 1980 yılında ilk kez yayımlanan bu metin, 17. yüzyılda yaşanmış tarihî bir olayı konu almaktadır. Bu metinden hareketle bir sanat eserinin tarihî bir olayı konu edinmesinin sebepleri hakkında neler söylersiniz?

2. Metinde anlatılan tarihî dönemin siyasal yapısının Kösem Sultan'ın kişilik özellikleri ve davranışları üzerindeki etkileri neler olabilir?

3. Metinden hareketle "Sanat, topluma tutulan bir aynadır." sözünü kısaca açıklayınız.

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.3. Metnin tema ve konusunu belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA KONU VE TEMA	20 dk.
Amacı	Afişten yola çıkarak bir tiyatro eserinin içeriği ve konusu hakkında bilgi sahibi olabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Görseli dikkatlice inceleyiniz ve aşağıdaki soruları bu görsele göre cevaplayınız.***

Görsel 1: *Devlet Tiyatroları tarafından oynatılan "Midas'ın Altınları" adlı oyunun afişi.*

1. Bu görselde bulunan insan resimlerini dikkatlice incelediğinizde "Midas'ın Altınları" adlı eserin konusu ve içeriğiyle ilgili hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

2. "Midas'ın Altınları" adlı tiyatro eserinin afişi bu tiyatroya gitme konusunda sizde bir istek uyandırdı mı? Gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.

3. Bu afişin özelliklerini dikkate alarak siz de sevdiğiniz bir tiyatro eserinin afişini tasarlayınız.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.3. Metnin tema ve konusunu belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA TEMA VE KONU	20 dk.
Amacı	Tiyatronun yapı unsurlarını kullanarak metnin temasını ve konusunu tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Vatan Yahut Silistre" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

VATAN YAHUT SİLİSTRE

(...)

Sıtkı Bey (*İslam Bey'in önünü alarak*): Sen biraz dursana! Böyle hücumlara onlar da kâfidir. Bilir misin ki kale gerçekten muhataradadır. Ne imdat gelir, ne zahire (erzak) var, ne para var, ne zabit kaldı. Allah bilir ama devlet bu kaleyi gözden çıkarmış.

İslam Bey: Bey, o nasıl lakırdı! Hiç devlet kalesini gözden çıkarır mı? Serdar ne yapsın? Düşman çok, asker az. Onlar bizim gayretimize güveniyorlar da terfihlerini bozmuyorlar. Keşke göğsüme birinci dokunan kurşun canımı alaydı da sizden bu sözleri işitmeyeydim.

Sıtkı Bey: Oğlum, ben kalenin teslimini düşünmüyorum. Kurtarmağa bir çare arıyorum. Kaleyi teslim etmek isteyen seninle müzâkere etmez (konuşmaz).

İslam Bey: Kurtarmaya çare... Kavga ederiz... Ölürüz... Teslim olmayız... Vesselam.

Sıtkı Bey: Kaleyi kurtarmaya daha güzel bir çare var. Gerçekten ölecek adam ister.

İslam Bey: Ben daha ölmedim.

Sıtkı Bey: Ölmedin, ama hastasın.

İslam Bey: Hasta olan ölemez mi? Beyim siz reyinizi söylemeye bakınız... Ben vatanım için hasta iken de ölürüm, sağken de ölürüm. Bir kere ölsem dirilsem yine ölürüm.

Sıtkı Bey: Bu gece düşmanın ordusuna girer, cephanesini ateşleyebilir misin?

İslam Bey: Ateşleyebilirim. Hatta iktizâ ederse (gerekirse) üzerine oturur, öyle ateşlerim. Fakat orduya girmek mümkün olur mu, orasını bilemem.

Sıdkı Bey: İşte mesele orada! Tasavvurum (düşüncem) âdeta delilik gibi görünür. Yüzde bir ümit ya var, ya yok... Kusuru beyhude (boş yere) tutulup kurşuna dizilmekten ibaret... Elinden tutup da cephanenin başına göndermek mümkün olsa her muhatarayı (tehlikeyi) gözüne alacak kalede bin kişi bulurum. Bu kadar hatarlı (tehlikeli) zamanlarda muhal (imkânsız) görünen çarelere de imkân vermeye çalışmak lazım gelir. Bu bence bir itikat (inanış)! Hatta karar verdim. Akşam, gece orduya gireceğim. Yalnız yanıma bir arkadaş arıyorum.

İslâm Bey: Teşebbüse ben kâfi değil miydim?

Sıtkı Bey: Eğer bir kişiyi kâfi göreydim yapacağım şeye şimdiye kadar kendim teşebbüs etmez miydim sanırsın.

İslam Bey: Bey, bu nasıl tasavvur? Bu tabya senin vücudunla duruyor. Bahadırane (kahramancasına) bir hareket için maksadı mı heba edeceksin?

Sıtkı Bey: Sen deminki edepsizin sözlerine mi bakarsın? Burada bu kadar mektep görmüş, bu kadar her rütbeyi bir kavgada kazanmış zabitlerimizi, bu kadar ecelle pençeleşmekten çekinmez askerleri

var... Ah! Hasta idin! Görmedin ki ne mertlikler ettik. Düşman her gün kırkar, ellişer bin kişiyle hücum ederdi. Bizimkilerin ikişer, üçer bin kişisi bir yere toplanınca tabyaları muhafazaya kanaat etmezlerdi. Meydan muharebelerine çıkarlardı. Bir kılıç; on, on beş süngüyle çarpışırdı. Dişler, tırnaklar bayağı silah kuvvetini bulmuştu.

(...)

Namık Kemal, *Vatan Yahut Silistre*

1. Namık Kemal'in "Vatan Yahut Silistre" adlı eserinden alınan bu metne farklı bir başlık koymak isteseydiniz hangi başlığı tercih ederdiniz? Neden?

2. Sizden okuduğunuz metnin yazılış amacını bir cümle ile ifade etmeniz istenseydi bu cümle ne olurdu?

3. Sıtkı Bey'in yerinde olsaydınız İslam Bey'le ilgili ne düşünürdünüz?

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

Etkinlik İsmi	TİYATRO ESERİNDE KONU VE TEMA	25 dk.
Amacı	Olaylardan ve kişilerden hareketle metnin konusu ve teması ile ilgili düşüncelerini ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Reis Bey" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

REİS BEY

(...)

REİS BEY: Yazık, yazık!.. Avrupa, felsefe tahsili, şu bu, derken, her şeyde yarım kalmak; sonra her türlü serserilik, nihayet anne katilliği; neticede ıstıraptan erimek... Ağlanacak hâl...

MAHKÛM: Etmeyin Reis Bey, siz ağlayamazsınız! Ağlayabilseydiniz anlayabilirdiniz!

REİS BEY: Siz de benim hakkımda hüküm veriyorsunuz.

MAHKÛM: Bir kere de ben vereyim Reis Bey; hem de sehpadan, tepeden, en yüksek kürsüden hüküm vereyim... Siz merhametten, acıma duygusundan yalnız kötülük doğacağına inanmışsınız. Yerinde haklısınız. Fakat ondan ne büyük iyilik doğacağını unuttuğunuz için, en büyük hakkı kaybediyorsunuz. Rahmet, kaldırılmış sizin kalbinizden... Buz çölünde yol alıyorsunuz!

HAPİSHANE MÜDÜRÜ: (*Mahkûm'a*) Bu kadar vaaz yeter!

(...)

KÖYLÜ MÜŞTERİ: Merhamet edin efendim!

REİS BEY: Sen de mi öğrendin bu lâfı? (*Kâtibi'yle Taşralı Müşteri'ye doğru*) Ne kelimeler, ne duygular var; öğretemiyoruz da sıra merhamete geldi mi herkes ezbere biliyor. Ağızların iğrenç sakızı!

OTEL KÂTİBİ: Merhamet suç mu efendim?

REİS BEY: (*Gayet sert*) Hem de idamlık... (*Taşralı Müşteri Otel Kâtibi'ne döner.*)

TAŞRALI MÜŞTERİ: Taştan mı, demirden mi bu adam?

OTEL KÂTİBİ: Makine adam... Kanun makinesi... Tek yanlışsız çalışır.

TAŞRALI MÜŞTERİ: Hiç acıdığı olmaz mı?

OTEL KÂTİBİ: Acımak mı? Ne diyorsun sen? Bir gece otelde bir intihar vakası oldu. Bütün otel ayağa kalktı. Onun tüyü bile kıpırdamadı. Gelen polislere, odamda yazımı yazıyordum, dedi; on günlük uzaktaymışım gibi hiçbir şeyden haberim olmadı, dedi. Her gece olduğu gibi üst üste kahvelerini içti, yazısını bitirdi, uykusunu uyudu. Sabahleyin Savcı, ölünün yüzünü açıp binbir rica ile ona gösterdiği zaman şu sözü söyledi; «Benden, merhametin öldürdüklerine merhamet beklemeyiniz!»... Bu sözü kulağımdan hiç gitmez.

(...)

BİRİNCİ GARDİYAN: (*Pencereden bir göz atıp ilerler, bir ayağını iskemleye koyar.*) Bana bak sen, bir gün onu revire ben götürdüm. Saatlerce, Allah'ım, hakikati sen biliyorsun, göster diye sayıkladı. Bir aralık gelip giden doktor da dedi ki: Bir adam yalan söyleyebilir fakat yalan sayıklayamaz.

İKİNCİ GARDİYAN: Vay canına! Çocuk pisi pisine gidiyor desene!..

(*Uzaktan, taş zemin üzerine vurulmuş bir tahta iskemle sesi... Birinci Gardiyan elleriyle yüzünü kapar.*)

(...)

RADYODA KADIN SPİKERİN SESİ: Şimdi, Baro Reisi büyük cezacımızın, «Tarihte Adli Hatalar» isimli konuşmasını dinleyeceksiniz...

RADYODA BİRİNCİ AVUKATIN SESİ: Muhterem dinleyicilerim!.. Umumî efkâra yıldırım gibi çarpan ve mektep çocuğundan yatalak ihtiyara kadar herkesin mevzuu hâline gelmiş bulunan Nişantaşı cinayetindeki büyük adlî hatadan sonra şimdi, tarihteki adlî hataların gözden geçirilmesine...

(...)

REİS BEY: Ne yapabilirim, hanım, bana bir yol göster!

YELDİRMELİ KADIN: Yolu buraya kadar getiren kimse, o göstersin...

REİS BEY: Beni niçin aramaya geldin?

YELDİRMELİ KADIN: Vicdan azabı çektiğinizi duydum. Çektiklerinizde benim de bir payım vardır diye düşündüm.

YELDİRMELİ KADIN: (*Otel Kâtibi'ne*) Reis Bey'de bu ne değişiklik? Koyuna dönmüş…

TAŞRALI MÜŞTERİ: (*Felçli kızı gösterir.*) Otele indikleri akşam, bitişiğinde ağlıyor diye sokağa attırmayı kalkıştığı kıza şimdi odasını veriyor!

(...)

REİS BEY: (*Dadı'ya*) Geldiğine iyi ettin! Ben de seni arıyordum!

DADI: Ne yapacaktın?

REİS BEY: Beni affetmeni isteyecektim.

DADI: Eğer seni affedersem, yeryüzünde suçu bağışlanmadık insan kalmaz!

REİS BEY: (*Dadı'ya bir adım yaklaşır*) Yeryüzünde suçu bağışlanmadık insan kalmaması için beni affet!

DADI: Gözlerime, kulaklarıma inanamıyorum! Sen o Reis misin?

REİS BEY: O adamım, ama o Reis değilim!

REİS BEY: Beni affetmeden mi gidiyorsun?

DADI: (*Döner*) Allah'a başvur!

REİS BEY: Başvurdum. Onun affı seninkiyle belli olacak... !

(...)

Necip Fazıl Kısakürek, *Reis Bey*

1. "Reis Bey" adlı metinde anlatılanları bir cümleyle açıklayacak olsaydınız bu cümle ne olurdu? Cümlenizi aşağıya yazınız.

2. Reis Bey'in suçsuz yere bir adamı idam ettirmiş olmasının sonucunda ortaya çıkan psikolojisini birkaç cümle ile değerlendiriniz.

3. Reis Bey'in değişiminin hangi atasözümüzle zıtlık oluşturduğunu yazınız.

Hazırlayan: *Mustafa ALTINGÖZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.4. Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA ÇATIŞMA	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle çatışmayı çözümleyebilmek, metinde bulunan çatışmanın neden gerekli olduğunu kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Deli Dumrul" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

DELİ DUMRUL

DUMRUL - Beklediğiniz köprüyü kurdum işte.

BİR KÖYLÜ - Beklediğimiz köprüyü mü?

DUMRUL - Sağlam sağlam karşıya geçersiniz şimdi.

(*Uzaktaki köylülere bağırır.*)

Gelin erenler böyle gelin.

Sakın ola, Dumrul'un köprüsü dururken başka yerden geçmeyin.

(*Dışarı koşar, bir iki köylüyü zorla çevirip getirir.*)

I. KÖYLÜ - Niye bizi yolumuzdan çeviriyorsun, yiğidim?

DUMRUL - Köprüden geçeceksiniz.

II. KÖYLÜ - Niye geçecekmişiz köprüden?

DUMRUL - A a, sorduğu şeye bak. Köprüden niye geçilir?

III. KÖYLÜ - Arada çay, ırmak vardır, o zaman geçilir köprüden.

DUMRUL - Köprüyü buldular, çay ırmak ararlar.

IV. KÖYLÜ - Biri olmazsa öbürü neye yarar?

DUMRUL - Bre bu benim köprüm köprü değil midir?

II. KÖYLÜ - Köprü olmasına köprü ama.

DUMRUL - Ama?

IV. KÖYLÜ - Geçilmezse de olur.

DUMRUL - Nasıl geçersiniz karşıya?

IV. KÖYLÜ - Dümdüz yürüyüp.

DUMRUL - Köylü aklı işte.

IV. KÖYLÜ - Köylü aklı möylü aklı.

DUMRUL - Köprüme güvenmiyorsunuz demek?

III. KÖYLÜ - Güvenip güvenmeme sorunu değil.

DUMRUL - Tehlikelidir diyorsun.

III. KÖYLÜ - Gereksiz diyorum yalnızca.

DUMRUL - Köprünün ayakları göçer, sulara kaynar, boğulurum diyorsun.

II. KÖYLÜ - Boğulma tehlikesi hiç yok.

DUMRUL - İsteyen geçer, istemeyen geçmez.

I. KÖYLÜ - Değil mi ya.

DUMRUL - Geçenler otuz akça, geçmeyenler tam kırk akça.

I. KÖYLÜ - Şimdi ayağımız suya erdi.

DUMRUL - Ne demek yani?

I. KÖYLÜ - Bizi haraca kesiyorsun.

Güngör Dilmen, *Deli Dumrul-Akad'ın Yayı*

1. Sizce Dumrul ve köylüler "hayal ve gerçeklik" kavramlarından hangisini temsil etmektedir? Cevabınızı gerekçelerinizle ifade ediniz.

2. Size göre bu metindeki çatışmayı ortadan kaldırmak için neler yapılabilir? Önerilerinizi aşağıdaki tabloya yazınız

Birinci öneri	
İkinci öneri	
Üçüncü öneri	

3. "Çatışma, oyun kişilerinin eylemlerinin çıkış noktasıdır." sözünü yukarıdaki metni dikkate alarak tiyatroda çatışmanın gerekliliği açısından değerlendiriniz.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.4. Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ÇATIŞMAYI BULUYORUM	25 dk.
Amacı	Metindeki çatışmaları belirleyerek bu çatışmalara yönelik çözüm önerileri sunabilmek.	Bireysel

Yönerge *"Ah Şu Gençler" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.*

AH ŞU GENÇLER

(…)

1. Oyuncu: Bunlar doğal gelişimler. Bu sırada genç insanlara sabırla, anlayışla yardımcı olan, yol gösterenlere selam olsun… Biz yanlış örnekleri sergilemeye devam edeceğiz

Kız: Anne bugün bulaşığı ben yıkayayım.

Anne: Hayır, her şeyi kırarsın.

Kız: Öyleyse kek yapayım.

Anne: Hayır, mutfağı altüst edersin.

Kız: İnsan yapa yapa öğrenir bir işi.

Anne: Bir de ukalalık ediyor.

Kız: Baba beni sinemaya götürür müsün?

Baba: Vaktim yok.

Kız: Tiyatroya götür öyleyse.

Baba: İşim çok.

Kız: Ben gideyim.

Baba: Olmaz.

Kız: Kapının önüne olsun çıkamaz mıyım?

Anne: Çıkamazsın.

Kız: Televizyon seyredeyim?

Baba: Ders çalış.

Kız: Bir arkadaşımı çağırayım bari, ne olur?

Anne- Baba: Ha-yır.

Kız: (*Tepinerek bağırmaya başlar.*) Aaaaaaaaa!..

Anne: Farkında mısın Zülfü, bu kızda bir anormallik başladı.

Baba: Haklısın karıcığım, neden acaba?

Koro: Ah şu gençler!

(…)

Turgut Özakman, *Bütün Oyunları 3: Ah Şu Gençler*

1. Metindeki kızın yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?

2. Metindeki anne ve babanın davranışlarını doğru bulup bulmadığınızı gerekçeleriyle birlikte ifade ediniz.

3. Metindeki kızın yerinde olsaydınız ve metindeki sorunu çözmek adına bir kamu spotu aracılığıyla yetişkinlere sesinizi duyurma şansınız olsaydı hazırlayacağınız kamu spotunun iletisi ne olurdu?

4. Empati becerisinin iletişim çatışmalarını ve bu çatışmalarının yol açtığı sorunları önlemedeki rolü konusunda neler söylersiniz? Görüşlerinizi aşağıya listeleyiniz.

5. Dördüncü soruya verdiğiniz yanıtı da dikkate alarak okuduğunuz metindeki iletişim sorunlarına çözüm önerileri sununuz. Önerilerinizi aşağıya listeleyiniz.

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.4. Metindeki çatışmaları belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	DRAMATİK KURGUDA ÇATIŞMA	20 dk.
Amacı	Tiyatro metnindeki çatışmadan hareketle insan, toplum ve değişim üzerine çıkarımlar yapabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Fazilet Eczanesi" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

FAZİLET ECZANESİ

(...)

RECAİ: (*Naciye'ye*) Ne oldu sizin tahliye meselesi hemşire hanım?

NACİYE: Temel ruhsatını almış. Projeyi de tasdikten geçirdi.

RECAİ: (*Ünal'a*) Ne yapacakmış sizi çıkarıp?

ÜNAL: Blok apartman dikecekmiş.

RECAİ: İki daire yapsa her kata. İkişer bin de alsa her daireden. Eder mi sana mahiyye 16 bin lira. Altına da dükkân yapar artık. (*Yusuf bir şişe ve paketle laboratuvardan gelir.*)

YUSUF: Bankalara kiralayacakmış.

NACİYE: (*Refet'e*) Rapor gönderip mehil istemekle dava kazanılır mı, Refet Bey?

REFET: Kanun vermiş mi sürünceme hakkını? Uğraştırırız hiç olmadı. Bir şene bir senedir. Kim öle kim kala.

LEMAN: Elin yabanı kurmuş karşı mahalleye modern lüks eczaneyi, bütün raflar pırıl pırıl dizi dizi Avrupa ilaçları.

SADETTİN: (*Leman'a*) Şu havanı görüyor musun Leman Hanım, şu havanı? Bir de şu teraziyi. Eczacılığın anası evladı, olmuşu olacağı, namusu haysiyeti budur işte. Yoksa selefon ambalajlı cicili bicili kutularla vitrin avcılığı değil. Değil mi öyle Recai Bey? Değil mi tapucu?

RECAİ: Ona ne şüphe?

SADETTİN: (*Havanı ezerek*) Ne anladım ben dozaj makinası ile yapılan ilaçtan. Sade toz ezmez bu havan. El ayasının sıcaklığı ile insan sevgisi de karışır ilacın terkibine.

SADETTİN: Her nabza ayrı şerbet, her bünyeye ayrı ilaç. Böyle feyz aldık biz Mehmet Refi Bey hocamızdan.

RECAİ: Nur içinde yatsın.

SADETTİN: Amerikan bünyesine uygun ilaç Türk bünyesine uygun gelir mi?

RECAİ: Tegaddi sistemlerinin farkı.

SADETTİN: Canını sevsinler senin. Bir kere de itiraz etsene Allah'ın kulu. Şimdi diploma filan da sormuyorlar biliyor musun?

RECAİ: Toptancıya bir telefon. Değil mi? 100 adet C vitamini, 50 tane terramisin, 25 tane diyostin. Al sana eczane.

SADETTİN: Bir sürü de simsar türedi arada. Fabrikadan alıp dükkânlara satarak zengin oluyorlar.

LEMAN: Bu müteahhit Tahsin Bey de öyle imiş.

(...)

SADETTİN: Bugün var, yarın yok, insan dediğin. Ama bak eczane, insanlar ölse de eczane durur.

ÜNAL: (*Gülerek ve raflara bakarak*) Bir de müstahzarların üzerindeki ismin.

SADETTİN: Elbette ya, beğenmedin mi?

ÜNAL: Daha şimdiden unutuldu çoğu.

SADETTİN: Kim demiş, ne münasebet?

ÜNAL: (*Oradan bir şişe alarak*) Forsatin Saadettin ne oldu?

SADETTİN: Ne oldu?

ÜNAL: Maliyetini o kadar pahalıya çıkardın ki onu alacağına millet Avrupasını alıyor. Kalminol Saadettin ne oldu?

SADETTİN: Hammaddesi kesildiyse ben ne yapayım?

ÜNAL: Millet dozaj makineleriyle fabrikalarıyla preparat imal ediyor. Sen hâlâ güllaçlarının içine elinle birer birer toz koyup onlarla baş edeceğini sanıyorsun. Bak Purjol Sadettin'in hammaddesi de gelmeyecekmiş şimdi.

SADETTİN: Bugün gelmez, yarın gelir. Biri tutmaz, öbürü rağbet görür. Eczacılık bu. Benim yapamadığımı sen tamamlayacaksın. İleri götüreceksin. Sende devam edecek bu gayretler. Hevese gelsin diye bak çocuk mamasının adını Ünal maması koydum mahsus.

ÜNAL: İyi ettin. Matrak konusu oldu okuldaki arkadaşlara.

(...)

Haldun Taner, *Fazilet Eczanesi*

Kelime Dağarcığı:
müstahzarlar: İlaçlar. **selefon:** Baskı işlemi sonrasında ürüne uygulanan bir tür kaplama çeşidi. **tegaddi:** Beslenme.

1. Eczacı Sadettin'in içinde bulunduğu durumdan hareketle değişimin kaçınılmaz olup olmadığı hakkındaki görüşlerinizi birkaç cümle ile yazınız.

2. "Ekonomik düzenin değişimi, yaşama biçimini, insanlar arası ilişkileri, bu ilişkileri yöneten değer yargılarını etkiler." düşüncesine katılıp katılmadığınızı gerekçeleri ile yazınız.

3. Sizce toplum düzeni içinde ortaya çıkan değişimin her zaman olumlu yönde olduğu söylenebilir mi? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.5. Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA OLAY ÖRGÜSÜ	20 dk.
Amacı	Metin çözümlemelerinden yararlanarak tiyatroda olay örgüsünün önemini kavratabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Hastalık Hastası" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

HASTALIK HASTASI

3. Perde, 4. Sahne

(*Mösyö Fleurant'ın elinde bir şırınga vardır.*)

Argan – Aman, kardeşim, bana biraz izin ver.

Beralde – Neden? Ne yapacaksın?

Argan – Biraz lavman yaptıracaktım, uzun sürmez.

Beralde – Şaka ediyordun herhalde. Lavman yaptırmadan, ilaç almadan bir dakika duramaz mısın? Şu işi biraz sonraya bırak da biraz dinlen.

Argan – Mösyö Fleurant, ya bu akşam ya yarın sabah gelin bari.

Mösyö Fleurant (*Beralde'a*) – Siz ne hakla tıbbın emirlerine karşı geliyor ve beyefendinin lavmanını yapmama engel oluyorsunuz?

Beralde – Haydi gidin, mösyö. Belli ki insanların yüzüne karşı konuşmaya pek alışık değilsiniz.

Mösyö Fleurant – İlaçlarla alay edip bana vakit kaybettirmeye hakkınız yok. Doktordan aldığım bir reçete üzerine geldim buraya, Mösyö Purgan'a emirlerini yerine getirmeme ve görevimi yapmama nasıl engel olduğunuzu anlatacağım. Görürsünüz siz görürsünüz…

Argan – Kardeşim bir felakete neden olacaksın.

Beralde – Mösyö Purgon'un emrettiği bir lavmanı yaptırmamak gibi bir felaket! Bir şey daha söyleyeceğim kardeşim, seni bu doktor hastalığından kurtarmanın bir yolu yok mu gerçekten? Bütün hayatını böyle ilaçlara gömülü olarak mı yaşayacaksın?

Argan – Ah, kardeşim, Tanrı aşkına sen sağlığın iyi olduğu için böyle konuşuyorsun, ama benim yerimde olsaydın başka telden çalardın. İnsan sapasağlam olunca, tıbbın aleyhinde pek rahat konuşur.

Beralde – Peki ya hastalığın ne senin?

Argan – Beni çıldırtacaksın sen. Senin de başına gelse gene böyle gevezelik edebilir miydin merak ediyorum. Hah! İşte Mösyö Purgon geliyor.

Moliere, *Hastalık Hastası*

1. Bu metinde geçen olayları dikkate aldığınızda metne verilen başlığın olaylarla uyumlu olduğunu düşünüyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçelerinizle ifade ediniz.

2. Bu metnin dramatik örgüsünü ortaya koymak için aşağıdaki tabloda yer alan soruları cevaplayınız.

Metindeki çatışma kimler arasında yaşanmaktadır?	
Beralde (Berald), Argan'ın (Argan) davranışlarını doğru buluyor mu? Gerekçelerinizi yazınız.	
Argan nasıl bir iç çatışma yaşamaktadır?	
Mösyö Fleurant'ın (Florant) Beralde'e yaklaşımı nasıldır?	
Metindeki çatışmanın sürmesindeki temel etken nedir?	
Sizce Argan'ın hastalık karşısında gösterdiği tepkiler doğru mudur?	

3. Hastalık sırasında sizin verdiğiniz tepkiler nelerdir? Bu tepkilerinizin doğru olup olmadığını değerlendiriniz.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.5. Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	OLAY ÖRGÜSÜ	25 dk.
Amacı	Olayların birbirleri ile ilişkisini, sıralanışını ve metnin unsurlarının olay örgüsüne etkisini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Atçalı Kel Mehmet" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

ATÇALI KEL MEHMET

(...)

(*Mehmet'in tek gözlü kulübesinin içi. Gün doğmaktadır. Bir ışık demeti süzülür, tepedeki cansız pencere deliğinden Mehmet'le anasının üstüne. Elvan kadın oğlunun üstüne kapanmış uyuyakalmıştır. Bir davar sürüsü geçer yakından böğürtüleri duyulur.*)

MEHMET: (*Açar gözlerini*) Ana!..

ELVAN KADIN: (*Sıçrayarak uyanır*) Oğlum, Mehmet'im… Açtın ya gözlerini, Tanrı'ya çok şükür.

MEHMET: Hemen şimdi gideceksin, beyin kızını isteyeceksin bana, Tanrı'nın emriylen.

ELVAN KADIN: Deli olma benim keleş oğlum. Büyük kapıdan bize söz gelir ancak, kız değil.

MEHMET: Beyin kızını isterim ben ana…

ELVAN KADIN: Baygındın bir tanem. O Mahmut Ağa olacak canavarın dediklerini duymadın. Sen bu akılla gidecek olursan başına gelecekleri düşün.

MEHMET: Beyin kızını isterim ben.

ELVAN KADIN: Meydan dayağı çektireceklermiş sana...

MEHMET: Beyin kızını isterim.

ELVAN KADIN: Kemiklerini kıracaklarmış.

MEHMET: Beyin kızını…

ELVAN KADIN: Şu akar kokar damı bilem alacaklarmış elimizden.

MEHMET: Beyin kızı…

ELVAN KADIN: Kovacaklarmış bizi… Eğer ölmeyip de sağ kalırsan.

MEHMET: Beyin…

ELVAN KADIN: Rezil rüsva eyleyeceklermiş âleme…

MEHMET: Bey…

ELVAN KADIN: Vermezler benim şahin oğlum, beş kese altın verirler, kustuğun kanının hakkı… Doru kısrağı verirler babayiğitliğinin hakkı, lakin vermezler kızı sana.

MEHMET: Bir masal anlatırdın bana çocukluğumda, hatırlar mısın? Bir Keloğlan masalı… Unutmadıysam padişah kızını alıyordu o Keloğlan sonunda.

ELVAN KADIN: Masaldı o, benim aslan oğlum, ancak masallarda olur öyle şeyler…

MEHMET: Biliyorum, masaldı o. Yalnız masallarda olur böyle şeyler... Onun için ya bastım bağrıma ateşin közünü, sustum. O denli yanıp kavruldum da sana bile açmadım sırrımı, açtım mı söyle!..

ELVAN KADIN: Açmadın, benim derin kuyular gibi ses vermez oğlum.

MEHMET: Dilim verseydi beni ele, dilimi koparırdım, gözüm verseydi beni ele, gözümü çıkarırdım. Düşlerim ileri gittiğine korkuyla sıçrardım uykumdan. Ama şimdi?

ELVAN KADIN: Şimdi?

MEHMET: Sırrım yok artık ana. Sırrım kalmadı. Sırrım herkesin dilinde, işte bu öldürür beni.

(…)

Orhan Asena, *Toplu Oyunları 3: Atçalı Kel Mehmet*

1. Metindeki konuşmaların yapılma gerekçelerini ifade edebilecek bir dramatik kurgu oluşturarak aşağıya yazınız.

2. Okuduğunuz metni aşağıdaki yönergelere uygun olarak devam ettiriniz.
   - Mehmet'in tüm baskı ve zorlamalara göğüs gererek efsaneleşmesini ve bir halk kahramanına dönüşmesini sağlayınız.
   - Metnin yer, zaman ve kişi unsurlarını genişletiniz.
   - Metindeki mevcut çatışmaları koruyunuz, yeni çatışmalarla olay örgüsünü zenginleştiriniz.

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.5. Metnin olay örgüsünü belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	DRAMATİK ÖRGÜ OLUŞTURMA	25 dk.
Amacı	Dramatik metinlerde olayların birbiriyle ilişkisini nedenleriyle birlikte ortaya koyabilmek ve dramatik bir kurgu gerçekleştirebilmek.	Bireysel

1.Yönerge ***Aşağıdaki metinde bir olay örgüsü tasarlanmıştır. Metni okuyunuz, tasarlanmış bu olay örgüsünü dramatik bir örgüye dönüştürerek yazınız.***

TRAKTÖR

Turgut köyde oğlu ile yaşayan ihtiyar bir adamdır ve bir traktör almak istemektedir (Neden?).

Oğlu ile bu fikrini paylaşır (Aralarında bir konuşma geçer).

Turgut, traktörü alabilmek için çok yakın bir arkadaşından yardım ister. Konuşurlar ama arkadaşı Turgut'u bu fikrinden vazgeçirir (Neden?).

Turgut köye oğlunun yanına geri döner. Yan tarlada komşusu traktörle çift sürmektedir. Turgut'un oğlu komşusundan kendi tarlalarını da sürmesini ister. Komşusu bu isteği reddeder (Neden reddeder? Turgut ile aralarında bir konuşma geçer).

Bu yaşananlar üzerine Turgut bir karar verir (Verdiği karar ne?).

Turgut sonunda traktörüne kavuşur.

2.Yönerge ***Yazdığınız metinle ilgili verilen soruları cevaplayınız.***

1. Yazdığınız dramatik kurgunun başlamasını sağlayan temel unsur nedir? Gerekçesi ile yazınız.

2. Sizce ihtiyaçlar neden ortaya çıkar? Kendi yaşamınızdan bir örnek vererek açıklayınız.

Hazırlayan: *Mustafa ALTINGÖZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA KİŞİLER	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle metinde kullanılan kişilerle ilgili çözümlemelerde bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Hurrem Sultan" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

HURREM SULTAN

Hurrem: (*Birden tesadüfen hatırlayıvermiş gibi sorar.*) Şehzademiz Mustafa hakkında pek kıvandırıcı, pek güvendirici sözler işitiriz hünkârım. (*Durur. Hünkâr'ın yüzüne tatlı bir bakışla bakar.*)

Kanuni: (*Yüzünde tek çizgi oynamaksızın*) Doğrudur.

Hurrem: Söylendiğine göre cennetmekân Selim Han güya mezardan çıkmış da yeniden kılıç kuşanmış.

Kanuni: (*Aynı durgun tavırla*) Doğrudur.

Hurrem: Derler ki şehzadenin siması onun simasına benzer, kuvveti onun kuvvetine o kadar benzer.

Kanuni: (*Yüzündeki sert çizgiler ilk defa yumuşar, ilk defa tebessüme benzer bir ifade belirir yüzünde.*) Doğrudur.

Hurrem: (*Gayet masum bir şey söylüyormuş gibi*) Allah esirgeye hünkârım, Allah esirgeye de benzeyiş bu kadarla kala.

Kanuni: (…) Ne demek istersin?

Hurrem: (*Onun öfkesinden dehşetli korkmaktadır. Fakat şu anda hayatı üzerine oynayan bir kumarbaz gibidir. Aynı tatlılıkla*) Hiç sultanım. Biz basit bir kadınız, aklımız pek ermez. Hünkârımızın hayatı üzerine belki de pek lüzumsuz bazı evhamlara kapılışımız bundandır. Muhabbetimizin büyüklüğünden. (*Hünkârın yüzüne bir çocuk saflığı ile bakar*). Yoksa Allah şahittir ki şehzademizin hiçbir kötü hareketini görmüş, işitmiş değiliz.

Kanuni: (*Sert bir hareketle kalkar, dizlerine abanmış kadını yere düşürür.*) Yeter!

Hurrem: (*Padişahın ayaklarına kapanır.*) Af buyurun hünkârım.

Kanuni: (*Kadını ayağıyla yana doğru iter, içinde vahşet derecesindeki öfkeyi güçlükle zaptediyor gibidir*) Hayır, affetmem kadın, yalnız bunu affetmem işte. Mustafam için, Mustafam'ın aleyhinde tek kelime işitmeye tahammülümüz yoktur. (*Tehditkâr*) Bunu böyle bilesiniz. (*Sert adımlarla çıkar. Hürrem arkasından şeytanca ve galip edasıyla gülümseyerek bakar. Onun içine küçük de olsa bir tohum düşürmüş olduğunu bilmektedir.*)

Orhan Asena, *Hurrem Sultan*

1. Bu metinde "Kanuni, Hurrem Sultan, Mustafa ve Selim Han" adlı tarihî kişilerin kullanılmasının nedenlerini tabloya yazınız.

Tarihî Kişiler	Metinde Yer Alma Gerekçeleri
Kanuni	
Hurrem Sultan	
Mustafa	
Selim Han	

2. Bu metinde yer alan Kanuni ve Hurrem Sultan'ın kişilikleri tarihteki yaşamlarıyla sizce aynı olabilir mi? Düşüncelerinizi gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.

3. Siz bir tiyatro yazarı olsaydınız eserinizde hangi tarihî kişiliklere yer verirdiniz? Nedenleriyle birlikte yazınız.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA KADRO	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle şahıs kadrosunun özelliklerini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Cimri" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

CİMRİ

HARPAGON: Belalı şey evinde büyük para saklamak, belalı şey. Ne mutlu varını yoğunu sağlam bir yere yatıranlara. Evinde cep harçlığın olacak yalnız, tam yetecek kadar. Koskoca evde emin bir delik ara da bul. Demir kasa, evet, ama benim gözüm tutmaz demir kasaları, dünyada güvenemem onlara. Hırsızlara gel al demek gibi bir şey parasını kasaya koymak, uluorta. İlkin neye saldırır herif? Kasaya tabii. Evet ama ben bakalım iyi mi ettim bahçeye gömmekle, dün getirdikleri on bin altını? On bin altın bu, laf değil; sen tut hepsini… (*İki kardeş birbirleriyle konuşarak girerler.*) Aman yarabbi! Kendi kendimi ele verdim. Öfke başıma vurmuş olmalı. Ağzımdan bir şeyler kaçırdım galiba düşünürken. Ne o, hayrola? Çoktan beri mi buradasınız?

ELIS: Hayır şimdi geldik.

HARPAGON: Duydunuz ama şimdi dediğimi…

ELISE: Neyi, baba?

CLEANTE: Duymadık bir şey.

HARPAGON: Duydunuz, duydunuz.

ELISE: Aman etmeyin baba, duymadık.

HARPAGON: Bir şeyler duydunuz işte, anlamaz mıyım ben? Kendi kendime diyordum ki para bulmak ne zor şey bugünkü günde. Ne mutlu diyordum, evinde on bin altını olana!

CLEANTE: Rahatsız ederiz diye yaklaşmıyorduk.

HARPAGON: Ben söyleyeyim de içim rahat etsin. Olur ki ağzımdan çıkanı yanlış anlar, on bin altınım var sanmaya kalkarsınız.

CLEANTE: Biz sizin işlerinize karışmayız.

HARPAGON: Ah, keşke olsa, on bin altınım olsa! Nerede!

CLEANTE: Benim bildiğim…

HARPAGON: Neler yapardım on bin altınla.

ELISE: Böyle şeyler bizi…

HARPAGON: Paraya öyle ihtiyacım var ki bugünlerde.

CLEANTE: Benim bildiğim…

HARPAGON: Öyle işime yarardı ki…

ELISE: Ama siz de biraz…

HARPAGON: Olsa, hiç böyle yakınır mıydım hâlimden, zamanlar kötü der miydim?

CLEANTE: Aman baba, yakınacak hâlde de değilsiniz, Allaha şükür. Herkes biliyor bir hayli paranız olduğunu.

HARPAGON: Nasıl? Bir hayli param varmış ha? Yalan söylemiş bunu söyleyen. Bundan büyüğü olamaz yalanın. Namussuz, rezil herifler bu lafı çıkaranlar!

ELISE: Aman, öfkelenmeyin baba.

HARPAGON: Olur şey değil. Kendi evlatlarım kuyumu kazıyor, düşmanım oluyorlar benim.

CLEANTE: Paranız olduğunu söylemek, düşmanınız olmak mı demektir?

HARPAGON: Elbette! Bir yandan bu laflar, bir yandan da sizin sokağa attığınız paralar yüzünden günün birinde gelip gırtlağımı kesecekler benim, üstüm başım para dolu diye.

CLEANT: Benim sokağa attığım paralar da neymiş?

HARPAGON: Ne miymiş? Gezmeye çıkarken giydiğin o cafcaflı kılık nedir? Dün kız kardeşinin giyinişine çatıyordum ama seninki beterin beteri. Allahın gücüne gider, insanın başına bela getirir bu kadar süslenmek. O kılığında biri seni tepeden tırnağa soysa, dükkân sahibi olur da işletir! Yüz kere söyledim sana oğlum, hiç beğenmiyorum senin gidişatını. O mârki hallerin yok mu, korkunç! Aklını kaçıracaksın markilere benzeyeyim diye. Neyle düzülür o giyim kuşam? Bir şeylerimi aşırıyorsun elbet.

CLEANTE: Sizin neyinizi aşırabilir insan?

HARPAGON: Ne bileyim ben? Nereden alıyorsun o üstüne başına harcadığın paraları?

(...)

Moliere, *Cimri*

1. Harpagon (Arpagon), oğlu Cleante (Kleante) hakkında ne düşünmektedir? Sizce, Harpagon'un böyle düşünmesinin sebebi nedir? Tahmininizi gerekçesi ile birlikte ifade ediniz.

2. Cleante ya da Elise'nin (Eliz) yerinde olsaydınız Harpagon'un kişiliği ve davranışları hakkında ne düşünürdünüz? Sizi bu düşünceye sevk eden onun hangi davranışları olurdu?

3. Sizden okuduğunuz metindeki Harpagon ve Cleante'yi kişilik yönünden betimlemeniz istenseydi onları hangi sözcüklerle tasvir ederdiniz?

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KENT İNSANI VE YABANCILAŞMA	20 dk.
Amacı	Tiyatro metnindeki karakterlerden hareketle kent, insan ilişkileri ve çevre ile ilgili çıkarımlar yapabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre cevaplayınız.***

TEK KİŞİLİK ŞEHİR

Bir gökdelenin en üst katındaki, tek kişilik boş masalarla dolu bir lokanta. Pencerelerden bulutlar ve gökdelenler görünmekledir. Birden içeriye 40-45 yaşlarında bir adam girer. Üzerinde son derece şık bir takım elbise, elinde ise bir diz üstü bilgisayarı vardır. Masalardan birine oturur. Alışılmış bir hareketle diz üstü bilgisayarını açar, bilgisayarını cep telefonuna bağlar. Tam o sırada içeriye siyah takım elbiseli, atletik yapılı bir garson girer.

ADAM: Çok sıkıldım. Şöyle bir dışarı çıkayım, dedim.

GARSON: İyi yapmışsınız efendim.

ADAM: Yalnızlık, insanı bazen çok yoruyor, iki çift laf edebileceği bir insan arıyor.

GARSON: Tabii efendim.

ADAM: Oysa günümüzde buna hiç ihtiyaç olmamasına rağmen yine de duyuyor işte.

GARSON: Duymaz mı efendim?

ADAM: İlkbahar yeni gelmesine rağmen hava ne kadar sıcak değil mi?

GARSON: Aslında sonbahar yeni bitti, efendim.

ADAM: İlginç. Yolda bir erik ağacı gördüm. Çiçek açmıştı.

GARSON: Yalancı, bahar! Maalesef bu dünyada kandırılması en kolay canlılar erik ağaçları efendim.

ADAM: Saatiniz kaç?

GARSON: (*Saatine bakmadan*) Saat dörde beş var efendim.

ADAM: Gelen giden oldu mu?

GARSON: Hayır efendim.

ADAM: Bir arkadaşım belki uğrayacaktı da. İnternet arkadaşım…

GARSON: Kimse gelmedi efendim.

(...)

KADIN: Affedersiniz, mevsimlerden yazda mıyız?

ADAM: Kış daha bitmedi. Ama yolda bir erik ağacı gördüm, çiçek açmıştı.

GARSON: Ne yapıyorsunuz efendim? Kış daha başlamadı, sonbahardayız.

KADIN: Demek erik ağaçta yetişiyor ha? Ben onu hep devedikeninin meyvesi zannederdim. (*Köşedeki kadife çiçeklerini sever.*) İlkbaharda olmalıyız. Filbahriler hep ilkbaharda açar.

GARSON: Bütün çiçekler artık her mevsimde açıyorlar efendim. Ama onlar sanırım karanfil efendim.

ADAM: Yapmayın! Kesinlikle menekşe bunlar!

KADIN: Bu 'Yazda mıyız?' demek.

GARSON: Bence sonbahardan kışa giriyoruz.

KADIN: Sonbahar bitmiş olamaz. Yolda bir leylek gördüm.

(...)

KADIN: Biliyor musunuz, siz yaşamıyorsunuz.

ADAM: Bilmez olur muyum?

KADIN: Kurslara gitmeniz şart sizin. Bakın ben, haftanın her günü mutlaka bir kursa gidiyorum. Pazartesileri konuşma kurslarına gidip konuşuyorum. Salı günleri susma kurslarına gidip susuyorum. Çarşamba sabahları gülme, akşamları ağlama kurslarına gidiyorum. Perşembe günleri hakaret kurslarına gidiyorum. Cuma sabahleyin yürüme kursum var. Cumartesi sabahtan ise nefes alma kursuna gidip bol bol nefes alıp veriyorum. Pazar sabahları dinlenme kursuna gidip dinleniyorum.

ADAM: Ne güzel! Hayatı dolu dolu yaşıyorsunuz.

(...)

Behiç AK, *Tek Kişilik Şehir*

1. Metindeki karakterlerin size gerçekçi gelip gelmediklerini gerekçeleri ile ifade ediniz.

2. Adam ve Kadın'ın mevsimler, bitkiler ve insan ilişkileri gibi değerlerden uzak oluşları neyle açıklanabilir? Görüşlerinizi birkaç cümle ile yazınız.

3. İnsanların sosyal hayata karışmaları, çevreleri ile iyi ilişkiler kurmaları, farkındalık sahibi olmaları yerine belli duygularını karşılayabilmek için para ödeyip kurslara gitmelerini anlamlı buluyor musunuz? Düşüncelerinizi birkaç cümle ile yazınız.

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA MEKÂNIN ÖNEMİ	20 dk.
Amacı	Sahne görsellerinden hareketle tiyatroda mekânın önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Görseli dikkatlice inceleyiniz ve aşağıdaki soruları bu görsele göre cevaplayınız.***

Görsel 1: *Devlet Tiyatroları tarafından oynatılan "Reis Bey" oyunundan bir sahne.*

1. Yukarıdaki görselden hareketle modern bir tiyatro sahnesinde bulunması gereken üç unsuru ve bunların gerekçelerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Bulunması Gereken Unsurlar	Gerekçeleri
Birinci unsur	
İkinci unsur	
Üçüncü unsur	

2. "Reis Bey" adlı tiyatro eserine ait olan bu sahnenin tiyatronun adıyla uyumlu olduğunu düşünüyor musunuz? Düşüncelerinizi nedenleriyle birlikte yazınız.

3. Bu sahne sizde gerçeklik hissi uyandırdı mı? Gerekçelerinizi nedenleriyle birlikte açıklayınız.

Görsel 2: *Köy seyirlik oyunlarının oynandığı bir köy odası.*

4. Birinci görselle ikinci görseli mekân özellikleri bakımından karşılaştırdığınızda ne gibi farklar görüyorsunuz? Bu farkların sebepleri neler olabilir?

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA ZAMAN VE MEKÂN	25 dk.
Amacı	Tiyatro metninde kullanılan zaman ve mekânın sahneye yansıması ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Kösem Sultan" adlı metni okuyunuz.***

KÖSEM SULTAN

TURHAN (*tedirgin gezinerek*): Ta sabahtan beri bir sıkıntı var içimde, daha önce hiç tanımadığım bir zonklama; yüreğimin yanıbaşında ikinci bir yürek olmuş da, birincinin sezip kavrayamadığı bir şeyi duyurmak için telaşlanıyor sanki. (*Mehmet'e yaklaşır, üstüne kanat germek ister gibi çeker kendine.*)

MEHMET: Anne, iftara çok var mı daha? Bugün pek susadım da.

TURHAN: Şerbetin birazdan yetişir, ezan da ardından. (*Siyavuş'a dönüp*) Yeni Mısır Valisi kim olmalı sizce, Paşa?

MEHMET: Sahi, Lala, kim?

SİYAVUŞ: Çok yeterli, devlete bağlı biri elbette çünkü Vali kendi başına buyruk olmaya kalktı mı Mısır'la birlikte Arabistan da gider elden.

TURHAN: Şehirde et bulunmaz diye duyarız, aslı nedir bunun, Paşa?

MEHMET: Niye bulunmaz, Lala? Sığır, davar tükendi mi devletimde? Ekmekle yakacak da yokmuş.

SİYAVUŞ: Et de ekmek de yakacak da bol bol var ülkemizde, Hünkârım. Bunlar hep iğreti, düzmece darlıklardır ve sebep olanlarla birlikte ortadan kaldırılacaktır.

(...)

SÜLEYMAN (*elinde altın bir kadeh, girerek*): Efendimizin iftar şerbeti. (*Kadehi ortadaki sehpaya korken*)

TURHAN (*Mehmet'e gülümseyerek*): Gözün aydın. (*Mehmet içgüdüyle şerbete doğru davranınca*) Ezan okunmadı daha! Kendini tutmayı öğrenmelisin, oğlum.

SÜLEYMAN: Haberler var, Sultanım?

TURHAN (*heyecanlanıp*): İyi mi, kötü mü?

SÜLEYMAN: Eski Saray'daki adamlarımız pek yararlı, pek büyük bir iş gördüler doğrusu: Büyük Valide'nin bir hizmetçisi bu sabah Dilaşup Sultan'la görüşmüş.

TURHAN: Şehzade Süleyman'ın annesiyle! Büyük Valide'nin geçen gün veliaht odasına uğraması bütün anlamını açığa vuruyor şimdi.

SÜLEYMAN: Birden pek neşelenmiş Dilaşup Sultan, çevresindekilere yukardan bakmaya başlamış.

TURHAN (*dalgın gezinirken kendi kendine*): Eveet... (*Derken Süleyman'a dönüp*) "Haberler" demiştin. Başka?

SÜLEYMAN (*önce bir Mehmet'e bakıp duraklayarak*): Helvacıbaşı Üveys Ağa bugün, akşama doğru, zehir şişesini taşa çalıp kaçmış saraydan. (*Herkes irkilir.*)

TURHAN: Zehir mi?

SÜLEYMAN (*başıyla onaylayıp*): Büyük Valide'nin verdiği... Efendimizin şerbetine konmak üzere. (*Gözler sehpadaki kadehe dikilir.*)

TURHAN (*nefesini kesip kadehi göstererek*): Buna mı? Hem de mübarek bir günde! (*Ezan sesi. Turhan, Mehmet'e sarılıp*) Biraz daha sabret, oğlum.

SÜLEYMAN: Bugünkü şerbeti başkası hazırladı, Sultanım, Efendimiz güvende içip orucunu bozabilir.

TURHAN: Hayır, kendi elimle hazırladığım şerbet giderecek yavrumun susuzluğunu. Oğlum sapasağlamken, aslanlar gibiyken, o cadının adamları neden Padişah ağır hasta diye yayar, anlaşılıyor şimdi. Her şeyi kendinden daha önce, daha iyi gören biri var insanın içinde, Tanrıya şükürler olsun! (*Kararırken Kösem'in dairesi aydınlanır. Kösem, Bektaş.*)

KÖSEM: Zehir işi yürümediğine göre, benim sevgili biricik Bektaş'ım... gece, sahurdan hemen sonra, uykunun en koyu, en tatlı saatinde... Süleymaniye'deki konağından burayı gözleyeceksin, ben penceremde kırmızı fener yakar yakmaz sarayın önünde olacaksın savaş erlerinle adamlarım bütün kapıları açacak ve siz dalkılıç dolacaksınız saraya; Padişahı, anasını, ve onlara bağlı herkesi ortadan kaldırınca... ikimize kalacak bu devlet, bu dünya! O zaman..

BEKTAŞ (*Heyecandan soluyarak*): Benim! Benim!

(*Kararırken Turhan'ın dairesi aydınlanır, Turhan, Mehmet, Süleyman, Siyavuş, Meleki.*)

(...)

A. Turan Oflazoğlu, *Kösem Sultan*

Yönerge ***Bir tiyatro sahnesinde canlandırılmak amacıyla yazılmış bu metnin dekorunu hazırlamakla görevlendirildiğinizi farz edin. Aşağıdaki soruları buna göre cevaplayın.***

1. Metinde anlatılan olayın yaşandığı dönemi ve mekânı tespit etmek için metindeki hangi bilgileri ya da ifadeleri kullanırdınız?

2. Zamanın ve mekânın ruhunu izleyiciye en iyi şekilde yansıtmak amacıyla tasarlayacağınız tiyatro sahnesinde neler olurdu? Neden bunları seçerdiniz?

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	ZAMAN, MEKÂN VE İNSANLAR	20 dk.
Amacı	Tiyatro metninde kullanılan zaman ve mekân hakkında çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Mustafam Kemalim" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

MUSTAFAM KEMALİM (ÖLECEKSEK BİZ ÖLELİM)

(Siperin içinde askerler. Askerlerden hat sanatçısı Macit Ayral, yapmış olduğu "hat"tı siperin duvarına tutturur, geriler. Diğer askerler hayranlıkla izlemektedirler asılan "hat"tı...)

1. ASKER: Vay be!

2. ASKER: Ne zaman yaptın bunu?

MACİT: Dün gece.

3. ASKER: Helal olsun sana.

4. ASKER: Tüm ömrümü versem yapamam böyle bir şey.

MACİT: Çalışırsanız siz de yaparsınız.

3. ASKER: Helal olsun sana be! (*Gözcü girer telaşla.*)

GÖZCÜ: Komutan geliyor! Toparlanın! (*Askerler hızla toparlanırlar.*)

GÖZCÜ: Dikkat! (*Mustafa Kemal ve yanında birkaç subay girerler içeriye.*)

MUSTAFA KEMAL: Merhaba asker!

ASKERLER: (*Birlikte*) Sağ ol!

MUSTAFA KEMAL: Nasılsınız?

ASKERLER: Sağ ol!

MUSTAFA KEMAL: Siz de sağ olun! (*Mustafa Kemal tek tek askerlere bakar sevecenlikle. Birden siperin duvarındaki "hat"tı görür. Ciddileşir.*)

MUSTAFA KEMAL: Kim astı bunu buraya? (*Bir an tedirginlik. Macit suçlu gibi öne çıkar.*)

MACİT: (*Sesi titreyerek*) Ben astım komutanım!

MUSTAFA KEMAL: Neden astın?

MACİT: Görsünler istedim komutanım.

MUSTAFA KEMAL: Kim yaptı bunu?

MACİT: (*Sanki suç işlemiş gibi*) Ben yaptım komutanım.

MUSTAFA KEMAL: Ne zamandan bu yana böyle şeylerle uğraşıyorsun?

MACİT: Eskiden beri komutanım.

MUSTAFA KEMAL: Bu cehennemde bile yapıyor musun bunları?

MACİT: Yapıyorum komutanım.

MUSTAFA KEMAL: Ne zaman yaptın bunu?

MACİT: Dün gece komutanım.

MUSTAFA KEMAL: (*Gözlerini "hat"tan ayırmadan*) Adın nedir?

MACİT: Macit komutanım.

MUSTAFA KEMAL: Peki Macit... Çok güzel... Ben de isterdim yapabilmeyi. Yapabilir miyim? (*Diğerleri bir an bocalar*) Söyleyin bakalım... Çekinmeyin? Yapabilir miyim ben de?

HEP BİRLİKTE: Yaparsınız. Komutanım siz istedikten sonra... Hem de daha iyisini... Ohooooo...

MUSTAFA KEMAL: Tek tek söyleyin bakalım. Hep bir ağızdan değil... Söyle bakalım Macit.

MACİT: (*Ikına sıkına*) Ben yaptıktan sonra, siz de yaparsınız komutanım...

MUSTAFA KEMAL: Yapamam. Herkes yapamaz... Böyle şeyleri ender insanlar yapar ancak. O ender insanlara da sanatçı denir... Nerelisin sen Macit?

MACİT: İstanbulluyum komutanım...

MUSTAFA KEMAL: (*Yanındaki subaya döner.*) Macit'i alın. Sivillerini giydirin. İstanbul'a yollayın hemen.

MACİT: Ben buraya savaşmaya geldim komutanım. Gerekirse yurdum için ölmeye hazırım.

MUSTAFA KEMAL: (*Susturur eliyle*) Biz savaşırız Macit... Bu ellere silah değil kalem yakışır çünkü. Sanatçılar yaşamalı. (*Mustafa Kemal ve diğer subaylar kararlı adımlarla yürüyüp giderlerken...*)

MUSTAFA KEMAL: (*Durup döner.*) Öleceksek biz ölelim!

Tuncer Cücenoğlu, *Mustafam Kemalim*

Kelime Dağarcığı:
hat: Arap yazısını estetik ölçülere bağlı kalıp güzel bir şekilde yazma sanatı (hüsnühat).

1. Mustafam Kemalim adlı tiyatro oyununa bir dekor hazırlayacak olsanız dekorda neler kullanırdınız?

2. Metinde yaşananlar sizce hangi dönemde geçmektedir? Görüşlerinizi birkaç cümle ile ifade ediniz.

3. Macit Ayral'ın davranışını mekânın şartlarına uygun buluyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

Hazırlayan: *Mustafa ALTINGÖZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.8. Metnin dil, üslup ve anlatım/sunum özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TİYATRODA DİL VE ÜSLUP	20 dk.
Amacı	Metin çözümlemelerinden hareketle tiyatroda dil ve üslubun önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Yalova Safası Oyunu" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metnin dil ve üslubunu dikkate alarak cevaplayınız.***

YALOVA SAFASI OYUNU

(…)

HACİVAT – Vay benim iki gözüm, candan azizim, şekerden lezizim. Merhaba..

KARAGÖZ – Hay benim camcı azizim, şekerci Cemil'im hoppala!. (*Tokat*)

HACİVAT – A birader bu nasıl selam alış? Ben sana merhaba dedim. Sen bana tokat attın. Yazıklar olsun yazık!.

KARAGÖZ – Hoş geldin kazık oğlu kazık. (*Tokat*)

HACİVAT – Anlaşıldı Karagöz, sen hiç terbiye olmamışsın.

KARAGÖZ – Olacaktım ama yumurtayla limon pahalı idi, sade suya kaldık.

HACİVAT – A külhani öyle çorba terbiyesi değil.

KARAGÖZ – Paça terbiyesi mi?

HACİVAT – İnsan terbiyesi…

HACİVAT – Tû!. Allah müstahakkını versin. Görür müsün bir kere cehaletin ne elim olduğunu?

KARAGÖZ – Öyle oldu.

HACİVAT – Ne oldu?

KARAGÖZ – Yolda gezerken bizim kadın iki tane elma buldu.

HACİVAT – Her ne ise. Karagöz, bu akşam seninle şöyle bir tatlı tatlı sohbet etmeye gelmiştim.

KARAGÖZ – Kusura bakma Hacivat, hiç hazırlığımız yok. Başka akşam buyur.

HACİVAT – Anlamadım? Ne hazırlığı?

KARAGÖZ – Bu akşam sizde sahur yemeye geldim demedin mi?

HACİVAT – Yok canım. Seninle konuşmaya geldim, dedim.

KARAGÖZ – Konuş bakalım.

HACİVAT – Efendim, bu akşam Ramazan-ı Şerîfin yirmi beşinci gecesi. Cenâb-ı Hak cemî cümleyi nice senelere elemsiz kedersiz yetiştirsin.

KARAGÖZ – Amin.

HACİVAT – Önümüz mübarek Bayram-ı Şerîf. Çoluk çocuk elimizi gözlerler. Eh, hamdolsun elimizde beş on kuruş para varken çoluğa çocuğa çarşıdan ayaklarına pabuç, sırtlarına entarilik, başlarına da birer tane Kandilli yazması başörtüsü aldım.

KARAGÖZ – Aldın, bana ne? Hem insan evine aldığını herkese söyler mi? Senin paran varmış almışsın, olmayanlar ne yapsın?

HACİVAT – Canım Karagözüm, ben de dünyaya ilan etmedim ya. Yalnız sana söyledim.

KARAGÖZ – Belki benim param yoktu.

HACİVAT – Sen komşunun aldığına göz koyma, Allah sana da versin. Sen bana, güle güle giysinler, başlarında paralansın de.

KARAGÖZ – İnşallah güle güle giysinler, başlarında paralansın.

HACİVAT – Amin Karagözüm, darısı başına. Hazır elimde beş on kuruş para varken önümüz kış, gittim odun iskelesine; on çuval kömür, on çeki de odun aldım. Kömürleri kömürlüğe, odunları da odunluğa yerleştirdim.

KARAGÖZ – Güle güle giysinler, güle güle giysinler, başlarında paralansın.

HACİVAT – Aman birader, ben kömür, odun aldım.

KARAGÖZ – İyi ya, güle güle giysinler, başlarında paralansın.

HACİVAT – Ama Karagözüm öyle demezler.

KARAGÖZ – Ya nasıl derler?

HACİVAT – Güle güle yakınız, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk afiyetle ısının, derler.

KARAGÖZ – Olur. Güle güle yakınız, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk ısının.

HACİVAT – Eksik olma Karagözüm.

(…)

Muhittin Sevilen, *Karagöz*

Kelime Dağarcığı:
aziz: Değerli. **bayram-ı şerîf:** Mübarek bayram. **cemî:** Bütün. **çeki:** Ağırlık ölçüsü. **külhani:** Kabadayı. **müstahak:** Bir şeyi hak etmiş kimse. **ramazan-ı şerîf:** Mübarek Ramazan.

1. Karagöz ve Hacivat'ın karşılıklı konuşmaları dikkate alındığında bu kişilerin "aydın ve halk" tiplerinden hangisini karşıladığı söylenebilir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

2. Hacivat'ın konuşurken yabancı kelimeleri sıklıkla kullanması onun hangi kişilik özelliğini ortaya çıkarmaktadır? Açıklayınız.

3. "Güle güle giysinler, güle güle giysinler, başlarında paralansın." cümlesinde geçen "başlarında paralansın" deyimi sizde hangi çağrışımları uyandırır? Cevabınızı gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.8. Metnin dil, üslup ve anlatım/sunum özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SÖZ VARLIĞI VE ÜSLUP	20 dk.
Amacı	Söz varlığının metnin üslubu ile ilişkisini belirleyerek söz varlığında meydana gelen değişimlerle ilgili çıkarımda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Bir Adam Yaratmak" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

BİR ADAM YARATMAK

(…)

HUSREV: (*Kendisine gelmeye çalışarak*) Ben hiçbir okuyucu tasavvur edemem ki başkasının bu türlü mahremiyetine tecessüs duyacak kadar ruh iffetinden sıyrılmış olsun. İftira etmeyin müşterilerinize!

ŞEREF: Okuyucu budur.

HUSREV: Hayır, okuyucu bu değildir. Siz busunuz. Bir kere okuyucuyu tanımıyorsunuz. Yüzünü, biçimini, isteklerini bilmiyorsunuz. Onun seciyesi üstündeki kıyasları, kendinizde arıyor ve buluyorsunuz.

ŞEREF: Farz edelim ki böyle.

HUSREV: Böyle olunca mesuliyeti üzerine alacak kadar benlik ve haysiyet sahibi olmanız lazım.

ŞEREF: (*İrkilerek*) Husrev Bey, çok ileriye gidiyorsunuz. Sizi mazur görüyorum. Çünkü…

HUSREV: Çünkü?

ŞEREF: Hastasınız.

HUSREV: Güzel, belki hastayım. Yalnız şu anda beni hasta bilmeyin! Bu sözlerimde hazmedilemeyecek bir şey buluyorsanız onları sıhhatli bir adamdan, sıhhatli bir dakikasında çıkmış farz edin!

ŞEREF: Husrev Bey, rica ederim.

HUSREV: Evet, öyle farz edin! Mukabelenizi çok merak ediyorum. Hiç olmazsa mukabelenizde biraz şeref görmeye muhtacım.

ŞEREF: (*Bir adım geri çekilir. Mendiliyle terini siliyormuş gibi alnını uğuşturur.*) Hareketinize şimdi mukabele etmeyeceğim. Her şeyden evvel gösterin bana, suç bu hareketin neresinde?

HUSREV: (*Nefret dolu gözlerle Şeref'i uzun uzadıya tartar.*) Bir adam ki içinin cehenneminde yanıyor, herkesin malik olduğu en basit müdafaa silahlarını, maskelerini kaybetmiştir. Bu adamı şunun bunun keyfini gıcıklamak için teşhir etmekte suç yok mu?

ŞEREF: Niçin olsun? Demek ki herkes bu adamla alakadar!

HUSREV: Herkesin bu adamla alakası onda yalnız kendisine ait bir taraf, manevi bir fert, hak ve mülkiyeti bırakmaz demek?

ŞEREF: Cemiyetin malı olan insanlar, şüphesiz ki biraz şahıs mülkiyetinden feda ederler.

HUSREV: Bu fedakârlık belki herkesle müşterek, dış çizgilere aittir. Onların ferdiyetlerindeki en mahrem maktâları herkese göstermekten sizi alıkoyan hiçbir duygunuz yok mu?

ŞEREF: Yok!

HUSREV: (*Sol elinin parmakları ile yüzünü taraklar. Suratı çatlayacak gibi*) Yalnız bu tarzınız beni çıldırtabilir. Ben, demek kimseyle müşterek ölçüsü kalmamış bir zavallıyım. Demek ben bu toprağın üstünde yaşamıyorum. Demek ki benim beynim kimsede olmayan birtakım vehim nebatları yetiştiren bir hastalık tarlası! Allah'ım! Ya ben bir deliyim ya karşımdaki adam insanın bakamayacağı kadar düşkün bir yaratılış!

(…)

N. Fazıl Kısakürek, *Bir Adam Yaratmak*

1. Söz varlığını dikkate aldığınızda metnin açık ve anlaşılır bir dille yazıldığını düşünür müsünüz? Görüşlerinizi gerekçesi ile ifade ediniz.

2. a) İlk kez 1938'de yayımlanan "Bir Adam Yaratmak" adlı eser, günümüzde yazılsaydı söz varlığında hangi değişiklikler olabilirdi? Bu değişiklikler metnin dil ve anlatımını nasıl etkilerdi? Görüşlerinizi metinden örnekler vererek açıklayınız.

b) Bu değişimleri "dilin canlı bir varlık oluşu" ile izah edebilir misiniz? Neden?

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.8. Metnin dil, üslup ve anlatım/sunum özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	YAZAR VE ÜSLUP	25 dk.
Amacı	Yazarın dünya görüşünün ve dili kullanma biçiminin üslupla ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge *"Keşanlı Ali Destanı" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.*

KEŞANLI ALİ DESTANI

(…)

DERVİŞ: (*Bakarak*) Hey koca aslan.

NİYAZİ: Er kişi ensesinden belli olur. Şu enseye bak maşallah.

NURİ: Mahpushane yaramış. Saçları da ustura ile kazıtmış.

Ş. POLİS: (*İşgüzar*) Açılın. (*Düdük çalar.*) Trafiği kapamayın.

ŞERİF: Hoş geldin.

ALİ: Hoş bulduk Şerif Abla.

TEMEL: Duyduk ki mahpushanede itibarın yerinde imiş Ali Abi?

ALİ: Eh, hürmette kusur etmediler.

NURİ: Mahpushane müdürünü dövdüğünde bir resmin çıkmıştı gazetede, iftihar ettik milletçe.

ALİ: Sizler nasılsınız görmeyeli?

HAFİZE: Allah razı olsun. Çamur İhsan'dan kurtardın bizi ya senden sonra öbek öbek küçük bataklar üredi başımıza oğul.

DERVİŞ: Bırakın nefes alsın be çocuk.

TEMEL: Çarşambayı perşembeyi bize haram ediyorlar.

ALİ: Edemezler.

NİYAZİ: Demin polis de söyledi. Damlarımızı hepten yıkacaklarmış.

ALİ: Yıkamazlar.

LUTFİYE: Ya bu ağaların açgözlülüğü? Sus parasını iki misli alacaklarmış.

ALİ: Alamazlar.

NİYAZİ: İhsan'ın takımı senin için "Suyu ısındı ayağını denk alsın." diyesiymişler. Yakın vakitte seni vuracaklarmış.

ALİ: Vuramazlar.

Ş. POLİS: Dağılın be. Söyle de dağılsınlar. Trafiği tıkıyorlar. (*Düdük çalar.*) Toplu yürüyüş kanunu var. Şimdi zabıt tutuyorum. Laf anlamıyor musunuz?

Z. POLİS: Hadi, dağılın. (*Şişman ve zayıf polis kalabalığı iteleyerek dağıtmak isterler. Onların dağıttığı kümeler dağılır gibi yapıp sonra başka bir yanda yine kümeleşirler.*)

Z. POLİS: (*Şişmana*) İyilikle iyilikle.

Ş. POLİS: (*Ali'ye*) Geçmiş olsun Ali Efendi.

ALİ: Eyvallah.

Ş. POLİS: Söylesen de dağılsalar. Seni dinlerler. Bizim de başımız derde girmesin.

ALİ: Buralara kadar zahmet ettiniz, büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperim. (*Klakson tezahüratı*) Bugün işlerini feda edip gelen şoför arkadaşlara mahsus selam ederim. (*Sert*) Dağılın lan!

NURİ: Sen öl de, ölelim. (*Kalabalık çil yavrusu gibi dağılıverir.*)

NİYAZİ: (*Derviş'e*) Açtınız mı muhtarlık meselesini?

ALİ: Ziyarete geldiğinde çıtlatmıştı Derviş Dayı. Gulis yaptınız mı bari?

DERVİŞ: Sen organizeyi bana bırak.

ALİ: Durum vaziyetini iskandil ettiniz mi?

NİYAZİ: Hafize yukarı mahalleyi kolaçan etti.

NURİ: Hidayet'e de aşağı mahalleyi ispiyonlattık.

DERVİŞ: Aşağı mahalleden biraz oy kaldırabileceğiz.

NURİ: Pazar meydanından korkun olmasın. Özel sektör senden yana.

(…)

Haldun Taner, *Keşanlı Ali Destanı*

Kelime Dağarcığı:
iskandil etmek: Soruşturmak, araştırmak. **gulis (kulis):** Bir işin, bir hareketin gizli hazırlık konuşması.

1. Metindeki kişilerin konuşma tarzları bir üslup özelliği olarak değerlendirilebilir mi? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

2. Eserin yazıldığı devrin düşünce yapısının, sosyal hayatının ve değerler bütününün tespit edilmesi yazarın üslubunu anlamamıza faydası olur mu? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

3. Sanatçının dünya görüşünü yani ideolojisini değiştirmesi üslubunda değişikliğe yol açar mı? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

Etkinlik İsmi	SANAT ESERİNDE İŞLENEN DEĞERLER VE İNSAN	25 dk.
Amacı	Tiyatro metninden hareketle sanat eseri ve değerler ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Ahmet Yesevi" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

AHMET YESEVİ

(…)

KASIM COGİ: Sultan Sencer'in selamını getirdim Ulu Şeyh.

YUSUF HEMEDANİ: Aleykümselâm... Sıhhati nasıldır Sultanın?

KASIM COGİ: Sıhhati iyidir... Sizin dualarınızı eksik etmemenizi ister Sultan Sencer.

YUSUF HEMEDANİ: Dualarımız Sultan Sencer'ledir.

KASIM COGİ: Ashab-ı Kiram'ın yollarından ayrılmayan sizlerin, hayat tarzınızı bildirmenizi ve kendileri için Fatiha okumanızı istemektedir Sultan Sencer.

YUSUF HEMEDANİ: Yatsı namazından sonra Sultan Sencer için bir Fatiha okuyalım. Siz de burada ne görüyorsanız yazınız Kasım Cogi.

KASIM COGİ: Şeyhim, Sultan Sencer size elli bin altın gönderdiler. Bunu dergâhınızdaki dervişlerinize dağıtmanızı isterler.

YUSUF HEMEDANİ: Ne dersiniz?

KASIM COGİ: Neden susuyorsunuz?

YUSUF HEMEDANİ: Ahmet Yesevi nerede?

A.H. GUCDUVANİ: Semerkant'tan misafirleri vardı. Onlarla ilgileniyor olmalı Şeyhim.

HASAN ENDAKİ: İsterseniz çağırayım Şeyhim.

YUSUF HEMEDANİ: Çağırınız... (*Hasan Endaki çıkar. Az sonra Ahmet Yesevi ile birlikte içeri gelirler.*)

AHMET YESEVİ: Beni emretmişsiniz Şeyhim.

YUSUF HEMEDANİ: Gel Yesevi. Sultan Sencer'den selam var bize.

AHMET YESEVİ: Aleykümselâm.

YUSUF HEMEDANİ: Sultan Sencer dervişlerimiz için elli bin altın yollamış. Kabul edelim mi? Fikrin nedir?

AHMET YESEVİ: Sizin fikrinizin olduğu yerde bizimki fikir sayılmaz...

YUSUF HEMEDANİ: Estağfurullah... Hepinize soruyorum. Fikrinizi açık olarak söyleyiniz.

AHMET YESEVİ: Dervişin kendisi için dünya malında gözü olmaz şeyhim. Derviş kendini insanlığa adamıştır.

KASIM COGİ: Sultan Sencer sizi de çok sever... Sizin hikmetleriniz dilden dile dolaşır Yesevi.

AHMET YESEVİ: Biz de Sultan'ı severiz... Dervişler kendileri için hiçbir şey istemezler...

KASIM COGİ: Dervişler de bu dünyada yaşarlar Yesevi.

AHMET YESEVİ: Derviş değildir elini eteğini dünyadan çeken; derviş dünyaya sarılandır, kucaklayandır... Hak yolunda Hak'la beraber, insanlık için yaşayandır... Bizim için altının önemi yoktur. Bizim işimiz gönül işidir.

YUSUF HEMEDANİ: Yesevi doğru söyler... Sizler ne dersiniz...

İÇERİDEKİLER: (*Başları ile tasdik ederler.*) Doğru... Münasiptir Şeyhim...

AHMET YESEVİ: Sultan medrese açsın... İnsanların ilimle uğraşacağı yerler kursun... İlme dayalı düşünce her zaman en iyisidir...

KASIM COGİ: (*Beklemediği bir davranışla karşılaşmıştır.*) Haddim değil Şeyhim ama bir şey sorabilir miyim?

YUSUF HEMEDANİ: Buyurunuz... Sorabilirsiniz elbette... Yalnız bizi yanlış anlamayınız... Biz Sultan'a saygıda kusur etmeyiz... Ama bize verilen bir şeyi alıp almamak da bizim hakkımız olmalıdır...

KASIM COGİ: Demek size gönderilen hediyeyi kabul etmiyorsunuz...

AHMET YESEVİ: Altınları alırsak dervişler arasında maddi hırslar başlar... Gönüllerindeki parıltılar kayıp olabilir... Şeyhim, yine de takdir sizindir... Gönüldeki parıltılar üzerine altın ışıltısı düşerse kötü sonuçlar ortaya çıkabilir... Gönüldeki parıltılar üzerine altın ışıltısı düşmemeli Şeyhim...

KASIM COGİ: Çok üzgünüm...

YUSUF HEMEDANİ: Sultanımız, medrese kursun; biz de yardımcı olalım...

KASIM COGİ: (*Hâlâ şoktadır.*) Çok üzgünüm... Çok üzgünüm...

(…)

KASIM COGİ: (*Daha sakin. Sanki ikna olmuş gibi*) Anlıyorum...

(…)

Remzi Özçelik, *Ahmet Yesevi*

1. Metinde millî, manevi ve evrensel değerlerin kullanılmış olması ile yazarın amacı arasında doğrudan bir ilişki var mıdır? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

2. Sizce edebî eserlerde millî, manevi, evrensel ve tarihî değerlerin kullanılması okurun kimlik gelişimine katkı sağlar mı? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

3. Yusuf Hemedani'nin Sultan Sencer'in gönderdiği parayı kabul etmemesini bir ahlak sorunu olarak görüyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

Etkinlik İsmi	OKUR/İZLEYİCİ VE YORUM	25 dk.
Amacı	Okurun metne bakışını ortaya koyarken kültürel birikiminin ve olgunluk seviyesinin de etkili olduğunu anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Fatih" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

FATİH

(…)

1. YENİÇERİ: Müjde Sultanımız, müjde. (*Soluğu kesilmiş gibi susar*).

2. YENİÇERİ: Büyük topun açtığı gediğe saldıran yiğit erlerden biri. (*O da tıkanmış gibi susar*).

3. YENİÇERİ: (*Heyecanla bağırarak*) Topkapısına sancağı dikti! (*Fatih, paşalar sevinçle haykırırlar*).

FATİH: Hey! Yiğidim, bu müjden bir ülke değer. Kim, kim bu kahraman? (*Birden dışarda dik bir sesin "Yol verin, yol verin!" diye bağırdığı duyulur. Çadırın önünü kapatan keşif yeniçeri kalabalığı açılır. Ulubatlı, iki yeniçerinin kollarında görünür, yaralı ve bitkindir, adımlarını güçlükle sürür, fakat Fatih'in karşısına gelince son bir gayretle dikilir, gözleri yarı kapalıdır*).

FATİH: Kim bu?

4. YENİÇERİ: Ulubatlı Sultanım, Ulubatlı Hasan.

KARACA: (*Hasan'a*) Devletlû Hünkârın huzurundasın Hasan, aç gözlerini.

4. YENİÇERİ: Müjdeyi kendisi vermek istedi Sultanım, ama konuşacak dermanı yok.

5. YENİÇERİ: Yarası çok ağır. Getirmek doğru değildi ama kendi diledi.

FATİH: Ne duruyorsunuz öyleyse. Çabuk, çabuk yatırın Hasan'ı.

AKŞEMSETTİN: Hasan, yavrum Hasan!

FATİH: (*Onun üstüne eğilerek*) Gazan mübarek olsun, Hasan. (*Hasan gözlerini aralar, Fatih'i görünce dirseği üstünde doğrulmak ister, düşer. Fatih engel olur.*) Hayır, kıpırdama. (*Doğrulur, onu getirenlere.*) Nasıl oldu böyle?

5. YENİÇERİ: Sancağı diktikten sonra surdan uçtu, delik deşik.

FATİH: Yaralarını sarsınlar çabuk... (*Akşemsettin'in koluna dokunduğunu görünce*) Ne var hoca?

AKŞEMSETTİN: Hasan'ı rahat bırakalım Sultanım.

FATİH: Ya... Demek... (*Tekrar Hasan'a yaklaşır, Hasan bunu sezmiş gibi gözlerini aralar, solgun dudaklarında belli belirsiz bir gülümseme uçar.*) Yola beraber çıktık fakat bizi çok geride bıraktın, Hasan. (*Çadırın dışında yeniden bir kaynaşma olur, yeniçerilerde telaşlı bir hareket görünür.*).

YENİÇERİLER: Paşamız geliyor. Beylerbeyi geliyor. (*İshak Paşa girer, Fatih'in karşısında eğilir.*). Topkapısından? (*Paşanın yan gözle yeniçerilere baktığını görünce*) Müjdeyi aldık.

İSHAK: Mübalağa cenk oldu, Devletlû Hünkârım. Hasan'ın otuz arkadaşından sağ kalanlar... Burçta sancağın etrafında şimdi askerimiz bir sel gibi iki sur arasını doldurdu. "Müdafiler, düşen ölüsüne ve atlar laşesine bakmayıp iç surlara çeküldüler. Kapıları muhkem kapadılar, giremeyip dışta kalanlar ayakaltında ezilip toprağa karıştılar." Ama sanmam, iç surların dayanacağı şüphelidir. (*Yan gözle Hasan'ın bulunduğu tarafa bakar, Fatih'in konuştuğunu duyunca vaziyet alır.*)

FATİH: (*Kızarak*) Yeniçeri ne duruyor, niçin hücuma kalkmıyor?

İSHAK: İç hisarda açılan gedikler kapatıldı, karanlık bastırdı. Göz gözü görmez. Asker surun dibinde kendini yer. (*Kendi kendine konuşur gibi.*) Ben eminim ki hiçbir ordu sabahı böyle hasretle beklemedi, dünya yaratılalı beri. (*Sabrı tükenmiş gibi, izin beklemeden Hasan'ın bulunduğu tarafa koşar.*) Hasan evladım Hasan, hepimiz seninle övünüyoruz. (*Akşemsettin'in kendisine işaret ettiğini görünce susar, Fatih'e bakar.*).

FATİH: Ne var Hocam?

AKŞEMSETTİN: (*Hasan'ı işaret ederek*) O mertebesini buldu.

FATİH: (*Yaklaşır, sonra eğilir, Hasan'ı alnından öper, kalkar kendi kendine konuşur gibi)* Ne mutlu sana Ulubatlı! Adın Bizans'a giren ilk Türk olarak tarihe geçecek! Eğer Sultan olmasaydım, Ulubatlı Hasan olmak isterdim! *(Muhafızlara işaret eder. Muhafızlar bir sancak getirip üstüne örterler. Onu taşıyarak çıkarırlar. Hepsi çadırın önünde bir an dururlar, iki muhafız meşalelerle gelir, yerlerini alırlar.*).

FATİH: Mekânın cennet olsun, yerin milletin kalbi. Şehitlerimize bizden selam götür Hasan! (*Hepsi saygı duruşunda beklerler, muhafızlar Hasan'ı götürürler, gözden kaybolunca Fatih ve paşalar çadıra dönerler. Hepsi heyecanlıdır.*) Bu gece mum donanması yapılsın, surlar durmadan dövülecek gece yarısına kadar. Tam gece yarısında bütün ışıklar söndürülecek. Yarın alessabah umumi hücum yapılacaktır. (*Zağanos'a*) Derhal münadiler çıkarılsın; emrimiz duyurulsun!

ZAĞANOS: — Ferman Padişahın. (*Çıkar.*)

(…)

Nazım Kurşunlu, *Fatih*

Kelime Dağarcığı:
müdafi: Bir yeri savunan. **muhkem:** Sağlam. **laşe:** Leşler. **münadi:** Bir şeyi duyurmak için yüksek sesle söyleme işi yapan kişi, tellal. **mum donanması:** İstanbul'un fethinde, 28/29 Mayıs gecesi yapılmış olan ateş ve ışık şenliği.

1. "Fatih" adlı metnin sizde uyandırdığı düşünceleri ve duyguları ifade ediniz.

2. Yukarıdaki soru başkaları tarafından da cevaplandırıldığında metinle ilgili yapılan yorumlarda belli farklılıkların ortaya çıkmasının sebepleri neler olabilir?

3. Bir tiyatro oyununu 10 yaşındayken okumamız/izlememiz ile 15 yaşında okumamız/izlememiz hâlinde ondan anlayacaklarımız da farklılaşacaktır. Bu farklılaşmanın nedenleri neler olabilir? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

4. Metnin anlamını belirleyen yazar mı, okur mu yoksa metnin kendisi midir? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

Etkinlik İsmi	TİYATRO METNİ VE YAZAR	20 dk.
Amacı	Metin çözümlemeleri sayesinde yazarla metin arasındaki ilişkiyi kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Vatan yahut Silistre" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

VATAN YAHUT SİLİSTRE

(*İslam Bey kendisini tutamayarak atılır.*) — Gideceğim.

(*Zekiye yanına koşup sözünü keserek*) — Önce beni öldür.

(*İslam Bey işitmemiş gibi*) — Gideceğim.

(*Zekiye yine sözünü keserek*) Sende o kadar erkeklik yoksa ben kendimi öldürürüm.

(*İslam Bey ısrarlı bir ağırbaşlılıkla*) — Gideceğim, gideceğim, gideceğim, yoluma cehennemin ateşleri saçılsa yine gideceğim, göğsüme Azrail'in pençesi dayansa yine gideceğim, babamın mezarını çiğnemek gerekse yine gideceğim, ninemin vücudu ayağımın altında ezilecek olsa yine gideceğim, gerçekten benim için öleceğini bilsem yine gideceğim.

(*Zekiye öfkeyle gezinerek sesi işitilecek tonda kendi kendisine*) — Ah, inanmıyor! Kendi için öleceğime inanmıyor. Belki öldüğüm zaman da inanmaz. (*Öfkeyle İslam Bey'e dönerek*) Gideceksin, niçin gideceksin?

(*İslam Bey ağırbaşlılıkla*) — Kandil geceleri kabristan ziyaretine gidersin a.

(*Zekiye öfkeyle*) — Giderim, sonra?

İslam Bey — Hiç benim ocağımdan oralarda yatar adam gördün mü? Atalarımdan kırk iki şehit adı bilirim, rahat döşeğinde ölmüş bir adam işitmedim. Anladın a! Bir adam işitmedim. Devlet savaş açmış. Düşman sınırda şehitlerimizin kemiklerini, topraklarını çiğnemeye çalışıyor. Hiç nasıl olur ki düşmanın silahı vatana çevrilsin de karşısında önce benim göğsümü bulmasın? Hiç nasıl olur ki vatan tehlikede bulunsun da ben evimde rahat oturayım? Hiç nasıl olur ki devlet yerinden oynasın da ben mıhlanmış gibi burada kalayım? Hiç nasıl olur ki vatan sevgisi her şeyden kutsal olsun da ben senin aşkınla uğraşayım? Hiç nasıl olur ki dünyada her şeyin ilerlediğini bilip dururken ben babamdan, atalarımdan aşağı kalayım? Vatan! Vatan! Tehlikede diyorum. İşitmiyor musun? Beni Allah yarattı, vatan büyüttü. Beni Allah besliyor, vatan için besliyor. Ben anamın karnından vatana geldiğim vakit, vatan karnımı doyurdu. Çıplaktım vatan sayesinde giyindim. Vatanımın nimeti kemiklerimde duruyor. Vücudum vatanın toprağından, nefesim vatanın havasından. Vatanımın uğrunda ölmeyeceksem ya ben niçin doğdum? Ben adam değil miyim? Görevim yok mu? Vatanımı sevmeyeyim mi? Ah, vatanını sevmeyen adamdan sana nasıl sevgi bekleyebilirsin?

Zekiye — Eğer vatan, vatan olunca ben ne derim? Ben, ben ne diyebilirim? Git! Git beyim! Dünyanın bu hâli de varmış. Ben vatanı bilirdim, ben vatan sözünü işitmiştim. Ancak iki yüreği birbirinden koparır sanmazdım. Benim gönlümü kopardı, hâlâ içime kanlar akıyor. Gözümle görmüş gibi biliyorum. İstediği kadar aksın. Git beyim! Ben olsa olsa iki damla yaş dökerim. İzin vermezsen onu da dökmem, gönlümde saklarım. İsterse her damlası bir zehir olsun. Kavgaya gideceksin değil mi? Vatanın için gideceksin değil mi? Beni de unut, dünyayı da unut. Ben, ben bir mektubunu dahi istemem. İnşallah esenlikle gelirsin. O vakit burada bir kul bulursun. Ben her vakit kulunum…(*Şiddetle ağlayıp yere kapanır.*)

İslam Bey — Bari ben tekmil edeyim. Eğer vatanım için şehit olacak kadar bahtım varsa o zaman sen de istediğin adamı seçebilirsin.

Zekiye — Allah yüz bin kere canımı alsın… Sen şehit olursan mı? O vakit benim dünyada ne ilgim kalır? Ben niçin yaşayacağım? Hayatından bıkanlara dünyada ölümden kolay bir şey mi olur? Beni gerçekten yolunda ölemez mi zannediyorsun?... Âlemleri aşk üzerine yaratan Rabbimin bin bir ismine yemin ederim ki dünyada da âhirette de Zekiye senindir, senin kulundur.

Namık Kemal, *Vatan yahut Silistre*

1. "*Vatan! Vatan! Tehlikede diyorum. İşitmiyor musun? Beni Allah yarattı, vatan büyüttü. Beni Allah besliyor, vatan için besliyor. Ben anamın karnından vatana geldiğim vakit, vatan karnımı doyurdu. Çıplaktım vatan sayesinde giyindim. Vatanımın nimeti kemiklerimde duruyor. Vücudum vatanın toprağından, nefesim vatanın havasından. Vatanımın uğrunda ölmeyeceksem ya ben niçin doğdum?*" diyen bir yazarın kişiliğiyle ilgili neler söylenebilir?

2. Bu metinde İslam Bey, aşkı ile vatanı arasında kalmış, sonunda vatanı tercih etmiştir. Siz de günlük hayatınızdan yola çıkarak vatan sevginize engel olabilecek unsurları ifade ediniz.

3. Günümüzde vatanına sevgiyle bağlı gençlerin sayısının artması hangi sonuçları ortaya çıkarabilir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

Etkinlik İsmi	YAZAR-METİN İLİŞKİSİ	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle yazarın metin ile ilişkisini tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Bir Adam Yaratmak" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

BİR ADAM YARATMAK

Üçüncü Sahne

(*Husrev: Otuzlu yaşlarda bir oyun yazarıdır.*)

Mansur: (*Husrev'e*) Nihayet baş başa kalabildik. Gazeteci gitti.

Husrev: Giderken sana da bir şeyler sormak istemedi mi?

Mansur: Bana ne sorabilirdi ki?

Husrev: Şunu sorabilirdi: Siz ki "Ölüm Korkusu" piyesinin başrolünü yapmış aktörsünüz ve muharririn en yakın dostusunuz, elbette bilirsiniz: Piyesteki vaka muharririn başından geçmiş bir vaka mıdır, değil midir?

Mansur: O da ne demek?

Husrev: Bunu bana sordu da.

Mansur: Olur saygısızlık değil.

Husrev: Saygısızlık da laf mı? O bunu bir hak diye yapıyor. Sen kendi cebini karıştırırsan saygısızlık mı etmiş olursun? Biz onların ceplerinden farklı bir şey değiliz. Ellerini uzatıyorlar ve bizi karıştırıyorlar. Ağzınızı açın, dişlerinizi sayacağım dese ağzınızı açmaya, dişlerinizi saydırmaya mecbursun.

Mansur: Kuzum, neler söylüyorsun?

Husrev: Elbette mecbursun. Onun elinde müthiş bir silah var. Seni tanıması, seni meşhur kabul etmesi.

Mansur: Tanınmış olmak bir yüzkarası mı?

Husrev: Tamamiyle aksi. Bir şeref. Öyle bir şeref ki alıcısı sen, vericisi o. Veren taraf bu işte, farkına varmadan, vermiş olmanın selâhiyetiyle hareket ediyor. Seni merak ediyor. Yediğin yemeği, giydiğin elbiseyi, yattığın yatağı… Daha devam edeyim mi?

Mansur: Gazeteci buna benzer şeyler de mi sordu?

Husrev: Sormadı; fakat sorabilirdi. O, bu merakın simsarıdır. Yarın gelip yine sorabilir. Yarın gelip unuttuğunu isteyebilir. Tıpkı burada bastonunu unutmuş gibi.

Selma: (*Deminden beri dikkatle dinlediği Husrev'e yaklaşır.*) Bunları niçin tabii bulmuyorsunuz? Büyük adamları merak ederler.

Husrev: (*Selma ile karşı karşıya*) Büyük adam ben miyim? Nasıl olur? Ben bir başıma, kendi kendime, kendi gözümde büyük adam olabilir miyim? Araya bu farkı koyan başkaları. İşte bu başkalarıdır ki, bana büyüklüğü kondurduktan sonra beni en küçük insan haklarından uzak görüyor ya. (*Yan tarafta kalan Mansur'a döner.*) Bak sen. Bir adam çıkıyor, bir eser veriyor. Kimse onu tanımayı aklından geçirmezken o kendi kendisini tanıtıyor. Artık yaptığı işin uğraşılacak yeri kalmamıştır. Bütün alâka, bu

adamın miskin taraflarına dönüyor. Suratımız, nüfus kâğıdımız, hayat künyemiz… İşte merak değer şeyler. Benim için neler yazmadılar? Nelerimi merak etmediler! (*İki elini taaccüp ifade edercesine iki tarafa kaldırır.*) Söyleyin Allah aşkına! Ben nasılsa karaya vurmuş garip bir deniz hayvanı mıyım? Gelen geçen beni beş kuruşa seyir mi etmeli? Yosunlar, kayalar ve sessizlikler içinde yalnız kalmaya muhtaç değil miyim? (*Elleri yana düşer.*) Ben de bir insanım. Hiçbir fevkaladeliğim yok. Bir kadere bağlıyım. Birtakım zaaflarla doluyum. Belki herkesten daha zayıf.

Selma: Siz çok kuvvetlisiniz.

(…)

N. Fazıl Kısakürek, *Bir Adam Yaratmak*

1. Sizce okuduğunuz metnin ana kahramanının yazar olması bir tesadüf müdür? Neden?

2. Eserlerinden hareketle bir yazarın kendi karakterinin tahlili yapılabilir mi? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

3. Yazar, kendi hayatından ve kişiliğinden bir şeyler katmadan bir eser ortaya koyabilir mi? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.12. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAZAR, ESER VE OKUR	20 dk.
Amacı	Yazar ve eseri arasındaki ilişkiyi metin üzerinden değerlendirebilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Tek Kişilik Şehir" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

TEK KİŞİLİK ŞEHİR

(…)

GARSON: Özür dilerim. Kafanızı kendi sorunlarımızla karıştırdım.

ADAM: Rica ederim. Konuşmuş oluyoruz. Birden fark ettim ki aylardır kimseyle konuşmamışım. İnanın çok iyi geldi.

GARSON: Çok naziksiniz efendim. Ben size salatanızı getireyim.

ADAM: (*Sandalyeyi uzatır*) Lütfen gitmeyin, biraz oturun. Salatayı nasıl olsa getirirsiniz. Ne güzel konuşuyoruz.

GARSON: Rica ederim efendim. Bizim müşterilerle oturmamız hoş karşılanmaz.

ADAM: Lütfen oturun.

ADAM: Sana imreniyorum. Karın, çocukların, 'sen' diye hitap ettiğin arkadaşların var. Ne çoklardır, kim bilir.

GARSON: Üç çocuğum var efendim. Karım, annem, babam ve onun annesi ve babası hep beraber aynı evde yaşıyoruz efendim.

ADAM: Bayağı kalabalık bir nüfus.

GARSON: Dokuz kişiyiz efendim ve altmış beş metre karelik bir evde yaşıyoruz.

ADAM: Çok iyi. İster istemez birbirinizle konuşmak zorunda kalıyorsunuzdur o zaman.

GARSON: Mutlaka konuşuyoruz efendim. Hiçbir şey demesek "Biraz öteye gider misin, sıkıştım." diyoruz efendim.

GARSON: Biz birbirimizi hiç yalnız bırakmayız efendim.

ADAM: Bazen ben de iki kişi, hatta dört kişi olmak istiyorum.

GARSON: Bunu size pek tavsiye etmem efendim.

ADAM: Nedenmiş o?

GARSON: Çünkü bu şehir tek kişilik bir şehirdir efendim. Ne kadar fazla olursanız şehirden o kadar daha az istifade etmeye başlarsınız. Sokaklarda insanlar tek başına yürür. Lokantalarda tek başına yemek yerler. Sizin gibi tek kişilik şirketlerin de sayısı epeyce fazladır efendim.

ADAM: Aman canım, o kadar da abartmayın. Bu şehirde de yaşayan bir sürü aile var herhâlde.

GARSON: Bu şehirde yaşayan aileler genellikle tek kişiliktir efendim.

ADAM: Sizin aileniz öyle değil ama?

GARSON: Biz kalabalık bir aileyiz. Ama biz bu şehri hiç kullanamıyoruz efendim. Sizin gibi değiliz. Ne sinemaya ne tiyatroya ne konserlere ne de resim sergilerine gidiyoruz efendim. Biz sadece size hizmet için varız.

ADAM: Onu biliyoruz, onu biliyoruz.

ADAM: Ama ben de bazı şeyleri artık tek başıma yapmaktan ve iyi seyirci rolü yapmaktan sıkıldım.

Anlıyor musun, sıkıldım. Artık bazı şeyleri paylaşmak istiyorum.

ADAM: Bazen de şehir dışında, akrabalarımla karşılaşıyorum. Birden onları müthiş seviyorum. İçimden "İyi ki akrabalarım var bu dünyada!" diye bağırmak geliyor. En az haftada bir görüşmeye karar veriyoruz. Şehre döndüğümüzde ise malum son! Birbirimizi hiç aramıyoruz. Birbirimizi arayamadığımız için birbirimizle her karşılaşmamızda utanç içinde başımızı önümüze eğiyoruz. Hatta böyle bir durumu yaşamamak için karşılaşmamaya dikkat ediyoruz. Uzaktan birbirimizi gördüğümüzde çaktırmadan kaldırım değiştiriyoruz.

GARSON: Çok iyi yapıyorsunuz efendim. Bu şehirde görüşmek imkânsızdır.

ADAM: Şehir dışına çıktığımda mutlaka eski arkadaşlarımla karşılaşıyorum.

GARSON: Onlar şehir dışında mı yaşıyorlar?

ADAM: Hayır, şehirde yaşıyorlar. Ama tıpkı benim gibi şehirden sıkıldıkları için arada bir şehir dışına kaçıyorlar. Örneğin ne zaman şehir dışına çıksam kapı komşumla karşılaşıyorum. Uzun uzun konuşup birbirimize rastlamış olmaktan, ne kadar mutlu olduğumuzu anlatıp duruyoruz. Ben ona "Hâlâ aynı dairede oturup oturmadığını" soruyorum. O da bana "Evet, orda oturuyorum. Sizin oturduğunuz dairenin tam karşısındaki dairede," diye cevap veriyor. Her karşılaşmamızda aramızda inanılmaz sıcak bir dostluk başlıyor.

GARSON: Ne güzel!

ADAM: Birbirimizden o kadar memnun kalıyoruz ki şehre dönünce her gün görüşmeye karar veriyoruz. Ama tabii ki şehre dönünce bir daha hiç karşılaşmıyoruz.

(…)

Behiç Ak, *Tek Kişilik Şehir*

1. "Tek Kişilik Şehir" adlı metinden hareketle yazar Behiç Ak'ın kendi çağının tanığı olduğunu söyleyebilir misiniz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

2. Behiç Ak ile tanışma fırsatınız olsaydı ona bu metinden hareketle yazarlığı ile ilgili neler sorardınız?

3. "Yazarın seçtiği ve dile getirdiği olaylar, onun hassasiyetlerini ve fikirlerini gösterir." Rıza Filizok'a ait bu cümleden hareketle Behiç Ak'ın kişiliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.14. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	DİL BİLGİSİ UYGULAMALARI	20 dk.
Amacı	Metin üzerinden sorgulamalar yaparak noktama işaretleri ve zarfların önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Yıldırım Kemal" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

YILDIRIM KEMAL

(…)

KEMAL: Coşku bitsin mi?

HASAN: Yararsız eylemlerle telef olmasın kimse? Coşku bitmez! Daha gerçekçi bakalım meselelere. Bak oğlum. Binlerce insan katıldı mitinge. Ama organize bir güç değil bu kalabalık. Sen de öyle söylemedin mi biraz önce?

KEMAL: Biliyorum.

HASAN: Düzenli yüz kişi. Evet evet yüz kişi dağıtıverir o kalabalığı. Yararsız olan bu. Kaldı ki yarın direneceklerin sayısı yüz yüz elli kişiyi geçmez. Karşılarında bir işgal ordusu. Hepsi de telef olurlar, direnenlerden kurtulan olmaz. Zararı halka da yansır. Katliam yaparlar işgalciler. İş daha da zorlaşır. (*Susma.*) Ben senin babanım. Seni nasıl sevdiğimi biliyorsun. Hele annen. Senin yaşaman için kendi canını hiç düşünmeden verebilir. Biliyorsun değil mi bunları?

HASAN: Öyleyse her şeyi açıkça konuşalım.

KEMAL: Konuşuyoruz zaten.

HASAN: Yarın Recep'lerin yapacağı eylemden gerçekten habersiz misin? Doğru söyle.

KEMAL: Evet baba. Biliyorum. Direnecekler.

HASAN: Kaç kişiler?

KEMAL: Bilmiyorum baba? Kesin bilmiyorum ama yüz elli kişiyi geçmezler.

HASAN: Peki. Ya sen?

KEMAL: Beni çağırmadılar baba.

HASAN: Neden?

KEMAL: Bilmiyorum baba.

HASAN: Ama mitinge çağırdılar.

KEMAL: Çağırdılar.

HASAN: Mitinge çağırdılar ama direnişe katılmanı istemediler senden.

KEMAL: Evet baba.

HASAN: Peki. Katılmanı isteselerdi?

(…)

Tuncer Cücenoğlu, *Toplu Oyunları*

1. Metinde kullanılan noktalama işaretlerinin metnin okunması ve anlaşılmasına ne gibi katkıları olabilir?

2. Bu metinde kullanılan zarfların metne katkısıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

3. Siz bir noktalama işareti olsaydınız hangi noktalama işareti olmak isterdiniz? Gerekçelerinizle birlikte ifade ediniz.

Hazırlayan: *İbrahim BOZ*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.14. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SAHNE VE İŞARETLER	20 dk.
Amacı	Metinden hareketle noktalama işaretlerinin işlevleri ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Bir Pazar Günü" adlı metni okuyunuz ve aşağıdaki soruları bu metne göre cevaplayınız.***

BİR PAZAR GÜNÜ

(…)

SELVİ: (*Ayağa kalkarak*) İsterseniz oyunu biraz keselim de size çay getireyim. Rahime izinli.

VEZAN: Sünbül de öyle. Pazar günü evde tutabilirsen tut.

SABRİ: Nasıl isterseniz...

VEZAN: (*Ayağa kalkar.*) Ben de yardıma geleyim. (*Selvi ile Vezan çıkarlar.*)

SABRİ: Bizden gizli konuşacakları vardır da...

TEVFİK: Kadınlık, monşer..., Kapris...

SABRİ: Kapris dedin de.... Budala Meftun'un hâli geldi gözümün önüne...

TEVFİK: İdare Meclisi reisliğine onu aday göstermişler...İsterse bizim bankayı satın alır.

SABRİ: Ben banka kredisinden değil, cemiyette gördüğü itibardan bahsediyorum.

TEVFİK: Sinek gibi herkes etrafında...

SABRİ: O kadın oldukça... (*Birden coşar.*) Onlarla görüşmek caiz değil. Herif müvekkilim olmasaydı evimin kapısından içeri adım attırmazdım.

TEVFİK: Al benden de o kadar... Mamafih etrafındaki dalkavuklar ona yeter de artar bile.

SABRİ: Şu İzzet cinsinden soytarılar, değil mi? (*Sabrilerin kapısının zili çınlar.*)

TEVFİK: Şairler, muharrirler, gazeteciler... Nedense kadın pek bir kültür meraklısı! Bu da Meftun'un işine geliyor.

SABRİ: Allah Allah? (*Aynı jesti tekrarlar.*) Bildiği şey yalnız bu!

TEVFİK: Merak etme, kadın hakkından geliyor onun.

SABRİ: Uşak yerine kullanıyormuş onu.

TEVFİK: O kadarı ile kalsa…

VEZAN: (*Elinde çay servisi ile girer.*) Bizi mi çekiştiriyordunuz?

TEVFİK: Ne münasebet efendim, Meftunlardan konuşuyorduk...

VEZAN: (*Elindekileri masaya bırakır.*) Öyle ya, Nazlı gibi kadınlar sizin, yanınızda pek kıymetlidir.

SABRİ: (*Sinirli*) Nerden çıkarıyorsun bunu?

TEVFİK: Latife ediyorsunuz.

VEZAN: Ciddi de olabilir. (*Çıkar.*)

SABRİ: Nazlı'yı beğeniyormuşuz!

TEVFİK: Yani bize Meftun'u kıskandığımızı söylemek istiyor! (*İkisi de kahkahayı atar.*)

SELVİ: (*Elinde çay servisi ile girer.*) Maşallah, keyfinize diyecek yok!

(…)

A. Kutsi Tecer, *Bütün Oyunları 1:Bir Pazar Günü*

1. Okuduğunuz metnin, noktalama işaretleri kullanılmadan yazıldığını farz edin. Bu durumun metin ve okuyucu üzerindeki etkisi ne olurdu? Görüşlerinizi aşağıya sıralayınız.

2. Anlaşılma kaygısı taşıyan bir yazar için eserlerinde noktalama işaretlerini kullanmak bir gereklilik midir? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

3. Yay ayraç ve iki noktanın metindeki işlevlerini belirleyiniz. Bu işaretleri önceki bilgilerinizi de kullanarak size ait cümlelerle tanıtınız.

Hazırlayan: *Ahmet KARSLI*

6.ÜNİTE > Tiyatro | Kazanım A.3.14. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	İNSAN, DİL VE DİL KURALLARI	25 dk.
Amacı	Dilin bir kurallar bütünü olduğu ve toplum ile birlikte yaşayan canlı bir varlık olduğunu anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***"Gün Doğuyor" adlı metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.***

GÜN DOĞUYOR

(…)

MAKSUT: Evet. Yarım saat sonra bizim motor Sirkeci'den kalkıyor. İzmit'e Kuvayımilliyeye silâh götüreceğiz. Murat bilir.

HALİME: (*Omuzlarını kaldırarak ve boynunu bükerek*) Ben bir şey bilmiyorum, evlâdım, ne motoru, ne silâhı?

MAKSUT: (*Manalı*) Murat bilir. Bizi o idare ediyor.

HALİME: Ben hiç bir şey bilmiyorum.

MAKSUT: (*İğilerek ve kadının gözlerinin içine şüphe ile bakarak*) Bilmiyorsunuz ha?

HALİME: Vallahi bilmiyorum.

MAKSUT: (*Biraz sert*) Haydi, öyle ise bana Muradın odasını gösteriniz.

HALİME: (*Tekrar yolunu keserek*) Olmaz yavrum. Muradın huyunu bilmez misin, mademki arkadaşısın? Tavanı başıma yıkar.

MAKSUT: Siz ona benim adımı söyleyiniz kızmaz. «Maksut» deyiniz, benim adım Maksut...

(*Kadının üstüne yürüyerek*) Bilâkis valide hanım, beni odasına sokmazsanız tavanı başınıza yıkar. İş çok acele diyorum size.

HALİME: O da nerede ise gelir. Hiç böyle geç kaldığı yoktu. Bana erken geleceğini söyledi. Bundan fazla geç kalmaz.

MAKSUT: Kalır, valide hanım, siz bilmiyorsunuz, onun bugün çok işleri var.

HALİME: Ne işi?

MAKSUT: (*Cevap vermiyerek orta kapıya doğru yürür.*) Muradın odasına buradan da girilir, ben biliyorum. İkinci katta, sokak üstündeki oda.

HALİM: (*Önünü deşerek*) Sakın ha, oğlum, vallahi olmaz.

MAKSUT: (*Kadının iki elini de tutarak*) Valide hanım, iş çok acele diyorum, motor bekliyor. Sonra yakayı ele veririz, ben de mahvolurum, arkadaşlar da, Murat da.

HALİME: Biraz sabret, evlâdım. (*Etrafına bakarak*) Allah'ım ne yapayım?

MAKSUT: Bırakınız, isterseniz siz de beraber geliniz.

HALİME: Oğlum, hizmetçi bile o yokken odasına giremez. Öldürür bizi vallahi... Kâğıtlarına hiç dokunulmaz. Üstüme varma, kendisi gelmeden odasına kimseyi sokmam. Avazım çıktığı kadar bağırırım.

MAKSUT: (*Ümidini keserek bir sandalya çeker, üstüne ata biner gibi oturur.*) Rasim Bey ne vakit gelir?

(…)

MAKSUT: (*Rüstem beye doğru kat'î bir adım atarak*) Beyefendi iş aceledir, Muradın odasını hemen aramağa mecburum.

RÜSTEM: (*Küçük kapıya doğru İcar arsız birkaç adım atar, sonra döner.*) Nasıl etsek, bilmem ki... Annesi razı olmuyor, değil mi?

MAKSUT: Siz onu razı edemezseniz ben odaya cebren gireceğim.

RÜSTEM: Onu razı etmek... Durun bakayım. (*Tek kanatlı kapıdan çıkar.*) (*Maksut yalnız kalınca o kapıya gider, aralıktan başını uzatır, birdenbire geri çekilir,*)

RÜSTEM: (*Girerek*) Yemek yiyorlar. Biraz bekleyelim.

MAKSUT: (*Geniş adımlarla gezinerek*) çok geç kalıyorum. (*Saatine bakar.*) On bire kadar bu iş bitmeli.

RÜSTEM: Buyurun, oturun, hanım şimdi gelir, söyleyelim.

(…)

Peyami Safa, *Gün Doğuyor*

1. Sizce bir dilde yazım kurallarına neden ihtiyaç duyulur? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

2. 1938 yılında yazılmış bu eserde geçen "iğilerek, sandalya, vermiyerek" sözcükleri bugün "eğilerek, sandalye, vermeyerek" şeklinde kullanılmaktadır. Kitap günümüzde tekrar basılmış olsa ve bu kelimeler kitapta yine aynı şekilde kullanılmış olsa bu durum sizce bir yazım hatası olarak değerlendirilebilir mi? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

3. Yazar metinde noktalama işaretlerini kullanmamış olsaydı bu durum metnin anlamını nasıl etkilerdi? Görüşlerinizi gerekçeleri ile yazınız.

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım A.4. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAŞAM ÖYKÜSÜNDEKİ KELİMELER YAŞIYOR	25 dk.
Amacı	Kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından belirleyebilmek. Kelime ve kelime gruplarının anlamının bağlama göre değişebileceğini tespit edebilmek. Farklı kelime ve kelime gruplarının benzer ifadeleri karşılayan aynı cümleler oluşturabileceğini fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ÂŞIK VEYSEL'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ

(…)

Âşık Veysel, Cumhuriyet'in onuncu yıldönümüne rastlayan 1933 yılına kadar, başka ozanların şiirlerini çalıp söylemiş. Kendi deyişlerini söylemekten utanır, çekinirmiş. O yıllarda şairlerimizden rahmetli Ahmet Kutsi Tecer tanımış Veysel'i. Onun ışık tutuculuğuyla Veysel'in şiirleri aydınlığa kavuşmuş. Veysel; şairliğinin gelişmesinde Tecer'in büyük yardımlarını gördüğünü söylerdi her zaman.

(…)

Halk ozanlarından en çok Karacaoğlan'ı, Yunus'u, Emrah'ı, Dertli'yi severdi. Çağımızın ozanlarından Ahmet Kutsi Tecer'in ayrı bir yeri vardı Veysel'de. Onun aracılığıyla Köy Enstitülerinde bir süre saz öğretmenliği de yapmıştı Veysel. Sırasıyla Arifiye, Hasanoğlan, Çifteler, Kastamonu, Yıldızeli, Akpınar Köy Enstitüleri'nde bulunmuştu.

1952 yılında İstanbul'da büyük bir jübilesi yapılan Âşık Veysel'e 1965 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi, "Anadilimize ve Milli Birliğimize yaptığı hizmetlerden dolayı" özel bir kanunla vatani hizmet tertibinden aylık bağlamıştı.

Veysel'in bir başka özelliği daha vardı; köyünde ve çevresinde ondan önce bir tek meyve ağacı olmadığı halde, Sivrialan'da ilk meyve bahçesini o yetiştirmişti. Hem öyle bir bahçe ki, içinde elmadan kayısıya, kirazdan cevize kadar türlü türlü meyve ve çiçek vardı. Veysel, kardeşlerinin yardımıyla bu bahçeyi yapmaya başladığı zaman köylüleri "Atalarımız bunca yıl böyle bir iş yapmamışlar, şu kör adam onlardan iyi mi bilecek ki böyle bir işe kalkıştı? Demişler. Birkaç yıl sonra ağaçlar yetişmiş, meyve vermiş. Köylüler önceki dediklerini hatırlayıp utanmışlar, bu defa "o kör değilmiş, meğer kör olan bizmişiz" diyerek Âşık Veysel'i kutlamışlar. İşte böylesine uzağı gören bir insandı o…

Yetmiş yıl karanlık bir dünyada yaşadı (ölümü 21 Mart 1973). Fakat karanlık gözlerindeydi yalnız, içi apaydınlıktı, şiirleri de öyle…

(…)

Ümit Yaşar Oğuzcan

Âşık Veysel Şatıroğlu, *Dostlar Beni Hatırlasın*, Hayatı ve Bütün Şiirleri, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2016.

1. "Söylemek" kelimesinin metinden alınan "Veysel; şairliğinin gelişmesinde Tecer'in büyük yardımlarını gördüğünü söylerdi her zaman." cümlesindeki kullanım anlamının yanında bağlama göre taşıdığı pek çok anlam vardır. Buna göre aşağıda verilen tablodaki boşlukları doldurunuz.

	Söylemek Kelimesinin Farklı Anlamları	Cümle
a)	Bir düşünceyi ileri sürmek, ortaya atmak	
b)		Bu filmin çok beğenilip ödül alacağını size söylemiştim.
c)	Haber vermek	
ç)		Ah bu türküler, ne söyler bize geçmiş günlerden!

2.

I. Yazar (Metin Yazarı)	II. Yazar
Onun ışık tutuculuğuyla Veysel'in şiirleri aydınlığa kavuşmuş.	Onun rehberliğiyle Veysel'in şiirleri bilinip tanınmış.
İşte böylesine uzağı gören bir insandı o...	İşte böylesine öngörülü bir insandı o...
Yetmiş yıl karanlık bir dünyada yaşadı.	Yetmiş yıl kör bir şekilde yaşadı.

Yukarıdaki tabloda Âşık Veysel'in yaşam öyküsünü anlatan iki farklı yazar vardır. Yazarların cümlelerinde seçtikleri kelimeler farklı olsa da anlatmak istedikleri durumlar benzerdir. Buna göre,

a) Hangi yazarın seçtiği kelimeler duygulara dayanmaktadır? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

b) Siz Âşık Veysel'in yaşam öyküsünü yazıyor olsaydınız hangi yazarın cümlelerini tercih ederdiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

3. Metindeki "Atalarımız bunca yıl böyle bir iş yapmamışlar, şu kör adam onlardan iyi mi bilecek ki böyle bir işe kalkıştı? demişler." cümlesinde insanların "Âşık Veysel'in yaptığı işi başaramayacağı, ona bu konuda inanmadıkları" anlamı vardır.

Siz bu cümlede "Âşık Veysel'e olan inancın tam olduğunu, onun başladığı bu işi hakkıyla yapacağını" ifade etmek isteseydiniz nasıl bir değişiklik yaparak cümlenizi yazardınız?

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KELİME VE KELİME GRUPLARINDA ANLAM	25 dk.
Amacı	Metindeki kelime ve kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin edebilmek. Güncel hayatla ilişki kurabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

AHMET RASİM

(…)

Ahmed Rasim, yazı hayatının ilk yıllarında hikâye ve roman sahalarında eser kaleme almış; gazeteye bağlı edebî türlerde yazdıklarıyla kendi yolunu ve tarzını bulduktan sonra, hikâye ve roman üzerinde çalışmamıştır.

Onun röportaj, sohbet, fıkra ve makale türlerinde kaleme aldığı yazılar romanda kullanılacak dil malzemesine sahip olduğunu gözler önüne serer; ayrıca, müşahede kabiliyeti olduğunu da ortaya kor. Kaleme aldığı hikâye ve romanlarında da kurgunun sağlamlığı dikkati çekmektedir. Bu durumda, durmadan yazan; yaşamak için yazma mecburiyetinde olan Ahmed Rasim'in hikâye ve roman gibi olgunlaşma, daha yerinde bir söyleyişle muhayyilede gelişme süresi gerektiren eserler kaleme almaya vakti kalmadığı düşünülebilir.

Ayrıca onun, gençlik yıllarında, roman ve hikâye sahalarında, Midhat Efendi dışında model olarak benimseyebileceği bir usta da mevcut değildir. Darüşşafaka'dan öğrendiği Fransızca ile Batı edebiyatının girift dünyasına girmesi de düşünülemez. O, Fransızcadan daha çok fennî yazılar ve kısa edebî parçalar tercüme etmektedir.

(…)

Şerif Aktaş, *Ahmet Rasim*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

1. Metinde anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını bulup metnin bağlamından hareketle kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi tablodaki boşluklara yazınız.

Kelime ve Kelime Grupları	Tahmin Edilen Anlamları

2. Ahmed Rasim, yazı hayatının ilk yıllarında hikâye ve roman sahalarında eser kaleme almış; gazeteye bağlı edebî türlerde yazdıklarıyla kendi yolunu ve tarzını bulduktan sonra, hikâye ve roman üzerinde çalışmamıştır.

Okuduğunuz metinden alınan bu cümleyi ve günlük yaşamla ilgili gözlemlerinizi göz önünde bulundurarak bireyin "kendi yolunu ve tarzını bulması" için neler yapması gerekebileceğini aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

2. Yönerge ***Aşağıdaki metinlerden ilki "Ahmet Rasim" adlı metinden, ikincisi Sait Faik Abasıyanık'ın "Haritada Bir Nokta" adlı hikâyesinden alınmıştır. Bu metinleri okuyunuz. Metinlerden yararlanarak 3. soruyu cevaplayınız.***

I. Metin

Onun röportaj, sohbet, fıkra ve makale türlerinde kaleme aldığı yazılar romanda kullanılacak dil malzemesine sahip olduğunu gözler önüne serer; ayrıca, müşahede kabiliyeti olduğunu da ortaya kor. Kaleme aldığı hikâye ve romanlarında da kurgunun sağlamlığı dikkati çekmektedir. Bu durumda, durmadan yazan; yaşamak için yazma mecburiyetinde olan Ahmed Rasim'in hikâye ve roman gibi olgunlaşma, daha yerinde bir söyleyişle muhayyilede gelişme süresi gerektiren eserler kaleme almaya vakti kalmadığı düşünülebilir.

II. Metin

Söz vermiştim kendi kendime: Yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da, bir hırstan başka ne idi? Burada namuslu insanlar arasında sakin, ölümü bekleyecektim; hırs, hiddet neme gerekti? Yapamadım. (...) Oturdum. Adanın tenha yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım. Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım.

3. a) Her iki metinde altı çizili kelime gruplarıyla ifade edilen ortak durum nedir?

b) Her iki yazarı da bu ortak duruma yönelten neden ne olabilir?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	KELİMELERİN İÇİNDEKİ YAŞAM	25 dk.
Amacı	Kelime ve kelime gruplarının anlamını cümlenin bağlamından hareketle tahmin edebilmek. Kelime ve kelime gruplarını anlamlarına uygun biçimde cümle içerisinde kullanabilmek. Kelime ve kelime gruplarının anlamlarını günlük yaşamdan örnek vererek açıklayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

HALDUN TANER…
"ÖLÜRSE TEN ÖLÜR, CANLAR ÖLESİ DEĞİL…"

Haldun Taner, bir kitabının başlığını, Yunus Emre'den seçmişti: "Ölürse ten ölür, canlar ölesi değil"…
O kitabında, artık hayatta olmayan, sevdiği insanlarla "hayalen de olsa" bir kez daha yaşıyor, özlem gideriyordu… Hani "Şu kubbede baki kalan birer hoş seda"…
Haldun Taner'le yıllarca aynı çatı altında çalıştım… Ve… Dünyalar benim oldu!
Ne demek bu?
Açıklayayım:
Bilmediğiniz bir sorunun yanıtını öğrenmek için, bir sorunu tartışmak, bir konuyu danışmak için, bir sevinci ve coşkuyu ya da üzüntüyü ve sıkıntıyı paylaşmak için ona başvurmak demek…
Onunla sık sık sohbet etmek demek…
Her gün ya da günaşırı ona rastlamak demek…
Çalıştığınız yerde her gün ya da günaşırı birine rastlamak, çok geçmeden alışkanlık olur. Karşılaşmalar kanıksanır, söylenen sözcükler özelliğini yitirir, diyaloglar küçüldükçe küçülür, giderek bir "merhaba"nın yerini bile yarım yamalak bir gülümseyiş, başla verilen bir selam alabilir.
Oysa Haldun Taner'le bunların hiçbiri olmaz. Ona her gün rastlasanız bile, o sanki sizi ilk kez görüyormuş, sizde yepyeni bir şey keşfediyormuş gibi davranır. Sizi kanıksamaz. Size söyleyeceği, sizden dinleyeceği bir şeyler mutlak vardır. Benimsediği bu duyarlı ve incelikli davranış son gününe dek onu terk etmedi.
Haldun Taner, tiyatro ve edebiyatımıza birbirinden değerli nice oyun ve öykü armağan etmiş yazar…
Öykü ustası, tiyatro kuramcısı, uygulayıcısı ve öğretmeni…
Ancak benim için o, "Aydın", "Uygar", "Çağdaş", "Kültür Birikimi", "Evrensel ama tepeden tırnağa İstanbullu", "Beyefendi", "Çelebi" gibi sözcüklerin, kavramların simgesi haline gelmiş bir kişilik… Bu kişiliğiyle, muzipliği bütünlemiş bir insan.
Onu yitirdiğimiz 1986 yılında, kötü haberi aldığım an, onunla birlikte çalıştığımız gazetedeki odamdaydım.
İlk aklıma gelen "eyvah şimdi tiyatromuz, edebiyatımız…" diye başlayan kaygılar değildi.
İlk aklıma gelen şunlardı:
Haldun Bey, ben şimdi odamda kiminle sohbet edeceğim? Peki, biz şimdi kime danışacağız? Bilmediklerimi kime soracağım? Sanat ve kültür olaylarının içyüzünü kimden dinleyeceğim? Odamıza kim çiçek getirecek? Hele o gün iyi bir yazı yazmışsam bana kim çiçek verecek? "Kafamız bozulduğunda" kime içimizi dökeceğiz? Sevincimizi, üzüntümüzü, dertlerimizi, coşkumuzu, umudumuzu, tasarılarımızı, telaşımızı kiminle paylaşacağız?
İnsanoğlu bencil oluyor! Haldun Taner'i değil, Haldun Taner'siz kalmış olan kendimi, bizleri düşünüyorum!
(...)

Zeynep Oral, *O Güzel İnsanlar*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2007.

1. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını, bağlamlarını göz önünde bulundurarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi tabloya yazınız.

Kelime	Bağlama Göre Tahmin Ettiğiniz Anlam
günaşırı	
duyarlı	
kuramcı	
muziplik	

2. Okuduğunuz metinden alınan "Dünyalar benim oldu!" deyimi hangi duyguyu yansıtmaktadır? Bu duyguyu ifade eden üç farklı deyimi cümle içinde kullanarak aşağıdaki tabloya yazınız.

Deyimler	Cümle İçinde Kullanımı

3. Metinde geçen "Karşılaşmalar kanıksanır." sözünü günlük yaşamdaki insan ilişkilerini de göz önünde bulundurarak açıklayınız.

4. Yazar, metinde Haldun Taner'in ölüm haberini aldıktan sonra okuyucularla bazı hislerini paylaşmıştır. Yazarın aşağıdaki ifadelerinde yer alan kelime grupları Haldun Taner'in hangi kişilik özelliklerini yansıtmaktadır? Cümlelerin karşılarındaki boşluklara yazınız.

Cümle	Kişilik Özelliği
Haldun Bey, ben şimdi odamda kiminle sohbet edeceğim?	
Odamıza kim çiçek getirecek?	
Hele o gün iyi bir yazı yazmışsam bana kim çiçek verecek?	
"Kafamız bozulduğunda" kime içimizi dökeceğiz?	

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	BİYOGRAFİ YOLCULUĞU	25 dk.
Amacı	Metnin türünün hangi kaynaklardan beslendiğini belirleyebilmek. Türün niteliklerini ifade edebilmek. Türün tarihsel dönemle ilişkisini kurabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

HALDUN TANER

Hukuk-ı Düvel hocalarından Ahmet Selâhattin Bey'in oğlu olan Haldun Taner, babasını beş yaşındayken kaybetmiştir. İlk-orta öğrenimini Galatasaray'da yaptıktan sonra Heidelberg Üniversitesi Siyasal Bilimler Okulu'na devam etmiş ve yüksek tahsilini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde bitirmiştir.1938-1942 yılları arasında tutulduğu ağır tüberküloz hastalığını, Erenköy Sanatoryumu'nda geçirmiştir.

1950-1954 arası, Edebiyat Fakültesi'nde sanat tarihi asistanlığı yapmış, 1954-1956 yıllarında Viyana Enstitüsü'nde tiyatro uzmanlığı okumuştur. 1957'den sonra bir süre Tercüman gazetesinde yazmış, Gazetecilik Enstitüsü'nde Sanat Tarihi, Edebiyat Fakültesi'nde Tiyatro Tarihi okumuştur. 1960'lardan sonra, daha çok tiyatro eserleri yazmış ve onların sahnelenişi ile uğraşmıştır.

İlk hikâyelerini 1944'te yazmaya başlayan Taner onları şu kitaplarda toplamıştır:

Yaşasın Demokrasi (1949), *Tuş* (1951), *Şişhaneye Yağmur Yağıyordu* (1953), *Ayışığında Çalış-Kur* (1954), *On İkiye Bir Var* (1954), *Konçinalar* (eski kitaplarından seçmeler 1967), *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü* (1969).

Haldun Taner 1960'tan sonra daha az hikâye yazmış, birçok "kuşaktaş"ları gibi roman yazıcılığına geçmeyip çalışmalarını tiyatroda yoğunlaştırmıştır. Eski hikâyelerinin birçok kahramanları gibi, hikâyelerinde bulunan olay ve konuları da, bazı oyunlarına malzeme yapmıştır. O günden beri yazdığı ve oynattığı tiyatro eserleri şunlardır:

Günün Adamı (1953), *Dışardakiler* (1957), *Ve Değirmen Dönerdi* (1958), *Fazilet Eczanesi* (1960), *Lütfen Dokunmayın* (1960), *Huzur Çıkmazı* (1962), *Keşanlı Ali Destanı* (1964), *Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım* (1964), *Eşeğin Gölgesi* (1965-1966 tiyatro mevsiminde, İstanbul Şehir Tiyatrosunda oynanmıştır.). Bundan sonra dört arkadaşıyla 1967'de kurduğu Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nda *Vatan Kurtaran Şaban* (1967), *Bu Şehr-i İstanbul ki* (1970), *Astronot Niyazi* (1970), *Ha Bu Diyar* (1971), *Aşk u Sevda* (1972), *Sersem Kocanın Kurnaz Karısı* (1971), *Dev Aynası* (1973) adlarıyla yeni Kabare havasında tulûata yatkın eserlerini yazdı ve sahneye uyguladı.

Başlangıçta kendi tarzında değerli bir hikâyeci olarak tanınan Haldun Taner, 1960'tan bu yana tiyatro eserleriyle de ün yapmıştır. Edebiyatımızda hikâyeci olduğu kadar oyun yazarı olarak da tanınacaktır. Taner'in Türk tiyatrosunda "epik" tarzı ilk defa deneyen *Keşanlı Ali Destanı*, 1964 mevsiminde 275 kere temsil edilmek başarısına ulaşmış, kitlelerce çok sevilmiştir. Yurt dışında, yabancı dillerle de temsil edilen "*Keşanlı Ali Destanı*" epik'te öncü olduktan başka tiyatromuzun klâsikleri arasında da yer almıştır.

Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı V*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.

1. a) Metinde Haldun Taner'le ilgili cevap alabildiğiniz üç soru yazınız.

- _____
- _____
- _____

b) Haldun Taner'le ilgili öğrenmek isteyip de metinde cevabını alamadığınız üç soru yazınız.

- _____
- _____
- _____

c) Okuduğunuz metni Haldun Taner'in kendisi yazsaydı öğrenmek isteyip de cevap alamadığınız soruların cevabını metinde bulabilir miydiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

_____
_____
_____
_____
_____

2. Okuduğunuz metinde de olduğu gibi biyografi (yaşam öyküsü) türündeki yazılar, gözlemden çok tanıtılacak kişinin yaşamı ve eserlerinin araştırılması, onlar hakkında bilgi toplanması sonucu yazılır. Yazılırken de açık, sade bir dil ve tarafsız bir gözle yazılmasına dikkat edilir. Günümüzde insanı anlama çabası olan biyografilerin ilk örnekleri tarihte ölen kişinin yaşamını ve eserlerini öven mezar yazıtları ve cenaze törenlerindeki konuşmalar sayılabilir. Buna göre,

a) Sizi daha iyi anlamak ve tanımak adına biyografiniz yazılıyor olsaydı yazarın metninde hangi konulara veya yönlere dikkat etmesini beklerdiniz? Niçin?

_____
_____
_____

b) Biyografiniz yazıldı ama edebiyata yön veren bir sanatçı olmanıza rağmen okuyucular ve eleştirmenlerce çok rağbet görmedi. Biyografi kitabınız, kütüphane raflarında tozlanmak üzere yerini aldı. Sizce biyografi yazarınız kitabında neleri eksik veya yanlış yapmış olabilir?

_____
_____
_____

3. Okuduğunuz metinde Haldun Taner'le ilgili verilen bilgilerin doğru olup olmadığını kontrol etmek isteseydiniz nasıl bir yol izlerdiniz? İzlemeyi düşündüğünüz yolu şemalaştırınız.

Etkinlik İsmi	HİKÂYE DOLU BİR YAŞAM	25 dk.
Amacı	Biyografik bir metnin özelliklerini tespit edebilmek. Metnin türünün toplumsal etkileşimlerden nasıl yararlandığını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları, metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

SAİT FAİK ABASIYANIK

Adapazarı'nın yerli ailelerinden olan ve Abasızlar yahut Abasızzadeler diye bilinen bir aileden gelir. Babası, memuriyet ve ticaret yapmış, bir ara Adapazarı belediye başkanlığında da bulunmuş (1922), Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nde çalışarak İstiklâl Madalyası sahibi olmuş Mehmed Faik Bey'dir. Annesi, yine Adapazarı'nın ileri gelenlerinden, geniş arazi sahibi Hacı Rıza Bey'in kızı Makbule Hanım'dır. Gelir seviyesi oldukça iyi bir aile ortamında mutlu bir çocukluk hayatı yaşayan Sait Faik disipline sığmayan mizacı, biraz da şartların zorlaması yüzünden düzenli bir öğretim göremedi. Yabancı dille eğitim veren özel bir okul olan Rehber-i Terakki'den mezun olduktan sonra Adapazarı İdadisi'ne kaydoldu. Ancak araya giren harp ve işgal yılları bu öğrenimini aksattı. Savaştan sonra babasının ticarî faaliyeti için ailenin İstanbul'a gitmesi üzerine (1924) o da bir süre İstanbul Lisesi'nde öğrenci oldu; bu defa da aldığı bir disiplin cezasıyla mecburen Bursa Lisesi'ne naklolundu (1925). 1928'de bu liseden mezun oldu. Aynı yıl Darülfünun Edebiyat Fakültesine kaydolduysa da yine avare bir öğrencilik hayatı geçirdiğinden babasının isteğiyle öğrenimine Avrupa'da devam etmesi gündeme geldi. Böylece Fransa'da, Grenoble şehrinde önce bir lisede daha sonra yine Grenoble Üniversitesi'nin Edebiyat Fakültesinde dört yıl okudu (1930-1934). Bu arada Fransa ve Avrupa'nın çeşitli şehirlerini gezdi. Kendisi öğrenim yerine başıboş bir bohem hayatı yaşamayı tercih etti. Bu hayat ona, hikâyelerini zenginleştirecek olan bir yığın insan, çevre ve olaylarla karşılaşma fırsatı verdi.

(…)

Sait Faik edebiyattaki asıl şöhretini hikâye alanında yapar. Türk hikâyeciliğinin Ömer Seyfettin'den sonraki ikinci önemli merhalesi onun açtığı çığırla gelişmiştir. Henüz lise yıllarında ilk hikâye denemelerine başladığı bilinen Sait Faik'in yirmi yaşlarında iken yazdığı "İpekli Mendil" hikâyesi daha sonra Varlık dergisinde çıkmıştır (15 Nisan 1934). Yayınlanan ilk hikâyesi ise "Uçurtmalar"dır (Milliyet, 9 Aralık 1929). Bu tarihten sonra gittikçe süratlenen bir tempo ile kendisini hemen tamamen hikâye yazmaya vermiştir. İlk hikâyelerinde, Maupassant tarzında ve kendi döneminde şöhretlerini devam ettiren Ömer Seyfettin, Refik Halit, Reşat Nuri gibi yazarların etkisinde kalan Sait Faik, Fransa'da iken, özellikle döndükten sonra yazdığı hikâyelerle, giderek kendine mahsus dili ve orijinal yapısıyla şahsiyetini bulmuştur. Bu tarihten sonraki hikâyeleriyle Türk hikâyeciliğinde Ömer Seyfettin'den sonra ikinci önemli isim olduğu hemen bütün tenkitçiler tarafından kabul edilmiştir. Daha ilk hikâye kitabı olan Semaver'den (1936) itibaren tenkitçilerin olumlu-olumsuz değerlendirmeleriyle dikkatleri çeken yazar bunu takip eden Sarnıç (1939) ve Şahmerdan (1940) kitaplarındaki hikâyelerle sanatının ilk tecrübe dönemini de aşmış olur. Bu üç kitabından ilkinde döneminin modası olan toplumcu-gerçekçi akımına kapılmış görünürken daha sonra gittikçe ferdî meseleleri konu edinir. Günlük yaşayışındaki gözlem ve tecrübelerine dayandığı izlenimini veren bu hikâyelerde hemen daima hayatın ve şartların bütün zorluklarına ve talihsizliklere rağmen yaşamaya severek katlanmayı kabul eden küçük insanları işlemiş, bunların yaşantılarını ve çok defa kısa zaman parçaları içindeki gözlemlerini konu edinmiştir. Bu hikâyeler okuyucu üzerinde, zorlanmadan, herhangi bir modaya veya akıma kapılmadan yazıldığı izlenimini bırakır. Esasen hikâyelerini belli bir ideolojiye bağlanmadan çok defa gözlemlerine dayanarak, içinden geldiği gibi ve içten doğan bir arzuyla kaleme aldığını kendisi de birkaç defa söylemiştir.

Orhan Okay

Büyük Türk Klasikleri C 14, Ötüken-Söğüt Yayıncılık, İstanbul, 2002.

1. Biyografiler, gerçek yaşam öyküleri olduğu için inandırıcı olmalıdır. Buna göre,

a) Sizce okuduğunuz metinde inandırıcılık hangi unsurlarla sağlanmıştır?

b) Bu metinde inandırıcılığı sağlamak adına başka hangi unsurların bulunmasını isterdiniz?

2. Okuduğunuz biyografide Sait Faik ABASIYANIK'ın hangi yönleri üzerinde durulduğunu aşağıdaki boşluklara yazınız.

3. Böylece Fransa'da, Grenoble şehrinde önce bir lisede daha sonra yine Grenoble Üniversitesi'nin Edebiyat Fakültesinde dört yıl okudu (1930-1934). Bu arada Fransa ve Avrupa'nın çeşitli şehirlerini gezdi. Kendisini daha hür bir ortamda bulduğu Fransa'da da öğrenim yerine başıboş bir bohem hayatı yaşamayı tercih etti. Bu hayat ona, hikâyelerini zenginleştirecek olan bir yığın insan, çevre ve olaylarla karşılaşma fırsatı verdi.

Okuduğunuz metinden alınan bu parçadan hareketle kişinin sahip olduğu sosyoekonomik özelliklerin, kişiye bakış açısı kazandırmada ne derecede etkili olduğunu günlük hayattan örneklerle açıklayınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAŞAMDAN BİR KESİTİN BİYOGRAFİYE YANSIMASI	25 dk.
Amacı	Metnin türünün hangi kaynaklardan beslendiğini belirleyebilmek. Türün niteliklerini ifade edebilme. Türün tarihsel dönemle ilişkisini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları, metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

PARİS'TEKİ YAŞAM

Şinasi Paris'e gittiğinde yirmi üç yaşındaydı. Oradaki yaşamı ayrıntılarıyla bilinmiyor. Ama yazdığı iki mektupla sonraki yazılarından anlaşıldığına göre: Önce bir süre yalnız Fransızca çalışmış. Bu alanda yeterli duruma gelince, hangi bilim dalını seçmesi gerektiğini Saray'a sormuş. Devletin gelir giderinin yönetimi üzerine öğrenim görmesini istemişler. Böylece maliyeyi seçmiş. Bir süre Fransa Maliye Bakanlığı'na devam ederek oradaki çalışmaları izlemiş. Bu arada matematik, tarih, doğabilim, toplumsal bilimlerle de ilgilenmiş. Bir yandan da edebiyata, dil konularına düşkünlüğünü sürdürmüş.

Çeşitli kaynaklarda verilen adlara bakılırsa Şinasi'nin Paris'te oldukça seçkin kültür çevrelerine girip çıktığı anlaşılıyor. Tanıdığı kimseler arasında şunlar var: doğubilimci de Sacy ailesi, Pavet de Courteille, dilbilimci Littré, ünlü yazar Ernest Renan, şair Alphonse de Lamartine. Ayrıca, 1851'de Société Asiatique'e üye alınmış.

Paris'te ne kadar kaldığını kesinlikle bilmediğimiz Şinasi'nin ilk baskısını 1863 yılında yaptığı *Durûb-ı Emsal-i Osmâniyye* (Osmanlı Atasözleri) adlı kitabını da 1851'de orada hazırladığı kendi önsözünden anlaşılıyor. Yapılan ilk baskısında 1500 atasözü ile 300 kadar deyim var.

Şöyle atasözleri:

Ardında yüz köpek havlamayan kurt kurt sayılmaz / Alçak yerde tepecik kendini dağ sanır / Danışan dağı aşmış / Ekinci yağmur ister yolcu kurak / Eğilen baş kesilmez / (…) / Gazap gelince akıl gider / Isıran it dişini göstermez / Kurda koyun inanılmaz / Nasıl yaşarsak öyle oluruz / Tek kürekle mehtaba çıkılmaz / Yokluk taştan katıdır / Zulm ile Bağdat viran olur.

Uzmanlar bu çalışmasına, ayrıca annesine yazdığı bir mektuptaki aydınlık, açık, temiz dile bakarak dört beş yıllık Paris yaşamının, Şinasi'nin edebiyat anlayışını büyük oranda değiştirdiğini söylerler. Paris'ten annesine yazdığı mektupta şöyle sözler vardır:

"Benim canımdan aziz olan valideciğim,

Geçenki aldığım mektubunuzda bir yıldan beri hasta olduğunuzu bildirmiş idiniz. Lâkin bundan anladığıma göre, canınızla uğraşır mertebeye gelmişsiniz. Öyle ise efendim, niçin bu zamana kadar bildirmediniz? Eğer bildirmiş olsaydınız çarçabuk tahsilin arkasını alıp şimdiye dek Âsitane'ye (İstanbul'a) gelirdim, çünkü bundan mukaddem (önce) daha kolaylıklar var idi. Her neyse şu günlerde işimi bitirmek üzereyimdir.

(…)

Aman canımdan aziz olan valideciğim, gençlik ve cahillik münasebetiyle size her ne kabahat ettim ise cümlesini (hepsini) affeyle ve hakkını helâl eyle."

11 Şubat 1851 tarihini taşıyan bu mektup Şinasi'nin yazı dilinde nasıl bir gelişmeyi özlediğini açıkça gösteriyor. Çağın genel edebiyat anlayışının baskısıyla yazılarında böyle aşırı bir atılım yapamasa da 1859'da yazacağı *Şair Evlenmesi* oyununda aşağı yukarı bu dili kullanmaktan çekinmeyecektir.

Şinasi'nin annesi 1852'de öldü. Paris'ten İstanbul'a dönüşünün ise 1853 ya da 1854'te olduğu sanılıyor.

Memet Fuat, *Şinasi-Yaşamı Sanatçı Kişiliği Yapıtları*, de Yayınevi, İstanbul, 1977.

1. Okuduğunuz metinde "Şinasi Paris'e gittiğinde yirmi üç yaşındaydı. Oradaki yaşamı ayrıntılarıyla bilinmiyor." denmesine karşın sanatçının Paris'te neler yaptığıyla ilgili bazı bilgiler verilmektedir. Buna göre,

a) Bu bilgiler hangi kaynaklara dayanılarak verilmiştir?

b) Yararlanılan bu kaynaklar size, biyografi yazan kişinin nasıl bir araştırma yapması gerektiğini düşündürmektedir?

2. Şinasi'nin yaşamından bir kesitin anlatıldığı metinden aşağıdaki tabloya bazı ifadeler alınmıştır. Buna göre, bahsedilen kişinin biyografisinin yazılması için hangi gerekçelerin ortaya çıktığını aşağıdaki tabloya yazınız.

	Gerekçe
Bu alanda yeterli duruma gelince, hangi bilim dalını seçmesi gerektiğini Saray'a sormuş.	
Paris'te ne kadar kaldığını kesinlikle bilmediğimiz Şinasi'nin ilk baskısını 1863 yılında yaptığı *Durûb-ı Emsal-i Osmâniyye* (Osmanlı Atasözleri) adlı kitabını da 1851'de orada hazırladığı kendi önsözünden anlaşılıyor.	
Çağın genel edebiyat anlayışının baskısıyla yazılarında böyle aşırı bir atılım yapamasa da 1859'da yazacağı *Şair Evlenmesi* oyununda aşağı yukarı bu dili kullanmaktan çekinmeyecektir.	

3. Biyografi, tanınmış bir kişiyi, o kişinin sahip olduğu başarıyı ve ortaya koyduğu ürünleri tespit etme ve gündeme getirme girişimi olarak değerlendirilebilir. Buna göre edebî bir kişiliğe sahip olan Şinasi'nin yaşadığı dönemde ortaya koyduğu ve metinde bahsi geçen çalışmalarının günümüz edebiyatına katkısı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

7.ÜNİTE > **Biyografi-Otobiyografi** *Kazanım A.4. 3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**BENİM İÇİMDEKİ BEN**	25 dk.
Amacı	Metnin konusunu ve seçilme amacını tespit edebilmek. Metnin yazılma amacını belirleyebilmek. Metnin konusu ve içeriğine göre hedef kitlesini belirleyebilmek. Metnin içeriğiyle günlük yaşamı ilişkilendirebilmek.	Bireysel

Yönerge

Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metinden yola çıkarak cevaplayınız. (Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

BENİ BEN ANLATAYIM

Beylerbeyi'nde doğmuşum, bostanlara karşı bir evde…Yıl, 1895… Babam, mühendis Süleyman Sami bey. Yalnız çizgi adamı, rakam adamı değildi, kafa ve kalp adamı idi de… Ne güzel bir kalemi vardı.

Bir kere eli kalkmadı bana… Bir kere öfke ile bakmadı gözlerime… Bir kere kaşları çatılmadı dargın dargın…

İyi yetişmemi isterdi. İlkokulu bitirir bitirmez, Kuzguncukta Alyans İsrailit mektebine yazdırdı beni: Fransızca öğreneyim diye…

(…)

Beğendiğim işler vardır gençliğimde. Bugünün çocukları belki okurlar, belki örnek alırlar diye yazacağım:

Yaşım yirmi idi, yaşların en güzeli… Mevsim bahardı, mevsimlerin en tatlısı…

Bir sabah, elimde defter, kalem, eriklerin beyaz beyaz, şeftalilerin pembe pembe çiçekler açtığı bostana karşı odamda masaya kapandım…

Bir ay, iki ay, üç ay, beş ay… Ağaçlarda yaprakların kızıllaştığı bir Eylül akşamı çıktım bu odadan… Elimde üç defterle.

Bu üç defter, üç perdelik bir manzum piyesti. Üçüncü Ahmet devrinde geçen bir trajedi: Binnaz…

Şöhretin büyük kapısından onunla girdim. Şehir Tiyatrosunun ışıklı kapısından onunla girdim. Edebiyat tarihinin dar kapısından onunla girdim.

Ben ona, yirmi yaşımın dört, beş ayını vermiştim. O bana, sanat dünyasında kimliğimi verdi!

Akbaba'yı çıkardık Orhan Seyfi ile… Bunu, biraz anlatmıştım sizlere…

(…)

Ben kırk üç yıl sonra, hâlâ son sayıya, tıpkı ilk sayıya bakan âşık gözlerimle bakıyorum!

Gece, başucumda mutlaka not defterimle kalem vardır. Sabahın dokuzunda evden çıkarım. Cumartesileri bile…

Aşk acaba bulaşıcı mıdır dersiniz?... Akbaba'da herkes işini sever.

Kusurlarım mı?... Eskiden çabuk kızardım, çok kızardım. Şimdi sağlığım böyle gençlik gösterilerine izin vermiyor!

Ama hâlâ, her yazının üstünde kalem oynatmaktan vazgeçemedim… Hâlâ, her karikatür benim elimden gider klişeciye… Hâlâ sayfalar şekillenirken masa başında ayaktayım… Hâlâ makineden çıkan ilk prova benim gözümden geçer… Ve hâlâ faturaların rakamlarını dikkatle didiklerim!

Benimle dargın olanlar var. Ben mi?... Kimseyle dargın değilim…Üşeniyorum darılmaya!
Haaa, yirmi yaşın o beni odalara kapayan şiir sevdası mı ne oldu?... Haydi kusurumu affedin de bizim nesle yakışmayan bir yeni kuşak ağzı ile cevap vereyim: Boşver!

Yusuf Ziya Ortaç, *Bizim Yokuş*, Akbaba Yayınları, İstanbul, 1966.

1. Okuduğunuz metinde 5N1K sorularına cevap arasaydınız hangi sorular boşta kalırdı? Aşağıdaki tabloyu doldurarak cevaplayınız.

Kim anlatmış?	Ne anlatmış?	Ne zaman anlatmış?	Niçin anlatmış?	Nerede anlatmış?	Nasıl anlatmış?
Yusuf Ziya Ortaç					

2. Günlük yaşamınızda hangi durumlarda kendinizi anlatmanız gerekebileceğini yazınız.

3. Bu metni okuduktan sonra Yusuf Ziya Ortaç'ı daha ayrıntılı tanıma veya onun herhangi bir eserini alıp okuma konusunda sizde bir istek uyandı mı? Niçin?

4. Yusuf Ziya Ortaç'ın sahibi olduğu Akbaba dergisinin 25. sayısı basılmış. Yusuf Ziya Ortaç, dergiye keyifle bakmak için onu eline aldığında ilk sayfalarda bazı hatalar fark ediyor. Buna göre,

a) Sizce hatayı düzeltmek için nasıl bir yol izleyebilir?

b) Bu durumu iş arkadaşlarına nasıl yansıtmış olabilir?

c) Siz Akbaba dergisinde Yusuf Ziya Ortaç ile ortak bir çalışma yürütmek ister miydiniz? Neden?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4. 3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	SULTAN ŞAİRİN HAYAT HİKÂYESİ	25 dk.
Amacı	Metinde ele alınan konuyu tespit edebilmek. Metnin yazılış amacını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları, metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız. (Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)***

SULTAN II. MEHMED "FATİH" "Avnî"

Fatih Sultan Mehmed, II. Murad ile Hüma Hatun'un oğludur. İyi bir eğitimden geçen II. Mehmed 1443'te Manisa Sancakbeyliğine gönderildi. Kardeşi Alâeddin Çelebi'nin aynı yıl ölmesiyle tahtın varisi oldu. 1444-1446 yıllarında hükümdarlık tahtına oturduğunda babası II. Murad, Manisa'da dinlenmekteydi. Yeniçerilerin ayaklanması ve Halil Paşa'nın ısrarıyla yeniden tahta geçti. II. Mehmed yeniden Manisa'ya sancakbeyi olarak döndü. Buradaki beş yıllık görevinde kültürel ve siyasal ufkunu genişletti. 10 Şubat 1451'de babasının ölümüyle Edirne'ye gelerek 19 Şubat'ta ikinci kez tahta oturdu.
İstanbul'u alarak Bizans İmparatorluğu'nu tarihten silmeyi düşünen II. Mehmed, bu düşünü büyük gayret ve hazırlıklarla 29 Mayıs 1453'te gerçekleştirmiş, Osmanoğulları'nın en büyük ve anlamlı zaferini elde ederek kendine "Fâtih-i Kostantiniye", devlete de imparatorluk ününü kazanmıştır. İstanbul'daki ticarî canlılığı sağlamak için 1454'te Venedikliler'le her türlü ekonomik serbestliği öngören bir antlaşma imzaladı.

Fatih'in dış görünüşünü kendisini tanıyan yerli ve yabancı birçok yazar, sanatkâr tasvir etmiştir. İtalyan Zorzo Dolfin, onun az gülen, çalışkan, zeki, amacına ulaşmada inatçı, kitap okumayı çok seven, araştırmalar ve incelemeler yapan cömert bir insan olduğunu söyler. Neşrî ise Fatih'i adaletli, yiğit, bilgin, dindar, bilim adamlarını ve erdem sahiplerini koruyan bir kişi olarak tanıtır. Bu özellikleri onun sefere gittiği yerlerden birçok âlim ve sanatçıyı İstanbul'a getirmesine vesile olmuştur.

Hayatının her dönemini azami bir verimle kullanan Fatih Sultan Mehmed 1481 baharında sefer için orduyla birlikte İstanbul'dan ayrıldı. Padişah, Maltepe'de hastalanarak Tekür Çayırı'ndan öteye gidemedi. 3 Mayıs 1481'de 51 yaşında öldü. Cenazesi kendi adını taşıyan camiinin kıble tarafındaki türbesine gömüldü.

Çocukluğundan beri bir ilim, şiir ve sanat havzasında yetişmiş ve bu ilgisini hayatının sonuna kadar sürdürmüş olan Fatih Sultan Mehmed, Avnî mahlâsıyla şiirler yazmış, divanı olan ilk Osmanlı padişahıdır. Bütün kaynakların fikir birliğine vardığı nokta; hassas ruhlu, sözüne sadık, âlim ve sanatkârları himâye eden, musikiye ve şiire düşkün bir insan olmasıdır. Gelenekselleşen, âlim ve şairleri toplayarak sohbet etme âdeti II. Mehmed döneminde haftada iki gün yapılmıştır.

Bugün Fatih'in şiirlerinin bulunduğu divan, bir divandan çok içerisinde gazellerin bulunduğu bir divançe niteliğindedir. Onun devrine göre iyi bir şair olduğunu bu divançedeki şiirler açıkça ortaya koymaktadır.

(…)

Coşkun Ak, *Şair Padişahlar*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

1. Metinde Fatih Sultan Mehmet'in başka hangi özelliklerinin anlatılmasını beklerdiniz?

2. Metinde II. Mehmet Dönemi'nde âlim ve şairlerin bir araya gelip sohbet etme geleneğinin haftada ikiye çıkarıldığından bahsedilmiştir. Bu durum, Osmanlının bilime ve sanata yaklaşımı ile ilgili size neler düşündürmektedir?

3. Bir ülkenin, aynı zamanda "sanatçı kimliği"ne sahip bir devlet adamı tarafından yönetilmesinin ülkeye nasıl bir katkısı olabilir?

4. Okuduğunuz metinde Fatih Sultan Mehmet'le ilgili bilgi vermek amaçlanmıştır. Siz metnin yazılış amacını değiştirip estetik zevk vermek amacıyla bir metin yazsaydınız metnin hangi yönlerini değiştirirdiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	TİYATROYA ADANAN BİR YAŞAM	25 dk.
Amacı	Metnin konusunu ve konunun seçilme amacını tespit edebilmek. Metnin yazılma amacını belirleyebilmek. Metnin konusu ve içeriğine göre hedef kitlesini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metinden yola çıkarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

KAVUKLU HAMDİ
(1841-1911)

1841'de Eyüp'te Böcekbaşı Hüseyin Ağa'nın oğlu olarak dünyaya gelen Kavuklu Hamdi, küçük yaşlardan itibaren ortaoyununa büyük merak duyar ve Kavuklu Hacı Bekçi'nin Han Kolu'na çırak olarak girer. 1873'te ustasından aldığı icazetle sahne hayatına atılan Kavuklu Hamdi, bir süre Gedikpaşa Tiyatrosu'nda çalışır. Kâğıthane'de oynadığı oyunla Sultan Abdülaziz'in takdirini kazanarak saraya alınsa da 1875'te kendi isteğiyle buradan ayrılarak Büyük İsmail, Küçük İsmail ve Paçavracı İsmail efendilerle birlikte ortaoyununun ikinci kolu olan Zuhuri Kolu'nu kurarak yeniden bu temsillere döner.

Kavuklu Hamdi, ekseriyetle ramazanda oynanan ortaoyununu kapalı yerlerde ve sahnede de oynayabilmek için oyunların metinlerini sahneye uyarlayarak "perdeli orta oyunu"nu hayata geçirir. Bunun yanında, 1875 yılında kurduğu Hayalhane-i Osmani Kumpanyası'nda, daha önce Gedikpaşa'da birlikte oynadığı Güllü Agop'un repertuarındaki kimi oyunları tuluata çevirerek oynar. Fakat saray tarafından on yıllığına suflörlü oyun oynama izni verilen Güllü Agop bunu engellemeye çalışır. Kavuklu Hamdi'nin topluluğu oyunları suflörsüz oynadığı için Güllü Agop bu girişimlerinde başarılı olamaz ve böylece tuluat tiyatrosu ortaya çıkar; yani Kavuklu Hamdi, bir anlamda ortaoyunu ile klasik tiyatroyu tuluatta birleştirir.

Yeniden tuluata dönmesi, 1882'de Mehmed Efendi'nin Şehzadebaşı'ndaki tiyatrosundaki bir gösteri esnasında locaların çökmesi nedeniyle bir dönem kapalı sahnelerden uzaklaşmasıyla olur. Küçük İsmail'le kurduğu Temaşahane-i Osmani Kumpanyası'nın *Afife Anjelik* ve *Ayyar Hamza* oyunlarını oynadıktan sonra dağılmasıyla, uzun süre yalnız orta oyunuyla ilgilenir. Hamdi; *Talihsiz Delikanlı*, *İşkilli Memo*, *Cezair*, *Fettan Çelebi* ve *Çalma Kapını Çalarlar Kapını* adlı oyunlarını Aksaray, Şehzadebaşı, Kuledibi, Küçük Jardin ve Beyoğlu'ndaki Bella Vista gibi farklı mekânlarda sahneler. 1897'de Ali Rıza Efendi ile ömrü yalnızca bir yıl sürecek Meserrethane-i Osmani topluluğunu kuran ve yaşamının son dönemini Eyüp'te kahvecilik yaparak geçiren Kavuklu Hamdi, yoksulluk içinde hayata veda eder.

Cevdet Kudret, Ortaoyunu adlı yapıtında Hamdi'den derlediği *Bahçe*, *Çivi Baskını*, *Eskici Abdi*, *Ferhat ile Şirin*, *Fotoğrafçı*, *Gözlemeci*, *Hamam*, *Kâğıthane Sefası*, *Kızlar Ağası*, *Mandıra*, *Ödüllü*, *Pazarcılar*, *Sünnet*, *Tahir ile Zühre* ve *Telgrafçı* adlı oyunlara yer vermiştir.

Selda Hızal, *İstanbul'un 100 Sahne Sanatçısı*, İBB Kültür A.Ş. Yayınları, 2012.

1. Okuduğunuz metnin konusu Kavuklu Hamdi'nin orta oyunu ve tuluat tiyatrosunda yaptığı çalışmalardır. Metnin içeriğini göz önünde bulundurarak niçin bu konunun seçilmiş olabileceğini belirtiniz.

2. Siz tiyatro sanatında ün yapmış bir kişinin biyografisini yazmak isteseydiniz kimi seçerdiniz? Niçin?

3. a) Okuduğunuz metin geleneksel Türk tiyatrosuna emek vermiş bir sanatçıyı tanıtmak amacıyla yazılmıştır. Bu amaç doğrultusunda metne başka hangi ayrıntıların eklenebileceğini belirtiniz.

b) Metinde eklemeyi düşündüğünüz ayrıntıların bulunmamasının sebepleri sizce neler olabilir?

4. a) Bir biyografinin amacının bahsedilen kişiyi en geniş kitleye tanıtma olduğunu düşündüğünüzde okuduğunuz metnin buna göre düzenlendiğini söyleyebilir misiniz? Niçin?

b) Bir biyografinin hedef kitlesine göre ne gibi farklılıklar gösterebileceğini açıklayınız.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4. 4. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ESERLERİNDE YAŞAYAN YAZARLAR	25 dk.
Amacı	Ana düşünce ile yardımcı düşünceler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek. Metnin ana düşüncesi doğrultusunda yeni yardımcı düşünceler oluşturabilmek ve bunları şema şeklinde gösterebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metinden yola çıkarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

YUSUF ATILGAN'IN "YAŞANMAZ" ÖYKÜSÜNDE BİREYİN DÜNYASI

Yusuf Atılgan, ardında az sayıda eser bırakan ama edebiyatta nicelikten çok niteliğin önemli olduğunu kanıtlayan, özgün ve sıra dışı bir yazar olarak anılacak her zaman.

(…)

1921'de Manisa'da dünyaya gelen Yusuf Atılgan, ilk ve ortaöğrenimini Manisa ve Balıkesir 'de tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Öğrenim yıllarında Ahmet Hamdi Tanpınar'ın öğrencisi olması, Yusuf Atılgan'ın sanat ve edebiyata bakışına farklı boyutlar kazandırdı, sonraları yazdıklarında Tanpınar'ın açtığı edebiyat ufkunun izdüşümleri net olarak görüldü. Bu konuyu şöyle dile getirmiştir Yusuf Atılgan: "En büyük şansım üç yıl Ahmet Hamdi Tanpınar'ın öğrencisi olmam. Örneğin Recaizade'den Proust'a, Gide'e, iyi müziğe atlayarak anlattığı derslerin ve ara sıra özel konuşmalarımızın yazarlık mizacımda önemli etkisi olduğuna inanıyorum."

Edebiyat serüveni içinde *Aylak Adam* (1959) ve *Anayurt Oteli* (1973) gibi başyapıtlara imza atan Yusuf Atılgan'ın öykü kitabı *Bodur Minareden Öte* 1960'ta yayımlandı. 1992 yılında, *Bodur Minare'den Öte*'nin yanı sıra dergilerde yer alan bütün öyküleri *Eylemci* adlı kitabın içinde okurlarla yeniden buluştu. (…) Yusuf Atılgan'ın 1989'da ölümü nedeniyle yarıda kalan *Canistan* romanının 2000'de yayımlanmasıyla birlikte, ondan kalan yazıların çoğu gün ışığına çıkmış oldu.

Yusuf Atılgan'ın *Bodur Minare'den Öte* adlı öyküler toplamını üç ana başlıkta kümelendirdiği görülür: "Kasabadan", "Köyden", "Kentten". Bu mekânlarda yaşayan kişilerin daralan iç dünyasını işlerken; kasaba ve köy gibi dar çevrelerde, toplum baskısı nedeniyle bunalan, kıstırılmış, adeta hapsedilmiş ve dondurulmuş insan yaşamlarını ele alır. Kasaba ve kasaba insanlarını "taşra sıkıntısı" odağında anlatır; sürekli bir "aşma" ve "ötelere gitme" düşü ya da arzusu içindedir öykü kişileri.

(…)

Hülya Soyşekerci
Tedirgin Bir Yazar Yusuf Atılgan (haz. Murat Şahin) Destek Yayınları, İstanbul, 2017.

1. a) Metnin ana düşüncesini destekleyen kısa bir yardımcı düşünce paragrafı oluşturunuz.

b) Paragrafınızı oluştururken takip ettiğiniz aşamaları şemayla gösteriniz.

2. Yusuf Atılgan gibi özgün ve sıra dışı bir yazar olarak anılmak isteseydiniz bundan sonraki yaşamınızı nasıl planlardınız?

3. Yusuf Atılgan, öykülerini kasaba ve kasaba insanlarının "taşra sıkıntısı" odağında anlatır; sürekli bir "aşma" ve "ötelere gitme" düşü ya da arzusu içindedir öykü kişileri.

Buna göre yazarlar sizce gözlemlerini ve yaşadıklarını mı yoksa özlemlerini ve yaşayamadıklarını mı eserlerine daha çok aktarır? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4. 4. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	MİLLÎ YAZAR HALİDE EDİP	25 dk.
Amacı	Ana düşünce ile yardımcı düşünceler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek. Yardımcı düşüncelerin metne katkısını ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge

Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları, metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

HALİDE EDİB ADIVAR

(…)

Halide Edib'in eğitim faaliyeti Evkaf okullarını teftişle devam eder. Bu faaliyeti de ona, İstanbul'un arka mahallelerini de tanıma fırsatını verir. Halide Edib'in eğitimle ilgili yazıları arasında Vakıf mektepleriyle ilgili olarak hazırladığı ve **Türk Yurdu**'nda çıkan raporu, ayrı bir önem taşır. Bu raporda çocuklara öğretim, fikir terbiyesi verme ve terbiye üzerinde durulur. Çocuklara her şeyden önce biraz neşe vermek için jimnastik, müzik ve resim derslerinin gösterilmesi gereğinden bahsederken, resim dersinin doğru görmeği öğrettiğini de belirtir. Ayrıca çocuklarda sorumluluk duygusunu geliştirmek için okullarda bahçe bakımı ve hayvan beslenmesi de yerindedir. Okul gezileri düzenlemek, coğrafya derslerinde çevreyi, yaşanan mekânı tanıtarak öğretmek, ezbere dayanan bilgi vermekten daha yararlıdır. Ezberlenilecek şiirlerin iyi seçilmesi ve öğrencilere yapmacık tavırlarla okutulmaması gerekir.

"Ben, terbiyede milliyet hislerinin verilmesine yalnız taraftar olarak kalmıyorum, bir de bunu kendime pedagojik bir düstur telakki ediyorum" diyen Halide Edib, milliyet hissinin yanlış anlaşıldığına kanidir. Bütün çocuklar savaşa gidip düşmanı kahretmekten bahsederler, fakat memleketi imar edecek bir meslek sahibi olmayı düşünmezler. Çocukların bu yanlış fikri benimsemeleri, okullarda seçilen metinlerden kaynaklanmaktadır. Halide Edib, "Allah'ı, tabiatı, insanları, refahı, güzelliği, çalışmayı ve sadece vatanı sevmeye sevk edecek şiirleri ayırmalı ve yalnız onları çocuklara öğretmeli" görüşündedir. Böylece çocuklar milleti yükseltecek temel değerleri, güzel sanatlar vasıtasıyla öğrenir ve zamanı gelince vatan için gösterişsiz bir tarzda canlarını feda etmesini de bilirler. Halide Edib, böylesine bir eğitimle yetişmiş olan bir doktorun gönüllü olarak Balkan savaşına katılmasını da **Mev'ud Hüküm** adlı eserinde işler.

Halide Edib, sadece öğrencilerden değil, öğretmenlerin durumlarından bahseder ve okul olarak kullanılan yerlerin de eğitime ve çocukları geliştirecek şartlara sahip olmasının önemine işaret eder.

Halide Edib milliyet hissi yanında tarih eğitiminin de ön planda öğretilmesi gerektiğine inanır. Millî kahramanların ve dünyanın insanlık için çalışmış büyük önderlerinin gençlere tanıtılması lâzımdır. Tarih insana nasıl düşünmesi gerektiğini öğretir. İnsanın veya milletin mazisinden sık sık bahsetmesi, onlarla yetinelim demek istemesinden ileri gelmez. Tarih hem insanı terbiye eder ve "insan münasebetlerini" öğretir, hem de "yeni dünya" kurucularına, eski tecrübelerden hareketle yol gösterir. Halide Edib bu görüşlerini daha sonraki makalelerinde de işler.

(…)

İnci Enginün, *Halide Edib Adıvar,* Kültür Bakanlığı, Ankara, 1989.

1. a) Metinde vurgulanmak istenen düşünceyi belirlerken neleri dikkate alırsınız? Açıklayınız.

b) Siz olsaydınız bu metinde vurgulanan düşünceyi hangi yazı türüyle anlatmayı tercih ederdiniz? Niçin?

2. • Halide Edip, eğitimin içinde olan birisidir.
• Öğrencilere fikir terbiyesi ve öğretim vermek gereklidir.
• Eğitim-öğretim verilen yerler şartlara uygun olmalıdır.

Yukarıdaki ifadeler metindeki yardımcı düşüncelerden birkaçıdır. Buna göre,

a) Yardımcı düşüncelerin metne nasıl bir katkı sağladığını açıklayınız.

b) Ana düşünce ile yardımcı düşünceler arasında nasıl bir ilişki olduğunu açıklayınız.

3. Halide Edip Adıvar jimnastik, müzik ve resim derslerinin okullarda gösterilmesinin gerekli olduğunu; resim dersinin insana doğru görmeyi öğrettiğini belirtmiştir. Siz sanatın eğitimdeki yeri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4. 4. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	FİKİRLERLE ÖRÜLÜ BİR YAŞAM	25 dk.
Amacı	Metnin ana düşüncesi ile yardımcı düşüncelerini belirleyebilmek. Ana düşünce ve yardımcı düşünceler doğrultusunda metni yeniden düzenleyebilmek.	Bireysel

Yönerge

Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metinden yola çıkarak cevaplayınız.
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

NAMIK KEMAL

1. Edebiyat ve Dil Anlayışı, Nesri:

Namık Kemal'in fikir hayatı üçlü bir etkinin sonucuna bağlanabilir: Fransızcayı öğrenmesi, Şinasi'yle tanışması, Avrupa'yı görmesi.

Namık Kemal, eski edebiyatımızı tanıdıktan ve bir divan meydana getirdikten sonra, Tercüme Odası'na girmişti. Batı'yla, oradan gelen fikirlerle ilk tanışıklığı burada oldu. Daha Avrupa'ya gitmeden ve Şinasi'yle tanışmadan önce, Fransızcayı öğrenmiş, Montesquieu'nün bir eserini Türkçeye çevirerek **Mir'at** dergisinde yayımlamıştı. Bu olay, Namık Kemal'in yabancı dil öğrenmek, yeni fikirlere yönelmek konusundaki ilgi ve başarısının bir göstergesidir.

Namık Kemal'in yenilik hareketlerine katılmasında, fikir ve edebiyat alanlarında eskiye karşı çıkmasında, Şinasi'nin olumlu rolü olmuştur. Ama bunu, çok fazla büyütmemek gerekir. Çünkü bu etki, "tavsiye" ve "telkin" niteliğindedir. Kemal'in ruh hali bu tavsiye ve telkinleri kabule açık olmasaydı, belki de bu tanışma verimli bir sonuç doğurmayacaktı. Huyları birbirine uymayan Şinasi ve Kemal, hayatta ve politikada ayrı ayrı yollardan gittikleri halde, edebiyatta ve yeni fikirlerin memlekete girmesi noktasında birleştiler.

Her ikisi de, bir başlangıç olmaktan çok, bir "devam"ı gösterirler. Çünkü ele aldıkları fikirlerin birçoğu, kendilerinden önce memlekete girmişti. Onların yaptığı, bu düşünceler üzerinde daha fazla durmak, daha geniş bir topluluğa yaymak, duyulan bir ihtiyaca karşılık vermek olmuştur.

Namık Kemal, gerçi Avrupa'da az kaldı. Ama hazırlıklı bulunduğu, bir ülkü için gittiği ve orada sıkı şekilde çalıştığı için, Avrupa'nın siyasî ve sosyal yapısını, bize faydalı olan ve olmayan taraflarını çok iyi kavramıştır. Yalnız gördükleriyle yetinmemiş, çağının ileri gelen bilginlerini tanımış, eserlerini okumuş, Londra'da Fanton, Paris'te Emile Acollas gibi bilginlerden ders almıştır. Fransız düşünce sistemini yakından tanımıştır. Makalelerinde ve eserlerinde, bunun izlerini görmekteyiz. İngiliz filozof Locke ve Fransız eğitimcisi J. J. Rousseau'nun kuramlarından haberdardır, onlardan faydalanmıştır. Yalnız her noktada onlarla birleşmez. Mesela devrimci cemiyet görüşünde ayrı bir sonuca varır.

Vatan, millet, hürriyet ve istiklal kelimelerini fikir hayatımıza ve edebiyatımıza sokan, bunları bir sistem halinde ifade eden ilk düşünürümüz, Namık Kemal'dir. Ondan önce bu kelimeler ya ayrı anlamlarda kullanılıyor ya da –milliyet ve hürriyet kelimelerinde olduğu gibi- hiç bilinmiyordu. Bunlara ilk defa Namık Kemal, bugün anladığımız anlamları vermiştir.

(…)

Hikmet Dizdaroğlu, *Namık Kemal Hayatı-Sanatı-Eserleri,* Varlık Yayınları, İstanbul, 1995.

1. Metinden hareketle Namık Kemal hakkında aklınızda yer edebilecek bir gerçeği yazınız.

2. Okuduğunuz metinde "Namık Kemal'in yazdıkları, yaşadıklarından uzak değildir." düşüncesini vermek isteseydiniz metne ne ya da neler eklerdiniz?

3. a) Okuduğunuz metinde açıklanan temel düşüncenin inandırıcılığını arttıran, kolay anlaşılmasını sağlayan ifadeler nelerdir?

b) Belirlediğiniz ifadeler Namık Kemal'in konu edinilen özelliklerini kavramada nasıl bir işlev üstlenmiştir? Açıklayınız.

4. Namık Kemal'in fikir dünyasında önemli olan "hürriyet" kavramının sizin için neler ifade ettiğini kısaca belirtiniz.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	BİR GARİP ORHAN VELİ	25 dk.
Amacı	Metinde kullanılan anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirleyebilmek. İki metni anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları açısından karşılaştırabilmek.	Bireysel

Yönerge

Aşağıda Orhan Veli Kanık'ı konu alan metinlerin son bölümlerini içeren parçaları okuyacaksınız. Soruları, metinleri göz önünde bulundurarak cevaplayınız.
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

I. METİN

(…)

Şunu diyeceğim, o bana ötedenberi aramızdan biri gibi görünmedi. Başka bir dünyanın insanıymış gibiydi. Bir düşte görüp tanış olduğumuz insanlardan. Alain-Fournier'nin kendisi için "belki de ben gerçekten var olan bir kişi değilim." demesi gibi, Orhan Veli de dünyamıza, hele bugünkü dünyamıza yakışmayan insanlardandı. Bir masal oldu şimdi. Belki de günün birinde Nasrettin Hoca, Karacaoğlan, Yunus Emre gibi efsaneleşecek. Hakkında türlü söylentiler uydurulacak, şarkılar, fıkralar düzülecek. Belki de gökyüzünü maviye boyayanın o olduğuna inanacaklar. Kirli gökyüzüne bakınca: "Bu sabah da Orhan tembellik etmiş" diyecekler. Gerçekten de gökyüzünü maviye boyayan dalgacı Mahmuttu: Bir şairdi. İnsanoğlunun içindeki gökyüzünün bulutlarını dağıtıp, ona umut, kuvvet, yaşama gücü veren, bir hayat kaynağı yaratan ölmez kişilerden… Ardında bıraktığı o ufacık ufacık şiirleriyle bu görevine yıllar yılı devam edecek:

İşim gücüm budur benim
Gökyüzünü boyarım her sabah
Hepiniz uykudayken
Uyanır bakarsınız ki mavi…

II. METİN

(…)

Orhan Veli ve arkadaşlarının Türk edebiyat tarihinde "Garip" hareketi ya da "Birinci Yeni" diye anılan bu çıkışları sözcük hiyerarşisini ve parıltılı sözcüklerin egemenliğini yıktı. Sokaktaki adamı ön plana çıkardı. Biçim şiirin kalıbıyken kendisi hâline geldi.

Garipten sonra, özellikle de *Yaprak* dergisi döneminde yeni eğilimler içine giren Orhan Veli, Sabahattin Eyuboğlu'nun halkçı sanat anlayışına yaklaşan ürünler verdi. Şaşırtıcılıktan, yadırgatıcılıktan, uzaklaşırken, duygular, yaşama sevinci, gündelik yaşamın ve sokaktaki insanın sorunları ağırlık kazanmaya başladı.

Şiirlerini, 1945'te kendi şiirleriye genişleterek yeniden yayımladığı *Garip*, *Vazgeçemediğim* (1945), *Destan Gibi* (1946), *Yenisi* (1947), *Karşı* (1949) adlı yapıtlarda topladı. Bu kitaplara girmeyen şiirleri, kitaplarda yer alan şiirleriyle birlikte 1951'den bu yana birçok kez basılan *Bütün Şiirleri* başlığı altında kitaplaştırıldı. La Fontaine (*La Fontaine'in Masalları* 1948, 2 kitap), Moliere, Gogol, Sartre gibi yazarlardan çeviriler de yapan şairin düzyazıları, eleştirileri ve öyküleri de ölümünden sonra *Nesir Yazıları* (1953; 2. basım *Denize Doğru*, 1970) başlığıyla yayımlandı. Orhan Veli ayrıca Nasreddin Hoca'nın fıkralarını da şiirleştirerek *Nasrettin Hoca Hikâyeleri* (1949) adı altında toplamıştır.

1. • Oktay Akbal, *Şair Dostlarım*, Yılmaz Yayınları, İstanbul, 1990.
• *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, (C 12), İstanbul, 1988.

Bu kaynakçalar yukarıdaki metinlere aittir. Buna göre,

a) Okuduğunuz metinlerden hangisinin ansiklopediden alınmış olabileceğini düşünüyorsunuz?

b) Bu düşüncenizin doğruluğunu kanıtlayabilecek üç gerekçe yazınız.

-
-
-

2. Oktay Akbal, Orhan Veli'yi anlatan metnini zenginleştirmek için görsel de kullanmıştır. Sizce metninde nasıl bir görsel kullanmış olabilir?

3. a) Sizce bir eserin çağlar ötesinden günümüze sesini duyurmayı başarabilmesinde ne anlattığı mı nasıl anlattığı mı önemlidir? Düşüncelerinizi kısaca yazınız.

b) Bu konuda sizden farklı düşünen birinin yazısını okuduğunuzu ve o kişinin sizi ikna ettiğini düşünün. Sizce onun yazısında sizi ikna eden şey ne olabilir?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

Etkinlik İsmi	EDEBİYAT TARİHİNDEN BİR ÇINAR	25 dk.
Amacı	Metinde kullanılan anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları, metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

NİHAD SAMİ BANARLI

18 Haziran 1907'de, İstanbul'un Fatih semtinde doğdu. 14 Temmuz 1974 günü, İstanbul Bebek'teki evinde hayata gözlerini yumdu.

(…)

Yazı hayatına, daha henüz ortaokul sıralarından itibaren şiir, küçük hikâye ve piyesler kaleme alarak başladığını, bizzat kendisinden dinlediğim merhum Nihad Sami Banarlı; gene, her zaman takdir, minnet ve şükran duygularıyla andığı, merhum Ord. Prof. Dr. Fuat Köprülü hocasının, 1926-1927 ders yılı başında bizzat yaptığı sınavı kazanarak Yüksek Muallim Mektebine ve İstanbul Darülfünunu (Üniversitesi) Edebiyat Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı (Türkoloji) Bölümüne girdi.

1929 yılında üniversite öğrenimini tamamladıktan sonra, aynı yıl Edirne Lisesinde, Edirne Kız ve Erkek Muallim Mekteplerinde Edebiyat öğretmenliği hizmetine başladı. O arada, Edirne Lisesi Mecmuası ile Edirne Muallim Mektebi Mecmuası'nı çıkardı. Pek çok müsamereler, anma günleri, konferanslar düzenledi ve bunlara kendisi de konuşmacı olarak katıldı. Edirne'de kitapçılardan ve halktan tek tek topladığı "cönk"leri, halk edebiyatı ürünü eserleri, Edirne Halkevi'nin çıkardığı "Altıok" adlı dergide yayımladı. Bu yoldaki çalışmalarını, daha sonra Orhun, Ülkü, Halk Bilgisi dergilerinde sürdürdü.

(…)

Nihad Sami Banarlı kısa boylu, ince yüzlü, normal kiloda, etkili bakışlara sahip bir insandı. Onun başını daima eğik tutan duruşu ve yere sağlam adımlarla ağır ağır yürüyüşü, kendisini tanıyanların daima dikkatini çekmiştir. Hayatının son on senesinde zaman zaman çok sağlıklı, bazen de hastalanmaya meyyal nahif (eğilimli çelimsiz, zayıf) görüntüsü vardı. Nitekim onu ölüme götüren hastalığı da böyle başladı. İlk zamanlarda rahatsızlık öyle yavaş ilerliyordu ki, Hoca iradesi ile hareketlerini ağırlaştıran, ne olduğu anlaşılmayan hastalık ile başa çıkacağından emindi. Çalışmalarına ısrarla devam etti. Ancak nefes almasında ciddi güçlük başlayınca hastaneye kaldırılmasına izin verdi. Vefat ettiği hafta, Meydan Dergisi'nde son yazısı yayımlanıyordu.

Çocukluğundaki konak hayatı, her hafta toplanan seçkin şahısların konuşmaları, giyinmeleri, davranışları Mustafa Nihad'a etki etmiş olmalıdır. Güzellik ve millî değerler karşısında heyecan duyan genç Nihad Sami, meslek hayatında disiplinli, idealist, araştırıcı bir yol takip eder. Bu duygu ve düşüncelerini eserlerinde bazen romantik, bazen de her iki özelliği taşıyan ifadelerle dile getirir. Daima kontrollü ve istikrarlı bir insandır. Neşelendiği zaman kahkaha ile gülmediği gibi, öfkelendiği zaman da asla bağırıp çağırmaz. Vücut dilini pek az kullanır, buna karşılık kelimeleri seçerken, anlam bakımından nüansa, kelimelerin ses hâline gelişindeki tona, vurguya dikkat eder.

Her konuda elinden geldiğinin en iyisini yapmaya çalışır. Giyimi, evi, çalışma masası temiz ve tertipli olmalıdır. Milletlerin güzellik anlayışının kültürün her alanına yansıdığını söyler; göze, kulağa, ruha hitap eden güzelliği, tekâmülün (olgunlaşmanın), temiz ahlakın, incelmiş zevkin sonucu olduğuna inanır, bu sebeple güzeli sever, iptidailiğin (ilkelliğin) ifadesi olan çirkinlikten, zevksizlikten uzak dururdu.

(…)

Önder Göçgün, *Nihad Sami BANARLI*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.

1. Okuduğunuz metinde biyografisi yazılan kişinin fiziksel ve ruhsal betimlemesinin yapılması sizce metne neler kazandırmıştır?

2. a) Sizce yazar, metinde sayısal verileri kullanarak neyi amaçlamıştır? Bu durum metnin anlatımını nasıl etkilemiştir?

b) Siz olsaydınız bu amacı gerçekleştirmek için düşünceyi geliştirme yollarından hangisi veya hangilerine metinde yer verirdiniz? Niçin?

3. Nihad Sami; güzellik ve millî değerler karşısında heyecan duyan, meslek hayatında disiplinli, idealist, araştırıcı bir yol takip eden biri olarak tanıtılmıştır. Sizce bu özelliklerin, Nihad Sami'nin mesleki hayatına yansıması nasıl olmuştur?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	ODASI DÜNYADAN BÜYÜK ADAM	25 dk.
Amacı	Metinde kullanılan anlatım biçiminin seçilme nedenini belirleyebilmek. Metnin içeriğinden yola çıkarak metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını tespit edip bunların metne katkısını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları, metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

BEHÇET NECATİGİL

B. Psikolojik Dünyası Ve Bazı Özellikleri

(…)

Yalnızlıktan hoşlanan kişiliğinin bir sonucu olarak Necatigil, içe dönük bir mizaca ve dar mekân psikolojisine sahiptir. İçe dönük, kendi kendine yeten, asosyal karakteri, onu dar mekânlarda bulunmaktan ve çalışmaktan daha çok mutluluk duymaya yöneltmiştir. İçinde çalışmaktan mutluluk duyduğu çalışma odaları dar ve küçüktür. Necatigil'in dar mekânla, sınırlılıkla özdeşleşen psikolojik durumunu Hilmi Yavuz, odasından yola çıkarak şöyle irdeler: "Hayatını eşiyle, belki de daha doğru bir deyişle odasıyla sınırlandırmıştır. Necatigil'in odası, onun zaten iyice darlaştırılmış olan kamusal hayatına karşı özel hayatının içine yerleştiği alanı belirler.

Necatigil'in var oluşunu dar mekânla gerçekleştirme ve orada mutlu olma psikolojisi sanatına da yansımıştır. Onun kişiliğinin bu boyutunu "Kutularda Sinek" adlı radyo oyununda "YAZAR" figürünün ağzından şöyle verir: "Bu sofa, şu oda… Ülkem ve krallığım bunlar benim. Hayatımın en güzel saatleri bu sofada, bu merdiven başında geçer. Ben bir balığım, bu küçük gölde yaşarım. Daire paydos olur olmaz soluğu burada alıyorum…"

Dar mekân, şairin sanatçı kişiliğinin oluşum zeminidir. "Besinler" şiirinde şöyle der:

"İstemedi yoksa
Üvey sokak yerine öz anne cadde
Önünde geniş idi
Dar gururu besliyor"

Ancak zaman zaman bu psikolojik durumun verdiği tek düzelikten sıkılır. Çünkü insanın basma kalıp bir ruhsal yapısı yoktur. İnsan, bünyesinde çelişkileri ve değişkenliği barındırır. Bir mektubunda yukarıya aldığımız şiirin son mısraı olan "dar gururu besliyor" ifadesine değişik bir açılım getirir: "Artık bütün yazları yazılara gömmekten öyle bıktım ki bu sonuncu olsa diyorum. Hiç tatil yaptığım yok. Bilirsin. Hele şimdi evi değiştirmek niyetindeyiz. Dar gururu besliyor, ama için için kemiriyor, oyuyor insanı. Şöyle rahatça bir yere çıkabilirsek azaltacağım har har çalışmaları."

Sorumluluklar, şairi dar yaşantıya mecbur eder:

"Bu sınır, arada bir aşsak da
Çeker dar yaşamımıza bizi
Her şeyleri tamam bile olsa
Aklınız evde."

(…)

Necatigil, utangaç ve sıkılgan bir kişiliğe sahiptir. Kalabalıklar önünde görünmeyi, şöhret olmayı, gürültülü bir şekilde kendini reklâm etmeyi sevmez. O, içine kapanık kişiliğine bağlı olarak bu dünyada yapacaklarını yapıp sessizce çekilip gitmeyi istemiştir. Bir soruşturmaya verdiği cevapta bu yönünü şöyle vurgular: "Birdenbire ve sessiz görünmeler (sonra da dikkati çekmeden silinip gitmeler) daha iyi. Bağışla beni, listeden sil beni!"

(…)

Nurullah Çetin, *Behçet Necatigil*, T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, 1997.

1. Behçet Necatigil'in ruhsal özellikleri ile ilgili yapılan betimleme sizce gerçekçi midir? Gerekçeleri ile birlikte yazınız.

2. Biyografi, gerçek olan bir tarif, bir tanımdır. Buna göre Behçet Necatigil'in anlatılan kişilik özelliklerini göz önünde bulundurarak onu üç cümle ile tanımlayınız.

Behçet Necatigil,	

3. Mekân kavramı, Türk edebiyatında "evlerin şairi" olarak tanınan Behçet Necatigil'in kişiliğinin ve eserlerinin oluşmasında sizce nasıl bir işleve sahiptir? Açıklayınız.

4. Okuduğunuz metinde "Bir sanatçının kişiliğini anlarsanız o sanatçının eserlerini de anlarsınız." düşüncesini açıklamak ve okuyucuyu buna inandırmak için nasıl bir yol izlenmiştir? Açıklayınız.

5. J. J. Rousseau: "Bir insanın hayalini hiç kimse kendisi gibi anlatamaz çünkü gerçek iç yaşantısını ancak insan kendisi bilir." demiştir.
Okuduğunuz metin J. J. Rousseau'nun bu sözü ile çelişiyor mu? Niçin?

6. Sizin biyografiniz yazılacak olsaydı bu biyografinin hangi başarılarınızdan dolayı yazılmasını ve kimin (ya da kimlerin) düşüncelerinin tanık olarak aktarılmasını isterdiniz? Gerekçesiyle birlikte yazınız.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	HALİKARNAS'TA BİR BALIKÇI	25 dk.
Amacı	Metinle görsel arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek. Metindeki verileri grafik şeklinde ifade edebilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları, metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

HALİKARNAS BALIKÇISI

(Asıl adı Cevat Şakir Kabaağaçlı), 17 Nisan 1890'da doğdu. İlköğrenimini Büyükada Mahalle Mektebi'nde, ortaöğrenimini Robert Koleji'nde yaptı (1904). Oxford Üniversitesi'nde dört yıl Yakın Çağlar Tarihi okudu, üniversiteyi orada bitirdi. İstanbul'a dönünce *Resimli Ay*, *İnci* vb. dergilerde yazılar yazdı, kapak resimleri ve süslemeler yaptı, karikatürler çizdi (1910-1925).

(…)

Anadolu ve Akdeniz kültürünün tanınması için çalıştı, kapsamlı araştırmalar yaptı. Araştırma sonuçlarını denemeleriyle dünya okuruna sundu. *Serveti Fünun*, *Cumhuriyet* ve daha sonra *Demokrat İzmir* gibi dergi ve gazetelerde yazdığı yazı, hikâye ve romanlarla uluslararası bir üne ulaştı. Hedefi Yunan uygarlığının kökeninin Anadolu uygarlığı olduğu düşüncesini yaygınlaştırmaktı. Bodrum'un uluslararası düzeyde tanınmasını sağladı. Neredeyse Bodrum'la özdeşleşti. Bu nedenle, Bodrum'un eski adı Halikarnassos'tan kaynaklı "Halikarnas Balıkçısı" adıyla anıldı.

1947'de İzmir'e yerleşen Halikarnas Balıkçısı, 13 Ekim 1973'te bu kentte öldü. Çok sevdiği Bodrum'a gömüldü. Halen Anadolu ve Akdeniz kültürü araştırmalarına kaynak oluşturan eserleri, Bilgi Yayınevi tarafından yayımlanmaktadır.

Aganta Burina Burinata (roman), *Turgut Reis* (roman), *Mavi Sürgün* (otobiyografi), *Merhaba Anadolu* (deneme), *Uluç Reis* (roman), *Düşün Yazıları* (deneme), *Ötelerin Çocukları* (roman), *Anadolu'nun Sesi* (deneme), *Altıncı Kıta Akdeniz* (deneme), *Deniz Gurbetçileri* (roman), *Ege'den Denize Bırakılmış Bir Çiçek* (öykü), *Gençlik Denizlerinde* (öykü), *Sonsuzluk Sessiz Büyür* (deneme), *Anadolu Efsaneleri* (deneme), *Anadolu Tanrıları* (deneme), *Hey Koca Yurt* (deneme), *Parmak Damgası* (öykü), *Çiçeklerin Düğünü* (öykü), *Dalgıçlar* (öykü), *Arşipel* (deneme), *Bulamaç* (roman), *İmbat Serinliği* (radyo konuşmaları), *Merhaba Akdeniz* (öykü), *Denizin Çağırışı* (çocuk-öykü), *Gülen Ada* (çocuk-öykü), *Yol Ver Deniz* (çocuk-öykü).

Halikarnas Balıkçısı, *Gülen Ada,* Bilgi Yayınevi, Ankara, 2018.

2. Yönerge ***Bir bilim insanının yaşam öyküsünün konu edildiği bir kitabı okuduğunuzu düşünün. Okumakta olduğunuz kitabın 30. sayfasında aşağıdaki görsel yer almaktadır. Buna göre 1. soruyu cevaplayınız.***

1. a) Bu görsele bakarak biyografinin hangi bölümü ile ilgili bir bilgiyi okuyor olabilirsiniz?

b) Yaşam öyküsünü okuduğunuz bilim insanı ile Halikarnas Balıkçısı aynı dönemde yaşamış olabilir mi? Gerekçelerinizi yazınız.

2. Halikarnas Balıkçısı'nın eserlerinin türlerine göre sayılarını gösteren bir sütun grafiği çiziniz.

3. *Gülen Ada* adlı eserin kapağında nasıl bir görsel olmasını tercih ederdiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

Etkinlik İsmi	MİLLÎ ŞAİR MEHMET ÂKİF	25 dk.
Amacı	Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları, metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

BİR MEDENİYETİN ŞAİRİ MEHMET ÂKİF

Mehmet Âkif, bugünkü Kosova'nın o zamanki adıyla İpek kazasından gelerek İstanbul'a yerleşmiş Tahir Efendi ile aslen Buharalı Emine Şerife Hanımın oğlu olarak hicri takvimle 1290 yılının Şevval ayında İstanbul'un Fatih semtindeki Sarıgüzel mahallesinde dünyaya gelmiştir. Bu tarihin miladi karşılığı 1873 yılının 22 Kasım-20 Aralık günleri arasına rastlamaktadır. 1878 yılında Emir Buharî mahalle mektebine bir süre devam eden küçük Âkif, 1879'da kaydedildiği Fatih İptidai Mektebinde ilköğrenim bilgilerini alır. Mühürdar Emin Paşa ailesinin çocukları için özel hocalık yapan babasının Emin Paşa'nın oğlu İbnülemin Mahmut Kemal (İnal) ve kardeşlerine verdiği derslere Âkif de katılmış, dolayısıyla okulun yanı sıra babasından da temel bilgilerini almıştır. Âkif, 1882 yılında Fatih Merkez Rüştiyesine ve 1885'te de Mülkiyenin idadi kısmına girer. Bir taraftan babasından Arapça öğrenmeye devam ederken diğer taraftan Fatih Camii'nde Farsça Gülistan ve Mesnevî okutan Esat Dede'nin derslerini de takip eder. 1888'de İdadiyi bitiren Âkif, aynı yıl babasını kaybeder. Babasının ölümü sebebiyle Mülkiyeden ayrılarak daha kısa yoldan hayata atılabileceği Baytar ve Ziraat Mektebi'ne geçer. 1893 yılında bu okulu birincilikle bitirir ve aynı yıl Orman ve Meadin ve Ziraat Nezaretinde baytar müfettiş muavini olarak memuriyete başlar.

(…)

Bir taraftan Millî Mücadele sürerken Ankara Hükümeti bir millî marş ihtiyacı duymuş ve Genel Kurmay Başkanlığının isteği üzerine Millî Eğitim Bakanlığı 7 Kasım 1920 tarihinde gazetelere verdiği bir ilanla Millî marş için yarışma açıldığını duyurmuştur. Ayrıca yarışma bir genelge ile okullara da duyurulmuştur. Yarışmada birinci olan esere ve bestesine 500'er lira para ödülü verilecektir. Yarışma fikrine ve özellikle de para fikrine sıcak bakmayan Mehmet Âkif kendisinden beklenmesine rağmen bu yarışmaya katılmamıştır. Yarışmaya çok sayıda (724 adet) manzume gönderilmiş, fakat kendisi de bir şair olan, Âkif'in şiirini yakından tanıyan ve onun ilk kitabı Safahat hakkında yazıları da bulunan dönemin Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi (Tanrıöver), bunların hiçbirini beğenmemiştir. O, Mehmet Âkif'in bu marşı yazmasını arzu etmektedir. Onun bu yarışmaya katılmamasının sebebinin para ödülü olduğunu öğrenince kendisine bir mektup göndererek bu endişesinin giderilebileceğini bildirir.

Pek aziz ve muhterem efendim

İstiklal Marşı için açılan müsabakaya iştirak buyurmamalarındaki sebebin izalesi için pek çok tedbirler vardır. Zât-ı üstâdanelerinin matlub şiiri vücuda getirmeleri maksadın husûlü için son çare olarak kalmıştır. Endişenizin icab ettiği ne varsa hepsini yaparız. Memleketi bu müessir telkin ve teheyyüc vasıtasından mahrum bırakmamanızı rica ve bu vesile ile en derin hürmet ve muhabbetlerimi arz ve tekrar eylerim efendim.

Devrin Millî Eğitim Bakanının bu ricası ve parayla ilgili endişesinin giderileceğine dair teminatı, ayrıca Hasan Basri (Çantay) gibi bazı dostlarının ısrarı üzerine Mehmet Âkif, bu marşı yazmaya karar vermiştir.

Fazıl Gökçek, *Bir Medeniyetin Şairi Mehmet Âkif*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.

1. 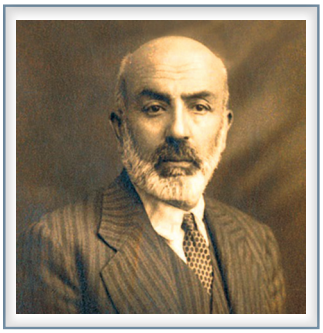

Yanda Mehmet Âkif Ersoy'un bir görseli verilmiştir. Bu görselden hareketle Mehmet Âkif Ersoy'u betimleyen bir paragraf yazınız.

2. Biyografi türündeki metinlerde kronolojik sıralamaya bağlı kalınmasının metne ne gibi katkıları olduğunu açıklayınız.

3. Metinde Hamdullah Suphi'nin Mehmet Âkif Ersoy'u ikna etmek amacıyla yazdığı mektubu okudunuz. Siz olsaydınız Mehmet Âkif'i ikna etmek için ona nasıl bir mektup yazardınız?

4. 12 Mart 1921 İstiklâl Marşı'nın Kabulü dolayısıyla okul panosunu hazırlamakla görevlendirildiğinizi düşünün. Pano için seçeceğiniz görseller nasıl olur? Niçin?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4.6. Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	GÖRSEL BİR DÜNYANIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ	25 dk.
Amacı	Bir metinde görsel unsurların kullanımının içeriğe katkılarını ifade edebilmek. Görsel unsurların bir metnin oluşmasına etkilerini tespit edebilmek. Bir metnin anlamına katkıda bulunabilecek görselleri belirleyebilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. 1. soruyu bu metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

Azra Erhat…

Anadolu bir kır bahçesiyse, o bir yabani menekşeydi…
Anadolu bir şenlikse, o bu şenliğin geliniydi…
Yüreği ve aklı Anadolu tutkusuyla, Anadolu kültürüyle yanıp tutuşan Azra Erhat, arkadaşımdı.
Yaşamı boyunca Anadolu tutkusunu yaymaya çalıştı. Bu topraklardaki kültür mirasına sahip çıktı, onu hepimizin kıldı.
O, Anadolu'nun "Mavi" geliniydi.
Sorumluluğunun bilincinde bir aydındı.
Karınca çalışkanlığındaydı. Kuyumcu titizliğiyle çalışırdı.
Bütün bu çalışmalarında ve yaşamda Azra Erhat, insanı "insan" yapan değerleri bulup ortaya çıkardı, bu değerleri yüceltti, çevresine ve okurlarına bu değerleri yaydı.
Onu önce kitaplarından tanımıştım. *Mavi Anadolu* ve *Mavi Yolculuk*… Hele hele *Mitoloji Sözlüğü*…
İlk karşılaşmamız bir resim galerisindeydi. Tanıştırdıklarında şöyle bir "tarttı" beni… Öyle kimselere hemen güvenmezdi... Henüz arkadaş olacağımızı bilmiyorduk… Ben onun kültür birikimine hayrandım…
(…)

Zeynep Oral, *O Güzel İnsanlar*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2007.

1. Okuduğunuz metinde bahsedilen sanatçıyı bir görselin içine yerleştirmek isteseniz aşağıdaki görsellerden hangisini ya da hangilerini seçerdiniz? Niçin?

1. *Bodrum, Marina*

2. *Karabük, Safranbolu evleri*

3. *Adıyaman, Nemrut Harabeleri*

4. *Fethiye, Ölüdeniz*

2. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. 2. soruyu bu metni de göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

Kâşgarlı Mahmud

Bulunuşuyla birlikte Türk dili tarihinin yeniden yazılmasını sağlayan ve Türkçenin karanlıktaki pek çok konusunu aydınlatan *Divanü Lugati't-Türk*'ü bizlere kazandıran, Türklük biliminin (Türkoloji) kurucusu, Türk sözlükçülüğünün atası Kâşgarlı Mahmud'un 1008 yılında doğduğu kabul edilmektedir.

Tarihsel kaynaklarda hakkında bilgiye rastlanmayan, eserinde de kendisi hakkında pek fazla bilgi vermeyen Kâşgarlı Mahmud'un soylu bir aileden geldiği ve çok iyi yetiştirilmiş bir şehzade olduğu *Divanü Lugati't-Türk*'te âdeta bilgi kırıntısı niteliğindeki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Türklerin en güzel konuşanı, en açık anlatanı, en iyi eğitim göreni, soyca en köklüsü, en başarılı kargı atanı olmakla övünen Kâşgarlı Mahmud, Türk topluluklarının yaşadığı bütün şehirleri ve bölgeleri dolaştığını yazmaktadır.

Eserine alacağı söz varlığı konusunda tuttuğu yolu açıklarken kullanımdan düşmüş eski sözleri sözlüğüne dâhil etmediğini belirten Kaşgarlı Mahmud'un verdiği bu bilgiden Türkçenin söz varlığı üzerine çok ayrıntılı bilgiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

(...)

Şükrü Hâluk Akalın, *Kâşgarlı Mahmud ve Divanü Lugati't-Türk*, TDK Yay., Ankara, 2008.

2. Okuduğunuz metinde olduğu gibi yüzyıllar öncesinde yaşayan bir kişi hakkında bilgi veren bir biyografide görsel olarak nelerden yararlanılması metnin okunurluğunu arttırır? Gerekçeleriyle birlikte belirtiniz.

3.

Millî Sporcu Hidayet Türkoğlu

Yanda görseli verilen sporcu hakkında yazılan bir biyografide neleri okumak ilginizi çekerdi?

4. Yaşamıyla ve yaptıklarıyla ilginizi çeken bir kişi hakkında yazılmış biyografik bir kitap, çekilmiş bir belgesel ya da bir filmden hangisini tercih ederdiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	ÜSLUP USTASI REFİK HALİT KARAY	25 dk.
Amacı	Metnin sahip olduğu dil ve anlatım özelliklerinin, o metnin okunurluğuna olan etkilerini belirleyebilmek. Yazarın üslubunun metne katkısını tespit edebilmek. Üslup ile ilgili soru cümleleri oluşturabilmek.	Bireysel

Yönerge

Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

REFİK HALİT KARAY: TÜRKÇENİN EN İYİ YAZARI

Türk edebiyatı, onun ölümü ile, eşsiz bir sanatçısını kaybetti. Refik Halit'in ölümü edebiyat tarihimizde Fecr-i Âti'nin en parlak bir ışığının sönmesidir.

Ne renk ve âhenk vardı üslubunda. Diyebilirim ki, İstanbul'un şivesi, Refik Halit'in kaleminde, en cana yakın kelimelerin birbirine eklenişindeki incelikle harikalar yaratmıştır. Hele Ömer Seyfettin'in bile boş bıraktığı yazı ile resim çizmek yolunda hiçbir yazar onunla yarışamaz. Size bir lâtilokumun bir kutu içindeki duruşunu tasvir ederken, elinizi âdeta o kutuya daldırmış ve lokumun bir yanı kesik parlaklığında esnek yumuşaklığını parmaklarınızın ucunda hissetmiş gibi olursunuz. Bir misal daha vereyim: "Aşağıda, Beyrut'un ışıkları, yaklaşmış gibi, teker teker parlıyordu."

(…)

Cem mecmuasında Kirpi imzasıyla yazdığı mizah yazıları ile ilk şöhretini yapan R. Halit, bilhassa hikâye ve romanları ile edebiyatımıza büyük hizmet etmiştir. Romanlarından *Sürgün* şaheseri ve hikâyelerinden *Memleket Hikâyeleri* başta gelir. Fransız Akademisi üyelerinden yazar Georges Duhamel'in Pasgier serisi gibi birkaç eseri ile de bize hâterat romanının en güzel örneklerini vermiştir. Sonra İstanbul, canım İstanbul! *İstanbul'un İç Yüzü*, *Bu Bizim Hayatımız* hatta *Guguklu Saat*, eski İstanbul'un en canlı levhaları, tipleri ve tasvirleri ile doludur. Hele eski konak tasvirlerini onun gibi kim canlandırabildi? Yalnız *Sinekli Bakkal*'da Halide Edip, Refik Halit'in ressam fırçası gibi kalemindeki tılsıma erişememekle beraber, onun arkasından geldi. Sonra *Akşam* gazetesinde tefrika edilirken, yazarı Samipaşazade Sezai'nin ölümü üstüne diğer yarısı kaybolan *Konak*!...

Refik Halit Karay'ın *Çete*, *Nilgün* gibi bazı macera romanları da var. Fakat yine başarılı olmakla beraber, bu çeşit eserleri ile, o ancak romantik ruhlu genç kız ve kadınların romancısıdır. Ekonomik bir yönden yolunu değiştiren bir kalemdir o gibi eserlerinde. Üstünde durmuyorum.

(…)

Ah bilse idim onun da öleceğini, bağrıma taş basar, Yazarlar Sokağı'ndaki evinin köşesinde benim eski evin bulunduğu öbür ve son köşeye bakmak kudretini belki kendimde bulurdum.

Sen de nur içinde yat aziz dost! Her şeyin sonu bu işte. Romanındaki isimle: Bu bizim hayatımız, biz fânilerin…"

Halit Fahri Ozansoy, *Edebiyatçılar Geçiyor*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2016.

1. Bir yazıya nasıl başladığınız, yazınızın okunurluğunu arttıran önemli bir etkendir. Okuduğunuz metne Refik Halit Karay'ın aramızdan ayrıldığı haberi verilerek başlanmıştır. Buna göre,

a) Bu metni siz yazsaydınız metne Refik Halit Karay'ın hangi yönüyle başlardınız? Niçin?

b) Metnin giriş cümlesinde yapacağınız değişiklik metnin diğer bölümlerini nasıl etkilerdi? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

2. Metnin yazarı, Refik Halit Karay'ı Türkçenin en iyi yazarı olarak nitelendirmiştir. Refik Halit'in böyle nitelendirilmesinde canlı betimlemelerinin yanında nelerin etkisi olabilir?

3. Refik Halit Karay'la bir röportaj yapma şansınız olsaydı ona eserlerindeki üslubuyla ilgili nasıl bir soru sorardınız?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4. 7. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ŞAİR YARADILIŞLI BİR YAZAR	25 dk.
Amacı	Metnin sahip olduğu dil ve anlatım özelliklerinin, o metnin okunurluğuna olan etkilerini belirleyebilmek. Yazarın üslubunun metne katkısını tespit edebilmek. Metinde anlatılanları günlük hayatla ilişkilendirebilmek.	Bireysel

Yönerge **Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.**
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

AHMET HİKMET MÜFTÜOĞLU

(…)

Ahmet Hikmet, şair yaratılışlı bir sanatçıdır. Birçok parçaları mensur şiir niteliğindedir. Hayal gücü kuvvetlidir. Bu bakımdan yaratma sıkıntısı çekmez. Coşkun, heyecanlı, verimli, yaratıcı ve ilhamı bol bir yazardır. Çiçekler, renkler, saçlar birer şiir demeti olarak hikâyelerinde karşımıza çıkar. O "hassas ve rakik zamanlarında bir lirik garâmı, bir romantiktir. Ciddî ve metin zamanlarında bir hakikî realist bir tabii natüralisttir" (Ertaylan, 1925). Bazı tablolar karşısında, onun kalbinin sızladığı, ruhunun titrediği ve gözlerinin yaşardığı görülür. Bazı durumlar karşısında, bir sanatçı duyarlılığıyla psikolojik çözümlemeye girişir, ruhu bütün çıplaklığıyla ve aydınlığıyla ortaya koyar.

Ahmet Hikmet'in yazdığı bazı manzum parçalar vardır. Bunların birkaçı şarkı olarak da bestelenmiştir. Buna rağmen, şiirle fazla uğraşmamıştır.

(…)

Şiirlerinde hakiki bir lirizm ve santimantalizm görülür. "Millî aruz" dediği hece vezniyle şiir denemeleri dikkat çeker. "Millî Aruz" adlı seri yazılarında (Türk Yurdu, C 1, nr. 8-10, 1327), konuya ilk olarak ciddi bir şekilde yaklaşır. "Aruz" ve millî veznimiz olan "hece" üzerinde görüşlerini ortaya koyar. Bu vezinlerden birini diğerine tercih etmenin yanlışlığına işaret eder. Hece veznine karşı duyduğu sevgi ve bağlılığı hissettirir. Hece kalıplarına çok sayıda canlı örnekler verir.

Ahmet Hikmet'e göre; resimde ışığın renklere tesiri neyse, edebiyatta da hissin fikirlere yakınlığı odur. Şiirde hissetmek gereklidir. Şair, asabi bir âşık olmalıdır ki eserleri daima herkesçe makbul olsun. Şiir, insanları hissetmeye âdeta mecbur olduğu için hisleri terbiye eder. İnsan ızdırabın tasvirini yapan bir levhayı seyrederken nasıl duygulanırsa, böyle bir şiiri okurken de aynı şekilde müteessir olmalıdır. Bir şairin hüneri, bir ressamınkine benzer. Bütün bunlardan sonra, şiirin "bir resm-i natık" (konuşan resim); resmin ise "bir şi'r-i samit" (susan şiir) olduğunu söyler.

Ahmet Hikmet, edebî eserden çok, güzel yazmak üzerinde durur. Bunun için veciz ifade, his ve hayali gerekli bulur. Çok yazmanın, yazının etkisini azaltacağına inanır. Bazen acıklı bir nida ve kesik bir feryadın, hisleri en güzel şekilde ifade edebileceğini belirtir. Güzel yazmak için, güzel şeyler hissetmek, bunun için de güzel şeyler görmüş olmak gerekir, der (Musahabe-i Edebiye, *Servet-i Fünun*, 14 Teşrîn-i sâni 1312 [26 Kasım 1896], s. 178-181).

(…)

Hüseyin Tuncer, *Ahmet Hikmet Müftüoğlu*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2017.

1. Metinde sizi açıklık ve akıcılık yönünden zorlayan ifadeler oldu mu? Niçin?

2. Hüseyin Tuncer, metnin bazı yerlerinde kişisel görüş ve düşüncelerine yer verirken bazı yerlerde herkesçe doğrulanabilecek ifadeler kullanmıştır. Sizce yazarın böyle bir üslup sergilemesi metne nasıl bir katkı sağlamıştır?

3. Ahmet Hikmet'in, şiiri "konuşan bir resim", resmi de "susan bir şiir" olarak görmesinin nedeni ne olabilir?

4. Ahmet Hikmet'in "Güzel yazmak için, güzel şeyler hissetmek, bunun için de güzel şeyler görmüş olmak gerekir." sözünden hareketle ve günlük hayattan örnekler vererek düşüncelerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	ÜSLUBUN SÖYLEDİKLERİ	25 dk.
Amacı	Metinde yazara özgü üslup özelliklerini belirleyebilmek ve üslubun metne katkısını tespit edebilmek. Konuşma üslubunun günlük yaşamla ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)***

DOĞAN HIZLAN

Bir ödül var. Adı da çok ilginç: "Kırklar Ödülü" (yüz yılda belki bir kez daha verilebilir). Kırk sanat ve kültür adamının bir araya gelerek ona verdiği ödül önümüzdeki günlerde açıklanacak. Evet, Doğan Hızlan hem 1950 kuşağının bir üyesi, hem de yüz yılda "belki bir kez daha rastlanabilen" bir kişi.

1950 edebiyat kuşağının bugün 50-60 yaşlarında olan üyelerinin sanat ortamında hemen hiçbir zaman iktidara gelmediği, daha doğrusu sanatı yöneltecek duruma yükselemediği söylenir. Bu yargının doğru yanları var. Ama Doğan Hızlan hariç. Doğan, böyle bir yargıyı hiçleyen bir gerçek olarak ortada. Yok, yok, yaşayan bütün kuşakların üyesi gibi göründü o. Ama bu bizim kuşağımızın ortak tavrı da değil mi? Ne olursa olsun, Doğan Hızlan sadece kendi kuşağını değil, bütün bir edebiyat-sanat patrimuanını savunmak, ileri sürmek, göz önüne sermek işlevini cesaretle üstlendi. Böyle geniş bakış ve devinim alanı da ona demokrat bir yapı kazandırdı.

Edebiyatımızın hem anası, hem babası oldu.

Cumhuriyet'te, özellikle de Hürriyet'te kazandığı üst yönetim konumunda kuşağını seve seve kuşak duygusunu aştı. Editörlüğün bir çokbakışlılık olduğunu zaten hemen daha baştan anlamıştı. Altın Kitaplar ve Yeni Edebiyat serüveninde bunun ilk uygulamalarını yapma olanağı da buldu.

(…)

Küçük ödünler vererek cezalandırır. Böylece de öç alma duygusunu lüks bir biçimde yitirme tadına ulaşır. Yanlış anlaşılma lüksü de vardır.

Peter Ustinov'un biraz daha zekisi. Kibrit bile çakmak istemeyen iyi kalpli Neron. Tören adamı.

Zeytinyağlılar ve güllaç. Yalan söyler kimi zaman, ama sizin yalanlarınıza da her zaman sahip çıkar. Sözgelimi Nil kıyısında villa almışsın deseniz, inanır buna ve tartışmaya başlar: Hangi kıyısında, yanında ne var?

Kalem meraklısı. 1.234 kalemi vardır.

Bir dostu onu şöyle tanımlıyor: Soğan gibidir, tat ve vitamin yönünden çok iyi; ama yiyenin gözlerini yaşartır.

Bir sürü teyze ve bir anne arasında büyüdü. Bu yönüyle hâlâ ilkokul duyarlığı içinde de. Müsamereci yanını hep diri tuttu. Papyonunda 23 Nisan'a, pantolon askısında Lale devrine sağlam göndermeler var.

Kurtarıcı bir sinizm.

Kimseye kızamaz. Kimse de ona.

Ud çalar. Klasik Türk müziğinin ustasıdır. Ama Klasik Batı müziği hastasıdır da. Bu onun eleştirmen olarak en iyi açıklayıcısıdır. Sadece kuşaklararası değil, sanatlararası dost.

Kötü sayılmayan niyetin sonucu: İyi sonuç!

Doğan Hızlan'ın bir getto'su, kendi kurduğu küçük bir köyü de var. Orada daha sinirli, daha sevecen, daha haklı, daha haksız, daha gerçekçi, daha gerçek dışı, daha Doğan Hızlan...

Yine de asıl Doğan Hızlan bu ikisinin ortalamasıdır. Hatta, geniş dünya, yaygın sanat ilişkilerinde, diyorum.

"Bu ikisinin" dedim, ne ikisi?

Şemsiyesini, Nil kıyısında (villası varmış ya) harmaniye olarak kullanıyor.

19 Haziran 1988

Cemal Süreya, *99 Yüz/İzdüşümler-Söz Senaryosu*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.

1. Doğan Hızlan: "Benden, beni anlatan bir portre yazısı isteyenlere hep onun *99 Yüz* kitabında bulunan, benim için yazdığı yazıyı koyun yeter, demişimdir." diyerek yukarıda okuduğunuz metni, kendisini en iyi anlatan portre olarak tavsiye etmiştir. Buna göre,

a) Bu tavsiyenin gerekçelerinin neler olabileceğini belirtiniz.

b) Bu metni yazan kişinin bir şair olması metne anlatım açısından neler katmıştır?

c) Sizin biyografiniz yazılacak olsaydı biyografinizi kimin hazırlamasını isterdiniz? Niçin?

2. a) Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümleleri nesnel biçimde yeniden ifade ediniz.

Metinden Alınan Cümleler	Sizin Yazdığınız Nesnel Cümleler
Edebiyatımızın hem anası, hem babası oldu.	
Sözgelimi Nil kıyısında villa almışsın deseniz, inanır buna ve tartışmaya başlar: Hangi kıyısında, yanında ne var?	
Bu yönüyle hâlâ ilkokul duyarlığı içinde de.	
Orada daha sinirli, daha sevecen, daha haklı, daha haksız, daha gerçekçi, daha gerçek dışı, daha Doğan Hızlan...	

b) Tabloya yazdığınız cümleler okuduğunuz metinde kullanılmış olsaydı metnin üslubunda nelerin farklılaşabileceğini belirtiniz.

3. Fransız yazar Buffon'un bir insanın kişiliği üslubuna yansır şeklinde ifade edilebilecek "Üslub-ı beyan aynıyla insan." sözü meşhurdur. Sizce günlük yaşamda, insan ilişkilerinde konuşma üslubunun nasıl bir işlevi ve etkisi vardır? Kısaca açıklayınız.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	ANADOLU'NUN RENGİ LÂTİFE TEKİN	25 dk.
Amacı	Sanatçıların içinde doğduğu kültürün, millî ve manevi değerlerin, eserlerine yansıyabileceğini belirleyebilmek. Sanatçıların yerli oldukları oranda dünyaya açılabileceğini fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

LÂTİFE TEKİN

Kayseri şehri, Bünyan ilçesinin Karecefenk köyünde doğan Lâtife Tekin, ortaokul ve liseyi Beşiktaş Kız Lisesi'nde tamamlamıştır. Bir süre memurluk da yapan Lâtife Tekin, denilebilir ki, kendi hayatının ilk dönemlerini "*Sevgili Arsız Ölüm*"de, simgeli, mizahlı, masalımsı bir hava içinde ele almıştır. Neriman Malkoç Öztürkmen'e verdiği bir mülâkatta Lâtife Tekin hayatıyla ilgili bazı bölümleri şöyle anlatmaktadır:

"Annem doğu kentli bir aileden geliyor. Babam ise göçebe-Türkmen boylarından olup sonradan yerleşik yaşama geçmiş bir Anadolu insanı. Annemden doğunun güzelliklerini babamdan da çok duru bir Türkçe üslûbu ve dilin kendisini devraldım. Çocukluğumun geçtiği Kayseri'de birbirine yakın ama farklı kültürler vardır. Bir zamanlar Avşarlar, Çerkezler, Türkmenler, Rumlar, Ermeniler, Beyaz Ruslar, Almanların birlikte oturdukları köylere sahipti. Ben çocukken buralarda halk oyunlarını izleme ve babamın cirit atışlarını seyretme şansına sahip oldum. Halk türküleri söyleyen kadınlarla bir arada büyüdüm. Bir şeyler daha var. O da benim Bünyanlı olmam. Halılardaki renk cümbüşü içimdeki estetik duyguları zenginleştirdi. Ben halı dokumasını da bilirim. Kur'anıkerim okumasını da. Anneciğimin içli köftelerini de çok iyi yaparım. İşte beni doğuran, büyüten bu insanlardan bana kalan servet bunlar." (Tercüman, 7 Mayıs 1990)

Böylece bir Anadolu ve köylü kızı olmakla öğünen Lâtife Tekin'in gerçekten en güçlü ve başkalarına benzemeyen yanını bu köylülükten büyük şehre gelen, sonra İstanbul'un "kondu mahallelerinde" değişip kaybolmaya yüz tutan âdet, töre, rivayet, masal ve hayatları iyi bilmesi oluşturuyor. Nitekim Lâtife Tekin'in art arda çıkan romanlarında, özellikle devam eden şey, halk kültürünün, folklorun, halk sanatının etkileridir. Bunu, hemen her konuşmasında, açıkça ifade etmekten de zevk almaktadır:

"Beni etkileyenler halk sanatçılarıdır. Türkü söyleyen, masal anlatan kadınlardan yani yazılı kültürden daha çok şifahi kültürden etkilendim. Sevdiğim yazarlar var ama şu anda onları söylemek yerine asıl etkilendiğim insanları anmak bana daha cazip geliyor."

Lâtife Tekin 1983'te, "*Sevgili Arsız Ölüm*"ü yayımladığından beri tanınıyor. İlk romanlarında bilhassa ilgi çekmiş bulunuyor.

(…)

Şimdiye kadar beş romanı yayımlanan Tekin'in eserleri şunlardır: *Sevgili Arsız Ölüm* (1983), *Berci Kristin Çöp Masalları* (1984), *Gece Dersleri* (1986), *Buzdan Kılıçlar* (1989), *Aşk İşaretleri* (1995), *Bir Yudum Sevgi* adlı senaryosu ise filme alınmıştır. Tekin'in bir de *Gümüşlük Akademisi* (1997) adlı hikâye kitabı vardır.

(…)

Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı V*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.

1. Metinde Lâtife Tekin, güçlü bir sanatçı olmasında daha küçük yaşlarda farklı kültürleri tanımasının; gelenekler, âdetler, rivâyetlerle iç içe olmasının vb. büyük etkisi olduğunu söylüyor.

   Buna göre aynı şartlarda yaşamış ve aynı kültürel birikime sahip her sanatçının Lâtife Tekin'le sanatta aynı noktada olabileceğini söyleyebilir misiniz? Niçin?

2. Lâtife Tekin'in eserlerinde yarattığı kahramanların kişilik özelliklerinden hareketle hangi değerlere ulaşabilirsiniz?

3. Lâtife Tekin'in eserlerini İngilizceye çevirirken eserde karşılaştığınız iki durum sizi çok zorladı. Sizi zorlayan bu iki durum ne olabilir? Niçin?

   -
   -

4. Millî ve manevi değerleri özümseyen, yaşadığı toplumun kültürünü iyi tanıyan ve bunu eserlerine yansıtabilen bir sanatçıyla evrensel olmak, dünyada iz bırakmak arasında nasıl bir ilişki kurabilirsiniz?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

Etkinlik İsmi	DÖNEMİNE TANIKLIK EDEN BİR YAZAR: YAKUP KADRİ	25 dk.
Amacı	Yazarların, içinde bulundukları gerçekliği edebî eserlerinde anlatmalarının nedenlerini belirleyebilmek. Edebî eserlerde tarihî, sosyal, siyasi bir gerçekliğin olduğu gibi ifade edilmesinin mümkün olup olmadığını açıklayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU

(…)

Yakup Kadri artık ferdî bunalımlarını anlatan biri olmaktan çok sosyal olaylara ilgi duyan biridir. Dikkati insan, özellikle de Türk insanı üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu insanın problemleri ve hâldeki görünüşü onun kâinata bakış tarzını belirleyen faktörlerin başında gelir. O, romanlarında kendi devrindeki Türk insanını şekillendiren sosyal ve siyasi olayları; bu olayların ortaya çıkmasına sebep olan gücü, edebî türün imkânları ölçüsünde yorumlamaya gayret göstermiştir. Denilebilir ki Yakup Kadri'nin romanları böyle bir gayretin ürünüdür. Batı medeniyeti ile karşılaşan insanımızın değişme çizgisini bu eserlerde takip etmek mümkündür. Onun geçmişle ilişkisi bu değişimin ortaya çıkışını izah etme endişesi ile açıklanabilir. Sosyal kuruluşlar ve hayatı düzenleyen değerler yeni bir şekil kazanmıştır. Değişen insan, eskinin çözülüşü ve yeninin kuruluşunun getirdiği çelişkiyi nefsinde yaşamıştır. Bunun için Yakup Kadri'nin romanları, Tanzimat'tan 1950'lere kadar süren sosyal hayatımızı çeşitli yönleriyle aksettirir. Yakup Kadri bu devreyi, birbirini tamamlayan on ayrı roman hâlinde hikâyeleştirmiştir. Bu eserler, yayımlanma sırasıyla değil de olay zamanları dikkate alınarak okunduğunda yazarın, son yüzyıldaki hayatımızı hikâye ettiği anlaşılır. *Kiralık Konak* romanı ilk olarak 1920 yılında *İkdam*'da tefrika edildi. 1922'de ilk baskısı yapıldı. Bizim faydalandığımız baskısı ise İletişim Yayınları'ndan çıkan 2002 baskısıdır.

1. *Kiralık Konak*

Kiralık Konak'ta ele alınan mesele, XIX. asır ortalarından itibaren toplumumuzun maruz kaldığı sosyal değişikliklerin neticesinde konak hayatının çöküşü ve onun yerini apartmanda sürdürülen yaşam tarzına bırakışıdır. *Kiralık Konak* adlı roman, 1908-1918 yılları arasındaki dönemi konu almakta, aile hayatına ait bazı problemler çerçevesinde insanımızdaki değişmeyi gözler önüne sermektedir. Bu eserin gözlemlerden hareketle yazıldığı sezilmektedir. Roman Naim Efendi ile Seniha arasındaki çatışma üzerine kurulmuştur.

(…)

Kiralık Konak'ta mekân, barındırdığı insanların hususiyetlerini aksettirmektedir: Naim Efendi ve Selma Hanımefendi konak devrinin insanlarıdır. Geleneksel yaşam tarzının devamını isterler. Servet Bey ve Seniha Hanım ise konaktan nefret ederler ve Avrupa'ya has yaşam tarzını benimserler. Necibe Hanımefendi, Büyükada'da bir köşkün sahibidir. Gizli gönül işlerinde rol almaktan zevk duymaktadır. Faik Bey, Cemil, Seniha ve etrafındakiler ise eğlence yerlerinde görülen insanlardır. Bunlar konakta bile eğlence yerlerine has hayatı sürdürürler.

(…)

Şerif Aktaş, *Yakup Kadri Karaosmanoğlu*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2019.

1. Okuduğunuz metinde Yakup Kadri'nin; yaşadığı dönemin sosyal, siyasi, tarihî gerçekliğini eserlerine yansıttığı hatta "son yüzyıldaki hayatımızı" anlattığı dile getirilmiştir. Buna göre,

a) Yakup Kadri'nin, içinde bulunduğu gerçekliği eserlerinde anlatmasının nedenleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

b) Bir eser, ait olduğu toplumun yaşamına özgü nitelikler taşıyabilir. Bu durumun, o eserin okunurluğunu arttırabileceğini düşünüyor musunuz? Neden?

c) Siz bir yazar olsaydınız eserinizde en çok hangi dönemi anlatmak isterdiniz? Niçin?

2. Edebî eserlerde tarihî, sosyal, siyasi bir gerçekliğin olduğu gibi ifade edilmesi mümkün müdür? Açıklayınız.

3. Metinde sözü edilen *Kiralık Konak* adlı eserde mekânın, orada yaşayan insanların özellikleri üzerinde etkisi olduğundan bahsedilmiştir. Sizce mekân, insanların özelliklerini nasıl etkiler? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	BİR DÖNEMİN ANLATTIKLARI	25 dk.
Amacı	Metinde anlatılan dönemin sosyal ve kültürel yaşamı ile ilgili tespitlerde bulunabilmek. Metnin yansıttığı dönem gerçekleri hakkında yorum yapabilmek. Metindeki millî, toplumsal ögeleri tespit ederek bunları günümüz gerçekleriyle karşılaştırabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

İLK ÖĞRETMENİMİZ: HÂCE-İ EVVEL AHMET MİTHAD EFENDİ

(…)

Halk Üniversitesi

Ahmet Mithat, bulunduğu çevrenin her zaman ilgi odağını oluşturmuş, sohbet meclislerinde söz sırası da hemen daima onun olmuştur. Matbaasında, gazete, dergi idarehanelerindeki odasında, Beykoz Akbaba'daki çiftlik evinde, yalısında hatta Beykoz-Eminönü arası vapur yolculuklarında ziyaretçileri, misafirleri, onu gıyaben tanıyan okuyucuları, bunların arasında kendisinden yaşça ve mevkice daha ileride olanlar bile gördükleri yerde etrafında halka olmuşlar, konuşmalarını ilgi ile dinlemişlerdir. Ahmet Midhat'ı çocuk yaşlarında tanıyan Münir Süleyman Çapanoğlu, Çubuklu'da oturdukları zaman mektebe gidip gelirken vapurda onunla her karşılaştığında elini öptüğünü söyledikten sonra şunları ekliyor:

> "Vapurda ihtiyar, genç, cahil, münevver, mektep talebesi, subay bir sürü insan Ahmet Midhat Efendi'nin etrafını kuşatırlar, yanına, karşısındaki sıralara, küçük yer sandalyelerine otururlar, ayakta dururlar, ilmî, tarihî, içtimaî mevzular üzerinde söylediği sözleri dinlerlerdi. Bunların hepsi de birer dersti. Hepsinin de birer öğretici mahiyeti vardı."

Bu tespit gerçekten tam bir Hâce-i Evvel olmasının şartlarını ve vasıflarını verir. Böylece Tanzimat yıllarında, bütün 19. yüzyıl boyunca, hatta yirminci yüz yıl başlarına kadar, epey sınırlı bir elit tabakasının dışında, Osmanlı halkı için çok gerekli olan gerçek bir halk üniversitesinin Ahmet Midhat Efendi'nin gayretleriyle nasıl başladığı ve devam ettiği görülüyor. Münir Süleyman yazısının devamında 1328 Rumî yılında (1912) Darüşşafaka'da başladığı Boğaziçi'nin tarihi konuşmasında bir konferansını vapurda tamamladığını da ekliyor. Özellikle Beykoz'daki yalının gerçek bir mektep olduğunu söylemekte bir engel yoktur. On çocuğuyla beraber otuz küsur nüfuslu kalabalık ailesinin hemen her ferdinin de Hâce-i Evvel'i odur. Evin içi müzik aletleriyle doludur. Kız erkek bütün çocuklarına ilk musiki bilgisini o vermiş yahut ayrı hoca tutarak öğrenmelerini sağlamıştır. Dostlarının ve birçok Beykozlunun çocuklarını evinde okutmuş, bir süre sonra evde başa çıkamayarak Beykoz'da bir Ahmet Midhat Efendi Mektebi açmış, buranın da fahri muallimi olmuştur. Yalının büyük bir salonunda tiyatro oynatmış, mahallenin gençlerine de tiyatro dersi vermiştir. Bunların dışında alt kattaki misafir salonunda Cuma günleri toplanılarak çeşitli konularda yapılan ilmî ve popüler sohbetlerin de merkezi daima Midhat Efendi'dir. Bu sohbetlere katılanların arasında devrin pek çok entelektüeli, uleması, yazar ve şairiyle beraber Beykoz'un esnaf, balıkçı, zenaatkâr gibi tiplerini de saymak gerekir. Bütün bunlar Ahmet Midhat'ın bizzat ve fiilen feyzini dağıttığı nispeten dar bir dairenin içinde kalırlar. Asıl büyük daireyi ise bize İsmail Habib Sevük'ün sözleri tasvir eder:

> "Bu öğretmenin kürsüsü Tercüman-ı Hakikat idarehanesindeydi. Mektebinin kubbesi bütün vatan semasıydı. Basra'dan Garp Trablusu'na ve İşkodra'dan Şap denizinin sonuna kadar uzanan o zamanki vatan seması. Bu geniş mektebin öğrencileri de her çeşit yaşta büyük bir kalabalıktı. O yalnız vatan için de değil, Türklük âleminde de en çok okunandı. Bu şerefler şerefini kimse ondan alamaz."

(…)

M. Orhan Okay

Ahmet Mithat Efendi, Editör: Mustafa Miyasoğlu, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2012.

1. Ahmet Mithat'ın çocuklarının müzik eğitimi alması, evine gelen gençlerin tiyatro çalışması yapması o dönemin sosyal ve kültürel yaşamıyla ilgili size neler düşündürmektedir?

2. a) Metinde anlatılan dönemin sosyal ve kültürel yaşamını göz önünde bulundurduğunuzda Ahmet Mithat Efendi'ye Hâce-i Evvel yani "ilk öğretmen" denmesinin nedenlerinin neler olabileceğini belirtiniz.

b) Mustafa Kemal Atatürk'e "başöğretmen" denmesinin nedenlerini de göz önünde bulundurarak öğretmenlerin birey ve toplum yaşamına etkileri ve katkıları hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

3. Ahmet Mithat bir vapurda, evinde düzenlediği sohbetlerde, dergide, matbaada toplumun her kesiminden ve her kültür seviyesinden insanı etrafında toplamayı, onlara kendini dinletmeyi ve okutmayı başarmıştır. Böyle davranan bir insanla bugün karşılaşmamız mümkün müdür? Niçin?

4. a) Metinde bahsedilen dönemle günümüz toplumunu kitap okuma alışkanlıkları yönünden karşılaştırınız.

b) Okumanın önemini vurgulayan, bu eylemi teşvik eden bir slogan (Bir düşünceyi kolay hatırlanıp tekrarlanabilir bir biçimde ifade eden kısa, çarpıcı söz.) yazınız.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	ZAMAN DUVARINI AŞAN FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	25 dk.
Amacı	Biyografi metinlerinde bilgi cümlelerinin metinde nasıl bir değişiklik yapabildiğini belirleyebilmek. Bilgi ve yorum cümleleri oluşturabilmek. Biyografisi verilen kişinin, kişilik özelliklerini metinden tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Öteden beri Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın sanatından, yazıyla değil, konuşurken bile bahsetmenin bir cesaret işi olduğunu düşünürdüm. Sayısı bini aşan şiirleri, ciltlerce eseri, edebiyat tarihimizde çoktandır aldığı yeri ve gün geçtikçe ağırlaşan kişiliğini göz önüne aldığım hâlde bilmem bu yazıyı ne diye yazıyorum! Bir kere, ta lise sıralarından beri kâh hayranlıkla, kâh şaşkınlıkla, kâh severek, kâh hiçbir şey anlamayarak şiirlerini okuduğum bu sanatçının eseri ve değeri üzerinde söz söyleyecek yetkim olmadığını biliyorum.

(…)

Korkunç bir seziş ve anlayışı vardı. Aynı zamanda da müthiş zeki! Gözlerini küçülterek insana bir alaycı bakışı vardı, ne diyeceğinizi şaşırırdınız… Sanatı üzerindeki düşünceleri de çok ilgi çekicidir. Şiirin bir oyundan başka bir şey olmadığını söyler. Yani bir çeşit alışkanlık, ustalık. Onun için şiir yazmak bir çeşit idman sayılabilir. İstediğiniz konuda, istediğiniz zaman size şiir yaratabilir. Şiirin sadece bir kelime oyunu olduğunu kabul etmiştir. Hiç duymadığı, yaşamadığı konularda şiir yazabileceğini söylemiştir. O öyle derdi ama ben, bu sözler de başka bir oyun olmasın, diye düşünürdüm. O şiirlerdeki zengin duygu, hayal ve sezişi, böyle bir oyuna bağlamak işime gelmezdi. Anılarımı, hayallerimi altüst ederdi belki de. Hele aşkı tanımamasına, inkâr etmesine ne demeli! Bu da bir oyundur diye avunmak en iyisi!..

Dağlarca'nın sanat anlayışını şu tek cümlesi ne kadar sağlam gösteriyor: "Sanat eseri hem bir saat gibi içinde bulunduğumuz zamanı, hem de bir pusula gibi gidilmesi gereken yönü işaret etmelidir." Bütün çağımız sanat anlayışını özetleyebilecek bir cümle…

(…)

O bizim duyduğumuz duymadığımız, hatta duyamayacağımız her şeyi söylemiş… Yeryüzü üstünde bütün rüzgârlara, renklere, kokulara sahip, binlerce şeyi birden düşünen, binlerce duyguyu birde yaşayan, binlerce sesi birden duyan bir masal devi gibi, insanoğluna sesleniyor:

Ben cihanın altın terazisinde
Ağırlığımca sevgi vermişim
Ses edin uzak milletlerin gençleri
Bütün antenlerimi germişim.

Oktay Akbal, *Şair Dostlarım*, Yılmaz Yayınları, İstanbul, 1990.

1. Fazıl Hüsnü Dağlarca'yı konu alan bu metin tarihe kaynaklık edecek bir belge niteliği taşıyabilir mi? Niçin?

2. Bir sanatçının eserlerindeki kronolojik sırayı bilmenizin o sanatçıyı tanımanızda nasıl bir katkısı olabilir?

3. "Sanat eseri hem bir saat gibi içinde bulunduğumuz zamanı, hem de bir pusula gibi gidilmesi gereken yönü işaret etmelidir."

a) Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın sanat eserleri ile ilgili yorumunu içeren bu sözü benimseyen bir sanatçının hangi kişilik özelliklerine sahip olmasını beklemezsiniz?

b) Bu sözü destekleyecek iki cümle yazınız.

-
-

4. Uzak milletlerin gençleri, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın dörtlüğündeki çağrısına uyup ona ses veriyorlar. Gençlerin söylediği bazı cümlelerin özellikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre tablodaki boşlukları doldurunuz.

Gençlerin Söyledikleri	Cümlelerin Özellikleri
	Gerçekleşmemiş beklenti cümlesi
	Öznel cümle
	Hayıflanma cümlesi
	Bilgi içeren cümle

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

Etkinlik İsmi	ÇOK YÖNLÜ BİR ŞAİR: ASAF HALET ÇELEBİ	25 dk.
Amacı	Biyografi metinlerinde bilgi cümlelerinin neden daha çok kullanıldığını tespit edebilmek. Biyografik bilgiler içeren soru cümleleri yazabilmek. Bilgi cümlelerini yorum cümlelerine dönüştürebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ASAF HALET ÇELEBİ

(…)

Biyografisinde belirtilen resmî öğrenimi dışında değişik çevrelerde ve çeşitli vesilelerle zengin bir kültüre sahip olan Asaf Halet Çelebi kıyafeti, konuşma tarzı ve davranışlarıyla da bulunduğu muhitlerde sevilen ve aranan bir şahsiyete sahipti. Çok iyi bildiği Arapça, Farsça ve Fransızca'nın dışında Mevlevi Şeyhi Ahmet Remzi Dede'den (Akyürek) ve Rauf Yekta Bey'den musiki dersleri aldığı, ut çaldığı, Hint ve Çin edebiyatına da aşina olduğu bilinmektedir. Gençliğinden beri şiirle meşgul olan Asaf Halet'in ilk şiirlerinin çoğu aruzla yazılmış gazel ve rubai tarzındadır. Heceyle yazılmış olanları daha azdır. Yakınlarının ifadelerine göre bu tarz şiirlerle 1928-1935 yılları arasında meşgul olmuştur. Bunlar yayınlanmamış, yalnız müelliflerinin isteği üzerine *Son Asır Türk Şairleri* (1930) ve *Türk Şairleri* (1936) kitaplarına, biyografisine eklenmek üzere birkaç örnek olarak gönderilmiştir. Aynı yıllarda Farsça ve Fransızca şiirler kaleme aldığı da yine yakınları tarafından kendisinden naklen söylenmiştir.

(…)

Asaf Halet'in sağlığında, gerek dergilerde gerekse kitaplarında yayınlanmış şiirlerinin tamamı yeni akım çerçevesinde düşünülebilecek serbest şiirlerdir. Bu tarzda ilk şiiri de 18 Kasım 1938 tarihli Ses dergisinde çıkan "Cüneyd"dir. Bunu takip eden bir yıl içinde aynı dergide sekiz şiiri daha çıkar. Bir taraftan da küçük mensur parçalar, deneme tarzı yazılar, kritikler, araştırma ve yoruma dayalı makaleler kaleme alır. Bu şiir ve yazıları *Ağaç*, *Ses*, *Hamle*, *Gün*, *Yeditepe*, *Büyük Doğu*, *İstanbul*, *Yeni Adam*, *Şadırvan*, *Türk Yurdu* gibi dergilerde yayınlanmıştır.

Şiir hakkındaki düşüncelerini çeşitli yazılarında ifade eden Asaf Halet Çelebi, derli toplu olarak poetikasını "Benim Gözümle Şiir Davası" genel başlığı altında *İstanbul* dergisinde çıkan altı önemli makalesinde açıklamıştır (Temmuz-Aralık 1954). Buna göre ses, mana ve hayâl bütünlüğünden oluşan şiir seçkin bir sanattır ve onu anlamak ve ondan zevk almak için de seçkin bir okuyucu gerekir. Bu bakımdan o popülizme kaçan Garipçilerden çok elit bir seviye arayan Ahmed Haşim'in şiir anlayışına yaklaşır. Bu anlayışa bağlı olarak da Garipçilerin "kafaya hitap eden, 'manalı' şiiri" yerine sembolleri kullanır. Bir çeşit saf şiir peşinde olan şair, hikâyeden ve hissî olmaktan da sıyrılmak gerektiği inancındadır.

(…)

Orhan Okay

Büyük Türk Klasikleri C 14, Ötüken-Söğüt Yayıncılık, İstanbul, 2002.

1. Metinde ilk paragraftan önceki (…) ile gösterilen bölümde Asaf Halet Çelebi'nin biyografisiyle ilgili neler anlatılmış olabileceğine dair bilgi almayı amaçlayan üç soru cümlesi yazınız.

2. Okuduğunuz metinde "Bu tarzda ilk şiiri de 18 Kasım 1938 tarihli Ses dergisinde çıkan "Cüneyd"-dir." cümlesi bir bilgi cümlesi iken "… Asaf Halet Çelebi kıyafeti, konuşma tarzı ve davranışlarıyla da bulunduğu muhitlerde sevilen ve aranan bir şahsiyete sahipti." cümlesi bir yorum cümlesidir.

   Bundan hareketle metinde bilgi içeren cümlelerin, yorum cümlelerinden daha çok kullanılmasının nedeninin ne olabileceğini açıklayınız.

3. Asaf Halet'in sağlığında, gerek dergilerde gerekse kitaplarında yayınlamış şiirlerinin tamamı yeni akım çerçevesinde düşünülebilecek serbest şiirlerdir. Bu tarzda ilk şiiri de 18 Kasım 1938 tarihli Ses dergisinde çıkan "Cüneyd"dir. Bunu takip eden bir yıl içinde aynı dergide sekiz şiiri daha çıkar. Bir taraftan da küçük mensur parçalar, deneme tarzı yazılar, kritikler, araştırma ve yoruma dayalı makaleler kaleme alır. Bu şiir ve yazıları *Ağaç*, *Ses*, *Hamle*, *Gün*, *Yeditepe*, *Büyük Doğu*, *İstanbul*, *Yeni Adam*, *Şadırvan*, *Türk Yurdu* gibi dergilerde yayınlanmıştır.

   Okuduğunuz metinden alınan yukarıdaki cümleler bilgi içerikli cümlelerdir. Bu cümleleri yorum cümleleri hâline getirerek parçayı verilen boşluklara tekrar yazınız.

4. Şair kimliğiyle tanınan Asaf Halet Çelebi şiiri "ses, mana ve hayâl bütünlüğünden oluşan seçkin bir sanat" olarak tanımlar ve "onu anlamak ve ondan zevk almak için de seçkin bir okuyucu gerekir." der. Buna göre,

   a) Siz olsanız "şiir"i nasıl tanımlarsınız?

   b) Asaf Halet Çelebi'nin "Şiirden anlamak ve zevk almak için seçkin bir okuyucu olmak gerekir." düşüncesine katılıyor musunuz? Niçin?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	TABİAT DİLE GELSE BU VEYSEL'İN DİLİDİR	25 dk.
Amacı	Ortaya konulan bilgi, tespit ve yorumların metnin amacına uygunluğunu belirleyebilmek. Metnin tutarlı, geçerli, doğru olmasının önemini tespit edebilmek. Metinde kullanılan kanıt ve gerekçelerin metnin inandırıcı olmasındaki önemini fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ÂŞIK VEYSEL'İN ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ DİĞER KONULAR

(…)

C. Tabiat

Türk saz şairlerinin büyük bir çoğunluğu köy muhitinde yetişmişlerdir. Bir köylünün hayatı da büyük ölçüde tabiatla iç içedir. Türk köylüsü kendisini daha doğduğu gün tabiatın kucağında bulmuştur. Fakat bu tabiat acımasızdır, kızgındır, hırçındır; bu şartlara ayak uyduran yaşamını devam ettirir, uyduramayan ise yok olup gider. Zaten insanoğlu topraktan yaratılmıştır, günün birinde yine ona dönecektir.

> "Bu şiirleri halk edebiyatında örneğine pek çok rastlanan ve koşma tarzında yazılan 'tabiat tasvirleri' nevine sokmak mümkündür. Saz şairleri bu tarz eserlerinde ekseriya belli bir yeri, bir dağı, bir köyü tasvir ederler. Âşık Veysel de bu tarz şiirler söylemiştir. 'Kara Toprak' şirinin onlardan farkı belli bir yeri değil, genel olarak toprağı övmesidir. Burada tabiattan doğrudan doğruya alınan bir duyu veya duygudan çok bir düşünce bahis konusudur."

diyen Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın bu görüşlerine katılmamamız mümkün mü?

Âşık Veysel'in toprağı işleyerek başladığı tabiat şiiri, daha sonra onda yeşeren nebatat ve ağaçla devam etmektedir. Veysel'in yetiştirdiği ağaçlar ilk anda meyve ağacı cinsinden görünüyorsa da o her türlü ağacın ekilmesine taraftardır. Çünkü o, hayatın devamında ağacın önemli bir rolü olduğunu çok iyi bilmektedir. Çünkü o, tabiatın kucağında yetişen bir köy çocuğudur. Gün olmuş ağacın gölgesinde oturmuş, gün olmuş ağaçtan kaval yaptırmış, gün olmuş ağaç, Hz. Hasan ile Hüseyin'in beşiği olmuş, gün olmuş ağaçtan yapılan gemi ile deryalar dolaşılmıştır.

(…)

Bahar gelir yaprak açar yaz olur
Aşka düşen ateş olur köz olur
Kaval olur keman olur saz olur
Türlü türlü sada verir ağaçlar

Âşık Veysel'in yaşadığı coğrafyada iklim çok serttir. Kışlar uzun, bahar ve yazlar ise kısadır. O, dört mevsimin de özelliklerini çok iyi bilmektedir, fakat özlemini duyduğu mevsim bahardır.

Baharda coşarsa bu ulu toprak
Vücuda getirir her türlü yaprak
Al yeşil giyinmiş dağlara bir bak
Besleyip büyütür yer çiçekleri

(…)

Hiç şüphesiz hayatımızda önemli bir yeri olan dört unsur (su, hava, toprak, ateş) Âşık Veysel'in şiirlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde dilimize iyice yerleşen "küresel ısınma" ve buna bağlı olarak susuzluk kavramı, onun şiirlerinde önemli bir yere sahiptir. Bazen de su sesinin gamı, kederi alıp götürdüğünü düşünmektedir.

Her zaman âşıkım suyun sesine
Baharda bulanıp çağlamasına
Akar gözyaşlarım gam deryasına
Veysel'in derdini yenleyen sular

(…)

Ali Berat Alptekin, *Âşık Veysel*, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2009.

1. "Türk saz şairlerinin büyük bir çoğunluğu köy muhitinde yetişmişlerdir." ifadesini kullanan yazar, bu tespitte bulunmak için nasıl bir araştırma yapmış olabilir?

2. Biyografi genellikle, geçmişte kalan bir kişiyi, onun kazandığı başarıyı ve ortaya koyduğu ürünü gündeme getirme ve yaygınlaştırma girişimi olarak değerlendirilebilir. Okuduğunuz metinde ortaya konulan bilgi ve tespitler bu amaca ulaşmak için uygun mudur? Gerekçesiyle birlikte yazınız.

3. a) Âşık Veysel'in, şiirlerinde tabiata dair hangi gerçekleri dile getirdiğini göstermek amacıyla yazarın kullandığı yöntem nedir?

   b) Yazarın kullandığı yöntem, dile getirilen bilgi ve tespitlerin inandırıcı olmasını sağlamış mıdır? Niçin?

4. Veysel'in yetiştirdiği ağaçlar ilk anda meyve ağacı cinsinden görünüyorsa da o her türlü ağacın ekilmesine taraftardır. Çünkü o, hayatın devamında ağacın önemli bir rolü olduğunu çok iyi bilmektedir. Çünkü o, tabiatın kucağında yetişen bir köy çocuğudur.

   Yukarıdaki cümleler okuduğunuz metinden alınmıştır. Bu cümlelerde ortaya konulan tespitler gerekçelendirilerek inandırıcı biçime getirilmiştir. Böyle bir anlatımın biyografiye katacağı değer konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

5. Günümüzde dilimize iyice yerleşen "küresel ısınma" ve buna bağlı olarak susuzluk kavramı, onun şiirlerinde önemli bir yere sahiptir.

   Metinden alınan yukarıdaki ifadede yazar "küresel ısınma" ile Âşık Veysel'in şiirlerinde suya verdiği önem arasında bir ilgi kurmaktadır. Yazarın böyle bir yorumda bulunması anlattığı bilgilerle uyuşmakta mıdır? Niçin?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	SANATA VE BİLİME KATKI SUNANLAR	25 dk.
Amacı	Yazar ile anlatıcının aynı olduğu iki metnin farklılıklarını ortaya koyabilmek. Metnin kaçıncı kişi ağzıyla yazıldığının metinde neleri değiştirebileceğini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Soruları okuduğunuz metinler çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

I. METİN

TURGUT ÖZAKMAN'IN OYUN YAZARLIĞININ GELİŞİM AŞAMALARI

Türk oyun yazarlığı, "oyun" türünde yazmayı uğraş edinmiş yazarların sayıca çoğaldığı 1950'lerden bu yana yeni yeni aşamalara ulaşmıştır. Yazarlığa 50'lerde başlayan ve günümüze dek ürettiği yirmi dolaylarında oyunla, Türk tiyatrosunun yönelişlerini belirlemede önemli katkıları olan Turgut Özakman, tiyatro yazarlarımız arasında en ön sıralarda yer almaktadır.

Özakman ilk oyunu *Masum Katiller*'i onaltı yaşındayken yazmıştı. 1951'de Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen *Pembe Evin Kaderi*'yle henüz yirmi bir yaşındayken tiyatro yazarı olarak üne ulaştı. Profesyonel yazarlık yaşamına tiyatroyla başlamış olması, Özakman'ın "sahne"de sunulacak bir "olay"ı dile getirirken, "oyun" türüne yatkın bir biçimlendirme yetkinliğine, bir dolu oyun yazarımıza oranla, çok daha erken ulaşmasını sağlamıştır. Bu yetkinliğin temel ögelerinden biri "kişileştirme"ye denk düşen sahne dili kullanımıdır.

(…)

Özakman ilk oyunundan son oyununa dek, oyun yazarı olarak en üstün iki özelliği olan "çarpıcı dramatik durumlar yaratma" ve "söyleşim kotarma" ustalığını sürdürmüştür. Sevda Şener yazarın dil kullanımı bağlamındaki erdemlerini şöyle dile getiriyor:

Turgut Özakman'ın bir başarısı da oyun kişilerini, kendi kişiliklerine aykırı düşürmeden zekice konuşturabilmesidir. Yazar, sanki Türk insanının günlük hayatta edepli bir suskunluk altında gizlediği espri gücünü keşfetmiştir.

Özakman'ın özellikle ikinci dönem oyunlarında görülen temel özelliği ise yapıtlarını "sahneden bakarak" yazmış olmasıdır. İkinci dönem oyunları, hep açık uçlu öykülere yaslanmasına, "oyunsu" ögelerin çokluğuna, oyunların esnek dokunmuşluğuna karşın, *Ah Şu Gençler* dışında, son derece ustaca kurgulanmış, gereksiz söyleşim ya da olaylardan alabildiğine arındırılmış, sahnede vurucu bir anlatıma kolayca ulaşan, şarkı ve dansı sahnede olayın bütününe bağıntılı kılan bir "biçim" ustalığının ürünüdür. Bu bağlamda, Özakman'ın tiyatro yazarlığının bir uzmanlık işi olduğunu en iyi kavramış ve bu alanda "uzman" olmayı başarmış yazarlarımızın başında geldiği rahatça söylenebilir.

(…)

Özakman'ın gülmecesi, yazarın insancı yaklaşımını sahneye aktarması aktarma yolunda kullandığı en güçlü silahtır.

(…)

Ayşegül Yüksel

Turgut Özakman, *Toplu Oyunları 1*, Mitos& Boyut Yayınları, İstanbul, 2002.

II. METİN

NASA'DAKİ İLK TÜRK KADINI: DİLHAN ERYURT

Astrofizik alanındaki araştırmaları ile Güneş'in ve yıldızların evrimi çalışmalarına katkıda bulunan ve 1961-1973 yıllarında NASA'da görev alarak bu kurumdaki ilk Türk kadını olan Dilhan Eryurt, 29 Kasım 1926'da İzmir'de doğar.

(…)

Eryurt 1968 yılında Ankara Üniversitesi Astrofizik Anabilim Dalında asistanlık görevine başlar. O dönem ülkemizde bulunan Prof. Dr. Egbert Adriaan Kreiken'in öğrencisi olur ve önce doktora, sonrasında doçentlik çalışmalarını tamamlar. Bilgi birikim ve tecrübesini genç nesillere aktarmak için dönüşünde ODTÜ'de misafir profesör olarak derslere başlar. Bu bir senelik sürecin ardından üniversitede astrofizik derslerini başlatır.

Türkiye'deki astronomların fikir alışverişinin yetersizliğine değinerek Ulusal Astronomi Kongresi'ni kurmak için çalışmalara başlar. TÜBİTAK'ın desteği ile ilk ulusal astronomi toplantısını resmî olarak düzenler. Prof. Dr. Dilhan Eryurt, 1969 ve 1973 yılları arasında NASA'daki çalışmalarına devam etmek amacıyla ODTÜ'deki görevine bir süre ara verir.

1973'te tekrar ODTÜ'ye dönen Dilhan Eryurt burada Astrofizik Bölümünü resmî olarak kurar. ODTÜ'de görevi sürerken 1977 yılında TÜBİTAK Bilim Ödülü ile onurlandırılır. 1988 yılına kadar olan süreçte, ODTÜ'de hocalığa devam eder ve birçok genç astronomun hayatına dokunur.

(…)

Halime Güner, *Nasa'daki İlk Türk Kadını: Dilhan Eryurt*, *Ya/da*, Sayı 3, s. 72-75, Ankara, 2020.

1. Okuduğunuz iki metinde de yazar ile anlatıcı aynı olmasına rağmen metinleri birbirinden farklı kılan unsurlar vardır. Bu unsurlardan ikisini gerekçe göstererek belirtiniz.

- _____
- _____

2. Sizin yaşamınızı bu iki metin yazarından hangisinin anlatmasını tercih ederdiniz? Niçin?

_____

3. Turgut Özakman'ın bir başarısı da oyun kişilerini, kendi kişiliklerine aykırı düşürmeden zekice konuşturabilmesidir. Yazar, sanki Türk insanının günlük hayatta edepli bir suskunluk altında gizlediği espri gücünü keşfetmiştir.

a) Metinden alınan bu parçayı birinci kişi ağzıyla yeniden yazınız.

_____

b) Birinci kişi ağzıyla yeniden yazdığınız bu parçada ne gibi değişiklikler oldu? Niçin?

_____

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

Etkinlik İsmi	ANADOLU'YU TANITAN BİR YAZAR	25 dk.
Amacı	Yazar ile anlatıcının aynı kişi olmasının metne etkisini belirleyebilmek. Yazarın kendi görüşlerine yer vererek okuyucuyu yönlendirebileceğini fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

(25 Kasım 1889, İstanbul - 7 Aralık 1956, İstanbul)

(…)

Reşat Nuri'de edebiyata karşı ilgi çocukluk döneminde başlar. Lalası Şakir Ağa'dan dinlediği masallar ve Çanakkale'de ailece bulundukları çocukluk yıllarında okuma bilen hanımların bir araya toplanarak okudukları romanlarla tohumu atılan edebî zevk, babasının kütüphânesinde gördüğü kitaplarla zenginleşme imkânı bulur. O, edebiyata karşı ilk ilgisinin nasıl ve ne zaman başladığını şöyle anlatır: "Pek küçük yaşta babamın kütüphânesinde… Bir asker doktoru olan, birkaç parça kapkaçak ve bir iki yatak dengi ile, kedi yavrusunu taşır gibi, bizi vilâyetten vilâyete sürükleyen çok genç babamın nasıl bir kütüphânesi olabilirdi? Bu benim için hâlâ bir muammadır. Fakat vardı." Üstelik bu kütüphâne İslâm ve Fransız klasikleri ile ve Edebiyat-ı Cedide'nin bütün eserleri ile doludur.

"O evde iken kitapları teklifsizce karıştırmak bana yasaktı; fakat yokken, onları kucak kucak ortaya yığarak altlarından girer, üstlerinden çıkardım. Pek az sonra, fare gibi onları kemirir, gizli gizli resimlerini keser ve boyarken, yine fare gibi burnumdan yakalandım. Gidiş o gidiş! Onun için uzunca öğretmenlik hayatımda etrafımdakilere tavsiyem daima şu olmuştur: Bırakın çocukları, kitaplar arasında oynasınlar… Ne pahasına olursa olsun." (Yaşar Nabi, *Edebiyatçılarımız Konuşuyor*, 1976, s. 24-25)

(…)

Mütareke yıllarında yazı hayatına başlayan Reşat Nuri, Batı Edebiyatı'ndan öğrenilmiş bir roman ve tiyatro tekniği ile, çeşitli hayat sahnelerini, Türk insanının sosyolojik ve psikolojik vaziyetini, Türkiye coğrafyasını edebî esere mekân yaparak işler. Ondaki insan sevgisi ve hoşgörü, olayların hicve ve sosyal tenkide ulaşması beklenen yönlerini, memleket manzaralarını, yumuşak bir üslûpta göstermeye hizmet eder. Bunun için de Reşat Nuri'yi, ideolojik bir cereyana bağlamadan memleket edebiyatı vücûda getiren bir yazar olarak düşünmek yerinde olur. Onda sanatın gâyesi, en müsbet mânasıyla insandır; eserlerinde insanların cıvıl cıvıl kaynaşması hissedilir. Nankörlüğün karşısında fazilet, gösterişin karşısında tevazu, kıskançlığın karşısında hoşgörü ile bize, kendi insanımızı sevmeyi öğretmiştir. Türk Edebiyatı'nın, Anadolu coğrafyası ve insanını böyle bir mizaç aracılığıyla tanımaya başlaması bir şanstır. Türk köylüsü, Reşat Nuri'nin kalemiyle kendi tabiî realitesi içerisinde sevimli çehresiyle edebî eserin bünyesine girer. Bu tavrıyla yazar, aydın zümre içerisinden Anadolu'ya, burada yaşayan insanı severek giden bir zihniyetin temsilcisidir.

Onun romanları her ne kadar hissî ve fikrî olmak üzere iki gruba ayrılırsa da, acıma ve sevme duyguları bu eserlerin tamamını birbirinden ayrılmaz bir bütün hâline getirir.

(…)

Büyük Türk Klasikleri C 12, Ötüken-Söğüt Yayıncılık, İstanbul, 1992.

1. Öğretici metinlerde anlatıcı ve yazar aynı kişidir. Çünkü bu tip metinler, kurgudan uzak olup doğrudan gerçek hayatla ilgilidir. Bu durumda yazar, gerçek hayatta yaşananları bize aktaran, anlatan kişidir. Buna göre, okuduğunuz metinde yazar ile anlatıcının aynı kişi olması metnin anlatımını nasıl etkilemiştir?

2. Yazar, Reşat Nuri'nin biyografisini yazarken Reşat Nuri'nin sözlerine veya başka sanatçıların eserlerinden alıntılamalara yer vermiştir. Sizce bunun nedenleri neler olabilir?

3. Reşat Nuri'de edebiyata karşı ilgi çocukluk döneminde başlar. Lalası Şakir Ağa'dan dinlediği masallar ve Çanakkale'de ailece bulundukları çocukluk yıllarında okuma bilen hanımların bir araya toplanarak okudukları romanlarla tohumu atılan edebî zevk, babasının kütüphânesinde gördüğü kitaplarla zenginleşme imkânı bulur. O, edebiyata karşı ilk ilgisinin nasıl ve ne zaman başladığını şöyle anlatır: "Pek küçük yaşta babamın kütüphânesinde… Bir asker doktoru olan, birkaç parça kapkaçak ve bir iki yatak dengi ile, kedi yavrusunu taşır gibi, bizi vilâyetten vilâyete sürükleyen çok genç babamın nasıl bir kütüphânesi olabilirdi? Bu benim için hâlâ bir muammadır. Fakat vardı." Üstelik bu kütüphâne İslâm ve Fransız klasikleri ile ve Edebiyat-ı Cedide'nin bütün eserleri ile doludur.

Okuduğunuz metinden alınan bu parçada, anlatıcı bizzat Reşat Nuri'nin dile getirdiği ifadeleri kullanmıştır. Bu ifadeler, metindeki anlatımı nasıl etkilemiştir?

4. Sizce yazar, Reşat Nuri'yi tanıtırken kendi görüşlerine yer verip okuru yönlendirmeye çalışmış mıdır? Niçin?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	EDEBİYATSIZ EDEBİYAT YAPAN HİKÂYECİ	25 dk.
Amacı	Öğretici metinlerde yazar ve anlatıcının aynı kişi olmasının gerekçesini belirleyebilmek. Yazarın konuyu hangi açıdan ele aldığını tespit edebilmek. Yazarın konuya ve okura yönelik yaklaşımını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL

(…)

HİKÂYEYE BAŞLAMASI

M. Ş. Esendal'ın hikâyeye başlaması oldukça eski tarihlere çıkar (1916). Yazıp da yayınlamadığı ilk hikâyelerine bakılırsa, onun bu alandaki kıdemi aşağı yukarı Ömer Seyfettin'le beraberdir. Böyle olduğu halde, o yıllarda moda olan hiç bir edebî topluluğa katılmamış, hikâyelerini ancak Cumhuriyet'in ilânından sonra yayınlıyabilmiştir (1925). O yıllarda edebî anlayışına uygun bir çevre de bulamazdı, yaygın hikâye anlayışının yanında, onun eserleri için vakit henüz erkendi. 1925 yılından sonra hikâyelerini yayınlamağa bir müddet aralık vermiş, *"Ayaşlı ve Kiracıları"* adlı romanını çıkarmıştı (1934). Pek dikkat çekmeden, uzun müddet gölgede kalan eserleri ve edebî kişiliği, ancak 1945 yılından sonra siyasi hayattan ayrılmasiyle birdenbire ortaya çıktı; ölümüne kadar, yeniden yayınladığı eserleri, genç sanatçılara yaptığı telkinlerle oldukça hareketli bir sanatçı hayatı yaşadı. M. Ş. Esendal'ın yeni hikâyeciliğimiz üzerinde başarılı etkiler yapan eserlerinin hepsi bu 1925-1946 yılları arasına sığar ve yayılır.

Onun hikâyeye getirdiği yenilik, *"sâdelik"* olarak adlandırılmıştır. Edebiyatın sâdeleştirilmesi demek, onu, kendinden öncekilerin yazıya musallat ettikleri *"edebiyattan"* kurtarmak demekti. Sanat eserlerinin sâdeleştirilmesi, hareket ve düşüncenin dolambaçsız bir yoldan söylenişi, memlekette halka doğru yönelen geniş bir yola açılıyordu. Bir ankete verdiği cevapta onun bu yoldaki düşüncelerini açık olarak buluyoruz: *"… Edebiyatı bilmediğimden, marifetsizliğimden sâde yazmışımdır. Bilsem, öyle düpedüz yazar mıyım hiç? Köylü bir şeyi söylerken dikine, olduğu gibi söyler… Neden? Süslemesini bilmez, benzetmesini bilmez, anlatmasını bilmez de ondan… Marifetli insanlar öyle yapmazlar. Sözlerine, yazılarına marifetlerini sokarlar, hünerlerini gösterirler… Aslını sorarsanız marifet hayatın içinde, hayata uymayan bir şeydir. Benim dilim kısa… İstediklerimi anlatabilmek güç."* (*Varlık dergisi.* Haziran 1952). Ama onun edebiyatı halka götüren sadelik yolu, sanatın gereklerinden, karışık konular, meseleler, ruh analizlerinden vazgeçmek anlamına gelmiyor. Esendal, hikâyecilerimiz arasında, en karışık ve dolambaçlı meseleleri bile sadelik ilkelerinden vazgeçmeden anlatabilen en başarılı sanatçıdır.

Bu ilke onu, bizde o zamanlar moda olan *Maupassant* yerine, adı yeni yeni duyulmağa başlıyan bir başka hikâyeciye, *Çehof*'a götürdü. Onun hikâyelerindeki tekniğin benzerlerini, hattâ bazı hikâyelerinin kuruluş bakımından tıpkılarını Esendal'ın hikâyeleri arasında bulup gösterebiliriz. Çehof'un bazı hikâyeleri de ona, bizdeki benzerlerini hatırlatarak, hareket noktası vazifesini görmüştür. Ama bu etki, daha çok biçim, hikâye yazılışı, dil, hikâye kişilerini anlayışı yönündedir. Yoksa Çehof'un bir çok eserlerinde bulunan karamsar, melâl dolu *acı tenkitçi gerçekçilik* yoluna süreli ve sistemli olarak sapmış değildir. Çok defa *gözlemci -ve tasvirci- gerçekçiliğin* sınırlarında kalmıştır. Buna göre, konularında yaşama üstü olayları bir tarafa bırakarak gündelik yaşayışın içinden hikâyelerini rahatça çıkarışı, çağdaşları arasında rağbet görmiyen bir yol olduğu gibi, 1946 yılından sonra da ancak değeri yavaş anlaşılabildi. Konuyu, yoğunlaştırılmış, şaşılacak derecede heyecanlı, üstün yaşayışlardan çıkarmağa alışmış bir ortamda, onun bazen pek basit bir olaydan bahseden hikâyeleri önce herkesi yadırgattı.

(…)

Seyit Kemal Karaalioğlu, *Türk Edebiyatı Tarihi 4*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1982.

1. Seyit Kemal Karaalioğlu, okuduğunuz metnin hem yazarı hem anlatıcısıdır. Sizce bunun nedeni nedir?

2. Hayatları, düşünceleri ve çalışmaları önemli sayılan, toplum içinde belli nitelikleriyle ön plana çıkan kişilerin biyografileri yazılır. Buna göre,

a) Yazarın, Memduh Şevket Esendal'ın biyografisini yazmasına neden olan ve metinde ön plana çıkardığı özelliği nedir?

b) Yazarın Memduh Şevket Esendal'ın sanat anlayışını anlatırken onun kendi sözlerinden de yararlanmış olması konuya yönelik yaklaşımı ile ilgili size neler düşündürmektedir?

3. Buna göre, konularında yaşama üstü olayları bir tarafa bırakarak gündelik yaşayışın içinden hikâyelerini rahatça çıkarışı, çağdaşları arasında rağbet görmiyen bir yol olduğu gibi, 1946 yılından sonra da ancak değeri yavaş anlaşılabildi. Konuyu, yoğunlaştırılmış, şaşılacak derecede heyecanlı, üstün yaşayışlardan çıkarmağa alışmış bir ortamda, onun bazen pek basit bir olaydan bahseden hikâyeleri önce herkesi yadırgattı.

a) Okuduğunuz metinden alınan yukarıdaki cümlelerde bazı ifadelerin altı çizilmiştir. Bu ifadeler biyografi yazarının anlattığı kişiyi, onun yaşadığı dönemi dikkate alarak değerlendirmesi gerektiği konusunda size neler düşündürmektedir?

b) Anlatıcı yukarıdaki değerlendirmeyi Esendal'ın hikâyelerini okur okumaz yazmış olsaydı onun sanatına ve hikâyelerine yönelik tutumu bu metindeki gibi olur muydu? Niçin?

4. Biyografi yazarı güvenilir kaynaklardan aldığı bilgilere dayanarak kendi yorumlarına yer verebilir. Sizce okuduğunuz metinde yorum yapılarak okur yönlendirilmiş midir? Gerekçelerinizle birlikte belirtiniz.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	SİNEMAYLA YAŞAYAN ATTİLÂ İLHAN	25 dk.
Amacı	Metindeki fikrî, felsefi akım, gelenek ve anlayışların yansımalarını değerlendirebilmek. Metindeki fikrî, felsefi akım, gelenek ve anlayışları günümüz şartlarıyla karşılaştırabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ATTİLÂ İLHAN

Attilâ İlhan'dan söz açmadan önce, yirminci yüzyılın şeytanı sinemadan bahsetmeliyim. Haftada birkaç film seyretmese içi rahat etmeyen, beyaz perde üzerindeki hayatı, serüvenleri, kahramanları, kendine mal eden, yıllardır seyrettiği ünlü kadınlarla, erkeklerle içli dışlı olan, kısacası, çocukluğu, gençliği, karanlık salonların kalabalık veya tenhalığında geçen bir büyük şehir gençliği var. Attilâ da onlardan biri. Ben de çocukluğumdan beri her anıma bir filmin karıştığını, geçen yıllar ardındaki birçok olayları, o günlerde gördüğüm bir filmle, bir beyaz perde yıldızıyla, bir sinema şarkısıyla hatırladığımı inkâr edebilir miyim?

Attilâ'yı ilk bir sinemada görmüş gibiyim. Ama aldandığımı da biliyorum. Çünkü onu bir kahvede tanıdım. Bu, genç kuşak edebiyatçılarının sık sık buluştukları, yüksek apartmanlar dizili daracık bir sokak içindeki kahveye bilmem nasıl gelmişti. Kimseyi tanımıyordu, biz de onun adını yeni yeni duymaya başlıyorduk.

(…)

Ne çabuk ısındık birbirimize anlayamadım. Oysaki birçok düşüncelerimiz taban tabana zıttı, kaç defa hararetli tartışmaların heyecanına kendimizi kaptırdık. Bununla beraber o sevimli hali, zeki gözlerinin parıltısı, sinemaya olan sonsuz sevgisi, en eski filmleri en küçük ayrıntılarına, silik artistlerine kadar hatırlaması, samimi hali ve en önemlisi o sıralarda çok sevdiğim "Türkiye" gibi şiirlerini okumanın etkisi Attilâ İlhan'a karşı dostluğumu artırdı. Hangi sinemaya gitsem, elinde kocaman çantası, boynunda atkısı, o sevimli gülüşü ile Attilâ karşıma çıkıyordu. Hangi film artistinden söz etsem bir de bakıyordum Attilâ benden bilgiliydi. En yeni çevrilen filmlerden, İngiliz, Fransız, İtalyan sinemacılığından bahsedip bana laf bırakmıyordu. Hele o eski geçmiş yılların filmlerini, "Şandu"ları, "King Kong"ları, "Binbir Tehlike Adaları"nı benden daha iyi hatırlıyordu.

(…)

Attilâ'nın sanatı, şiiri üzerinde durmak, onlar hakkında uzun boylu düşünce yürütmek benim işim değil, Nurullah Ataç bir yazısında Attilâ'nın şiirlerinde "erkekçe" bir ses duyulduğunu söylemişti. Bunu hemen hemen bütün şiirlerinde buluyoruz. Hele son şiirlerinde daha çok görülüyor.

Attilâ rahat ve kolay yazan, geniş hayallere, büyük soluğa sahip, sayısı pek az şairlerimizden biri. Çok yazdığı için her yazdığı mısra elbette mükemmel olmuyor. Ama ele aldığı her konuda uzun boylu söz söyleyebilecek bir şair olduğunu kabul etmek gerek. Bu bakımdan Fazıl Hüsnü'ye benzeyen bir yönü var.

Üstelik o yalnız şiir yazmıyor, nesirle de uğraşıyor. "Saadet Hepimize Mahsustur" adlı uzun bir romanı var. Başka romanlar üzerinde de çalışıyor. Ne yalan söyleyeyim, birçok şairlerimizin nesir diye yazdıkları yavan şeyleri okuduğum için Attilâ'nın nesirlerinin de onlardan pek farklı olacağını ummamıştım. "Abbas Yolcu" adlı gezi yazıları Attilâ'nın usta nesirci kişiliğini bize gösterdi.

(…)

Oktay Akbal, *Şair Dostlarım*, Yılmaz Yayınları, İstanbul, 1990.

1. Yazar, metnin giriş bölümünde o dönemin gençlik anlayışını kısmen anlatan ifadelere yer vermiştir. Siz de bugünün gençlik anlayışını özetleyen kısa bir paragraf yazınız.

2. Metnin yazıldığı dönemde genç bir şair olduğunuzu düşünün. O dönemde sanatçıların, şairlerin kahvelerdeki toplantılarına katılmanızın, sohbetlerini dinlemenizin sanatçı kişiliğinize nasıl bir katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?

3. Attilâ İlhan'ın sinema filmlerine düşkün olması, filmlerdeki kahramanlarla kendini özdeşleştirmesi vb. eserlerine nasıl yansımış olabilir?

4. Attilâ İlhan, o dönemde çok iyi hatırladığı "Şandu", "King Kong", "Binbir Tehlike Adaları" adlı filmleri günümüze uyarlamak isteseydi onun bu filmlerde ne gibi değişiklikler yapmasını beklerdiniz? Niçin?

5. Siz Attilâ İlhan dönemine tanıklık eden ve biyografinizin ünlü sanatçılar tarafından yazıldığı başarılı bir şair olmayı mı, yoksa günümüzde sosyal medyada takipçi sayısı yüz binleri aşan fenomen bir şair olmayı mı tercih ederdiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

Etkinlik İsmi	GEÇMİŞE IŞIK TUTAN BİR YAZAR	25 dk.
Amacı	Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirebilmek. Metni, benzer veya farklı anlayıştaki metinlerle karşılaştırabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

AKA GÜNDÜZ

(…)

Realist bir yazar olan Aka Gündüz, romanlarında içinde bulunduğu dönemi anlatmış, devrin şartlarının insan üzerindeki etkilerini ortaya koymaya çalışmıştır. Onun pek çok romanında yurdun dört bir yanında Türk askerinin başarılarıyla devam eden Millî Mücadele'den sahneler vardır. *Onların Romanı*'nda Sultanahmet Mitingi'nden, *Aysel*'de Moskof'un kırılıp Kars'ın alındığından söz edilir. *Sansaros*'ta Rus saldırısı, *Yaldız*'da Kurtuluş Savaşı, *Dimen Yıldızı*'nda İzmir'in işgali, Sakarya, Afyon ve Eskişehir cephelerindeki çarpışmalar sergilenmiştir. Tank-Ali İzmit-İstanbul arasında, Yahyalı Mehmet Çavuş İstanbul'da çarpışır. Umumi Harp'in yer aldığı *Bebek* romanında yazar, bu harpteki yenilgiyi talihsizlik olarak değerlendirerek bunu Osmanlı tarihinin oluşum tarzına bağlar. Millî Mücadele ve Umumi Harp'i çeşitli cephelerinden ele alındığı romanlarında hem ahlak çöküşlerini hem de halkın çektiği sıkıntı ve sefaleti dile getirir.

(…)

Millî Mücadele yıllarında yurdun dört bir yanında devam eden savaşlar devleti zayıf, milleti yorgun düşürmüştür. İşte böyle bir ortamda bazı gözü açıklar çıkıp, devletin güçsüzlüğünden kaynaklanan denetim zayıflığından faydalanarak zavallı ve masum insanları ezmeye, görevlerini kötüye kullanarak devlet yönetiminde aksaklıklar yaratmaya başlamışlardır. (…) Yazar, bu durumdan devleti idare eden yönetici tabakayı sorumlu tutmaktadır. Üst kademedekilerin yetersiz oluşu, denetimin gereğince yapılmaması demektir. İyi niyetli olan yazar, bazı değerlerin yozlaşmaya başladığı toplumda hâlâ aklıselim sahibi kimselerin var olduğunu hatırlatmak için, bu gibi sorumsuzların karşısına iyi insanlar çıkarmıştır.

Aka Gündüz'ün romanlarında ele aldığı diğer bir mesele insanlar arasında sosyal bir münasebet olan yardımlaşmadır. *Bir Kızın Masalı*'ndaki İlki'nin üniversite arkadaşları iyi bir dostluk ilişkisi içerisindedirler. *Onların Romanı*'ndaki Gülöz, hayatla tüm bağlarını kesmeye hazır bir insana yaklaşarak tekrar hayata döndürür. *Bu Toprağın Kızı*'na iş bulup namusluca yaşaması için destek olan bir adliyeci aile vardır. *Üvey Ana*'daki şoförler dostluğun, yardımlaşmanın en güzel örneğini verirler. Yazar, böyle güzel davranışlar sergileyerek insanlar arasındaki yardımlaşma ve dostluk ilişkisinin önemini ve değerini vurgular.

Bazı meslekler toplum içinde diğerleriyle karşılaştırıldığında hor görülmektedir. Aka Gündüz bu tür kıyaslamaya karşı birisi olarak bu tür mesleklerle uğraşanları romanlarına kahraman yapmış ve bilinmeyen yönlerini göstermiştir. Herkesin iyi ve namuslu olmasını isteyen Aka Gündüz, küçümsenen mesleklerin de toplumda önemli bir yeri olduğunu romanlarında ifade etmiştir.

(…)

Âbide Doğan, *Aka Gündüz*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.

1. Âbide Doğan; Aka Gündüz'ü toplum gerçekleriyle iç içe olan, toplum sorunlarını anlatan, insan gerçeği üzerine eğilen, realist bir sanatçı olarak tanıtmıştır. Buna göre Aka Gündüz'ü realist çizgide eserler vermeye yönlendiren sebepler neler olabilir?

2. Yönerge ***Aşağıdaki parçayı okuyunuz. 2. soruyu bu parçadan yararlanarak cevaplayınız.***

Türk edebiyatında Millî Mücadele konusu Aka Gündüz dışında Halide Edip, Samim Kocagöz, Nâzım Hikmet gibi pek çok sanatçı tarafından işlenmiştir. Bu sırada yazarlar; eserlerinde insanların yaşadıkları sıkıntıları, yönetimi elinde bulunduranların yaptıkları adaletsizlikleri, savaşın yıkıcılığını ve yıpratıcılığını vb. dile getirmişlerdir. Böylece eserlerinde dönemin fikrî ve siyasi anlayışını, estetik bir anlayışla harmanlamayı başarmışlardır.

2. Sizce bu anlayışla eser veren sanatçılar, sözü edilen başarıyı nasıl sağlamışlardır?

3. Okuduğunuz metinden hareketle Aka Gündüz'ün eserleri için Stendhal'ın "Roman, yol boyunca gezdirilen bir aynadır." sözü kullanılabilir mi? Neden?

3. Yönerge ***Yusuf Ziya Ortaç'ın "Portreler" adlı eserinden alınan ve Mithat Cemal Kuntay'ın anlatıldığı aşağıdaki parçayı okuyunuz. 4. soruyu bu bölümü de göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***

Şairdi. Güzel şair, gür sesli şair. Kelimenin de tadını alırdı kafiyenin de… Adı şarlatan bir şöhrete kanatlanmadıysa, edebiyatın siyasetini yapmadığı içindir. Biraz da elindeki kalem, vatanını, milletini, tarihini konuşmaktan, kalbini konuşmaya pek az vakit bulduğu için!
Kitabının adı bile bunu söylüyor bize: Türk'ün Şehnâmesi!
Son sahifede sıralanan şiirlerin isimlerine bakınız: Yurt Duyguları, Atatürk'ün Heykeli Önünde, Gazi'ye, Atatürk'ün Cenazesi Ankara'da Karşılanırken, Büyük Ölü'ye, Millî Hâkimiyet Şarkısı (…)
İster acı olsun, ister sevinç, her büyük günde onun sesi vardır. Cumhuriyet'in onbeşinci yıldönümünde yazdığı şiirden dört mısra alıyorum:

Asrın yaşamak hakkını vermez sana kimse,
Sen asrını, üstünde izin varsa benimse!
Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır,
Toprak, eğer uğrunda ölen varsa vatandır.

4. Aka Gündüz'ün anlatıldığı metni de göz önünde bulundurarak sanatçıların fikrî, sosyal ve siyasi yönlerini eserlerine yansıtmaları ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	BU TOPRAKLARIN SÖZCÜSÜ BİR ŞAİR	25 dk.
Amacı	Metindeki fikrî, estetik anlayışın nasıl ve niçin yansıtıldığını tespit edebilmek. Metinde tespit edilen anlayışın farklı metinlerde nasıl işlendiğini, ifade edildiğini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

CAHİT KÜLEBİ

(…)

6. Sanat Gücü

Ahmet Oktay'ın işaret ettiği gibi Cahit Külebi'nin şiir yazmaya başladığı yıllarda Türk şiiri, dört ayrı düşünce çerçevesinde gelişimini sürdürmekte idi. Bunlardan birincisi, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Kutsi Tecer, Ömer Bedrettin Uşaklı, Kemalettin Kâmi Kamu vb. memleket edebiyatı çerçevesinde ürün verenler; ikincisi, Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Hâşim'den beslenen Necip Fazıl Kısakürek, Ziya Osman Saba, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dranas, Ahmet Hamdi Tanpınar vb. sembolist ögelere önem veren, saf şiir anlayışı çerçevesinde yazanlar; üçüncüsü, Nâzım Hikmet Ran, İlhami Bekir, A. Kadir, Rıfat Ilgaz vb. şiirin toplumsal ve siyasi işlevi de olduğuna inanan, halkın yoksulluğunun yansıtılmasını savunanlar; dördüncüsü de Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu, Melih Cevdet Anday, Sabahattin Kudret Aksal, Necati Cumalı vb. bu üç anlayışa da karşı çıkan şairlerin yazdıkları şiirler, şiir ortamında varlıklarını sürdürüyordu. Cahit Külebi böyle bir ortamda şiirler kaleme almış ve hiçbir gruba girmeden kendine özgü bir yol tutturmuştur.

Cahit Külebi, bir konuşmasındaki *"İlk şiirim yayımlandıktan sonra öğretmenim Fazıl Yinal; Faruk Nafiz, Ali Mümtaz, Orhan Seyfi vb. şairlerden daha güzel bir şiir yazdığımın farkında olup olmadığımı sordu. Elbette farkında değildim… Sevgili öğretmenimin bu sözleri ve o günden sonra bana karşı esirgemediği davranışları elbette ki yürekliliğimi artırdı."* deyişinden de anlaşılacağı gibi, kısa sürede edebî kişiliğini bulmuş; daha lise öğrencisi iken kendini kabul ettirip büyük dergilerde şiirler yayımlamıştır.

Şiir dili, konuşma diline ve halk söyleyişlerine yakın olan Cahit Külebi'nin şiirleri; duygu, düşünce, dil ve söyleyiş bakımından kendine özgü bir karakter taşır. Onun temaları yaşamından, doğadan, toplum koşullarından izler taşır.

Sevgi Sanlı ile yaptığı bir konuşmada *"Ben Anadolu'yu, Anadolu insanını yansıtmaya çalışan bir şiir yöntemi güttüm. Buna özendim. Çocukken içimde büyük bir eziklik vardı. Ben İstanbul yaşamını bilmiyorum. Oysaki sanatçı olmak istiyorum. İstanbul'u tanımadan nasıl romancı olurum, nasıl öykü yazarım? Belki bilinçaltı bir dürtüyle romandan, öyküden kaçınmışım. Şiir yazarken de kendi yaşamımı belirtmişim. Şunu demek istiyorum: Asıl olan köyü tanımak, köyle ilgili konularda belli bir işlev göstermektir. Bunu bir ölçü içinde yaptım. Şiirdeki ilk girişimlerimden başlayarak İstanbul'dan söz ettiğim zaman bile Anadolu'yu yansıttım. Yaptığım iş daha sonra köy romanına dönenlerin kendi köylerini anlatmaları biçiminde de değildir. Halk şiirinin kendi özelliklerimle karışan bir yansıması sezilir şiirlerimde."*

Şiirini, halk şiirinin gür kaynağından besleyen, yalın şiirden yana olan Cahit Külebi, dil devriminden, çağdaş eğitimden ve şiir sanatından hiç ödün vermemiştir. Onun şiiri günceldir. O, günceli geniş boyutuyla özümsemiştir. Türkçenin duru şiirlerini yazmış; içimizi ışıtan, bize umut ve güç veren şiirler kaleme almıştır. Yaşanmış olan bir duyarlığı hep hissettirmiştir.

(…)

Mehmet Yardımcı, *Cahit Külebi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2015.

1. Okuduğunuz metinde Cahit Külebi'nin şiir yazdığı dönemde Türk şiir anlayışının nasıl olduğuna dair bilgi verilmiştir. Sizce böyle bir açıklamanın nedeni ne olabilir?

2. a) Cahit Külebi'nin, şiirlerinde yararlandığı unsurların ve yansıttığı konuların neler olabileceğini belirtiniz.

b) Cahit Külebi'nin beslendiği kaynaklar, şiirlerini yazdığı dönemde "yeni bir ses" ve "kalıcı" olabilmesinde sizce nasıl bir etkiye sahiptir?

3. Okuduğunuz metinde geçen "Onun şiiri günceldir." ifadesi Cahit Külebi'nin şiirinin farklı gelenek ve sanat anlayışlarının içerisindeki yeri ile ilgili size nasıl bir fikir vermektedir?

4. (…)
Cahit Külebi, çağdaş şiirimize köyü, köylüleri, köylü duyarlığını getiren, halk şiirinden ustalıkla yararlanan, ama bunu yaparken izleyici durumuna düşmeyen, yeni şiirin özelliklerinden uzaklaşmayan bir şair olarak kısa sürede benimsenip sevildi. Köye dışarıdan bakmıyor, köyden geliyordu. Yeni şiirin eskiye karşı çıkarken giriştiği biçimsel aşırılıklardan bütünüyle uzak, yapıcı, bireşim arayan bir şiir işçisiydi. Belleklere kazınan, unutulmaz şiirler yazdı…
(…)

Memet Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Adam Yayınları, İstanbul, 1996.

a) Bu metni okuduğunuz metin ile karşılaştırarak Cahit Külebi'nin şiir anlayışı ile ilgili ortak düşünceleri tespit ediniz.

b) Bu tespitlerinizden yola çıkarak Cahit Külebi'nin şiirini iki cümle ile ifade etmeye çalışınız.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	PEYAMİ SAFA'NIN RUH YANSIMALARI	25 dk.
Amacı	Metni eleştirel bir bakış açısıyla okuyarak yorumlayabilmek. Metindeki açık ve örtük iletileri yorumlayabilmek. Metni yorumlarken günlük hayatla bağlantı kurabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

PEYAMİ SAFA
1899-1961

(...)

Romancılığı

Bir makalesinde "Tahlil romanı'nın, Türk edebiyatına benimle girdiğini söyleyen Nurullah Ataç, haklı mıdır bilmiyorum. Fakat, Şimşek adındaki acemice ve sathî tahlil denemelerinden sonraki romanlarımda, insan ruhunun güneşsiz, hatta yıldızsız taraflarına nüfuz etmek için sarfettiğim gayretlerin arttığını biliyorum. Böylece roman sanatının insanın iç macerasını birinci plâna atarak sinema sanatından ayrılabileceğini düşünüyorum." diyen Peyami Safa, romancılığının sırlarını vermiş oluyor.

O bir tahlil romancısıdır. Yani kişilere ve eşyaya psikolojik bir dikkat ile bakar. Şuur ile alt şuuru araştırır. Maddî, manevî ıstırap dolu hayatları, hasta beden ve ruhları, ahlâk bunalımlarını, kişi-toplum çatışmalarını, vicdan azaplarını; günah, hayâsızlık, kopmuşluk, işe yaramazlık, yalnızlık duygularını, önsezileri, ruh hastalıklarını ve psikolojik deneyişlerini konu edinir.

Bu tarz tahlil romanlarında olay değil, kişilerin, eşyanın ve bizzat olayın ince bir dikkatle çözümlenmesi (tahlil-analiz) önemlidir. Böylece insanın iç macerasını ele alan çağdaş roman, (Batıdaki benzerleri gibi) sinemaya benzemekten, yani sırf bir olay etrafında dönmekten kurtulmaktadır.

Peyamî Safa, iç maceranın yanısıra kişilerin sosyal çatışmalarını da ele alarak psiko-sosyal türde romanlar vermiştir, denilebilir. Çünkü ünlü eserlerinde sosyal olayların insan ruhları üstündeki etkilerini araştırmıştır. Sözgelişi:

Mahşer'de I. Dünya Harbi sonunun ahlâk çöküşleri; *9. Hariciye Koğuşu*'nda Çanakkale savunması yıllarında hasta bir gencin bunalımları ve facia korkusu; *Fatih Harbiye*'de, ters anlaşılarak taklit edilen Batının bize getirdiği bunalımlar, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*'nda, ruh huzuru arama ve sosyal yıkımlardan felsefî kurtuluşa geçme yolları, *Yalnızız*'da günümüz insanının hayal kırılışları… ele alınmış bulunmaktadır.

"Sanatkâr ister istemez sosyal bir görüşün temsilcisidir… Romanda kahramanlardan biri romancının sosyal görüşünü açıklayabilir." diyen Peyami Safa, her eserinde kendi sosyal görüşlerini savunan bir kahraman bulundurur.

Fakat romanın açıktan açığa bir dâva tutmasını, bir iddiayı ispat, bir görüşü telkin için yazılmasını uygun görmez.

(...)

Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı III*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.

1. Peyami Safa "insan ruhunun güneşsiz, hatta yıldızsız taraflarına nüfuz etmek" ifadesiyle ne anlatmak istemiştir?

2. Peyami Safa'nın, romanlarındaki kişilerin tahlilini yapmakta bu kadar başarılı olmasını nasıl açıklayabilirsiniz?

3. Peyami Safa'nın "Sanatkâr ister istemez sosyal bir görüşün temsilcisidir…" anlayışına katılıyor musunuz? Niçin?

4. Peyami Safa yaşıyor olsaydı günümüzdeki COVID-19 salgınını eserlerine nasıl yansıtırdı? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

7.ÜNİTE > **Biyografi-Otobiyografi** Kazanım: A. 4. 12. Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**RESSAM ŞAİR**	25 dk.
Amacı	Metni eleştirel bir bakış açısıyla okuyarak anlamlandırabilmek. Metni yorumlarken günlük hayatla bağlantı kurabilmek. Herhangi bir metnin beğenilmesinde nelerin etkili olabileceğini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

BEDRİ RAHMİ EYUBOĞLU

(…)

Edebiyat sevgisi çocukluk yıllarına dayanan Bedri Rahmi, aile ve çevresinden aldığı köklü ve zengin sanat ruhuyla beslenmiştir. Kendi kültür birikiminin batı yönünü babasına, yerli tarafını da annesine borçlu olduğunu açıklayan Eyuboğlu, sanat hayatında bu iki kaynağı devamlı aynı pota içerisinde eritme gayreti gösterir.

Sanatçımız, bütün nesir ve şiirlerinde halk sanatını en sağlam bir kaynak olarak görür ve ona göre halk sanatı, ulaşılacak olan değil, hız alınacak bir kaynak olmalıdır:

"Halk sanatını sevmek onu taklid etmek midir? Halk sanatını sevmek: Ondaki sonsuz yaşama, yayılma gücünü anlamak demektir. Halk sanatı; üzerinde küflenmiş milyonlarca kitap yığılmamış; körpe, dinç değerlerle doludur."

Eyuboğlu, "… bütün halk sanatlarına, halkın her şeyine hayranlık duyar." Bu hayranlığı, sanatçımızın bütün eserlerinde görebiliriz. Ona göre, halk sanatını sevip sevdirmek için edebiyat kültüründen başka bir kültür daha lâzım o da, kendi halkımızın sanat gücüne inanmadır.

Bedri Rahmi Eyuboğlu, halk hayatının tamamen peşinde olduğu için, kalabalığı da sever. O, kalabalık arasında "gündeliği muhayyilesiyle giydirme"yi başarır. Bu konuda Ahmet Hamdi Tanpınar, onu ressam, şair ve yazar yönleriyle, bir bütün olarak şu şekilde değerlendirir:

"Bedri eşyayı kendi dışındaki aydınlıkta seyretmeye katlananlardan değildir. Beyninin içinde bir güneş parçalanmış gibi, o her şeyi kendi aydınlığından görür. Bu itibarla çocuğa benzer. Ve çocuğa benzediği için de dokunduğu şeylere bir sır ve masal çeşnisi verir."

Eşyanın büyüsünü, sırrını, şekillerin arkasındakini bulmaya çalışan, bulamadığı zaman da muhayyilesinin yardımıyla icat eden sanatçımız, dağınık bir şekilde çalıştığını itiraf eder. O, birden fazla konuyu bütünlük ve kompozisyon endişesi gözetmeden bir arada ele alır. Bir konunun hakkından gelmeden bir başkası, derken bir öteki konu ile karşılaşırız. Eyuboğlu, bu durumunu şu şekilde ifade eder:

"Yüzlerce mevzu hepsi ısırılmış, hepsinin üzerinde diş izleri var. Fakat içerisinden tamamıyla yutulup, sindirilenleri o kadar az ki."

Anadolu gerçeğine olduğu gibi, sahip çıkan Eyuboğlu, Anadolu'nun taşına, toprağına, kilimine, türküsüne, kısacası her şeyine âşıktır. Gezi yazılarının oluşturduğu nesirleri, "Canım Anadolu" ismi altında yayımlatması bile sanatçımızın Anadolu'ya karşı beslediği sevgiyi gösterir. O adeta Anadolu insanının gözü ve kulağı olmak istemiştir. Bedri Rahmi'nin Anadolu'ya samimi bir şekilde yönelişinin sebeplerinden birisi, o toprakları, Anadolu insanını yakından tanıması olduğu gibi diğer bir sebebi de aradığı iyiliği ve güzelliği Anadolu'da bulmasıdır.

(…)

Abdullah Çelik, *Bedri Rahmi Eyuboğlu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.

1. Okuduğunuz metinden hareketle kişinin sanat anlayışının oluşmasında ve gelişmesinde ailenin, çevrenin ne derecede etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi günlük hayattan örneklerle açıklayınız.

2. Metinde geçen "gündeliği muhayyilesiyle giydirmek" ifadesinden ne anladığınızı açıklayınız.

3. Bedri Rahmi'nin "Yüzlerce mevzu hepsi ısırılmış, hepsinin üzerinde diş izleri var. Fakat içerisinden tamamıyla yutulup, sindirilenleri o kadar az ki." cümlesi ile ilgili yorumlarınız nelerdir?

4. Bedri Rahmi Eyuboğlu; Anadolu'ya âşık, halk kültürüne ve halk sanatına tutkuyla bağlı biri olarak tasvir edilmiştir. Sizce sanatçının bu unsurları eserlerinde kullanması eserlerinin beğenilmesinde etkili olmuş mudur? Niçin?

5. Aynı zamanda bir ressam olan Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun bu yönünün, şairliğine nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A. 4. 12. Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	BİR BABANIN HİSSETTİRDİKLERİ	25 dk.
Amacı	Metindeki açık ve örtük iletileri yorumlayabilmek. Metinle ilgili tespitlerini, beğenilerini gerekçelerini de belirterek ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Metni okuyunuz. Aşağıdaki soruları okuduğunuz metin çerçevesinde cevaplayınız. (Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)***

BABAM HASAN-ÂLİ YÜCEL

Babaannemin; 26 Şubat 1961 tarihinde babamın kaybı ardından yaşama katlanabildiği çok zor birkaç yıl yaşandı bizim evde. Ona; babamın dünyaya gelişini, dört-beş yaşlarında okula başlayışını, okulda öğrendiklerini evde nasıl anlatmaya-öğretmeye çalıştığını ve babamın bizim bilmediğimiz özelliklerini anlattırırdım. Bir keresinde teybe söylemesini istedim. Babaannemin teybe aldığım kayıttaki: *"Şafak söküyordu Âli'ciğimi kundakladılar. Kucağıma verdiler. Bütün uzviyetim titredi. Aşk ne demek, sevgi ne demek o zaman anladım"* bu sözlerini hiç unutmadım. Anacığına duyurduğu bu insan sevgisi onun giriştiği, başardığı her işin temeli oldu. Babam, tanıdığı insanı asla unutmayan, adıyla sanıyla hatırlayan bir insandı.

Ailecek hep mütevazı bir yaşam içinde olduk. Ankara'da sobalı bir evde otururduk. Babam, maaşıyla üç çocuğunun eğitimini sağlamaya çalışırdı. Müfettişliği ona hem vatanını hem de vatandaşlarını tanıma olanağı verdi. 28 Aralık 1938 tarihinde Bakanlığa başlar başlamaz ilk işi çalışacağı arkadaşları bulmak ve onların birlikteliğini sağlamak oldu. Ömrünün sonuna kadar evimiz bir öğretmen-öğrenci köşesiydi. Son yıllarında gazetede yazılarının yayımlandığı köşesinin de adı buydu.

İkizim Can ile daha birkaç yaşlarında iken Paris Talebe Müfettişliği sırasında müzik eğitimi gören aziz hocam Ulvi Cemal Erkin ile birlikte bizlere yandan kurulan gramofon ve plaklar almıştı. Evimizde Âşık Veysel'in türküleri, Bach'ın Suiti, Beethoven'ın 9'uncu Senfonisi ve o sıralarda popüler olan Tamburi Cemil'in taksimleri çalınırdı.

Bizim ev; çok sesli, renkli ve sıcak bir yuvaydı. Annem babama muhabbetini "*Hocacığım*" diye seslenerek dile getirirdi. Aşağıda babamın 1926 yılında yazdığı "*Çocuklarımın Nefesi*" adlı şiiri, Can ve benim dünyaya gelişimizin ardından duygularını yansıtıyordu. Bizden on yıl sonra dünyaya gelen kardeşim Gülümser için de şiirler yazmıştı. O, unutulmayacak bir baba, bir insan ve Millî Eğitim Bakanıydı.

ÇOCUKLARIMIN NEFESİ

(…)
Onların gözünden içtim neş'eyi,
Onların gözü ile gördüm her şeyi.

Onların alnında yazılı bahtım,
Onların kalbinde kurulu tahtım.

Onların yüzüdür gönlümü açan,
Sevgimi hilkate dağıtıp saçan.

Biri Canan'ımdır, birisi Can'ım,
Kaynıyor, onlara baktıkça kanım.

Hayatım onların göğsünden taşar,
Ölsem de benliğim onlarda yaşar.

Hasan-Âli YÜCEL
18.12.1926

Canan Yücel Eronat
Hasan-Âli Yücel, Editörler: Kemal Kocabaş, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2011.

1. Hasan Âli Yücel'in okulda öğrendiklerini evde anlatmaya, öğretmeye çalışması yaşadığı ortamla ve ailesi ile ilgili size neler düşündürmektedir?

2. Hasan Âli Yücel'in tanıdığı kişileri asla unutmayan ve adıyla sanıyla hatırlayan bir insan olması, çalışırken ekibini kurarak onların birlikteliğini sağlamaya çalışması hangi değerlere sahip olduğunu göstermektedir?

3. Canan Yücel babasının, aklında ve yüreğinde en çok iz bırakan özelliklerini dile getirmektedir. Bu anlatılanlar sizi bir baba figürü olarak Hasan Âli Yücel hakkında hangi yargılara ulaştırmıştır?

4. Yazarın yaşadığı evin "çok sesli" olması bu ortamda büyüyüp yetişen çocuklara neler katmış olabilir? Açıklayınız.

5. a) Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim hamlesinde önemli kişilerden biri olan Hasan Âli Yücel'in memleketin çocuklarından gelecekte neler bekleyebileceğini, okuduğunuz metindeki şiiri de göz önünde bulundurarak belirtiniz.

b) Hasan Âli Yücel'in yaşadıklarını ve hissettiklerini şiirine olduğu gibi aktardığını düşünecek olursanız onun sanata bakış açısıyla ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	ÜSTÜ CEMAL SÜREYA'DA KALDI	25 dk.
Amacı	Biyografi türünün sanatçıların ve eserlerinin anlaşılmasına yaptığı katkıyı belirleyebilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ŞİİR HAYATIMIZIN KAPSAMA ALANINDA

(…)

Hayatıma/hayatımıza/ hayatınıza sızabilmiş şairlerden biridir Cemal Süreya.

Şiiri kadar düzyazısı da usta işidir. Acaba onlara düzyazı şiir, eski deyişle mensur şiir denilebilir mi? Şüphesiz evet.

(…)

Bazı şairlerin, edebiyatçıların yazdıkları ile yaşadıkları arasındaki bağı görmezden gelemeyiz. İkisi de eski deyişle iltisak halindedir. Yaşamını okumadan şiirinin ayrıntısını anlayamazsınız. Biyografisi şiirinin bir bakıma şerhidir, dipnotudur. Tersinin de doğru olduğu gibi.

Şair fiziksel olarak da, ruhen de yerleşik değildir. Şiir üzerine kesin yargıları yalnız onun şiiri için değil, şiir geleneğimiz, tarihimiz için de birer seçme söz olarak yerleşmiştir. Hattâ şiir üzerine değerlendirmeler için hâlâ eksen niteliğindedir.

Genel akımların eşliğinde, İkinci Yeni başta olmak üzere, şiirimizin hareketleri içinde onu bütünüyle anlatmak mümkün değildir. Ortak şemsiyeyi hep kapatır. Çünkü şiirini toplu koruma altına almak arzusunda değildir. Bağımsız şiiri o tercih eder, eleştirmenler, edebiyat tarihçileri de sınıflamanın kolaylığını tercih ederler.

Orhan Duru'nun sözü bence şiiri üzerine söylenecekler içinde bir önem taşıyor:

"Bir kuşak şairini arıyordu. Galiba buldu."

Şiiri üzerine akımların, öğretilerin gölge etmesini istemedi. Önceden şiirine bir ipotek koymadı. En azından toplumsal, toplumcu gibi kelimelerin cazibesine kapılıp şiirini bu açıdan da yorumlamadı.

Başta seçim zorluğundan söz etmiştim, bu söz beni destekliyor: "Cemal Süreya az yazmaktadır ama firesizdir şiiri."

Cemal Süreya'nın şiirlerini okuyunca, iyi bir şiir, iyi bir şair okuduk diyeceksiniz.

Yaşamak şiir okuyarak mümkündür, onu okurken böyle diyeceksiniz.

Doğan Hızlan

Cemal Süreya, *Üstü Kalsın*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008.

1. Metinde bir şairin yaşamını bilmeden onun şiirlerinin ayrıntısını anlayamayacağımızdan; şairlerin biyografilerinin, yazdıkları şiirlerin adeta açıklayıcısı ve yorumu olduğundan söz edilmiştir. Siz bu düşünceye katılıyor musunuz? Niçin?

2. Yönerge

Cumhuriyet Dönemi'nde oluşan II. Yeni akımının bir şairi olan Cemal Süreya, birçok türde eser vermiştir.* Üvercinka, Beni Öp Sonra Doğur Beni, Sevda Sözleri, Üstü Kalsın *şiir;* Şapkam Dolu Çiçekle *deneme-eleştiri;* On Üç Günün Mektupları *mektup türünde yazdığı eserlerden bazılarıdır.

Aşağıda Cemal Süreya'nın* Üstü Kalsın *adlı şiir kitabından örnek şiirler verilmiştir. Bu şiirleri okuyunuz. Aşağıdaki soruları şiirlerden de yararlanarak cevaplayınız.

DALGA

Bulutu kestiler bulut üç parça
Kanım yere aktı bulut üç parça
İki gemiciynen Van Gogh'dan aşırılmış
Bir kadının yüzü ha ha ha
(…)

AFRİKA

Afrika dediğin bir garip kıta
El bilir âlem bilir
Ki şekli bozulmasın diye Akdeniz'in
Hâlâ eskisi gibi çizilir
Haritalarda

FOTOĞRAF

Durakta üç kişi
Adam kadın ve çocuk

Adamın elleri ceplerinde
Kadın çocuğun ellerini tutmuş

Adam hüzünlü
Hüzünlü şarkılar gibi hüzünlü

Kadın güzel
Güzel anılar gibi güzel

Çocuk
Güzel anılar gibi hüzünlü
Hüzünlü şarkılar gibi güzel

2. a) Doğan Hızlan'a ait metnin bu şiirleri anlayıp yorumlamanızda size ne kadar katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz? Niçin?

b) Cemal Süreya'nın şiirlerini ayrıntılarıyla anlayıp yorumlamanız için size başka neler yardımcı olabilirdi? Niçin?

c) a ve b maddesindeki soruları cevapladıktan sonra 1. sorunuzun cevabında değişiklik yapma gereği duyar mısınız? Niçin?

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

Etkinlik İsmi	KELİMELERE HÜKMEDEN ŞAİR	25 dk.
Amacı	Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirebilmek. Metni, yazarın farklı türde yazılmış bir eseriyle karşılaştırabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

YAHYA KEMAL

(…)

Yahya Kemal'in düşüncesinin hiç değişmediği iddia edilir. Hakikatte ise herkes gibi o da çok değişti. Yalnız bu değişme kendi mahrekinde oldu. İlerde sırasiyle bu değişmelerden bahsedeceğiz. Burada, yalnız, çok daha sonraları, ancak İspanya-Paris dönüşünden sonra heceye karşı aruzu açıkça tercih ettiğini söyliyelim. Bu tercihin sebebi aruzun dile getirdiği plâstik yumuşaklık, şekil alma kabiliyetiydi. Şayanı dikkattir ki bu tercih "Şiir hecelerin istifidir" diye yaptığı tarifle beraberdir. Bu tarifi Valery'nin, yahut Mallarme'nin şiir veya şiir tekniği anlayışına epeyce yakındır. "İtrî" şairi iki harb arasında Avrupa'da o kadar velvele uyandıran, Fransız şiirindeki saf şiir münakaşalarını tabiatiyle tâkip etmişti. Mallarme'nin arasıra şiir de yazan Degas'a "Şiir fikirle değil, kelimelerle yazılır." cevabını sık sık zikrederdi.

Fakat aruzu tercih etmesinin başka ve daha mühim bir sebebi vardır. En şuurlu sanatkârın bile muhtaç olduğu o irticali taraf, nağmenin kendisi Yahya Kemal'e aruz olarak geliyordu. Hiçbir şair, ilk mısra denen şeyden büsbütün müstağni kalamaz. Zekâ ile ruhun elele kuracakları dünyanın kapısını çok defa o açar. Bizim en büyük şairimiz şüphesiz odur.

(…)

Türkçeyi yeni bir iklim gibi keşfetmiş, şiire yeni bir istikamet vermişti. Evet, bu her taraftan hücuma uğrayan adam -en basit ve esaslı şeylere hücum edilir. İnsanlar tabiî olanı daima güçlükle kabul ederler. Biz kendimizi çapraşık yollardan aramaya alışmışızdır-, kısırlığı daima ileri sürülen şair, Türkçeyi ve Türkçe şiiri bulmuştu. Ayrıca da bu sanatı, kendisiyle beraber doğmuş olan, daha iyisi, doğmasını sağlamış, hattâ vücuda getirmiş olan nizamları zorlamadan kendine mâl etmişti.

Şekiller, yarattıkları nizamlarla bize ve işlerimize imkân verirler ve, mükemmelliyetin demiyeceğim, ondan daha mühim ondan daha evvel gelmesi icab eden bir şeyin, bizzat var olmanın yolunu açarlar. Yahya Kemal, aruzla Türkçenin arasında kat'î bir uygunluk ararken hakikî şiirin kapısını zorlamış oluyordu. Fakat bununla da kalmıyordu. Çetin zevkiyle şiir dünyamızın yeni bir notasını yapmıştı.

O konuşurken Yunus'tan başlayarak yaşadığımız güne kadar, Türkçenin asır asır kaydettiği zafer merhalelerini ve bize ait bir duyuş tarzının teşekkülünü âdetâ gözümüzle görüyorduk. Hakikaten dedelerimiz, bilmeden dahi olsa, asırlardan beri Yahya Kemal'in yaptığının peşindeydiler. O, tarihimiz gibi şiirimizi de kitap sahifelerinden dışarıya çıkarmıştı. İstanbul Darülfünununun Edebiyat Fakültesi'nde gittikçe halkası genişleyen bir gençlik, şimdi onun sayesinde ikisini beraberce yaşıyordu. O karanlık Mütareke günlerinde buna ne kadar muhtaçtık.

(…)

Ahmet Hamdi Tanpınar, *Yahya Kemal*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1995.

2. Yönerge ***Ahmet Hamdi Tanpınar'a ait aşağıdaki şiiri okuyunuz. Bu şiirden de yararlanarak 1. soruyu cevaplayınız.***

Her Şey Yerli Yerinde

Her şey yerli yerinde; havuz başında servi
Bir dolap gıcırdıyor uzaklarda durmadan,
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan.
Sarmaşıklar ve böcek sesleri sarmış evi.

Her şey yerli yerinde; masa, sürahi, bardak,
Serpilen aydınlıkta dalların arasından
Büyülenmiş bir ceylân gibi bakıyor zaman
Sessizlik dökülüyor bir yerde yaprak yaprak.
(...)

1. Ahmet Hamdi Tanpınar; roman, hikâye, deneme gibi çeşitli türlerde eserler vermiş bir sanatçıdır. Verilen metinlerden hareketle biyografi yazarı Ahmet Hamdi Tanpınar ile şair Ahmet Hamdi Tanpınar arasında duyguları yansıtma konusunda farklılık olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

2. Okuduğunuz biyografide Ahmet Hamdi Tanpınar, hocası Yahya Kemal'i anlatmıştır. Sizce Ahmet Hamdi'nin, Yahya Kemal'i tanıyor olması metne nasıl yansımıştır?

3. Ahmet Hamdi, aynı zamanda hocası olan Yahya Kemal'in derslerindeki durumu için "Sanki bu derslere çıplak geliyor ve o konuştukça giyiniyorduk." ifadesini kullanmıştır. Siz de bu şekilde bahsedilen bir hocanın, kişinin üzerinde bırakabileceği etkilerle ilgili çıkarımlarda bulununuz.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	KÜÇÜK DUYARLILIKLARIN SÖZCÜSÜ	25 dk.
Amacı	Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirebilmek. Okunan metin ile yazarın diğer eserlerindeki üslup ve bakış açısını karşılaştırabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

YAZMAYA ORHAN KEMAL OLACAKTI…

(…)

Orhan Kemal'i belki de çok sonra tanıdım, eserinin özüyle. O günlerde yine ekmek kavgası veriyordu. Edebiyat çevrelerinde 'çalakalem' yazdığına dair fısıltılar alıp yürümüştü. Orhan Kemal'in eskidiğini, edebiyatının klişeleştiğini (…) ileri sürenler bile vardı.

Acaba öyle miydi? O dönemin acı ve anlamlı değerlendirişini Memet Fuat yazmış; 1964'te:

"Orhan Kemal'den ise iyi öyküleri ayırmak gittikçe güçleşiyor. Kendine özgü havası, taklit edilmez bir yanı olan bu öncülük etmiş sanatçı, kalleş bir yazı ortamının bütün vuruşlarını yiyen, direne direne ezilen bir yazar durumunda. Yeterince okuyamayan, durmadan yazıp yazdıklarını elden çıkarması gereken bir yazar."

Ben de 1980'lerde şöyle yazmışım: "Bu yoğun ve çetin çalışma bir yandan kalemini biledi bir yandan da yazdıklarına ayırmak istediği zamanı kısıtladı." Ancak anlıyor, hissediyordum Orhan Kemal'i.

1970'te tedavi için gitmiş olduğu Sofya'da öldü. Cenaze töreni görkemli geçti. Şişli Camii'nden Zincirlikuyu Mezarlığı'na yürüyerek gittiğimizi hatırlıyorum. Haziran'dı.

Şüphesiz ki soylu, ruh yüceliği olan bir insandı. Çok alçakgönüllüydü. 1969'da Cumartesi Yalnızlığı'm Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanamayınca, armağanı Faik Baysal'la paylaşan Orhan Kemal'e atıp tutanlar arasındaydım: Bugün derin utanç, büyük pişmanlık yüreğimde. Ama yine Cağaloğlu'ndaki son karşılaşmamızda Orhan Kemal sevgiyle, iyilikle geçiştirmişti. Bu uzun bir akşamdır, Gar Lokantası'nda noktalanan. Bülent Oran'la o akşam tanıştım; sonra çok andık…

Edebiyata 1939'da şiir ve hikâyeyle başlayan Orhan Kemal, ününü romanlarıyla kazanmıştır. Bununla birlikte hikâyeciliğini hep sürdürmüş. Bu alanda unutulmaz eserler kaleme getirmiştir. Memet Fuat, Türk hikâyesinin iki ustası sayardı Sait Faik'le Sabahattin Âli'yi, ikisinin sentezi Orhan Kemal'di. Dolayısıyla yeni bir 'okul'du Orhan Kemal.

'Olay'dan büsbütün vazgeçmemiş, sanatkârane çizginin ille korunduğu, yalın bir anlatımın, karşılıklı konuşmanın ağırlık kazandığı öyküler, çoğu kez İstanbul'un hayatından, kimileyin de Adana, Çukurova'dan trajik sahnelerle örülüdür. Onun öyle öyküleri var ki, 'bugün'ü de en çok onlar dile getiriyor. Çikolata'yı, Önce Ekmek'i, Çamaşırcının Kızı'nı, Elli Kuruş'u bugün kimse 'yazamıyor'. İstanbul'un, büyük kentin varoşlarına, yiten göçen eski semtlere, umarsız ama özlemli yaşamalara, sınıf atlama girişimlerinin çaresiz sonuçlarına geniş bir yelpaze açan Orhan Kemal, çarpık kentleşmenin ilk işaretçisi (Belki de hâlâ tek işaretçisi).

(…)

Orhan Kemal'den ilk okuduğum romandı Baba Evi. Ablamın kitaplığından.

Onun Murtaza, Bereketli Topraklar Üzerinde, Hanımın Çiftliği gibi çok okunmuş, çok sevilmiş romanlarını elbette göz ardı etmeyeceğim. Ama ben, sonsuz hayranlık duyduğum Orhan Kemal'i, işte demin belirttiğim, başkalarının çalakalem yazılmış dedikleri -incelik dolu- eserlerde yakaladım.

(…)

Selim İleri

Orhan Kemal, Editörler Ahmet Ümit, Işık Öğütçü, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2012.

1. Okuduğunuz metnin, Orhan Kemal'in öykü ve romanlarını merak edeceğiniz bir anlatımı olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

2. Bir edebiyatçının başka bir edebiyatçı tarafından anlatılması bir metne üslup, anlatım, bakış açısı yönünden neler kazandırır? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle birlikte açıklayınız.

3. Bir sanatçının biyografisini aynı dönemde yaşamış bir başka sanatçı tarafından yazılması ile kendinden yıllar sonra yaşamış bir sanatçı tarafından yazılması arasında herhangi bir fark olacağını düşünüyor musunuz? Niçin?

2. Yönerge ***Selim İleri'den bahseden aşağıdaki metni okuyunuz. 4. soruyu bu metinden de yararlanarak cevaplayınız.***

Selim İleri roman, öykü ve deneme türünde eserleri olan bir sanatçıdır. *Cumartesi Yalnızlığı*, *Dostlukların Son Günü*, *Eski Defterde Solmuş Çiçekler*, *Son Yaz Akşamı* hikâye türünde; *Yaşarken ve Ölürken*, *Ölünceye Kadar Seninim*, *Hayal ve Istırap*, *Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın* roman; *Annem İçin*, *Yakamozlar Söner* anı türündeki eserlerinden bazılarıdır. Bu eserlerin isimlerinde bile görülen bir hüzün, keder, hasret, duygusallık ve nostalji; eserlerin içeriklerinde de okurun karşısına çıkmaktadır. Buna göre,

4. a) Okuduğunuz biyografide, Selim İleri'nin eserlerinin içeriklerindeki duygulardan izler var mıdır? Açıklayınız.

b) Selim İleri'nin hangi türde yazdığı bir eserde karakter olarak yer almak isterdiniz? Niçin?

c) Biyografinizin Selim İleri tarafından yazılmasını ister miydiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi *Kazanım: A.4. 14. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**HAYAT ÇİZGİMİZ**	25 dk.
Amacı	Biyografi türünün gelişimi ile ilgili yorum yapabilmek. Biyografi türündeki eserleri diğer türlerden ayırt edebilmek. Biyografi türündeki eserlerin hangi koşullarda güncellenmesi gerektiğini belirleyebilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

BİYOGRAFİ

Sözlük anlamı "hayat çizgisi" demek olan biyografi, ünlü kişilerin "yazar, devlet adamı, sanatçı vb." yaşamını anlatan yazılardır. Yaşamları gelecek kuşaklara örnek olacak kişilerin başarılarını, önemli buluşlarını, eserlerini yaratırken, geçirdikleri psiko-sosyal değişimleri açıklayan bu çeşit yazılar, ilgiyle okunmaktadır.

Eski edebiyatımızda Tercüme-i Hal adı altında kaleme alınan biyografilerin ilk örnekleri, Divan edebiyatımızda Şuara Tezkireleri ile verilmiştir. Çağatay edebiyatının ünlü yazarı Ali Şir Nevaî, Türk edebiyatında ilk biyografiyi yazmıştır.

Biyografi yazarları, görüşlerinde ve yargılarında tarafsız olmalıdır. Hayatı yazılan kişi ve yaşadığı çevre üzerinde geniş ve köklü gözlemler, araştırmalar yapılmalıdır.

(…)

Biyografilerde konu seçimi önemlidir. Yaşamı anlatılacak kişi seçilirken ilgi çekici olmasına özen gösterilmelidir. Hangi düzeydeki okuyucuya hitap edecekse, biyografisi yazılacak kişi ona göre seçilmelidir. Çocukların zevk alıp okuyacağı bir biyografi eseri, daha çok masal ve destan kahramanlarını, hayatı maceralarla dolu kişileri anlatan eserlerdir. Aydınlar daha çok, fikir adamlarını, gençler, şair ve sanatçıları konu edinen biyografilerden zevk alırlar.

(…)

Edebiyatımızın en ünlü biyografileri şunlardır:

Namık Kemal – Mithat Cemal Kuntay
Bir Dehanın Romanı – Hasan Âli Yücel
Bir Fikir Adamının Romanı – M. Emin Erişirgil
Namık Kemal'in Hayatı – V. Mahir Kocatürk

Arif Hikmet Par, *Plânlı Yazma Sanatı*, Serhat Yayınları, İstanbul, 1996.

1. Biyografinizin çocuklar tarafından da okunmasını isteseydiniz biyografi yazarınıza neler tavsiye ederdiniz? Niçin?

2. Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyunuz. 2. soruyu bu metinden de yararlanarak cevaplayınız.***

BEN ORHAN VELİ

Ben Orhan Veli,
"Yazık oldu Süleyman Efendi'ye"
Mısra-ı meşhurunun mübdii..
Duydum ki merak ediyormuşsunuz
Hususî hayatımı,
Anlatayım:
Evvelâ adamım, yani
Sirk hayvanı falan değilim.
Burnum var, kulağım var,
Pek biçimli olmamakla beraber.

Evde otururum,
Masa başında çalışırım,
Bir anne ile babadan dünyaya geldim.
…
Ispanağı çok severim.
Puf böreğine hele
Bayılırım.
Malda mülkte gözüm yoktur.
Vallahi yoktur.
Yayan dolaşırım,
Mütenekkiren seyahat ederim.
Oktay Rifat'la Melih Cevdet'tir
En yakın arkadaşlarım.
…
Ehemmiyetsiz şeylerle de uğraşırım,
Meşgul olmadığım "ehemmiyetsiz"
Sadece üdeba arasındadır.

Ne bileyim,
Belki daha bin bir huyum vardır…
Ama ne lüzum var
Hepsini sıralamaya?
Onlar da bunlara benzer!..

(Orhan Veli, *Bütün Şiirleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.)

2. *Biyografi* başlıklı metinde "Edebiyatımızın en ünlü biyografileri şunlardır:" açıklamasının altına *Ben Orhan Veli* adlı metni de eklemek için metinde nasıl bir değişiklik yapmayı düşünürsünüz? Niçin?

3. Biyografi türünde yazılmış *Üç Büyük Usta* (Stefan Zweig), *Divan Şiirinde Üç Büyükler Fuzuli-Baki-Nedim* (Cevdet Kudret), *Yaşar Kemal-Bir Ömür Edebiyat* (Feridun Andaç) eserlerini okuduktan sonra sizde yerli ve yabancı sanatçıları içine alan bir biyografi sözlüğü yapma fikri uyandı. Yaptığınız iki yıllık çalışma sonunda sözlüğünüz yayımlandı ve çok beğenildi. Buna göre,

a) Sözlüğünüzün dış görünümü ile içeriğini kısaca tasvir ediniz.

b) Sözlüğünüzle ilgili çok titiz çalışmanıza rağmen iki yılın sonunda sözlükteki biyografilerde değişiklik yapmak üzere yeniden çalışmaya başladınız. Sözlüğünüzde sizi değişiklik yapmaya yönelten sebepler neler olabilir?

Etkinlik İsmi	**ARUZ ÜSTADI MEHMET ÂKİF**	25 dk.
Amacı	Aynı dönemde yaşamış biyografi sanatçılarının eserlerini karşılaştırarak aralarındaki farklılıkları belirleyebilmek. Türün gelişimi ile ilgili yorumda bulunabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

MEHMET ÂKİF ERSOY

(…)

Geç meşhur oldu.

Ortaya çıkmak için beklemeyi bildi. Otuz sene kendini aradı. Otuz yaşında ölseydi edebiyatta Âkif diye biri yoktu.

Esrarengizliğe gelince, Âkif'in şiirleri zulmet parçası olma iddiasında değildir. Ve nazmındaki katilik loşluğa imkân bırakmadı. Ancak loşluğu o; yer yer nazmının sesine soktu; bu sesten bazen parça parça bir karanlık yükselir. Onun şiiri onun nazmıdır; bu nazımdaki şahsi sestir ve bu seste hıçkırıktan diş gıcırtısına kadar var. Sonra bu ses manzumelerinde yalnız satıhla titremez, şiirlerinin yüreğinden kopar. Nazmı bir kalp meselesidir; bizzat nazmı bazen düşünce, bazen duygudur.

Sonra, mısralar kati çizgileriyle çok düz olmalıydı; fakat o, kımıldayan nazmıyla, sürpriz olan kafiyeleriyle bu mısraları râkit [durgun] olmaktan kurtardı; kafiyelerinin en hatıra gelmeyenini buluyordu: Ve mananın bu kafiyeye muhtaç olduğuna, okuyanı inandırarak.

Kafiyeleri, nesirde secî tatsızlığıyla mütenazır [bakışır] olmaktan kurtarmanın hurda hilelerini biliyordu.

Şiirleri sessiz okunamaz; halbuki o, şiirlerini susarak gözleriyle, kalemiyle yazıyordu, bazı şairler gibi yüksek sesle okuyarak değil. Öyleyken nazmının karşısında sesiniz çıkmak ihtiyacını duyar. İstiklal Marşını, Çanakkale şiirini, Balkan Harbi'ndeki şiirleri gözle okuyamazsınız.

Âkif her şeyden evvel büyük nâzımdı; bu, onda hem bir mizaç hem bir azimdi. Ve bu azim onda bir kibir, bir izzet-i nefsti, ifadeyi ilk şekliyle kabul etmiyordu. Şiir yazması bir işkenceydi. Aruz, üstüne üç tel gerilmiş bir tahtaydı; Âkif bu tellerde uyuyan ihtizazları [titreşimleri] bir rüyayı yakalayamayacağına korkan sinirli ellerle saatlerce, aylarca, hatta senelerce arıyordu. Ve nazmı, yalnız onun şahsına mahsus bir musiki aletiydi; bunu, yalnız o, bütün vücudunu parmaklarına toplayan ellerle çaldı.

Onu hem çok büyük nâzım yapan, hem çok büyük şair yapmayan şey, sanatın büyük rüyasını gözleri açık olarak görmek istemesidir. O büyük rüya ki bazen uykunun gafletine, bazen maraziliğin hummasına muhtaçtır; Âkif bunu istemiyordu. Sanatta izah edemeyeceği güzelliğe kendini kaptırmadı ve onun için yazısı çok mekanizmadır.

Nazmında vezninin ve kafiyenin rolü büyüktür. Fakat o, şiirini veznin ve kafiyenin tesadüflerinden çıkan muvaffakiyetlerle yazmıyordu, karar verdiği şiiri mevzusundan sapmayarak yazıyordu.

(…)

Mithat Cemal Kuntay, *Mehmet Âkif Ersoy*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2018.

2. Yönerge ***Aşağıda verilen biyografi metinlerini okuyunuz. Bu metinlerden de hareketle 1. soruyu cevaplayınız.***

Vaktiyle bir ressamın bir tablosunu görmüştüm. Sapsarı bir çölde, bir ehramın dibinde sinek gibi bir insan. Ve ötede, sırlarını ancak bir Oidipus'un çözebileceği heybetli bir heykel: Sfenks… Pençelerini uzatmış düşünüyor. Süleyman Nazif de biraz o Sfenks'e benzer. Onun da maceraya dalan gözlerinde sonsuz düşünceler vardır. Yalnız şu farkla: Sfenks susar, Nazif konuşur. Hem de nasıl? Jestleri ve kelimeleri sihirli ay ışığında sanki birer birer canlanarak. İşte böyle bir adamın, böyle bir dev yaratığın karşısındayım. Bunun için, bu dehşetli kalem kahramanının hatıralarını bir dereceye kadar ancak birkaç yazı ile belirtebilirim. Bu portreye başka türlü yaklaşılamaz.

Süleyman Nazif'in gözlerimin önünde son kalan hayali, başındaki siyah bir melon şapka ile görünüşüdür. Toparlak siyah sakalı, hatta ağzının ortasında öne doğru fırlayarak sanki bir hücum işareti veren iki dişi bile bu portreyi sonradan tamamlar. Fakat birden gözlerini hatırlarım. Ateş gibi parlayan bu gözler, artık bu heybetli ve biraz da dehşet verici çehreye keskin bir zekânın ışığını öylesine salar ki o andan sonra Nazif için çirkin adam diyemezsiniz.

Halit Fahri Ozansoy, *Edebiyatçılar Geçiyor*

Özdemir Asaf'ın koca koca defterleri vardı, içi şiir dolu. Evindeki odası yerden tavana kadar kitap, dergi, binbir kâğıt parçası içindeydi. Çekmecelerinde ise şiir defterleri… Hepsi de bitmemiş parçalar, belki de hâlâ bitmemiştir… Oturur, içlerinden birkaçını seçerdim. Gerçekten de Özdemir'in en çok beğenilen şiirleri o seçtiklerim arasından çıktı: "Geceler", "Bizim Şarkılar", "Anadolu Havaları"… Özdemir, zekâsı, esprileri, gençliği, heyecanı, çocuksu haliyle, genç kuşak sanatçıları arasında sevilen, aranan bir arkadaş oldu. Kendine has bir kişiliği vardı. 1943'ten 1948'e kadar genç kuşağın sık sık adı geçen şairleri arasında anıldı. Varlık, Servetifünun, Yenilik, Amaç, Yirminci Asır, Büyük Doğu dergilerinde Özdemir Asaf'ın güzel mısralarını okuyanlar bu genç şaire ilgi gösterdiler. Ne yazık ki Özdemir sonradan işi gevşetti. Kaç yıldır şiir yayınlamaz oldu.

Oktay Akbal, *Şair Dostlarım*

1. *Mehmet Âkif Ersoy* adlı metnin yazarı Mithat Cemal Kuntay, Halit Fahri Ozansoy ve Oktay Akbal ile aynı dönemde yaşamıştır. Buna göre,

a) Aynı dönemde yaşamış bu üç sanatçının üslupları ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

b) Verilen üç metinden hangisini daha çok beğendiniz? Niçin?

2. Özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde biyografi türünde bir gelişme yaşanması tür ile ilgili size neler düşündürmektedir?

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

Etkinlik İsmi	NİCE YAŞAMLARIN PEŞİNDE	25 dk.
Amacı	Biyografi türünde eserler vermiş yerli ve yabancı sanatçılar ile türün önemli eserleri hakkında edinilen bilgiler üzerinden yorum yapabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

KENDİ HAYATININ ŞİİRİNİ YAZANLAR

STENDHAL
(…)
PORTRESİ
(…)

Ne acınacak şey, o kendisindeki bu sağlamlığın, bu kabalığın, bu kanlı canlı, güçlü kuvvetli görünümün bir aldatmacadan ve sahte bir görünüşten başka bir şey olmadığını biliyor. Bu iri kıyım bedenin içerisinde, son derece keskin, nerdeyse hastalıklı denilebilecek kadar duyarlı bir sinir demeti ürperiyor ve titreşiyor, bütün doktorlar onu "duyarlık bakımından bir hilkat garibesi" olarak görüyorlar ve şaşırıyorlar. Ve -kader işte!- bunca yığın ve şişmanlığın altına hapsedilmiş bir kelebeğin ruhunu taşıyor sanki! Herhalde kötü bir peri, daha o beşikteyken ruhunu değiştirmiş olmalı; çünkü marazî bir aşırı duyarlıkla donatılmış olan bu ruh, kendisini saran şu kalın bedenin içerisinde, en ufak bir heyecan söz konusu olduğu zaman bile nasıl da titriyor, nasıl da ürperiyor! Stendhal'ın oturduğu odanın bitişiğinde bir pencere mi açıldı, boydan boya ince damarlarla kaplı derisi nasıl bir şiddetle ürperiyor; bir kapı birdenbire "çat" diye mi kapandı, bütün sinirleri parçalanıyormuşçasına yerinden sıçrıyor; kötü bir koku onu bayıltabilir. (…) Anlaşılmaz bir karışım! Bu derece keskin ve çarçabuk etki altında kalan bir duyarlık için bunca ete, bunca yağa, bunca şişmanlığa ne gerek vardı? Bu kadar kalın, bu kadar hantal, çekicilikten bu derece yoksun olan bir beden bu kadar narin, karmaşık ve çarçabuk uyarılabilen bir ruhla niçin birleşti?

(…)

Bununla birlikte bir tek çare var: Zeki olmak, esnek ve çekici bir zekâya sahip olmak, ilgi uyandırmak, dikkati yüzden içeriye doğru çekmek, güzel konuşarak ve çevresinde şaşkınlık yaratarak gözleri kamaştırmak ve baştan çıkarmak. "Yetenekli kişiler güzellikten yoksun oluşlarını avutacak bir şey bulabilirler."

(…)

Stendhal, başına modaya uygun bir şapka geçiriyor, sarı eldivenlerini alıyor ve aynaya bakarak alaycı ve soğuk bir biçimde gülümsemeye çalışıyor. Evet, bu akşam Bayan T…'nin yanına böyle alaycı, küstah, uçarı ve aynı zamanda soğuk bir yüz ifadesi takınarak çıkacak: Önemli olan şey, kendini ilginç göstermek, çarpıcı bir etkide bulunmak, göz kamaştırmak, şu korkunç yüzü güzel konuşmanın maskesi altına gizlemek. Gereken şey, şaşırtmak, ilk bakışta dikkati kendi üzerine çekmek, içindeki sıkıntıyı ve umutsuzluğu, gürültülü-patırtılı birtakım palavralarla örtbas etmek. Daha merdivenleri çıkarken heyecan yaratacak bir giriş hayal etmişti: Hizmetçinin, kendisini César Bombet adlı bir tüccar olarak bildirmesini sağlayacak; ve salona girince de geveze ve gürültücü bir yün tüccarı rolünü oynayacak, kimseye söz hakkı tanımayacak, bütün bunları eğlenceli bulan topluluğun merakını tamamiyle kendi üzerine çekinceye kadar hayalî işleri üzerinde parlak ve küstah bir şekilde uzun uzun konuşmaya devam edecek.

(…)

Stefan Zweig, *Kendi Hayatının Şiirini Yazanlar*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1993.

1. Stefan Zweig, yetkin bir kalem ve bir hikâye ustasıdır. Okuduğunuz biyografik metinde hikâyede karşılaşabileceğiniz unsurlar gördünüz mü? Açıklayınız.

2. Stefan Zweig İngiliz edebiyatından Dickens; Rus edebiyatından Balzac, Tolstoy, Dostoyevski; Fransız edebiyatından Montaigne hakkında biyografiler yazmış bir sanatçıdır. Özellikle *Montaigne* biyografisi dünya biyografi edebiyatında çok özel ve önemli bir yere sahiptir. Zweig, Türk edebiyatından bir sanatçının biyografisini yazacak olsaydı bunun kim olmasını isterdiniz? Niçin?

3. Yabancı dillerden çevrilen biyografilerde çeviriyi yapan kişinin üslubunun metnin anlatımında bir roman, şiir, tiyatro ya da hikâye çevirisinde olduğu gibi etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

4. Modern anlamda, kaynaklara ve belgelere dayalı biyografi yazımı, Türk edebiyatındaki gibi Batılı edebiyatlarda da geç olmuştur. Biyografi türünün özelliklerini göz önünde bulunduracak olursanız sizce bunun nedeni ne olabilir?

2. Yönerge ***Aşağıdaki açıklamaları okuyunuz. Bu açıklamalardan da yararlanarak 5. soruyu cevaplayınız.***

Alanlarında tanınmış kişilerin yaşamlarını anlatan eserlere biyografi denir. Mehmet Kaplan'ın *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser* adlı çalışması, kişinin biyografisinin yazılmasına yönelik özellikleri bilimsel ciddiyete bağlı bir üslupla dile getiren bilimsel biyografiye örnektir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Yahya Kemal* adlı eserindeki gibi genellikle söz konusu kişiye duyulan bağlılık nedeniyle kaleme alınan ve sanatkârane üslubuyla dikkat çeken edebî biyografiler de vardır. Oğuz Atay'ın bilim insanı Mustafa İnan'ın yaşamını anlattığı *Bir Bilim Adamının Romanı* adlı eseri, biyografik bilgileri kurmacaya dönüştürerek roman tarzında anlatması yönüyle edebî biyografinin farklı bir biçimi olarak görülebilir.

5. Yaşamınız kitap hâline getirilecek olsaydı yaşamınızın yukarıda anlatılanların hangisine benzer biçimde ifade edilmesini isterdiniz? Niçin?

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

Etkinlik İsmi	YAŞAR KEMAL'LE DİL BİLGİSİ ÇALIŞMASI	25 dk.
Amacı	Metindeki çekimli fiillerin dayanak noktalarını ortaya koyarak belirleyebilmek. Metindeki fiillerin çatısının metnin anlatımına yaptığı katkıyı ifade edebilmek. Metindeki noktalama işaretlerinin kullanım amaçlarını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

YAŞAR KEMAL

Adana'nın Osmaniye (şimdi il) ilçesine bağlı Hemite (Göğçeli) köyünde doğmuş olan Yaşar Kemal (Göğçeli), dört yaşında iken babasını kaybetmiş, zor yıllar içinde büyümüştür. Burhanlı ve Kadirli'de ilkokul öğreniminden sonra ortaokul son sınıftan ayrılmıştır.

Böylece hayata atılan Yaşar Kemal, pamuk ırgatlığı, ırgat kâtipliği, çeltik ve bostan bekçiliği, ırgat kâhyalığı, öğretmen vekilliği, Kadirli'de arzuhalcilik, İstanbul'da Havagazı Şirketi memurluğu, gazete muhabirliği, röportaj yazıcılığı, senaryo yazarlığı gibi sayısız işler yapmıştır. Zamanla, yalnız romanları ile uğraşan ve kalemiyle yaşıyan bir yazar olmuştur.

Türler

Yaşar Kemal, folklor derleyicilik, fıkra, röportaj, hikâye ve roman türlerinde eserler vermiştir. Yayımlanmış ilk eseri halk ağzından devşirilmiş Ağıtlar (1943)'dır. Sonradan Üç Anadolu Efsanesi (1976)'ni yazmıştır. Fıkra ve denemelerini Taş Çatlasa (1961)'da toplamıştır.

Röportajları

Yanan Ormanlarda Elli Gün (1955), Çukurova Yana Yana (1955), Peribacaları (1957) adlarıyla basılmıştır. Sonra bu röportajların hepsini, Bu Diyar Baştan Başa (1971)'da toplamıştır. 1971'den sonraki röportajlarının kitabı Bir Bulut Kaynıyor (1974) adını taşıyor.

Yaşar Kemal, 1955'te kendisine Gazeteciler Cemiyeti'nin "Röportaj armağanı"nı kazandırmış olan bu alanda başarılıdır. Roman ve hikâyelerinde bile röportaj havası sezilen yazıcı, bu üç yazı türü arasında ilintiler kurmaktadır. Röportajlarını nasıl yazdığını anlatan şu satırlar, roman-hikâye çalışmalarını da özetliyor denilebilir.

"Röportajlarımı, uzun araştırmalardan sonra yaparım… Bölgenin her şeyiyle: Ağacı, kuşu, folkloru, dedikodusu, geçimi, ölümü kalımı ile yakından ilgilenirim. Şivelerini konuşmağa, onlar gibi olmağa çalışırım…"

Hikâyeleri

Sarı Sıcak (1952)'da toplanmıştır. Sonradan Bütün Hikâyeler (1967)'de eski yeni hepsini bir araya getirmiştir.

Romanları

Teneke (1955), İnce Memed (1955-İkinci cildi 1969-üçüncü cildi 1984), Orta Direk (1960), Yer Demir Gök Bakır (1963), Ölmez Otu (1969), Ağrıdağı Efsanesi (1970), Binboğalar Efsanesi (1971), Çakırcalı Efe (1972), Demirciler Çarşısı Cinayeti (1974), Yusufçuk Yusuf (1975), Yılanı Öldürseler (1976)

(…)

Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı V*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.

1. Yaşar Kemal, 1955'te kendisine Gazeteciler Cemiyeti'nin "Röportaj armağanı"nı kazandırmış olan bu alanda başarılıdır. Roman ve hikâyelerinde bile röportaj havası sezilen yazıcı, bu üç yazı türü arasında ilintiler kurmaktadır. Röportajlarını nasıl yazdığını anlatan şu satırlar, roman ve hikâye çalışmalarını da özetliyor denilebilir.

Metinden alınan bu cümlelerdeki çekimli fiilleri, nasıl tespit ettiğinizi de belirterek aşağıya yazınız.

2. • Sonradan Üç Anadolu Efsanesi'ni (1976) yazmıştır.
• Fıkra ve denemelerini Taş Çatlasa'da (1961) toplamıştır.
• Sonradan Bütün Hikâyeler'de (1967) eski yeni hepsini bir araya getirmiştir.

a) Metinden alınan yukarıdaki cümlelerin yüklemlerini edilgen çatılı olacak biçimde yeniden yazınız.

b) Edilgen çatılı cümlelerin yoğunlukta olduğu bir metnin anlatımıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

3. Aşağıdaki boş şemaların içine belirtilen noktalama işaretlerinin kullanım amaçlarını yazınız.

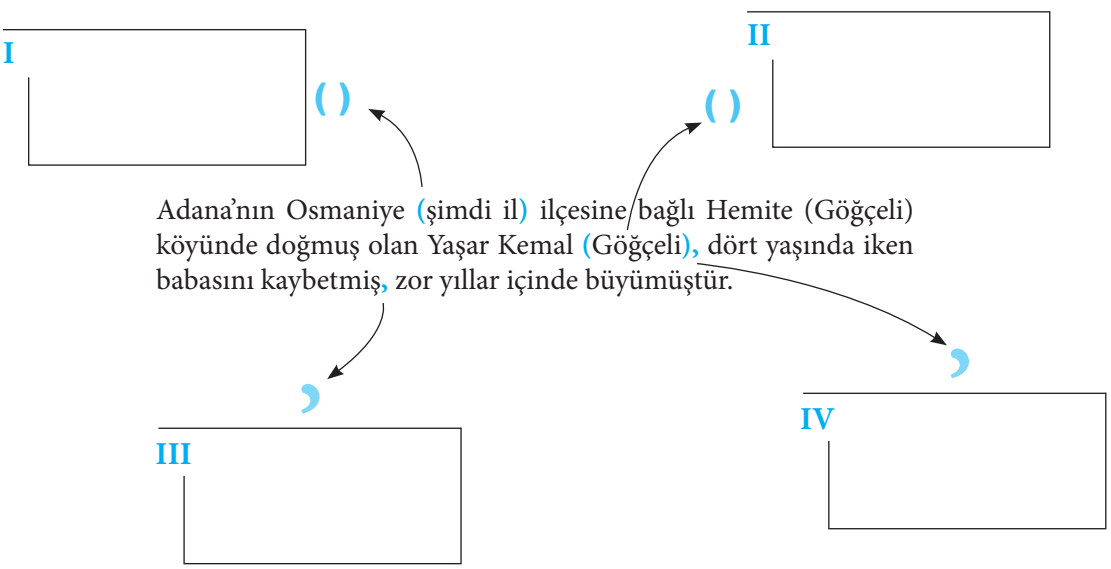
I
( )
II
( )
Adana'nın Osmaniye (şimdi il) ilçesine bağlı Hemite (Göğçeli) köyünde doğmuş olan Yaşar Kemal (Göğçeli), dört yaşında iken babasını kaybetmiş, zor yıllar içinde büyümüştür.
III
IV

Hazırlayan: *Gurbet FİLAZİ*

Etkinlik İsmi	FİİLDE YAPI, YAZIM VE NOKTALAMA ÇALIŞMASI	25 dk.
Amacı	Metinden hareketle farklı yapıda fiil örnekleri yazabilmek. Metinden hareketle yazım ve noktalama uygulaması yapabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

AHMET HÂŞİM

(1887, Bağdad - 4 Haziran 1933, İstanbul)

(…)

Galatasaray'daki talebeliğinin son yıllarında Ahmet Haşim, Fransız şiirini, özellikle Fransız ve Belçikalı sembolistleri, bu yolla da batı edebiyatının ve sanatının estetik ve poetik esaslarını yakından tanımağa çalışmıştır. Halit Ziya Uşaklıgil, "Kırk Yıl" adlı hatıralarında, Haşim'in, kendi nesli içinde batı şiirini en iyi araştıran, bilen ve okuyan bir sanatkâr olduğunu, Verhaeren, Rodenbach, Samain, Viele-Griffin gibi sembolist şairleri onun yol göstericiliği sayesinde tanımış olduklarını anlatır.

Ahmet Haşim'in şiirde kendi şahsiyetini göstermeğe başlaması, Şiir-i Kamer adını verdiği bir seri manzumeyle olur. Önce 1908-1909 yıllarında Resimli Kitap dergisinde, "Dicle'nin ve Annemin Hatıraları" umumi başlığı altında çıkan sekiz şiirin adları şöyledir: Rûhum / Çıktığın Geceler / O / Sensiz / Hazân / Hasta İken / Çöller / Nehir Üzerinde.

(…)

Haşim'in çocukluğundan getirdiği ve daha sonra sembolizmde de bularak benimsediği motiflerden biri de akşamdır. Bütün çöl ülkelerinde olduğu gibi Bağdad'da da hayat akşamla başlar, bütün gece gün ağarana kadar devam eder, şafakla sona erer. Bu sebeple Arap edebiyatında geceye medhiyeler yazılır. "Yâ leyl!" diye başlayıp bitip tükenmeyen şarkılar gece içindir. Çocukluğu Bağdad'da geçen Haşim için de akşam ve gece aynı değerdedir. Yine Şiir-i Kamer'lerde hasta annesiyle güneş battıktan sonra Dicle kıyılarındaki gezintileri dile getirilmiştir. Tıpkı kadın motifinde olduğu gibi, bir çocukluk hatırası olan akşam, Haşim'in daha sonraki şiirlerinde sembolizmin (bilhassa Belçikalı şair Emile Verhaeren'in şiir dünyasının) bir unsuru olarak görünür.

Nihâyet, yine şahsiyetinin bir parçası olarak Haşim'in sosyal tarafının bulunmayışını, içe kapanık bir tip oluşunu, bir yabancılık kompleksine zaman zaman kapılışını (…), kendisini çirkin bulmasını (Başım şiiri) da şiirini izah edebilecek hususiyetler olarak zikretmek gerekir.

Haşim'de, Türk şiir geleneğinden gelen tesir için, hiç şüphesiz, Sultânî öğrenciliği sırasında altın devrini yaşayan Servet-i Fünûn şiirini başta zikretmek gerekir. İlk şiirlerinde bu tesirin bulunduğunu söylemiştik. Yine takdir ettiği Abdülhak Hamid'in Makber'inde izleri sezilen Şeyh Gâlib'i de Haşim'in şiir kültürü içinde saymak gerekir. Sebk-i Hindî üslûbunun bu büyük ustasının divan şiirimize getirdiği derin hayâl gücü Ahmet Haşim'i tesiri altına almış olmalıdır. Feyzullah Sacit Ülkü, 1941'de Ülkü mecmuasına yazdığı bir makalede, Haşim'in, Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk'ından, mum alevinde yanan pervâneler, alevden kadehler, ateşten gül bahçesi, erguvan ırmaklar gibi bir takım motifleri veya benzerlerini kullanmış olduğuna işaret etmektedir.

(…)

Büyük Türk Klâsikleri C 12, Ötüken-Söğüt Yayıncılık, İstanbul, 1992.

1. Okuduğunuz metinden alınan "Bütün çöl ülkelerinde olduğu gibi Bağdad'da da hayat akşamla başlar, bütün gece gün ağarana kadar devam eder, şafakla sona erer." ve "Yine takdir ettiği Abdülhak Hamid'in Makber'inde izleri sezilen Şeyh Gâlib'i de Haşim'in şiir kültürü içinde saymak gerekir." cümlelerinde

başlar ⟶ Türemiş fiil
devam eder, sona erer ⟶ Birleşik fiil
gerekir ⟶ Basit fiildir.

Siz de aşağıdaki boşluklara yüklemleri basit, türemiş ve birleşik fiil olan üç ayrı cümle yazınız.

- _____
- _____
- _____

2. Metinde geçen "Önce 1908-1909 yıllarında Resimli Kitap dergisinde, "Dicle'nin ve Annemin Hatıraları" umumi başlığı altında çıkan sekiz şiirin adları şöyledir." cümlesinde kısa çizgi (-), arasında, ve, ile, ila, …-den …-e anlamlarını vermek için sayılar arasında kullanılmıştır. Siz de kısa çizginin aşağıdaki tabloda yer alan kullanım amaçlarını örnekleyen birer cümle yazınız.

Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.	
Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.	
Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.	
Heceleri göstermek için kullanılır.	

3. Okuduğunuz metinde bazı kelimeler (tanımağa, göstermeğe, Bağdad, Gâlib, batı, bir takım vb.) günümüz imlasından farklı yazılmıştır. Sizce bu farklılıkların nedenleri neler olabilir? Dilin özelliklerini de göz önünde bulundurarak cevaplayınız.

Hazırlayan: *Dr. Döndü KARACA*

7.ÜNİTE > Biyografi-Otobiyografi | Kazanım: A.4. 15. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	FİİLLER, YAZIM VE NOKTALAMA	25 dk.
Amacı	Fiilin yapısını, kip ve kişisini tespit edebilmek. Kullanılan kipin ve ek fiilin taşıdığı anlamı kavrayabilmek. Noktalama işaretlerinin kullanılma amaçlarını tespit edebilmek. Yazımda uygulanan kuralların gerekçesini ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıda verilen metni okuyunuz. Soruları metni göz önünde bulundurarak cevaplayınız.***
(Alıntı metnin aslına sadık kalınmıştır.)

EN RENKLİ GEZİSİ

(…)

Anadolu'da Ilgaz dağı, biraz hayal, biraz şarkı, biraz efsane ve biraz da gurbettir. Ama bozkırdan Ilgaz ormanlarına gömülünce, yolcu ilk defa bir başka toprak üstünde olduğunu anlar. Gerçi bozkıra alışanlar için Karadeniz'in bu bulutlu ormanlarında, pek çabuk bozkırın hasreti başlar. Ama bozkırdan ilk ormanlara giriş daima ruhu kendinden geçirir.

Gazi'nin kafilesi Kastamonu yolunda evvela, Ilgaz doruğuna yakın bir dağ karakolunda karşılanır. Kastamonu yolculuğu yapan herkes orada dinlenmiştir. Kastamonu-İnebolu yolu nasıl biraz da Ecevit hanları demekse, Çankaya-Kastamonu yolculuğu da, biraz Ilgaz karakol durağı demektir. Gazi'ye öğle yemeği orada ikram edilir. Kastamonu'dan öteberi yiyecekler getirilmiştir. Ilgaz'daki karakol durağında yenen yemeğin bir özelliği de vardır. Burada ne kadar yemek yenilse, oradaki pınardan su içen yolcu, biraz zaman geçince mutlaka acıkacaktır.

Kastamonu'dan 20 kadar otomobil, Çankırı-Kastamonu sınırında Gazi'yi karşılamıştı. Kastamonu'ya 25 kilometredeki Beş Değirmenlerde 1000 kadar atlı, yaya yoluna dizilirler. Paşa gene başı açık, Panama şapkası elinde, hepsini selamlar. Nihayet Kastamonu'ya yaklaşılır. Daha iki kilometreden şehrin ve kazaların binlerce halkı iki geçeli sıralanmıştır:

"–Yaşasın Gazi'miz, yaşasın kurtarıcımız."
haykırışları gökleri doldurur. O güne kadar ihmalden, hastalıktan, eşkıyalıktan ve gurbet dertlerinden başka bir şey bilmeyen sapa, terk olunmuş, fakat terbiyesi, gelenekleri ile değerli bir halk toplumu olan Kastamonulular, ilk defa devletle karşılaşmış gibidirler. Ve bu yeni devleti, sırtında gri keten elbisesi, elinde beyaz Panama şapkası ile, henüz kırk beş yaşına varmamış, ama ardında nice mihnetler, nice meydan muharebeleri ile beraber nice zaferler sürükleyen genç, sarışın, güleryüzlü bir nazik insan temsil eder. O gece Kastamonu, bayramlar, şenlikler, fener alayları, oyunlar, esenliklerle sabaha kadar inler.

Gazi ile arkadaşları, bir Kastamonu konağına misafir edilmişlerdir. Yemek orada yenilir. Bir aralık Gazi balkondan halk oyunlarını, alayları seyreder. Başı daima açıktır. Halk da başlarını açar. Sanki ondan dağılan; söz, işaret istemeyen bir iradeye sessizce teslim olmuşlar gibidirler. Belli ki bu insan, ne derse o olacaktır.

(…)

(Düzenlenmiştir.)

Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam Cilt III*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2005.

1. Okuduğunuz metindeki cümlelerin yüklemleri "-miş'li geçmiş zaman" ile çekimlenirse biyografik metnin anlatımında nasıl bir değişiklik olur? Açıklayınız.

2. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerin yüklemlerine ait özellikleri tabloya yazınız.

Metinden Alınan Cümleler	Fiil Yapısı	Fiil Kipi	Fiil Kişisi	Fiil Çatısı
Fakat hemen yola çıkılır.				
Paşa gene başı açık, Panama şapkası elinde, hepsini selamlar.				

3. Okuduğunuz metinden alınan "Kastamonu'dan öteberi yiyecekler getirilmiştir.", "Belli ki bu insan, ne derse o olacaktır." cümlelerinde olduğu gibi "-dir" eki -miş'li geçmiş, gelecek zaman, gereklilik kiplerinin her kişisine gelerek onlara kesinlik anlamı katabilir.

   Siz de "-dir" ekinin cümleye kesinlik anlamı verdiği iki cümle kurunuz.

-
-

4. Okuduğunuz metinden alınan "Bir aralık Gazi balkondan halk oyunlarını, alayları seyreder." cümlesinde virgül, görevdeş kelimeleri ayırmak amacıyla kullanılmıştır. Siz de virgülün bu kullanımına uygun iki cümle kurunuz.

-
-

5. Okuduğunuz metinde "Gazi" kelimesinin büyük harfle yazılmasının gerekçesini belirterek aynı kelimeyi küçük harfle yazacak biçimde bir cümle kurunuz.

Hazırlayan: *Sabiha ÇUHADAR*

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | *Kazanım A.4.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | *Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*

Etkinlik İsmi	**ANLAM ZENGİNLİĞİ**	25 dk.
Amacı	Metindeki kelimelerin anlam özelliklerini metinden hareketle kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Ankara, 27 Ocak 1944

Kardeşim Kaplan,

Bir yığın can sıkıntısı, üzüntü ve yorucu iş arasında mektubuna cevap veremedim. O bir tarafa, o güzel makalene de vaktinde teşekkür etmek lazımdı. Fakat daha iyisi tebrik etmeliyim. Çünkü hakikaten güzel makaleydi. Artık birinci sınıf bir muharrir olduğuna hiç şüphe etmiyorum. Sana çok bağlı olduğum için bundan mesudum. Orhan Seyfi biraderimiz, daha doğrusu Yusuf Ziya Bey'in biraderi, Raks manzumesi için yaptığı latif tenkitten sonra, bu sefer de senin yazdığına cevap vermiş. Ben okumadım. Yine kafiyelere çatıyormuş. Tabii görüşlerimiz ayrı. Münakaşaya değmez. Hakikat şu ki ben kafiyeye bağlıyım. Yani bir ses müşabehetini mısraının sonunda lüzumlu görüyorum. Ayrıca kafiyenin ve şekli kafiyenin şiirde yeri olduğuna inanırım. Tedaviyi açar. Fakat çok defa bir aksan müşabehetini, kafiye benzerini tercih ederim. Benim şekil dediğim şey, ne vezinden ne kafiyeden gelir. O cümlenin, hayal ve tasavvurun, hülasa kendisini tamamlamış yahut tamamlamamış idee poetiçue (ide poetik)in kendisidir. "Mest kendi güler altındaki rahş oynardı." mısraı tek başına kafiyesiz de güzeldir. Ben kafiyesi zayıf yüzlerce mısra tanırım ki güzeldir. Fakat onların anladıkları kafiye bende yoktur. Merhum Cenab'ın dediği gibi, baston sapı gibi mısradan ayrı kafiye. Hülasa kendi zaviyelerine göre haklıdırlar. Fakat ben onların haklarından bir şey anlamadım. Ne ise… Kitabın müsveddelerini göndereyim. Mahur Beste adlı bir yolculuğa çıktık. Canım neler, ne tembellikler istiyor, ben neler yapıyorum. Çok yorgunum. Başımda bir de Erzurum yazısı var. Behice'ye çok selam ve dostluklar. Senin de gözlerinden öperim kardeşim.

(Alınmıştır.)
Tanpınar, A. H. (1997). *Güzel Yazılar, Mektuplar*. Ankara: Kolektif TDK.

1. Metinde geçen tablodaki kelimelerin, zihninizde çağrıştırdığı anlamları karşılarına yazınız.

KELİMELER	ÇAĞRIŞTIRDIĞI ANLAMLAR
latif	
tasavvur	
raks	
aksan	
müsvedde	

2. Aşağıdaki tabloda kelimelerin yanlarına verilen eş anlamlılarını cümle içinde kullanarak tabloya yazınız.

KELİMELER	EŞ ANLAMLILARI	CÜMLELER
muharrir	yazar	
mesut	mutlu	
hakikat	gerçek	
tenkit	eleştiri	
münakaşa	tartışma	

3. Altı çizili kelimeleri farklı anlamlarda cümle içinde kullanınız.

Bir yığın can sıkıntısı, üzüntü ve yorucu iş arasında mektubuna cevap veremedim.

Ben kafiyesi zayıf yüzlerce mısra tanırım ki güzeldir.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	SÖZCÜK-BAĞLAM İLİŞKİSİ	25 dk.
Amacı	Kelime hazinesini genişleterek kelimeleri farklı bağlamlarda kullanabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

02.08.1949

Kemal, Kardeşim,

Ellerin dert görmesin, yazdığın romanların yalnız isimlerini okumak bile yüreğime ferahlık verdi. Mademki tetkikten geçmişler, 349 neşirlerinde mahzur görülmemiş, bütün temennim hiç olmazsa bir tanesinin bir gazetede yayımlanması ve bu suretle hem bizim güzelim Türkçemizle yeryüzünün en namuslu halklarından biri olan Türk halkına dair ne mükemmel romanlar yazılabileceğinin anlaşılması, genç romancılara bir ders kitabı vazifesi görmesi, hem de sana bir miktar dünyalık sağlamasıdır. Sende birer kopyaları elbette vardır, bana da birer kopyalarını gönderirsen pek bahtiyar olurum. Güzel şey okumaya pek hasret kaldım. Bana gelince, bir hayli zamandır işi ressamlığa döktüm, beş seneden beri elime fırça aldığım yoktu, birdenbire ayranım kabardı ve şimdi elimden fırça düşmüyor, hele tabiat resimlerine, nakış elemanına pek merak sardım. Senin anlayacağın, boyuna resim yapıyorum, yağlı boya, sulu boya, çini mürekkebi, kurşunkalem, tuval üstüne, kontrplak üstüne, kaat üstüne. Yani, yaşlanmakla filan durulmayan huyum, yani bir şeye kendimi verince balıklama dalıvermem, bu sefer resimde kendini gösterdi, resim yapamadığım zaman adeta hastalanıyorum. Sıhhatime gelince, göğüs sancıları, siyatik berdevam, fakat öyle müzminleştiler, elim ayağım gibi o kadar benden oldular ki onlara sancı demeye bile dilim varmıyor. Hem şu son yıllarda hastalığımdan o kadar çok şikâyet ettim ki, artık lafını etmeye utanıyorum. Dante'nin Cehennem'ini Fransızcasından, bir de, hayır iki kere de, Türkçe tercümesinden okudum, tercüme, hem Fransızcası, hem Türkçesi iyi değildi, mamafi ben şahsen, yine de beğendim. Sevdim demiyorum, beğendim diyorum. İşte böyle. Seni hasretle, bilemediğin gibi hasretle kucaklarım, canım kardeşim.

(Alınmıştır.)
Ran, N. H. (1993). *Kemal Tahir'e Mapusaneden Mektuplar*. İstanbul: Adam.

1. Tablodaki kelimelerin zihninizde çağrıştırdığı anlamları karşılarına yazınız.

KELİMELER	ÇAĞRIŞTIRDIĞI ANLAMLAR
tetkik	
neşir	
kontrplak	
tuval	
siyatik	
berdevam	
müzmin	
mamafih	

2. Verilen cümlelerde geçen deyimlerin yerine başka deyimler kullanarak cümleleri yeniden oluşturunuz.

Güzel şey okumaya pek hasret kaldım.

Bana gelince, bir hayli zamandır işi ressamlığa döktüm, beş seneden beri elime fırça aldığım yoktu, birdenbire ayranım kabardı ve şimdi elimden fırça düşmüyor.

3. Şiirde önerilen yaşam ile Nazım Hikmet'in içinde bulunduğu durum benzerlik göstermektedir. Bu durumda metinde ve şiirde altı çizilen kelime grupları aynı bağlamda kullanılabilir mi? Düşüncelerinizi yazınız.

Kucakladın mı sımsıkı kucaklayacaksın arkadaşını
Kavgaya tüm kaslarınla, gövdenle, tutkunla gireceksin
Ve uzandın mı bir kez sımsıcak kumlara
Bir kum tanesi gibi, bir yaprak gibi, bir taş gibi dinleneceksin
İnsan bütün güzel müzikleri dinlemeli alabildiğine
Hem de tüm benliği seslerle, ezgilerle dolarcasına
İnsan balıklama dalmalı içine hayatın
Bir kayadan zümrüt bir denize dalarcasına

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta *Kazanım A.4.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönemle ilişkisini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	MEKTUP TÜRÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİNİ FARK EDİYORUZ	25 dk.
Amacı	Metnin tarihsel gelişimini ve dönemle ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

1. Yönerge ***Aşağıdaki görselleri inceleyerek soruyu cevaplayınız.***

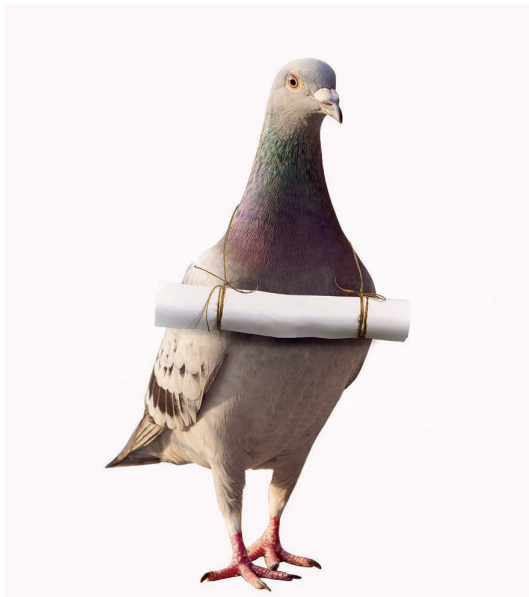

1. İletişim hâlindeki insan sürekli değişip gelişmiş, bu gelişme doğrultusunda yeni iletişim yolları bulmuştur. Görsellerden de yararlanarak mektubun gelişim öyküsünü yazınız.

2. Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Kanuni Sultan Süleyman'ın Bağdat Seferi sırasında Fûzûlî, padişahı olabildiğince övdüğü kasideyi padişaha sunar. Bu övgüler karşısında çok memnun olan Kanuni, Fûzûlî'ye maaş bağlanmasını emreder ve bunu berat niteliğindeki bir fermanla şaire verir. Padişah İstanbul'a döndüğünde Fûzûlî, maaşını bağlatabilmek için elindeki berat ile birlikte devrin kamu kurumuna gider. Ancak işini yaptırabilmek adına ne söylese memurlar yapmamak için kurnazca cevaplar bulur ve nihayetinde niyetlerinin rüşvet olduğunu tavırlarıyla anlatırlar. Fûzûlî de aşağıda bir bölümü yer alan manzum mektubu ile şikâyetini anlatır. Bu eser, hiciv türünün de en güzel örneğini oluşturur.

ŞİKÂYETNÂME

Selam verdüm, rüşvet degüldür deyü almadılar,
Hüküm gösterdüm, faidesüzdür deyü mültefit olmadılar.

Egerçi görünürde itaat eder gibi davrandılar,
Amma hâl diliyle bütün suâlüme cevap verdiler.

Dedüm: "Ey arkadaşlar bu ne hatalı iş ve bu ne çin-i ebrudur?"
Dediler: "Bizim devamlı âdetümüz budur."

Dedüm: "Benim riâyetimi gerekli görmüşler
Ve bana tekâüd berâtı vermişler

Ki evkaftan her zaman nasipleneyim
Ve pâdişâha gönül rahatlığıyla dua kılam." (...)

2. Verilen bilgi ve eserden alınan bölüme baktığınızda 16. yüzyılda yazılan bu mektup, dönemin siyasi ve edebî yapısıyla ilgili size neler düşündürmektedir?

3. "Selam verdüm, rüşvet degüldür deyü almadılar, hüküm gösterdüm, faidesüzdür deyü mültefit olmadılar." ifadesini başlık ile ilişkilendiriniz.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

Etkinlik İsmi	MEKTUBUN DÖNEMLE İLİŞKİSİ	20 dk.
Amacı	Mektubun tarihî gelişimini ve dönemle ilişkisini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

11 Şubat 1861

Efendim, Benim Canımdan Aziz Olan Valideciğim,

Geçenki aldığım mektubunuzda bir yıldan beri hasta olduğunuzu bildirmiş idiniz. Lâkin bundan anladığıma göre, canınızla uğraşır mertebeye gelmişsiniz. Öyle ise efendim, niçin bu zamana kadar bildirmediniz? Eğer bildirmiş olsaydınız tahsilin arkasını alıp şimdiye dek Âsitane'ye (İstanbul) gelirdim; çünkü bundan mukaddem (önce) daha kolaylıklar varidi. Her ne ise şu günlerde işimi bitirmek üzereyimdir.

Eğer hastalığınız pek ağırlaşıyor ise tez bana yazın. Tâ ki avdet etmenin (dönme) çaresine bakayım; amma gene siz ihmal buyurmayıp şu hastalıktan kurtulmaya bakın. Vücud sağ olmadıktan sonra, malı ve mülkü ne yapmalıdır? Sakınıp bu hususta parayı esirgemeyesiniz. Birkaç tabibe baktırın, eğer borç bile edilirse edasına (ödeme) Allah kerimdir (yardımcı). Hemen siz var olun!

Efendim, şimdi icabediyor ki, şu ana kadar gönlümde sakladığım sırları size söyleyeyim. Tâ ki sana, ne bana dâğ-ı derun (iç yarası) olsun. Çünkü ben-i âdem (insanlar) bittabi (yaratılıştan) hırslı olduğu aşikardır; amma bu hırs birkaç türlüdür; benim hırsım şimdiki akıl ve idrâkimce biraz geçinecek ile biraz hünerden ibarettir. Elhamdülillâhi tealâ (Allah'a şükür olsun) şu genç yaşımda bunlardan bir miktar hissedar oldum; lâkin hakikatte hep senin sayendedir; zira beni okutturup yazdırdın. Senin hakkını bin yıl yaşasam ödeyemem. Senden başka kimse yoktur.

İşte efendim, maazallah (Allah korusun) size bir hal olacak olsa senden başkasına valide (ana) demeğe ağzım varamaz. Ve diyemem alimallah (Allah bilir). Ve seni ben ölünceye kadar unutamam.

Felek müsaade ederse merhum pederimin kemiklerini İstanbul'a getireceğimdir; inşallahütealâ (Allah dilerse) mahsul (özel) bir türbe yaptıracağımdır; cümlenizin bir mekân (yer) da olmanızı arzu ediyorum. Senin indinde (sencileyin) en ednâ (dengesiz) olan şeyini ziyan etmem ve haneni söndürmem; ve rahmet vesile olur âsâra (yapıtları) sayederim (çalışırım).

Din ve devlet, vatan ve milletim yoluna kendimi feda etmek isterim.

Aman canımdan aziz olan valideciğim! Gençlik ve cahillik münasebetiyle size her ne kabahat ettim ise cümlesini affeyle ve hakkını helâl eyle!

(Alınmıştır.)
Bayer, S. (2007).
Tanzimat Edebiyatının Din Anlayışında Siyasi Örneği (Yüksek Lisans Tezi).
Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

1. Mektupta geçen "Din ve devlet, vatan ve milletim yoluna kendimi feda etmek isterim." sözüyle mektubun yazıldığı dönemin düşünce tarzı hakkında çıkarımlarda bulununuz.

2. Siz bir yakınınıza mektup yazsaydınız yaşadığınız zaman diliminden sosyal ortamla ilgili ne gibi ipuçları verirdiniz? Vermek istediğiniz ipuçlarını kısa bir mektup örneğiyle anlatınız.

3. Mektup haricinde hiçbir iletişim ve haberleşme aracının olmadığı bir dönemde yaşadığınızı hayal ediniz ve mektubun böyle bir zaman diliminde insan ve toplum hayatındaki önemini anlatan düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta *Kazanım A.4.3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**BİLGİLENDİRİCİ METNİN İLETİSİNİ ÇÖZÜMLÜYORUM**	20 dk.
Amacı	Bilgilendirici metnin iletişim unsurlarını belirleyerek metnin anlamını çözümleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

12 Temmuz 1972

Zuhal'im, hayat!

Hayatımsın.

Bunu bilmeni isterim. En önce bunu bilmeni. Bir de şeyi bilmeni isterim: benden yanlış yere, yok yere kuşkulanıyorsun. Sana hiçbir zaman hayınlık etmedim ben. Edemem. Kaç yıldır evliyiz, yan yanayız. Hala başım dönüyor senlen, esrikim senlen, seviyorum seni. Her geçen gün daha büyük bir aşkla. N'olur, akkavakkızı, anla beni. Bu sevgimi hor görme. Kendininkine uydur, yakıştır. Bu satırları ilk evimizin altındaki kahvede yazıyorum. Ve ben seni o ilk günlerdekinden daha büyük bir tutkuyla seviyorum. Biz iki ayrı ırmak gibi ayrı yerlerden kopup geldik, kavuştuk bir noktada, yanı başımızdan küçük bir kol da alarak büyük bir nehir meydana getirdik; birlikte akıyoruz şimdi. Nicedir bu böyle. Hep de böyle olacak. Denize dökülene, ölene dek. Bizim için tek koşul mutluluk olabilir. Hiçbir şey bozamaz birliğimizi. "Üçüz, gözüz biz". Sen de öyle düşünmüyor musun? Ne tuhaf, son bir iki ayda seni, benden biraz uzaklaştın, araya mesafeler, tedirginlikler sokuyorsun diye düşünürken, o sırada sen de aynı şeyleri düşünüyormuşsun. Bunlar aşkın halleri, aşkın zaman zaman kişinin önüne çıkardığı ezinçler, üzünçler herhalde. Bunu böyle yorumlamak gerekir. Bir de seviyorum seni: Tek dalımsın. Memo'yla birlikte, ama ondan da öncesin. Bunu böylece bilesin. Bilinmelidir bu.

(Alınmıştır.)
Süreya, C. (2018). *On Üç Günün Mektupları*. İstanbul: YKY.

1. Bu mektubu yazar ve eşinin iletişimi ile yazarın duyguları açısından düşünürseniz mektubun konusu ve yazılış amacı ne olabilir? Böyle düşünmenize sebep olan ifadeler nelerdir?

2. Altı çizili cümleleri metinden çıkardığınızda mektubun konusunda ve yazılma amacında neler değişir? Yazınız.

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | *Kazanım A.4.3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**KİME YAZMIŞ?**	20 dk.
Amacı	Örnek metinler üzerinden mektup türünün amacını, içeriğini ve hedef kitlesini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Okurum Efendim,

Fransızca bir dergide, La Table Ronde'nin (La Tablö Rond) şubat sayısında Mallarmé'nin (Mallarmi) birkaç mektubu çıktı. Bunların birinde şair, dostu Eugène Lefébre'nin (Eguen Löföbr) ruhunu "kıpırdanmaz göllerin kara sevdalı leyleği"ne benzetiyor. Ahmet Haşim görseydi kim bilir ne hoşlanırdı? Ben de okuyunca onun şiirini hatırladım...
(...)

Ahmet Haşim, 'Göl Saatleri' şairi Ahmet Haşim... Haşim'e gelmeden önce size diyeceklerim var, sizi pek ilgilendirmese de ne yapalım? aklıma geldi bir yol, söyleyeceğim. Bayıldım Mallarmé'nin o sözüne! "Kıpırdanmaz göllerin kara sevdalı leyleği..." Eugène Lefébure'ni nereden bileyim? Onun için ruhu öyle bir leyleğe benzer miydi, benzemez miydi, orasını kestiremem. Ama bir düşünelim hangimizin ruhu? Ben "ruh" demeyi pek sevmem, anlamıyorum ruhun ne demek olduğunu, benim ruhum yoktur demek daha işime gelir. Hangimizin içi, benliği "kıpırdanmaz göllerin kara sevdalı leyleği"ni andırmaz? Neymiş o kıpırdanmaz göllerin kara sevdalı leyleği? Onu da pek bilemem, size anlatamam, ancak ne olduğunu iyice duyuyorum içimde. (...)

(Alınmıştır.)
Ataç, N. (1989). *Okuruma Mektuplar*. İstanbul: Can.

1. Metinde Mallarme, arkadaşının ruhunu "kıpırdanmaz göllerin kara sevdalı leyleği"ne benzetmektedir. Metinden hareketle "kıpırdanmaz göllerin kara sevdalı leyleği" ifadesinin sizde çağrıştırdığı anlam ve ruh hâlini açıklayınız.

2. Metinde geçen "kıpırdanmaz göllerin kara sevdalı leyleği" ifadesi sizde nasıl bir ruh hâli çağrıştırıyor? Niçin?

3. Okuduğunuz metnin konusunu, amacını ve hedef kitlesini tespit edip tabloya yazınız. Konu, amaç ve hedef kitle arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz.

METNİN KONUSU	METNİN AMACI	METNİN HEDEF KİTLESİ

Konu, Amaç ve Hedef Kitle Arasındaki İlişki:

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** Kazanım A.4.3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**MEKTUBUN ÖZELLİKLERİ**	25 dk.
Amacı	Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurarak metin ve yazarla ilgili ayrıntıları tespit edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

1971

Sevgili Babacığım,

Belki hatırlamazsın ama bugün sen öleli tam iki yıl oluyor. Ne yazık ki bu süre içinde ben daha iyi ve akıllı olamadım; bu fırsatı da kullanamadım.

Oysa yıllar önce, bazı zamanlar, sen olmasaydın birçok şey yapabileceğimi düşünürdüm. Şimdi artık suçun kendimde olduğunu görmek zorundayım. (…)

Sana bazı şeyleri anlatamadım. Bir iki yıl daha yaşasaydın ya da dünyaya dönseydin -kısa bir süre için- her şey başka türlü olurdu sanki.

Çaresizlik yüzünden birçok şeyin anlamı kayboluyor. Sen olmadıktan sonra sana yazılan mektup ne işe yarar? Fakat ben artık bir meslek adamı oldum babacığım. (…)

Yakın çevremde seninle ilgili bir hatıramı anlattığım zaman, 'Ne güzel' diyorlar, 'Bunu bir yerde kullansana.' Onun için, çok özür dilerim babacığım, seni de bir yerde, mesela bu mektupta kullanmak zorundayım.

Geçen zaman ancak böyle değerleniyormuş; insanın geçmiş yaşantısı ancak böylece anlam kazanıyormuş. (…)

Benzer taraflarımız olduğu bir gerçektir. Sen üstüne başına dikkat etmezdin; bense ne kendime bakıyorum ne de arabama. (…)

Aramızda hiçbir zaman, alışılmış baba-oğul ilişkisi olmadı. Ne ben bütün meraklı çocuklar gibi durmadan her şeyi sana sordum; ne de sen oturup bazı şeyleri bana açıklamak gereğini duydun.

Sağ olsaydın yazdıklarımdan bir satır anlamamakla birlikte gene de benimle öğünürdün sanıyorum. Galiba biz, babacığım, birbirimizi hep böyle anlamadan sevdik. (…)

Mektubuma burada son verirken hürmetle ellerinden öperim.

Oğlun.

(Alınmıştır.)
Atay, O. (2002). *Babama Mektup, Korkuyu Beklerken*. İstanbul: İletişim.

1. Sizce Oğuz Atay'ın "Sana bazı şeyleri anlatamadım." cümlesinde anlatamadığı neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Oğuz Atay, metindeki ruh hâliyle bir roman veya hikâye yazsaydı hedef kitlesi, eserinin konusu ve yazılma amacı sizce ne olurdu? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Oğuz Atay'ın babasına, ölümünden sonra yazdığı mektup örneğinde yer alan "Aramızda hiçbir zaman, alışılmış baba-oğul ilişkisi olmadı." ve "Galiba biz babacığım, birbirimizi hep böyle anlamadan sevdik." cümlelerinden hareketle yazar ile babası arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | *Kazanım A.4.4. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METNİ ANLAMA**	25 dk.
Amacı	Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirleyip bu düşünceleri kendi ifadeleriyle yeniden düzenleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Kabul, 12.9.1938 Emine Esendal'a

Kızım, Canım,

Ben eyi bilmiyorum ama öyle sezinliyorum ki sen iki meslekte başarı gösterebilirsin. Bunun biri Ahmet gibi hekimlik, öteki de edebiyat. Sanıyorum ki ikincisinde daha çok başarı gösterirsin. Bir kadına da eyi bir yazıcı olmak yakışır. Orijinal piyesler, komediler, sinema romanları yazmak, hikâyeler, çocuklara kitaplar yazmak hoş bir şeydir. Bu da biraz okumak, usanmamak ve biraz da yaş yaşamakla olur. Kendine yazıcılıkta bir tip bulmalı. Bunun kadınlara faydası, bütün ömür boyunca vardır. Hiçbir işi kendisine mal etmemiş bir adam derin bir boşluk ve sonsuz üzüntüler içinde kalır. Hiçbir şeyle de kendini avutamaz. Gençlik, güzellik, sevgi bunlar geçer. Bunlar geçtikten sonra da insan gene yaşar. Böyle günde yazılar, adamı yaşatır, sevindirir. Yapacak bir işi olan adam çok yaşar, kolay hasta olmaz.

Yaşamanın sonu nasıl geleceğini kimse bilmez. Ben kendimi burada elçi olmuş görünce şaşırıp kalıyorum. Nereden nereye! Şimdi gidip babama söylesem: "Ben elçi oldum!" desem, inanmaz. O bize bir çiftlik bırakmayı düşünüyordu. Onunla geçinecektik. Huuu Afganistan nere çiftlik nere! Düşün: Dün gece Fransa Elçiliğinde akşam yemeğinde idim. Kır saçlı, kır bıyıklı bir adam! Fraklı. Elçilerin ihtiyarı, eskisi olmak dolayısı ile en yüksek yerde oturuyorum. Bu son yılda saçlarım da epeyce döküldü. Başım çıplak değilse de eh! Çıplaksı. Babam beni görse tanır mı? Anneni sokak kılığında görse tanır mı ? Babam değil, annem bile görse tanımaz! İş nerede idi nereye geldi. Yarın da kim bilir neler olacak. Bugün yapılan hesap ne kadar geride kalacak. Geleceği kimse bilip kestiremez ama gene de hesaplar yapılır. Ben çocuklukta kendi kendime düşünür, bir gün yalnız kalmaktan, geçinmekten korkardım. Belki herkes böyledir. Nakadar boş korkular, nakadar çocukluk! Yaşayış ve ölüm korkacak şeyler değildir. İnsan yaşar gider, haberi olmaz. Yalnız bu yeryüzünde bir eser bırakmadan geçip gitmiş olmak bana hoş gelmez. Ben, bugüne kadar istediğim gibi, büyük bir şey yapamadım. Yazdıklarım da çok azdı. Çalışıyorum. Belki eyi bir şey yazarım. İsterim ki sen daha eyisini yazasın.

(Alınmıştır.)
Esendal, M. Ş. (2001). *Kızıma Mektuplar*. Ankara: Bilgi.

1. Memduh Şevket Esendal, kızı Emine Esendal'a yazdığı mektupta bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Sizce yazarın bu tavsiyelerle vermek istediği ana düşünce (mesaj) nedir?

2. Yazarın vermek istediği mesajı siz nasıl ifade ederdiniz?

3. Aşağıdaki cümleler okuduğunuz metinden alınmıştır. Siz yazarın yerinde olsaydınız ana düşünceyi desteklemek için aşağıdaki parçayı nasıl tamamlardınız?

Hiçbir işi kendine mal etmemiş bir adam, derin bir boşluk ve sonsuz üzüntüler içinde kalır. Hiçbir şeyle de kendini avutamaz. Gençlik, güzellik, sevgi bunlar geçer. Bunlar geçtikten sonra da insan gene yaşar. Böyle günde yazılar, adamı yaşatır, sevindirir. Yapacak bir işi olan adam çok yaşar, kolay hasta olmaz.

Etkinlik İsmi	MEKTUPTA ANA DÜŞÜNCE	20 dk.
Amacı	Bir metinde yardımcı düşüncelerin ana düşünceye katkısını fark edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Necati Kardeş,

Mektubunu, piyesini aldım. Hem seni özlediğim için, hem de piyesin bam teline dokunduğu için heyecanlandım. Piyesi şimdi bitirdim; şu sırada Bedri okuyor. Benim beklediğim bir yola girmiş olduğun için belki fazla titizlik göstereceğim; ama sen yine bildiğini yap. Sana piyesin değerli taraflarından, dilinin tadından filan bahsetmeyi lüzumsuz buluyorum. Bunları piyesin oynadıktan sonra söyleriz.

Bence aza kanaat etmediğin için, üç ayrı konuyu bir araya getirdiğin için piyes derinleşecek yerde dağılmış. Kısırlık dramı başlar başlamaz bitiyor. Dış olaylar piyesi sarıyor. Yalnız kısırlık dramında kalsan daha iyi ederdin. Ancak o zaman bizi az çok bilinenden öteye götürebilir, ilk perdelerde olduğu gibi meselenin köklerine giderdin. Korkarım bu haliyle piyes, seyircinin merakını sonuna kadar devam ettirmeyecek. Merak düşünce de ne oluyor biliyorsun, en güzel şeyler güme gidiyor, ne yapsan piyes ayakta duramıyor.
(...)

Annene, babana, kardeşlerine selam ve sevgiler.
Hasretle gözlerinden öperim.

S. Eyüboğlu

(Alınmıştır.)
Çetişli, İ., Balcı, Y. ve Kolaç, E. (2012). *Cumhuriyet Dönemi Türk Nesri*. Eskişehir: AÜ.

1. Yazarı, metnin ana düşüncesini ifade etmede eleştirecek olsanız bu eleştirinin içeriğine neler yazardınız? Niçin?

2. Metinde yer alan "Bir piyese üç ayrı konuyu sığdırmak, o piyese zarar verir." düşüncesini destekleyici olarak hangi görüşleri bu metne eklemek isterdiniz? Bu görüşlerinizin eklenmesinin metnin yapısına ve yazılış amacına katkısı ne olurdu? Yazınız.

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.4 Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METNİ BÜTÜNÜYLE KAVRAMA	25 dk.
Amacı	Ana düşünce kavramını anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

10 Kasım 1919 Pazartesi
Ziya Gökalp

Sevgili Zevcem,

29 Ekim tarihli mektubundan sonra hiç mektup almadım. Posta vapuru gelmiştir; fakat hâlâ mektupları dağıtmadılar. İhtimal ki mektupları bugün alacağız. Mektuplarla beraber kırk liraya ve paketlere dair de bugün yarın haber çıkması mümkün. Yeni mektup alamadığım için tabii cevabım yine 29 tarihli mektubuna karşılık olacaktır. Bu mektupta diyorsun ki "İyi vakitler geçirmek mümkün müdür?" İnsan Allah'ın takdirine razı olunca, kalbi rahat olur. Başkaları insanı hiç bedbaht edemez. Bedbaht o adamdır ki vicdan azabından kurtulamaz. Vicdanı rahat olan bir adam, hiçbir felaketten dolayı kendini kötü talihli görmez. Bugün birçok rahat yaşayan insan vardır ki bedbahttır; çünkü vicdan azabı içindedir. Vicdan azabını duymasalar da halkın lanetini daima hissederler. İşte bedbaht bunlardır. Vicdan azabı duyacak bir hareketi olmayanlar, halkın lanetini kazanacak hareketleri bulamayanlar, vücut yönünden ne kadar ayrılıklara, acılara uğrarlarsa uğrasınlar asla bedbaht değildirler. İnsan kalbiyle mutlu olduktan sonra varsın vücudu bir müddet eziyet çeksin, ne çıkar? Allah insana vicdan felaketi vermesin. Çünkü onun hiçbir tesellisi yoktur. İnsan, vicdan huzuruna kavuştuktan sonra maddi üzüntüler dediğimiz ayrılıktan ibarettir. Yoksa benim bu ayrılık acısından başka hiçbir sıkıntı gördüğüm yoktur. Siz de madde yönünden rahat olduğunuzu yazıyorsunuz. O halde benim de sizin de ayrılıktan başka ıstırabımız yok demektir. Vicdanlarımız rahat olduktan sonra bu acıya da bir müddet dayanmalıyız.

(Alınmıştır.)
Gökalp, Z. (2011). *Hürriyet'e Mektuplar.* İstanbul: Toker.

Kelime Dağarcığı
zevce: Nikahlı eş (kadın). **bedbaht:** Mutsuz. **ıstırap:** Üzüntü, sıkıntı.

1. Metinde geçen "Vicdanı rahat olan bir adam, hiçbir felaketten dolayı kendini kötü talihli görmez." ifadesi, metnin bütününün anlaşılmasına nasıl bir katkı sağlamaktadır?

2. Size göre metinde geçen "İnsan Allah'ın takdirine razı olunca, kalbi rahat olur." ifadesi yazarın hayata bakış açısıyla ilgili bize ne tür ipuçları verir? Görüşlerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Halil Kürşat SEZGİNER*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta *Kazanım A.4.5. Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**MEKTUPTA ANLATIM**	20 dk.
Amacı	Metni anlatım biçimleri açısından çözümleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

(…) Her değerlendirme göreceli. Bu iyi. Neye göre iyi? Bu kötü. Neye göre? Şu yararlı! Öteki zararlı. Neye göre? Ölçene göre, ölçenin ölçütüne göre... Başka ölçenlerle başka ölçütlerle bir kıyaslamaya dayanarak değil de, uluorta değerlendirme yapanların yargılarına pek güvenmemeli. Yeniden tartıp ölçmeli. (…)

(…) Lisedeki edebiyat öğretmenimiz rahmetli İsmail Habib Sevük, otuzlu yılların başında Cumhuriyet'te, Tuna'dan Batı'ya adlı bir edebi gezi dizisi yayınlamıştı. İlk defa Avrupa'ya çıkmanın tüm dikkati ve bazen de zorlamalı buluşları ile Berlin hakkında yazdığı yazıyı hiç unutamam. Bir bulvar kaldırım kahvesinde küçük bir serçenin masasına gelip konması karşısında şu ilginç ve acele teşhisi konduruvermişti: Berlin, sanayileşmenin ve yoğun şehirciliğin etkisi ile artık serçeleri bile şaşırtıyor. Yeşillikler, koruluklar azaldığı için serçecikler insancıl olmuşlar, mecburen masalara konuyorlar, mealinde bir şeyler yazmıştı. Bu yazıdan yirmi yıl sonra Berlin'e ilk geldiğimde sevgili hocamın teşhisindeki abartıyı saptamıştım. Her şeye karşın Berlin'in koruları, parkları, şehrin ciğeri olarak üzerine titrenen tüm yeşillikleri hiç de azalmış değildi. 1910'ları yaşayanlar böyle diyorlardı. Olsa olsa, serçeler daha insancıllaşmış olabilirlerdi, o kadar... Buluş güzeldi, etkili idi de doğru değildi. (…)

(Alınmıştır.)
24 Ocak 1982
Taner, H. (1993). *Düz Yazıları-2, Berlin Mektupları*. Ankara: Bilgi.

1. Metinde yazarın farklı anlatım biçimlerini bir arada kullanmasının metne katkıları neler olmuştur? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Metnin özellikle birinci paragrafında kullanılan tartışmacı anlatım tekniğini yazarın görüşleri ile tutarlı buldunuz mu? Değerlendiriniz.

3. Metinden alıntılanan aşağıdaki bölümde altı çizili kelimeler metinden çıkartıldığında anlatımda ne gibi farklılıklar görülür? Gerekçeleriyle yazınız.

"Bir bulvar kaldırım kahvesinde küçük bir serçenin masasına gelip konması karşısında şu ilginç ve acele teşhisi konduruvermişti: Berlin, sanayileşmenin ve yoğun şehirciliğin etkisi ile artık serçeleri bile şaşırtıyor."

4. Yazarın anlattığı olayı siz de öyküleyici anlatım ile yeniden kurgulayınız.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta *Kazanım A.4.5. Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**MEKTUBUN İLETİSİ**	20 dk.
Amacı	Anlatım biçimlerinin ve düşünceyi geliştirme yollarının metnin anlatımına katkısını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Bırakamayacağım bu mektupları, benim sevgili okurum, bırakamayacağım diyorum ya, yalnız benim elimde mi sanki? Ya onlar beni bırakırlarsa? Er geç bırakacaklar elbette. "Tutkularımız bizi bırakınca, biz onları bıraktık sanır da övünürüz." diye acı acı güler La Rochefoucauld (La Roşufikult). Şimdi bunları yazmakta da, yazdıktan sonra okumakta da, bana hiçbir yazımın vermediği bir tat buluyorum, mutluluğun ta kendisi denecek bir duygu, bir ışık sarıyor içimi. Bana öyle geliyor ki ben bunları yazmak için, bunları yazdıran iklime ermek için doğdum, yaşadım; ne yaptımsa, ne ettimse, bütün duygularım, bütün düşüncelerim, hepsi, hepsi beni bunlara hazırlamak içindi. Şeyh Galip bir gazelinde: "Efendimsin cihanda itibarım varsa sendendir - Miyân-i âşıkanda iştiharım varsa sendendir" diyor. Benim de yazarlar arasında bir adım olursa, bu yeryüzünden benim de geçtiğim anılırsa o ün bana bu mektuplardan gelecektir. (...)

Böyle sürer gider mi bu? Biliyorum, yakındır, bir gün bu tat benden esirger kendini, gönlüm bu ışığı seçmez olur. "Aldanmışım, bir hayale kapılmışım, bir masalla avunmuşum." derim. Yavaş yavaş mı? Birdenbire mi? Elbette üstüme çökecek o karanlığı, şairin: "Zulmet bizi çekmekte visale" diye haber verdiği karanlığı biricik gerçek sanırım da bugünkü duygularıma bugünkü dediklerime bir yalan, budalaca bir yalan diye bakarım. Eski kâğıtları karıştırırken bu mektuplardan biri gözüme ilişirse: "Neymiş bu? Ne diye yazmışım, kime yazmışım ben bunu? Böyle şeyler de yazılır mıymış? Bilmiyorum, tanımıyorum, bana yabancı bunlar, ben böyle düşünmüş, böyle söylemiş olamam!" deyip ukâlâca omuz silker, atıveririm, yırtarım belki de.

O günkü beni gözlerimin önüne getiriyorum da nefret ediyorum ondan; içinde onu sakladığı için, en geç ona varacağı için bugünkü benden de nefret ediyorum. Neden o karanlık doğru olsun da benim ondan bin kat güzel bugünkü ışığım doğru olmasın? Ben bugün bu yazıların bir değeri olduğunu, bunları yazmakla bir şey yaptığımı, beni unutturmayacak bir ürün verdiğimi sanıyorum, bu sevinç, bu övünç yalan da, bu mektupların boşluğunu, hiçliğini anladığım gün duyacağım üzüntüler, acılar, yalnız onlar mı doğru? Neden ışığa inanmıyoruz da yalnız karanlığa inanıyoruz? Sizi bilmem, sevgili okurum, siz belki gerçekten inanırsınız ışığa. Ben inanamıyorum bir türlü, gözlerim bir umutla parlasa bile parlaması ile sönmesi bir oluyor, "Nene senin umutlanmak, övünmek? Güzelmiş bu yazılar, bir değeri varmış, senin adını yerine ulaştıracakmış!.. Gülerim senin kurduğun hülyalara!.. Bu yaşa geldin de anlayamadın mı daha kendini? Hiçliğini, ne kadar çırpınsan bir şeye yaramıyacağımı, bir şey yaratamıyacağını bir türlü anlayamadım mı?" diyor.

(Alınmıştır.)
Ataç, N. (1989). *Okuruma Mektuplar.* İstanbul: Can.

1. Yazar metinde alıntılara yer vermiştir. Bu alıntıların metne katkıları neler olabilir?

2. Metinde ağırlıklı olarak tartışmacı anlatım biçimi kullanıldığını ve bunun yanında da tanık gösterme yoluna başvurulduğunu görmektesiniz. Siz olsaydınız hangi anlatım biçimini ve hangi düşünceyi geliştirme yolunu kullanırdınız? Niçin?

3. Yazar, metinde soru cümleleri kurmuş ve bu soru cümlelerini kendisi yanıtlamıştır. Böyle bir anlatımın metne katkıları neler olabilir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | *Kazanım A.4.5. Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | *Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METNİN VERDİĞİ MESAJI KAVRAMA**	20 dk.
Amacı	Düşünceyi geliştirme yollarını ve anlatım tekniklerini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

10 Nisan 2020

Oğlum,

Seni uzun zamandır görmüyorum. Zaman, birbirimize sesimizle ve sözümüzle sarılacağımız anları gösteriyor ve sana öyle sarılıyorum.

Her ne kadar adına kader dense de hayat senin seçimlerinden ibarettir. Bu zor günlerin her gecesine ulaştığında kendine üç soru sor: Bugün neleri seçtim? Bu seçimle neleri kaybettim? Neleri kazandım? Bu, senin bir sonraki günde yapacaklarının tecrübesini oluşturacak. Kaybetmekten korkma; her kaybedişin, bir sonraki yaşayacakların adına tecrübe hanesine yazılmış bir kazançtır. Başkalarının düşüncelerine göre kendine değer verme. Unutma ki karakterlerini başkalarının yazacağı insanlar, iplerini oynatıcılarına vermiş kukladan farksızdır. Ne demiş Aurelius (Orelyus) "Başkalarının yaptıklarına söylediklerine ve düşündüklerine aldırış etmeyen, sadece iyi bir insan olmak için kendi yaptıklarıyla ilgilenen bir insan ne çok zaman kazanır." Bol zamanların olsun oğlum, çok yaşa…

(Komisyon)

1. Metinde geçen Aurelius'tan (Avrelyus) aktarılan sözü kendi kelimelerinizle yeniden ifade ediniz.

2. Mektup metninin bütününde anlatılmak istenileni tek bir cümle ile ifade edecek olsanız bu cümle size göre ne olurdu? Cümlenizi tespit ettikten sonra belirleyeceğiniz anlatım biçimi ile mektubu kendinize göre yeniden yazınız.

Hazırlayan: *Halil Kürşat SEZGİNER*

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.5. Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	MEKTUPTA İFADE YOLLARI	25 dk.
Amacı	Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarının mektup türünde kullanımını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Handan'dan Neriman'a

Maltepe, 15 Ağustos 1313

Neriman'cığım,

Bu seferki Maltepe'ye gelişimi hiç unutmayacağım. Selim Bey, beni kadınlar kompartımanına koyup çekildikten sonra gözlerim etrafa daldı. Akşam oluyordu. Sağda altın tarlalarıyla aşağı doğru inen zengin arzın üzerine mor gölgeleriyle büyük köşke dağlar eğiliyorlardı. Batan, solan güneşin altınlarıyla kaplanmış rakit (durgun) deniz ve sonra bütün dağların morluğu, tarlaların altını üzerinden uçan esmer ve pembe bir akşam havası esiyordu. Her beş dakikada bir Selim Bey'in mütebessim (gülümseyen) yüzü perdeden içeri uzanıyordu:

— Görüyor musun Handan, görüyor musun kızım? diyordu. Nihayet İstanbul'a geldik. Selim Bey'le beraber bir de genç Harbiyeli indi. O da bizimle köşke geldi. Bana orta kattaki odayı verdiler. Bilirsin ya odalar nasıl Marmara'nın nihayetsizliğine bakar.
(…)

Ne sakin, ne muhteşem sabahlar. Marmara'nın birer siyah gergedan gibi uyuyan adaları, denizin kurşunimsi maviliğine batan bu canlı arz ve uzaklardan geçen güneşin pembe, eflatun, inci renkleriyle rüyalı tülleriyle renklenen ufuklar! İşte bu yeni doğan parlak sabahla beraber bende bir şey doğuyor, ben bütün bunların bir parçası gibi bir şey oluyorum. Ve içimde artan hayatın tarlalardan, denizlerden mi, yoksa benim ruhumdan mı geldiğini bilmiyorum.

Perşembe Akşamı

Bu üç gün, asude (sakin) ve mesut Selim Bey'le geçen bir yalnızlıktan sonra Nâzım nihayet geldi. Bu sabah biraz geç kalmışım. Azıcık ortalık sisli gibiydi. Adaları, ufukları örten gümüşi duman örtüyü seyrederek giyindim. Selamlığa biraz müteredddit (tereddütlü) gittim. Selim Bey'in tembel misafirlerinden biri kalkmış diye düşünüyordum. Belki de beni kahvaltıya beklememişti. Evden çıkarken hemen kimseye tesadüf etmedim. Selamlığın koridorunda Ahmet konuşuyordu. Oda sakitti. Kapıyı açtım. Odanın bahçeye açılan büyük kapıları açılmış, önüne Selim Bey' in büyük koltuğu konmuştu. Yalnız arkasını görebildiğim sarı uzun saçlı bir baş şüphesiz benim sabahleyin seyrettiğim gümüşi dumanlara dalmıştı. Hemen çekilmek istedim. Fakat yanımda kanepede oturan Selim Bey'in tatlı sesi bu sabah derin bir sevinçle:

— Gel sevgili kızım, gel, diyordu. O vakit koltuktan bülend (yüce) ve güzel bir vücut yükseldi. Enli omuzları üzerinde koyu, büyük, mavi gözleri, uzun sarışın siması, hassas ve biraz müstehzî (alaycı) ve mütebessim gözüyle Nâzım meydana çıktı. Selim Bey bizi birbirimize takdim etmek için müteha-lik (acele) âdeta mühtez (titreyen) bir sesle:

— İşte Handan, Nâzım, dedi. Evvela Nâzım'ın yüzü biraz ağır ve müteredddit (çekingen) gibiydi. Fakat beni bir an süzdükten sonra bütün yüzünü aydınlatan tebessüm mevceleriyle (dalgalarıyla) bana

doğru geldi. Yalnız bu tebessümün pek manasını anlayamadığım için sıkıldım. Belki "Vay, bu kadar methettiğiniz Handan bu küçük kız mı?" demek istiyordu. Belki zihninde beni görmeden yaptığı hayalden beni pek uzak buluyordu. Ne acayip adam!
(…)

Burada yirmi gün daha kalacağım. İki yanaklarından öperim, Neri'ciğim. Kim bilir, Kuzguncuk ne serin, ne yeşil, ne gölgelidir. Burası sıcak, sıcak!

Handan

(Alınmıştır.)
https://tr.pdfdrive.com/handan-halide-edib-adıvar-e117472468.html

1. Mektup örneğinde anlamı zenginleştirmek için "Marmara'nın birer siyah gergedan gibi uyuyan adaları." benzetmesi kullanılmıştır. Sizce anlamı zenginleştirmek ve anlatıma güç katmak için başka hangi yöntemler kullanılabilir?

2. Mektupta, "Mor gölgeli büyük dağlar, denizin kurşunimsi maviliği, güneşin pembe, eflatun, inci renkleri…" gibi görsel ayrıntıların kullanılmasının okuyucu açısından anlatıma katkısı neler olabilir?

3. Birinci ağızdan anlatıma sahip bu mektup üçüncü kişinin ağzından anlatılsaydı mektuptaki olay ve duygu aktarımında ne gibi değişiklikler olurdu?

4. Öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimlerini kullanarak yaşamayı hayal ettiğiniz yeri bir paragrafla anlatınız.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.6. Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ANLATIMIN RENKLERİ	20 dk.
Amacı	Metni anlamada ve yorumlamada görsel unsurların katkısının önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki görseli ve metni birlikte değerlendirerek soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Yılın ilk günüydü bugün, benim okurum. Ne yapılır yılın ilk günü? Hiç... Çıktım, gezdim biraz. Canım Ankara yolları! Bir başıma da olsam, duymam yalnızlığımı. Hayaller beliriverir yanımda. Sevdiklerim de gelir, sevmediklerim, kızdıklarım da. Konuşuruz, çekişiriz... Yoruldum dolaşmaktan, döndüm evime. Kitaplar, dergiler karıştırdım. Bir tuhaf zamanımızın hikayecileri, en iyi yazanları bile insanı şöyle alıp sürükleyemiyor. Hep gündelik hayatı anlatıyorlar, içinde bir şeyler olmayan hayatı. Bir türlü çıkamıyorlar ondan, sanki korkuyorlar, onu bıraktılar mı, gerçekten uzaklaşacaklarını sanıyorlar. Yersiz bu kaygıları. Neler, ne karmakarışık olaylar vardır gerçek hayatta, gülersiniz, ağlarsınız, sonu ne olacak diye merakla beklersiniz. Görmüyorlar mı onları? Görmedikleri için mi anlatamıyorlar? Yoksa bayağı mı buluyorlar? Her neyse dalamıyorum o hikâyeleri okurken, dalıp da kendimi unutamıyorum. Bıraktım o kitapları da, dergileri de. Düşündüm. "Neler düşündün mü?" diyeceksiniz, benim okurum? Bir kere sizi düşündüm. Sizi düşünmesem şimdi oturur da bu mektubu yazar mıydım? "Acaba ne yapıyor benim okurum, benim o bilmediğim, görmediğim okurum? Yeni yıl için hayaller kuruyor, kendine umutlar mı yaratıyor?» dedim. Sonra ben de yeni yılı düşünmeye başladım. (…)

(Alınmıştır.)
Ataç, N. (1989). *Okuruma Mektuplar*. İstanbul: Can.

1. Metindekinden farklı bir görsel tercih etseydiniz nasıl bir görsel kullanırdınız? Niçin?

2. Mektubu görsele uygun bir şekilde tamamlayınız.

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | Kazanım A.4.6. Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METİN VE GÖRSELİN UYUMU	20 dk.
Amacı	Metnin anlatımında görselin tamamlayıcı ve destekleyici önemini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki görseli ve metni birlikte değerlendirerek soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

31 Mayıs 1915 Pazartesi

Sevgili Peder ve Valideciğim,

Gözbebeğim olan zevcem Münevver ve oğlum Nezih'ciğimi evvela Cenâb-ı Hakk'ın sonra sizin himayenize emanet ediyorum. Onlar hakkında ne mümkün ise lütfen yapınız. Oğlumun talim ve terbiyesine siz de Refikam'la birlikte lütfen gayret ediniz.

Servetimizin olmadığı malûmdur. Mümkün olandan başka bir şey isteyemem, istesem de pek beyhudedir. Refikam'a hitaben yazdığım kapalı mektubu lütfen kendi eline veriniz. Fakat çok müteessir (üzüntülü) olacaktır, o teessürü (üzüntüsünü) azaltacak şekilde veriniz. Ağlayacak, üzülecek tabii; teselli ediniz.

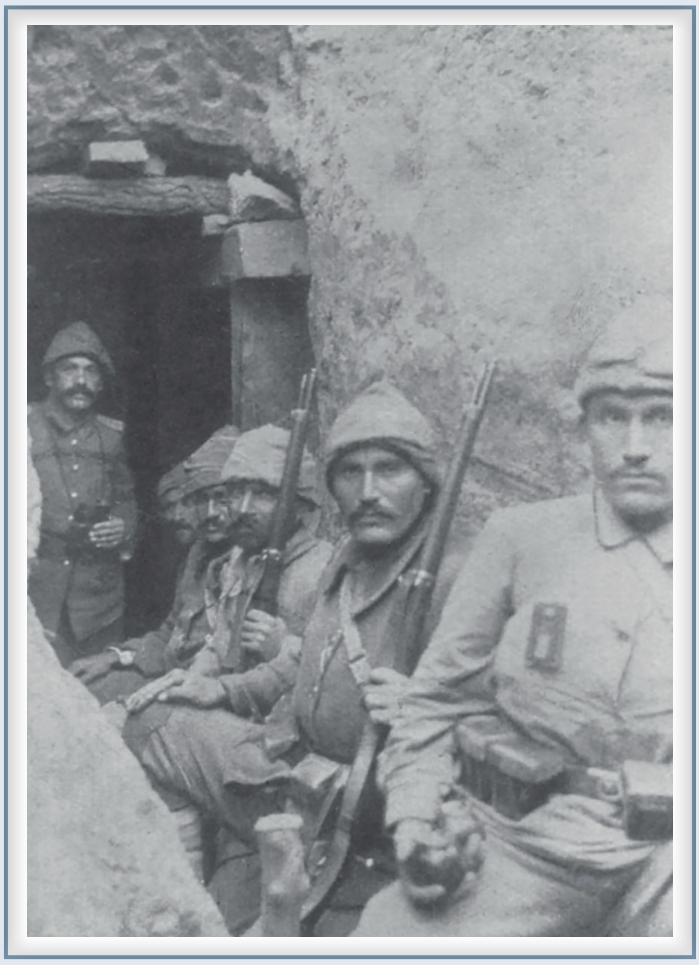

Bir lağım tünelinin girişinde, düşmana hücum için bekleyen askerler…

Sevgili Peder ve Valideciğim, belki bilmeyerek size karşı birçok kusurda bulunmuşumdur, beni affediniz. Ruhumu şâd ediniz.
…

Ey akraba ve dostlar ve sevenlerim, cümlenize elveda. Cümleniz hakkınızı helal ediniz. Benim tarafımdan cümlenize hakkım helal olsun. Elveda, cümlenizi Cenâb-ı Hakk'a tevdi (bırakma) ve emanet ediyorum. Ebediyen Allah'a ısmarladım, sevgili Peder ve Valideciğim.

Oğlunuz Mehmet Tevfik Kolağası,
Ovacık Kurbin'deki Karargâhtan.

(Alınmıştır.)

https://www.academia.edu/33688848/Abdullah_TOK_Canakkale_Cephesinde_Yazilan_Mektuplara_Ornekler

1. Metnin içeriği ile metinde kullanılan görsel arasındaki ilişki hakkında çıkarımlarınızı yazınız.

2. Metnin görsel yolla anlatılmasının, metni destekleyen ve metinle uyumlu bir görselin kullanılmasının okuyucuya katkısı neler olabilir?

3. Siz seçeceğiniz bir konuda (Kurtuluş Savaşı, cumhuriyet, günümüzde teknoloji bağımlılığı vb.) hazırladığınız bir metne görsel seçmek isteseydiniz nelere dikkat ederdiniz?

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | Kazanım A.4.7. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**BENİM ÜSLUBUM**	25 dk.
Amacı	Metinde yazara/metne özgü dil ve anlatım özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

KARIMA MEKTUP

"Bir Tanem!
Son mektubunda:
'Başım sızlıyor
yüreğim sersem!'
diyorsun.
.....
seni kaybedersem:'
diyorsun;
'yaşayamam'
Yaşarsın karıcığım,
kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgârda;
yaşarsın, kalbimin kızıl saçlı bacısı
en fazla bir yıl sürer
yirminci asırlarda
ölüm acısı.
(…)

Nazım Hikmet

(Alınmıştır.)
Ran, N. H. (1992). *Benerci Kendini Niçin Öldürdü?* İstanbul: Adam.

1. "Yaşarsın karıcığım,
kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgârda"
dizesindeki benzetme unsurlarından benzeyen ve benzetilen unsurların yerini değiştirerek şiiri yeniden okuduğunuzda şiirin etkisinde değişiklik olur mu? Yazarın üslup özelliklerini göz önünde bulundurarak düşüncelerinizi yazınız.

2. Daha önce okuduğunuz mektuplarla bu edebî mektubu karşılaştırdığınızda bu metni farklı kılan unsurlar nelerdir? Şair, bu farklılığa neden başvurmuş olabilir?

3. a) "Yaşarsın karıcığım,
kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgârda;
yaşarsın, kalbimin kızıl saçlı bacısı
en fazla bir yıl sürer
yirminci asırlarda
ölüm acısı."

Kendi cümlelerinizle bu dizelerin anlamına benzer dizeler yazınız.

b) Sizin kurduğunuz cümlelerle şairin ifadelerinin farklı olma sebeplerini edebî metin ve yazar ilişkisi bakımından değerlendirerek düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.8. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ULUSALDAN EVRENSELE	25 dk.
Amacı	Okuduğu metnin millî, evrensel unsurlarını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Sevgili Babacığım,

Belki hatırlamazsın ama bugün sen öleli tam iki yıl oluyor. Ne yazık ki bu süre içinde ben daha iyi ve akıllı olamadım; bu fırsatı da kuşanamadım. Oysa yıllar önce, bazı zamanlar, sen olmasaydın birçok şey yapabileceğimi düşünürdüm. Şimdi artık suçun kendimde olduğunu görmek zorundayım. Sana bazı şeyleri anlatamadım. Bir iki yıl daha yaşasaydın ya da dünyaya dönseydin -kısa bir süre için- her şey başka türlü olurdu sanki. Çaresizlik yüzünden birçok şeyin anlamı kayboluyor. Sen olmadıktan sonra sana yazılan mektup ne işe yarar? Fakat ben artık bir meslek adamı oldum babacığım. Yakın çevremde seninle ilgili bir hatıramı anlattığım zaman, "Ne güzel," diyorlar, "Bunu bir yerde kullansana." Onun için, çok özür dilerim sevgili babacığım, seni de bir yerde, mesela bu mektupta kullanmak zorundayım. Geçen zaman ancak böyle değerleniyormuş; insanın geçmiş yaşantısı ancak böylece anlam kazanıyormuş. Ben, seninle ilgili olayları anlatırken aslında senin nasıl bir insan olduğunu belli etmemeye çalışıyorum; aklımca asıl babamı kendime saklıyorum. Sonra da seni anlamadıkları zaman onlara kızıyorum. Bana kızınca -bu çok sık olurdu- "Senin aynadan gördüğünü ben 'dıvardan' görürüm," derdin. Annemle birlikte 'dıvar' sözünle alay ederdik. Ben de şimdi küçüklerime karşı -artık benden küçük olanlar da var babacığım- bu cümleni kullanıyorum, gülüyorlar. Bu sözü kullanırken aslında amacımın ne olduğunu sezmiyorlar tabii. Seni gülünç duruma düşürmek istediğimi ya da genellikle eski kuşakları alaya almak istediğimi sanıyorlar. Herhalde, ben tam belirtemiyorum ne demek istediğimi. Gülümsemenin içindeki sevgiyi demek ki anlatamıyorum. Şimdiki gençler başka türlü babacığım: Her sözden tek anlam çıkarıyorlar. Ben de o zaman çileden çıkıyorum gerçekten: Asıl amacımı unutup seni onlara beğendirmeye çalışıyorum. Aslında bu çabanın anlamsızlığını sezmiyor değilim. Ülkenin en zengin adamı senin paltonu tutarken ya da, "Rica ederim Cemil Bey, müsaade buyurun," diyerek bizzat kendisi paltoyu giydirmekte ısrar ederken' senin gibi hissedemedikten sonra, insan o paltonun içinde kendisi varmış gibi gururlanmadıktan sonra, seni beğenmeleri hatta anlamaları neye yarar? Ya da meclise ilk girdiğin sıralarda, başkandan birkaç gün için izin istemeye gittiğin zaman, "Cemil Bey siz galiba yenisiniz," diyen başkanın karşısında senin gibi utanmadıktan sonra insanın böyle küçük ayrıntıları öğrenmesinin ne anlamı var? "İstediğiniz zaman yapabilirsiniz Cemil Bey, bana gelmenize lüzum yok," sözünü duyunca kim senin gibi ferahlayabilir? Bunlar bildiğin şeyler babacığım; sana biraz da bilmediklerini anlatayım: Mesela, cenaze törenin nasıl oldu? Kimler geldi? Cenaze namazın nasıl kılındı? Genellikle bir aksilik olmadı babacığım. Ben ağladım. Okulda o günlerde 'hatırı sayılır' bir durumda olduğum için oradan bir otobüsle bir miktar öğretim üyesi ve bir çelenk gönderildi. Hayatın boyunca hiç görmediğin bazı kimseler ellerini önlerine kavuşturarak ve başlarını eğerek ölümün anlaşılmaz gerçeği üzerinde düşünüyormuş gibi yaptılar mezarının başında. (…)

Artık ben akraba olmayanların birbirlerine 'anneciğim, teyzeciğim, oğlum, kardeşim' diye seslenmelerine bütünüyle karşıyım babacığım. Artık gerçek bir akrabam kalmadığı için, bütün bu soğukluklara karşıyım. Herkes birbirine adıyla hitap etsin. Mantığı seven bir insan olarak senin de bu düşünceye karşı pek bir diyeceğin yoktur sanıyorum. (…)

(Alınmıştır.)
Atay, O. (1987). *Korkuyu Beklerken*. İstanbul: İletişim.

1. Bu mektubu Avrupalı bir yazar yazsa idi mektupta hangi kültürel unsurlar farklılık gösterirdi? Niçin?

2. Metinde ele alınan ölüm acısı, yalnızlık ve kuşaklar arası çatışma başka kültürlere ait edebî eserlere de konu olabilir mi? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

3. "Artık ben akraba olmayanların birbirlerine 'anneciğim, teyzeciğim, oğlum, kardeşim' diye seslenmelerine bütünüyle karşıyım babacığım." cümlesini sosyal hayatımız açısından değerlendirirseniz bu tavrı nasıl buluyorsunuz? Düşüncelerinizi gerekçeleri ile yazınız.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

Etkinlik İsmi	MEKTUPTA DEĞERLERİMİZ	20 dk.
Amacı	Mektup türünün yazıldığı dönem gerçekliğiyle ilişkisini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Polverista. Pazartesi, 6 Teşrinievvel 1335 (1919)

Sevgili Yavrularım!

Bu hafta senden 19 Eylül tarihli bir mektub aldım. Hürriyet'le Türkan'dan da 24 tarihli mektublar geldi. Senin ve Anne'nin 24 tarihli mektublarınız gelmedi. Yoksa yazmadınız mı? Siz postacının yolunu bekliyorsunuz da, ben beklemiyorum mu sanıyorsunuz? Ben burada rahat isem de, sizin halinizi düşünerek muztarib oluyorum. Siz de sıkıntı içinde olup olmadığınızı yazmıyorsunuz. Geçen hafta elli dört İngiliz lirası geldi. Bana para göndermekle sizin parasız kaldığınızı düşünerek ıztırap çekiyorum. Artık sizden para istemem. Çünki burası ucuzluk.

Şimdi burası yaz gibi. Sabah pencereleri açınca, pencerelerimdeki saksılar, çiçeklerinin güzel kokularını içeriye dolduruyor. Bu anda size masa başında mektub yazarken, bütün Malta şehri gözümün önündedir. Güzel manzaralar görmek için pencerenin yanına gitmeğe bile hacet yok. Yerimiz, Malta'nın en yüksek mevkiidir. Usera karargâhlarının en iyisinde oturuyoruz. Şimdi harb esirlerini bırakıyorlar. Tabii sulh olunca sıra bize de gelecek. Sizden en çok istediğim, annenizi teselli etmekdir. Kederlenmesine mani olunuz. Merak etmesine meydan vermeyiniz. Görüyorsunuz ki, ben mektub yazmakda hiç kusur etmiyorum.

Hayatım size lazımdır diye son derece sıhhatime itina ediyorum. Ailem olmasaydı, sıhhatimi asla düşünmiyecekdim. Belki de hastalanmayı, hatta ölmeği arzu edecekdim. Fakat insanın bir ailesi, henüz küçük yavruları bulunursa sıhhatine bakması, hastalanmamağa çalışması en mukaddes bir vazifesi olur. Ben bu vazifemi ifaya çalışıyorum. Anneniz de sıhhatinin sizin için elzem olduğunu düşünerek vücudunu yıpradacak kederlerden, meraklardan sakınmalıdır. Her insan istediği gibi hareketde hürdür. Fakat ana ve baba oldukdan sonra, insanlar evladlarının esiridirler. Yavrularının saadeti için, analar ve babalar hasta olmamağa, uzun müddet yaşamağa mecburdurlar. İşte, ben gerek Anneniz'e ve gerek size faideli olabilirim diye sıhhatime kıymet veriyorum. Sizin saadetinize sebeb olabilir diye afiyetimi esirgiyorum. Annenizden de bunu istemelisiniz.

Anneniz'e çok hürmet ve riayet ediniz. Hatırını asla kırmayınız. Buranın kuşları, kelebekleri ve çiçekleri Hürriyet'e, Türkan'a, Fatma'ya selam ederler. Şeref'e ve Beyhan'a da selam gönderirler.
Amcanızın (Nihad Gökalp'ın) hepinize selamı var.

Babanız
Ziya GÖKALP

(Alınmıştır.)
Göksel, A. N. (1956). *Ziya Gökalp'ın Neşredilmemiş Yedi Eseri ve Aile Mektupları.* İstanbul: Diyarbakır Tanıtma Derneği Neşriyatı.

1. Metinde geçen "Şimdi harp esirlerini bırakıyorlar. Tabii sulh (barış) olunca sıra bize de gelecek." cümlesinden yola çıkarak yazarın içinde bulunduğu psikolojik durumla ilgili çıkarımlarda bulununuz.

2. Metinde temel insani değerlerimiz ile ilgili ipuçları nelerdir, geçmişten gelen bu değerlerimizin gelecekte bize katkıları neler olabilir?

3. Metinde geçen "Her insan istediği gibi harekette hürdür. Fakat ana ve baba olduktan sonra, insanlar evlatlarının esiridirler." cümlesinin hangi insani değeri vurguladığını düşünüyorsunuz? Niçin?

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.8. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	EVRENSEL VE MANEVİ DEĞERLER	20 dk.
Amacı	Metinden yola çıkarak evrensel ve insani değerleri sezebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Herkeslerden Sevgili Aliye,

İnsanların hepsi bir değildir. Senin anlattığın Selma'nın nikâhlısı gibi insanlar da bulunur. "Viyolonsel" hikâyesindeki gibi insanlar da… Ben kendim iyi insan olmayı isterim fakat kötü olanlara da hayretle bakmam. Hatta kızmam bile, ancak kötülükleri bana taalluk ederse kendimi müdafaa ederim. Şunu esas olarak kabul etmeliyiz ki insanların hemen ekserisi yalnız kendilerini düşünürler. Dünyadaki bütün felaketlerin uygunsuzlukların, bayağılıkların sebebi işte bu her şeyden evvel kendini düşünmek illetidir. İlk bakışta insana bir kurnazlık ve akıllılık gibi görünen bu hal, hakikatte aptallıktır. Çünkü dünyada bir insanın başka bir insanın yardım ve alakasına muhtaç olmadan yaşaması mümkün olamayacağına hatta en kötü hayvanlarda bile birbirlerine yardım hissi mevcut bulunduğuna göre sadece kendini düşünmek ve başkalarının da böyle yapmasını istemek, kendi kendisinin kuyusunu kazmaktır. İnsan, başkalarına yardım ettiği, başkalarını sevdiği kadar yükselir. Dünyada hayatın bir tek manası varsa o da sevmektir. Hatta mukabele edilmesini bile beklemeden sadece sevmek. Başka bir insanı bahtiyar edebilmekten daha güç fakat daha insancadır. Bugün böyle düşünenlere saf, hatta enayi derler. Fakat ne derlerse desinler, biz kalbimizin ve kafamızın doğru bulduğu şeyleri etrafın ne dediğine bakmadan yapmalıyız. Hayatta en büyük vazife ve saadet olarak şunu almak lazımdır: Bize yakın ve uzak bütün insanlara yardım etmek, bütün insanların iyiliğine çalışmak. (…)

Sabahattin Ali

(Alınmıştır.)
Sevengül, S. (2013). *Canım Aliye, Ruhum Filiz*. İstanbul: YKY.

Kelime Dağarcığı
taalluk: İlgisi olma, ilgisi bulunma, alakalı oluş. **müdafaa:** Savunma. **ekseri:** Genel. **mukabele:** Karşılık verme.

1. Evrensel anlamda düşündüğünüzde sizce insanların neden birbirine ihtiyacı vardır? Yazarın görüşlerini de göz önünde bulundurarak düşüncelerinizi yazınız.

2. Size göre başkalarını düşünmek ve sevmek insana neler kazandırır? Metin bağlamında düşüncelerinizi açıklayınız.

Etkinlik İsmi	ANLATIMDA NESNELLİK, ÖZNELLİK	25 dk.
Amacı	Metindeki nesnel ve öznel anlatımı ayırabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

(İstanbul) 28 Mart 1947

Nahit,

Mektubun elime biraz geç geldi. Hemen cevabını yazıyorum. İzmir'e gitmem ihtimali şimdilik suya düşüyor galiba. Ne yapacağımı soruyorsun, Mehmet Ali ile beraber çalışacağım. Aylıkla değil, kârına yahut zararına ortak olarak. Ahmet Emin'den ümidim olduğu meselesine gelince öyleydi. Fakat Mümtaz Faik orada oldukça bu iş de olmayacak.

Şimdi Tanin gazetesinden başka şey teklif ediyorlar. Aybaşından sonra şehir notları yazacağım. Fakat bu, haftada ancak iki defa olacak. Ayrıca verdikleri para da pek sefil bir para. Yazı başına beş lira yani ayda kırk lira ediyor. Az bulduğumu söyledim. Bu itirazıma karşılık aynı işi şimdiki halde yarı yarıya daha ucuz yaptırdıklarını ileri sürdüler. Belki razı olurum, çünkü bu türlü yazıları kolayca yazabilirim.

Şahap'ın ödediği paradan bahsediyorsun Çok üzülüyorum. Fakat elimden hiçbir şey gelmiyor. Benim sefaletimi ne sen tasavvur edebilirsin ne de Şahap. Bu herhalde ilanihaye bu şekilde devam edemez. İlk fırsatta Şahap'a yardım etmeye başlayacağım. Ama ne zaman, bilemiyorum. Kendisini gördüğün zaman bu yazdıklarımdan istersen bir parça bahset. İstersen hiçbir şey söyleme. Yaptığım tercüme ile Tercüme mecmuasında çıkacak yazılarımdan onlara bir şey ayırabilecektim, yani kendim hiçbir şey almayacaktım. Ama o işler de suya düştü. Tercüme mecmuasındaki bibliyografyaları muzır neşriyattan telakki etmişler. Hasılı fena halde canım sıkılıyor.

Geçen gün Mehmet Ali'yi geçirmek üzere Yeşilköy Hava Meydanı'na gitmiştim. Orada Enver'i gördüm. Biraz konuştuk, "Mübin'den ne haber?" diye sordum. "İşi olmazsa mektup yazmaz" dedi. Nahit, sana camcılardaki resimlerden bahsetmiştim, hiç meşgul olabildin mi? Olamadınsa mühim değil. Mühim yalnız sensin. Seni de üzdüğümü biliyorum. Hep tatsız şeylerden bahsettim. Daha uzun zaman görüşemeyecek miyiz? Paris'e dair olan konuşmalardan hoşlanmıyorum. Çünkü bana Paris bir ayrılma zarureti gibi görünüyor.
(...)

Mektuplarını sen daha çok geciktiriyorsun. Mektup beklemek beni yoruyor. Senden sık sık haber almak istiyorum. Annene arz-ı hürmet eder, ellerinden öperim. Sana da her zaman olduğu gibi sonsuz hasretler, muhabbetler.

Orhan Veli

Mektubumu ayın 27'sinde yazdım. Fakat parasızlık yüzünden ancak bugün atabiliyorum.

(Alınmıştır.)
Kanık, O. V. (2014). *Nahit Hanım'a Mektuplar*. İstanbul: YKY.

1. Nazım Hikmet'in "Ben içeri düştüğümden beri, güneşin etrafında on kere döndü dünya / Ona sorarsanız: 'Lâfı bile edilmez, mikroskobik bir zaman' / Bana sorarsanız: 'On senesi ömrümün.' " dizelerinde zamanın göreceliği vurgulanmıştır. Mektupta, size zamanın göreceliğini çağrıştıran ifadeleri bulunuz, zamanın göreceliğini ifade eden kısa metin oluşturunuz.

2. Yukarıdaki mektubun size yazıldığını varsayarak Orhan Veli'nin "Mektuplarını sen daha çok geciktiriyorsun. Mektup beklemek beni yoruyor. Senden sık sık haber almak istiyorum." cümlelerine yanıt veren kısa bir mektup yazınız.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | Kazanım A.4.9. Metinde ortaya konulan bilgi ve yorumları ayırt eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	MEKTUP BİR BELGEDİR	20 dk.
Amacı	Mektup türünün yorum ve bilgi içerdiğini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Kardeşim Hamdi,

Ankara, 2 Kasım 1958

İki gündür Yahya Kemal'in ölümünün derin hüznü içindeyim. Uzun zamandır yavaş yavaş çöken, zerre zerre eriyen bu aziz varlığın yok olacağı acısına gerçi ben de hazırlanmıştım. Fakat o muhteşem sesin ebediyen dinmiş olduğunu düşünmek bana tarifi imkânsız gönül bezginliği veriyor. Onun hakkında duyup düşündüklerimi toplayıp yazmam için biraz vakit geçmesi lâzım. Yalnız bugünlerde yapılması lâzım gelen bir vazifem var. Bana üstadın bir vasiyeti olmuştu; onu senin vasıtanla matbuata intikal ettirmek istiyorum:

1937 veya 1938 senelerinde idi. İzmir'de güzel bir yaz akşamı Yahya Kemal'le Kordon'da idik. Söz galiba "Rindlerin Ölümü" manzumesi dolayısıyla o mecraya dökülmüştü. Ve bana öldüğü zaman, taştan, sade bir mezar yapılmasını, taşının üstüne de yalnızca bu manzumenin ikinci kıtasıyla adının, doğum ve ölüm tarihlerinin yazılmasını istediğini "vasiyet" kelimesini de kullanarak söylemişti.

Merhumun mezarının da İstanbul şehri adına yaptırılacağını umuyorum. Onun için, böyle bir teşebbüste vaktiyle bana yapmış olduğu vasiyetin bilinmesini istiyorum. Bugünlerde İstanbul'da olmadığım için buna sen delâlet eder misin?

Senin de başın sağ olsun. Gözlerinden öperim kardeşim.

Necmettin Halil Onan

(Alınmıştır.)
Sarıca, S., Gündüz, M. (1991). *Güzel Konuşma Yazma*. İstanbul: Fil.

1. Metindeki "İki gündür Yahya Kemal'in ölümünün derin hüznü içindeyim." cümlesi "Bazı cümleler hem bilgi içerir hem de yorum içerir." açıklamasına uyuyor mu? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Bir edebiyat araştırmacısı olsaydınız okuduğunuz mektuptan Yahya Kemal'le ilgili edindiğiniz bilgiler neler olurdu?

3. Bu mektubu bir sanatçı duyarlılığıyla okusaydınız edebiyat araştırmacısından farkınız ne olurdu?

Etkinlik İsmi	METNİ YORUMLUYORUM	20 dk.
Amacı	Metni farklı bakış açıları ile yorumlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Benim hesabıma göre günün tarihi 30 Aralık 1984, yani yeni bir yıla girdiğim falan yok ama başkaları girdiğine göre yeni bir yıl var, yeni bir şeyler yazmak gerekiyor. Umut bezirgânlığı yapmadan umut vermek, derinden sevinme yetisini yitirmeme karşın sevinmek geliyor içimden ama önce bir döküm yapmalıyım; geçtiğimiz yıllarda meslektaşlarım ve ben nerelerde tökezlemişiz…

Konuya yazım savurganlığı ile girebiliriz. Geçen yılın dergilerini karıştırırsanız göreceksiniz kuşkusuz: ne çok tırnak, tire, bar, parantez, ünlem, köşeli parantez vb. kullanmışız yazılarımızda. Demek ya anlattığımızı okura yeterince iletemediğimizi düşünerek anlamı pekiştirecek sözcüklerin altını çizmeyi seçmişiz ya da okurun altını çizdiğimiz sözcüklerden ve kavramlardan başka bir anlam çıkarmasını sanki göz kırparak rica etmişiz. Önceleri, tırnak işareti, metne aykırı ya da yadırgı düşen bazı yabancı ama vazgeçilmez sözcükleri bu özellikleriyle vurgulamak, yazıda dil bütünlüğünü korumak adına kullanılıyordu: "Hayalperest", "egzotik" gibi. O dönem tırnaklarının, Türkçenin anlaşılmasına büyük katkıda bulunduğuna inanıyorum; en azından Türkçe düşünmeye alıştırılmış, zorlamış bizi o tırnaklar.

Sonraki dönemin tırnaklarıysa yeni bir işlev yüklenmeye başlıyor. Yazarlar, egemen ideolojinin bir parçası saydıkları her şeyi -bakıyoruz- tırnak içine alıyorlar. "erkek adam" gibi "boyalı basın" gibi, "geçiş dönemi" gibi böylelikle tırnak, yazarın dünyaya bakışının, siyasal seçmesinin bir göstergesi haline geliyor.

(Alınmıştır.)
Uyar, T. (2003). *Gündökümü Bir Uyumsuzun Notları Cilt 2*. İstanbul: YKY.

Kelime Dağarcığı
bezirgân: Tacir, tüccar. **yadırgı:** Yabancı.

1. Yazar, noktalama işaretlerinin okuru yönlendirmede etkili olduğuna vurgu yapan bir metin oluşturmuştur. Sizce bir metni oluştururken okuru yönlendirmek için yukarıda anlatılanların dışında başka ne gibi yöntemlere başvurulabilir?

2. Yazarın metinde üstünde durduğu "yazım savurganlığı"nı yorumlayarak yeni bir metin oluşturunuz.

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | Kazanım A.4.10. Metinde yazarın bakış açısını belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	**ANLATICININ TAVRI**	20 dk.
Amacı	Örnek metinler üzerinden yazarın hayata ve okuyucuya karşı yaklaşımını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Ne dersiniz? Baharın uğurlu günleri, birbirini kovalayan yağmurlarla doğa, canlılığını ve güzelliğini kaybederek, sümbülleri perişan, yanakları solgun ve ağlamış bir genç kız güzelliğini andırmadı mı? Her sabah, gül dalında çiğ tanesi araştırarak mazmun yenileme hasreti çeken şairlerimiz, galiba her seher sicim gibi düşen yağmura tutularak bu ilham giderici kırbacın tesiriyle bütün bütün dilsiz oldular. "Bu sene zavallı bülbülü dinleyemedim, taze bir gül koklayamadım" diye üzüntü gösteren şairin birine sonbahar mevsimini tavsiye ettim. Bahar, fâni ömrünün kalanını Adalar'da geçirmek üzere o gönül açıcı yerlere çekilmiş gibi, oralarda taze ve canlı duruyor. Çimenler yeniden bitiyor zannedilecek derecede yeşermiş, çamlar yeni yapraklanmış gibi görünüyor. Bu mevsimin gereği midir nedir, ne kadar bulutlu, yağmurlu olursa olsun yine de seviliyor. Denizdeki dalgalar, en şiddetli sağanaklara hedef olduğu hâlde, büyüyemiyor. O sert rüzgârlar üşütemiyor. Güneş gittikçe ısıtıyor. Akşamları gün batışı, sabahları gün doğuşu manzaralarında yine tertemiz bir boşluk var. Eğer baharın bir kısmını yaza devreden yağmurlar dinip de bir ikinci bahara erişecek olursak, size bir ikinci bahar makalesi yazar, zavallı şairleri teselli edecek bazı dostça hatırlatmalarda bulunurum. Boğaziçi'nde oturanlar Şirket-i Hayriye'nin seferleri arttıracağı yerde, fazla gelir sağlamak için bilet fiyatlarını arttırmaya kalkışacağı haberinden pek endişe etmekteler. Bu sene pek çok ev kiraya verilemediği gibi, eğer bu türlü bir girişim de olursa, gelecek sene için daha kötü bir düşüş olacağı meydanda. Bakırköy Belediye Bahçesi, gösterilen fevkalâde yardımlardan olacak, epeyce donanmış. Meselâ kırmızı kına çiçekleriyle, şebboylarla türlü türlü otlarla süslemeler yapılmış. İnsanın gözüne en ziyade çarpan bir şey varsa o da, akasya ve ona benzer ağaçların sarışın yaprak açmalarıdır. Bir söylentiye göre, arazi tamamıyla kireçli olduğu için, ağaçlar serpilme gücünden mahrum kalıyormuş. Bir söylentiye göre de, dikilen ağaçlar başka cinsten imiş. İnsan, bahçeye girdi mi, yerden akseden kırmızı renk ile yukarıdan vuran sarı rengin karışımı içinde kalarak, kavuniçine benzer bir gelgeç manzaraya dönüyor. Gökkuşağını incelemeye meraklı bulunanlar, burayı ziyaret ederlerse faydalanmış olurlar. Yenibahçe'yi unutmayalım. Bu sene, o taraflar da oldukça şen. O civarın bütün ahalisi oralara yayılarak akşamları gezinti yapmakta. "Dalları bastı kiraz"ı şimdilik "çiğ bal" bastırdı. Evlerde başı dinç oturmak, çocuk uyutmak, hasta oyalamak, biraz sohbet etmek, yürek çarpıntısına uğramadan bir saat geçirmek mümkün değil. Tablayı başına alan, sokak başından kendini verdi mi, çın çın öttürüyor. Bir ses ki, kaza eseri olarak Opera Fransez'de (Fransez) ötse, binanın akustik ilmine uygunluğu dolayısıyla, oradakilerin kulak zarları patlar ve bütün Avrupa'yı, sağır yetiştirmek için bir alet icat edildiğine inandırır. Herifler direniyor, inat ediyorlar; rica bile edilse, kulaklarına girmiyor. Biz göçmen arabalarına "görünür kaza" derken bir de başımıza "görünmez kaza" çıktı. Bakalım, vişne biraz ucuzlasın, ondan neler çekeceğiz?

(Alınmıştır.)
Ahmet Rasim (2006). *Şehir Mektupları*. İstanbul: Sal.

1. Doğayı dile getiriş bakımından metnin anlatıcısının bakış açısını mı yoksa şairlerin bakış açısını mı tercih edersiniz? Niçin?

2. Yazarın metinde okuyucuyu yönlendirdiğine dair bir izlenim ediniyor musunuz? Böyle bir düşüncedeyseniz bir okur olarak bu duruma karşı sizin yaklaşımınız nedir?

3. Severek okuduğunuz ve hiçbir zaman unutamadığınız bir romanın anlatıcısı ile bu metnin anlatıcısını gerçeklik ve kurgu bakımından karşılaştırdığınızda ulaştığınız sonuçlar nelerdir? Yazınız.

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

Etkinlik İsmi	YAZARIN GÖZÜNDEN	20 dk.
Amacı	Metni, yazarın gördüğü açıdan değerlendirebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

MADAM AUPICK'E (OPİK)

Salı, 16 Temmuz 1839

Sevgili anneciğim, iyi anneciğim benim. Sana ne söyleyeceğimi bilemiyorum, o kadar da çok şey var ki anlatılacak... İlkin seni görmeye can atıyorum. Yabancılarla oturmak ne kadar da başkaymış... Özlediğim sadece senin okşayışların değil; kahkahalarımız da değil, nasıl anlatayım, annemiz kadınların en iyisiydi; meziyetleri de ötekilerinden uygundu bizlere. Beraber nasıl anlaşır, ne rahat yaşardık… Vallahi M. Lasségue'in (Lassege) durmadan beni kızdırması, M. Lasségue'in de işe karışması kibirime dokunuyor. Bu bakımdan onlara candan teşekkür ediyorum; memnunum, bana iyilik ediyorlar, beni düzene koyuyorlar; hiç de yormuyor bu beni... Eksik olan, sevgilimin, gönlüme uygun bir ruhun, annemin yanımda bulunmayışı yahut da dostumun burada olmayışı... Doğrusu M. Lasségue olsun, annesi olsun güzel meziyetlerle dolu insanlar. Ama onlarda us, sevgi, sağduyu, hoşuma gitmeyen şekilde gelişmiş; basmakalıp bir hal almış sanki... Bu meziyetlerin başıboş, canlı bir şekilde gelişmesini severim ben... Tıpkı sende, dostumda olduğu gibi... Oysa bu evde durup dinlenmeyen bir neşe var; o da sıkıyor beni... Gerçekten, onlar bizden mutlu yaşıyorlar. Sen babam için gözyaşı döker, kendi kendine kızar, öfkelenirdin ama böylesini daha çok severdim ben. Ne bileyim, bazen içimde kabaran bir şey oluyor, her şeyi kucaklamak istiyorum. Bazen de okumayı başaramamak korkusu, hayat korkusu, ya da pencereden güzel bir güneşin batışı... Bütün bunları kime söyleyeyim? Yanımda ne sen varsın ne de dert ortağım, dostum. Ne oldu bilemiyorum; kolejdekinden beterim şimdi. Hoş orada da sınıfla pek ilgim yoktu ama yine de bir şeyler yapardım. Kovulmak olayı kamçıladı beni; sende otururken bir şeylerle az da olsa ilgilenirdim ama şimdi hiç mi hiç... Buna hoş bir gevşeklik diyemezsiniz; şairce hiç değil... Can sıkıcı, budalaca, bönce bir gevşeklik ancak... Dostuma, ona bir türlü bunu açıklayamadım, bütün çirkinliğiyle kendimi ortaya koyamadım; beni güzel yanımla tanımıştı, çok değişmiş bulacaktı sonra... Kolejde vakit vakit çalışırdım; okurdum; ağlardım, bazen de öfkelenirdim... Ama hiç değilse yaşıyordum ya... Şimdi ise en aşağılık bir şekilde, hem de hoş olmayan kusurlarla dolu yaşıyorum. Hiç olmazsa bu acıklı hal beni değiştirmeye yarasa? Ne gezer? Eskiden düşüncelerim beni kâh iyiye, kâh kötüye sürüklerdi; şimdi ise hiçbir şey kalmadı... Gevşeklik, somurtkanlık, bol bol can sıkıntısından başka...

M. Lasségue'i kırdım; kendi kendimin de gözünden düştüm. Tek başıma yaşasaydım, belki boş şeylerle uğraşacaktım ama hiç olmazsa bir şeyler yapmış sayılacaktım. Seninle ya da candan bir dostla dürüst olabilirdim. Yabancılar içindeyse bambaşkayım; altüst oluyorum, tersim dönüyor. Kusurlarımı örtmek için galiba şimdi büyük kelimelere başvuruyor, kurnazlıklar gösteriyorum, değil mi? Bunlar yetmiyormuş gibi şimdi başıma bir de bakalorya işi çıktı, bir çırpıda bitirmek istiyorum. Konuları on beş gün içinde gözden geçirmek gerekiyor; en kısa zamanda sınavı vermek hevesindeyim. Ağustos başlarında hazır olmak için elimden geleni yapacağım; işe giriştim bile; günde yirmi dört soruya bakmak gerek. Yarışa aday olarak katılıyorum, yani bir gelmeyen olursa yerine gireceğim. Ne olur ne olmaz diye bir doğum kâğıdı istediler. Yabancılardan iyilik görmedim değil ama ben yine annemi kimselere değişmem. Kurulaşmak, şiirden yoksun kalmak belki de fena gelmedi; eksik olan da buydu bende; yani bir istihale dönemi... Bir süre mektupların beni üzüyor, kendimi daha fena

hissediyordum ama yine de bana yaz; böylesi de hoşuma gidiyor, seviyorum onları. Üzüntülerimin arasında iyi yürekli annemin sevgisini duymak, bu hissin geliştiğini görmek beni duygulandırıyor, içimi dolduruyor. Mektubunda babamdan söz et, uzun uzun söz et. Yalvarırım M.Lasségue'e bunları açma, birtek söz etme; o kadar iyi bir insandır ki gücenir sonra. (...)

(Alınmıştır.)
Kösemihal, B. (1983). *Charles Baudelaire'in Mektupları*. İstanbul: Düşün.

Kelime Dağarcığı
istihale: Biçim değiştirme, başkalaşma.

1. Yazarın mektup metninde bir öz eleştiriye yönelmesinin altında yatan sebep ne olabilir?

2. Metinde geçen "Kendi kendimin gözünden düştüm." cümlesi yazarın bakış açısı ile ilgili hangi ipuçlarını vermektedir? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Halil Kürşat SEZGİNER*

Etkinlik İsmi	MEKTUPTA MİLLÎ DEĞERLER	20 dk.
Amacı	Edebî türler kanalıyla Türk milletine ait değerleri ve bu değerleri kaybetmeme mücadelesinde öne çıkan tarihî şahsiyetleri tanıyabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

İnsan için hürriyetsiz yaşamak çok güç... Benim iki hürriyetim var ki, bugün ikisinden de uzağım. Birisi sensin. Sana kavuşacağım zaman, öteki hürriyetime de kavuşacağım. Senin adın da senin gibi iyidir. Bir zaman gelecek ki bütün insanlar, bütün milletler hür olacak. Akıllar hür olacak, kalpler hür olacak, vicdanlar hür olacak. İnsâniyetin bu kara günleri sonuna yaklaşmıştır. Hak, kuvvete galebe çalacaktır. Nasıl bu gördüğümüz mâvî gökte parlak bir güneş varsa, ruhların mânevî semâsında ondan daha parlak bir güneş vardır ki doğmak üzredir. Bu güneş hürriyettir ki, nurları hakikattir; harâreti muhabbettir. Vazifesini sorarsan adâlettir, sevgili kızım!

Ziya Gökalp

(Alınmıştır.)
Göksel, A. N. (1956). *Ziya Gökalp'ın Neşredilmemiş Yedi Eseri ve Aile Mektupları.* İstanbul: Diyarbakır Tanıtma Derneği Neşriyatı.

2. Metin

15 - XII - 1938

İki Gözüm Hasan-Âli;

Mektubunuzda bana bazı sualler yazıp zarfın içine koyduğunuzu bildiriyorsunuz. Halbuki zarftan böyle bir şey çıkmadı. Tabii olarak son günlerimiz biraz dalgınlık içinde geçiyor. Ben de bana verdiğiniz "Kiralık Konak"ı otelde unutuvermişim. Binaenaleyh benden onun iadesini beklemeyiniz. En iyisi otelden aratıp, doğrudan doğruya kitapçıya göndermektir. Tab esnasında ikinci tashihleri bana yollamak kâfidir. Ben düzeltir iade ederim. "Atatürk"e dair bir kitaba başladım. Bunun ne şekilde bir kitap olacağını bilmiyorum. Yalnız kalbimle yazıyorum. Zaten birtakım ilmi ve objektif hatta ideolojik metodlarla ondan bahsetmek ne mümkün! O, hiçbir çerçeveye sığar mı? Bizi vuran büyük elemin sadmesinde (sarsıntı) onu daha iyi anladığımı sanıyorum. Fakat bunu anlatabilecek miyim? Kalemi her tutuşumda gûya onun huzuruna çıkmışım gibi elim titriyor, yüreğim titriyor. Bazen başladığım yazıyı bir kenara bırakıp biraz daha beklemeyi düşünüyorum. Lâkin hep ondan bahsetmek, tekrar onun havasına girmek benim için dayanılmaz ihtiyaçtır. Onu düşünmek ve ondan bahsetmek haricinde her meşgaleyi yavan, faydasız, değmez buluyorum. Pek yakında sizi tekrar okumak ümidiyle, samimi muhabbetlerime inanmanızı dilerim.

Y. K. Karaosmanoğlu

(Alınmıştır.)
Eronat, C. Y. (1997). *Yakup Kadri'den Hasan Âli Yücel'e Mektuplar.* İstanbul: YKY.

1. Metinleri okuduğunuzda anlatıcıların kişisel düşüncelerinden yola çıkılarak varılabilecek toplumsal değerlerimiz neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

2. İkinci metnin yazılış tarihini dikkate aldığınızda, yazarı Atatürk'le ilgili bir kitap yazmaya iten duygu ne olabilir?

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta Kazanım A.4.11. Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ANLAYIŞLARA GÖRE DEĞİŞEN BAKIŞ AÇISI	20 dk.
Amacı	Metnin yazıldığı dönemin anlayışlarına göre metni yorumlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Mondros-26 Haziran 1919

Sevgili Kızım Seniha

Hepimiz dört gözle iyi bir barış bekliyoruz. Kuşlar ile çiçeklerin ilkbaharı beklemeleri gibi, savaşta ezilmiş olan milletler de iyi bir barışı bekler. Milletimiz mutlu olursa biz de onunla birlikte bahtiyar oluruz. Size ilk mektubumdan beri hep dönmemizin iyi bir barış sonunda olacağını yazmakla devam ettim. Boş ümitlere sizi oyalamaya çalışmadım. Milletini sevenlerin kaderi, milletin kaderi ile beraberdir. Daima vatanın, milletin kurulmasına dua ediniz. İnşallah milletimiz bağımsızlık ve bütünlüğüne kavuşurken biz de birbirimize kavuşuruz.

(Alınmıştır.)
Gökalp, Z. (2011). *Hürriyet'e Mektuplar*. İstanbul: Toker.

1. Ziya Gökalp'in Kurtuluş Savaşı mücadelesi içindeyken kızına yazdığı mektubu siz kaleme alacak olsanız neler söylerdiniz? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Yazar milliyetçilik fikrini ifade ederken "Milletini sevenlerin kaderi, milletin kaderi ile beraberdir." cümlesini tercih etmiştir. Siz de bu şekilde vatan sevgisini ifade eden bir cümle oluşturunuz.

Hazırlayan: *Halil Kürşat SEZGİNER*

BU SAYFA BOŞ BIRAKILMIŞTIR

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.12. Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YORUMUM	25 dk.
Amacı	Metindeki açık ve örtük iletileri belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Ve şehzadelerin karşısına üç yol çıktı. Birinin üstünde cinnet yazılıydı, ötekinin cinayet, üçüncüsünün üstünde yazı yoktu. Tarihin gelmiş geçmiş bütün bedbinlerine kahkahalarla gülüyorum. Şımarık birer çocuk hepsi de. Yalnızlık, yalnız kalamamaktır. Hayatım katır ahırında serenad vermekle geçti. (…) Promete, Kaf Dağı'na zincirliydi ve her gün bir akbaba kemiriyordu ciğerlerini. Promete ölümsüzdü. Biliyordu ki bir gün zincirleri kırılacak. Promete, Zeus'a kafa tutmuştu. Ve kafa tutuyordu. Bir mağluptu ama eğilmeyen bir mağlup. Ben de eğilmiyorum sevgilim. Ben de gururumla muzafferim, imanımla muzafferim, seninle muzafferim. Ben? O kadar yalnızım ki, yalnız kalamadığım için yalnızım. Seninle baş başa kalamadığım için yalnız. Promete'nin ciğerlerini akbabalar kemiriyordu. Akbaba asil bir hayvan. Benim ciğerlerimi? Zincirlerimi ancak başkalarının kafalarında parçalayabilmek. Trajedi bu.(…) Haykırmak istiyorum: İradem kelimeleri boğazımda yakalıyor, boğuluyorum. Sesiniz bir çocuk sesi gibiydi dün gece. Biraz fazla telaşlı idiniz.

Sana yazamamak, istediğini yazamamak, istediğim zaman yazamamak. Beni kahreden bu aciz. Dün iki defa başladım, mektupların ikisi de yarım kaldı.

(Alınmıştır.)
Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 2*. İstanbul: İletişim.

Kelime Dağarcığı
cinnet: Delilik. bedbin: Kötümser. serenat: Sesli olarak söylenen veya müzik aracılığıyla çalınan serbest biçimli müzik parçası.

1. İletişimdeki en önemli unsur söylenmeyenleri duymaktır. Bu düşünceden de de hareketle "Hayatım katır ahırında serenad vermekle geçti." cümlesini metin bağlamında yorumlayınız.

2. Promete [Prometheus (Prometyus)], Yunan mitolojisinde insanlığın yararı için gökten ateşi çalan ve bunun için tanrılar tarafından cezalandırılan titandır.

Bu mitolojik unsurların ifade ettiği fedakârlık kavramı ile Cemil Meriç'in ifadesi arasında bir ilişki kurulabilir mi? Metnin bağlamında düşüncelerinizi yazınız.

3. "O kadar yalnızım ki yalnız kalamadığım için yalnızım." ifadesindeki örtülü anlamı kendi cümlelerinizle ifade ediniz.

Etkinlik İsmi	MEKTUPTAN ÇIKARIMLAR	20 dk.
Amacı	Metindeki açık ve örtük iletileri belirleyerek metinle ilgili tespit yapabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Kızlarım Senihe, Hürriyet ve Türkân Hanımlar'a

Polverista. Perşembe, 9 Teşrinievvel 1335 (1919)

Sevgili Kızlarım! Bu hafta dokuz mektub aldım. Bazısı eski. Üç tanesi yeni. 27 ve 29 Eylül tarihli olan bu mektublarda Malta'ya geldiğimizden, haberdarsınız. Senihe'nin 19 Eylülden sonra mektubu yok. Bu tenbellik niçin? Hürriyet, başkasına yazdırıyorsa da sen kendin yazabilirken niçin ihmal ediyorsun? Her hafta mektubunu isterim. Bana senin elyazınla yazılmış mektublar daha hoş geliyor. Mektubların resmî sözlerini bilmediğin için duyduğunu, düşündüğünü yazıyorsun. Şimdi annen de biraz yazı bilseydi, ondan da elyazısıyla mektub isterdim. Hürriyet de öyle. Ben hepinizden ayrı mektublar isterim.

Yalnız sözler kalbin aynası değildir, yazı da ruhun bir aynasıdır. Başkasına mektub yazdırıldığı zaman, kitabet yapayım diye, söylenen sözleri başka türlü yazar. Halbuki kalbden gelen sözler ayniyle yazılmalı. Sen kitabet bilmediğin için, doğru yazıyorsun. Senin imlânı da öğrendim. Her nasıl yazsan okuyabiliyorum. İmlâyı da konuştuğun gibi yazıyorsun. Kâtiblerin imlâsı da, ifadesi de yanlışdır. 'İnsan duyduğu gibi yazmalı!

'Sen artık vaktini' boş geçirme! Derslerine çalış. Ben gelince sizi kendim okutacağım. Hürriyet'in, Fatma'nın tahsiline de dikkat et. Mektebde başka çocukların ahlâkına uymasınlar.

Sıhhatim çok iyidir. Mektublarınızı aldıkça ruhum da rahat olacakdır. Elli dört liranın geldiğini birkaç defa yazdım. Mektublar belki gelmemiş diye tekrar yazıyorum. Artık hiç para göndermeyiniz. Gazete de göndermeyiniz. Çünki vermiyorlar. Kış için bir kostüm istemişdim. Kaim fanilelerim var. İnce iç fanileleri çok yıkanmakla darlaşıyor. Geniş olmak şartiyle bunlardan gönderirseniz iyi olur. Battaniye, yorgan gibi şeyler de istemem. Zaten eşyanın birçoğu yolda gaib oluyor. Beyhude para sarf etmeğe lüzum yok.

Yemeklerimiz iyi. Vaktimiz hoş geçiyor. Mevkiimiz Malta'nın en güzel yeridir. Esirlerin en tâli'leri, buraya yerleşdirülendir. Vâkıa, bülbülü altun kafese koysanız yine vatanım diye feryad eder. Fakat sıhhate muvafık bir yerde bulunmak, havadar, müferreh bir mevkide yaşamak da iyi birşeydir. Ailesini düşünen babalar hasta olmamağa çalışırlar. Hasta olmamak için de havadar ve ferahlı bir maşken lâzım. İşte bundan dolayı halimizden memnunuz. Tabiî en büyük memnuniyetimiz, ailelerimize' kavuştuğumuz zaman olacak. Bu ise inşâallah yakındır. Nedim ve Zekeriya Beğler'e, Feyziye ve Hocahanımlar'a, İkbal'e selâm. Çocukların gözlerinden öperim. Amcanızın selâmı var.

Babanız
Ziya GÖKALP

(Alınmıştır.)
Göksel, A. N. (1956). *Ziya Gökalp'ın Neşredilmemiş Yedi Eseri ve Aile Mektupları.* İstanbul: Diyarbakır Tanıtma Derneği Neşriyatı.

1. Yazarın metinde kullandığı "asıl Türk ahlakı" ifadesi sizde nasıl bir çağrışım yapmaktadır?

2. Metinde yazar, kızına "İnsan duyduğu gibi yazmalıdır." şeklinde öğütte bulunmuştur.

a) Yazar, "İnsan duyduğu gibi yazmalıdır." derken ne anlatmak istemiştir?

b) Yazar, bu mektubu kendi söylemine uygun yazmış mıdır? Gerekçelerinizle birlikte yazınız.

3. Metinde yer alan "Ailesini düşünen babalar hasta olmamağa çalışırlar." cümlesinin size düşündürdükleri nelerdir?

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.13. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	METİN VE YAZAR İLİŞKİSİ	25 dk.
Amacı	Metin ve yazar ilişkisini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

İki Gözüm Hasan-Âli;

Mektubunuzda bana bazı sualler yazıp zarfın içine koyduğunuzu bildiriyorsunuz. Hâlbuki zarftan böyle bir şey çıkmadı. Tabii olarak son günlerimiz biraz dalgınlık içinde geçiyor. Ben de bana verdiğiniz "Kiralık Konak"ı otelde unutuvermişim. Binaenaleyh benden onun iadesini beklemeyiniz. En iyisi otelden aratıp, doğrudan doğruya kitapçıya göndermektir. Tab esnasında ikinci tashihleri bana yollamak kâfidir. Ben düzeltir iade ederim. "Atatürk"e dair bir kitaba başladım. Bunun ne şekilde bir kitap olacağını bilmiyorum. Yalnız kalbimle yazıyorum. Zaten birtakım ilmi ve objektif hatta ideolojik metodlarla ondan bahsetmek ne mümkün! O, hiçbir çerçeveye sığar mı? Bizi vuran büyük elemin sadmesinde onu daha iyi anladığımı sanıyorum. Fakat bunu anlatabilecek miyim? Kalemi her tutuşumda gûya onun huzuruna çıkmışım gibi elim titriyor, yüreğim titriyor. Bazen başladığım yazıyı bir kenara bırakıp biraz daha beklemeyi düşünüyorum. Lâkin hep ondan bahsetmek, tekrar onun havasına girmek benim için dayanılmaz ihtiyaçtır. Onu düşünmek ve ondan bahsetmek haricinde her meşgaleyi yavan, faydasız, değmez buluyorum. Pek yakında sizi tekrar okumak ümidiyle, samimi muhabbetlerime inanmanızı dilerim.

Y. K. Karaosmanoğlu

(Alınmıştır.)
Karaosmanoğlu, Y. K. (1996). *Yakup Kadri'den Hasan Âli Yücel'e Mektuplar*. İstanbul: YKY.

Kelime Dağarcığı
binaenaleyh: Bundan dolayı, bundan ötürü, bunun için, bunun üzerine. **tab:** Baskı. **tashih:** Düzeltme.

1. Yakup Kadri'nin "Atatürk" kitabını yazarken gösterdiği tutum, onun yazar kimliği hakkında size ne düşündürmektedir? Düşüncelerinizi belirtiniz.

2. Yakup Kadri, Kurtuluş Savaşı'na gazeteci kimliği ile katılmış, Mustafa Kemal Atatürk'ün yanında yer almış, savaş meydanlarında gözlemlerde bulunmuş, cumhuriyet kurulduktan sonra da Atatürk'ün çevresindeki yazarlardan birisi olmuştur.

Bu durum onun "Atatürk" adlı eserine nasıl yansımış olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

Etkinlik İsmi	NASIL BİR YAZAR?	20 dk.
Amacı	Metin ve yazar arasındaki ilişkiyi kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

İki gözüm, beni mazur görün; mektubunuza ancak şimdi cevap verebiliyorum. Resmi işlerim tahmin ettiğiniz gibi çoktur. Fakat sizin için ve edebiyat için iki elim kanda olsa yine vakit bulurum. (…)

Bana kendi eserlerim hakkında bazı şeyler soruyorsunuz. Bunlardan kafi derecede bahsetmiştik zannediyorum. İsmini zikrettiğiniz, romanların hiç şüphesiz doğrudan doğruya realiteden alınmış tarafları çoktur. Ben romanlarımdaki şahsiyetlere daima tanıdığım kimselerle, kendimden bir şey koymuşumdur. Fakat mesela filan (tip) mutlaka hayattaki falan değildir. Belki birkaç tipin halitasıdır (alaşım). Hikâye tarafı da daima yaşadığım vakalara istinat etmekle beraber hiç şüphesiz bu vakalar oldukça değiştirilmiştir. Bu romanlarda doğrusu hiçbir şey ispat etmek istemedim. Fakat tesadüf öyle istedi ki, hepsi bir devrin tarihi faslı olsun. Mesela Nur Baba Abdülhamit devrinin, Kiralık Konak İttihat ve Terakki ve Harbi Umumi devrinin, Sodom ve Gomore Mütareke devrinin, Yaban keza Mütareke ve Milli Mücadele devrinin, (Ankara) son devirlerin hikâyesi oldu. Bu suretle adeta kronolojik bir çevrim takip etmiş bulundum. Fakat bunu bilerek ve isteyerek yaptığımı ben iddia etsem siz inanmazsınız. Bence roman bir nevi hatıra kitabıdır. Ben çocukluğumdan beri ne işittim, ne gördüm, ne hissettim, ne anladım ise hep romanlarıma koyuyorum. Bundan başka roman bir hayatı telakki ediş sisteminin (bu kelimeyi felsefi manasında kullanıyorum) muhassalasıdır. Bir romanda romancının aşk telakkisi nedir? cemiyet telakkisi nedir? insan telakkisi nedir? hatta siyasi ve felsefi telakkileri nelerdir? Bunu aramak lazım gelir zannediyorum. Ve eğer mevzu-u bahis roman böyle bir orijinal telakkiyi ifade etmiyorsa hiçbir kıymeti, hiçbir manası yok demektir. (Fakat, rica ederim, tezli roman taraftarı olduğumu düşünmeyiniz.) Bütün bu hükümler romancının tiplerini seçiş, vakaları hikâye ediş ve eserini bitiriş tarzından çıkarılır.

Mesela bir gün -çok zaman evvel- arkadaşlarımızdan biri bana demişti ki: "Senin kahramanların hep ortadan aşağı yani mediocre (düşük, vasat) tiplerdir. Halbuki sen kendin ince hisli bir sanatkarsın. Onlara kendinden bir şey katmıyor musun?" Hiç şüphesiz katıyorum -onlara merhametimi ve meprismi (küçümseme, horgörü) katıyorum. Ne yapayım ki ideal bir roman kahramanına hayatta hiç rastgelmedim ve insanları daima gündelik yaşayışlarının içinde, birtakım küçük ihtiraslarla çırpınır gördüm. Bir gün de bir hanım bana dedi ki: "Yakup Kadri Bey, siz anlaşılan hayatınızda hep kötü kadınlara rast gelmişsiniz. Onları hep içgüdüsel taraflarından görüyorsunuz. Hemen bütün romanlarınızdaki kadınların hiçbiri faziletli değil. Bu sizin kadınlar hakkındaki yanlış telakkinizi gösteriyor." Bu da ispat ediyor ki, ben kadın olsun, erkek olsun (insanı) daima pesimist bir zaviyeden ve mepris (küçümseme, horgörü) ile müşahede etmişimdir. Halbuki, size samimi bir itirafta bulunacağım. Hayatta hiç de böyle değilimdir, insanlara karşı ilk hareketim hudutsuz bir sempatidir, hudutsuz bir emniyettir. Hatta bu sempati ve bu emniyetin bazen beni gülünç vaziyetlere düşürerek safderunane bir samimiyet şeklini aldığını görmüşümdür. Belki biraz ondan romanlarımda insanlardan intikam almayı istiyorum.

Y. K. Karaosmanoğlu

(Alınmıştır.)
Eronat, C. Y. (1997). *Yakup Kadri'den Hasan Âli Yücel'e Mektuplar*. İstanbul: YKY.

Kelime Dağarcığı
muhassala: Sonuç. müşahede: Gözlem. pesimist: Kötümser. **safderunane:** Kolay aldatılan. telakki: Görüş.

1. Metinde yazar yazmış olduğu eserlerden bahsetmektedir. Yazarın eserlerindeki kişi ve olayları nasıl seçtiğine dair yaptığı açıklamalara yönelik yazara bir cevap mektubu yazınız.

2. Yazarın romanlarındaki kahramanları hor görmesiyle gerçek hayatında insanlara karşı sınırsız bir sempati ve güven duymasını nasıl yorumlarsınız?

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.14. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	KİMLER NE YAZMIŞ?	20 dk.
Amacı	Mektup türünde eserler vermiş sanatçıları tanıyabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

EDEBİYATIMIZDA MEKTUP TÜRÜ

Bir edebî tür olarak mektubun edebiyatımızda çok eski geçmişi vardır. Doğu Türkistan'da ele geçen Uygur Türkçesine ait metinlerde bile mektup örneklerine rastlanmaktadır. Fatih Sultan Mehmet zamanına ait bazı mektuplardaki hitap şekilleri ve ifadeyi süsleyen manzum parçalar dikkate değer. Fuzuli, yazdığı ünlü "Şikâyetnâme"siyle eski edebiyatımızın ilgi çekici bir mektup örneğini vermiştir.

Tanzimat Dönemi'nde Şinasi'yle birlikte gelişen yeni nesir anlayışı mektup türüne de yansımıştır. Dönemin en çok mektubu bulunan edebiyatçılarından biri Namık Kemal'dir.

Modern edebiyatımızın her döneminde mektuplaşma, her şeyden önce bir zevk ve alışkanlık olarak şairlerimiz ve yazarlarımız arasında rağbet görür. Şairler ve yazarlar, sanat ve edebiyat yolunda neler yaptıklarını, eserlerini nasıl hazırlayıp ortaya koyduklarını çeşitli amaçlarla kaleme aldıkları mektuplarda anlattıkları gibi, bu yazışmalarda kendi yaşamlarına dair bilgiler de verirler. Bütün bunlar, araştırmacıların ve okuyucuların mektup türüne duydukları ilgiyi artırmıştır. Böylece Tevfik Fikret'ten Ahmet Haşim'e, Ziya Gökalp'ten Yahya Kemal'e, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan Cahit Sıtkı Tarancı'ya ve Sait Faik Abasıyanık'a varıncaya kadar modern edebiyatımızın her dönemine mensup, pek çok sanatçının mektuplarını ortaya çıkarmıştır.

Yakın dönemde mektup biçiminde yazılmış pek çok şiir, hikâye, roman, anı, deneme, gezi gibi türler incelendiğinde bu ürünlerin anlatımında mektup tarzının kullanıldığı görülmektedir: Bedri Rahmi Eyuboğlu, Kardeş Mektupları (1985); Samiha Ayverdi, Mektuplardan Gelen Ses (1985); Sait Faik Abasıyanık, Sevgiliye Mektup (1987); Nazım Hikmet, Piraye'ye Mektuplar I-II (1988); Sait Faik Abasıyanık, Bitmemiş Senfoni/Bitmemiş Hikâyeler- Oyunlar-Mektuplar (1989); Salah Birsel, Geceyarısı Mektupları (1991)…

Modern edebiyatımızda mektup adıyla veya mektup tarzında pek çok şiir yazılmıştır. Tevfik Fikret'in "Bir Mektuptan", Halit Fahri Ozansoy'un "Bayram Mektubu", Necip Fazıl Kısakürek'in "Zindandan Mehmet'e Mektup", Halim Yağcıoğlu'nun "Atatürk'ten Son Mektup", Orhan Veli Kanık'ın "Oktay'a Mektuplar" bu tarzda yazılmış şiirlerin birkaçıdır.

Mektup tekniği, nazımda olduğu gibi nesirde de özellikle roman ve hikâyede daha yaygın biçimde kullanılan anlatım tekniklerinden biridir. Mektup biçiminde yazılmış roman türünün ilk örneklerine daha Tanzimat Dönemi'nde rastlanması hayli dikkat çekicidir. Bir anlatım yeniliği olarak bu tekniği Hüseyin Rahmi'nin Mutallaka (1898), Halide Edib Adıvar'ın Handan (1912) ile Reşat Nuri Güntekin'in Bir Kadın Düşmanı (1927) adlı romanlarında da görmek mümkündür. Bu diziye, son yılların romanlarından Leyla Erbil'in Mektup Aşkları (1988), Cengiz Dağcı'nın Anneme Mektuplar (1988), Oya Baydar'ın Kedi Mektupları (1992), Nazlı Eray'ın Yıldızlar Mektup Yazar (1993), Ayla Kutlu'nun Emir Bey'in Kızları eserleri de eklenmelidir. Tıpkı romanda olduğu gibi hikâyede de kullanılan mektup tekniğinin ilk olgun örnekleri, daha çok Servetifünûn Dönemi'nde verilir. İlk kullananlar arasında, Ahmet Hikmet Müftüoğlu (Çiçekler), Halit Ziya Uşaklıgil (Bir Valide Tarafından) ve Mehmet Rauf (Bir Mevsimin Hikâyesi) gibi yazarlar bulunmaktadır.

Millî Edebiyat Dönemi'nde mektup-hikâye örneği veren yazarlar arasında ise Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Bir Ölünün Mektupları), Halide Edip Adıvar (İmzasız Mektuplar), Reşat Nuri Güntekin (Sönmüş Yıldızlar) gibi isimler yer almaktadır. Bu isimlere Cumhuriyet Dönemi'nde Memduh Şevket Esendal (Bir Kadının Mektubu), Sait Faik Abasıyanık (Sevgilime Mektuplar), Haldun Taner (Şeytan Tüyü), Oğuz Atay (Bir Mektup), Mustafa Kutlu (Menekşeli Mektup) gibi yazarları da ekleyebiliriz.

Hikâye ve romanın dışında, mektup biçiminde kaleme alınmış seyahat/gezi kitapları arasında Halit Ziya Uşaklıgil'in Almanya Mektupları (1915-1916), Cenap Şahabettin'in Avrupa Mektupları (1919, yb.1997) ve Hac Yolunda (1909, yb.1996), Ahmet Rasim'in Romanya Mektupları (1917), Falih Rıfkı Atay'ın Londra Konferansı Mektupları (1933) yer alır.

(Düzenlenmiştir.)

Donbay, A. (2011). *Edebiyatımızda "Mektup" Türü ile İlgili Başlıca Çalışmalar.*

1. Edebiyatımızda, mektup türünün anlatım özelliklerini birçok sanatçımızın diğer türlerde kullanmasının nedenleri sizce neler olabilir?

2. Bir araştırmacı olsaydınız edebiyatımızın hangi dönemine ait mektup örneklerini ve bu türde eser vermiş sanatçıları araştırmak isterdiniz? Neden?

3. Metinde Tanzimat'tan günümüze kadar mektup türünde yazılmış ya da mektup türünün özelliklerini gösteren eser sayısının edebiyatımızın önceki dönemlerine göre daha fazla olduğu belirtilmektedir. Sizce bunun nedenleri neler olabilir?

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.14. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TÜRÜ VE TEMSİLCİLERİNİ TANIYALIM	20 dk.
Amacı	Metnin türünü ve bu türde yazılmış diğer eserleri tanıyabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Kuzguncuk, 31 Mart 1320

Evet, vaadimde duracağım, hem de bu iyi bir şey olacak. Çünkü Handan'ın hayatından bahsederken o kadar budala olmuyorum. Ta başından başlayıp bütün Nâzım Bey meselesini istediğim gibi sana yazmama kendi izin verdi. Bu meseleyi de yazarken ben ta çocukluğumdan başlayacağım. Çocukluğumda da Handan'dan başka bir şey yok, Refik. Fakat bugünler içimde azıcık korku var. Belki on, belki yirmi gün sonraki büyük geçitten artık çıkmayabilirim. Senden uzak ölürsem yanında benden birçok şeyler bulunsun, olmaz mı? İşte başlıyorum: Handanla bu kalbi ve ruhi dostluğumuz başlayalı on dört sene oluyor. Ben o zaman altı yaşında idim, o dokuz yaşında idi. Annemle babam hakkında hatıratım pek canlı değildir. Büyükannemin yanında idim, bilmem neden beni teyzemin yanına vermek lazım geliyordu? Bir soğuk günde beni köşke getirdilerdi. Salonu hatırlarsın. Köşede bir İngiliz mürebbiye, amcamla konuşuyordu. (Sen, Cemal Bey'e enişte yerine amca dediğimi acayip bulursun, değil mi? Fakat ben baba bile desem az bulurum.)

(Alınmıştır.)
Adıvar, H. E. (2010). *Handan*. İstanbul: Can.

Kelime Dağarcığı
mürebbiye: Bir evde yatılı olarak ve aylıkla çalışan, evin çocuğunun ya da çocuklarının bakımı ve eğitimiyle özel olarak görevlendirilmiş olan, görgülü, bilgili kadın.

1. Halide Edip Adıvar'ın mektup türünde kaleme alınmış "Handan" romanı, Türk edebiyatında kadın psikolojisini anlatan ilk eser olma özelliğini taşır. Roman ve hikâye gibi edebî türlerde mektup türünden faydalanılması sizce esere nasıl bir anlatım özelliği katar? Okuduğunuz metni de göz önünde bulundurarak düşüncelerinizi yazınız.

2. Dünya edebiyatında Franz Kafka'nın "Milena'ya Mektuplar" adlı eseri ve Türk edebiyatında Ahmet Arif'in "Leylim Leylim" adlı eserleri özel mektupların kitaplaştırılmasıyla oluşmuştur. Özel mektupların kitap hâline dönüştürülmesi sizce edebiyat tarihçilerine ne gibi katkılar sağlar? Düşüncelerinizi yazınız.

8.ÜNİTE > **Mektup/E-posta** | *Kazanım A.4.15. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*

Etkinlik İsmi	**FİİLLERİN İŞLEVLERİNİ BELİRLİYORUM**	25 dk.
Amacı	Fiillerin işlevlerini belirleyip fiilleri tanıyabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

3 MAYIS 1954

Abidinciğim,

Son mektubun ne iyi idi, iyi çalışmanın coşkunluğu ve nikbinliği taşıyordu satırlardan; ne iyi hep böyle ol. Sade kendine iyi bakabiliyor musun, tek arzum yanında olup, sen yorgun olduğun müddetçe sana istediğim gibi bakabilmek, sanki böyle olunca sen harikalar yaparsın gibi geliyor bana, hâlbuki asıl bensiz yapıyorsun harikaları; kendi aptal kuruntum, ama herkese de bir kuruntu gerek. Düşündüm de kendi üzerime, ben belki sadece değen kişilere kendimi harcamaya, yazmaya, üzmeye ve sevinmeye razı olurum, hâlbuki bu ayıp, insan herkese karşı her şeyi yapabilmeli.

Bahar, güneş ve sıcak ortalığa yayıldı, burada insanların baharla haşır neşir olması orası gibi değil, daha rahat daha keyifli, daha kozmik bir karışma var buradaki insanlarda, meselâ akşamın ılık ışığına, sanki tabiat daha kendilerinden bir şey, kendi malları... taze yumurta, taze yoğurt, kuzu kapaması, feryat figan yeşiller; zehir gibi güneş, sonra Ankara'nın o dehşet akşam ışığı... insanlardaki o mutad kaygısızlık, baharla bir sebebini, hikmetini buluyor. Belki ben de havalar yüzünden biraz şaşkınım. Kışı o kadar zor geçirdim ki, bazen düşündükçe şaşıyorum, nasıl geçti diye ve irademe şaşıyorum, gözümü zorla ve sistemli bir şekilde yumdum kışın kötülüğüne.

Sen herhalde artık yakında, yazın sayfiye, deniz, güneş vs. için bana durumunu bildirirsin. Annem hâlâ mahdum beyle işini halledemedi, ben bir çaresine bakacağım.

Kitaptan iki tane yolladım, tarihli nüshalar. Dersler 30 Mayıs'ta kesiliyor, imtihanlar da galiba 25 Haziran'da bitiyor. Sergiyi merak ediyorum, her şeyi merak ediyorum... Gözlerinden öperim.

Güzin

(Alınmıştır.)
Dino, G., Dino, A. (2004). *Güzin Dino-Abidin Dino Mektupları (1952-1973)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Kelime Dağarcığı
nikbinlik: İyimserlik. **mutad:** Alışılmış, alışılan. **sayfiye:** Yazlık, yazlık ev. **mahdum:** Oğul.

1. Metinde geçen "Bakabiliyor musun?", " Yapabilmeli." fiilleri yapı yönünden aynıyken aldıkları kip eki ile farklılık göstermiştir. Kip eklerinin işlevlerini göz önünde bulundurarak bu farkı belirtiniz.

2. Sadece bir kip eki almış fiillere basit zamanlı fiil denir. Basit zamanlı fiiller, haber kipi veya dilek kipi eklerinden sadece birini alarak çekimlenir.

Fiilin birden fazla kip eki alarak oluşan fiillere birleşik zamanlı fiil denir. Fiilin birleşik zamanlı olması demek iki kip ekinin yan yana gelmesi demektir. Birleşik zamanlı fiillerde ikinci kip eki her zaman ek fiildir.

Buna göre yukarıdaki mektuptan basit ve birleşik zamanlı fiillere birer örnek bulunuz.

3. Kitaptan iki tane yolladım, tarihli nüshalar. Dersler 30 Mayıs'ta kesiliyor, imtihanlar da galiba 25 Haziran'da bitiyor.

Yukarıdaki cümlelerde geçen fiilleri yeterlilik ve olasılık anlamı içerecek şekilde yeniden oluşturunuz.

4. Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri yapıları yönünden tabloda uygun yere yerleştiriniz.
Sade kendine iyi bakabiliyor musun?
Sanki böyle olunca sen harikalar yaparsın gibi geliyor bana.
Sergiyi merak ediyorum, her şeyi merak ediyorum.
Bahar, güneş ve sıcak ortalığa yayıldı.
Sen herhalde artık yakında, yazın sayfiye, deniz, güneş vs. için bana durumunu bildirirsin.
Yazmaya, üzmeye ve sevinmeye razı olurum.
Bazen düşündükçe şaşıyorum.

Basit	Türemiş	Birleşik

Hazırlayan: *Abdullah DAĞLI*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.15. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	YAZIM VE NOKTALAMAYA DİKKAT	20 dk.
Amacı	Doğru bir anlatımda yazım, noktalama ve sözcüklerin görevini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Perşembe, 12 Şubat 1336 (1920) Yeni-Verdala.

Kardeşim Nihad Beğ'e

Sevgili Kardeşim! 28 Kânunsâni tarihli bir mektubunuzu aldım Refikam'la Senilhe'den de 27, 28 Kânunsâni ve 1 Şubat tarihli altı mektub geldi. Bu mektubların yedisini de taahhüdlü olarak postadan aldım. Evvelce aldığım mektubları da tarihleriyle beraber cevablarında yazmışdım. Demek ki Sefarethâne'ye verilenler de postaya bırakılanlar da geliyor. Mektupların bu suretle devamını isterim.

İstanbul'da fiatlar buraya nisbetle hakikaten yüksek. Bundan sonra paket istemem. Ailemin gıdalarına halel gelmemek şartiyle masrafların azaldılması muvafık olur. Fakat, her şeyden evvel bu dünya tatlı dil dünyasıdır. Tatlılıkla her hakikat kolayca kabul etdirilebilir. İktisadî işlerin tanzimi esnasında mevhum cihetler de gösterenler olur. Meselâ, Hakkı Efendi'ye yazacağınız mektub, para talebine müteallikse, hiç lüzum yokdur. Çünki, ondan paramız bulunsaydı, durmaz gönderirdi. Adamcağız beyhude üzülmesin.

Ziya Gökalp

(Alınmıştır.)
Göksel, A. N. (1956). *Ziya Gökalp'ın Neşredilmemiş Yedi Eseri ve Aile Mektupları*. İstanbul: Diyarbakır Tanıtma Derneği.

Kelime Dağarcığı
beyhude: Boşuna. cihet: Yön, yan, taraf. **iktisadî:** Ekonomik. **kânunusâni:** Ocak ayı. **mevhum:** Gerçekte olmayıp var sanılan, var diye düşünülen, kuruntuya dayanan. **müteallik:** İlişkin, ilgili. **nisbet:** Oran. **refika:** Eş. **taahhüdlü (mektup):** Kayba uğramadan yerine ulaştırılması posta idaresi tarafından kayda alınarak üstlenilmiş olan mektup. **tanzim:** Düzenleme.

1. Metni incelediğinizde metinde yer alan birçok kelimenin yazımının günümüz yazım kurallarının dışında olduğunu görmektesiniz. Bu değişimin dilimizin gelişimine olumlu ya da olumsuz yansımaları sizce neler olabilir? Açıklayınız.

2. Metnin ikinci paragrafından alınan "İstanbul'da fiatlar buraya nisbetle hakikaten yüksek. Bundan sonra paket istemem." cümlelerini virgül (,) işareti kullanarak "İstanbul'da fiatlar buraya nisbetle hakikaten yüksek, bundan sonra paket istemem." şeklinde sıralı cümle hâline getirebiliriz.

Bu değişikliğin anlatıma olumlu ya da olumsuz bir etkisi olabilir mi? Gerekçelerinizle açıklayınız.

3. "28 Kânunsâni tarihli bir mektubunuzu aldım." cümlesindeki eylem bildiren sözcüğü çıkararak cümleyi aynı anlama gelecek şekilde başka bir eylem bildiren sözcük kullanmadan tekrar oluşturmaya çalışınız. Bu çalışmanızın sonucunda nasıl bir yargıya ulaştınız?

Hazırlayan: *Hacı Mehmet KARAKOÇ*

8.ÜNİTE > Mektup/E-posta | Kazanım A.4.15. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	DİL BİLGİSİ ÇALIŞMASI	20 dk.
Amacı	Dil bilgisi çalışmaları sayesinde metnin şekil özelliklerini tanıyabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

İstanbul'dan Paris'e
8 Aralık 1933

Sana dün akşam yazacaktım. Sonra, bu sabah yazarım derken... Derken senin mektubun geldi... Tam mektubunun gelmesinden önce de ben, nihayet mektubumu bitirip postaya vermiştim.

Küçücüğüm. Ayın 20'sinde burada olacağın doğru mu? Kesinleşti mi? Yani, üç hafta sonra sana kavuşabileceğim demek. O zaman mesafelere ölüm. Engin denizlerle, kilometreler yerin dibine batsın. Bucişim. Şeker çocuğum. Bütün mesafeleri bir torbaya dolduralım ve sonradan da bu torbayı denize atalım. Birlikte Adalara gidelim. Haydi bakalım... Senin Memiş'in şairliği üzerinde!

Şiir, uzun süredir semtime uğramamıştı! Bu akşam, cümbür cemaat sinemaya gittik. Gördüğümüz filmin adını sanını bile hatırlamıyorum... Fakat içerisinde öyle yerler vardı ki... Sanki içimde, çok yakınımdaki bir yerlerde gizli anıları uyandırsın diye, özellikle filme eklemişlerdi... O anılar ki hâlâ yerlerinde sıcacıklar! O kadar yakınımdaki bir geçmişten söz ediliyordu ki onu çok yakınımda duyabiliyorum.

(Alınmıştır.)
Eyuboğlu, M. H. (2019). *Bedri Rahmi Eren Eyuboğlu Aşk Mektupları.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

1. Metinde yazarın eylemlerde farklı kip ekleri kullanması metnin anlatımına nasıl bir katkıda bulunmuştur? Kip eklerinin görevlerini de düşünerek cevaplayınız.

2. "Küçücüğüm. Ayın 20'sinde burada olacağın doğru mu? Kesinleşti mi? Yani, üç hafta sonra sana kavuşabileceğim demek. O zaman mesafelere ölüm. Engin denizlerle, kilometreler yerin dibine batsın." cümlelerinde yazıldığı dönemin geçerli yazım ve noktalama kuralları uygulanmıştır. Aynı bölümü günümüz yazım kuralları ve noktalama işaretlerine uygun olarak yeniden yazınız.

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Yaratıcı Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KELİME VE KELİME GRUPLARINI ANLAMLANDIRMA	25 dk.
Amacı	Metinde geçen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamını belirleyerek bu kelimeleri cümle içinde kullanabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

9 Aralık

Tanım kılıklı adlar.

Doğrusu ya, bu denli bileşik adlar bizim dilimizde çoktur. Kapı mandalı, kafa kâğıdı ve bunun gibi...

Çoktur ya, bunlar cümleye bir ağırlık, bir tutukluk vermekten başka işe yaramazlar. Kimi zaman, kullanılmalarında kimi zorluklar bile belirir.

Sözgelişi, siz gelin de "kafa jimnastiği" tamlamasında, eski deyimiyle izafet terkibinde, jimnastik yerine "terbiye-i bedeniyye" ya da "beden eğitimi" sözcüklerini kullanın bakalım.

Bana kalırsa, Türkçemizin olanaklarını genişletir, biz de esintisi bile bulunmayan birçok yabancı dil sözcüklerine Türkçe karşılıklar koymaya çalışırken dilimizi, bu tanım kılıklı adlardan da kurtarmaya çabalamalıyız."

(Alınmıştır.)
Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

Kelime Dağarcığı
izafet terkibi: İsim tamlaması. **kafa kâğıdı:** Kimlik. **terbiye-i bedeniyye:** Beden eğitimi.

1. "İzafet terkibi" ifadesinin günümüzde artık kullanılmamasının nedenleri ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

2. Siz olsaydınız metindeki "tanım kılıklı adlar" sözünün yerine nasıl bir ifade kullanmayı tercih ederdiniz? Açıklayınız.

3. a) Metinden seçilerek verilen cümleyi kendi ifadenizle yeniden yazınız.

"Doğrusu ya, bu denli bileşik adlar bizim dilimizde çoktur. Kapı mandalı, kafa kâğıdı ve bunun gibi..."

b) Yazarın cümleyi bu şekilde ifade etme nedenleri ile sizin cümlede değişiklik yapma nedenlerinizi günlük türünün anlatım özellikleri bağlamında çözümleyerek kısaca yazınız.

Hazırlayan: *Mehmet SERT*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METİN VE DÖNEM	25 dk.
Amacı	Tarihî olayların metnin oluşmasını nasıl etkilediğini metinde yer alan kişiler, zaman ve anahtar sözcüklerden hareketle kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

5 Ekim 1980 Pazar / Saat 10.00

CEVDET PAŞA, NAMIK KEMAL, KEMAL'İN ÇOCUKLARI

Cevdet Paşa, Namık Kemal. Türk düşüncesinin diri ve yaşayan iki temsilcisi. Paşa, ağır başlı, dürüst bir medreseli. Batıya âşık, fakat Doğudan kopamıyor. Şiirlerinde kendisi yok. Coşmaktan, ölçüyü kaçırmaktan utanıyor gibi. Şablonların adamı. Namık Kemal deli dolu, haylaz ve coşkun. Şiirlerinde olduğu kadar, nesirlerinde de kendisi. Cesur, atak ve kendini beğenmiş. Cevdet daima frenli. Kemal daima coşkun. Cevdet'in kızı babasından çok Midhat Efendi'nin damgasını taşıyor. Ama her ikisi de değil. (...) Doğrusu Paşa; bütün ağırbaşlılığına, bütün gurur ve vakarına rağmen ıslah kabul etmez bir Avrupa hayranıdır. Fatma Aliye'nin Fransızca öğrendiğini anlar anlamaz ona karşı davranışı değişiverir. Artık (...) vesayetten kurtulmuş, esrarengiz bir dünyanın fethine çıkmış, hürmete şayan bir kişidir Paşa'ya göre. (...)

"O, medresenin en olgun örneği ve son sözüdür. Doğu ile Batı arasında parçalanmış ve adamlığını kaybetmiş talihsiz bir baba. Namık Kemal ise, bir hanedanın temsilcisidir. Ali Ekrem ve Cezmi Ertuğrul, biyolojik planda, onu devam ettirirler. Edebiyatta ise, hepimiz bir parça Namık Kemal'iz. Cevdet Paşa bir son; Namık Kemal, bir başlangıç. Yahya Kemal'den Necip Fazıl'a, Tevfik Fikret'ten Nazım'a kadar bütün şairlerimizin büyük atası. Celal Nuri de Ali Kemal de İsmail Habip de Namık Kemal'in çocukları.

Zamanınıza gelirsek. Kerim Sadi, Namık Kemal'den çok Cevdet Paşa'ya yakındır. Yalnız, gizli sevda taşımayan bir Cevdet Paşa. Oysa Hikmet Kıvılcımlı, Namık Kemal'in (...) Üslupsuz, derbeder, bir Namık Kemal. Aynı ataklık, aynı kesip atan tavır. Ve aynı fanatizm. (...)

Kerim Sadi setlerle kuşatmıştır kendini, lüzumundan fazla ciddidir. Korka korka, emekleye emekleye ilerler. Sırtında yumurta küfesi vardır. Şiire iltifat etmez. Konuşurken de yazarken de sağlam delillere, güvenilir şahitlere, imtihandan geçmiş hocalara ihtiyaç duyar. (...)

(Alınmıştır.)
Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 2. (3. bs.)*. İstanbul: İletişim.

1. Bu günlük, elli yıl sonra yeniden yazılsaydı metindeki kişiler ve kavramlar yönünden hangi değişiklikler olurdu? Açıklayınız.

2. Bu günlük, kaybolduktan yüz yıl sonra bulunsaydı kişiler, olaylar ve kavramlar yönünden tarih yazımında kullanılabilir miydi? Açıklayınız.

3. Bu günlük, günümüzde ve blog olarak yayımlanacak olsaydı okuyucu etkisinin metnin oluşumundaki rolü ne olurdu? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Mehmet SERT*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	RUZNAMELERDEN BLOGLARA	20 dk.
Amacı	Günlüğün tarihî gelişimini ve dönemle ilişkisini anlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

RÛZNÂME

(...) Osmanlı Padişahlarının günlükleri diye tanımlanabilecek olan rûznâmeler de sır kâtipleri tarafından yazılmışlardır. Bugün bilim insanlarının tanımladıkları manada ilk örnekleri 18. yüzyılın ilk yarısında görülen bu arşiv kayıtları; dönemin padişahlarını yakından tanıyabilmek, hanedan mensuplarına ait sıradan olmayan bilgilere ulaşabilmek adına önemle araştırılması gereken kaynaklardır. Ayrıca saraylar, kasırlar, köşkler ve buralardaki hizmet kadrosu, dönemin siyasi, sosyo-ekonomik, iktisadi ve kültürel olayları, şüphesiz İstanbul tarihi ve başka pek çok hususun araştırılması bakımından önemli kaynaklardır. (...)

(Alınmıştır.)
Uzun, E. (2013).
"Sultan I. Mahmud'a Ait Bir Ruznâme (H.1147/M.1734)". Turkish Studies.

2. Metin

GÜNLÜK (GÜNCE)

Kişinin bir gün boyunca gördüklerini, yaşadıklarını, hissettiklerini, düşündüklerini yazdığı kısa ve samimi yazılara günlük ya da günce denir. Günlüklerde anlatılanlar günü gününe yazılmıştır. Günlükler, kişinin kendisine özel yazıldığı için yayımlanma amacı taşımaz. Ancak dönemine ışık tutabilecek bazı kişilerin günlüklerinin yayımlandığı olmuştur. Sanatçı, bilim insanı gibi ünlü kişilerin günlüklerinin biyografi gibi türlere kaynaklık ettiği de olmuştur. Günlüğün anlatım gücünden roman, hikâye gibi edebî metinlerde de faydalanılmıştır.

Komisyon

3. Metin

BLOG

Genel ağ hayatımıza girdiğinden bu yana her gün yeni bir kavramla karşılaşmaktayız. Blog da bunlardan biridir. Blog kelimesi "web" ve "log" kelimelerinin birleştirilip kısaltılmasıyla oluşturulmuştur. Bloglar; insanların bildiği, öğrendiği bilgileri, düşünce ve hislerini günlük olarak paylaşmalarına olanak sağlar. Bu nedenle blog için 21. yüzyılın günlüğü demek çok da yanlış değildir. Bloglar, site ve forumlardan farklı biçimde kişisel oluşturulabilir. Kişisel bloglar, kişinin kendisini ifade etmesi amacıyla paylaştığı çeşitli konuları içerebilir. Tarih, edebiyat, ekonomi, sanat vb. alanlarda da tematik olarak bloglar oluşturulabilir. Ayrıca üyelik yolu ile kullanıcı grubu oluşturularak topluluk blogu da oluşturulabilir.

Komisyon

1. Metinleri göz önünde bulundurarak yayımlanmış günlüklerin ve blogların yazıldığı dönemle ilgili nasıl bir kaynak olabileceğini kendi cümlelerinizle ifade ediniz.

2. Blog yazarlığı, 18. yüzyılda ruznamelerin yazıldığı dönemde ya da 19. yüzyılda günlük türünün ortaya çıktığı dönemde mümkün olsa idi ruzname ve günlük türünde neler değişirdi? Düşüncelerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Tuba CEYLAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	KONUM NE?	25 dk.
Amacı	Metnin konusu, amacı ve hedef kitlesini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

9 Şubat 1949

Dün akşam genç bir şairin evinde toplandık.

Konuklardan biri kitaplıktan çekip çıkardığı bir kitaba daldığı, bir başkası da limonata ve böreklerin verdiği hoşlukla gevşediği sıra, ev sahibi, bana, taslak halindeki bir şiirini okuyarak şiir üzerindeki düşüncemi sordu. Ben, şiir bitmeden, bir şey söylememe olanak olmadığını anlattım. O üsteledi ve taslak halindeki şiiri değil de içindeki düşünceleri nasıl bulduğumu söylememi istedi. Ben, yeniden, önemli olanın, düşünceler değil de şiir olabileceğini açıkladım. Ama ev sahibi gene, bir önceki sözü üzerinde inat edince ben de ona Mallarme'nin (Malarme) Degas'ya (Dega) olan yanıtını yineledim:

- Şiir, düşüncelerle değil sözcüklerle yazılır.

(Alınmıştır.)
Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

1. Metnin sonunda yazar, Mallarme'nin "Şiir, düşüncelerle değil sözcüklerle yazılır." sözünü kullanarak şiirle ilgili düşüncesini belirtmiştir. Bu konuda yazara katılıp katılmadığınızı sebebiyle birlikte açıklayınız.

2. Bu bir günlük değil de mektup olsa idi yazarın konuyu ele alış biçiminde, yazma amacında neler değişirdi? Görüşlerinizi yazınız.

3. Size göre okuduğunuz günlüğün hedef kitlesi kim ya da kimlerdir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	GÜNLÜK VE BLOGLARDA KONU, AMAÇ VE HEDEF KİTLE	35 dk.
Amacı	Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

Ankara, 12 Temmuz

Geldik. Daha eve girmeden doğru Ayhan'a koştum. Özlemişim. Ankara yaz aylarında her zamanki gibi. Bomboş. Issız, sessiz. İyi bir çalışma odası. Halim yarın bir iki gün için Tokat'a gidiyor. Bu iş gezisi çalışmalarım açısından benim için de iyi bir fırsat mı desem? (...)

(Alınmıştır.)
Ağaoğlu, A. (2004). *Damla Damla Günler*. İstanbul: Alkım.

2. Metin

ROMANTİZM, TARİHİ ŞİİR, FELSEFİ ŞİİR

"16 Ekim 1966

Genç Hugo kuruculuğuna özendiği mektebi, edebiyatta liberalizm olarak tarif eder. İhtiyar Hugo için romantizm, edebiyatta sosyalizmdir. İhtilal Avrupa'yı tek kıta haline getirir. Napolyon cenkleri, İskender'in fetihleri gibi ırkları ve kültürleri birbirine katar. Elbette ki, yakın çağların en büyük duyuş ve düşünüş devrimlerinden biri olan romantizm, bir günde heybetli bir ırmak olup çıkmaz. "Voltaire ile bir dünya biter, Rousseau ile bir dünya başlar" diyenler haklıdırlar. Rousseau, şuur altının isyanıdır. Şuur altının, ezilenlerin, yaşamayanların. Akla karşı hissin zaferi. …" (...)

(Alınmıştır.)
Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 2. (3. bs.)*. İstanbul: İletişim.

Kelime Dağarcığı
mektep: Akım. **liberalizm:** Serbestlik. **sosyalizm:** Toplumculuk. **ihtilal:** Devrim. **cenk:** Savaş.

1. Bu metinlerin yazılış amaçlarından hareketle günlük türünün yazılış amaçlarıyla ilgili genel çıkarımlarınızı yazınız.

2. Bu günlüklerin hedef kitlelerinden hareketle günlüklerin neden yayımlandığını ya da yayımlanmadığını belirleyiniz.

3. a) Verilen günlük metinlerini kendinize uyarlayarak bir blogda yayımlanacak metinlere dönüştürünüz.

1. blog metniniz

2. blog metniniz

b) Günlükler blog metnine dönüştürülünce konu, yazılış amacı, hedef kitle ve sunuş biçimi bakımdan ne gibi değişikler oldu? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Mehmet SERT*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.3. Metin ile metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ilişki kurar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	NEDEN GÜNLÜK?	25 dk.
Amacı	Örnek metinler üzerinden günlük türünün amacını, konusunu ve kitlesini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

22 Eylül (1976)

Türkiye'de ilk kez, kadın çocuk sağlığına, sağlık sorunlarına ciddi olarak eğilen bir dergi çıkacakmış; her ay bir başyazı istediler benden. Tıptaki son gelişmelere, uzmanların çeşitli dallardaki görüşlerine de yer verilecekmiş, bu arada bol bol magazin de var. (...)

(Alınmıştır.)
Uyar, T. (1981). *Sesler, Yüzler, Sokaklar*. İstanbul: Hürriyet.

2. Metin

19 Mayıs (1978)

Bir pırpırdır gidiyor yüreğimde, içim daralıyor, önüme gelene çatıyorum. En iyisi bulaşık yıkamak. Kaçmak.
Ellerim köpüklü, ılık bulaşık suyuna batıp batıp çıkıyor. Bir dalgınlık kazası sonucu (ya da yorgunluk, iş kazası mı demeli?) kesmişim ellerimi. Tentürdiyot lekeleri kına renginde duruyor parmaklarımda. (...)

(Alınmıştır.)
Uyar, T. (1981). *Sesler, Yüzler, Sokaklar.* İstanbul: Hürriyet.

1. Farklı günlerde yazılan bu iki metni; konu, amaç ve hedef kitleyi değiştirerek ve tek bir günde gerçekleşmiş gibi kurgulayarak yeniden yazınız.

2. Günlük türünün kişisel ve yayımlanma amacı taşımadığını göz önünde bulundurursanız metinleri, kişisellik, konu, amaç ve hedef kitle bakımından karşılaştırdığınızda ne gibi sonuçlara ulaşırsınız? Yazınız.

3. Uzun yıllar günlük tuttuğunuzu varsayınız. Bundan on yıl önceki kayıtlarınızla on yıl sonra tutacağınız günlüğün konusu, amacı ve hedef kitlesi arasında ne gibi farklılıklar olurdu?

4. Günlüklerinizi yayımlayacak olsanız konu, amaç ve hedef kitlesi yönünden neleri göz önünde bulundururdunuz? Yazınız.

Hazırlayan: *Tuba CEYLAN*

Etkinlik İsmi	GÜNLÜĞÜN ASIL ANLATTIĞI NE?	25 dk.
Amacı	Metnin ana düşüncesini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Pazartesi, 2 Temmuz

BİLGİNCE— Bir yazı okuyorum, bir yüksek-öğretmenin yazısı. Beğendiğim, sevdiğim için okumuyorum: Tatsız tuzsuz bir yazı, hep atmak geliyor içimden. Ne var ki okumam gerek, sonuna dek dayanmalı.

Bay yüksek-öğretmen, ikide bir, 'İlmî' diyor, yerli yersiz. Daha çok yersiz! 'İlmî inceleme', 'İlmî tetkikat', 'filoloji İlmî olarak ortaya koymaktadır.' Bir yerde 'inceleme' bir yerde 'tetkik'. Bir ayrım mı görüyor, bu biri Arapça, biri Türkçe iki tilciğin anlamları arasında? Yooo! Düşünmeksizin diziyor eşanlamlı tilcikleri yan yana. Sorsanız kendisine, bunu yapmakla dilin varlığını artırdığını sanır. Doğunun yalın yavan anlayışı... 'Güzel yazmak' kaygısıyla bir kavram için birden çok ad kullandıkça bilelim ki kurtulamayacağız Doğu düşünüşünden.

'İnceleme' deyin, 'tetkik' deyin, bunun bilim dışı olanı var mıdır? Yersizdir 'bilimsel inceleme' demek. Bir bilim kolunun, örneğin philologie'nin ortaya koyduğu, bilim dışı olabilir mi? Yersizdir '... İlmî olarak ortaya koyduğu' demek. Bay yüksek-öğretmen niçin böyle boyuna kullanıyor 'İlmî' sözünü? Bir bilgin olduğunu, kendisini bir bilgin saydığını göstermek için. Esrikleşiyor bununla, 'Ben neymişim! Hep bilim sözü ediyorum!' diyor kendi kendine. Anlamıyor ki 'İlmî' sözünü yerli yersiz kullanmakla düşüncesinde gerçek bir düzen, bir seçiklik olmadığını gösteriyor. Oysa bu düzen, bu seçiklik bilimin baş koşuludur (şartıdır). Ne yapalım ki günümüz kişilerinin çoğu kanıveriyor öyle konuşanların bilgin olduğuna.

(Alınmıştır.)
Ataç, N. (1998). *Günce: 2*. İstanbul: Can.

Kelime Dağarcığı
tilcik: Kelime, sözcük. **filoloji:** Dil bilimi. **esrikleşmek:** Kendinden geçmek. **ilmî:** Bilimsel.

1. Metinde anlatılanları bir cümleyle özetleyecek olsanız bu cümle size göre ne olurdu?

2. Nurullah Ataç'ın günlük örneğindeki ana düşünceyi yardımcı düşüncelerle geliştirerek kısa bir günlük örneği yazınız.

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.4. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	GÜNLÜK VE BLOGDA ANA FİKİR, YARDIMCI FİKİR	25 dk.
Amacı	Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

1.1.1959 Saat 17.25

JURNAL

(...)

İnsan kendi varlığını her gün biraz daha az kusursuz bir heykele benzetmek için boşuna gayret harcıyor. İçi bir zafer vehmiyle kabarırken, kader elinden çekicini düşürüveriyor. İradenin kazandığı zaferler kardan bir heykel kadar fani. Promete'den İsa'ya kadar bütün devler er geç tasfiye edilmiştir. Yarattığınız heykel sizden başka hayranı olmayan bir kukla. En küçük dalgınlık yılların emeğini yok etmeye kadir.

Arkada kalan yıl bana ne kadar derin ve şifasız bir cehalet içinde yüzdüğümü, aczimi, bayağılığımı öğretmekten başka ne yaptı? Vehimler, insan denen ağacın yaprakları ve çiçekleri... Faust'un susuzluğu sonsuz bir çölünkinden farksız. Zerdüşt'ten beri hangi muammayı çözebildik? İnsanlık daima daha kötü oyuncaklar peşinde koşan bir çocuk. (...)

(Alınmıştır.)
Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 1. (3. bs.)*. İstanbul: İletişim.

1. Bu metnin ana fikrini belirlerken metindeki hangi ifadelerden yararlanırdınız? Açıklayınız.

2. a) Metinde anlatılarla "Kişi için noksanını (kusurunu) bilmek gibi irfan (kültür) olmaz." özdeyişi uyuşuyor mu? Niçin?

b) Metni insanlığın bugünkü durumunu ele alacak biçimde sürdürseydiniz metne ekleyeceğiniz kısmın yardımcı düşüncesi ne olurdu? Açıklayınız.

3. Bu metinden "Büyükler hayat boyu, kendilerine atfedilen kusursuzluğa layık olmalıdır." şeklinde bir yardımcı düşünce çıkarılabilir mi? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Mehmet SERT*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog *Kazanım A.4.4. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi *Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*

Etkinlik İsmi	**DÜŞÜNÜYORUM, O HÂLDE VARIM**	30 dk.
Amacı	Metinden hareketle ana düşünce ve yardımcı düşüncelerin işlevlerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız.***

25 Nisan 2020

Çok değil, daha bundan birkaç ay öncesinde biri bize, "Tüm insanlar, bir virüs nedeniyle evlerine kapanacak, o sıcak ilişkiler mesafelerle bölünecek." dese bir film senaryosundan bahsettiğini düşünürdük. Ama ne yazık ki gerçek bu artık. Kendi güvenli sığınaklarımıza çekildik. Tüm o telaşelerimiz son buldu ve hiç olmadığı kadar boşluktayız. İnsan, bu boşlukta ister istemez kendi iç dünyasında bir gezintiye çıkıyor. Dış dünyada ve ilişkilerimizde yaşanan bu beklenmedik değişim, iç dünyamıza da yansıyor. İşte tam da bu durumda belki de hepimizin önlerine bir defter çekip bu yaşananları ve kendi iç dünyasındaki yansımalarını günlük olarak kaleme alması gerekiyor. Bilgi, bu virüsten güçlü ve ondan çok daha hızlı yayılıyor. Bu nedenle "Bu virüs, insanlığa ve bize neler öğretti? İnsanlığı nasıl değiştirdi?" sorularını, tarihin tanıkları olarak cevaplamak sorumluluğumuzdur. Bu tanıklığımızın kendi penceremizden yansımasını insanlık için not düşmenin vaktidir.

Komisyon

1. Metinde "Tarihî olayla ilgili gelecek nesillere bilgi aktarılabilmesi ve olayın içi dünyamızdaki yansımalarını değerlendirmek için günlük tutmak gerekir." ana düşüncesi ele alınmıştır. Bu ifadenin ana düşünce olarak belirlenmesinin nedenleri neler olabilir? Yazınız.

2. Metnin bir blogda yayımlandığı göz önünde bulundurulduğunda blogların günlüğe göre ana düşünceyi iletmedeki farklılıkları neler olabilir?

3.

Ana Düşünce

Tarihî olayla ilgili gelecek nesillere bilgi aktarılabilmesi ve olayın iç dünyadaki yansımalarının değerlendirilmesi için günlük tutmak gerekir.

Yardımcı Düşünceler

Karantina sürecinde kişinin kendisini değerlendirmesinin önemi

Salgının dünyayı etkileyen tarihî bir olay olması

Bilginin virüsten daha hızlı yayılması

Yaşanan bu olaydan ders çıkarılması gerektiği

Verilen ana düşünce ve yardımcı düşünceler üzerine siz de kısa bir günlük yazınız.

Hazırlayan: *Tuba CEYLAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.5. Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ANLATIMI BİÇİMLENDİR, DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİR	25 dk.
Amacı	Metindeki anlatım biçimlerini, düşünceyi geliştirme yollarını ve bunların işlevlerini belirleyerek doğru kullanabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

6 Kasım

Goethe'nin Şiir ve Gerçek adlı eserinden aldığım şu parça bugünkü Türk şairleri için de söylensin, gene de doğruluğundan bir şey yitirmez:

"Alman şairleri, bir birliğin üyeleri olarak dayanışma halinde bulunmadıklarından halk arasında en ufak bir ayrıcalığa bile eremiyorlardı. Ne koruyucuları ne saygı görür bir yerleri ne de kendilerine az çok yararlı olabilecek kimselerle ilişkileri vardı. Bu yüzden de yeteneklerinin parlaması ya da sönüp gitmesi sadece rastlantıya bağlı kalıyordu. Zekâsına ve yeteneğine güvenen her yeryüzü çocuğu, yoksulluk içinde yaşamak ve ilham perilerinden edindiği güçleri, günlük gereksinmelerinin baskısı altında yitirmek zorundaydı."

(Alınmıştır.)
Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

1. Yazarın metinde tırnak içindeki ifadeyi kullanması, metnin anlatımına mı yoksa düşünceye mi etki eder? Açıklayınız.

2. Metnin anlatım biçimini öykülemeye dönüştürmek mümkün müdür? Nasıl?

3. a) Yazarın sözü başka bir yazara bırakmaktaki amacı nedir? Açıklayınız.

b) Son sözü yazarın kendisi söyleseydi ama metinde adı geçen yazarı da ansaydı bu durum düşünceyi geliştirme yolunu nasıl etkilerdi? Açıklayınız.

4. a) Metni açıklayıcı anlatım biçimini kullanarak yeniden yazınız.

b) Yazdığınız metinde açıklayıcı anlatım biçimini kullanmak için neler yaptınız?

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.6. Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	BLOGDA GÖRSEL KULLANIYORUM	25 dk.
Amacı	Bloğun görsellerle uyumunu belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki görseli ve metni birlikte değerlendirerek soruları cevaplayınız.***

BİLGİ ÇAĞI

21. yüzyıl, bilgi çağı ya da dijital çağ olarak adlandırılmakta. Teknolojideki gelişmeler eğitimde de kendini gösteriyor. Bilginin öğretmen tarafından öğrenciye tek yönlü aktarıldığı klasik eğitim sistemi artık geçerliliğini yavaş yavaş yitirdi. Dijital teknolojiler sayesinde öğrencilerin, daha doğrusu hepimizin, algılama ve öğrenme biçimleri eskiye göre çok farklılaştı.

Geçmişte bir bilgiye ihtiyaç duyulduğu zaman kütüphaneye gidilir, saatlerce hatta günlerce ansiklopediler karıştırılırdı. Günümüzde ise bir konuda bilgiye ihtiyaç duyduğumuzda o bilgiye ulaşmak sadece saniyelerimizi alıyor. Ciltler dolusu bilgiye bilgisayar sayesinde anında ulaşabiliyoruz. Dijital teknolojiler sayesinde bilgisayar da artık cebimize girdiğine göre kütüphane cebimizde desek yanlış olmaz.

14 Nisan 2020 (Komisyon)

1. Kullanılan görselin blog metniyle ilişkisi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Yazınız.

2. Bir günlük yazarına günlüklerini paylaşması için bir blog oluşturursanız yazılarını destekleyen görseller de kullanması için ona neler söylerdiniz? Yazınız.

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.6. Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METİN-GÖRSEL İLİŞKİSİ	25 dk.
Amacı	Metnin görsel unsurlarla ilişkisini belirleyerek gerektiğinde görsel kullanabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

2 Temmuz

YENİ RESİM

İşte o günlerin birinde Paul Klee'nin resimlerini gördüm. Bu arada Salvador Dali de var, var ya onu eskiden biliyordum. Klee, galiba şimdilerde adı en çok gecen ressamlardan. Adı, daha 1944'te öldüğü hâlde, şimdi duyuldu diyeceğim neredeyse. Bunu biraz da suretiz resmin yayılmasına borçluyuz belki. Klee soyut resmin bir bakıma Picasso'dan sonra biricik büyük ustası galiba. Picasso gibi bir ressam yaşarken onu hâlâ soyut resmin ustalarından biri gibi görmek belki güç bir şey, ama Klee'nin böyle bir yönü var işte. Klee, o köylünün dediğini yapıyor: Olmayanı. Sarı kuşlu manzarası böyle bir resim. Sonra Ad Marginem, Garip Bahçe, Vahşi Adam. Öteki resimleri tüm bilmediğimiz biçimlerin resimleri hep. Ad Marginem'in bir baskısını aldım. Bir on beş gündür de hep ona bakıyorum. Bakmaya doyamıyorum.

(Alınmıştır.)
Berk, İ. (1997). *El Yazılarına Vuruyor Güneş*. İstanbul: YKY.

1. Bir ressam da olan şair İlhan Berk, günlüğünde resim kullansaydı resmin metne etkisi ne olurdu? Metnin konusunu da dikkate alarak düşüncenizi açıklayınız.

2. Bu metni siz yazsaydınız metin için kullanacağınız görseli metni yazmadan önce mi yoksa yazdıktan sonra mı belirlerdiniz? Açıklayınız.

3. Bu metin bir sayfadan uzun ve görselsiz bir blog metni olarak karşınıza gelseydi onu okuma isteği duyar mıydınız? Gerekçeleri ile açıklayınız.

4. Bu görsel, hazırlayacağınız bir blog metninde neyin anlatımını kolaylaştırırdı? Açıklayınız.

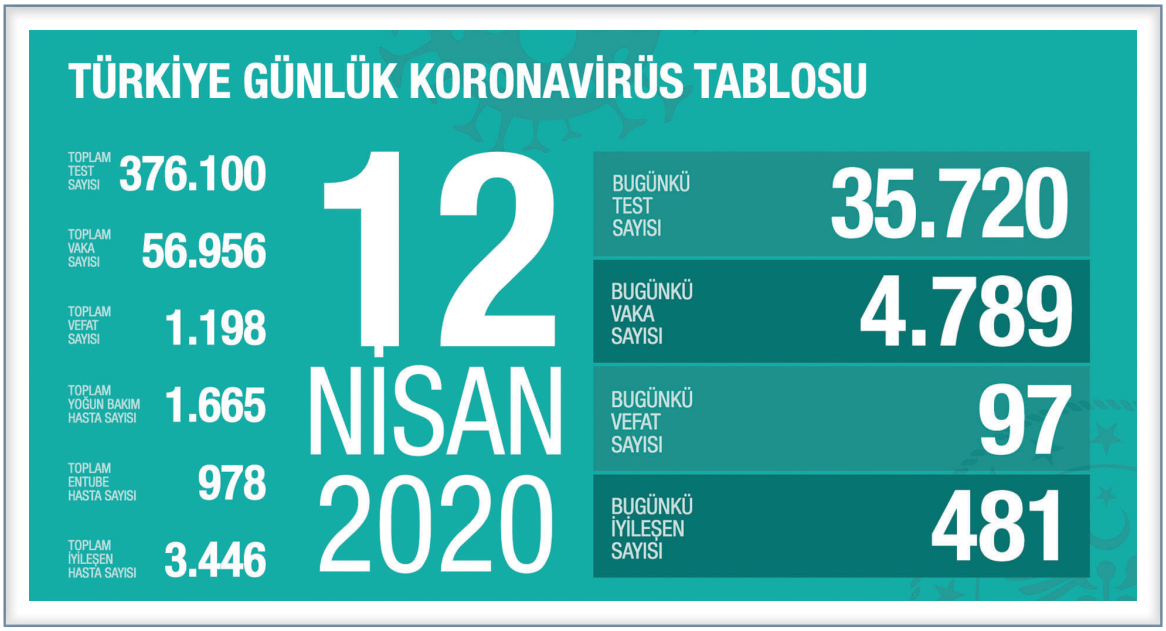
TÜRKİYE GÜNLÜK KORONAVİRÜS TABLOSU
TOPLAM TEST SAYISI 376.100
TOPLAM VAKA SAYISI 56.956
TOPLAM VEFAT SAYISI 1.198
TOPLAM YOĞUN BAKIM HASTA SAYISI 1.665
TOPLAM ENTUBE HASTA SAYISI 978
TOPLAM İYİLEŞEN HASTA SAYISI 3.446
12 NİSAN 2020
BUGÜNKÜ TEST SAYISI 35.720
BUGÜNKÜ VAKA SAYISI 4.789
BUGÜNKÜ VEFAT SAYISI 97
BUGÜNKÜ İYİLEŞEN SAYISI 481

Hazırlayan: *Mehmet SERT*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.7. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	METİNDE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ	20 dk.
Amacı	Günlük türünde üslup özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

15 Mart 1975

"Her girişte, vücudumuzun bir parçası madende kalır." dedi radyoda konuşan maden işçisi. Edebiyatta bedenden verilen fireler bu kadar elle tutulur olmasa da kesinlikle var. Taze duygular, taze sözlerle aktarmak isteyen yazar, bu yüzden büyük sızılar çekiyor. Doğum sancısı gibi bir şey "nasıl iletmek?" sorunu... Kişiyi dolmuşa atlarken, dolaşırken, hatta uyurken bile tetikte tutan bu bilenme günlerinde bezginliğimizi, sabrımızı, her şeye karşın yitirmediğimiz umudumuzu nasıl anlatmak. Çevremizi kuşatan çirkef içinde temiz kalma savaşımızı. Bir yol kavşağı çeşmesinden göğse akıtarak içilen su gibi doğal, doyurucu anlatmak. Kolay anlaşılır olma özrüyle kolaya kaçmadan, kaytarmadan, yazdıklarını çoğaltmadan. Bir yazar, işinin başına otururken kalemi eline ilk alıyormuş gibi bir acemiliğe kapılmıyorsa neden yazmak istesin? Bir daha hiç yazamayacağı korkusunu her keresinde duymuyorsa yazma coşkusunu hiç tatmamış demektir. Kendi adını basılı görmeyi, yaşadığının kanıtı sayıyordur yalnızca. Bu konuda sorulacak en önemli sorulardan biri şu galiba: "Bunu yazmam neyi değiştirdi?" Yani okur bunu okuduktan sonra bir kıpırtı duydu mu içinde, bir titreşim, bir serinlik, bir açılım? İkinci soru da şu: "Ya ben şunu yazmadan edebilir miydim? Gerçekten?"

(Alınmıştır.)
Uyar, T. (2003). *Gündökümü I-Bir Uyumsuzun Notları*. İstanbul: YKY.

1. Verilen günlük örneğinde, yazarın soru cümlelerini sık kullanmasının metnin üslubuna etkileri neler olabilir?

2. Metnin dili; ifade edilmek istenen düşünceye, seçilen anlatım türüne, yazarın üslubuna ve hitap edilen okuyucuya göre değişir. Dil ve üslup arasında çok önemli bir ilişki vardır. Yazar, kullanacağı dili üslubuna göre oluşturur.

Verilen açıklamadan hareketle günlük örneğindeki dil ve üslup ilişkisini değerlendiriniz.

3. Rasim Özdenören'in "Parmak izi gibi bir şeydir üslup." sözüyle ilgili görüşlerinizi yazınız.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.7. Metnin üslup özelliklerini belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	ÜSLUPTAN TEŞHİS	25 dk.
Amacı	Metnin üslup özelliklerini belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

10.1.1963

GERÇEK SANAT, KELİMELER, EBEDİYETİN SIRRI MÜPHEM

Diyecektim ki şuurumuzun önünde geçit resmi yapan konular da Homeros'un (Homeros) cennetindeki hayaletlere benziyor bazen: önce gülümsüyorlar size, aşinalık gösteriyorlar. Kollarınızı açınca boşluğu kucaklıyorsunuz. Hâlbuki yazar, onları teker teker otopsi masasına yatıran yahut şuurunun adesesiyle konsistans'a kavuşturan -yahut evet yahut-ama bunu yalnız dâhiler başarabilir- damarlarına kendi hayatından, hayatiyetinden bir parçasını zerk eden adamdır.

Bana öyle geliyor ki kapakları açılmış bir baraj gibi, kelimeler boşalacak içimden. Günlerce, aylarca. Ama bu kelimelerin hangi düşünce çarklarını döndüreceği belli değil. Onları çok defa kendim de tanımıyorum. Adeta dışımda bir mevcudiyetleri var. Ne zaman, nerede görüşmüştük?

Üniversal olmak için tek şansımız müpheme sarılmak. Müphemde her şey var. Ayna gibi. Ebedi fetheden şöhretlerin çoğunu müphem emzirdi. Dünya müphem, şiir müphem, felsefe müphem.

Kelimeleri sana veriyorum okuyucu... Onlar yanıp sönen birer oyuncak. Boş içleri. Boş mu? Alev var göğüslerinin içinde, barut var, gözyaşı var. Nihayet bütün dünya kelimelerden ibaret. Ama sende ne varsa kelimede de o var. Kelime, Narsis'in kendini seyrettiği dere. Çok bakma, içine düşersin!

(Alınmıştır.)
Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 1. (3. bs.)*. İstanbul: İletişim.

Kelime Dağarcığı
adese: Mercek. **üniversal:** Evrensel. **müphem:** Belirsiz. **konsistans:** Bütünlük.

1. Bu metin haber yazısına dönüştürüldüğünde okuyucu üzerindeki etkisi aynı olur muydu? Açıklayınız.

2. Aşağıdaki tabloya üslup özellikleri ile ilgili metinden bulduğunuz örnekler ve bu örneklere benzer ifadeler yazınız.

ÜSLUP ÖZELLİĞİ	METİNDEKİ ÖRNEKLER VE SİZE AİT BENZER İFADELER
Benzetmelere başvurma	
Somutlaştırma	
Şiirsel bir dil kullanma	
Kendinden söz etme	
Okuyucuya seslenme	
Aynı sözü tekrarlama	

3. Yazarın üslubu dikkate alındığında bu metinde "hareli köyün polisajcısı" ifadesini kullanmak mümkün müdür? Açıklayınız.

Kelime Dağarcığı
polisajcı: Kaporta parlatıcılığı mesleği. **hare:** Kaporta üzerindeki renk dalgası.

4. Üslubuna bakarak yazar adı verilmeyen bir metnin bu metinle aynı yazar tarafından yazılıp yazılmadığını belirleyebilir miydiniz? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Mehmet SERT*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.8. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METİNDE DEĞERLER, TARİH VE MİTOLOJİ	25 dk.
Amacı	Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

26.1.1963

MEZELLET, DEHANIN ANNESİ

Milton (Miltın) hoş adamdı Cromwell'e (Kromvel) göre, bilgindi, dürüsttü, mahviyetkârdı. Ama kötü bir huyu vardı Milton'un: şiirler yazardı, abuk sabuk. Bir ülkenin kaderini değiştiren koca Cromwell, Milton'un karşısında herhangi bir "teteronde"dan farksızdır. Himalaya karışla ölçülmez, Himalaya yakından bakanlar için bir tepedir. "Kaybolan Cennet" yirmi beş İngiliz lirası kazandırmış Milton'a. Yirmi beş İngiliz lirası ve kemikleri çürüdükten sonra şöhret...

Ne var ki Milton, İngiltere tarihinin en canlı devirlerinden birinde yaşamış, okunmuş, şair olarak değilse bile âlim olarak iltifat görmüş ve tarihi yalnız yaşayanlar arasına değil, yaratanlar arasına da karışmış...

Julien Sorel'i (Cülyen Sorel) sehpaya sürükleyen hınç, ümilyasyonlardan doğmuş, ümilyasyon yaratmış Robespierre'i (Robespiyer), Stendhal (Stendal) öyle diyor. Kabul ediyorum. Ama Pirüsvâri bir zafer bu: şehit olan binlerce, yüz binlerce yiğit arasında -yiğit veya kurban-, bazen bir Robespierre, bazen bir Julien, yani daima bir canavar...

(Alınmıştır.)
Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 1. (3. bs.)*. İstanbul: İletişim.

Kelime Dağarcığı
mezellet: Hor durumda olma, düşkün. **mahviyetkâr:** Alçak gönüllü. **teteronde:** Yuvarlak baş. **ümilyasyon:** Hor durumda olma, düşkün.

1. Dürüstlük ve alçak gönüllülüğü dile getirmekle kişilik hâline getirmek arasındaki fark sizce nedir? Kendinizi yazar yerine koyarak bu konu hakkındaki düşüncelerinizi metne birkaç cümle ile ekleyiniz.

2. Metinde geçen "Pirüsvâri bir zafer" ifadesinin metin ve tarih ilişkisi yönünden anlamı nedir? Açıklayınız.

3. Sizce bu metne mitolojik unsurların eklenmesinin metne etkisi ne olurdu? Açıklayınız.

4. Milton'un yaşadığı dönemde yaşasaydınız sizin için para mı yoksa şöhret mi önemli olurdu? Neden?

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.9. Metinde ortaya konulan bilgi ve yorumları ayırt eder.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	BİLGİ VE YORUM	25 dk.
Amacı	Bilgi ve yorumun metne kazandırdığı özellikleri belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

23 Temmuz

Kınalar köyüne giderken bir boğaz vardır. Her yaz bir kere uğramadan edemediğim bir yer, bir çeşit "yılın nirengi noktası" benim için. Bu yıl, bahar selleri yüzünden suları çoğalmış boğazın. Eskiden üstüne çöktüğümüz taşlar silinip gitmiş. Su, kayaları tarayarak inmiş aşağılara, koca parçalar koparak tabanına yığmış, ağaçları köklerinden söküp ters çevirmiş. Ölü bir bitkiler dünyası. Yüksek sesle konuşmaktan bile ürkülüyor. Sivri, dengesiz kayalar iğreti, asılı duruyor tepede, göğe bir anlığına ilişmişçesine. Derler ki su, tepesindeki dağlarla dipteki boşluğun tam ortasındadır.

Köylülerden uğrayan yok oraya, köy yolu çok önce bitiyor. Kayalardan kopan taşları, suyu atlayarak giriyorsunuz boğazın kovuğuna. Yalak tepelerde kalıyor. Yalnız yaban nanesinin kokusu duyuluyor derin sessizlikte, bir de kaynağı belirsiz garip bir vızıltı: belki de sessizliğin kendisidir. Boğazın suyu serin, tatlı; yeşil, çürük, ezilmiş ot kokuyor. Sanki yıllardır beklemiş bir sandık yeni açılmış. Yüzerken, kayaların araları karanlık, güneşin azıcık sarılaştırdığı bölgeler ortalarda. Bütün bunlar on beş kulaçlık bir alanda olup bitiyor. On beş kulaç ötede ufak bir çavlan akıyor, yeniliyor havuzu. Nereden geldiği belli değil; kayaların üstüne çıkılamıyor ki. Her şey, doğa ilk yaratılmışçasına kaygan, belirsiz, umdurucu, ürkütücü. Bir şeye ramak kalmış gibi. Bir jeolojik dönem bitmek üzere gibi. Dipteki bataklığı çevreleyen kayalar, adsız otlarla kaplı. Garip sürgünler fışkırmış dört yandan çünkü küçük çavlan bu yıl daha da güçlenmiş, gürleşmiş. Sarı, mor, boz dikenler de daha bir sıkı sarılmışlar toprağa. Su, sığlaşıp sığlaşıp ansızın insan boyunu geçiyor. Kim bilir kaç yüzyıllık kaplumbağalarla suda oynayıp duran yılanbalıklarından başka canlı yok.

Garip bir sınama yeri. Kişiye yaşadığını, soluduğunu dolaysız anlatan, korkuyu ama korkudan vazgeçmemeyi de öğreten, sularında yüzülmesiyle gencelen bir boğaz.

(Alınmıştır.)
Uyar, T. (2003). *Gündökümü I-Bir Uyumsuzun Notları*. İstanbul: YKY.

Kelime Dağarcığı
çavlan: Çok akışlı büyük çağlayan.

1. Verilen günlük örneğinde "Kınalar köyüne giderken bir boğaz vardır. Köy yolu çok önce bitiyor. On beş kulaç ötede ufak bir çavlan akıyor." gibi bilgilendirici ifadelerin kullanılmasının metinde anlatılanlara katkısı nelerdir?

2. Günlükten alınan aşağıdaki yorum cümlelerini, kendi yorumlarınızla geliştirerek yazınız.

Garip bir sınama yeri. Kişiye yaşadığını, soluduğunu dolaysız anlatan, korkuyu ama korkudan vazgeçmemeyi de öğreten, sularında yüzülmesiyle gencelen bir boğaz.

3. Günlükte yazarın yorum ifadelerini fazla kullanmasını metin ve okuyucu açısından değerlendiriniz.

4. Sizce günlük örneğinde sadece bilgi verici ifadeler kullanılsaydı metnin anlatımında ne gibi farklılıklar olurdu?

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.10. Metinde yazarın bakış açısını belirler.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	TAKINDIĞIM TAVIR	25 dk.
Amacı	Günlükte anlatıcı ile yazarın aynı kişi olduğunu ve yazarın bakış açısının içeriği etkilediğini kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

12 Eylül

Edip Cansever'in şiirlerini severim. Hele kimisini çok severim. Biri bana: "Yeni ozanlar arasında en fazla kimi beğenirsin?" diye sorsa, hiç çekinmez, Metin Eloğlu, İlhan Demirarslan, Turgut Uyar'la birlikte onu sayarım.

Bir de Attila İlhan var ama onun çalışmaları, bana, şiiri anlamamış bir kişinin çırpınışları gibi geliyor. Gerçekle ilgisi bulunmayan birtakım dizeler dizmek, şiiri bir araba dolusu lakırdıya boğmak! Bilmem Attila bundan ne medet umuyor?

Bir vakitler İlhan Berk de bu laf ebeliğinin, bu çene kavaflığının ateşli bir kuluydu. O işin sonunun, nereye vardığını hep gördük. İlhan Berk hayallerinin en körpe çağını o serüven yıllarında tüketmiştir. Nedir, İlhan, antenleri güçlü bir sanatçıydı. Eninde sonunda kendisini gerçek şiire ulaştıracak, kendisine şiirin az sözcük sanatı olduğunu anlatacak yolu da bulmasını bildi. Onun Türkiye Şarkısı ile Günaydın Yeryüzü adlı kitaplarını dolduran şiirleri yazışı yeni anlayışa varışından çok sonra olmuştur.

Şimdi aynı denemelere girişmek Attila İlhan'a yarar verecek mi? Haydi, bu tarafları pek kurcalamayalım. Ama Attila'nın, Faruk Nafiz duygululuğunu yeniden piyasaya sürmek isteyen bir yönü de var ki insanın kendi kendine: "Orhan Seyfi'nin, Yusuf Ziya'nın suçları neymiş ki?" diye soracağı geliveriyor. İşte benim Attila İlhan'ı sevmeme engel olan bunlar, bu düşünceler.

(Alınmıştır.)
Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

1. Sizce yazarın bakış açısı metnin içeriğini nasıl etkilemiştir? Yazınız.

2. Salâh Birsel'in günlüğü ile bir roman ya da hikâyeyi anlatıcılar yönünden karşılaştırsanız ne söylerdiniz? Düşüncelerinizi açıklayınız.

3. Attilâ İlhan'ın şiirlerini eleştirirken yazarın takındığı tavrı tarafsız olup olmaması yönüyle değerlendiriniz.

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | *Kazanım A.4.10. Metinde yazarın bakış açısını belirler.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**YAZAR VE BAKIŞ AÇISI**	25 dk.
Amacı	Yazarın bakış açısını ve bu bakış açısının metne ve okuyucuya katkılarını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

2 Ağustos 1914

300 kron almak için bankaya gittim, paramı almak için yalvarmam gerekti. Herkes bankalara saldırdı, bankalar birkaç gün içinde milyonlarca kron ödemek zorunda kaldı, banknot matbaası gece gündüz para basıyor. Babam da çok az bir para alabildiği için sıkıntı çekiyor. Nasıl bitecek bu iş? Avusturya parası öyle değer yitirdi ki daha Ostende'deyken (Ostent) bile 100 kron bozmuyorlardı. Bütün arkadaşlarımız üniforma giydi, FritzMeiler (Fritzmaylır), Hombostel (Hombostıl) filan acaba onları yine görebilecek miyiz? Ya onlar bizleri? Ben ve hatta ağabeyim Alfred de (Alfred) onlara katılmak zorunda kalacağız nasılsa, verilen sözlere inanmıyorum. Son adam ölmeden bitmez bu savaş. İşin en korkunç yanı bütün kentin dışarıdan haber alamamasıdır. Belgrad çoktan düşmüş olmalı ama hiçbir gazete bu konuda yazı yazamıyor. Buna karşılık söylentiler dolaşıyor ortalıkta: Güya Poincare (Poyncari) ölmüş [Jaures'in (Joges) arkasından], askerler mahvolmuş ama ne korkunç ki hiçbirimiz hoş ve sevindirici bir haber alamıyoruz. Gerçek olan bir şey var, o da Almanların savaş ilan etmiş olması. İngiltere ne yapıyor acaba, diye soruyoruz kendimize. Duyduğumuza göre Mantenegra (Manteneğra) İtalya'ya satılmış, biz de Cetinje (Zetinye) yolunda olmalıymışız, haberlerin böylesine gözlenmesi korkunç bir şey, insanı deli ediyor. Alfred'le birlikte Dr. Z.'ye gidiyorum, o beni biraz yatıştırıyor ama yine de yürürken de otururken de heyecandan yerimde duramıyorum. Yakından izleyince dünya tarihi dehşet verici. Sokaklarda erkeğe rastlanmıyor, görülenler yalnızca kadınlar ve yaşlılar. Her şeyin sessizliğe bürünmesi çok korkunç, bahçemde bağıran çocuklar yok artık, müzik sesi de gelmiyor hiçbir yerden, coşku da yok olmuş. Sokağa istemeyerek çıkıyorum, bunca boşluğu görmek istemiyorum. Kendim de çekip gitsem daha iyi olurdu.

(Alınmıştır.)
Zweig, S. (1997). *Günlükler*. İstanbul: Can.

1. Günlük örneğinde, gerçeklik duygusunun okuyucuya verilmesinde anlatıcının gerçek kişi yani yazar olmasının metne ne gibi katkıları olabilir?

2. Günlükte geçen "Verilen sözlere inanmıyorum. Son adam ölmeden bitmez bu savaş." gibi öznel ifadelerin sıkça kullanılmasını okuyucunun konuya yaklaşımı açısından değerlendiriniz.

3. Size göre bir yazarın konu/olay ile ilgili bakış açısının oluşmasında hangi unsurlar etkilidir?

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog *Kazanım A.4.11. Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirir.*

Alan Becerileri: Okuma Becerisi/Yazma Becerisi *Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METİN VE GELENEK**	25 dk.
Amacı	Günlük türünde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını belirleyebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Temmuz 1908

(...) Çok şükür, yurdumuzda da meşrutiyet ilan olundu. Bu ileri adım, bütün vicdan sahiplerini sevindirdi. Bir zerresine feda olmak istediğim, güzellikte tek yurdumuzun, özlü milletimizin ilerleme yolları artık açıldı demektir. Bu mes'ut günümüzde büyük (Namık) Kemal'i saygıyla, sevgiyle anmamak mümkün müdür? Yurt ve ulus aşkını, ateşli yazılarıyla gönüllerimize aşılayan o değil mi?... Bundan sonra bizim de bütün ileri milletler gibi doğru dürüst bir hükûmetimiz olacak. Memleketimizin kötü idaresi yüzünden bizleri hor gören ecnebilere karşı, bundan sonra biz de alnımızı yüksek tutabileceğiz.

Medeniyette ileri gitmek için her şeyden önce, ilk tahsili milletçe temin etmeliyiz. İleri memleketlerde her çocuk, yedi yaşından on dört yaşına kadar bedava mekteplerde tahsile mecburdur. Çocuklarını okutturamayan ana ve baba mes'ul olur ve ceza görür. Gönlüm bu usülün bizde de gitgide yürürlüğe konmasını ister. Hele kızlarımızın tahsil ve terbiyesi ilkin göz önünde tutulmalıdır. Çünkü ilk terbiyesini çocuk anasından alır. Yeni devlet adamlarımızın ilk vazifesi, bence, millî tâ'lim ve terbiyemizi geliştirmektedir.(...)

(Alınmıştır.)
https://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/sair-nigr-binti-osman-hayatimin-hikyesi-i-10636
Eroğlu, D. Z. (2015). *Bir Günlük Usaresi: Hayatımın Hikâyesi ve Şair Nigar Hanım*. Hece Dergisi.

1. Verilen günlükte "Büyük (Namık) Kemal'i saygıyla sevgiyle anmamak mümkün müdür? Yurt ve ulus aşkını, ateşli yazılarıyla, gönüllerimize aşılayan o değil mi?" ifadelerinden hareketle Namık Kemal'in o dönemdeki diğer sanatçıları nasıl etkilediği konusunda çıkarımlarda bulununuz.

2. "Çok şükür, yurdumuzda da meşrutiyet ilan olundu." cümlesinden yola çıkarak ve günlük örneğinden hareketle dönemin siyasi akımının ve fikirlerinin edebiyata yansımasını değerlendiriniz.

3. Size göre bir dönemin fikir akımının ve edebiyat geleneğinin sonraki dönemlerin edebiyat anlayışlarına ve yazarlarına etkileri neler olabilir?

4. Yazar, toplumu bilinçlendirmek için günlüğünü "Sanat toplum içindir." anlayışıyla oluşturmuştur. Sizce bu anlayış günlüğe ne gibi özellikler kazandırmıştır?

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.11. Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirir.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METİNDE FİKRÎ, FELSEFİ VEYA SİYASİ AKIM, GELENEK VEYA ANLAYIŞLARIN YANSIMALARI	25 dk.
Amacı	Metinde fikrî, felsefi veya siyasi akım, gelenek veya anlayışların yansımalarını değerlendirebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

ÜÇÜNCÜ DALGA

5 Ocak 1984, Perşembe

Geçen yılın son ayının son günleri gibi, bu yeni yılın ilk gününde de içimden hiçbir şey yazmak gelmedi. Peki, bugünde ne var? Alwin Tofler'in (Alvin Tafler) Üçüncü Dalga'sı yine var. Kaldığım yerden okumaya devam ediyorum. Köpekler uluyor. Uygarlık denizinin yeni dalgası kabara kabara yükseliyor. Tarım toplumunun üstüne yürüyen endüstri dalgası, besbelli ki her şeyin üstünü örtecek. Bütün değerler bilinen ölçülerinin dışına fırlayacak ama ikinci dalga henüz bütünüyle çekilip gitmedi, ağıp dağıtamadı. Sınırdayız. Tam ağma anını yaşıyoruz; üçüncü dalga uğultularla kulaç atmada; yükselmekte. Seyret ki yerin/Bu yer değildir. Dalganın yükselmesi demek, kırılması, kırılıp dağılması demek. Parçalanış.

22 Aralık'ta babam öleli tam 7 yıl olmuştu. Derken Yıldız Kenter'in 35. sanat yılını kutlamıştık. Yıldız'ın sahneye ilk adımını attığı günü hatırlıyorum da, 'üçüncü dalga'nın yükselişi, zamanın göreceli değişimlerinden doğma merakımı büsbütün kışkırtmakta... Dalgalanan değerler. Peki, ya zaman?(...)

(Alınmıştır.)
Ağaoğlu, A. (2012). *Damla Damla Günler. (2. bs.).* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

2. Metin

25 Mart

Rıza Paşa yokuşunda gençten bir satıcı, çift gözlü lahmacun kutusunun üstüne şöyle yazmış: Seyyar Kebap Salonu. Ne yaman bir dil kullanma yeteneği var halkın. Yıllardan beri kuşaktan kuşağa devredilerek gelişmiş bir beğeni: öyle ki sözcükler ya da kavramlar kapma, özentili olduğunda bile bir tat var. Şakacılık, kendiyle alay, kendi sınıfının dışındakilere bıyık altından gülme güdüsü.

Saçma'yı keşfeden, sıfırı bulan doğu halkı değil miyiz? Yurdumuzsa dağlı, Asyalı, yalnız ayaklarını azıcık Akdeniz'e sokmuş.

Rıza Paşa'da esnaf birbirine yardımcı, rekabet pek önemli değil. Çünkü o daracık yokuşun iki kıyısına dizilmişler, her gün yüz yüze bakmak zorundalar. O yüzden de komşuluk töresi baskın çıkıyor ticaret hırsına. İlişkileri daha çok Fatih yöresiyle, oraların tavırdaş esnafıyla ve alacakları eşyanın seçimini mağaza sahibine bırakan dar gelirli ailelerle.

En yeni modadan bir önceki giysiler... renkli çamaşırlar naylon torbalarından çıkarılmış, takımlar ayrı ayrı satılıyor... poliüretan topuklu pabuçlarla terlikler, turistler için işlemeli, topuksuz terlikler, plastik eşya... Sergilerde, Türkan Şoray'ın fotoğrafları, nedense hep çiçek resimleriyle süslü kartpostallar…

(Alınmıştır.)
Uyar, T. (2005). *Gündökümü I. (2. bs.).* İstanbul: YKY.

1. Okuduğunuz bu günlükleri dönemin fikrî yapısının edebiyata yansıması bakımından değerlendiriniz.

2. Okuduğunuz bu günlükler, "Sevgili Günlük..." şeklinde başlayan içe dönük günlük yazma anlayışına sahip bir kimseyi nasıl etkilerdi? Açıklayınız.

3. Bu metinler bir ruznameden ya da Direktör Ali Bey'in Seyahat Jurnali'nden alınmış olsaydı gelenek yönünden hangi değişiklikler olurdu? Açıklayınız.

4. Sizce bu yazarlarının günlüklerinin dönemlerindeki diğer yazarların sanat anlayışları üzerinde etkileri olmuş mudur? Açıklayınız.

9.ÜNİTE > **Günlük/Blog** | *Kazanım A.4.12. Metni yorumlar.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**KENDİM YORUMLUYORUM**	25 dk.
Amacı	Günlüklere farklı bakış açısıyla bakıp metinleri yorumlayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metinleri okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metinlerin aslına sadık kalınmıştır.).***

1. Metin

13 Kasım

Bir ozanın, başka bir ozandan sözcük, imge ya da dize yürütmesini anlamıyorum.

Araklanan şeyler bulundukları şiirin içinde güzelse güzeldir. Başka bir şiirin içine oturtuldukları vakit çokluk sırıtırlar. Çünkü kapkaççı ozan, onları ilk kullanan ozanın duyduğunu, duymuş değildir. Gerçi arakçıların, hırsız mallarla yazdıkları şiirler de kimi zaman, sözcük ya da dizeleri aşırılmış şiirleri bastırdığı olur ama bu, ancak daha üstün ozanların yapabileceği bir iştir.

(Alınmıştır.)
Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

2. Metin

3 Şubat

Gene bir dergi, bilmem hangi yazarın bir hikâyesini başka bir yerden aldığını haber veriyor. Böyle işlerle uğraşanlar var!.. Bir kere şunu sorayım: Ne olmuş almışsa? Siz bir hikâye okuyorsunuz, onda anlatılanı önce şu düşünmüş yahut bu düşünmüş size ne? Dünyanın büyük yazarları hikâyelerini kendi mi uyduruyor? Eskileri bir yana bırakalım: Onlar yeni bir hikâye uydurmayı âdeta bir suç sayarlar. Daha yenilere, örneğin on dokuzuncu yüzyıl yazarlarına bakın: Stendhal (Stendal), Kızıl ile Kara'da anlattığı hikâyeyi kendi mi uydurmuş? Gerçekten aldığını, bir gazetede okuduğunu söylüyor... Hiç hoşlanmam 'intihal' arayanlardan. Kafaları edebiyat dışı, sanat dışı işlerle doludur öylelerinin.

(Alınmıştır.)
Ataç, N. (1998). *Günce: 1*. İstanbul: Can.

Kelime Dağarcığı
ozan: Şair. **imge:** Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya. **intihal:** Aşırma.

1. Bu günlükler, tek bir yazar tarafından yazılsaydı başka şair/yazar ve eserden alıntı yapma konusunda metinde bir çelişki olur muydu? Düşüncelerinizi sebebini de belirterek açıklayınız.

2. Salâh Birsel ve Nurullah Ataç'ın bu günlüklerde dile getirdiği konuyla ilgili sizin düşünceleriniz nelerdir? Açıklayınız.

3. Sizce bu günlükleri okuyan kişiler, günlüklerde anlatılmak istenenlerin dışında farklı çıkarımlarda bulunabilir mi? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Hazırlayan: *Ali ŞAFAK*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.12. Metni yorumlar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	METNİ YORUMLAMA	25 dk.
Amacı	Metindeki açık, örtük iletileri tespit ederek eleştirilerini ve beğenilerini gerekçeleriyle ifade edebilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

29 Nisan 1953

Bir şeyi sevdim mi o şeye bağlanışım uzun sürmüyor, o nesneden çabuk bıkıveriyor çabuk soğuyuveriyorum. Ama başka yenilikler, başka güzellikler ardından koşmuyorum. Bağlandığım nesneye olan inancımı yitirmek bana öylesine bir bezginlik, bir vurdumduymazlık veriyor ki artık hiçbir şey düşünemez hiçbir değere yönelemez oluyorum. Kendimi güçsüz, bu karmaşık dünya ortasında yapayalnız buluyorum. Ne ileri doğru atılıyor ne de geri dönebiliyorum.

Bir başka eşya üzerine eğilmek, başka renkler başka kokular tanımak isteği bende ancak uzun, çok uzun bir zaman sonra belirebiliyor. Beliriyor ama eski nesneden kalmış kimi izlenimler, benim o şeyi toptan unutmama da engel oluyor. Hele alışkanlıklarımın bağlayıcı, tutsak kılıcı gücü de işe karışınca artık uçarılığımın şıpsevdiliğimin bir anlamı da kalmıyor.

Diyorum ki ben bağlanınca tam bağlanıyorum herhalde. Koptuğumu, başka dala atladığımı sandığım zamanlar bile ince ve görünmez iplikler beni o eski şeye doğru çekiyor.

İşin tuhafı şudur ki bir an geliyor, kendimi tam bir özgürlük içinde de hissediyorum. Yeni değerlere doğru kaymak, yeni güzelliklere el atmak isteği içimi kavuruyor.

Eski bağlarımla bir ilişiğim kalmadığını, alıştığım şeyleri artık geride bıraktığımı işte o vakit anlıyorum.

İşte o vakit yazdıklarıma hiç benzemeyen bir şiire başlıyorum.

(Alınmıştır.)
Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul:Ada.

1. Verilen günlük örneğinden hareketle yazarın kişilik özellikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

2. Anlamın kapalı olduğu, söz sanatlarının, mecazların, deyimlerin çokça kullanıldığı iletilere örtük ileti denir.

Verilen açıklamadan hareketle yazarın "Alışkanlıklarımın bağlayıcı, tutsak kılıcı", "İçimi kavuruyor." gibi örtük iletileri çokça kullanması sizce anlatımı nasıl etkilemektedir?

3. Yazarın günlüğünde kendi duygusunu ve iç dünyasını detaylı bir şekilde vermesinin günlüğün anlatımına katkıları neler olabilir?

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog *Kazanım A.4.13. Yazar ve metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.*
Alan Becerileri: Okuma Becerisi *Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi*

Etkinlik İsmi	**METİN VE YAZAR**	25 dk.
Amacı	Metinde yazarla ilgili ipuçlarını belirleyerek yazarın diğer eserlerini tanıyabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

25 Nisan 1970

Selim* gibi günlük tutmaya başlayalım bakalım. Sonumuz hayır değil herhalde onun gibi. Bu defteri bugün satın aldım. Artık Sevin, olmadığına göre ve başka kimseyle konuşmak istemediğime göre bu defter kaydetsin beni; dert ortağım olsun. "Kimseye söylemeden, içimde kaldı, kayboldu." dediğim düşüncelerin, duyguların aynası olsun. Kimse dinlemiyorsa beni -ya da istediğim gibi dinlemiyorsa- günlük tutmaktan başka çare kalmıyor. Canım insanlar! Sonunda, bana, bunu da yaptınız.

8 Nisan 1975

Mai ve Siyah, Kırık Hayatlar ve Aşk-ı Memnu'yu arka arkaya okudum. Halit Ziya, insana ve onun ruhsal durumlarına eğilmek bakımından bana benziyor. Ayrıca Kırık Hayatlar ve Mai ve Siyah'taki 'tutunamayan' tiplerle bir duygu benzerliği de söylenebilir. Halit Ziya'da bana yakın gelen bir yön de kahramanlarının sürekli olarak kendileriyle hesaplaşmaları. Evet, zayıf iradeleri ve önleyemedikleri kaderleri sonucu bu hesaplaşmadan, yenik çıkıyorlar ama bilinçsizce kaderlerine kapılıp gitmezler bu insanlar.

(Alınmıştır.)

* Selim Oğuz Atay'ın Tutunamayanlar adlı romanından bir kahraman.

Atay, O. (1987). *Günlük*. İstanbul: İletişim.

1. Öznel ağırlıklı olan günlüklerde metin ve yazar ilişkisi daha belirgindir. Buna göre günlük örneğinde yazarın kendisiyle ilgili verdiği ipuçları nelerdir?

2. Verilen günlük örneğinden hareketle yazarın edebî şahsiyeti hakkında neler söylenebilir? Belirtiniz.

3. Oğuz Atay'ın başyapıtlarından birisi olarak kabul edilen eseri "Tutunamayanlar" romanıdır. Roman kahramanlarından biri olan Selim günlük tutmaktadır. Arkadaşlarından, ailesinden, lise ve ortaokul yıllarından, düzenledikleri tiyatrolardan, çocukluğundan bahseder. Tuttuğu günlükler, psikolojik dengesini kaybetmek üzere olan Selim'in dünyasını farklı bir açıdan yansıtmaktadır. Okur, metnin (günlüğün) özellikle son sayfalarında, Selim'i hayata bağlayan hiçbir şey kalmadığını fark eder.

Verilen açıklamadan hareketle Oğuz Atay'ın "Tutunamayanlar" adlı romanında, günlük türünü kullanmasının romanın anlatımına katkıları sizce neler olabilir?

4. Bir Fransız düşünürü Alain'in (Alayn) "Platon'u ve onun Devlet'ini (Devlet adlı eserini) anlamak için bu konuda yüz tane kitap okuyacağıma Devlet'i bir kere okurum, daha iyi." sözünü metin ve yazar ilişkisi açısından değerlendiriniz.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.14. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	GÜNLÜK TÜRÜNÜN ÖNEMLİ YAZAR VE ESERLERİ	20 dk.
Amacı	Günlüğün Türk ve dünya edebiyatındaki önemli yazar ve eserleri hakkında bilgi sahibi olabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Günlüğün eski dildeki adı ruzname, Batı'daki karşılığı ise jurnaldir. Edebiyat ve sanat dünyasından tanınmış kişiler tarafından yazılan günlükler, tüm gerçekliğiyle yaşamı yansıttıkları için belge olarak da önem kazanmıştır. Türk edebiyatında ilk günlük örneği Direktör Ali Bey'in Seyahat Jurnali'dir. Bunu Şair Nigâr Hanım'ın Hayatımın Hikâyesi adlı günlük örneği izler. Cumhuriyet Dönemi'nde ise günlüklerin yaygınlaşmasını sağlayan ilk isim Nurullah Ataç olmuştur. Falih Rıfkı Atay'ın Yolcu Defteri, Salah Birsel'in Aynalar Günlüğü, Tomris Uyar'ın Gündökümü, Oğuz Atay'ın Günlük, Cahit Zarifoğlu'nun Yaşamak adlı eserleri günlük tarzında verilen önemli yapıtlardır. Virginia Woolf (Virjinya Wolf), A. Gide (A. Jid), Stendhal (Stendal), Tolstoy (Tolstoy), Dostoyevski (Dostoyevski) dünya edebiyatında günlük türünde örnekler veren tanınmış sanatçılardır.

Bazı yazarlar günlük türünü bir tarz olarak benimsemiş, günlük türünün biçimsel özelliğini kullanarak roman, hikâye vb. birçok edebiyat türünde günlüğü kullanmıştır. Bu edebiyat türlerinden biri olan gezi yazıları günlük türü ile yakın ilişki içerisindedir. Türk edebiyatında bazı gezi yazılarının zaman zaman günlük ile iç içe geçmiş bir şekilde kaleme alındığı görülmektedir. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi, Yirmisekiz Çelebi Mehmet'in Sefaretnamesi gibi kimi eserlerde, bazı olaylar günlük biçiminde anlatılmıştır. Batılı anlamda ilk günlük olan Direktör Ali Bey'in Seyahat Jurnali adını taşıyan gezi kitabı ve Falih Rıfkı Atay'ın Yolcu Defteri adlı eseri seyahat günlüğü tarzındaki eserlerdendir.

(Düzenlenmiştir.)
Komisyon

1. Günlüğün Türk ve dünya edebiyatındaki sanatçılar tarafından yaygın bir tür olarak kullanılmasının sebepleri sizce neler olabilir? Okuduğunuz metni göz önünde bulundurarak açıklayınız.

2. Size göre bazı gezi yazılarının günlükle iç içe olmasının sebepleri neler olabilir? Açıklayınız.

3. Reşat Nuri Güntekin, "Çalıkuşu" romanını günlük tarzında yazmıştır. Size göre bazı yazarların, romanlarını günlük tarzında yazmalarının sebepleri nelerdir? Açıklayınız.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.14. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Etkinlik İsmi	TÜRK EDEBİYATINDA GÜNLÜK TÜRÜNÜN ÖNEMLİ TEMSİLCİLERİ	25 dk.
Amacı	Günlük türünün önde gelen yerli ve yabancı yazar ve eserlerini tanıyabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

TÜRK EDEBİYATINDA GÜNLÜK TÜRÜNÜN ÖNDE GELEN TEMSİLCİLERİ

Türkçede yayımlanmış ilk günlük, Ali Bey'in Seyahat Jurnali'dir. Ali Bey'in Seyahat Jurnali'nden sonra Batılı anlamda ilk edebiyat günlüğü Şair Nigâr Hanım'ın Hayatımın Hikâyesi adıyla yayımlanan eseridir. Ahmet Refik'in Kafkas Yollarında adlı eseri bir seyahat günlüğüdür. Ömer Seyfettin'in Ruznameler'i ise kitap olarak yayımlanmamış günlükler arasında yer alır. Türk edebiyatında günlük türünün en önemli iki ismi Nurullah Ataç ve Salâh Birsel'dir. Bu alanda en çok tanınan Nurullah Ataç'tır. Ataç, 1950'den itibaren gazetede yazılarını "Günce" üst başlığı altında yayımlar. Dönemin edebiyatına yön vermesiyle büyük ilgi çeken bu edebiyat günlüğü niteliğindeki yazılar daha sonra kitaplaştırılır. Salâh Birsel ise Kuşları Örtünmek, Nezleli Karga, Bay Sessizlik, Aynalar Günlüğü, Yaşlılık Günlüğü gibi kitaplarıyla çağdaş edebiyatımızın öncü günlükçüsü olmuştur. Öte yandan Cemil Meriç'in iki ciltlik Jurnal'i, kendi hayatının merkezinde bir entelektüelin fikrî, zihnî buhranlarını, sosyal hayat veya kişilere yönelik eleştirilerini içerir. Günlük türünde yaşanan yeni bir gelişme ise "eleştiri günlüğü", "okuma günlüğü" başlıkları altında bazı günlüklerin ortaya çıkmasıdır. Fethi Naci'nin Eleştiri Günlükleri, bu tarz günlüğe bir örnektir. Memet Fuat da önemli günlük yazarlarımızdandır.

Bir öykücü ve çevirmen olan Tomris Uyar'ın Gündökümü adlı günlükleri Türk edebiyatının önemli günlüklerindendir. Anı, deneme ve romanlar da yazan Oktay Akbal'ın Anılarda Görmek, Geçmişin Kuşları ve Yeryüzü Korkusu adlı günlükleri edebiyat dünyasına dair birçok anekdot içeren önemli günlüklerdir. Ünlü postmodern romancı Oğuz Atay'ın Günlük'ü Atay'ın hastalığı sürecinde kaleme aldığı daha çok kendi yapıtları üzerinden şekillenen bir günlüktür. Bir başka romancı olan Adalet Ağaoğlu ise "dert dökme defterleri" olarak nitelediği günlüklerini iki cilt hâlinde yayımladı. Damla Damla Günler adını taşıyan eserde Ağaoğlu, çalışma hayatını, Ölmeye Yatmak romanını nasıl yazdığını ve yakından tanıdığı edebiyat dünyasının bazı simalarını (Muhsin Ertuğrul, Orhan Kemal, Behçet Necatigil) anlatır. Şairlerden ise Cemal Süreya'nın Günler'i günlük türünün Türk edebiyatındaki en önemli eserlerindendir. Cahit Zarifoğlu'nun "Ne çok acı var." şeklindeki ilk cümlesiyle dikkat çeken Yaşamak adlı günlüğü de Türk edebiyatının benzersiz günlüklerindendir. İlhan Berk'in günlüğü El Yazılarına Vuruyor Güneş şairin düzyazı türündeki önemli bir eseridir.

(Alınmıştır.)
Çetişli, İ, Balcı, Y, Kolaç, E. (2014). *Cumhuriyet Dönemi Türk Nesri*. Eskişehir: AÜ.

1. Çağdaş edebiyatımızın öncü günlükçüsü olan Salâh Birsel bugün yaşıyor olsaydı günlüğün bir başka biçimi olan bloğu tercih eder miydi? Açıklayınız.

2. Türk edebiyatında sanatçılar günlük türünde çok eser vermemişlerdir. Sizce bunun olası sebepleri neler olabilir? Okuduğunuz metinden de yararlanarak cevaplayınız.

3. Nurullah Ataç'ın sadece "Günce" adlı bir eseri olmasına rağmen günlük türünün Türk edebiyatında en önemli ismi olmasının nedeni sizce ne olabilir? Açıklayınız.

4. Sizce metinde adı geçen yazarlardan hangilerinin adları, yüz yıl sonra da günlük türü denince hatırlanacaktır? Metinden gerekçeler bularak açıklayınız.

Hazırlayan: *Mehmet SERT*

9.ÜNİTE > Günlük/Blog | Kazanım A.4.15. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.
Alan Becerileri: Okuma Becerisi | Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Etkinlik İsmi	DİL BİLGİSİ ÇALIŞMASI	25 dk.
Amacı	Metindeki fiilleri, yazım ve noktalama kurallarını kavrayabilmek.	Bireysel

Yönerge ***Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.).***

Ç...23 Nisan

Bugün Hıdrellez. Evde yalnızım. Hatta sadece evde değil kasabada da hemen hemen öyleyim. Evler boş, çarşılar kapalı. Bütün kasaba halkı, erkenden yemek sepetleriyle Söğütlük'te kuzu yemeye gitti. Köşe başında her zaman kötürüm bir dilenci oturur. O bile eğlenceden geri kalmak istemedi, arabaya biner gibi azametli bir eda ile bir hamalın sırtına binerek kafileye karıştı. Mamafih, benim en ziyade hoşuma giden köpekler oldu. Kurnaz hayvanlar, ziyafetin kokusunu almışlar, bohçalar, sepetler, ihramlarla yola çıkan her kafilenin arkasında birkaç da onlardan takılmış. Munise'yi komşulardan alay imamı Hafız Kurban Efendi'nin karısıyla beraber gönderdim, bensiz gitmemek için bir hayli sızlandı fakat başıma bir çatkı çattım: "Biraz hastayım, açılırsam belki arkadan gelirim." dedim. Onları, hastayım diye aldattım ama bugün, bilakis çok iyiyim ve çok neşeliyim. Gitmek istememin sebebine gelince ben, artık böyle kalabalık eğlence yerlerinden hoşlanmıyorum. Evde yalnız kalır kalmaz başımdan çatkıyı attım. Yavaş sesle türküler söyleyerek ıslık çalarak hanım hanım evimin işini gördüm. Mektepte günlerce erkek gibi çalıştıktan sonra ara sıra ev hanımlığı etmek bana öyle tatlı geliyor ki...

(Alınmıştır.)
Güntekin, R. N. (1991). *Çalıkuşu.* İstanbul: İnkılâp.

1. Günlükte geçen "Söğütlük'te kuzu yemeye gitti." ve "… ziyafetin kokusunu almışlar." cümlelerindeki çekimli fiillerin görevleri nelerdir?

2. Verilen günlük örneğinden alınan "git-, otur-, karış-" fiillerini metindeki cümleler hariç istediğiniz herhangi bir kip ve şahıs ekiyle çekimleyiniz.

3. Günlükten alınan "Evler boş, çarşılar kapalı. Bütün kasaba halkı, erkenden yemek sepetleriyle Söğütlük'te kuzu yemeye gitti." cümlelerindeki noktalama işaretlerinin kullanılma amaçlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

4. Yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin bir metnin anlatımındaki önemini ve gerekliliğini değerlendiriniz.

Hazırlayan: *Hatice AYAN*

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 1

1. Edebiyat, iç dünyamızın yanında dış dünyayı algılamamızı da geliştirir. Gündelik yaşamdaki olaylara dair algımızı geliştirme, genişletme ve yeniden düzenleme gücü verir.
2. Kitapların olmadığı bir zaman ve mekânı hayal etmek bugün bakıldığında oldukça zor; ancak kitapların, filmlerin, sanat eserlerinin olmadığı bir dünya herhâlde son derece renksiz, yavan ve sıkıcı olurdu.
3. Kitap okumak bizleri bambaşka dünyalara bambaşka hayatlara yolculuğa çıkarır. Burada alabildiğine özgür oluruz. Kitap kahramanları bizlerin arkadaşı olur ve onlarla türlü maceralara atılırız.
4. Cevap öğrenciye bırakılmıştır ancak örnek cevap şöyle olabilir: Sait Faik'in Bütün Öyküleri. Çünkü her yaş döneminde tekrar tekrar okuyabiliyor ve her seferinde eserden ayrı bir tat alıyorum. Dilini, Türkçe söyleyişini, öykülerdeki insan sevgisini çok seviyorum.
5. Öğrenciye bırakılmıştır ama örnek cevap şöyle olabilir: Reşat Nuri Güntekin'in *Çalıkuşu* adlı romanı, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Ankara* ve Tarık Buğra'nın *Küçük Ağa* romanlarını önerirdim. Ülkemizi ve insanımızı anlamak, geçirdiği aşamaları görmek ve bunları edebiyatın lezzetinde okumak için.

Etkinlik No.: 2

1. Bilim ve sanat için ortak olan yöntem gözlemdir. Olayların, olguların ve nesnelerin niteliklerini öğrenmek ve onları özenli bir biçimde incelemek için gözlem yapmaktır. Gündelik yaşamda her tür faaliyetimizde yaptığımız gözlemler bize yol gösterir. Örneğin bir dersin öğretmeninin hangi derse ilişkin hangi konu başlıkları üzerinde hassasiyetle durduğu bize sınavda muhtemel sorulara dair ipuçları verir ya da bir kişinin karakter özelliklerini gözlemlemek onun bizim arkadaşımız olup olamayacağı hakkında bilgi verir.
2. Çok eski dönemlerde bilim ve sanat henüz ayrılmamışken her tür sanatsal faaliyet ihtiyaçtan doğmuştur. Dolayısıyla bir yarar söz konusudur. Söz konusu dönemlerde mağara duvarlarına çizilen resimler, resim yapmak amacıyla değil yaşananları çizgi yoluyla canlandırarak av sırasında güç kazanmak içindir. Yani büyüsel amaçlar için sergilenen pratiklerdir.
3. Geçmişin farklı kültürlerini ve sanatlarını anlamak için onların hangi amaçla ortaya çıktığını, oluşma amacını bilmeliyiz. O zaman ve mekân içinde meydana geliş amacını kavrarsak bugün geçmişi anlayabilmemiz ve değerlendirebilmemiz mümkündür.
4. Bilim ve sanat birbirinin tamamlayıcısıdır. Bilimlerdeki gelişmeler sanat eserlerine yansır ya da sanatsal birtakım öngörüler ve sezgiler bilimlerin buluşlarına ilham olur. Örneğin Jules Verne'nin *Ay'a Yolculuk* kitabı ya da bilim kurgu filmleri gibi.

Etkinlik No.: 3

1. *Mona Lisa* tablosu çok ünlü olmuştur. Ününün yayılması merak uyandırarak herkeste resmin aslını görme isteğine neden olmuş olabilir. Gerçeğe yakın gibi detaylı bir şekilde çizilen portrede yüzün her türden ayrıntısına yer verilmiş, bu da resimdeki canlılığı artırarak görenleri kendisine hayran bırakmıştır.
2. Bu sorunun cevabı öğrenciye bırakılmıştır ancak örnek şu şekildedir.
   Örnek
   Mona Lisa Denizli'de yaşayan, makine mühendisliği yapan, üç çocuk annesi bir kadındır. Üç kızı vardır. Büyük kızı resim yapmayı çok sever ve resim alanında özel yeteneği olan bir çocuktur. Mona Lisa, işten döndüğünde büyük kızının ısrarı üzerine özel bir elbise giyerek kızına poz vermekte, kızı da resmini yapmaktadır. Mona Lisa da üniversitede güzel sanatlar okumak istemiştir ama ailesi mühendis olması için ısrarcı olmuş, yazık ki kendi yeteneğini pek geliştirememiştir. Şimdi hem kızına resim yapması için poz vermekte hem de bir zamanlar okuyamadığı resim bölümüne girmek için resim dersleri almaktadır.
3. Bu sorunun cevabı kişinin ilgili alandaki bilgisine bağlı olarak farklılaşabilir ancak eserler daha ünlüdür. Örneğin "Daha Dün Annemizin" çocuk şarkısını ülkemizde her çocuk bilir ancak Mozart'ı bilmeyebilir. Bazen de sanatçı eserinin önüne geçebilir. Örneğin Nobel ödüllü yazarımız Orhan Pamuk, eserlerinden daha çok tanınabilir.
4. *Yüzüklerin Efendisi* J.R.R. Tolkien'in 3 cilt hâlinde yazılmış romanıdır ve filmi sayesinde yazarından daha ünlü bir kitap olmuştur. Yine aynı şekilde *Harry Potter* 8 cilt olarak yazılmıştır, yazarı Johanne Kathleen Rowling'dir. Yazarlarından ziyade eserlerinin akla gelmesi ise onların geniş kesimler tarafından beğenildiğinin bir göstergesidir.
5. *Nasrettin Hoca fıkraları*, *Keloğlan* ve *Dede Korkut* hikâyeleri çizgi filmlere uyarlanmıştır. *Pal Sokağı Çocukları, Küçük Prens* filme uyarlanmıştır. Ünlü masallar *Kibritçi Kız, Kırk Haramiler, Çirkin Ördek Yavrusu* filmlere esin olmuşlardır.
   Aziz Nesin'in *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz* romanı defalarla tiyatroya ve sinemaya uyarlanmıştır. Orhan Kemal'in *Hanımın Çiftliği* romanı, Reşat Nuri'nin *Yaprak Dökümü,* Halit Ziya Uşaklıgil'in *Aşk-ı Memnu*'su televizyonlara dizi olarak uyarlanmıştır.

Etkinlik No.: 4

1. Bu üç metnin yazılma amacı farklıdır, dolayısıyla bu metin türleri de bu amaçları karşılamak üzere farklı seçilmiştir. İlki geleneksel tiyatroyu anlatan bir öğretici metin örneğidir. İkinci metin ise tiyatro metninden ufak bir bölümdür ve karşılıklı konuşmayı vermiştir. Üçüncü metin ise bir şiirdir. Şiir; imgeye dayalı, okuyucunun hayal gücüne hitap eden ölçülü, uyaklı da olabilen, kendi içinde bir ritim taşıyan, etkili söyleyişe dayalı bir edebi türdür. Şair, çocukluğunun tadlarını çocukluğuna özlemle birlikte şiirinde yansıtmıştır. Soru köküne göre, şiirin belirgin biçimsel özelliklerinin burada belirtilmesi yararlı olur.
2. Bu sorunun cevabı öğrenciye bırakılmıştır.
   Örnek cevaplar şu şekilde olabilir:
   Günlük türünde yazmayı tercih ederdim. Her günün izlenimleri, içinde bulunduğum kaygı ve sürece yönelik merakımı birinci ağızdan ve içtenlikle yansıtacak yazı türü benim açımdan günlük olduğundan. Roman ya da öykü türünde yazmayı tercih ederdim. Çünkü yaşadığımız olağanüstü günleri yer, kişi, olaylar çerçevesinde kurguya dayalı, çarpıcı bir şekilde anlatmak bu türlerde daha kolay olurdu.
3. İlgi çekici olacağını düşündüğüm metinlere yer verirdim. Bunun için öncelikle arkadaşlarım arasındaki gözlemlerimden yola çıkarak hangi metinlere öncelik vereceğimi kurgulardım. Hem gazetenin işlevine uygun düşen hem de genel beğeniye hitap eden metinleri tercih ederdim. Haber metinleri, köşe yazıları, şiirler, röportajlar herhâlde ilk etapta kullanacağım metinler olurdu.
4. Örnek cevaplar şu şekilde olabilir:
   Ben okuyuculara bir şeyler öğretmeyi amaçlardım. Çünkü bilgi çağında yaşıyoruz. Zamanımızda da insanları duyguları değil daha çok bir konudaki bilgileri ve düşünceleri iyi bir yere taşıyabiliyor.
   Ben duygulara seslenmek isterdim. Çünkü bilgiye ulaşmak günümüzde çok kolay. Ancak insanların duygularını harekete geçirmek, onları anlamak kolay bir iş değil. Bunun için duygulara seslenen kitaplar gerekir.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 5

1. "Bunun Adı Findel" adlı metinde her dilde işaret edilen nesnelerin adının farklı olduğu anlatılmaktadır. Örneğin boy ve biçim bakımından pek çok cinsi olan, çok iyi koku alan, sadık, bekçilik ve avcılık gibi işler için beslenen memeli hayvana dilimizde köpek denirken başka dillerde başka sözcükler kullanılmaktadır. Dolayısıyla dilde sözcüklerin seçiminin bir karar, uzlaşma ve yaygınlık kazanarak dile yerleşme aşamasından söz edilmektedir.
2. Diyelim ki kitap sözcüğüne bundan sonra "okunç" demek istedim. Bunu öncelikle bir grup arkadaşımla paylaşarak onları bu konuda ikna ederim ve hep birlikte bu sözcüğü kullanmaya başlarız. Giderek grubumuzu genişletiriz ve sözcüğü başka insanların da tanıması ve kullanmasını için farklı yöntemler düşünürüz. Örneğin kitaba okunç diyenler topluluğu gibi bir topluluk kurabilir, böylelikle sözcüğün yaygınlaşması ve gündemde olması için uğraşabiliriz. Zamanla belki de yeni sözcüğümüz benimsenir ve kullanılır.
3. Dilde bir sözcüğün kullanılabilmesi için genel kabul görmesi ve yaygın olarak kullanılması gerekmektedir. Örneğin kokpit yerine Türkçe pilot kabini de diyebiliriz ancak bunun yerine kokpit yerleşmiş ve Türk Dil Kurumunun sözlüklerine bile girmiştir. Dolayısıyla artık kabul görmüş bir kelime olmuştur.
4. Sanat, bilim ve teknoloji ile ilgili kavramlar ilk nerede varlık buldularsa o toplumun söz varlığında adlandırıldıkları için dilimize girmiş pek çok kavram yabancı kökenlidir.

Etkinlik No.: 6

1. Gündelik yaşamda pek çok farklı sosyal ortamda bulunuruz. Bulunduğumuz her farklı ortamın ihtiyacı olan ve bu ortamda kabul gören konuşma biçimi farklılaşır. Örneğin arkadaşlarımız arasında daha rahat davranır ve konuşurken bir iş görüşmesinde, yeni girdiğimiz bir toplulukta kendimizi tanıtırken, aile büyüklerimize hitap ederken farklı konuşma biçimleri geliştiririz. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz ortamda daha iyi anlaşılmak, kabul görmek ve sosyal ilişkileri kolaylaştırmak için kullanacağımız dili de seçeriz.
2. Gençler yaşıtları arasında ilginç, dikkat çekici, ürkütücü, samimi, farklı olmak için argoyu tercih edebilirler. Ayrıca kendini belli bir gruba aitmiş gibi göstermek, kendini içten ve samimi olarak yansıtmak için de argoyu kullanabilirler. Bununla birlikte konuştuklarını herkesin anlamaması için ya da konuşmaların aşırı ciddiyetini dağıtmak ve eğlenmek için argo kullanılır.
3. Örneğin Denizli yöresinde ilçe farklılıklarında bile farklı ağız özellikleri görülebilir. Ancak yaygın kullanım sondaki –r sesinin düşürülmesidir. "Geliyo, gidiyo." Ayrıca ismin –e ve –i halleri (bulunma ve yönelme) karıştırılır. Örneğin yaşlı bir amca kasaba gelir ve şöyle diyebilir: "Beni bi kilo gıyma yapıve.". Denizli ağzını anlamayan biri şaşırıp amcanın kendisini mi kıyma yapılmasını istediğini bir anlığına da olsa düşünebilir. Romanlarda kahramanların yaşadıkları yörenin ağız özelliklerini kullanmaları romana gerçekçilik katabilir, bu ilgi çekici olabilir ancak kimi zaman da fazlaca ağızlı konuşmanın verilmesi okuma sürecini zorlaştıran bir faktör olabilir.
4. Ağız özelliklerinden kişilerin hangi bölgede yaşadığını ve nereli olduğunu tahmin edebiliriz. Örneğin Doğu Karadenizli ise "Sabahtur çay toplayruk cöberdik ellarumuz su topladu." şeklinde bir cümle kurabilir. Şehirler arası farklı ağız özellikleri gösterse de Doğu Karadeniz ağzıyla konuşan birinin nereli olduğunu tahmin edebiliriz.
5. Tıp jargonu, öğrenci jargonu, futbolcu jargonu örnek olarak verilebilir.

Etkinlik No.: 7

1. Edebiyat, dili; özgün, derin, zengin ve çağrışımlı bir şekilde kullanma sanatıdır. Edebiyatın malzemesi dildir. Bir metnin edebî değer taşıması verdiği bilgiden ziyade dili ne şekilde kullandığı ile ilgilidir.
2. Öğrencinin tercihine göre şu cevaplar verilebilir:
   Bilgi veren, kurmaca olmayan kitapları okumaktan hoşlanıyorum. Dünyanın ve yaşamın gerçekleri beni daha çok ilgilendiriyor. Hayal dünyasına gömülmenin vakit kaybı olduğunu düşünüyorum.
   Kurmaca kitaplar ilgimi daha çok çekiyor. Edebî metinlerdeki hayal dünyası, duygu zenginliği, sanatsal dil beni etkiliyor.
3. Öğrencinin tercihine göre cevaplar şu şekilde olabilir: Ben okumayı tercih ederim çünkü okumak; başkalarının düşünce, duygu ve hayallerini öğrenme fırsatı sunar. Ben yazarak kendimi daha iyi ifade ederim çünkü düşüncelerimi yazının süzgecinden geçirerek daha iyi yansıtırım.
4. Öncelikle ne ile ilgili yazacağım ve amacımın ne olacağı konusunda düşünürüm. Bazı durumlarda kendi hayal dünyam ve düşüncelerim daldan dala zıplar, daha renkli ve derindir. Bunun için bir hazırlık ve planlama yaparım. Sonra birkaç karalama yaparak taslak oluşturmaya çalışırım. Bu taslağın üzerinde düzenleme yaparak yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat etmem gerektiğini bilirim çünkü onlarsız hem duygularımı anlatamam hem de duygu ve düşüncelerimi doğru bir şekilde aktaramam. Yazımın olgunlaştığını düşündüğümde bunu düşüncelerine güvendiğim arkadaşlarımla paylaşarak farklı bir bakış açısının ya da bakış açılarının fikirlerini alırım.
5. Öğrenciye bırakılmıştır ama örnek olarak şunlar denebilir:
   Günlük tutuyorum. Her gün en azından birkaç cümle yazmaya çalışıyorum.
   Okul gazetesine yazdığım birkaç denemem var. Zaman zaman yazmaya da çalışıyorum.
   İl düzeyinde yapılan öykü yarışmasına katılmıştım. Dereceye giremedim ama benim için güzel bir tecrübe oldu. vb.
6. Devamlı okuyarak kelime hazinemi geliştirmeliyim. Anlamını bilmediğim kelimeler benim olamayacağı gibi kullanmadığım hatta kullanmayı hayal bile etmediğim kelimeler de bana ait değildir. Sınırlı bir kelime dağarcığıyla açık ve etkili yazmak zaten düşünülemez. Ayrıca kitap okumak; farklı üslupları görmek, yazılarımdaki üslubu geliştirmek ve daha etkileyici bir hâle getirmek için faydalı olacaktır. Çoğu zaman yazılarımı arkadaşlarıma ve öğretmenlerime okumaktan çekiniyorum. Hâlbuki paylaşmanın ve farklı kişilerin görüşlerini alarak eksiklerimi görmenin önemini göz ardı etmemem gerekir.

Etkinlik No.: 8

1. Bundan elli yıl önce iletişim teknolojileri bu kadar gelişmemişti. Cep telefonu ve internet kullanımı yoktu. Dolayısıyla bunlardan doğan mesajlaşma, sosyal medya gibi iletişim biçimleri yoktu ve daha çok yüz yüze iletişim vardı.
2. Evet etkilemiştir. Eskiden yüz yüze iletişim vardı. İnsanlar gerçek anlamda birbirleriyle zaman geçiriyor, birlikte oynuyor ve eğleniyordu ancak şimdi bunun yerini masaüstünden iletişim yani sanal iletişim aldı.
3. Çocuklar ve gençler üzerindeki etkilerini ölçmek için yapılmıştır. Çünkü araştırmada teknolojik yeniliklerin gençler tarafından daha çok kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda çocukların tablet, cep telefonu ya da bilgisayarı kontrolsüz kullanması onların gelişimi için zarar vericidir. Bunu açığa çıkarmak için de pek çok araştırma yapılmaktadır. Çünkü hem genç-

CEVAP ANAHTARLARI

ler hem de çocuklar büyüme süreçlerinde daha gelişimlerini tamamlamamışlardır.

4. Çevremdeki yaşlılar, iletişim teknolojilerini daha az kullandığı için katılırım. Ancak makaleye göre bunun bir ön yargı olduğunu öğrenmiş bulunuyorum.

Etkinlik No.: 9

Öğrencinin ifadeleri, mimikleri, jestleri, arkadaşını iyi dinleyip dinlemediği ve bunu konuşmasında aktarıp aktaramadığı değerlendirme ölçütleri arasında yer almalıdır.

Etkinlik No.: 10

1.

KELİMELER/KELİME GRUPLARI	SÖZLÜK ANLAMI
tasavvur etmek	Zihinde canlandırmak, göz önüne getirmek.
meşakkat	Güçlük.
nevale	Azık.
izbe	Sapa.
kabil	Olabilir, mümkün.
mütemadiyen	Ara vermeden, sürekli olarak.
bakiye	Kalıntı.
ulvi	Yüce.
timsal	Simge.

2. a) "Haşır neşir olmuşuz" ifadesi deyimdir. Kaynaşmak anlamına gelir.
b) "Önümüze düştü" ifadesi deyimdir. Birinin önünden yürümek anlamına gelir.
c) "Seslerini çıkarmadılar" ifadesi bir deyimdir. "Hiç konuşmadılar" demektir.

3. "Bir ayağı çukurda olmak" deyimini çağrıştırıyor. Yazarın deyimi değiştirmedeki amacı ihtiyarın iyice yaşlandığını ifade etmektir.

4. Bu üzücü yolculuk günün birinde sona erecek mi?

5. Köy, çocuk, ihtiyar.

Etkinlik No.: 11

1.

KELİMELER	GÜNCEL KULLANIMLARI
vaka	Olay.
harikulade	Olağanüstü.
hâl	Durum.
nadir	Az bulunan.
müddet	Süre.
ilân etmek	Duyurmak.
kâfi gelmek	Yetmek.

2.

DEYİMLER	DEYİMLERİN ANLAMI
bir köşeye çekilmek	Hiçbir şeye karışmaksızın yaşamak.
yaşlı başlı	Yaşı oldukça ilerlemiş, yaşlı ve görgülü, olgun (kimse).
dikkat kesilmek	Bütün dikkatini bir şey üzerinde toplamak.
farz etmek	Bir olgunun sonuçlarından yararlanabilmek ya da bu sonuçlar üzerinde düşünce öne sürebilmek için onu olmuş ya da olacak saymak, varmış, olmuş, gerçekmiş gibi kabul etmek.

3. a) Kuyunun derinliği yaklaşık 100 metreydi.
b) Bayılan hasta hemen sedyeye kaldırıldı.

Etkinlik No.: 12

1. O dönem insanının kendini ifade etme ihtiyacını gösterir. Metne bakılırsa sanat yapma ihtiyacına da denk gelir.

2. İlk görselden başlarsak görselleri; gerçek, hayal, hayal, gerçek ve gerçekler olarak ifade edebiliriz. İnsanlık sürekli hayal etmiş ve gerçekleştirerek ilerlemiştir. Burada da masallarla başlayan hayal, hikâyelerle gerçeğe dönüşmüştür. İnsanın "…doğal varlıkların özelliklerini ve doğanın işleyişini kavramak" isteğini yansıtmaktadır.

3. Örneğin şimdi "küçürek öykü" diye bir tür var. Hikâyeler tamamen görsel olarak yapay zekâ tarafından canlandırılabilir vb.

4. Hayata iz bırakmak için. Ben varım demek için. Önce hayatını ve günlük telaşlarını duvarlara resmeden, anlatan insan sonra hayatta kalmak için yazmaya ve anlatmaya başlamış. Hayatını kurtaran insan, insanlık hayatına renk katmak ve hayatını zenginleştirmek için de yazmış ve anlatmış.

Etkinlik No.: 13

1. Sinagrit Baba, Moby Dick.

2. a) Hikâye, tamamen bir kurgudan ibarettir. Balık avı her an yaşanabilir ancak anlatılanlar yazarın ya da anlatıcının eklemeleridir ve hayalleridir.
b) Masal, fabl ya da destanları anımsatmaktadır. Çünkü kahramanı hayvanlar olan ya da içinde hayvanların da kahraman olduğu tür bu türlerdir.

3. Benzerlikler vardır. Onun ne kadar korkunç olduğunu anlatmaktadır. Ancak gerçekte hiç de öyle değildir. Kahraman (dülger balığı) döneminin sosyal ve kültürel beklentileri açısından farklı özellikler taşımaktadır. Dülger balığı burada bir avdır ve kimseye zararı yoktur. Sadece bir efsane ile yine hikâyenin yazıldığı dönemin sosyal ve kültürel özellikleri ile anlatılmıştır.

4. Hikâyede bir efsane yer almaktadır ve aslında olaylar yoktur. Hikâye, daha çok Çehov tarzı yani durum hikâyesi özelliği taşımaktadır.

5. Hikâye türünün de evrilerek yeni bir türe dönüşeceğini düşünüyorum. Nasıl ki görsellerle mesajlaşılıyorsa nasıl ki mektup türü teknolojiden olumsuz etkilendiyse hikâye türünün de çok kısalacağını ve olumsuz etkileneceğini düşünüyorum.

Etkinlik No.: 14

1.

	1. Metin
Olay	Başat'ın küçükken kaybolması ve bir kurt tarafından büyütülmesi
Zaman	Belirsiz bir zaman
Mekân	Belirsiz bir yer
Kişiler	Oğuz Han, at çobanı, beyler, Dede Korkut, Başat
Anlatıcı	3. kişili anlatıcı

	2. Metin
Olay	Himmet adlı bir çocukla gazeteci kadın arasındaki konuşma, kadının çocuğa sevgi ve merhamet hissetmesi
Zaman	Kurtuluş Savaşı'nın hemen sonrası
Mekân	Anadolu'da Kuzgunderesi adlı bir yer
Kişiler	Anlatıcı kadın ve Himmet Çocuk
Anlatıcı	Kahraman anlatıcı

CEVAP ANAHTARLARI

2. Her iki metin de olay çevresinde meydana gelmiştir. Birinci metinde zaman ve mekân belirsizken ikinci metinde belirlidir. Her iki metinde de kahramanlar bulunmaktadır. Her iki metinde de anlatıcı bulunmaktadır.

3. İkinci metni gerçeğe daha yakın bulduğumdan ikinci metne modern anlamda hikâye demem mümkündür. Çünkü birinci metinde çocuğun bir kurt tarafından büyütüldüğünden bahsedilmiş. Oysa bir kurdun bir insan yavrusunu büyütmesi gerçeğe yakın görünmemektedir.

4. Kültürel değişmeler her alanda olduğu gibi edebî alanda da yeni türlerin ortaya çıkmasını sağlar. Örneğin 1. metinde masalımsı bir olay anlatılmış. Gerçeğe pek uymuyor. Oysa ikinci metin gerçek hayatta yaşanmış intibaı vermektedir. Gerçeklik algısının bu şekilde değişmesi ile kültürel değişme arasında bir ilişki vardır. Bu ilişki metin türlerinin de değişmesine neden olur.

Etkinlik No.: 15

1. Ama çok şükür ki bu sadece bir işgüzar memurun yazarımıza ve sanata olan yabancılığıydı.

2. Kendimi kötü hissederdim. Beni tanımadıklarını düşünürdüm. Eserlerimden haberlerinin olmadığı fikri kendimi sorgulamama sebep olurdu.

   Eğitimsiz insanlarla muhatap olduğumu düşünürdüm.

   Sanata yeterince değer verilmediği fikri beni üzerdi.

3. Toplumda sanata değer verilmesi ya da verilmemesi gelişmişliğin bir ölçütü olarak düşünülebilir. Herkes her sanat türünden anlamak zorunda değildir ama sanatçıya da bireye de değer vermeli ve hoşgörülü olmalıdır. Atatürk'ün "Sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuştur." özdeyişinin işaret ettiği olumsuz durumu gidermenin yolu topyekün bir eğitimdir.

4. Eğitim kurumlarında ilköğretimden itibaren sanat ve sanatçı konusunda bilinç oluşturulmalı. Sanatçıların öncü rolleri ve kişilikleri olduğu unutulmamalı, onların hayallerinin ülkenin gelişmesinde ne kadar değerli olduğu vurgulanmalı. Sanatçıların ülkelerin tanıtımında üstlendikleri rol ön plana çıkarılmalı. Sanat eğitimi desteklenmeli. Sanat yeteneği olan bireylerin kendilerini geliştirmesine uygun ortamlar hazırlanmalı vb.

Etkinlik No.: 16

1. Hikâyenin başkahramanı Hasan'ın anne ve babası öldüğü için ona bakacak, onu büyütecek kimse yoktur etrafında. Bu sebeple onu uzak akrabalarının yanına gönderiyorlar. Akrabaları, onu ağır bir yük olarak görüyorlar.

2. Hasan'ın İstanbul'dan ayrılıp Filistin'in ücra bir kasabasına gönderilmesi Filistin topraklarının elimizden kayıp gitmesini çağrıştırıyor gibi.

3. Eğer Hasan'ın etrafında Türkçe konuşulmaya devam edilseydi tabiatın, çevrenin değişmesi onu rahatsız etmeyecek ve Hasan develere askerle birlikte gülecek, halasına sarıldığında annesi kadar olmasa bile bir sıcaklık hissedebilecekti. Tıpkı aynı mekânda olmasına rağmen Türkçe konuşan eskicinin karşısında bütün o sıkıntılarını unutup coşkuyla konuşması gibi.

Etkinlik No.: 17

1. Problem, yanlış anlaşılmadır. Eğer iletişim kurarlarsa problem giderilecektir. Ancak bu parçada çözüm oluşturulmamış, hasta da ziyaretçi de ikilem içinde bırakılmıştır.

   Ben hasta olsaydım şüphesiz hastalığa bağlı olarak biraz gergin olurdum ancak eve beni ziyarete gelen bir dostu daha sıcak ve imalardan uzak bir şekilde karşılar, problemin giderilmesine zemin hazırlardım. Böylelikle iç çatışmayı çözerdim.

   Ben ziyaretçi olsam yapılan espriye hoşgörüyle yaklaşır ve ziyaretimin işe yaradığını düşünürdüm. Böylelikle iç çatışmayı çözerdim.

2. a) İzlemek istediğim bir maçın sınava çalışmam gereken bir zamana denk gelmesi
   b) Hafta sonunda arkadaşlarımla dışarı çıkmak istediğim bir günde yağmur yağması
   c) Sevdiğim iki dizi filmin farklı kanallarda aynı saatte yayınlanması

3. Bu çatışmaları genellikle diyalog kurarak çözeriz.

   Bu çatışmaları özveride bulunarak çözeriz.

   Bu çatışmaları görmezden gelerek çözeriz vb.

Etkinlik No.: 18

1. Çevremizde işini hakkıyla yapan birçok insanı gözlemlemek mümkündür. Bu insanlar işlerine ve karşılarındaki muhataplara çok saygılıdır. İşlerini yapmaktan ve bununla diğer insanlara faydalı olmaktan çok mutludurlar. İşlerinin gereği neyse onu en güzel şekilde yapmak birinci amaçlarıdır.

2. a) Genç adamın sırf parasını verdi diye her istediğini yapmaya hakkı yoktur. Her işin bir kuralı kaidesi vardır. Bu kurallara ve işi yapana saygılı olmamız gerekir.
   b) Toplumda bu düşüncedeki insanların artması toplumsal yapıyı bozacaktır. Sırf imkânı var diye her insanın aklına eseni yapmaya ve yaptırmaya çalışması toplumsal hayatın bir kaosa sürüklenmesine neden olur, düzen bozulur.

3. Ben de ihtiyar çilingir gibi genç adamın isteğini yerine getirmez, yaptığım işe ve kendime duyduğum saygı gereği ilkelerimden taviz vermezdim.

4. Hayır, böyle bir hikâye ortaya çıkmazdı. Çünkü ortada bir çatışma söz konusu olmadığından hikâyenin olay örgüsü harekete geçemezdi.

5. İsim: "Kanaat Dükkânı" Slogan: İlkelerimizden ödün veremeyiz!

Etkinlik No.: 19

1. Otağ, padişahın görkemli çadırıdır. Barış zamanında sarayın devleti temsil etmesi gibi sefer zamanında padişahın dolayısıyla ordunun gücünün sembolüdür. Hikâyenin olay örgüsü, böyle bir sembolik değeri taşıyan padişah otağının kaybolması üzerine kurulmuştur. Böyle bir durum padişah ve ordusu adına "skandal" sayılabilecek bir olumsuzluktur. Bu nedenle mekâna ait bütün olumsuz özelliklerle olayı oluşturan çatışma sağlanmıştır.

2. Hikâyede tarihî bir olay kurmaca metnin olanaklarından faydalanılarak anlatılmaktadır. Yazar, okuru kurmaca bir olay örgüsüyle baş başa bırakırken okurda gerçeklik duygusunu oluşturmayı amaçlamış olabilir.

3. Anlatmaya bağlı metinlerde iki ya da daha fazla kişinin konuşturulmasına "diyalog tekniği" denir. Yazar, üçüncü şahıslar şeklinde söz ettiği kahramanlara sözü bırakarak onlara canlı bir kişilik kazandırmaktadır. Yazar, olay örgüsünü oluşturan temel çatışma ögesini (otağın kaybolması) kahramanlara söyletme gibi uygulamalarla okura sadece okuyucu değil aynı zamanda dinleyici/izleyici özelliği kazandırmaktadır.

4. Çadırın içinde öfke, yorgunluk ve ümitsizlik içinde bekleyen padişah, az önce hiddetle yağan yağmurun yavaş yavaş dinmeye başladığını damlaların git gide kaybolan sesinden anlamıştı. Siyah bulutların yerini masmavi bir gökyüzü almıştı. Ufukta beliren birkaç atlı; sadrazamın, Tosun Bey'in ve ümitsizce bekleşen yeniçerilerin yüzünde bir sevinç meydana getirmeye yetmişti. Tosun Bey, "Çok şükür yolu buldular." diye mırıldandı.

5. Tarihî bir olaydan söz etmesi metni tarihî bir belge yapmaz. Çünkü bu metnin amacı bilgi vermek değil okurda estetik bir haz uyandırmaktır. Yazar olaya ve kişilere ait ayrıntılarda hayal gücünden yararlanarak değişiklikler yapabilir.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 20

1. Adam, heyecan ve sevinçle uyanır uyanmaz yola çıktı. Çok uzun ve zorlu bir yolculuktan sonra Mısır'a ulaştı. Hiç parası olmadığı için orada ne yapacağını bilemedi. Dilenmekten başka çare gelmedi aklına. Ama çok utanıyordu. Karanlık olsun da öyle dileneyim, diye düşündü. Karanlık olunca da dilenmeye başladı utana sıkıla.

   Akışı bozmayacak deseni tamamlayabilen daha farklı ifadeler de yazılabilir.

2. Bekçi durumu anlar. Hazineyi almak için adamla pazarlık yapar.

   Bekçi durumu anlamaz ama adam ikinci defa zengin olamaz.

   Bekçi durumu anlar ve hazineyi kendisi almak ister.

   Adam yeniden Bağdat'a dönmez ve Mısır'da kalıp çalışarak geçinmeyi tercih eder vb.

3. Hayal kurunuz ve hedef belirleyiniz. Bunu yazılı olarak ifade ediniz.

Etkinlik No.: 21

1. Bir insanın iç dünyasına ait ayrıntıların en uygun ifade şekli kişinin kendi anlatımıdır. Öyküleyici metinlerde bu anlatıma kahraman bakış açısı denir. İnsan psikolojisini anlatan öyküleyici metinlerde en sık başvurulan bakış açısı kahraman bakış açısıdır.

2. Hiçbir insan mükemmel değildir. Hataları, suçları, zaafları, kusurları ve bazen de bedenî bir eksikliği insan denilen varlığın doğal parçasıdır. Yanlışları sebebiyle iç dünyasında zaman zaman kendisini sorgulayan veya bir engeli sebebiyle kendisiyle barışık yaşayan biri bile insan doğası gereği dışarıdan birinin ona kusurlu bir insan gözüyle bakmasını istemez.

3. İnsanın bedensel bir engelinin olması başarılı bir insan olmasına engel değildir. Ünlü besteci Beethoven'ın sağır olması, görme engelli Cemil Meriç'in en önemli eserlerini gözlerini kaybettikten sonra vermesi, tedavisi imkânsız olan ALS hastası Stephen Hawking'in bilimsel çalışmalara imza atması, doğuştan görme engeli olan pek çok insanın resim yapması bu duruma en iyi örneklerdir.

4. İnsanın mekân ve zaman algısı ruh hâline göre değişir. Mutlu bir insanın herkesi mutlu, üzgün insanın herkesi üzgün görmesi buna örnektir. Avni Bey'in kendisine rahatsız edecek derecede dik dik ve sürekli bakan bir insan hakkındaki düşüncelerini ve kendisine hissettirdiklerini birkaç kelime ile etkileyici biçimde ifade etmesi hem doğal hem de yazarın anlatım gücüdür.

5. İnci Hanım, -en azından Avni Bey'e göre- empatiyle yaklaşmayan, söyledikleriyle davranışları arasında tutarlılık olmayan biridir.

   Avni Bey, kendisindeki bir engelle yaşamaya alışmış ancak başkasının bu engelle ilgili düşüncelerini samimiyetle dile getirmemesinden ve ikiyüzlü davranmasından rahatsız olan, duyarlı bir insandır. Kendisine gösterilen sevgi ve ilginin kaynağının acıma değil kişiliğine verilen değer olmasını yeğlemektedir.

Etkinlik No.: 22

1. Pırıl pırıl, eleğimsağma rengi pullarıyla ağır ağır, muhteşem, bir İlk Çağ kralı gibi zengin, cömert, asil ve zalim mantosu ile dolaşan bir balıktır. Ömrünü tamamlamak istemektedir. Ama bunu hak edecek birinin elinden olmasını istemektedir.

2. Hristo: Gözü aç, içten pazarlıklı, fakir ama kibirli değil.

   Hasan: Cart curt eden ama korkak.

   Yakup: İyi hoş ve sevimli, edepsiz ve külhani ama kıskanç.

   Hasis: Cimri biri.

3. Benim acemi ama hevesli bir balıkçı olduğumu, gözlerimin yakalayacağım balığı hayal ederken umutla parladığını düşünürdü. vb.

4. Sinağrit Baba oltasına yakalandığı adamın cesur, cömert, gururlu bir insan olduğunu düşünmektedir. Fakat oltaya yakalandığı zaman bunun doğru olmadığını görmüştür. Çünkü bu adam henüz bu özelliklerini sınayacak hayat tecrübeleri yaşamamıştır. Bu güzel özellikler sadece sözde vardır. Onun bu özelliklerini gözlemleyebileceğimiz olaylar henüz olmamıştır. Cömert olduğumuz ancak birine yardım edebilecek maddi imkânlara sahip olduğumuzda, cesur olduğumuz ise ancak kendimizi ya da yanımızdakileri savunmak zorunda olduğumuzda ortaya çıkabilecek özelliklerdir.

Etkinlik No.: 23

1. Tarihî bir mekânda gezinen kahraman yüzyıllardır varlığını koruyan antik kentin geçmişteki gibi yaşamasını arzulamaktadır. Ancak mekân gün geçtikçe insanların daha hoyratça kullanımlarına maruz kalmıştır. Bu nedenle hikâyenin kahramanı antik şehrin geçmişteki hâliyle yaşanılan zamandaki hâlini karşılaştırarak üzüntü duymuş, mermerlerin küstüğünü, yarı yıkılmış büyük bir kapının "Girmeyin, ağlarsınız." der gibi dudaklarını büktüğünü söylemiştir.

2. İzmir'e her gelişinde muhakkak uğradığını söylediği antik şehir, kahraman için "zamanüstü" bir anlam taşımaktadır. Bu mekânda sadece içinde bulunduğu zamanı yaşamakla kalmaz, aynı zamanda mekânın asırlar öncesinde gördüğü işleve tanıklık eder. Kahramanın içinde yaşadığı çatışmanın sebebi de mekânın bu iki zaman dilimi içerisinde gösterdiği farklılıktır.

3. Kahramanın geçmiş zamanda yaşama isteğini ortaya koymaktadır. Öğrencinin bu ya da buna benzer bir yorumu metinden çıkarma imkânı bulunmuyor.
   "O zamanlarda sevdiği insanlarla yaptığı yolculuk, yaşadığı bazı olaylar çocukluk hatıralarında silinmez izler bırakmış ve aynı mekâna tekrar tekrar gelme isteği uyandırmış olabilir." vb. bir cevap olabilir.

4. Anton Çehov "Eğer (hikâyede) ilk bölümde 'duvarda bir tüfek asılı' diyorsanız ikinci veya üçüncü bölümde o silah patlamalıdır. Eğer ateşlenmeyecekse o silah orada asılı olmamalıdır." sözüyle mekânın işlevselliğini yani nedensellik ilkesini vurgular. Ona göre bir sanat eserinde mekâna ait her bir ögenin olayın akışı ve kahramanlarla ilgili bir işlevinin olması gerekir.

5. Gerek sinema filmlerinde gerek anlatmaya bağlı metinlerde geri dönüş tekniğinin temel amacı olay ve kahramanlar hakkında bilgi vermek, ileri gidişlerin amacı ise olayın akışını etkilemeyen zaman dilimlerini atlamaktır.

Etkinlik No.: 24

1. Olay Ege sahillerinde ve Anadolu'da geçmiştir. "Karısı ve iki çocuğu Girit'te ölmüştü. Nüfus değiş tokuşu nedeniyle Anadolu'ya gelince, sabun fabrikası sahipleri ona övgüde yarışa çıktılar." ifadelerinden anlıyoruz. Olayın zamanı Cumhuriyet'in ilanından sonraki yıllardır.

   Olay bugün de rahatlıkla yaşanabilecek bir olaydır. İnsanları hayata bağlayan sevdikleri vardır. Sevilen bir hayvan olabileceği gibi bir eşya, bir insan ya da başka bir şey de olabilir. İnsanlar sevdiklerini kaybedince yaşama heveslerini yitirirler.

   Olaylar farklı mekânlarda ve zaman dilimlerinde küçük farklarla yaşanmaya müsaittir. Ya da olay örgüsü, zaman ve mekânın getirdiği değer yargılarına göre değişebilir.

2. Ölüm psikolojisinin mekâna yansıması olarak değerlendirilebilir. Yazarın mekân tasviri ölüme işarettir.

3. Yılan olumsuzluğun, sinsiliğin ve kötülüğün sembolü olduğu içindir. Başka bir canlı da olabilirdi, çakal, sansar, tilki vb. Ancak bu metne en uygun benzetme ölüm soğukluğunu hatırlatması ve sürüngen olması yönüyle 'yılan' benzetmesidir.

CEVAP ANAHTARLARI

4. Kahramanı bir hastaneye yerleştirirdim yanından kanaryasını ayırmadan. O hastanedeki bahçeye bakan iki kişilik odada güzel sesli kanarya hem kahramana hem de içi umutsuzlukla dolu oda arkadaşına mutluluk verir, onların morallerini düzeltirdi. Kahraman ölecek olsa bile arkasından sözünü edecek, onu sevgiyle anacak bir dostu olurdu. Ölümü de yalnızlık ve üzüntü içinde gerçekleşmezdi.

5. El yapımı ürünlerin sağlıklı ve kullanışlı olmasına bağlıyorum.

Etkinlik No.: 25

1. Kahraman anlatıcının bakış açısıyla yazıldığı için ifadeler 1. kişili anlatıma sahip olmalıdır. Örneğin, "Üzeyir, çekilen çizgiyi daha yakından görmek için eğildi." ifadesi kahraman bakış açısında "Çekilen çizgiyi daha yakından görmek için eğildim." şeklinde olur.

2. - Okuru yönlendiren, olayı yorumlayan bir yazar olmak isterdim. Böylece okurun gözünden kaçan ayrıntıları daha iyi anlatır, vermek istediğim mesajın daha iyi anlaşılmasını sağlardım.
   - Okurla eseri baş başa bırakan bir yazar olmak isterdim. Böylelikle okurun hayal gücünü sınırlamamış, onu tek bir sonuca yönlendirmemiş ve eserden daha fazla estetik haz almasını sağlamış olurdum.

3. - Hastayı dinlemek isterdim. Çünkü hastalığın verdiği bedensel acıyı ve bu acının insan psikolojisi üzerindeki etkisini en iyi dile getirecek olan kişi hastanın kendisidir.
   - Doktoru dinlemek isterdim. Çünkü ölüm riskiyle karşı karşıya kalan birini hayata döndürmeye çabalayan birinin ümit ve çaresizlik arasındaki ruh hâlini anlatmayı düşünürdüm.
   - Hasta yakınını dinlemek isterdim. Çünkü hikâyemde ümit ve korku duygularını derinlemesine yaşayan birini anlatmak isterdim.

4. Aynı olayın farklı kişilerce değişik şekillerde yorumlanması insanların bakış açılarındaki değişikliğin göstergesidir. Bilgi, birikim, geçmiş yaşantılar, içinde bulunan ruh hâli kişilerin olaylara farklı yaklaşmalarının nedenidir.

5. - Önceki sanat anlayışlarını geliştirerek sürdürmek isterdim. Böylece daha önceki birikimlerden faydalanmış ve onu zenginleştirmiş olurdum.
   - Farklı bakış açısıyla ortaya yeni eserler koymayı isterdim. Bütün sanatçıların benzer bir ifade şekline sahip olması onları kısıtlar. Sanatsal anlamda yenilik ancak kalıpları kırmakla mümkündür.

Etkinlik No.: 26

1. Aynı kişidir. Tarafgirliği vardır. Çünkü yazar Mustafa'ya, köylülüğünü ve saflığını ortaya koymak ve olayın sonuna kadar okuyucunun merakını canlı tutmak için gereken her şeyi yapmıştır. Örneğin Mustafa'ya treni bir kara danaya benzettirir. "Bu kara dananın da böyle yavaş durduğuna bakma, bir aldı asıldı mı, ardına evleri bağlasan sürükler, götürür." "Tanrı, köylüyü sevindirmek isterse, eşeğini kaybettirir, sonra gene buldurur. diye yazılmıştır." sözünü gerçekleştirmeye çalışmıştır.

2. a) Karşılıklı konuşmalar metne hareket ve heyecan katmıştır. Olayı anlatmadan göstermeye dönüştürmüştür. Ayrıca okuyucu olarak bize, bu bölümleri direkt kendi gözlerimizle görme imkânı vermiştir.

   b) Ben de hâkim bakış açısıyla yazardım çünkü amaca en uygun anlatıcı, hâkim bakış açısıdır.

   Kahraman anlatıcıyı seçerdim. Mustafa'nın kendi kendine düşeceği olumsuz durum köylünün ezilmişliğini daha güzel anlatırdı ve yorum okuyucuya kalırdı.

   Sadece şahit olduklarımı yazar, (gözlemci anlatıcı) tarafsız davranmayı tercih ederdim.

3. "Ben Topal Durmuş'un oğlu Mustafa. Her zamanki gibi tuza gidiyorum yine. İstasyonda bir mola vereyim dedim. Eşeğimi ağaçların altına bıraktım, vb.

4. "Şu dünyada dar bir geçim içinde olan kişiler, sevincin ne olduğunu bilmez. Allah onlara bu dar geçimlerden sonra yeniden bolluk ve refah bir yaşam verir, o zaman sevincin ne olduğunu kolaylıkla anlarlar." anlamında olan bu atasözümüzü hayat felsefesi hâline getiren bir insandan hiçbir şekilde ilerleme beklenmez. Bu sebeple yılmadan çaba sarfetmesini ve emek vermesini tavsiye ederdim. Allah sevgisi muhteşem bir sevgi olmakla beraber insanoğlu dünya işlerinde acziyeti kabul etmemeli, çaba sarfetmelidir. Bence bu durum acizliğin göstergesidir vb."

Etkinlik No.: 27

1. Hikâyenin başkahramanı oldukça kararsız biri. Sık sık, yaptığı hataları tekrarlıyor. Hatalarından ders almıyor.

2. Hâkim bakış açısı tekniğinde anlatıcı, her şeyi bilir, duyar ve görür. Kahramanların hayalleri, acıları bilinir. Bu sebeple kahramanlar çok iyi tanıtılır bu teknikle.

3. Wuhan'dan çıkıp dünyaya yayılan koronavirüs ülkemizi de etkilemektedir. İnsandan insana bulaşan virüs, zatürre belirtileri vermektedir. On dört günlük bir kuluçka dönemi bulunmaktadır. Virüs bulaşan hastaya zamanında müdahale edilmediğinde çok hızlı bir yayılımla hastayı solunum cihazına bağlayacak duruma getirebilmektedir. Damlacık yoluyla bulaştığı için izolasyona çok dikkat etmemiz gerekir.

4. Hikâyedeki bazı yarım kalmış cümleler, başkahramanın toplumda yaşadığı güvensizlik duygusunun, parçalanmışlığının, hayallerinin yarım kalmışlığının, ötekileştirildiğinin bir göstergesidir.

5. Toplumda daha doğarken hayata karşı yenik başlayan insanlarımız vardır. Tüm hayatı mücadele, ekmek parası kazanmakla geçen bu insanlara hor gözle bakılmamalı. İhtiyaç sahibi olmalarına rağmen bu insanların, kimsenin parasında gözleri yoktur. Tokgözlüdürler, kendi hakları olmayan hiçbir şeyi almak istemezler.

6. Para Üstü, Çileli Hayat, Kimsesizlik, Yalnız Adam, İçten Pazarlık...

Etkinlik No.: 28

1. Yazar, hikâyede farklı anlatım biçimlerine başvurmuştur. Okuyucuya mekânla ilgili izlenim kazandırmayı amaçladığı bölümlerde betimlemeye, onu olay içinde yaşatmayı amaçladığı bölümlerde öykülemeye başvurmuştur. Betimlemelerde özellikle görme duyusuna seslenen ayrıntılara yer vermiştir. Okuyucuyu olay içinde yaşatmak istediği bölümlerde ise tahkiye tekniğiyle olayın ne şekilde gerçekleştiği zaman ve mekân ögelerine bağlı olarak anlatmıştır.

2. Mekânla ilgili daha canlı bir betimleme yapmak için başvurulmuştur: "Güneşin biraz evvel battığı, denizle bulutların birbirine karıştığı yerde katmer katmer turuncu yığınlar, bunun karşısında, Torosların üzerinde ise, karlı tepeleri saran al al tüller vardı."

   Olayların nedenini açıklamak için başvurulmuştur: "Elli beş yaşındaki makine, kendisiyle aynı yaşta olan tekneyi, sıtmaya tutulmuş gibi zangır zangır titretiyordu." "Yarım asırdan beri fırçalanıp silinmekten yarı yarıya incelmiş ve aralarındaki zifti dökülmüş olan güverte tahtaları, sıcakta yan yatıp hızlı hızlı soluk alan sıska bir köpeğin kaburgaları gibi, kımıldayıp duruyordu."

   Kahramanları tanıtmak için başvurulmuştur: O İstanbul'da, Beşiktaş'ın arka mahallelerinden birinde bıraktığı minimini bir şeyi, on beş gün evvel, bu son sefere çıkacakları gün doğan oğlunu düşünüyordu. Ona, geçen sene Şile taraflarından İstanbul'a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası Musa Kaptan'ın adını koymuştu.

CEVAP ANAHTARLARI

3. Anlatıma canlılık katmıştır. Böylece okuyucu fotoğraf makinesi gerçekliğinden çok, estetik değeri olan bir bakışla mekâna ait izlenimler elde etmiştir.

4. ▸ İç monolog tekniğini kullanırdım. Çünkü bir kahramanın duygu ve düşüncelerini en iyi şekilde anlamanın yolu sözlerine kulak vermektir. Bu yöntemde kahraman olduğu gibi karşımıza çıkar.

▸ İç çözümleme tekniğini kullanırdım. İlahi bakış açısıyla kahramana ait duygu ve düşünceleri ayrıntılı bir biçimde okura aktarabilirdim. Böylece etkili bir ruhsal betimleme yapardım.

Etkinlik No.: 29

1. Hikâyeyi olumsuz etkilemektedir. Bu teknik çok alışılagelmiş bir teknik değildir ve yazarın kendisini ele vermesine sebep olmaktadır. Hikâyeyi basitleştirmektedir.

2. Hikâyeyi bir hikâye olmaktan çıkarıp zaman zaman öğretici bir metne dönüştürmüş. Yazıldığı dönem açısından bakıldığında henüz suni gübre olmadığını vurgulama ve okuyucuyu bilgilendirme isteği söz konusu olabilir.

3. Çocuk etrafı şöyle bir süzdü. Gözü kuşa takıldı. Ne kadar da sevimli bir kuş, diye geçirdi içinden.

Kuşun karnı tıkabasa doymuştu. Öttükçe öttü yavrucak. Çocuk da başladı ötmeye, "Cik, cik cik..." uzun uzun öttüler. Derken çocuğun annesi neler olduyor diye dışarı çıktı. Kuşla öten çocuğu görünce çocuğa "Hadi cik cik içeri.."dedi. Kuş dışarıda ötmeye devam etti.

Etkinlik No.: 30

1. Metni yorumlarken okuyucuyu yönlendirmekte ve okuyucunun, yazarın isteği dışında başka bir şey düşünmesini engellemektedir. Ayrıca akıcılık da kesintiye uğramaktadır.

Hikâyenin tasvirle başlaması okuyucunun dikkatini çekmekte ve güzel bir bahar tablosu oluşturmakta. Bu durumun olumlu bir etki yarattığını düşünüyorum. Metni daha akıcı bir hâle getirmiştir. Kullanılan mecazlar metni daha etkili bir hâle getirmiştir.

2. Kırlangıçları seçmesinin özel bir sebebi yoktur. Ancak kırlangıçlar her yıl göç eden ve sıcak ülkelerde yaşayan bir kuş türüdür. Böceklerle beslenir ve genellikle eski yuvalarını kullanır. Başka bir canlıyı da seçebilirdi. Ben olsaydım "kuğu"yu seçerdim. Çünkü onlar tek eşlidir. Üslubu üzerindeki etkisi olumlu olmuştur. Doğa tasvirleri ve küçücük vücutlarıyla büyük bir sevgi taşımaları okuyucuyu etkisi altına almıştır. Okuyucuda güzellik duygusu uyanmasını sağlamıştır. Ayrıca yazarın kullandığı sözcük kadrosu da ona göre şekillenmiştir.

3. Az da olsa kendin olmak ve özgür olmak yaratılıştandır. Diğeri ise aykırılıktır. Makineleşmek gibidir.

Farklı olmak insan olduğunun farkına varmaktır.

Tepeden bakmak için çoğunluktan farklı olan, dikkat çeken bir özelliğiniz olmalıdır vb.

Etkinlik No.: 31

1. Hikâyede teşhis ve benzetme sanatları fazlasıyla kullanılmıştır. Cümlelerin kısa olması konunun, olayların geçtiği yer ve ele alınan kişilerin sıradan, halk tabakasına mensup kişilerden seçilmesi hikâyenin günlük yaşamda konuşulan bir dile çok daha yakın bir dil ve üslupla verilmesini sağlamıştır.

2. Yazar kişi ile yer betimlemelerini çok iyi kaynaştırır. Bu durum okuyucuyu yormadan okuyucunun hem kahraman hem de çevre hakkında aynı anda fikir sahibi olmasını sağlar.

3. Bu pejmurde, zavallı, garip adam kimin nesi? Parayla dolu bir cüzdandan sadece kendi ihtiyacı kadar olan parayı aldı. Çok sıra dışı bir olay. İn midir, cin midir? Bu tuhaf adamın kim olduğunu mutlaka öğrenmeliyim.

4. Refik Halit Karay, üslubu sert bir yazarımızdır. Devrin yöneticilerine "Kirpi" takma adıyla eleştiriler getirir. Bu sebeple suçlu insanlara babacan bir tavırla nasihat etmez, sivri diliyle eleştiri getirir.

5. Hikâyede Hayrullah Efendi, hırsızın bu işi niçin yaptığını öğrendikten sonra ona hak verir, acır, yardım eder, kendisini hırsızın bu duruma düşmesinde sorumlu olarak görür. Eğer ihtiyaçtan değil de bilerek isteyerek hırsızlık yapsaydı yazarın hırsıza bakışı çok farklı olurdu. Onu suçlayan ifadeler kullanırdı.

Etkinlik No.: 32

1. Güvenlik güçleri bir ülkenin bağımsızlığının ve huzurunun en önemli teminatıdır. Onlar fedakârlığın en yücesini yaparlar. Canlarını siper ederler yaşatmak için vb. Gerçek bir kahraman olarak hayatlarını, yine emekleriyle alın terleriyle devam ettirmeye çalışırlar. Gazi olmanın arkasına dahi sığınmaz, sıradan bir vatandaş gibi hayatını devam ettirirken vatan için yapılması gereken her işte yine en önde olmaya çalışırlar.

Bugün "halkın gizli kahramanı" ifadesi halka maddi ve manevi yardımda bulunup kendini gizleyen herkes için kullanılabilir. Mutant tip ve karakterler açısından baktığımız zaman Batı kökenli bu tip ve karakterler inançla ilgili diye düşünüyorum. Manevi değerlerini yitiren toplumların bilim ve teknolojiyi tanrılaştırmasının birer ürünüdür. Bu kahramanlar ile mutant kahramanlar arasında büyük benzerlikler var. Biri bilinmeyen güçlerin verdiği güç ile iktidar kurup yardım ederken diğeri bilim ve teknolojinin verdiği gücü kullanır. "Halkın kahramanı" ise sadece inanç ve çalışmasını, yüreğini ortaya koyarak büyük başarılar elde eder.

2. İnsanlık tarihi boyunca söylenceler, destanlar, anıtlar vb. belgeler hep önemli olmuştur. Kamuoyu oluşturmak açısından en güçlü silahların bile etkisiz kaldığı zamanlarda sanat, edebiyat ve medya çok daha etkili olabilmiştir. Savaşın vahşetini ve acımasızlığını resmî belgeler saklarken sanat ve medya en etkili hâliyle anlatmasını bilmiştir vb.

3. Devletimiz gazi, şehit ve onların yakınları için her türlü çabayı göstermektedir. Ancak bizlerin de birey olarak onlara karşı görevlerimiz vardır. Saygı ve sevgiyle onların bir kahraman olduğunu unutmadan kahramana davranıldığı gibi davranmalıyız. Onlara karşı en önemli görevlerimizden biri de emanetlerine sahip çıkmaktır. Hem de geride bıraktıkları her şeye... Evlatlarından uğrunda canlarından vazgeçtikleri; vatan, namus, inanç vb. her şeye...

Etkinlik No.: 33

1. Türk aile yapısında anne ve babalar çocukları için tüm imkânlarını seferber eder, vefakârdır, çocukları için yemez yedirir, içmez içirir, evlatları için yapamayacakları fedakârlık yoktur. Çocuklar büyüyüp ev bark sahibi olsalar bile yine de bağlar kopmaz.

2. İleriki zamanlarda eve geç gelen, sorunlu, ailesinden gittikçe uzaklaşan bir çocuğum olsa öncelikle uyarırdım. Yaptığı hareketlerin yanlış olduğunu, kendine gelmesi gerektiğini söylerdim.

3. İnsan çocukken anne babasının her şeyi bildiğini, çok güçlü olduğunu düşünür. Çocuk büyüyüp genç olduğunda çevresi değişmekte, ailesinden başka arkadaş grupları edinmekte, gençliğin verdiği bir asilik söz konusu olabilmektedir. Bu yüzden gençler, anne babasının cahil olduğunu, bir şey bilmediğini düşünür. Ancak zaman geçip genç de yaşlı grubuna girmeye başladığında hayata bakışı tekrar çocukluğuna döner, aile büyüklerinin hayatının her şeyi olduğunu düşünür.

4. Küçük yaşlardan itibaren anne babası Ömer'e hep şefkat göstermiş, hastalandığında başucunda sabahlamışlardır. Ömer eve geç gelmeye başladığında da sabahlara kadar pencere kenarlarında çocuklarının yolunu gözlemektedirler. Anne babasının bu fedakârlıklarına rağmen Ömer'in duyarsız bir birey gibi davranması onun vefasız olduğunu gösterir.

CEVAP ANAHTARLARI

5. Yazar, Türk aile yapısını, içinde yaşadığı toplumu çok iyi bilmektedir. Çocuklu ailelerin yaşadığı sorunlara da şahit olmuştur denebilir.

Etkinlik No.: 34

1. a) "Sahibü'l-hayrat" hayır yapmak amacı ile meydana getirilen eser sahibi anlamına gelmektedir. Öğrencilerin yorum yapması beklenmektedir.

   b) Ben de böyle bir insan olmak isterdim. Çünkü böyle insanlar unutulmaz, her zaman hayırla anılırlar. Öğrencinin yorum yapması beklenmektedir.

2. Evet, bu bir eleştiridir. Günümüz insanı kendi menfaatini öncelemektedir. Birlikte yaşadığı insanlara saygı duymamaktadır. Kendi kültürel değerlerine yabancılaşmakta bu değerlerin farkına varmamaktadır. Bütün bunlar değerlerden yoksun bencil insanların çoğalmasına neden olmaktadır.

3. Çevresindeki insanlara her an ve sebepsiz yere kötülük yapabilecek; tavır, davranış ve sözleriyle onları rahatsız edecek insan demektir. Öğrencilerin yorum yapması beklenmektedir.

4. Ben o mahallede yaşayan biri olsam Cevat'ı yaptıklarından dolayı takdir eder, maddi ve manevi olarak ona destek olurdum.

Etkinlik No: 35

1. Hasta çocuğun yıllarca konuşmaması, kimseyle ilgilenmemesi ve onca çabaya rağmen iyileşememesi etrafındaki insanların hastalığın sadece maddi etkilerini göz önünde bulundurmaları, psikolojik etkisini göz ardı etmeleriyle ilgilidir. Bu psikolojik etki sonucu çocuk kendisini değersiz, ihmal edilmiş ve diğer insanlardan eksik görmektedir. Ailesi zengin olduktan sonra ona tedavi imkânları sunmuş, onu hava değişimi için farklı ortamlara götürmüş, gezintilere çıkarmış, süslü elbiselerle onu teselli etmeye çalışmış ancak bunların hiçbiri işe yaramamıştır. Çünkü çocuğun aradığı asıl ilaç, bu maddi tedavi yöntemleri değil, ona kendisini değerli hissettirmekle içindeki boşluğu dolduracak insancıl bir yaklaşımdır.

2. Hasta çocuğun etrafından görmek istediği ve onu ruhen doyuracak olan yakın ilginin sembolüdür.

   İnsanlara karşı kendisini kapatan hasta çocuğun içini açabildiği bir sırdaştır.

   Hastalığının sadece maddi boyutuyla ilgilenilmesine karşı çocuğun tepki gösterme biçimidir.

3. Yaşadığı olumsuz durumları başkasına yaşatmayacak, dilenci çocuğa karşı olumlu bir davranış sergileyecek şekilde hikâyeyi kurgulardım.

4. Maddi ve manevi boyutlarıyla bir bütün olan insanın tek yönlü göz önünde bulundurulması. Bazen biyolojik bazen psikolojik boyutunun göz ardı edilmesi.

   Meslek kavramının yalnızca bir geçim aracı olarak görülmesi ve meslek etiğine gereken önemin verilmemesi.

   Maddi imkânlara sahip olmanın insanın bütün problemlerini çözebileceğine dair yanlış düşünce.

Etkinlik No.: 36

1. Katılıyorum. Çünkü insan konuşurken hesap yapmaz ve daha içten konuşur. Yalan söylemek için düşünüp plan yapmak gerekir.

   Katılmıyorum. Çünkü insan konuşma esnasında söylemek istediklerini çok net söyleyemeyebilir. Ancak yazınca düşünüp söylemek istediğini kurgulama fırsatı bularak kendini daha doğru ve net anlatabilir.

2. Bu bir ilerleme gibi görülmesine rağmen aslında bir gerilemedir. İnsanlığın yıllarca biriktirdiği bilgi ve hikmeti kaybetmesi yani derinliğini ve gerçekliğini yitirmesidir.

3. Yazmak, düşünmenin en üst düzeyidir. Düşünmenin ürüne dönüştüğü noktadır. Düşünmeyen insanın söyleyecek sözü olmayacağı gibi o, yazmak gibi bir ihtiyaç içinde de olmaz. Var olmak ise hayata karşı bir duruş sergileme ve bir yazar için en üst düzeyde var olma göstergesidir.

4. Bu fikre katılmıyorum. Çünkü bu konuda hiçbir bilgi ve delil yoktur.

   Kadın ve mektup bir arada düşünülmeye layıktır. Onlar annemiz, eşimiz ve kardeşimizdir. Mektup yazabilecekleri gibi yazdırabilirler de...

   Bu fikre katılıyorum. Çünkü erkekler duygularını anlatırken çok zorlandıkları için erkekler tarafından yazılmış olabilir.

5. Evet, uyandırıyor. Çünkü iyi yazılar hep yaşıyor.

   Hayır, uyandırmıyor. Çünkü kendimi yazmaya yeterli görmüyorum.

6. Yazılı: Çünkü daha net ve açık bir metin oluşturarak kendimi çok iyi ifade edebilirim.

   Sözlü: Çünkü vurgu ve tonlamalarla kendimi çok daha iyi ifade ederim.

   Görsel: Çünkü daha kolay.

Etkinlik No.: 37

1. Keşke ben de şu uçurtma gibi gökyüzünde süzülebilseydim. Etrafı seyreder, manzaranın keyfine varırdım diye hayal kurabilir.

2. Toprağın dostu, kardeşi, yâri, canı, cananı olmak demektir. Bir insanın toprağın adamı olması kadar güzel bir şey yoktur. Mayamızın toprak olduğunun, topraktan yaratıldığımızın, yine toprağa gideceğimizin bir ifadesidir. Günümüz şartlarında herkes birinin adamıyken toprağın adamı olmak ince, zarif bir anlayışa sahip olmak demektir.

3. Her zaman köy yaşamını arzulamışımdır. Şehirde insanlar beton yığınlarının arasında kaybolmaktadır. Baharın gelişini, bir ağacın çiçek açışını, meyveye duruşunu göremeden bir ömür geçirmektedir. Köy yaşamını görmemiş bir çocukluk döneminin eksik olduğu kanaatindeyim.

4. Hayatı boyunca kimseyi incitmemiş, ancak kendisi çok incinmiş bir adam. Ekmeğini taştan çıkarmış, namerde muhtaç olmamış. Evlatlarını da muhtaç etmemiş. Yeri gelmiş en güzel yemekleri yemiş, yeri gelmiş ekmeğini kuru soğanla ayrana katık etmiş. Sessiz yaşamış. Rabbinin huzurunda eğilmiş sadece, başka da kimseye eyvallah etmemiş. Zaman çok çabuk geçmiş. Ancak tüm hayatını dolu dolu yaşamış. Hiç pişmanlık duymamış gözü tok, cömert bir adam.

5. İkisi de doğayı kendilerinden bir parça olarak görmektedir.

Etkinlik No.: 38

1. Yazarın bu hikâyede vermek istediği mesaj insanlarla dalga geçmememiz ve onlara hoşlanmayacakları lakaplar takmamamız gerektiğidir. Yazar bu mesajı başarılı bir şekilde vermiştir.

2. Arkadaşlarıma tepkim çok sert olurdu. Hatta onlarla kavga etmeyi bile düşünebilirdim. Ancak Celil içe kapanık ve pasif bir kişiliğe sahip olduğundan tepkisi de çok naif olmuştur. Yazar bu konuda başarılıdır.

3. Son kısımdaki mektup hikâyenin kahramanı Celil'in duygularını, yaşadığı üzüntünün boyutlarını daha iyi anlamamızı sağlamaktadır. Mektup olmasaydı hikâyenin mesajını anlamamız daha zor olacaktı.

4. Bu hikâyeyi, hikâyenin vermek istediği mesajın güzelliği ve yazarın bunu ortaya koymadaki başarısı nedeniyle arkadaşlarıma tavsiye ederdim.

Etkinlik No.: 39

1. Hikâyede anlatılan genel anlamda güçlünün güçsüze karşı yap-

CEVAP ANAHTARLARI

tığı haksızlıktır. Yazarın hikâyelerinin bir bölümü toplumdaki sınıf ayrılıkları, işveren-işçi ilişkileri, toplumun sefaletle boğuşan insanlara ilgisizliği, ekonomik sıkıntılar ve zengin-yoksul karşıtlığı üzerinedir. Çünkü haritada bir nokta ne kadar küçük ise bu hikâyedeki haksızlığa uğrayan kişi de o kadar küçüktür, anlamındadır.

2. Haksızlıklar birçok şeye sebep olduğu gibi yazmaya da sebeptir. Yazar, yazmaya yeteneği olduğu ve gücü yettiği için yazmıştır. Başka bir şey yapmaya gücü olsaydı şüphesiz onu da yapardı. Bazen elle müdahale etmekten daha güçlü bir kamuoyu oluşturur yazmak. Adalet duygusunun gelişmesinde etkili olmuştur.

3. Her yazarın ya da sanatçının haksızlıklar sebebiyle yazdığını ya da sanat yaptığını düşünmüyorum. Söyleyecek sözü olan herkes bir sanatla uğraşır.

4. a) Ben olsaydım daha etkin bir yol izler ve adaleti sağlardım.

   b) Olumlu bir olay yaşadığımda çok mutlu olurum, bu mutluluğu sonuna kadar yaşamaya çalışırım ve sevdiklerimle paylaşırım.

   Olumlu bir olay yaşadığımda ne zaman olumsuz bir durumla ya da olayla karşılacağım diye beklemeye başlarım.

   Olumsuz bir olay yaşadığımda soğukkanlı bir şekilde olayı savmaya ve soğutmaya çalışırım.

   Olumsuz bir olay yaşadığımda genellikle kendimi kaybederim. Olay çoğu zaman kontrolümden çıkar.

5. Zaman zaman sanatçılar, yazdıklarından dolayı türlü sıkıntılar içine düşmüşlerdir ama yazmaktan geri durmamışlardır. Muhtemelen Sait Faik de bu sebeple yazma arzusunu "kötü huy" olarak nitelendirmiştir.

Etkinlik No.: 40

1. Yazarlar genelde eserlerinde kendi hayatlarından parçalar yansıtırlar. Örneğin:

   Sait Faik, denizi, balığı ve balıkçıları çok sevdiği için hikâyelerinde onları konu edinmiştir. Sait Faik, ömrünü küçük insanların içinde geçirmiş, dağınık, bohem bir hayat sürmüş, bu bohem hayat onun genç yaşta ölümüne sebep olmuştur.

   Oğuz Atay kitabı ilk çıktığında şimdiki popülerliğinden çok uzaktır. İlk kitabının yayımlanmasını sağlayan TRT yarışması dışında hiçbir ödül almamış, hayattayken Kenter Tiyatrosu'na oynanması için götürdüğü "Oyunlarda Yaşayanlar" oyunu beğenilmemiş, çok kalın olduğu için ilk baskısı iki cilt yapılan Tutunamayanlar'ın ikinci cildi depoda yatmaya terk edilmiş, satışı başarısız olmuştur. "Beyaz Mantolu Adam" hikâyesini kısa film olarak çekmiş ama ilginçtir film kaybolmuştur. Ölümün, arkadaşı Altay Gündüz'ün Mecidiyeköy'deki evinde yakaladığı Oğuz Atay banyodadır ve uzun süre çıkmaz, bu durumdan endişe duyan ev halkı seslenir ve "Sevinmeyin, daha ölmedim." cevabının muzipliğiyle gülmeye koyulurlar. Aradan bir süre daha geçer ve Oğuz Atay dışarı çıkmaz. Bunlar yazarın son sözleridir.

   Ahmet Hamdi, Mümtaz'ın şahsında huzursuzluğu konu edinmiştir eserinde.

   Aytmatov, eserlerinde parçalanmış aileleri, savaş sonunda özellikle babasız kalan çocukları işlemiştir. Ona göre çocukları babalarından ayırmak bir zulümdür ve anlaşılır bir tarafı yoktur. Yazarın babasını küçük yaşlarda kaybetmesiyle yaşadığı sarsıntı, eserlerinin konusunu ve kullandığı üslubu belirlemede önemli bir unsur olmuştur. Yazar, kendisi gibi benzer sıkıntıları yaşayan Kırgız halkının sorunlarını da eserlerine bütün gerçekliğiyle yansıtmıştır.

2. Aytmatov'un eserlerindeki baba tipi, genel olarak çocuklarının çok bağlı olduğu, iyi baba tipidir ama bu babalara çocuklar hep hasret kalmıştır. Yazarın babasını küçük yaşlarda kaybetmesiyle bu türkü hiç bitmemiş, hüzünlü bir şekilde yarım kalmıştır.

3. "Beyaz Gemi" adlı eserdeki çocuk kahramanda olduğu gibi "Selvi Boylum Al Yazmalım" adlı eserde de çocuk, şoför olmak istemektedir. Aytmatov'un da küçüklüğünde şoförlüğe hevesi olduğu bilinmektedir.

4. Cengiz Aytmatov'un Selvi Boylum Al Yazmalım adlı eserinin de Türkiye'de sinemaya uyarlanması yazarın daha fazla tanınmasına sebep olmuştur.

5. Aytmatov'un çocuk kahramanlarının, "babalarının ölmesi", "babalarından ayrı yaşamaları", "çocukluklarını yaşayamamaları", "yaşlarına göre olgun davranmaları" gibi ortak özellikleri vardır. Bu özellikler onun gerçek hayatında da vardır. Çocuk kahramanlarında, kendi çocukluğunun bir parçasını bulmak mümkündür. Bu parçalar çoğunlukla acı, keder, özlem ve sevgi yüklüdür. Bu sebeple eserlerinde kahramanların hayvanlarla ve tabiatla olan dostluğu, çocukluğunda çektiği acı ve hüzünden kaynaklıdır denebilir.

6. Ana gibi yâr, Bağdat gibi diyar olmaz, demiş atalar. Ananın evladı için yaptığı fedakârlığı dünyada hiç kimse yapamaz. Yazar, küçük yaşta babasını kaybettiği için annesiyle birlikte tüm ömrünü geçirir. Onun fedakârlıklarına bizzat şahit olur. Bu sebeple toprak baba, kardeş veya dede değil, anadır.

Etkinlik No.: 41

1. Bu kırık dökük ve kelimelerin birbiriyle ilişkisinin koparıldığı okuma şekli Türkçeyi yeni öğrenenlerin konuşmasını hatırlatmaktadır. Çünkü Türkçeyi yeni öğrenenler dil bilgisi kurallarını tam olarak bilemediklerinden kelimelerle konuşma çabasına girerler ve karşısındaki kişinin anlamasını beklerler. Oysa asıl sözcükler arası ilişkiyi sağlayan bu cümlede çekim eklerinden olan hâl ekleridir.

2. a) Bence bir ilişki vardır. Kurallara ne kadar hâkimseniz o kadar etkili metinler kurabilirsiniz.

   Bence yoktur. Yazarların bile kuralları ihlal ettiği görülmektedir.

   b) Bu kuralların öğrenilmesi yetmez. Uygulanmalıdır. Bu sebeple yazma dersleri daha çok olmalıdır.

   Lise 1 ve 2. sınıfta okuma ve yazma çalışmaları yapılmalıdır. Ezberden çok uygulama ağırlıklı olmalıdır eğitim.

Etkinlik No.: 42

1. Özel isim: Ali, Cenab-ı Hak, Halıcıoğlu, Kâğıthane.

   Cins isim: Yavrum, iş, fabrikaya, anası, rüyasında, oğlunun, pilleri, ampuller, horoz

   Somut isim: Sabah, ezanı, yavrum, iş, fabrikaya, oğlunun, pilleri, ampuller, horoz

   Soyut isim: Cenab-ı Hak, rüyasında

   Tekil isim: Sabah, ezanı, yavrum, Ali, fabrikaya, anası, Cenab-ı Hak, rüyasında, oğlunun, Halıcıoğlu, horoz

   Çoğul isim: Pilleri, ampuller

   Topluluk ismi: Yok

2. – Eş görevli sözcük ve sözcük gruplarının arasında kullanılır.

   – İçinde başka virgül bulunmayan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.

3. Türkçedeki, Almanlar, 20 Haziran Cumartesi, Elazığlı

Etkinlik No.: 43

1. a) Sıralı cümleleri ayırmak için

   b) Anlama güç katmak için tekrarlanan sözlerin arasına

   c) Sıralı cümleleri ayırmak için

   d) Konuşma çizgisinden sonraki cümlenin sonuna

   e) Cümleye kabul, ret, onaylama anlamı katan sözlerden sonra

CEVAP ANAHTARLARI

2. a) Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleyi ayırmada kullanılmış, öğrencinin bu kullanıma uygun örnek yazması beklenmektedir.
b) Birden fazla eş değer ögeleri arasında virgül bulunan özneden sonra kullanılmış, öğrencinin bu kullanıma uygun örnek yazması beklenmektedir.
c) Aralarında virgül bulunan tür ve takımları ayırmada kullanılmış. Öğrencinin bu kullanıma uygun örnek yazması beklenmektedir.

3. a) (,) (.) (,) (;) (.)
b) (,) (,) (,) (,) (!..)
c) (,) (,) (,) (.) (,) (?)
ç) (,) (.) (:) (,) (.)

Etkinlik No.: 44

1. Şiirin bütününü düşündüğümüzde özlemenin bir yoğunluğu vardır, çekicilik ve çekmek insandaki arzu duygusuyla ilişkilidir. Tabiatın çekiciliği insanda yolculuk arzusu uyandırır.

2. Hayal gücü sınırsız ancak dilin olanakları sınırlıdır. Dil, ifade olanaklarını artırmak için çeşitli yollara başvurur, bu yollardan biri de mecazlardır. Şiir dili mecazlara uygundur, şairin amaçlarından biri de şiirin çağrışım değerini arttırmaktadır. Bu durum kelimelerin anlam zenginliğini arttırmaktadır.

3. Bu etkinliği her öğrenci kendi birikim ve hayal gücüne göre gerçekleştirecektir.
Örnek: Mavi, gökyüzü, kuşlar birbirini çağrıştıran sözcüklerdir. Zihin haritamızda bu sözcüklerden biri belirince diğer sözcükler de imge olarak belirir.
Senle gökyüzü mavi
Kuşlar özgür

Etkinlik No.: 45

1. Sokak, evimizin bulunduğu; ev ise sığındığımız, barındığımız yer. Şair sokağını, evini içselleştirerek açılan sözcüğünün olumlu çağrışımını kapanan sözcüğünün olumsuz çağrışımı ile birlikte vermiştir. Ev kapanırken açılan sokaktır, sokak hayatın canlılığını simgeliyor olabilir (Bu düşünce etrafında öğrencilerin kelimeleri anlamlandırması beklenir.).

2. Cemal Süreya'nın başka bir şiirindeki "Biz yeni bir hayatın acemileriyiz." dizesindeki gibi bir anlam katmıştır. Yeni bir günün umudunu barındıran "günyenisi" sözcüğü, yeni günün beraberinde yeni bir başlangıcı da çağrıştırır.

Etkinlik No.: 46

1. Şiirin bütününe egemen olan duygu yalnızlıktır. Bu duyguyu belirlemede aşağıdaki dizelerin yanı sıra öğrencilerin keşfettiği yalnızlığı çağrıştıran sözlerin geçtiği dizeler belirlenir.
"Unutulmuş güzel şarkılar için"
"Sesin nerde kaldı, her günkü sesin"
"Kaybolmuş sevdiklerimiz aşkına"
"Göğe uzanır -tek, tenha- bir kamış"
"Sırf unutmak için, unutmak ey kış"
"Büyük yalnızlığını dünyanın"

2. Bu duygu insanlığı ilgilendirdiği için evrenseldir. İnsanın olduğu yerde yalnızlıktan söz edilebilir. Şiirlere, romanlara, öykülere ve çeşitli sanatlara konu olmuştur.
"Sırf unutmak için, unutmak ey kış!
Büyük yalnızlığını dünyanın."
Şair, evrensel temaya ulaşılırken ulusal unsurları da kullanır.
"Unutulmuş güzel şarkılar için
Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan,
Rüzgâr gibi tâ eski Anadolu'dan
Sesin nerde kaldı? Kar içindesin!"

3. Bu etkinliği her öğrenci kendi birikim ve hayal gücüne göre gerçekleştirecektir.
Örnek: kış, temizlik, beyaz, hüzün, sessizlik
Bembeyaz büyüsünde kışın
Hüznün sessizliğini dinlerken
Tertemiz hayalleri uyandırıyor
Bu kar

Etkinlik No.: 47

1. Şiirde egemen olan tema hayal kırıklığı ve anne özlemidir. "Olmadı" fiilinin tekrarı beklentilerin gerçekleşmemesinin verdiği hüznü yansıtmada etkili olmuştur. Şiiri etkili kılarken temayı yansıtmada anahtar sözcük görevini yüklenmiştir.

2. İstekleri yerine gelmeyen bir çocuğun anneyi yardıma çağırma isteğini çağrıştırıyor. Anne ve çocuk bağı çok güçlüdür, çocuk dara düştüğünde hep anneyi yanında görmek ister. Şairdeki bu bilinçaltı, çocuksu ifadelerle şiire yansımış.

3. Şiirin bütününde, hayal kırıklığının verdiği hüzünle anne özlemi vardır. Kararlılığın bir sonuç vermeyişi anne özlemini artırmış, aklından geçirdikleri, diğer çabaları bu dizelerde yoğunlaşmıştır. Su insanın temel gereksinimidir ancak su da çare olmaz. Tema bu temel üzerinde gelişir.

Etkinlik No.: 48

1. Ben Sana Mecburum: Serbest ölçü
Şarkımız: Hece ölçüsü (11'li)
Rıtl-ı Girân: Aruz ölçüsü
Olası Cevaplar (Sorunun ikinci kısmı için):
Nasıl ki her sanatın kendine göre kuralları varsa ölçü de şiirde ahenk sağlamak için olmazsa olmaz kurallardan biridir. Şiirin ahenk unsurlarından biri olduğu için şiir mutlaka ölçülü olarak yazılmalıdır.
Şiirde ölçü şair için bir engeldir. Şiir yazarken ölçüye uyma zorunluluğuyla şair bazen hece atma veya ekleme ihtiyacı duyuyor. Bu durum şiirin ahengine zarar veriyor.
Serbest ölçüyle yazılan şiirlerin de ahenkli olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden şiir serbest ölçüyle yazılmalıdır.

2. Verilen mısrada "l" ünsüzü sıkça tekrarlanarak aliterasyon, "a" ve "ü" ünlüleri sıkça tekrarlanarak asonans yapılmıştır.
Şiirde aliterasyon ve asonans kullanılması şiirde akıcılık sağlar. Aynı zamanda kafiye, redif ve ölçü gibi unsurlarla kullanıldığında şiirde var olan ahengi de artırır. Şiiri okuyan ve dinleyenler için müzikalite sağlar.

3. Verilen dörtlükte 1. dize (dişliler) ile 3. dize (siler), 2. dize (çarkımız bizim) ile de 4. dize (barkımız bizim) birbiriyle kafiyelidir.

… dişliler … çarkımız bizim … siler … barkımız bizim	-iler: zengin kafiye -ımız bizim: redif -ark: zengin kafiye

Dize sonlarında ses benzerliklerinin olması yani kafiye ve redifin kullanılması şiirin ahengi için önemlidir. Şiirde ahengi sağlayan unsurların başında redif ve kafiye bulunur. Kafiye ve redifler şiiri hem okuyan hem de dinleyenler için bir ahenk unsurudur.

Etkinlik No.: 49

1. "Anneciğim" şiiri 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Yahya Kemal'in şiiri ise aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Hece ölçüsü belirlenirken bir dizedeki hece sayılarının toplamına bakılır. Aruz ölçüsünde ise dizedeki hecelerin açık-kapalı olmasına bakılır.
Rahat kullanılabilmesi için bol miktarda uzun heceye ihtiyacı olan aruz ölçüsü Türkçenin kelime yapısına çok uygun değildir. Yahya Kemal'in şiirini incelediğimizde Arapça ve Farsça

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

kelimeler sebebiyle uzun ünlüleri sıkça kullandığını görüyoruz. "Anneciğim" şiirinde ise böyle bir durum söz konusu değildir. Bu yüzden Necip Fazıl'ın "Anneciğim" şiirinde aruz ölçüsünü kullanmak çok zordur.

2.

a…eline b…dal anneciğim a…yeline b…sal anneciğim	eline/yeline -ine: redif -el: tam kafiye dal anneciğim/sal anneciğim anneciğim: redif -al: tam kafiye	Çapraz kafiye
c…karanlıklar c…var c…ağlar b…kal anneciğim	karanlıklar/var/ağlar -ar: tam kafiye kal anneciğim anneciğim: redif -al: tam kafiye	Düz kafiye
d…hiçin d…için d…için b…al anneciğim	hiçin/için/için: -için zengin kafiye anneciğim: redif al: tam kafiye	Düz kafiye

Şiirde kafiye ve redif kullanmadan ses ve kelime tekrarı, vurgu, tonlama vb. yollarla ahenk sağlamak mümkündür ancak verilen şiirde bu unsurlardan birçoğu olmadığı için kafiye ve redifsiz ahenk sağlamak mümkün görünmemektedir.

3. "Anneciğim" şiirinde Necip Fazıl kafiye ve redif gibi unsurları kullanarak şiirde bir ahenk ve hece ölçüsüyle ritim sağlamıştır. "Sevdaya mı Tutuldum" şiirinde ise Orhan Veli kafiye ve redif gibi ahenk unsurları kullanmamış kelime tekrarlarıyla şiirde ahenk sağlamış, serbest ölçü kullanarak şiire söyleyişle ritim kazandırmaya çalışmıştır.

4. Olası Cevaplar:
Ben şair olsam "Anneciğim" şiirinde olduğu gibi ölçü, kafiye ve redif gibi ahenk unsurlarını kullanırdım. Bence bir şiirde ahenk bu unsurlarla sağlanır.
Ben şair olsam "Sevdaya mı Tutuldum" şiirinde olduğu gibi ölçüsüz şiir yazıp ses tekrarları, kelime tekrarlarıyla şiire ahenk kazandırırdım. Bence ahenk için kafiye ve redif gibi unsurlara gerek yok.

Etkinlik No.: 50

1. İki şiirin de nazım birimi dörtlüktür. "Aldanma Cahilin Kuru Lafına" adlı şiir 11'li hece ölçüsüyle yazılırken "Doydum Yeter" adlı şiir 8'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. İki şiirde de ilk dörtlüğün 1. ve 3. dizeleri ile 2. ve 4. dizeleri kendi aralarında kafiyeli, diğer dörtlüklerin ilk üç dizesi kendi aralarında, son dizeleri ise birinci dörtlüğün son dizesiyle kafiyelidir. Kafiye şeması abab/cccb/dddb/eeeb şeklindedir.
Nazım birimlerinin dörtlük olması, kullanılan ölçüler (11'li ve 8'li hece ölçüsü) ve kafiye şemaları bu şiirlerin halk şiiri geleneğiyle yazıldığını göstermektedir.

2. "Aldanma Cahilin Kuru Lafına" şiirinde Âşık Veysel cahilliğin, bilgisizliğin, eğitimsizliğin kötü bir şey olduğunu ama sadece okuma yazma bilmenin de kişiyi cahillikten kurtarmaya yetmeyeceğini anlatmıştır.
Abdurrahim Karakoç ise "Doydum Yeter" şiirinde yalan söylemenin insanlar arasında yaygınlaştığını ve insanların birbirini aldatmasını eleştirmiştir.
Âşık Veysel bu şiirinde bir düşünceyi aktarmakta, insanlara öğüt vermektedir. Bunun için şiir didaktik şiire örnektir.
Abdurrahim Karakoç ise şiirinde toplumun kanayan bir yarasına parmak basmış ve insanların durumlarını eleştirel bir şekilde dile getirmiştir. Bunun için şiir satirik şiire örnektir.

3. Şiirin nazım türü belirlenirken içeriğe yani konuya dikkat edilir. Bir kimseyi yermek, toplumun bozuk ve aksayan yönlerini eleştirmek için yazılan halk şiiri nazım türüne taşlama denir. Abdurrahim Karakoç bu şiirinde toplumsal bir eleştiri dile getirdiği için şiir, halk şiiri nazım türlerinden taşlamaya örnektir.
Halk şiirindeki taşlamanın divan şiirindeki karşılığı hicviyedir. Abdurrahim Karakoç divan şairi olsa ve şiir beyitler hâlinde aruz ölçüsüyle yazılsaydı nazım türü hicviye olurdu.

Etkinlik No.: 51

1. İkisi de Cumhuriyet Dönemi şairlerinden olan Noksanî ve Yahya Kemal'in şiirlerde kullandıkları nazım biçimlerinin farklı olmasının temel sebebi bağlı oldukları şiir gelenekleridir. Noksanî halk şiiri geleneğine, Yahya Kemal ise divan şiiri geleneğine bağlıdır. Noksanî halk şiiri geleneğine uygun olarak hece ölçüsü ve dörtlük nazım birimiyle, Yahya Kemal divan şiiri geleneğine uygun olarak aruz ölçüsü ve beyit nazım birimiyle şiirler yazmıştır.

2. Şiirin nazım biçimi belirlenirken nazım birimi, kafiye düzeni, ölçüsü gibi şekil özellikleri esas alınır. Şiirin nazım biriminin dörtlük olması, kafiye şemasının xaxa/bbba/ccca/ddda şeklinde olması ve ölçüsünün 11'li hece ölçüsü olması bu şiirin koşma özellikleri taşıdığını göstermektedir.

3. Yahya Kemal, tarihî bir olayı destansı bir şekilde anlatmıştır. Nazım türü açısından divan şiiri geleneğinde bu tür konulara yer verilmez. Bu nedenle Yahya Kemal'in şiiri biçim açısından divan şiiri geleneğine benzese de nazım türü açısından farklılık gösterir.

4. Nazım birimini beyit, ölçüsünü aruz olarak değiştirmem gerekirdi. Ayrıca kafiye şemasını da yeniden düzenlemem gerekirdi.

Etkinlik No.: 52

1. Şehitler tepesini bekleyen bayrağımızdır. Şair, burada bayrağımızı şehitler tepesinde bekleyen bir insana benzetmiş fakat benzetme ögelerinden "kendisine benzetilen" ögesi dizelerde geçmediğinden istiare sanatı yapılmıştır.

2. Bu dizede cevap almak amacıyla soru sorulmamaktadır. Mehmetçiğin tarih boyunca Türk milleti ve vatanı için canını veren bir kahraman olduğunu, kahramanlarımızın canını hangi bayrak ve toprak için verdiğinin belli olduğunu, bu nedenle onların unutulmasının mümkün olmadığını çarpıcı bir biçimde vurgulamak için istifham (soru sorma) sanatı kullanılmıştır.

3. Türk-İslam inancına göre şehitler ölümsüzdür. "El" kelimesinin ahiretten uzanması bu inanca vurgudur. "El öpmek" ise bir saygı ifadesidir. Bu dünyadaki fanilerin, ahiretten uzanan eli öpmesi ise şehitlere olan saygıyı anlatmaktadır. Şehitlerimize saygıyı ve minneti doğrudan söylemek şiir türünün dil özelliklerine uymamaktadır. Şiirde imgeli dil kullanmak esastır.

Etkinlik No.: 53

1. Vatanın gerçek sahiplerinin şehitler olduğu sözcüklerin gerçek anlamıyla söylediğinde bu şiirin düzyazıdan bir farkı kalmayacaktı. Duygu yoğunluğu içeren bir tür olan şiir, anlatımını etkili kılmak ve çağrışımlara yer vermek için farklı yollara başvurulmasını zorunlu kılar. Sözcüklerin yetersizliği ve duygu yoğunluğu karşısında şair, imgelerin ve edebî sanatların ifade özelliğinden yararlanır. Şair, kendi hayal gücünü ifade etmek için sözcüklere yeni anlamlar yükler. Okuduğunuz şiirde şair, "toprağın kara bağrı" ve "sıradağlar" ifadeleriyle bu vatan için şehit düşmüş askerlerimizi kastederek bu ifadelere yeni anlamlar yüklemiş ve böylece imgeli bir anlatım oluşturmuştur. Şiir dilinin sanatsal bir niteliği olmalı. Yani bir özgünlük olmalı. Şair

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

bu ifadelere özgün anlamlar yükleyerek şiir diline sanatsal bir nitelik kazandırmıştır. İmgesiz bir şiir dili olamaz.

2. Şiirde yer alan "kendini tarihe vermek" ifadesinde birden çok anlamın sezdirilmesi amacı vardır, diyebiliriz. Şair burada iki anlamda kullanmıştır: Birinci anlamı, vatan için her türlü fedakârlığı yapan, şehit olan kişilerdir. İkincisi ise millî tarih bilinci ile Türk milletini temsil eden değerlere sahip çıkan ve bu değerleri yaşatmak için çabalayan kişiler anlamındadır. Bu anlatımla şair, tevriye sanatı yapmıştır.

Etkinlik No.: 54

1. Bir roman ya da hikâyede nasıl bir anlatıcı varsa şiirde de bir anlatıcı vardır. Buna "söyleyici" denir. Her şiirde olduğu gibi bu şiirde de şairin kendisinden bağımsız bir karakter oluşturduğunu söyleyebiliriz. Şair tarafından oluşturulan bu karakter vatan savunmasında kahramanlıklar gösteren ve "biz" zamirine uygun olacak şekilde konuşturulan Türk askeridir.

2. a) Söyleyici, şiirin içeriğine baktığımızda vatan için çarpışan, düşmanı hezimete uğratan yiğit bir asker karakteri ve buna uygun bir "ses" kazanmıştır.

   b) Kazanmış olduğu bu durum şiirin okunmasında destansı bir söyleyiş katmıştır. Bu söyleyiş tarzı, dize sonlarındaki ünlem işaretleriyle de belirginleşmiştir.

3. Şiirde tüm askerlerimiz adına bir askerin ağzından asker annelerine sesleniş vardır. Bu ilişkiyi "siz-biz" düzleminde düşünebiliriz. Söyleyici, asker annelerine vatan için yaptıkları kahramanlıkları ve şehit olan arkadaşlarının intikamlarını aldıklarını söyleyerek onları teselli etmeye çalışmaktadır. Ayrıca şiirin son bölümünde söyleyici, bu sefer düşmanlara seslenerek onları uyarmaktadır.

Etkinlik No.: 55

1. Şiirlerin çoğunda tek bir söyleyici olur; duygu, düşünce ve hayallerini monolog tarzında anlatır. Bu şiirde ise iki söyleyici (Türk erkeği ve Türk kızı) yer almıştır. Duygu, düşünce hayallerini diyalog şeklinde anlatmışlardır.

2. Şiirdeki birinci söyleyicinin anlatım biçimini incelediğimizde hikâye edici bir anlatımın ağırlıkta olduğunu görüyoruz. İkinci anlatıcı dilin sanatsal işlevini kullanarak coşku ve heyecana bağlı bir anlatım yolunu seçmiştir.

3. Şiirde kullanılan dil, halkın günlük yaşamda kullandığı dile yani konuşma diline oldukça yakındır. Halk deyişlerinin yer aldığı bir dil özelliği taşımaktadır. Pınar başına gelmek, kaşlarını çatmak, gönüldeki düğümü açmak gibi kullanımlar halk deyişlerine örnek olabilir. Ayrıca bu şiirde kullanılan "varmak" sözcüğü halk arasında kullanıldığı gibi "evlenmek" anlamında kullanılmıştır. Söyleyicinin okuyucuyla aynı dili kullanması verilen duygunun daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.

Etkinlik No.: 56

1. Kıymeti ifade edilmemiş ancak masal misali olağanüstü değerlere sahip olduğu anlatılmak istenmiştir.

2. Her milletin sanat ve estetik değeri farklıdır. Kendi estetik değerlerine değil de başka milletlerin sanat değerlerine bakanlar, milletinin değerlerine yabancılaşmıştır.

Etkinlik No.: 57

1. Dünya telaşesi ile meşgul olmak, sevgiyi ifade etmeye zaman bırakmaz. Ciddi olan iş hayatının yanında sevgiyi ifade etmek daha önemsiz bir eylem olarak görülmüştür. Sevgiyi ifade etmek için nasıl olsa zaman bulunacaktır diye düşünmenin yanlış olduğu da vurgulanmıştır.

2. Gizli bahçe, insanın bilinçaltıdır. İnsanın his dünyasındaki birçok duygu farkında olmadan bilinçaltına hapsolur ve bu duygular genellikle gece akla gelerek hapsolduğu yerden çıkar. Bunların en önemlileri de geç kalınmış veya ifade edilmemiş sevgilerdir.

Etkinlik No.: 58

1. Türk milleti, tarih boyunca büyük çileler, zorluklar çekerek büyük işler başarmıştır. Yorulmadan, zahmet, çile çekmeden, büyük bir mücadele vermeden bir şeyleri elde etmek mümkün değildir. İyi ve kötü, doğru ve yanlış hep yan yana birlikte birbirleriyle mücadele ede ede gelmektedir. Bu mücadelenin dışında kalmak mümkün değildir. Mücadelenin gereği olan neyse o yapılacaktır. Türk gençleri tarihten güç alarak öz güvenli, azimli ve ümitli olmalıdır.

2. Nehirler hep aşağı doğru akar. Şiirde nehrin yokuşa doğru akma çabasıyla Türklerin yıllarca olmazları oldurma azmi anlatılır. Türk milletinin, tarih boyunca sırtına hep kurşundan ağır yükler yüklenerek içine düştüğü olumsuz durumlardan direnme gücüyle kurtulduğu belirtilir.

3. Şiirdeki hitabet üslubu kitleleri, verilmek istenen azim, özgüven ve kararlılık noktasında etkilemektedir. Türk milletinin tarihi, kültürü ve vatan, millet sevgisi açısından okuyucuları heyecana getirmektedir. Milliyetçilik duygusunun canlanmasında önemli rol oynamaktadır.

4. Şair kendi izlenimleriyle okuyucunun zihninde bir resim oluşturarak şiirde işlediği duygu ve düşünceleri vermeye çalışıyor. Sakarya Nehri'nin akışında Türk milletinin tarihî, sosyal ve kültürel durumunu görüyor ve tasvirler yaparak nehre kendince anlamlar yüklüyor. Teşhis sanatını kullanarak Sakarya Nehri'ni Türk milletiyle özdeşleştiriyor.

Etkinlik No.: 59

1. Şairin şiirde Anadolu'yu kişileştirmesi, verilmek istenen vatan sevgisinin ve vatana olan hasretin en iyi ve en etkili şekilde okuyucuya aktarılmasını sağlamıştır. Şiire lirik bir hava katmıştır. Böylece okuyucuda vatan sevgisi duygularını kabartmıştır.

2. "Anladım ki: Sevda, gençlik, şeref, şan / Asılsızmış şu yalancı dünyada." ifadelerinde vatanın önemi ve kıymeti karşısında gençliğin, şerefin, şanın değersiz olduğu ve vatan sevgisinin yerini hiçbir şeyin alamayacağı belirtilir. (Yoruma açıktır.)

3. Şiirin dili, günlük konuşma dilidir. İmgeler ve şiirin anlatımı herkesin rahatça anlayabileceği bir açıklık ve duruluk özelliğinde kullanılmıştır.

4. Bu etkinliği her öğrenci kendi birikim ve hayal gücüne göre gerçekleştirecektir.
   Örnek: Sen her asır gölgesinde yaşayacağımız ulu bir çınarsın Anadolu'm.

Etkinlik No.: 60

1. Anadolu'yu ve Anadolu insanını tanımayan, Anadolu'ya karşı kayıtsız kalan İstanbul aydınlarının ve diğer insanların, yapılan detaylı tasvir ve anlatımlarla dikkatini çekmiş ve Anadolu'ya ilgi göstermelerini, aynı zamanda gidemedikleri, göremedikleri Anadolu hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamış olabilir.

2. Memleket edebiyatında memleket, vatan sevgisi, Anadolu gibi konular ön planda olduğu için "Han Duvarları" şiirindeki Anadolu teması, detaylı ve güçlü tasvirler, şairin anlamı ve konuyu ustaca yansıtması, gurbet ve doğa konusunu işleyerek şiire lirik bir hava vermesi dönemin edebiyat ve toplum anlayışını yönlendirmiştir. Bu da şiirin o dönemde yankı uyandırmasını sağlamıştır.

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

3. Hayatında ilk defa İstanbul'dan ayrılan şair, gurbeti içinde hissetmektedir. Bu nedenle yol ile hanı ayrılığı, gurbete çıkışı ve yalnızlığı temsil eden mekânlar olarak düşünmüştür. Şiirin tamamında bu mekânları duyguyu iyi verebilmek için kullanmıştır.

Etkinlik No.: 61

1. İmge, şairin zihninde oluşturduğu hayaldir. İmgeyi oluşturmak aynı zamanda bir betimleme işi olduğu için şairin sıfatlardan da yararlanması gerekir. Ceylan somut bir varlıktır, "büyülenmiş" ve "bir" sıfatlarına sahiptir. Zaman ise soyut bir kavramdır, ceylanın taşıdığı bu sıfatlara sahip değildir. Fakat zaman, büyülenmiş bir ceylan yerine konarak bir imgeye dönüştürülmüştür. Bu imgenin oluşturulmasında sıfatlardan da yararlanılmıştır. Sıfat türündeki kelime, bu imgenin oluşumunda rol alarak zaman gibi soyut bir kavrama büyülenmek anlamının yüklemesini sağlamıştır.

2. Olası Cevaplar:
Sıfat türündeki kelimelerin şiirin anlamına etkisinin ne olduğunu "Serpilen aydınlıkta dalların arasından / Büyülenmiş bir ceylan gibi bakıyor zaman" dizeleri üzerinden açıklayabiliriz. Dizelerde niteleme sıfatı olan "serpilen" kelimesi, bir isim olan "aydınlık" kelimesinin serpilmek anlamına, yine bir niteleme sıfatı olan "büyülenmiş" kelimesi ise bir isim olan "ceylan" kelimesinin büyülenmek anlamına sahip olmasını sağlamıştır. Belirsizlik sıfatı olan "bir" kelimesi ise "ceylan" kelimesinin belirsiz, herhangi bir ceylan olduğu anlamına sahip olmasını sağlamıştır. Bu sıfatlar, şiirin anlamına bir görsellik, güzellik ve okuyanı sanatsal yönden etkileme gücü katmıştır.

3. Söz sanatlarının bir kısmı, varlıkların özelliklerinin güçlü varlıktan zayıf varlığa verilmesi şeklinde yapılır. Varlıkların özelliklerini ortaya koyan kelime türü ise sıfatlardır. Sıfatlar çoğu zaman benzetme sanatında benzetme yönünü ortaya koyar. Verilen dizede "taze" ve "açmış" kelimeleri sıfat olarak kullanılmıştır ve uyku kelimesini nitelemiştir. Böylece rüyalar ile güllerin arasındaki benzetme yönünü oluşturmuştur. "Taze" ve "açmış" sıfatları ait olduğu gül isminden alınarak soyut olduğu için bu sıfatları alamayacak olan rüya ismine verilmiştir.

4.

METİNDEN SEÇİLEN DİZELER	ADLAŞMIŞ SIFATIN KULLANILDIĞI CÜMLE
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan	Söylediği sözler insanı büyülüyor, onlar sanki tılsımlılar. Tılsımlı (sözler) biçiminde bir sıfat tamlamasında yer alan sıfat görevindeki tılsım kelimesi isim görevindeki söz kelimesine ait olan "-lar" ekini de alarak adlaşmış sıfata dönüşmüştür.
Kuru güz yaprakları uçuşuyor rüzgârda.	Kuruları topla, ıslak olanların kurumasını bekle. Kuru (çamaşırları) biçiminde bir sıfat tamlamasında yer alan sıfat görevindeki kuru kelimesi isim görevindeki çamaşır kelimesine ait olan "-ları" ekini de alarak adlaşmış sıfata dönüşmüştür.

Etkinlik No.: 62

1. Olası Cevaplar:

Asıl Sayı Sıfatı	…
Sıra Sayı Sıfatı	…
Üleştirme Sayı Sıfatı	Salgın nedeniyle ikili koltuklara birer kişi oturtuluyordu.
Kesir Sayı Sıfatı	Mayıs sonunda virüsün yayılma hızı yüzde doksan beş oranında azaldı.

2. Olası Cevaplar:
Belirsizlik Sıfatının Geçtiği Tamlama:
Metinde belirsizlik sıfatının geçtiği sıfat tamlaması "her ak" tamlamasıdır.
"Her ak" sıfat tamlamasında belirsizlik sıfatı olan her kelimesi isim olan ak kelimesine hangi ak olduğu (sıra, sayı vb.) ile ilgili belirsizlik anlamı katmıştır.
Belirsizlik sıfatı olan her kelimesi tamlamada belirli bir akı değil bütün akları ifade etmektedir.

Sıfat Tamlamasının Değiştirilmiş Hâli:
Sıfat tamlamasının "ilk ak" şeklinde değiştirilmesi tamlamadaki belirsizlik anlamını giderilebilir.
Bu değişiklikte en uygun belirtme sıfatı çeşidi olan sıra sayı sıfatı kullanılmıştır.
Sıra sayı sıfatı olan ilk kelimesi ilk sırada düşen akı ifade ettiği için belirsiz değil özel ve belirli bir akı ifade etmektedir.

3. Olası Cevaplar:
Şu ıssız gönlümün son tacı anne:
Sonuncu romanında yazarın kendi hayatından izlere rastlıyoruz. Bu cümlede sıfat olarak kullanılan sonuncu kelimesi türemiş yapılı bir kelimedir. Sonuncu kelimesinin yapısına göre incelenmesi şöyledir:
son: isim kökü
-(un)cu: yapım eki
Dizede geçen ve işaret sıfatı olan şu kelimesini türemiş yapıda sıfat olarak kullanmak mümkün değildir.
Dizede geçen ve niteleme sıfatı olan ıssız kelimesi ise zaten türemiş yapılıdır.
Uzun karanlıklar çıktı sabaha:
Uzunca bir süre karantinada kalan ülke yeni normale geçiyordu. Örnek cümlede sıfat olarak kullanılan uzunca kelimesi türemiş yapılı bir kelimedir. Uzunca kelimesinin yapısına göre incelenmesi şöyledir:
uzun: isim kökü
-ca: yapım eki

Etkinlik No.: 63

1. a) Her iki metnin temel konusu da "şiirin kaynağının gerçek hayat" olmasıdır. Bunu, 1. metinde geçen "Nerde bir yangın çıksa şair yanar içinde / Nerde çiçekler açsa bir şair var içinde / Hiçbir yapı-kapı yok şiirin girmediği" dizeleri ile 2. metinde geçen "insanın, dış dünyada gördüğü olaylar ve nesnelerden etkilenerek iç dünyasında, hayal dünyasında şekillendirdiği duygularını kelimelerle örmesi, kelimelerin arasına duygu harcını katarak bir anlam ve duygu bütünlüğü oluşturmasıdır." ifadeleri ortaya koymaktadır.

b) 1. metin şiir, ikincisi ise düzyazıdır (öğretici metin). Şiirde ifade edilen konu (ana duygu), günlük dilden farklı olarak mecazlı ve daha etkili bir anlatımla duygulu bir biçimde ele alınır. Öğretici metinlerde ise konu daha gerçekçi ve bilimsel bir yaklaşımla ortaya konur.
Şairler, ikinci metinde ifade edildiği gibi gerçek dünyayı kendi iç dünyalarında yeniden şekillendirerek anlatır. Düzyazıda kurgu söz konusu olsa da gerçekler şiirdeki kadar farklı ifade edilmez.

2. Birinci metin, düzyazıya dönüştürülebilse idi belki duygulu anlatım korunabilirdi ama şiirdeki imgelemeler ve ahenk unsurları ortadan kalkardı. Ayrıca anlatım birimi olan dize, cümleye dönüşürdü. Çünkü düzyazıda, şiirdeki imgeli anlatım özellikleri kullanılmaz ve şiir ile düzyazıdaki cümle yapısı/anlam birimleri farklıdır. Şiirde konudan ziyade ana duygu esas alınır. Bu nedenle metnin türü değiştirilse idi konu daha ön planda tutulacaktı.
İkinci metin şiire dönüştürülse idi kelime seçimlerinden imgelemeye kadar metnin tamamı değişirdi. Yazar/şair, kelimelerin anlatım gücünden faydalanır, anlam birimini dizeye dönüştürür,

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

imgelemelerle daha etkili bir anlatım tercih ederdi. Konudan ziyade ana duygu ön plana çıkardı.
Genel olarak şiir ve düzyazı arasında "söyleyiş, ahenk, anlam birimi, imgeleyiş, konuya bakış açısı" her şey farklıdır.

Etkinlik No.: 64

1. a) Üç metindeki ortak nokta "ana dil"dir. Yazar ve şairler bu ana noktayı ifade ederken özellikle dilin önemi ve birleştiriciliği üzerinde durmuştur. Metinlerde belirtildiği gibi ana dili fertleri millet yapan, insanın bir bütüne ait olmasını sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Bu nedenle sadece bu üç metinde değil, pek çok eserde ana dilin millet ve fert için önemi üzerinde durulmuştur.

b)

FARKLILIKLAR			
	1. METİN	2. METİN	3. METİN
YAZILIŞ AMACI	Bir konu hakkında bilgi vermek	Bir duyguyu, coşku ve heyecanla ifade etmek	Bir duyguyu olay kurgusu ile anlatmak
KULLANILAN DİL	Amaç, bilgi vermek olduğu için sade ve ciddi bir üslup hâkimdir. Kelimelerin gerçek anlamları daha baskındır.	Dilin imgeleme gücünden faydalanılmış, kurallı cümle yerine eksiltili ve devrik cümle yapısı kullanılmıştır.	Dil sadedir, olay kurgusu söz konusu olduğu için kelimelerin niteleme özellikleri ve gerçek anlamları öne çıkmıştır.

2. Olası Cevaplar:
Ben, öğretici metinle anlatmayı tercih ederdim. Çünkü düşünceleri kelimelerin gerçek anlamları ile doğrudan anlatmak bence daha etkilidir.
Ben, şiirle anlatmayı tercih ederdim. Çünkü şiir, insanları daha fazla etkiler.
Ben, hikâyeyi tercih ederdim. Çünkü bir duygu ya da düşünceyi doğrudan vermek yerine hikâye ederek anlatmak duygu ya da düşüncenin okuyucuda daha iyi yer etmesini sağlar.

Etkinlik No.: 65

1. Masallara tekerleme ile başlamak, metinleri akıcı hâle getirir. Metnin ilgi çekici olmasını sağlar. Metni eğlenceli kılar.
2. Masallarda abartılı ifadeler çoktur. Bu ifadelerin çokluğu masalları gerçeklikten uzaklaştırır.
3. Söyleyişe akıcılık ve masala ilgi çekicilik katar.
4. Arşın ve endaze ölçü birimleri yerine artık metre, santimetre kullanılmaktadır. Nacak ve maval kelimelerini kullananlar, anlamlarını bilenler gittikçe azalmaktadır. Bazı kelimeler zamanla kullanım alanlarını kaybetmektedir.
5. Bir yanında demirciler demir döver denk ile
Bir yanında boyacılar boya boyar renk ile

Etkinlik No.: 66

1.
- Padişahlıkla yönetilme, yırtıcı kuşlarla avlanma vs. vardır.
- Tarih kitabından ulaşmak isterdim. Çünkü tarih belgelere dayalı bir bilimdir. Dolayısıyla daha objektif bilgilere ulaşma imkânım olurdu.
- Edebî metinlerden ulaşmak isterdim. Çünkü tarihî bir metinde sosyal ve siyasi olaylar sebep ve sonuçlarıyla anlatılır. Ancak bu olaylarla ilgili ayrıntılara, insan psikolojisi üzerindeki etkilerine ancak edebî bir metinde yer verilebilir.

2.
- Konusunun ilgi çekici olması
- Geçmişteki insanların yaşantısının merak uyandırması
- Sembollere dayalı ifade şeklinin ilgi çekmesi
- *Binbir Gece Masalları*'nın ortaya çıktığı coğrafya ve kültürün merak uyandırması
- Hazır bir konuyu işlemenin sağladığı avantaj

3.
- Masal daha çok ilgimi çeker. Evrensel değerleri çeşitli sembollerle dile getirmesi, insanları iyi ve güzel olana yönlendirmesi masalları tercih etme nedenimdir.
- Hikâye daha çok ilgimi çeker. Öğretici olmayan ve sanatsal kaygıyı ön plana çıkaran bir metin okumak isterim. Sanatsal bir metinde aradığım temel özellik bir düşünceyi doğrudan söylemesi değil çağrıştırması ve hissettirmesidir.

Etkinlik No.: 67

1. İlk masalımı annemden dinlemiştim. İlk okuduğum masal Beydeba'dan "Kelile ve Dimne" adlı eserdi. Kelile ve Dimne adlı iki kız kardeş çakalın başından geçenler anlatılıyordu.
Güzel vakit geçirdiğimi hatırlıyorum. Hayal gücümün artmasını sağladı.
2. Toplum hayatında ve insanlar arasında da yılan gibi sinsi, yalancı, çıkarcı insanlar vardır. Bunları iyi tanımak ve onlara inanmamak gerekir.
3. Masalda yılanın kurbağa ile konuşması, dostluğu, ona hizmet etmesi, aralarındaki konuşmaları olağanüstü durumlardır. Bu olağanüstü durumlar, tarihten bugüne üslup noktasında pek değişikliğe sebep olmamıştır. İfadelerde inandırıcılık özelliği yoktur. Ses ve sözcük tekrarları çoktur.

Etkinlik No.: 68

1.
- Aslan Payı
- Kurdun Sınavı
- Kurttan İbret Aldı
- Haddini Bilmeyenin Akıbeti
- Açgözlülüğün Sonu

2.
- başkasının başına gelen felaketten ders alır; ders almazsa onun yaşadığı olumsuzluklardan başkaları ders alır.
- haddini bilir ve hakkı olmayan bir şeye elini uzatmaz.
- kısmetine razı olur, açgözlülük yapmaz.

3. Aslan: Otorite, güç.
Kurt: Açgözlülük, haddini bilmeme.
Tilki: Kurnazlık, akıl.

4.
- Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.
- Gözü tanede olan kuşun ayağı tuzaktan kurtulmaz.
- Az tamah çok ziyan getirir.

Etkinlik No.: 69

1. Kuşların özgürce uçmasını engellemeye çalışan insanlar olabilir. Kuşların yaşamlarında kendilerine muhtaç olmalarını istemiş olabilirler. Toplum fertlerinin düzenini bozup tüketim bilincini artırıp toplumu kendilerine muhtaç etmeye çalışanlar olabilir.
2. Kredi finans kuruluşlarının verdiği yardımlar gibi düşünülebilir. Kredi vererek ülke ekonomisinin gelirlerini kendilerine bağlayabilirler. Masalda da kırlangıca motor bedava verilmiştir.
3. Günümüzde bazı firmalar promosyon adı altında bazı hediyeler vermektedir. Ancak arkasından gelen ürünleri satarak kârlarını artırmakta, toplumun kendilerine muhtaç olmalarına sebep olmaktadırlar.
4. Teknolojinin hızla değişmesiyle birlikte günümüzde modernleşmenin toplumun geneline yayılmasına, insanların kendi kültürüne yabancılaşmasına bir eleştiri vardır.

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

Etkinlik No.: 70

1.
- Büyük bir hazineye sahip olan padişahın servetinin geleceğiyle ilgili kuşkulu olması
- Hazineyi koruyacak olan dervişin padişahın ardından ölmesi
- İki kardeşten birinin zevkine düşkün olması, diğerinin ahireti için bir köşeye çekilmesi
- Ülkeyi yönetmek üzere tahta geçen şehzadenin zevk ve israf içinde yaşayarak ülke yönetimini başıboş bırakması
- Şehzadenin ordu kurmak için babasının hazinesini açtırmak istemesi, ancak sözü edilen yerde hazinenin bulunmaması

2.
- Şehzadelerin tutumluluk, kanaat gibi erdemleri kazanmalarını sağlardım.
- Şehzadelerin devlet idaresi konusunda bilgilenmelerini sağlardım.
- Hazineleri gömmek yerine şehzadelere serveti koruma yollarını öğretirdim.

3. İnsanlar arasında yaşanan problemlerde yaşanan çatışmalarda akla ve insani değerlere aykırı yöntemler geçici olarak çözüm sunsa da uzun süreli bir çözüm olmayacaktır. Nitekim padişahın bu önlemi sorunu çözme konusunda bir işe yaramamış, ayrıca süreç padişahı çocuklarının gözünde yalancı konumuna düşürmüştür.

4.
- Eğitim yoluyla insani değerler benimsetilmesi
- Farklı düşünceleri zenginlik kabul ederek başkalarının fikrine saygı duyma erdemini kazandırılması
- Maddi beklentiler ve kişisel çıkarların olumsuz sonuçları hakkında insanların bilinçlendirilmesi

Etkinlik No.: 71

1. a) Tilki-çam ağacı, çam ağacı-balta, balta-ateş, ateş-su, su-öküz, öküz-canavar, canavar-çoban köpekleri, köpekler-çobana, çoban-fare, fare-kedi, kedi-kocakarı arasında bir çatışma vardır. Temel çatışma kuyruğu zilli tilkinin zilini çam ağacına asıp seyahate çıkması ve yıllar sonra gelip istemesidir. Oysa üzerinden çok zaman geçmiş ve durum değişmiş olmasına rağmen tilki bunu yok saymıştır.

   b) Tilki istediğini elde etmiştir. Ancak ahengi bir kocakarı bozmuştur. Böylelikle zincirleme bir şekilde başa dönmüştür. Masallarda bu ve benzer durumlar sıkça yaşanmaktadır.

2. Asıl olan haklılık ve doğruluktur. Masal, iyiliğe ve doğruluğa olan inancı ve güveni perçinlemekte; çocuğa her ne şart altında ne olursa olsun iyiliği ve doğruluğu terk etmemesi gerektiğini öğütlemektedir. İyilik eden iyilik bulacaktır. Onun içindir ki iyilik eden masal kahramanları, iyiliklerinin karşılığını zor zamanlarında iyilik ve yardım olarak göreceklerdir.

3. İyi ve kötü çatışmasının anlatıldığı ve genellikle iyilerin galip geldiği masallar, çocukların zihninde iyi ve doğru kavramlarının şekillenmesine yardımcı olmakta, onların bilincine iyi ve kötü arasındaki çatışmada daima iyiliğin ve haklılığın üstün geleceği düşüncesinin işlenmesini sağlamaktadır. Aksi takdirde masallarda kötüler kazansaydı masallar çocukların gelişimini olumsuz etkileyebilirdi. Gelecek nesillerin kötü olmasına sebep olabilirdi masallar. Kötü kahramanın kazanması durumunda karmaşa yaşanacak, geri dönüşü mümkün olmayan durumlar ortaya çıkacaktı.

4. Duyguları denetleme becerileri
İletişim becerileri
Sorun çözme becerileri
Öfke kontrolü
Girişkenliği uygun bir şekilde kullanabilme
İyi niyet
Sorunların birden fazla çözümü olduğuna inanma
Bir tarafın kazanması, diğer tarafın kaybetmesini gerektirmez.
Sorunlara farklı bakış açılarıyla yaklaşma ve başkalarının bakış açılarını öğrenmek için etkin dinleyici olma
Güç kullanmaktan kaçınma, durumlar üzerine değil, sorunlar üzerine odaklanma.
Duyguları dikkate alma

Etkinlik No.: 72

1. Kahramanlar dinlenmek için oturdukları havuz kenarında bilge bir kişiye rastlayabilir ve levhada yazılanları ondan duyabilirdi.

2. Ganim, korkusuz davranarak havuzu geçme macerasını tek başına göze aldığından metnin kurgusunda önemli bir değişiklik meydana gelmezdi. Ancak metinde cesur davranıp risk almayla korkak davranmanın sonucu karşılaştırılmak istenmektedir. Cesaret gösteren Ganim karşısında korkak davranan Salim'in olması temayı güçlendirmektedir.

3. Metne göre cesaret ve risk almanın ödülü padişah olmaktır. Aynı ülkede iki kişiye padişahlık verilmeyeceğine göre zorlu yolculuğu geçen kişiler için başka bir ödül belirlemek gerekecekti.

4. Salim'in verdiği kararın sonuçlarının anlatılması masalı daha etkili hâle getirirdi. Bu nedenle Ganim'in ulaştığı, mutlu sona şahit olarak pişmanlık yaşadığından söz ederdim.

Etkinlik No.: 73

1. Uçurtmanın beni kıskanıyor musun sözüne karşılık kelebeğin, "Hâline bak bir. İple bağlısın. İp seni nereye çekerse, sen oraya gidiyorsun. İp seni nereye uçurursa, sen oraya uçuyorsun." sözleri beni en çok etkileyen bölüm oldu.

2. Uçurtma, ne oluyor? Neden böyle oldu anlamıyorum. Başkasının ipiyle yükseklere çıkarsan hâlin budur, diyebilir.

   Kelebek, ne oldu uçurtma kardeş. Hani yükseklere çıkıyordun. Beni kıskanıyor musun diye soruyordun. Sana demiştim. Sen özgür değilsin, ipin başkasının elinde. O seni nereye yönlendirirse oraya gidiyorsun. Yazık oldu garibime, diyebilir.

3. Akıl sana ait değilse ruhun özgür kalmaz, eğer kendi aklını kullanmaz, başka insanların gölgesinde yaşar, onların aklına göre hareket edersen hiçbir zaman kendin olamaz, hep birilerinin etkisi altında kalırsın.

Etkinlik No.: 74

1. Aslan, hakkı olmayan şeylere elindeki gücü kullanarak ulaşmaya çalışan zorba ve açgözlü kişileri temsil eder. Tavşan, karşılaşılan olumsuz bir durumu ortadan kaldırmak için oyunlara başvuran kişilerin sembolüdür. Diğer hayvanlar ise yaşadıkları zorbalıklara karşı hak aramak yerine günü kurtarmaya çalışan çıkarcı ve korkak tipleri temsil eder.

2.
- Sanatsal bir ifade biçimi kullanarak edebî değeri olan bir metin ortaya koymak.
- Anlaşılması zor olan soyut bir özelliği/kavramı somut bir varlıkla daha açık ve anlaşılır hâle getirmek.
- Kişileri/toplumu eleştiren yazarların herhangi bir olumsuz tepkiyle karşılaşmama isteği.

3. Tavşan masal ve fabllarda korkaklığıyla ön plana çıkan bir varlıktır. Zekâsını kullanabilen korkak bir tavşanın bile sadece fiziksel gücüne güvenen aslanı yenebileceği kastedilmiş olabilir.

4. İnsanlar farklı yöntemler kullanarak başarıya ulaşabilir. Çalışıp didinme, aklı kullanma, kurnazlık vb. yöntemler başarıya ulaşmada sonuç verebilir. Ancak emek sarf etmeksizin sadece kurnazca davranarak elde edilecek bir başarı insani bir yaklaşım olamaz. Çünkü kurnaz insanın, amacına ulaşmak için başkalarını kandırması söz konusudur.

Etkinlik No.: 75

1. Doğaya zarar veren bir insan. Ağacın altında dinleneyim, diyor ancak ağacın altında ateş yakıyor. Ağaca zarar veriyor. Hayvanları seviyor gibi görünüyor. Yangından yılanı kurtarıyor. Ancak

CEVAP ANAHTARLARI

yangın çıkmasına sebep olan da yine kendisidir. Rüşvet veriyor kendini kurtarmak için. Sözünde durmuyor. Yılanı haklı çıkaracak davranışlar sergiliyor. Karşısındaki insanı yalan söylemeye ikna ediyor. Ancak buna rağmen sözünde durmuyor.

2. Toplumda yardımlaşma duygusunu yok edebilir. İnsanlar bencilleşir.

3. İnsanoğlu, çevreyi, tabiatı kirletmekten geri durmuyor. Ormanlara zarar veriyor. Irmakları kirletiyor. Adeta kendi sonunu hazırlıyor.

4. Rüşvet alan da veren de zarardadır. İnsanlar rüşvetle hak etmedikleri kazançlar elde ederler. Toplumda bir başıbozukluk meydana getirir rüşvet. Ehil olmayan insanlar, mevki makam sahibi olabilir.

Etkinlik No.: 76

1. Masallarda mekânlarla ilgili ayrıntılara yer verilmez. Bu da özellikle çocukların hayal gücünün sınırlanmamasını, mekânla ilgili ayrıntıları hayal gücüyle oluşturmalarını sağlar. Bütün dikkatinin olay üzerinde yoğunlaşmasını sağlar.

2. Masalın başındaki tekerleme dinleyici/okuyucuyu zaman ve mekânın belirsiz olduğu hayali bir dünyaya götürür, ilgisini masala çeker.

3. Yalnızca hayallerde ulaşılabilecek mutlu bir yaşam sürmek.
Hayatın gerçeklerinden kopuk bir yaşam sürmek.

Etkinlik No.: 77

1. Bağ, bahçe, yaşadıkları ev, rüyada gördüğü yer. Her yer güllük gülistanlık. Bülbül öter, ardından keklik öter. Cennet gibi güzel yerler.

2. Masallarda mekân Kafdağı'dır. Ulaşılır ama tırmanılmaz. Çünkü Kafdağı bir hayal dağıdır. Masalların en ünlü dağıdır. Bazı gerçek dağların adını bile bilmeyiz ama Kafdağı'nı masallarda duyanlar sanki bu dağa defalarca gitmiş gibidir. Onun yüksekliği hepimizin hayallerindeki kadar yüksektir. Gerçek, güzel dağlardan bile daha güzeldir. Orada istediğiniz çiçeği, tohuma gerek kalmadan hayal gücünüzle yetiştirebilirsiniz.

3. "Bir varmış, bir yokmuş; evvel zaman içinde, kalbur saman içinde; az gitmiş, uz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, kırk gün kırk gece düğün yapmışlar." şeklinde ifade edilir. Masallarda zaman ifadeleri saat ve takvimle ölçülemez. Zaman belirsizdir, hayallerimiz kadar uzun veya kısadır.

4. Üç, yedi ve kırk sayıları toplum tarafından âdeta kutsal sayılır. Bu sebeple masallarda üç, yedi ve kırk ifadeleri sıklıkla kullanılmaktadır.

Etkinlik No.: 78

1. a) Eşeğin durumu komik ama aslında acınacak bir durumdur. Zaman zaman insanlar da başkalarına benzemeye çalışıp zor durumlara düşebilmektedir. Üzücü bir durum.

b) "Yaradılış zorlanmaya gelmez.", "Masaldaki eşeğe benzersin.", "Böyle de bitmiş komedya." ifadeleri beni çok etkiledi. Çünkü insanlar da bazen başkalarına benzemeye çalıştığı için farkında olmadan eşek düştüğü gibi komik durumlara düşebilmektedir.

c) Ben olsaydım eşeğe bir fırsat verip onu bulunduğu durumdan kurtarırdım. Komik duruma düşmesine izin vermezdim.

Ben olsaydım daha çok tasvire yer verip iyice komik hâle getirirdim durumu.

2. Aynı etkiyi göstermezdi. Çünkü fabl ve masallarda eşeğe yönelik bazı kalıplaşmış özellikler vardır. (Kabalık, düşüncesizlik, eksik aklıyla yaptığı işlerde kendisini zor durumda bırakma vb.) Bu özelliklerin eşeğin karşısındaki başka herhangi bir varlığa verilmesi etkiyi azaltır.

Etkinlik No.: 79

1. Metinde hâkim anlatıcı kullanılmıştır. Bunu metinde geçen "kurmuştu, yakalandı, eline aldı gibi..." ifadelerden anlamak mümkündür.

2. Evet, oluşturmaktadır çünkü hâkim anlatıcı bütün her şeyi bilecek bir anlatıcı biçimidir. Oysa burada hâkim anlatıcı kuşun konuşmasına hayret etmektedir.

3. Son paragrafa baktığımızda anlatıcının okuyucuya öğüt verdiğini görmekteyiz. Bu fabl türü ile doğrudan ilişkilidir. Fabl türünde okuyucuya öğüt vermek amaçlanmıştır.

Etkinlik No.: 80

1. Metnin gerçek olmadığı hissini oluşturarak anlatımı daha etkili ve okunabilir hâle getirmiştir.

2. Karşılıklı konuşmalar metne hareketlilik vermiş, tek bakış açısıyla okumanın getireceği monotonluğu engellemiştir. Bu metinde olduğu gibi kahramanlardan birine (ya da farklı metinlerde kahramanların hepsine) akılda kalıcı ve etkileyici mısraların söyletilmesi okurun ilgisini çeker ve bana göre verilmek istenen mesajın değişik biçimde aktarılmasını sağlamıştır. Bunlar olmasaydı ders (verilmek istenen öğüt) yine çıkarılırdı ama bu, daha tekdüze ve alışılmış bir anlatımla olurdu.

3. Vay benim başıma gelenler
Yakıştı mı bir kurda
Bundan sonra işimi yaparken
Kulak vermem kendimden başkasına...
vb.

4. Üstü başı toz içindeki kurt, ağzını zorla toparlayıp üstünü silkelemiş. Derin bir nefes almış. Etrafına bakınmış ve yarı öfke yarı sana iyi oldu edasıyla… demiş.

Etkinlik No.: 81

1. a) Ülkenin birinin padişahının güzelliği dillere destan bir kızı varmış. Bu kız bir gün gergef işlerken bir kuş gelmiş gergefin üzerine konmuş, ona kırk gün bir ölünün yanında duracağını söylemiş. Kız bunu annesine anlatınca ana kız oradan kaçmaya karar vermişler.

b) Olay örgüsü özetleme yapılınca daha hızlı ilerlemektedir. Çünkü özetleme şeklinde yapılan anlatımlarda gereksiz ayrıntılara yer verilmemektedir.

c) Burada karşılıklı konuşma tekniğinin tercih edilmesinin sebebi okuyucunun/dinleyicinin dikkatini çekmek, onu olay içinde yaşatmaya çalışmaktır. Çünkü masallar dikkatin bir yere odaklanmasını amaçlar, odaklanan okuyucuya/dinleyiciye mesaj vermek daha kolaydır.

2. a) Anne kız yola çıkmışlar. Önce yaklaşık iki saat boyunca düz gitmiş daha sonra taşlı bir yoldan bir dere kenarına varmışlar. Burada sabaha kadar yürüdükten sonra…

b) Bana göre oluşturduğum paragraf metnin içinde yer almsaydı okuyucu/dinleyici bu kısımları okumazdı. Çünkü bu kısmın olay örgüsüne herhangi bir katkısı olmamaktadır. Oluşturduğum paragraf metnin içinde yer alsaydı okurdu çünkü okuyucu genellikle değerlendirmesini metni okuyup bitirdikten sonra yapar.

Etkinlik No.: 82

1. Anlatıcının üslubunu olumlu etkilemiştir. Metindeki trajedi üzerinde yer alan gerginliği artırmıştır.

2. Metinde verilmek istenen ders ve öğüdün karşıt durumlar ve birbiriyle çatışma içinde olan hayvanlar aracılığıyla verilmesi; anlaşılırlığı, etkileyiciliği ve akılda kalıcılığı sağlamıştır. vb.

3. Benzetme yapılarak gerçek kavramı daha etkili hâle getirilmiştir. Gerçeğin bir tokat gibi sert ve yakıcı hatta acımasız olduğu

CEVAP ANAHTARLARI

ifade edilmiştir. Bir bakıma gerçeğin kaçınılması tercih edilen, karşılaşılmak istenmeyecek bir şey olduğunu söylemiştir. Ancak kurt için pek de ikna edici olmamıştır. Çünkü zaten kurt gerçeğin arayışı içinde değildir.

4. Yün yığını ifadesi kuzunun henüz etinin bile olmadığının, çok küçük olduğunun ve savunmasızlığının ifadesidir.

5. Kurt için: Haydut/ Kuzu için:
"Kuzu" ifadesi zaten küçük çocuklar, bebekler ve annelerin yavruları için kullandığı bir ifadedir. Bu sebeple "yavru", ya da "yavrucak" olabilir.

Etkinlik No.: 83

1. a) "Sersemce bir kaplumbağa yuvasından bıkar, dünyayı dolaşmağa kalkar."
b) "Tombul teyze iki ördeğe bu güzel niyetini açar."
c) "Kuşlar yolcuyu taşımak için bir makina yapar."
d) "Ölümünün sebebi de boşboğazlığı olur."

2. Cümleleri kurallı hâle getirdiğimizde metnin akıcılığının kaybolduğunu görüyoruz. Bu nedenle anlatımda akıcılığı sağlamak için yazarın bilerek devrik cümleler kullandığını söyleyebiliriz.

3. a) "yolcu", "lapacı hayvan", "kaplumbağaların kraliçası"
b) Evet, katkıda bulunmuştur. Yazar sürekli kaplumbağa kaplumbağa deseydi anlatım sıkıcı ve yorucu bir hâl alırdı.

Etkinlik No.: 84

1. a) Hz. Havva, Kızıl Elma, Mac bilgisayar sembolü vb.
b) Hz. Havva: Yasak meyveyi eşi Hz. Âdem ile yemeleri ve dünyaya kovulmaları.
Kızıl elma: Bir ülkü ve ideali hatırlatması.
Mac bilgisayar: Teknolojideki ileri düzey, sebepleriyle…

2. İnsanlık gerçeğine aykırıdır. Masallara ait bir olağanüstülük olarak değerlendirilmelidir.

3. Akacak kan damarda durmaz.
Kaderin önüne geçilmez.
Olacakla öleceğe çare bulunmaz.

Etkinlik No.: 85

1. Kurbağanın davranışını doğru bulmuyorum çünkü insan kendini olduğu gibi kabul etmeli, bir başkasından etkilendiyse birinden ilham aldıysa onu kendine ve özelliklerine uyarlamalıdır.

2. Bu tavırlarını doğru bulmuyorum çünkü öz benliğini yitiren bir insan ne kadar istese de başkası gibi olamaz. Bu da onun toplumda olumsuz durumlarla karşılaşmasına neden olur. Bu tavırlarını doğru bulmuyorum.

3. a) Gençler kişiliklerini oluştururken toplumda belirli bir konuma ulaşmış kişileri örnek almalıdır.
b) Evet, kendime örnek aldığım insanlar var. Öncelikle ortaokulda Türkçe dersimize giren öğretmenimden çok etkilendim. Çok kitap okur ve okuduğu kitaplardan bize uygun olanları paylaşmaktan geri durmazdı.
Amcamın oğlunu örnek alıyorum. Basketbolda çok başarılı ve profesyonel olmaya çalışıyor. Ben de futbolda başarılı olmak istiyorum. vb.

4. a) Bu davranışı faydalı buluyorum çünkü elindekiyle yetinen insanlar ve onlardan oluşan toplumlar daha iyiye ulaşamaz.
Bu davranışı faydasız buluyorum çünkü insanlar elindekiyle yetinmeyi bilmeli, kanaatkâr olmayı bilmelidir.
b) Doğrudur çünkü empati yapabilirsek toplumsal dayanışma-güçlenir, herkes mutlu olur.
Yanlıştır çünkü insan sadece kendini düşünürse mutlu ve başarılı olur.

Etkinlik No.: 86

1. a) Tavus kuşları gösterişli olduğu için onlara benzeme isteği olabilir.
b) Doğru bulmuyorum. Çünkü insan olduğu gibi görünmelidir ya da göründüğü gibi olmalıdır. Dışını ne kadar değiştirirse değiştirsin kim olduğu, karakteri değişmeyecektir.

2. İnsanların olduğu gibi görünmesi ya da göründüğü gibi olması önemlidir. Sürekli başkası gibi olmak isteyenlerle arkadaşlık yapmaktan uzak durmayı tercih ederim.

3. a) Katılıyorum. Çünkü olduğundan farklı görünmeye çalışmak bir tür hırsızlıktır.
b) Anlatıcı bu durumların tehlikesinden dolayı uzak durmak gerektiğini düşünüyor olabilir.

4. Doğru buluyorum. Bu kendi türüne bir ihanet ve türünü beğenmemedir.
Doğru bulmuyorum. Çünkü onu uyararak, gerçekleri görmesini sağlayarak kendi özelliklerinin farkına varmasını sağlayabilirlerdi.

Etkinlik No.: 87

1. Evet, ben de bazen bir sorun yaşadığımda çevremde aklına ve sağduyusuna inandığım insanların görüş ve önerilerinden yararlanır, onların yol göstermelerinden istifade ederim.

2. İnsanlara bir konu hakkında mesaj verirken gerçeği doğrudan söylemek belki kırıcı bir durum yaratabilir. Bu insan durumu idrak edebilirse belki sorunu kendi kendine de çözebilir, bu nedenle çoğu zaman iletilerimizi bir sembol üzerinden ve örtülü bir şekilde vermeyi tercih ederiz.

3. Bu fablda kafes, korkularımız, bizi bir şey yapmaktan alıkoyan engelleri temsil etmektedir. Ölüm ise bu korkuları, engelleri yenmek için onların üzerine gitmemiz gerektiğini ancak bu şekilde özgürlüğümüze ulaşacağımızı anlatmaktadır. Korkularının esiri olan, engelleri aşamaz gören insan bir kafeste yaşamaktadır. Hayatta hiçbir şeyi başaramaz. Bunları yendiği anda özgür bir insan olur, yeni dünyalara gitmenin kapılarını açar.

Etkinlik No.: 88

1. Ben olsaydım leyleği hekim olarak kullanırdım. Çünkü hayal dünyama öyle yerleşmiş ve daha çok yakışır diye düşünüyorum.
Ben olsam kurbağayı seçerdim çünkü olmayacağı baştan bellidir ve masalı etkili kılansa budur zaten. Kurbağa ses çıkarıp durur ve ürkek bir hayvandır.

2. a) Çıkardığım ders; "Kurbağa hekim olursa tabii olarak ilk hastası da ya tilki olur ya da onu yemek yapmak isteyen bir başka yaban hayvanı.
Ben hekim oldum demekle hekim olunursa ilim eksik olur, ilim eksik olunca da kurbağa bile hekim olur.
b) Benzerlik var ama bakış açılarımız ve üslubumuz birbirinden çok farklıdır. Bu fark da onu masalcı yapan farktır.

3. Anlayamazdım. Çünkü Aisipos'u ilk defa burada duydum.
Anlardım çünkü bu şekilde ders veren masallarının olduğunu duymuştum/okumuştum.
Tam anlayamazdım. Bir de Lafonten'in böyle masalları vardır diye biliyorum.

Etkinlik No.: 89

1. Masal ile fantastik eserler iki farklı kültürün ürünleridir. Kullanılan dil okuyucuyu şaşırtan ama rahatsız etmeyen bir dildir.

2. Hayata masal tadı veren baba kadar şefkatli ve çalışkandır ve sadece Anadolu insanının masalını anlatmıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

3. Anlatım ile kişiliği arasında önemli bir bağ vardır. Çünkü yönergede hem masal derlediği hem de masal yazdığı bilgisi verilmiştir.

4. Evet, isterdim. Çünkü çok güzel bir lakabı var. Çünkü çok tatlı bir dili var vb.

Hayır, istemezdim çünkü masallardan pek hoşlanmam. Çünkü masal biraz eski moda vb.

Etkinlik No.: 90

1. Ayşe de Elif de okula geldi.

2. a) Kalıplaşmış olarak "madem" ve "ki" bağlaçları "mademki" şeklinde bitişik yazılmaktadır.

b) Meğerki, oysaki, belki, sanki, halbuki, çünkü bitişik yazılmaktadır.

Bağlaçlar ayrı yazılır çünkü kuraldır.

Dil bilgisi öğrenmek belki de çok kolaydır.

3. a) Soru edatı olduğu için ayrı yazılmıştır.

b)Zaman anlamı katabilir: " Yaz gelince güneş geç batar.

Pekiştirme anlamı katabilir: " Tatlı mı tatlı bir kediciği vardı."

Emir anlamı katabilir: "Çekilir misin ordan."

Rica anlamı katabilir: " Bana bir çay verir misiniz?

4. Doğrudur. Çünkü sayılar çoğunlukla yazıyla yazılır. Bankacılıkta ise yazıyla da yazılsa bitişik yazılır.

Etkinlik No.: 91

1. a) "dünyada" sözcüğündeki hâl ekidir. "benzeri de" ifadesindeki "de" bağlaçtır. Çünkü kendinden önceki sözcükten ayrı yazılmıştır.

b) Soru edatıdır. Ancak burada soru anlamı değil zaman anlamı katmıştır.

2. a) "ki" cümleleri birbirine bağlamak amacıyla kullanılmıştır.

b) Bahçedeki ağaçlar yapraklarını döküyordu. (Sıfat yapan "-ki")

Bu kalem benimkidir. (İlgi zamiri olan "-ki")

Halbuki benimle geleceğini sanıp mutlu olmuştum. (Bağlaç olan "ki". Ancak kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılmıştır.)

3. Zarf görevindedir. Cümleye yönelme anlamı katmıştır.

Etkinlik No.: 92

1. Bu sorunun cevabı öğrenciye göre faklılaşabilir. Örnek cevaplardan biri şöyle olabilir: Metnin bütününü anlamama rağmen bilmediğim sözcüklerin olması nedeniyle bu sözcüklerin anlamlarını tahmin ettim. Ama tahminlerimin doğru olup olmadığı konusunda emin olamadığım için de tedirgin oldum.

2. Bu sorudaki cevaplar öğrenciye göre farklılaşabilir ancak muhtemelen Behçet Bey'in eski eşyalara yönelik ilgisinden söz edeceklerdir. Ancak bu, eski eşyaların değerinden çok onların türlü güzellikleri ile yarattıkları imgeler, Behçet Bey'in hoşuna gidiyordu. Çünkü o, imge peşinde, eşyanın hikâyesinin peşinde koşan bir şairmiş. Eşyaların yarattığı hikâyelerin peşinde hayallere dalarmış.

3. Sözcüklerin anlamlarını tahmin etmek öğrenciye göre farklılaşabilir. Sözlük anlamları şunlardır:
inhina: Bükülme, eğrilme.
girift: Birbirinin içine girip karışmış, girişik, çapraşık.
telkin: Bir duyguyu, bir düşünceyi aşılama.
nebat: Bitki.
sedef: Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde.
billûr: Kesme cam, kristal.
çehre: Yüz, görünüş.
helezon: Kıvrımlı, yılankavi biçim.
müphem: Belirsiz.
tılsımlı: Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç, Büyülü olduğuna inanılan muska vb. şey.
tecrit etmek: Herkesten veya her şeyden ayırmak, bir kenara koymak.

4. Öğrenciye göre cevaplar farklılaşabilir ancak olası cevaplar şöyledir: Fiil, zarf gibi görevli sözcüklerin anlamını bağlamından yola çıkarak tahmin etmek daha kolay iken bir nesneye ait kendine özgü anlam taşıyan kelimeleri ve kelimelerin niteliklerini belirten sıfatları hayal etmek ve anlamını çıkarmak daha zor olmaktadır. Sedef, billûr, vb.

Etkinlik No.: 93

1. "Esir Şehrin İnsanları" romanı Kurtuluş Savaşı sürecini anlatan bir romandır. Bunu tarihsel kişiliklerin ve tarihsel olayların adlarının geçmesinden anlıyoruz. Mustafa Kemal Paşa, Çerkes Etem adları geçmekte, tarihsel olaylar günleri verilerek yansıtılmakta, İnönü Muharebesi'nin şiddetinden söz edilmektedir.

2. Evet örtüşmelidir. Çünkü tarihî olaylardan yola çıkılarak kurgulanmış romanlar tarihî gerçeklikleri bozmamalı, onları çarpıtmamalı, tarihî gerçekliklere sadık kalarak kurmacayı geliştirmelidir. Tarihî gerçeklikleri bozmak, hem tarih bilimine, hem de edebiyat biliminin yasallıklarına uygun değildir.

3. Bu soru öğrenciye göre farklılaşabilir. Cevaplar şu şekilde olabilir.

Tarih kitaplarını okumak daha çok hoşuma gider, çünkü orada kesinlik vardır ve romandaki kişilerden daha çok olayların neden sonuç bağı içinde akışı ilgimi çeker.

Tarihî romanları okumayı tercih ederim çünkü tarihsel olayların kişilerin başından geçiyormuş gibi aktarılması beni daha çok heyecanlandırıyor ve ilgimi çekiyor. Aynı zamanda karakterlerin iç dünyasını ve eski dönemlerin günlük yaşamını görmek tarihi daha iyi anlamamı sağlıyor.

Her iki türü de severek okurum. Tarihsel metinler kesin bilgi verir; neden sonuç ilişkisi içinde geçmiş zamanda cereyan eden olayları aktarır. Sadece tarihî olaylara odaklanmak kadar belli bir kurgu içinde geçmişi anlatan romanları da severek okurum.

Etkinlik No.: 94

1. Aradan geçen zamanda çocuk rolleri çok farklılaşmıştır. Eskiden çocuklar koşullar nedeniyle daha hızlı olgunlaşır ve daha çok sorumluluk yüklenirmiş. Bugün ise çocukların aileden bağımsızlaşması daha geç olmakta ve aldıkları sorumluluklar geçmişle karşılaştırıldığında azalmaktadır.

2. Bu sorunun cevabı öğrenciye bırakılmıştır ve yoruma açıktır. Muhtemel cevaplardan biri şöyle olabilir: Öncelikle ben de son derece kaygılanır, üzülür ve babamın yanında olmak, ona sahip çıkmak ve haberleri anneme göndermek isterdim. Bu anlamda her iki dönem arasında hisler açısından bir fark yokken yapılabilecekler farklılaşmıştır. Bugün teknolojik gelişmeler ve ulaşım kolaylığı nedeniyle uzaktaki hastadan haber almak ve süreci takip etmek daha kolaylaşmıştır.

3. Bu sorunun cevabı öğrenciye bırakılmıştır ve yoruma açıktır. Muhtemel cevaplardan biri şöyle olabilir: Çocuk, olup bitenler karşısında son derece üzgün ve kaygılıydı. Hastane ortamındaki hastaları gözlemliyor, olabildiğince onlara yardımcı olmaya çalışıyordu. Hastalar da çocuğa alışmışlardı. Çocuk bu süreçte dok-

CEVAP ANAHTARLARI

torlara, hemşirelere de yardımcı olmaya başlamıştı. Geçen süre içinde babası gün geçtikçe iyileşti ve oğluyla birlikte hastaneden çıkarak köylerine döndüler.

Etkinlik No.: 95

1. Ali, sevdiği kız olan Muazzez'in onu tanımadığı için beğenmeyeceğini düşünerek iç çatışma yaşamaktadır.
2. Yusuf tarafından ortadan kaldırılabilir. Yusuf kardeşi Muazzez'i Ali'yle evlenmesi konusunda ikna etmeyi başarırsa Yusuf'un yaşadığı iç çatışma ortadan kalkabilir.
3. Bu soru öğrencilerin yorumuna açık bir sorudur. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Bu durum karşısında insan üzülebilir. Ama sevdiğine kavuşmak için mücadele etmekten de geri durmamalıdır. Çünkü insan, sevdiği kişi ve değerler için mücadele etme azmini gösterirse onlara kavuşma imkânına sahip olabilir. Aksi taktirde isteğine ulaşamaz.

Etkinlik No.: 96

1. Hakkı Celis, sevdiği kadınla vatanı ve şairliği arasında kalarak bir çatışma yaşar. Sevdiği kadından umduğunu bulamadığı için moral bozukluğu yaşayarak kitaplarını yakmak ister. Ayrıca böyle bir durumda vatanı için mücadele etmek ve gerekirse şehit olmak, sevdiği kadının peşinden gitmekten daha tercih edilir bir durumdur.
2. Bu soru öğrencilerin yorumuna açık bir sorudur. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir.

Birinci öneri	Aşkından vazgeçmeyerek sevdiği kadının peşinden gitmesi.
İkinci öneri	Şairliğe ve yazarlığa olan tutkusunun peşinden gitmesi ve isteklerinden vazgeçmesi.
Üçüncü öneri	Vatanı uğruna mücadele etmesi ve gerekirse bu uğurda şehit düşmesi.

3. Hakkı Celis, vatanı için mücadele eden bir adamın hâlâ sevdiği kızın peşinden gitmesini doğru bulmuyor. Ayrıca bu kız Avrupa'dan gelmiş ve onun vatanı için hissettiği duygulardan habersizdir ve bu durum Hakkı Celis'e göre ayıp sayılacak bir durumdur. Çünkü onun vatan sevgisinin önüne başka hiçbir değer geçmemelidir.

Etkinlik No.: 97

1.

Birinci olay	Buğdayları satmak üzere başka bir yere götürmek istemesi.
İkinci olay	Buğdayları ekmek üzere başka bir yere götürmesi.
Üçüncü olay	Buğdayları bir yakınına vermek üzere başka bir yere götürmesi.

2. Biz de benzer durumlarda aynı tepkiler verebiliriz. İnsanlar özellikle karanlık olduğu zamanlarda yersiz korkular yaşayabilir. Bununla birlikte insanların bu gibi durumlarda tedbiri elden bırakmaması da gerekir.
3. Bu durumda Taz Kamil yoluna devam edecekti. Çünkü Taz Kamil, geyiğin iki defa yoluna çıkması üzerine bu durumun bir hikmeti olduğunu düşünerek yoluna devam etmekten vazgeçti. Aksi durumda yolundan dönmeyecekti.

Etkinlik No.: 98

1. Sosyal, dinî ve kültürel farklar, Peregrini'nin yeni hayatına ayak uydurmasında bazı zorluklar çıkarabilir. Ancak onun Rabia'ya olan sevgisi zaman içerisinde yeni hayatına ayak uydurmasını sağlayacaktır. Ayrıca Türk insanının misafirperverliği de yeni hayatına uyum sağlamasına katkılar sunacaktır.
2. Büyükler, tecrübeli insanlar olduğu için onların bu tecrübelerinden faydalanmak gerekir. Özellikle gençler, sosyal hayatlarında yanlışa düşmemek için büyüklerinin sözlerini dikkate almalıdır.
3. Paragraf kurgulanırken "Sinekli Bakkal" adlı eserin tema ve konusuyla benzerlik dikkate alınmalıdır. Kişi, zaman ve mekân gibi unsurlar öğrenciler tarafından kurgulanacaktır. Gereksiz ayrıntılara girmemeye dikkat edilecektir.

Etkinlik No.: 99

1. Yiğit, cesaretli ve gururlu bir insandır. Kendisine meydan okuyan insanların karşısına durmaktan geri durmaz. Gururu için her türlü tehlikeyi göze alır.
2. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Böyle bir durumda karşımızdaki insan, yanlış düşündüğü konusunda ikna edilebilir veya araya giren kişiler vasıtasıyla uzlaşma sağlanabilir.
3. Başımıza gelen olaylar karşısında her zaman sakin davranmak gerekir. Böylece öfkelenmeden sorunlarımızı halletme imkânı bulabiliriz. Aksi takdirde öfkeli davranabiliriz ve sorunlarımız daha da içinden çıkılmaz bir hâle gelebilir.

Etkinlik No.: 100

1. Çocukken bir at kafasını tekmelediği için konuşmayla ilgili bazı sorunlar yaşar. Bu yüzden George, onun yerine konuşmak zorunda kalır. Ayrıca George, bakışlarıyla konuşmaması konusunda Lennie'yi uyarmaktadır.
2. Kötü bir ruh hâli ortaya çıkar. Günlerce zor şartlar altında çalışmak aynı zamanda fiziki olarak da yıpranmaya sebep olur. Bu durumda daha iyi şartlarda çalışmak üzere mücadele etmek gerekir.
3. Lennie'nin güçlü ve heybetli biri olarak tasvir edilmesi gerekir. Ayrıca paragrafta etkileyici bir dil kullanılmalıdır. Gereksiz ayrıntılara girmekten kaçınılmalıdır.

Etkinlik No.: 101

1. Uzun süre yaşadığımız bir mekânla zaman içerisinde duygusal bağ kurarız. Çünkü aidiyet hissiyle yaklaşırız mekâna. Oradaki nesnelere anlamlar yükleriz. Bu durum gayet normaldir. Çünkü mekân, aynı zamanda kendimize ait özel bir alandır. Yaşadığımız şehir, mahallemiz, evimizin bulunduğu sokak vb. birçok şey bizim kişisel tarihimizde anlamı olan mekânlardır. Öğrenciden insanın mekâna anlam yüklemesi üzerine çıkarımda bulunması beklenir.
2. Genel olarak mekân, olayın veya olayların yaşandığı, bireyler için bir anlam içeren bir alandır. İnsanlar mekânlar sayesinde kendi var oluşlarını anlamlandırabilirler. Bu metinde mekân, şahısların içinde bulundukları çevreyi algılayış biçimlerini, ruhsal durumlarını ve karakterlerini açıklama yolunda imkânlar sunacak şekilde kullanılmıştır.
3. İnsan sürekli öğrenen, değişen, gelişen bir varlıktır. Zaman geçtikçe, yaşadıklarımızdan da yola çıkarak mekâna, nesnelere ve çevremizde olup bitenlere olan bakışımızda da farklılıklar oluşacaktır. Örneğin belirli bir mekânda çok sevdiğimiz arkadaşlarımızla toplanıp kahkahalar attığımızı, sohbetler ettiğimizi düşünelim. Oradaki her nesne o kadar parıltılı ve güzel gelir ki insana. Ama zaman geçip o arkadaşlarımızdan birer birer koptuğumuzda daha önce kahkahalar atarak sohbet ettiğimiz o mekân bize daha farklı gelecektir. Zaman geçmiştir, herkes bir yerlere gitmiştir. Eski günleri hatırlamak, zamanı geriye sarmak ve sonra yine şimdiki zamana dönmek arasında insan elbette farklı biri olarak yine farklı bir duyguyu yaşayacaktır.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 102

1. Mekân; olaya dayalı metinlerde olayın gerçekleştiği, şahısların içinde yaşadıkları, tarihi ve sosyolojisi olan bir dekordur. Bununla birlikte mekân; şahısların içinde bulundukları çevreyi algılayış biçimlerini, ruhsal ve ekonomik durumlarını, karakterlerini açıklama yolunda bize imkânlar sunabilir. Biz bir mekâna bakarak o mekânın hangi kültüre, topluma ait olduğunu anlayabiliriz. Bu bakımdan eğer metindeki mekânları değiştirecek olursak bir anlamda metni, metinde anlatılanların sosyolojisini de değiştirmiş oluruz.

2. Kurgulanmış metinlerde kullanılan mekân sayesinde kurgu dünya görünürlük kazanır. Böylece roman yazarı, mekân üzerinden oluşturduğu dünyayı kendine göre yorumlama ve zenginleştirme yoluna gider. Aktarmak istediği dünyayı belirgin özellikleri ile bilinçaltımıza kodlar. Öğrenciden romanlarda mekân ve mekânın anlatımının okura sunduğu imkânlar düşüncesine varması beklenir.

3. Örnek cevap:
İnsan çok uzun zaman ayrı kaldığı bir yere yıllar sonra geri döndüğünde geçmiş ile şimdiki zaman arasında bir kıyas hâlinde bulabilir kendini. Eskiden o mekâna dair hatırladıklarının hâlâ orada olup olmadığını, değişip değişmediğini kontrol eder zihninde. Tanıdığı insanları arar gözleri. Öğrenciden mekân algısının kişinin yaşamı ile yakından ilgili olduğu düşüncesine varması beklenir.

Etkinlik No.: 103

1. Romanın temel ögelerinden biri anlatıcıdır. Yazar eğer bir hikâyeyi bize aktarmak istiyorsa bunu sadece anlatıcı sayesinde gerçekleştirebilir. Yaşananları ve yaşanacakları bize aktaran, bilmemizi sağlayan anlatıcıdır. Öğrenciden olaya dayalı metinlerde anlatıcının gerekliliği sonucuna varması beklenir.

2. Muhtemel cevaplar:
Anlatıcının roman karakterlerini tanıtması karakterler hakkında fikir sahibi olmamı sağlar. Bu da romanı benim açımdan daha anlaşılır hâle getirir. Kişilerin tanıtılması, roman kişilerinin olaylar karşısında gösterecekleri tavırları önceden tahmin edebileceğim anlamına gelmesi demektir.

   Anlatıcının roman kişilerini romanın hemen başında okura tanıtması, kişiler hakkında fikirler edinmiş olarak romanı okuyacak olmam, eserin gizemini ortadan kaldırabilir. vb.

3. Eski günlerini ve arkadaşlarını özleyen, gözlem yeteneği oldukça iyi, polisiye romanlar okumayı seven, biraz heyecanlı, uyumlu, anne sevgisi ve şefkatine ihtiyacı olan birisidir.
Cevabı yoruma açıktır.

4. Eski günleri hatırlamak insana hüzün verebilir, kalbinde bir burukluk oluşturabilir. Neşeli anlarımız bile aklımıza gelse geçmişi hatırlamak bize acı verebilir Sayın Anlatıcı. Dertleşmeye ihtiyacın varsa ben buradayım. Ama sanırım senin dertleşmekten daha çok anlatmaya ihtiyacın var. Peki, can kulağıyla seni dinliyorum. Hadi en baştan başla… Sorunun cevabı yoruma açıktır.

Etkinlik No.: 104

1. Annenin çocuğuna olan özlemi, ona sımsıkı sarılması okura elbette bir duygu yansıtacaktır. Bunun yanında diyaloglar, insanların davranışlarını, bu davranışların anlamlarını tamamlayan unsurlardandır. Metinde diyaloğa yer verilmiş olması, okurun duygu dünyasını etkileyecektir.

2. Romanlarda kişilerin okur tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için onun dediklerinin yanında düşündükleri de dile getirilebilir. Oysa insan her ne kadar sosyal bir varlık olarak farklı insanlarla iletişim hâlinde olsa da başkaları ile paylaşmak istemediği kendine ait özel bir alanı vardır. Çünkü içimizden geçen her düşüncenin başkaları tarafından bilinecek olması, bizi hayat karşısında savunmasız ve güçsüz bırakabilir.

3. Yazarın hiçbir ayrıntıyı atlamadan metni anlatması mümkün değildir. Yazar bazı mekânları, durumları, kişileri, duyguları detaylı bir şekilde anlatırken bazılarını da çok kısa bir şekilde ifade edebilir. Bazı yerleri atlayabilir, bazı yerleri de özetleyerek anlatır. Kısacası yazar, eserinde anlattığı olayları, mekânları, durumları ve insanları tüm ayrıntılarıyla değil seçme ve ayıklama yaparak anlatır. Öğrenciden yazarın bazı anlatım tekniklerinden faydalanarak eserinde her detayı anlatmayacağı düşüncesine ulaşması beklenir.

Etkinlik No.: 105

1. Örnek cevap:
Eğer bu eserdeki kişiyi gerçek yaşamda tanıyor ve mekânları da biliyor olsaydım yazarın benim bu bildiklerimi ne kadar gerçek şekilde eserine yansıtıp yansıtmadığına bakardım. Karşılaştırmalar yapardım. Cevap yoruma açıktır.

2. Bir olayı anlatmak yerine çoğu zaman Mümtaz'ın zihninden geçenlerin, çevreye bakışının anlatılması metnin yavaş ilerlemesine neden olmuştur. Bu noktada okur, metinde hareket eksikliği yaşayabilir ve metni okurken heyecana kapılmayabilir. Betimlemelerin uzun oluşu aynı zamanda metnin hızını ve sürükleyiciliğini engellemiştir.

3. Metinde Mümtaz'ın gözünden mekâna dair izlenimlerin anlatılması nesnel betimlemenin önüne geçmiştir. Dolayısıyla anlatım Mümtaz'ın gözünden, onun önem verdiği ayrıntıların ön plana çıkarılmasıyla yapılmaktadır. Karakterin duygusallığının mekân tasvirlerine yansıması, yer yer gerçekçiliğin geri plana itilmesini kaçınılmaz hâle getirebilir. Örneğin Mümtaz'ın fırının önünü anlattığı bölüm tam da bu izlenimi karşılar niteliktedir.

Etkinlik No.: 106

1. Her edebî metin, yazıldığı dönemin dil özelliklerine dair ipucu verir. Ufunetli, şahnişini, kabuğiyle, neş'esi, vb. kelimeler dönemin Türkçesine dair bize bilgi vermektedir. Yazarların kulladığı kelimeler "sıfatlar, fiiller, isimler..." onların tercihlerinin mahsulüdür. Bu tercihler, yazarın üslubuyla ilgili bize bilgi verir.

2. Uzun tasvirlere yer verirdim. Mekânların ve insanların anlatıldığı dışa yönelik tasvirler ile eşyanın kişiler üzerindeki etkisini ve insanların karakter analizine dönük iç tasvirler yazarın niyetinin ve duygularının anlaşılmasında önemli bir işleve sahiptir.
Uzun tasvirlerden kaçınırdım. Ben hareketin, bir kamera dinamizminin olduğu anlatımları tercih ediyorum. Tasvirler okurun metinden kolayca kopmasına, eseri bırakmasına neden oluyor.

3. Öğrenciler kendi metinleriyle yukarıdaki metni karşılaştırırlar. Doğal olarak dilde ve üslupta değişiklikler olacaktır. Bu değişikliklerin nedenleri üzerinde durulur.

Etkinlik No.: 107

1. "Aynı", "milyon" ve "geçiyor" kelimelerinin tekrarıyla metindeki durumun sıkıcılığı ve sürekliliği dile getirilmek istenmiştir.

2. Aynı paragrafı yinelemeler kullanmadan yazdığımızda paragraftaki monotonluk ve süreklilik duygularının verilemediği görülmektedir. Yinelemeler, sadece anlam olarak değil, paragrafın akıcılığını da sağladığından yinelemeler olmadan kurulan paragraf bu akıcılıktan yoksun oluyor.

3. Metinde Salih'in kolunu Yemen'de kaybettiği açık bir şekilde söylenmemiş. Onun yerine Yemen Türküsü ve peşine sorulan sorularla duygu, okuyucuya hissettirilmek istenmiştir.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 108

1. Türk devlet geleneğinde daima hükümdarın yanında akil kişiler olmuştur. Fatih Sultan Mehmet'in yanında Akşemsettin, Yavuz Sultan Selim'in yanında Zenbilli Ali Efendi gibi Osman Bey'in yanında da Ede Balı'yı görürüz. Hükümdarlar bu kişilerin sözlerine itibar eder ve onlara danışırlardı.

2. Roman 1973 yılında yazıldığına göre yazıldığı dönemin gerçeğini yansıtmamaktadır. Ancak roman, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatmakta, metinde geçen isimlerden de bu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla roman, gerek kullandığı dil gerekse kişiler kadrosu bakımından da anlattığı dönemin gerçeğini yansıtmaktadır.

3. Kurmaca bir metni tarihî bilgileri öğrenmek niyetiyle okursak tarihî gerçekleri değiştirerek roman yazan bir sanatçı karşısında yanılgıya düşer, yanlış bilgiler elde ederiz.

4. Ey Osman! Gücünün farkında olan hükümdar merhametini de kimseden esirgemez. Merhamet sahiplerinden ol!
Evinde aç yatanı, yolda belde, yarı yolda kalanı, aman dileyip avuç açanı, adalete ihtiyaç duyanı geri çevirme. Senin gücün askerinin silahının sayısında değildir, asıl bunlardadır. vb.

Etkinlik No.: 109

1. Metindeki olayların anlatıldığı dönem, teknolojik gelişmelerin ülkemizde yeni yeni yaygınlaşmaya başladığı zamanlara aittir. Bu dönemde insanların bu aletlere hayranlıkla bakışları, metinde hicvedilerek verilmiştir.

2. Köylülerin otobüsü görünce ürkmeleri, radyonun karşısında fenalık geçirmeleri, kadınların çocuklarını düşürmeleri, yola gidenlerin yorulunca sırtlarında kaya taşımaları bugün bize gerçek dışı olaylar olarak gelmektedir. Metnin anlatıldığı dönemi ve coğrafyayı düşündüğümüzde bu gerçek dışı olmayabilir de. Metinde gerçek dışı gibi duran olayların kullanılması bir anlatım tarzı olarak değerlendirilebilir. Bu tarz, okuyucuyu metne çekebileceği gibi metin etrafında masalsı bir hava da yaratır.

3. Yazarlar da bir toplumun içinde yaşadıkları için ister istemez topluma ait değerlerden de etkilenirler. Ancak hiçbir edebî eserin biricik amacı bu değerleri yansıtmak değildir. Önemli olan edebîliktir fakat bu edebîliğin altında bu değerlerin de izleri sürülebilir.

4. Okumaya devam ederim. Çünkü okuduğum metnin bir kurmaca metin olduğunun farkındayım. Kurmaca metinleri gerçeklikle bir tutmam.
Okumayı bırakırım. Çünkü metin, ne kadar kurmaca olursa olsun bir değer üzerine inşa edilir ve ben okuduğum bir metinde değerlerime aykırı bir ifade görmek istemem.

Etkinlik No.: 110

1. Muhtemel cevaplar:
Yazar insanların oluşturduğu toplumu seviyor, belki insanlık için fedakârlık bile yapmayı göz alıyor. Fakat insanların acizliklerine, basitliklerine tahammülü yok. Çünkü insanlardan sevgisine karşılık bulmak yerine onların nankörlüklerine şahit olmuş olabilir. Cevabı yoruma açıktır.

2. Metindeki kadın, insanların hoyratlığından ve nankörlüğünden şikayetçidir. Onlardan takdir görmeyi bekler. Ancak karşılık bulamaz. Metindeki kadına, yaratılmışlara yaratandan ötürü anlayış göstermeyi salık verirdim. Ona her şeyi gören ve bilen ilahi gücün varlığını hatırlatırdım. İnsanlar bilmese, takdir etmese de yapılan hiçbir iyiliğin karşılıksız kalmayacağını söylerdim. Cevabı yoruma açıktır.

3. Muhtemel cevaplar:
İnsanları karşılık beklemeden sevmek, insan olduğu için onlara değer vermek ve sevgi beslemek, öncelikle yaşam enerjimizi artırır. İç huzura kavuşmamızı sağlar. Empati becerimizi geliştirir. Bizi yalnızlıktan kurtarır, topluma katılmamızı sağlar. Güven duygumuzu geliştirir. Anlayışlı olmayı, bir ve beraber olmayı öğreterek sosyal bağlarımızı güçlendirir. Birlikte duyma ve birlikte yaşama bilinci oluşturur… Cevabı yoruma açıktır.

Etkinlik No.: 111

1. Bu benzerlik, eserin tam manasıyla bir otobiyografik roman olduğunu ispatlamaz. Fakat yazarın geçirdiği rahatsızlık, böyle bir konuyu seçmesinde ve gerçekçi bir anlatımla işlemesinde etkili olmuştur. Yazarın yaşam öyküsü, romanın kurgusunun şekillenmesinde rol oynamıştır.

2. Yazar, her ne kadar adını vermeyerek kendi kimliğini gizlese de birinci kişi anlatıcıyı kullanarak, karakterin gözlemlerini kullanarak, gerçek hayatta olduğu gibi geleceğin bilinmezliğini kullanmaktan kendini alamamıştır. Bütün bunlar metindeki anlatıcının, yazarın kendisi olduğu görüşünü desteklemektedir. Ancak ispatlamamaktadır. Cevabı yoruma açıktır.

3. Eserlerinde yazarların bilinçaltlarıyla ilgili ipuçları bulunabilir. Tarafını tuttuğu ya da yücelttiği karakterle benzer özellikler taşıdığı düşünülebilir. Bu yüzden muhtemeldir ki yazarın hastalık psikolojisi, başkahramanın eserdeki psikolojisini de etkilemektedir. Fakat bu durum bize psikoloji ile ilgili net bilgi vermez. Çünkü bunlar kurmaca metinlerdir.

4. Yaşadığımız salgın bütün hayatımızı, duygu dünyamızı, ilişkilerimizi etkiledi. Mesafeli, insanlardan uzak, izole bir yaşam sürmeye başladık. Sosyal mesafe gibi yeni kavramlar hayatımıza girdi. Hayatımızda bu kadar önemli bir yeri olan salgını, yazacağım romanda ruh hâlimi iyi yansıtmak için anlatırdım. Cevabı yoruma açıktır.

Etkinlik No.: 112

1. Yazarın eserinde yaşadığı coğrafyanın geçmişine ve diğer özelliklerine dair bilgiler vermesi, gelecek nesillerin yaşadıkları yerin geçmişi hakkında bilgi sahibi olmalarını ve mensubu oldukları milletin manevi değerlerini öğrenmelerini sağlayabilir. Böylece millî bilince sahip, benliğini korumayı başarabilen nesiller yetiştirilebilir.

2. Yazar eserinde yaşadığı toplumun kutsal saydığı değerler hakkında bilgi vererek kültürel unsurların gelecek nesillere aktarılmasını sağlar. Kendi milletinin kutsal değerlerini bilen ve bu değerlere sahip çıkan yeni nesiller, popüler olan yabancı kültürlerin olumsuz etkilerinden kendilerini korumayı başarabilirler.

3. Doğru buluyorum. Çünkü yazarın geçmişte yaşanan olayları anlatması, milletin bu olaylardan ders çıkarmasını ve aynı hatalara tekrar düşmemesini sağlayabilir. Kültürel değerleri ön plana çıkarması da milletin kendi kültürel özelliklerini korumasını ve yabancı kültürlerin olumsuz etkilerini bertaraf etmesini sağlayabilir. Böylece millî bilince sahip, dostunu ve düşmanını tanıyan, dışarıdan gelebilecek tehlikelerin farkında olan nesiller yetiştirilebilir.

Etkinlik No.: 113

1. Olası cevaplar:
Tırnak içinde verilen ifade noktalama işaretleri kullanılmadan yazılmıştır. Bu durum okuma güçlüklerine, sözün vurgu ve tonlama gibi özelliklerinin belirlenememesine ve anlam karışıklıklarına yol açmaktadır. Cevabı yoruma açıktır.

2. Öğrenciden "imlâ ve noktalama kurallarının sezdirilmesinde ders kitapları önemli bir rol oynar. Ders kitaplarındaki metinler, imlâ ve noktalama kurallarının doğru kullanımlar üzerinden öğrenciye sezdirilmesinde önemli bir işleve sahiptir." anlamına gelebilecek bir cevap vermesi beklenir. Cevabı yoruma açıktır.

CEVAP ANAHTARLARI

3. Olası cevaplar:
Genel ağa bağlı akıllı cihazlar ile dilimiz de köklü bir şekilde değişmektedir. Özellikle sosyal medyada kullanılan dil, formel yazı dilinden bir hayli uzaktır. Dijital ortamlarda kullanılan emojiler yazılı ya da sözlü dilin kurallarına âdeta bir başkaldırı niteliğindedir. Günümüzde günlük iletişimde kullanılan emojiler, imlâ ve noktalama kurallarının öğrenilmesini zorlaştırmakta ve öğrencileri kuralsızlığa sevk etmektedir.

Etkinlik No.: 114

1. Dil, canlı bir varlık olması nedeniyle sürekli değişim ve gelişim hâlindedir. Bu nedenle zamana bağlı olarak kelimelerin kullanımında değişiklikler meydana gelebilmektedir. Yazım kuralları da aynı şekilde zamana göre değişiklik gösterebilmektedir. Geçmişten günümüze aktarılan yazılı metinlerde geçmişteki yazım özelliklerinin korunması metinlerin orijinalliğinin korunması açısından faydalı olur. Okuyucuların metnin yazıldığı döneme ait konuşma dili hakkında fikir sahibi olmalarını ve o dönemi zihinlerinde canlandırmalarını sağlayabilir. Cevabı yoruma açıktır.

2. "Hayattaki ilk hatıranızı yazmağa çalışın. Bakalım neler bulacaksınız. Sizin için güzel bir hayat temrini olur." cümlesi aktarma cümlesi olması nedeniyle tırnak içine alınmıştır. Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.
Bunların dışında cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları, bilimsel çalışmalarda künye verilirken makale adları tırnak içine alınır.

3. "Sör Aleksi bir gün bize yazı vazifesi vermişti." Kişi (şahıs) zamiri
Müdirenin söylediğine göre "ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmamayı, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğreninceye kadar" orada bir sürgün hayatı geçirmeğe mahkûmdum. İşaret zamiri
"Ders esnasında ellerim çenemin altında kilitli, Sör hocalarıma çok ruhanî görünmesi gereken bir vaziyetle gözlerimi göğe-pancur aralıklarından görünen hakikî gökyüzü-uydurduğum zaman, onlar bunu bir uslanma başlangıcı sanarak sevinirlerdi." onlar: kişi zamiri/ bunu: işaret zamiri
"Hayattaki ilk hatıranızı yazmağa çalışınız. Bakalım neler bulacaksınız?" Soru zamiri

Etkinlik No.: 115

1.

Kelime	Kelimenin Zihinde Çağrıştırdığı Kelimeler veya Kelime Grupları	Kelimenin Kullanıldığı Yeni Cümle
Haberci	ulak, belirti, gazete, TV, ajans, kamera, muhabir, medya…	Öğrencinin kendisine bırakılacak.

2. Kelimenin tek başına kullanıldığında zihnimizde birden çok anlam çağrıştırmasını kelimenin çok anlamlılığı ile açıklayabiliriz. Bu durum, dilimizdeki birçok kelime için de geçerlidir. Kelimeler sahip oldukları ilk anlamın dışında zamanla yeni anlamlar kazanabilir. Kelime farklı bağlamlarda kullanıldığında anlamlarından birini o bağlam içinde kazanacaktır.

3. Metinde kullanıldığı anlam: Karşısındakinin gücünü kabul edip ona karşı durmayı bırakmak, uymak.
Annesinin mutluluğu için sokaktaki çocukların her türlü aşırılıklarına boyun eğiyordu.
(katlanmak)

4. "git-, ilerle-, yol al-" kelimeleri cümlede geçen "yürümeye" kelimesi ile aynı anlama karşılık geldiğinden bu kelimelerden birini kullanarak cümleyi yazabiliriz.

Etkinlik No.: 116

1. Hamdi "Anzavur Ahmet Paşa'sınız. İngilizlere toprak satarsınız." derken Kurtuluş Savaşı yıllarında İngilizlerle iş birliği yapan Anzavur Ahmet'ten bahsetmektedir. Anzavur Ahmet ve adamları, İngilizlerin desteğiyle Millî Mücadele yanlısı Hamdi ve adamları üzerinde baskı oluşturmaktadır. Hamdi de "Korkmuyorum." diyerek onların karşısında cesaretle durmaktadır.

2. Bu metinde tarihsel dönem olduğu gibi anlatılmamıştır. Yazar bu dönemi yeniden kurgulamış, kişilerin özellikleri ve yaşanılan dönemle ilgili ekleme ve çıkarmalarda bulunmuştur. Yazar, kurgusunu anlatırken etkileyici bir dil kullanarak okuyucu ve izleyicide estetik bir zevk oluşturmaya çalışır. Ayrıca tarihsel olayları olduğu gibi anlatmak sanatçının değil, tarihçinin görevidir.

3. Örneğin Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin yaşadığı dönem tiyatro konusu olarak seçilebilir. Bu dönemde Osman Gazi, çok zor şartlarda devleti kurmuş, Bizans gibi büyük bir imparatorlukla mücadele etmiştir. Osman Gazi'nin çalışkanlığı, cesareti, azim ve kararlılığı gençlere örnek olarak gösterilebilir.

Etkinlik No.: 117

1. Öğrencilerden insanı ilgilendiren her konunun tarihin içinde yer aldığına, edebî eserlerin konusunun da insan olduğuna, edebî eserlerin milletin ruhunu ve hayatını göstermek için günümüze olduğu gibi geçmişe de ayna tutabileceğine değinmeleri ve düşüncelerini özgün bir biçimde ifade etmeleri beklenir.

2. Öğrencilerden Osmanlı yönetim anlayışı ile Kösem Sultan'ın iktidar hırsı ve saraydaki entrikalar arasında ilişki kurmaları, bunu kendi cümleleri ile ifade etmeleri beklenir.

3. Öğrencilerden sanat eserlerinin toplumun siyasal, kültürel, ekonomik vb. yapısıyla ilgili önemli bilgiler verdiğini, bu eserlerin yazıldığı ya da anlattığı dönemi çeşitli yönlerden betimlediğini kendi cümleleriyle anlatmaları beklenir.

Etkinlik No.: 118

1. Afişe bakıldığında ilk olarak bir kral göze çarpıyor. Bu kral yaptığı bir işten dolayı pişman olmuş gibi oturuyor. Kadınlar, flüt
Afişe bakıldığında ilk olarak bir kral göze çarpıyor. Bu kral yaptığı bir işten dolayı pişman olmuş gibi oturuyor. Kadınlar, flüt ve def eşliğinde dans ediyor. Bir kız uçurtma uçuruyor ve bu durumdan çok mutlu görünüyor. Bu bakımdan eserde düşünen bir kral, mutlu bir kız çocuğu ve eğlenen kadınların varlığından söz edebiliriz.

2. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Afişteki görsellere baktığımızda tiyatroya gitme konusunda bir istek oluşabilir. Resimlerin canlı renkler taşıması, mutlu bir kız figürü, eğlenen insanların gerçekçi bir çizimle yansıtılması bu tiyatroya gitme konusunda istek oluşturabilir.

3. Öğrencilerin tasarımını yaparken dikkat çekici resimler kullanması beklenir. Ayrıca tasarlanan afişlerde tiyatronun ismi, türü, yazarı, yönetmeni, ışık ve kostüm tasarımcıları, müzik ve koreografi sorumlularının adları, afişin hangi kurum tarafından hazırlandığı yer almalıdır.

Etkinlik No.: 119

1. Öğrencilerden metnin konusuna ya da temasına uygun bir başlık yazmaları ve bunu gerekçelendirmeleri beklenir.

2. Öğrencilerden vatan sevgisi, vatanperverlik, fedakârlık gibi metnin içeriğini yansıtan anahtar kelimeleri kullanarak "Yazar,

CEVAP ANAHTARLARI

bu eseri ile Türk insanına vatan sevgisini aşılamak istemiştir." anlamına gelebilecek bir cümleyle metnin yazılış amacını açıklamaları beklenir.

3. Bu soruyu öğrenciler kendi duygu ve düşüncelerine göre cevaplayacaklardır.

Etkinlik No.: 120

1. Olası cümleler
Ağlayabilseydiniz anlayabilirdiniz.
Yanlış verilen karar ve yaşanan vicdan azabı.
Adalet için merhamet gerek.

2. Reis Bey, yanlış kararından dolayı derinden sarsılmıştır. Belki verdiği idam kararı onun hâkimlik serüvenindeki ilk hatalı karar da değildir. O, suçluyu yargılarken merhameti ve psikolojiyi göz ardı ettiği için kendini merhameti öğrenmeye adamıştır.

3. İnsan yedisinde neyse yetmişinde de odur.

Etkinlik No.: 121

1. Dumrul "hayal" kavramını, köylüler ise "gerçeklik" kavramını temsil etmektedir. Dumrul, altında ırmak olmayan köprüsünden köylülerin geçmesini isteyerek hayali; köylüler köprüye gerek olmadığını söyleyerek gerçekliği ifade etmektedir.

2.

Birinci öneri	Dumrul'un köprüye gerek olmadığı konusunda ikna edilmesi.
İkinci öneri	Köylülerin parayı verip köprüden geçmek zorunda kalması.
Üçüncü öneri	Güvenlik güçlerinin köprünün olduğu yere gelerek Dumrul'a engel olması.

3. Bir çatışmanın eyleme dönüşmesi için kişilere gerek vardır. Kişiler de çatışma sayesinde eylemde bulunur. Tiyatroda çatışma kişilerde harekete geçme isteği oluşturur. Hareket sayesinde gerilim ortaya çıkar ve seyircinin oyun sonuna kadar heyecanı canlı tutulur. "Deli Dumrul" adlı eserde Dumrul'la köylülerin yaşadığı çatışma, oyundaki eylemleri ortaya çıkarmıştır.

Etkinlik No.: 122

1. İstekleri ve fikirleri anne babası tarafından görmezden gelinen çocuk, kendini önemsiz hisseder. Bu durum da çocuğun kendine olan güven duygusunu zedeler.

2. Öğrenciden metindeki anne babanın tutumunu doğru bulmadığını belirtmesi ve bunun gerekçelerini yaşanan sorunlar üzerinden özgün ifadelerle anlatması beklenir.

3. Bu soru, öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarmak amacıyla sorulmuştur. Öğrenciden kuşaklar arasındaki iletişim çatışmalarına farkındalık uyandıracak nitelikte özgün ve yaratıcı mesajlar vermesi beklenir.

4. Öğrencilerden, empati kavramını kendilerine ait cümlelerle tanımlamaları, belirlenen konuda görüşlerini ifade etmeleri, iletişim sorunlarını önlemede empati becerisinin işlevini belirlemeleri ve etkinliğin sonuçlarını maddeler hâlinde yazmaları beklenir.

5. Öğrenciden, dördüncü soruya verdikleri yanıtı da dikkate alarak metindeki sorunu çözmeye yönelik özgün, yaratıcı ve işlevsel çözüm önerileri sunması beklenir.

Etkinlik No.: 123

1. Değişim, insanoğlu var olduğundan itibaren gerçekleşen bir olgudur. Bu değişim teknolojik, sosyal, bireysel, kültürel vb. birçok şekilde gerçekleşebilir. İnsan, her ne kadar kendi kültürel değerlerini yaşamak ve yaşatmak istese de gelişen teknoloji, ekonomik sistemler vb. çevreyi, insan ilişkilerini etkiler ve değiştirir. Öğrencilerden değişim olgusu üzerine düşünmeleri, kendi deneyimlerinden ya da gözlemlerinden hareketle bu olguyu değerlendirmeleri beklenir. Cevap öğrencinin yorumuna bırakılmıştır.

2. Zamanın doğal akışıyla birlikte toplumsal yaşama doğrudan etki eden gelişmeler olur. Bu durum insanın değişim karşısındaki tutumunu ve davranışlarını da belirler. Öğrencilerden eski olan ile yeni olan arasındaki temel farklılığın neler olduğu, değişimin kaçınılmaz olup olmadığı hakkındaki fikirlerini yazmaları beklenir. Cevabı öğrencinin yorumuna bırakılmıştır.

3. Toplumda meydana gelen değişim, olumlu olduğu kadar olumsuz etkilere de yol açar. Örneğin günümüzde kentleşme ile birlikte yeni ve büyük sitelerin yapılması her ne kadar insanı mutlu etse de mahalle kültürünü ortadan kaldırmıştır. Sorunun cevabı öğrencinin yorumuna bırakılmıştır.

Etkinlik No.: 124

1. Eserin kahramanı olan Argan, sürekli olarak hasta olduğunu düşünmekte ve yersiz korkular yaşamaktadır. Ayrıca içinde bulunduğu durumu çok abartılı bir şekilde anlatmaktadır. Bu bakımdan "Hastalık Hastası" başlığının metinle uyumlu olduğu söylenebilir.

2.

Metindeki çatışma kimler arasında yaşanmaktadır?	Argon ile Beralde arasında yaşanmaktadır.
Beralde, Argan'ın davranışlarını doğru buluyor mu? Gerekçelerinizi yazınız.	Doğru bulmuyor. Çünkü onun yersiz korkular yaşadığını görüyor ve onu uyandırmak istiyor. Ancak Argan ikna olmuyor ve böylece çatışma sürmeye devam ediyor.
Argan nasıl bir iç çatışma yaşamaktadır?	Argan sürekli olarak hastalık korkusu yaşadığı için Beralde'ın sözlerine kulak vermesine rağmen onu dinlemiyor. Hasta olmaktan çok korkması iç çatışma yaşamasına neden oluyor.
Mösyö Fleurant'ın Beralde'e yaklaşımı nasıldır?	Beralde'ın haksız olduğunu düşünüyor ve Midas ile Beralde'ın çatışmasına destek oluyor.
Metindeki çatışmanın sürmesindeki temel etken nedir?	Beralde'ın ikazlarına rağmen Argan'ın davranışlarına devam etmesi çatışmanın sürmesine neden oluyor.
Sizce Argan'ın hastalık karşısında gösterdiği tepkiler doğru mudur?	Argan'ın davranışları doğru değildir.

3. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Hasta olduğumuz zamanlarda hastalığımızı büyütebilir ve sürekli olarak hastalık korkusu yaşayabiliriz. Ancak hastalık karşısında sakin davranmak gerekir. Ciddi bir rahatsızlık varsa doktora gidilmeli, en ufak bir rahatsızlıkta doktora gitmekten kaçınılmalıdır.

Etkinlik No.: 125

1. Öğrenciden metinde anlatılan olayın öncesine ait tahminlerini olayların akışına, oluş sırasına, mantığına uygun olarak kurgulaması ve olağanüstülükler içermeyen bir anlatımla özgün bir biçimde ifade etmesi beklenir. Öğrenci, tahminlerinde metni dikkate almalı, tahminlerinin gerekçelerini metinden hareketle açıklayabilmelidir.

2. Öğrenciden metnin olay örgüsünü yönergelere uygun olarak yapılandırması beklenir. Bu soruda amaç öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarmaktır.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 126

2.Yönerge

1. Dramatik kurgunun başlaması için özneyi harekete geçirecek bir unsur olmalıdır. Bu da Turgut'un traktöre ihtiyaç duyması ve bu ihtiyacı gidermek için traktör almak istemesidir.

2. İhtiyaç, bir şeyin eksikliğiyle ortaya çıkan, duygu gibi eksikliği hissedilen herhangi bir şeydir. Örneğin yemek yemek doğal bir ihtiyaçken sevgi duygusal bir ihtiyaçtır. Örneğin arkadaşlık sosyal bir ihtiyaçtır. Çünkü insan, yapısı itibarıyla yalnızlığa uygun değildir ve toplum içerisinde yaşar, ilişkiler geliştirir. Biz büyüdükçe giysilerimiz bize olmaz ve giysi ihtiyacımız ortaya çıkar. Öğrenciden ihtiyacın hangi şartlarda ortaya çıktığı, nasıl giderildiği üzerinde düşünmesi ve çıkarımlarda bulunması beklenir.

Etkinlik No.: 127

1.

Tarihî kişiler	Metinde yer alma gerekçeleri
Kanuni	Kanuni bu metinde Hurrem'le çatışma yaşamaktadır. Bu bakımdan metinde hareketin ortaya çıkmasını sağlayan kişilerden biridir.
Hurrem Sultan	Hurrem Sultan, Kanuni'nin oğluna karşı cephe alması için uğraşır. Bu bakımdan çatışmanın ve dolayısıyla metindeki olayların ortaya çıkışında etkili olur.
Mustafa	Hurrem Sultan'ın babasıyla karşı karşıya getirmek istediği şehzadedir. Bu bakımdan metinde sadece ismi geçmesine rağmen metnin çatışmasına etki eder.
Selim Han	Hurrem Sultan, Selim Han gibi güçlü bir karakteri kullanarak Kanuni'yi oğluna karşı kışkırtmak ister. Ayrıca Selim Han'ın geçmişte babasına karşı isyan etmiş bir padişah olması bu durumda etkili olmuştur.

2. Kanuni ve Hurrem Sultan'ın kişiliği yazar tarafından yeniden kurgulanmıştır. Yani gerçek kişilikleri değişikliğe uğratılmıştır. Kanuni ve Hurrem Sultan'ın olduğu gibi anlatılması tarihçilerin işidir. Sanatçı tarihî gerçekliği değiştirerek yeniden kurgular. Bu kurgu gerçekle bağlantısını devam ettirmekle beraber gerçeğin tıpatıp aynısı değildir.

3. Osman Gazi, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim gibi tarihî kişilikler kullanılabilir. Osman Gazi'nin devletin kuruluşunda, Fatih'in İstanbul'u Fethi'nde ve Yavuz'un Memluk Seferi'nde yaşadığı sıkıntılar bir tiyatro eseri için konu olabilir.

Etkinlik No.: 128

1. Harpagon, oğlunun paraları har vurup harman savurduğunu, kılık kıyafetine ve aksesuarlarına servet harcadığını düşünmekte ve onun bu hâllerini müsriflik olarak değerlendirerek kendi parasını çaldığından şüphelenmektedir. Harpogon'u bu düşünceye sevk eden parayı her şeyden ve herkesten daha çok seviyor oluşu olabilir.

2. Bu soruda öğrenciden kendisini Elise ve Cleante'nin yerine koyması ve Harpagon'un ruhuna işlemiş cimriliğini ve çocuklarına olan davranışlarını değerlendirmesi istenmektedir. Öğrenciden empati yapması, görüşlerini metinden alıntılarla desteklemesi ve özgün olması beklenir.

3. Öğrenciden Harpogon ve Cleante'yi okuyucunun gözünde resmedecek şekilde tasvir etmesi, bunu yaparken metindeki diyalogları dikkate alması beklenir.

Etkinlik No.: 129

1. Yaşadığımız iletişim çağında, yüz yüze iletişim birçok kişi tarafından demode bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Bireyler giderek kimliklerinden, birbirlerinden, doğadan ve tüm çevrelerinden uzaklaşmaktadırlar. Böyle bir büyük kent yaşamı içinde 'Adam', 'Kadın' ve 'Garson' gibi karakterler yaşadığımız bu çağda sokakta, herhangi bir alışveriş merkezinde, kafede karşılaşabileceğimiz gerçekliktedir. Öğrenciden sanat eserindeki kişilerden yola çıkarak toplumdaki insanlar, ilişkiler ve "ben"i üzerinde düşünmesi ve çıkarımda bulunması beklenir.

2. İnsanlar, kapalı alanlarda klimaların yarattığı suni ortamlara öyle alışmışlardır ki hangi mevsimde olduğumuz, hangi mevsimin neye benzediği unutulmuş, karıştırılır olmuştur. Bu sorunlu ilişki biçimi eserde "yabancılaşma" olarak karşımıza çıkar. Öğrenciden yalnızca kendi ihtiyaçları üzerine odaklanan bir insan neslinin çevreyle, yaşadığı kentle ve bitkilerle kurduğu ilişkiler üzerine düşünmesi ve çıkarımda bulunması beklenir.

3. Hayatın içindeki her şeyin gerçekliğini yitirmesi üzerine "–mış" gibi duyguların belli bir ücret karşılığında yaşanıyormuş gibi yapılması bize bir ekonomik yapının da ortaya çıktığını gösterir. Bu tür kurslar, insanda geçici bir iyileşme sağlar. Oysa hayata karışmak, sosyal medya üzerinden arkadaşlıklar geliştirmek yerine çevremizle sağlıklı ve sahici ilişkiler kurmak, bir arkadaşımızla oturup dertleşmek, tabiatı tanımaya çalışmak yaşadığımız şeyleri daha değerli hâle getirir. Öğrencilerden insan-insan ve insan-çevre arasındaki ilişki üzerine düşünmeleri ve çıkarımlarda bulunmaları beklenir.

Etkinlik No.: 130

1.

Bulunması gereken unsurlar	Gerekçeleri
Birinci unsur: Kostüm	Tiyatro oyuncularının kişiliklerine ve olaylara uygun giyinmesi oyunun gerçekçiliğini arttırır.
İkinci unsur: Dekor	Sahnede bulunan dekora ait malzemeler anlatılan olayla uyumlu olur ve seyircide gerçeklik hissinin oluşmasına etki eder.
Üçüncü unsur: Işık	Işık, olaya ve zamana göre ayarlanarak oyunun etkileyiciliğini arttırır ve seyircinin dikkatinin oyun üzerinde toplanmasını sağlar.

2. Uyumlu olduğu söylenebilir. Çünkü "reis" sıfatı hâkimler için kullanılmaktadır. Bu sahne, bir hâkimin yer aldığı mahkeme salonunu gösteren bir sahnedir. Ayrıca bu sahnede sanık, askerler, savcılar ve izleyiciler yer almaktadır. Bu bakımdan oyunun adıyla (Reis Bey) sahnenin uyumlu olduğu ifade edilebilir.

3. Gerçeklik hissi uyandırıyor. Çünkü sahnede gemi motoruna ait çarkların bulunması, duman tüten bir borunun ve sandıkların yer alması insanda gerçeklik hissi uyandırmaktadır. Ayrıca ışığın sahne üzerinde yoğunlaşması gerçeklik hissini arttıran bir başka unsurdur.

4. Birinci sahne modern bir tiyatrodan alınmıştır. İkinci sahne köy seyirlik oyunlarının oynandığı bir mekândır. Birinci görselde kostüm, dekor, ışık gibi modern unsurlar dikkati çekerken ikinci görselde masa, sandalye ve soba gibi unsurların bulunduğu daha sade bir mekân dikkati çeker. Bu durum geleneksel oyunlarda dekor, ışık gibi unsurlara çok fazla önem verilmediğini göstermektedir.

Etkinlik No.: 131

1. Öğrenciden okuduğu metni inceleyerek metinde geçen "padişah, lala, yeniçeri , mühür, şerbet, iftar sofrası, sürahi, masa" gibi olayın yaşandığı zaman ve mekân hakkında bilgi veren ifadeleri tespit etmesi ve bunları dekoru oluştururken kullanması beklenir.

2. Öğrenciden okuduğu metinden edindiklerini ve önceki bilgilerini kullanarak özgün, yaratıcı bir dekor betimlemesi yapması

CEVAP ANAHTARLARI

beklenir. Öğrenci, dekoru oluştururken metinde tespit ettiği ögeleri kullanmalı, tarihî gerçekliği ve kültürel ögeleri dikkate almalı, seçimlerini metne dayanarak gerekçelendirebilmelidir.

Etkinlik No.: 132

1. Kum çuvalları, bayrak, silahlar, siyah bir örtü, telsiz gibi araçlarla sahneye dekor oluşturulabilir. Cevap öğrencinin görüşüne bırakılmıştır.
2. Metinde yaşananlar, Mustafa Kemal'in katıldığı savaşlar göz önünde bulundurulduğunda ve diyaloglara bakıldığında Kurtuluş Savaşı yıllarında geçmektedir.
3. Muhtemel cevaplar: Macit Ayral'ın sanatçı bir kişiliğe sahip olması onun yapıp ettiklerini mekânlar üstü bir duruma getirir. Hangi şartlarda olursa olsun sanatçı, ruhunun yansımasını dışa vurmaktan kaçınmaz.
Macit Ayral cephededir ve bir savaşın içinde bulunmaktadır. İnsan, sanatçı bir kişiliğe sahip olsa da savaşın şartlarına ve cephenin kurallarına uygun davranmalıdır. Cevabı öğrencinin yorumuna bırakılmıştır.

Etkinlik No.: 133

1. Karagöz'ün halk tipini, Hacivat'ın ise aydın tipini karşıladığı söylenebilir. Hacivat'ın Arapça ve Farsça kelimeleri sıklıkla kullanması, Karagöz'ün ise genellikle Türkçe kelimeleri tercih etmesi bu düşüncemizde etkili olmaktadır. Yine Hacivat'ın bilgiçlik taslamasına karşılık Karagöz'ün hazırcevaplarla onu alt etmesi bu görüşümüzde etkili olmaktadır.
2. Hacivat, aydın ve bilgili insanlara özenen bir kişi olduğu için yabancı kelimeleri sıklıkla kullanmaktadır. Ancak Karagöz, onun kullandığı yabancı kelimeleri yanlış anlamakta ve gülünç durumlar ortaya çıkmaktadır.
3. Bu deyim metinde "güzel günlerde kullanmak" anlamında kullanılmıştır. Bazı kişilerde bu deyim, gerçek anlamını çağrıştırabilir. Çünkü özellikle düğünlerde gelinle damadın başından para atmak bir gelenek hâlini almıştır. Ayrıca bu deyimin "yapılan bir iyilik söylendiğinde o iyiliğin artık istenmediğini belirtmek" üzere kullanıldığını da söylemek gerekir.

Etkinlik No.: 134

1. Öğrenciden anlamını bilmediği kelimelerin sayıca fazlalığını gerekçe göstererek metnin dilinin açık ve anlaşılır olmadığı yargısında bulunması beklenir.
2. a) "Tasavvur etmek, tecessüs, seciye, mukabele, makta, vehim, nebat" gibi günümüzde sık kullanılmayan kelimelerin yerine yenilerinin kullanımı metnin dilini ve yazarın üslubunu değiştirecektir.

   b) Sorunun cevabı öğrencinin yorumuna bırakılmıştır.

Etkinlik No.: 135

1. Yazınsal metinleri anlamanın, yorumlamanın yolu önce o metinlerde kullanılan dili anlamaktır. Metinde yazar, kişileri yaşadıkları gecekondu mahallesine uygun olarak konuşturmuştur. Kişilerin mekâna uygun konuşturulmasını bir üslup özelliği ile açıklayabiliriz. Öğrenciden metinde kullanılan dil özelliklerinin yazarın üslubu ile ilgili olduğu düşüncesine ulaşması beklenir.
2. Eserin yazıldığı devrin düşünce yapısı, bu yapı içinde hâkim unsur, yazarın aile çevresi, yetişme tarzı, öğrenimi, insana ve dünyaya bakış şekli, arzuları, irsî özellikleri, olaylar karşısındaki tutumu yazarın üslûbuna etki eder. Okur olarak yazarla ilgili bilgilere sahip olmamız onun yazdığı eserleri anlamamıza büyük katkı sağlar. Çünkü yazar ve yaşadığı dönemle ilgili bilgi sahibi olmamız, yazarın anlam dünyasına da şahitlik etmemiz olarak değerlendirilebilir.
3. Sanatçının okur ve toplum üzerinde etki bırakması, onun sözcük seçimine ve dili kullanım şekline bağlıdır. Bir yazarın dil ve üslubu; onun dili, eğitimi, kültürü, psikolojik yapısı, estetik anlayışı, dış dünyaya bakışı, ideolojisi vb. unsurlarla ilişkilidir. Sanatçının dünya görüşünü değiştirmesi aynı zamanda eşyaya olan bakışını da değiştirecektir. Bu yüzden üslubunda da değişiklik olacaktır. Cevabı öğrencinin yorumuna bırakılmıştır.

Etkinlik No.: 136

1. Yazarın amacı, Ahmet Yesevi'nin hayatını anlatmaktır. Fakat bunu yaparken onun düşünce dünyasına yön veren kavramları, maddi ve manevi değerleri, yaşadığı çevreyi, sosyal hayatını, çevresindeki şahsiyetleri de anlatmıştır. Öğrencinin, Ahmet Yesevi'de var olan bütün değerlerin eserlerinde yansıtılmasının yazarın amacı ile doğrudan ilişkili olduğu düşüncesine varması beklenir.
2. Bir sanat yapıtının en temel amacı, her ne kadar öğreticilik olmasa da o, okurda belli duyguların, belli soruların ortaya çıkmasını sağlar. Sanat yapıtı, anlattığı şeyi kapalı ya da açık ileti şeklinde okura sunar. Okur, eserde karşılaştığı maddi, manevi ya da evrensel değerler üzerine düşünür, analiz yapar ve kendi yaşamı ile bu değerleri ilişkilendirir. Bu anlamda öğrenciden sanat yapıtının okurun kimlik gelişimine katkı yapacağı düşüncesine ulaşması beklenir.
3. Öğrencinin, kişinin toplumsal konumu, şartları, insani özellikleri ve davranışları, verdiği tepkiler ve değerler üzerine düşünmesi beklenir. Cevap öğrencinin bakış açısına ve değerlendirmesine bırakılmıştır.

Etkinlik No.: 137

1. Cevap öğrencinin değerlendirmesine bırakılmıştır.
2. Yaşadığımız toplum, inandığımız değerler, ideolojilerimiz, ait olduğumuz sosyal çevre hayata ve insana bakışımızı, geçmişi ve yaşadığımız çağı, okuduğumuz bir eseri değerlendirişimizi etkiler. Bundan dolayı eserde dikkat ettiğimiz, daha özel bulduğumuz kısımlar veya anlatılar farklılaşabilir. Bazılarımız, esere mesaj kaygısı ile yaklaşır, bazılarımız ise eseri yorumlarken estetik kaygıları da önemser. Kendi gerçeğimizden yola çıkarak anlamaya çalıştığımız bir eserin başkası tarafından da kendi gerçeği üzerinden yorumlanması kaçınılmazdır. Bu durum, yorum farkının oluşumunu da gösterir. Cevap öğrencinin değerlendirmesine bırakılmıştır.
3. İnsan hayatı boyunca öğrenen, gelişen, anlam dünyası zenginleşen bir varlıktır. 10 yaşındayken sahip olunan birikimler ile 15 yaşında sahip olunan birikimler farklıdır. Bu birikim, gerek kelime dağarcığı gerek dünyayı algılayış gerekse karşılaşılan olayları değerlendirişte farklılığını gösterir. Doğal olarak 10 yaşındaki bir çocuğun aynı oyunu 15 yaşında iken de izlemesi durumunda eserin anlamında, eserde dikkat edilen noktalarda da farklılıklar olacaktır. Cevap öğrencinin değerlendirmesine bırakılmıştır.
4. Olası cevaplar:
Metnin anlamını belirleyen okurdur çünkü işin içine kendi değer yargılarını katar ve metni ona göre yorumlar.
Metnin anlamını belirleyen yazardır çünkü yazar eserini belli bir niyet doğrultusunda yazmıştır. Okurun o niyeti bulmasını amaçlar.
Metnin anlamını belirleyen metnin kendisidir. Yazar, her ne kadar belli bir niyetle yazsa da metin, yazarın niyetinin dışında farklı bir yoruma yol açabilir.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 138

1. Bu sözler, vatanına yürekten bağlı bir yazarın kişiliğini ortaya çıkarıyor. Ona göre vatan, insanı besleyen, giydiren kısacası her şeyini veren bir varlıktır. Bu bakımdan bu vatan için canını bile vermeye değer. Kısacası bu sözlerde vatanını canından çok seven ve onun için canını vermeye hazır bir yazarın kişilik özellikleri sezilmektedir.
2. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Günlük hayatta "para" ve "mevki" gibi değerler insanı vatan yolundan çevirebilir. Çok parası olan kişiler bu paranın rahatlığını bırakıp vatan için mücadele etmek istemeyebilir. Yine yüksek mevkilerde bulunan kişiler o mevkiyi terk edip vatan mücadelesine katılmayı reddedebilir.
3. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Böyle bir durumda vatanımız tehlikede olursa onun için mücadele edecek gençlerin sayısı bir hayli fazla olacaktır. Bu durum da vatanımızın düşmanlar karşısında savunmasız kalmasına engel olacaktır. Sonuç olarak vatanımız düşmanlar tarafından işgal edilmeyecek, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ilelebet yaşayacaktır.

Etkinlik No.: 139

1. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: N. Fazıl, yalnızca bir şair değil, aynı zamanda bir nesirci ve tiyatro yazarıdır. Yazar, kendi kimliğini ve hayat görüşünü kendisi gibi bir yazar olan Husrev karakteri üzerinden eserine yansıtmıştır. Bu yüzden eserin ana kahramanının yazar oluşu tesadüfle değil, yazarın metne etkisi ile açıklanabilir.
2. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Bilimsel bir tanı konulamasa da eserlerinde yazarların bilinçaltıyla ilgili ipuçları bulunabilir. Tarafını tuttuğu, yücelttiği karakterle benzer özellikler taşıdığı düşünülebilir.
3. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Yazar, her ne kadar yaşamadığı bir olayı kaleme alsa da bunu hayal dünyasından alır. Yaşamak istediği ya da başına gelmesinden korktuğu olaylardan esinlenir. Kendi kişiliği ile örtüşmeyen karakterleri işlerken aslında tartıştığı kişiliklerin savunmalarını kullanır.

Etkinlik No.: 140

1. Yazar, günümüz dünyasında insan ilişkileri ve kent insanının yalnızlığı üzerinden eserini kurgulamıştır. Gelişen teknoloji, insanların iletişim kurmak için gereken mekân zorunluluğunu ortadan kaldırmış ve bireyi eve, tek başınalığa hapsetmiştir. Yazar, sanal arkadaşlar edinen, ilişkilerini internet üzerinden kuran bir insanın (Adam) lokantada çalışan "Garson" ile olan konuşmasını bize gösterirken kent insanının birey olarak yalnızlığını da tüm çıplaklığı ile yansıtmıştır. Bu durum günümüzde bize hiç yabancı gelmeyen ve çoğumuzun bizzat yaşadığı bir gerçekliktir.
2. Olası sorular:
Bu eseri yazarak hangi sorumluluğu yerine getirdiğinizi düşünüyorsunuz?
Kimler için yazıyorsunuz?
Metinde verdiğiniz örnek ilişkilerden kaçını gerçek hayatta yaşadınız?
Yazarken en çok nelere dikkat ediyorsunuz?
Toplumsal ilişkiler sizce ne kadar daha kötü olabilirdi?
Gerçekten de kent hayatında insanın tek başınalığı kaçınılmaz mı?
İnsanlar sizce neden dostları ile bir araya gelemiyor?
İnsanın kendini eserdeki "Adam" karakteri kadar yalnız hissedip yine de sosyal hayatta sağlam ilişkiler kurmamasını neyle açıklarsınız?...
3. Behiç Ak, modern kent insanın değer yargılarının yozlaştığının farkında olan biridir. İnternet ve kentleşme ile gelişen sağlıksız, gerçek olmayan ilişkilerin farkındadır. Bu durum, her ne kadar kaçınılmaz gibi görünse de yazar hayata karışmanın, farklı mekânlarda farklı insanlarla gerçek ilişkiler kurmanın gerekliliğine hâlâ inanan biridir. Sorunun cevabı öğrencinin değerlendirmesine bırakılmıştır.

Etkinlik No.: 141

1. Metinde bulunan noktalama işaretleri cümlenin ögelerinin ayrılması, duraklama yerleri, vurgu ve tonlamanın belirlenmesini sağlayarak bu metnin okunması ve anlaşılmasına önemli katkılar sağlamaktadır.
2. Metinde eylem ve hareketin ne zaman ve nasıl yapıldığını ve fiillerin derecesini göstermek için zarflar kullanılmıştır.
3. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir: Örneğin soru işareti olmak isteyebiliriz. Çünkü soru işaretleri soru cümlelerini göstermek için kullanılır. Soru cümleleri sayesinde karşımızdaki insana isteğimiz soruları sorabiliriz. Böylelikle hem öğrenme sürecimizi geliştirmiş hem de sorgulama ve eleştirel düşünme becerimizi geliştirmiş oluruz.

Etkinlik No.: 142

1. Muhtemel cevaplar şöyle olabilir:
   - Duygu ve düşünceler açık ve net bir biçimde okuyucuya aktarılamazdı. Metnin anlaşılması güçleşirdi.
   - Okuma zorlukları ortaya çıkardı.
   - Metindeki kişilerin jest ve mimikleri, hareketleri, tutumları, durumları belirsizleşirdi.
   - Sözün vurgu ve tonlama gibi özellikleri belirtilemezdi.
2. Öğrenciden "Anlaşılma kaygısı taşıyan bir edebiyatçı eserlerini oluştururken noktalama işaretlerini kullanma ihtiyacı hisseder." anlamına gelebilecek bir yanıt vermesi beklenir. Cevabı yoruma açıktır.
3. Metinde iki nokta karşılıklı konuşmalarda konuşan kişiyi bildiren sözcükten sonra, yay ayraç ise konuşan kişinin hareketlerini ve durumunu belirtmek amacıyla kullanılmıştır. Öğrenciden her iki noktalama işaretinin işlevlerini ve kullanım sahalarını özgün ifadelerle açıklaması beklenir.

Etkinlik No.: 143

1. Yazıda doğabilecek karışıklıkların önüne geçmek, yanlış okumayı önlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, herkesin aynı şekilde yazıp okumasını sağlamak için yazım kurallarına ihtiyaç duyarız. Çünkü daha güzel konuşabilmek, kendimizi güzel ifade edebilmek ve söylediğimizin anlaşılması için yazım kuralları bir gerekliliktir.
2. Dil, zaman içerisinde değişmekte ve bu değişim neticesinde yeni durumlar ortaya çıkmaktadır. Konuşma kültüründe bir değişiklikle yazım da değişir. Kelimelerin bu değişimi dilin toplum içerisinde insanlar ile birlikte yaşayan bir canlı olduğunun da göstergesidir. Kitabın tekrar basımında kelimelerin ilk basımında olduğu gibi kullanılması hem kitabın orijinalliğini korur hem de zamanın ruhunu bu sayede daha iyi anlarız.
3. Noktalama işaretlerinin temel amacı, konuşmanın anlamsal bölünmesini belirtmektir. Böylelikle metni anlamamız kolaylaşır. Metin, dolayısıyla fikir, bize ait olmadığı için cümlenin ne zaman bittiğini, duygunun nerede verilmesi gerektiğini, nerede durmamız gerektiğini ancak noktalama işaretleri ile anlarız. Yazar bu şekilde anlamı metinde kendisi tamamlar. Yazar metinde noktalama işaretlerini kullanmamış olsaydı metni okumamız ve anlamamız oldukça güçleşirdi.

CEVAP ANAHTARLARI

Etkinlik No.: 144

1. a) Orhan Veli, şiirlerde kafiyenin gereksiz olduğunu söylüyor.
b) Önceden bildirmek, tahmin etmek.
c) Okulu bitirince yurt dışına gitmek istediğimi babama da söylemişler.
ç) Herhangi bir şeyi hatırlatmak.

2. a) I. yazarın seçtiği kelime ve kelime grupları (ışık tutuculuk, aydınlığa kavuşmak, uzağı gören, karanlık) daha çok mecaz anlamlıdır. Dolayısıyla daha çok duyguları çağrıştırmaktadır.
b) I. yazarın ifadelerini metnimde kullanırdım. Çünkü bana göre bir yazıyı kuruluk ve yavanlıktan çıkaran şey onun hayal unsurlarından yararlanmasıdır. Bu da kelime seçimimizde bizi mecaz anlamlı kelime ve kelime gruplarına götürür.

II. yazarın ifadelerini metnimde kullanırdım. Çünkü amacım Âşık Veysel'in yaşam öyküsünü anlatmaksa bunu doğrudan yapmayı tercih ederim. Bilgi aktarmayı amaçladığım için de çok fazla kelime oyunlarına, mecaz anlam yüklü ifadelere gerek olmadığını düşünürüm.

3. Cümleye olumsuz anlam katan "mi" kelimesini, "böyle bir işe kalkışmak" kelime grubunu atardım ve cümlemi şöyle oluştururdum: "Atalarımız bunca yıl böyle bir iş yapmamışlar, şu uzağı gören kör adam bunu akıl etmiş! Her işte olduğu gibi bunun da üstesinden gelecektir."

Etkinlik No.: 145

1.

kaleme almak	Bir konuyu yazı durumuna getirmek, yazıyla anlatmak.
müşahede	Gözlem.
mecburiyet	Zorunluluk.
muhayyile	Hayal gücü.
girift	Birbirinin içine girip karışmış, girişik, çapraşık.
tercüme etmek	Çeviri yapmak.

2. "Kendi yolunu ve tarzını bulmak"; farklı üslup, yol, yöntem ve tür denedikten sonra kendini ifade edebileceği alanı bulmak demektir. Kendi özgünlüğünü, kendi benini ortaya çıkarabileceği, "Tam da budur." diyebileceği alana ulaşmayı ifade eder. Bunun için insanların günlük hayatta farklı alanlara (müzik, spor gibi) yönelmeleri, yeniliklere açık olmaları gerekir. Mesela kişi, birden fazla spor dalıyla ilgilenip birinde uzmanlaşabilir veya bu uğraşılardan birine kendini daha yakın bulabilir.

3. a) Her ikisinde de ortak durum, yazmak zorunda kalmadır.
b) Birinci metinde, ekonomik nedenlerle, temel ihtiyaçlarını karşılamak, maddî düşüncelerle yazma söz konusuyken ikinci metinde duygu ve düşüncelerini aktarmak, ifade edebilmek düşüncesiyle yazma söz konusudur.

Etkinlik No.: 146

1. günaşırı : Bir gün ara ile, iki günde bir.
duyarlı : Dış etkenlere karşı duyarlığı olan, durgun, hassas.
kuramcı : Kuram ortaya koyan kimse, kurama bağlı olan, nazariyeci, teorisyen.
muziplik : Takılganlık, yaramazlık.

2. çocuk gibi sevinmek : Çok sevinmek-Annesini gördüğünde çocuk gibi sevinmişti.
gözleri parlamak : Gözlerinde sevinç ve istek belirmek-Ödülünü aldığında gözleri parladı.
ayakları yere değmemek : Çok sevinmek-Bunları duyunca ayakları yere değmemeye başladı.
etekleri zil çalmak : Çok sevinmek-Seyahat konusunu açtıklarında eteklerim zil çaldı.
ağzı kulaklarına varmak : Çok sevinçli, mutlu kimse-Övgüleri duyduğumda ağzım kulaklarıma vardı.

3. Kanıksamak, sözlük anlamıyla "Çok tekrarlama sebebiyle etkilemez olmak, alışmak" anlamına gelmektedir. Günlük yaşamın telaşı içinde kişinin çevresindeki komşu, iş arkadaşı, akraba ilişkileriyle bağlı olduğu insanlarla ikili ilişkilerinde bir boşvermişlik, alışkanlığın getirdiği önemsememe, ilgilenmeme durumunun kaçınılmazlığı dile getirilmiştir.

4.

Cümle	Kişilik Özelliği
Haldun Bey, ben şimdi odamda kiminle sohbet edeceğim?	Hoşsohbet, samimi
Odamıza kim çiçek getirecek?	Nazik, ince düşünceli, kibar
Hele o gün iyi bir yazı yazmışsam bana kim çiçek verecek?	Takdir etmeyi bilen, kıymet bilir
"Kafamız bozulduğunda" kime içimizi dökeceğiz?	Güvenilir, itimat edilen

Etkinlik No.: 147

1. a) Hangi okullarda öğrenim görmüştür?
Hangi türlerle ilgili eser vermiştir?
İlk hikâyelerini ne zaman yazmaya başlamış?
Tiyatro eserleri nelerdir?
"Keşanlı Ali Destanı"nın özelliği nedir?
Tiyatro türündeki eserleri nelerdir?
Hikâye türündeki eserleri nelerdir?
Kaç yılından sonra tiyatro yazmayı yoğunlaştırmıştır?
Edebiyatımızda hangi yönü ile tanınmıştır?

b) Edebî yaşamında örnek aldığı veya etkilendiği sanatçılar var mı?
Tiyatro eserleri güldürü mü, dram mı?
Nerede doğmuştur?
Onu edebiyatla ilgilenmeye iten sebep nedir?

c) Bulma ihtimalim var. Çünkü insan kendi yaşamını anlatınca en çok etkilendiği kişileri veya kendisine yön veren durumları eserine aktarır. Biyografi metninden farklı olarak biraz daha yazarın duygularını yansıtabileceğini düşünüyorum. Bazı eserlerinin yazılış hikâyesi varsa onları da paylaşma ihtimali yüksek.

2. a) Dilinin açık ve anlaşılır olması önemli. Benimle ilgili doğru ve birinci elden kaynakları kullanmasını hatta benimle konuşmasını beklerdim. Kitap kapağının özenle seçilmesini isterdim. Özel yaşamımla ilgili konuları ne kadar anlatabileceği ile ilgili benden izin almasını isterdim.

b) Dili savruk ve özensiz kullanmıştır. Anlatımı akıcı değildir. Kitap kapağının seçimi yanlıştır. Biyografideki bilgiler tutarsızdır. Doğru kaynaklara ulaşamamıştır. Kitabın reklamını yapmakta başarısız olmuştur. Diğer biyografilerimden farklı bir şey sunmamıştır. Ticari kaygıyla yazmıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

3.

1. Adım	2. Adım	3. Adım
Biyografi yazarını araştırırdım. Alanında yetkin olup olmadığını öğrenirdim.	Kaynakçaların yazımına, nelerden yararlandığına dikkat ederdim.	Güvenli internet sitelerini veya o sanatçıyla ilgili bilgi veren başka kitapları tarardım. Bilgilerin tutarlılığını kontrol ederdim.

Etkinlik No.: 148

1. a) Sait Faik'in biyografisinde tarihlerin belirli bir sırayla verilmesi,
Gerçekliğin, yaşanmışlığın nesnel bir anlatımla dile getirilmesi,
Örneklemelerin ve açıklayıcı bir anlatımın kullanılması metni inandırıcı kılan ögelerdir.
b) Görseller kullanılmasını isterdim. Doğduğu ev, okuduğu okullardan vb. bahsetmesini beklerdim.

2. Aile hayatı – Eğitim hayatı – Özel hayatı – Edebî hayatı

3. Sahip olunan sosyoekonomik imkânlar kişiyi pek çok açıdan etkiler: sosyal çevre, eğitim hayatı, kültürel yönü vs. Bu özellikler, kişinin hayata bakış açısını da belirler. Çünkü ekonomik sıkıntı çeken bir insanın hayata bakışı ile ekonomik refaha sahip birinin hayata bakışı bir değildir. Bir taraf temel ihtiyaçları için mücadele verirken diğer taraf isteklerinin peşinde olacaktır. Dolayısıyla sosyoekonomik statüsü yüksek insanların eğitim, kültürel birikim vs. elde etme imkânları daha fazladır.

Etkinlik No.: 149

1. a) Sanatçının yazdığı eserler, annesine yazdığı mektuplar, hakkında yazılmış farklı kaynaklar kullanılmıştır.
b) Geniş bir araştırma yapılmalıdır. Hayatı yazılacak kişiyle ilgili her türlü bilgi, belge, haber, yazı araştırılmalı ve tüm ayrıntılara ulaşılmalıdır. Mümkünse yaşamı konu edilen kişinin tanıdıkları ve kendisiyle kısa da olsa bir teması olan insanlarla görüşülmeli, elde edilen bilgiler tarafsızca ve gerçekçi bir üslupla dile getirilmelidir.

2. **Gerekçe:** Yaşadığı dönemin ileri gelenlerinden, gelecek vadeden bir gençtir ve devlet, onu yurt dışına yollayarak yatırım yapmıştır.
Gerekçe: Bir eser meydana getirmiştir.
Gerekçe: Dönemine göre ileri sayılacak bir dil anlayışıyla edebiyat alanındaki farklılığını göstermiştir. (Herhangi bir alanda başarılı olmuş kişilerin kendi alanlarına yaptıkları katkıların biyografilerinde dile getirilmesi doğaldır.)

3. Osmanlı atasözlerini bir araya getirdiği çalışması, daha sonra yapılabilecek çalışmalara örnek olması açısından önemlidir. Ayrıca ilk Türkçe oyun olan *Şair Evlenmesi* edebiyat tarihimiz için öncü ve önemli bir eserdir. *Şair Evlenmesi*, yazıldığı zamanın diline göre yazı dilinde daha sonra meydana gelen gelişmelerin ilk örneklerinden sayılır.

Etkinlik No.: 150

1.

Kim anlatmış?	Ne anlatmış?	Ne zaman anlatmış?	Niçin anlatmış?	Nerede anlatmış?	Nasıl anlatmış?
Yusuf Ziya Ortaç	Kendi yaşamını	____	Kendini okur kitlesine tanıtmak, gençlere örnek olmak için	____	Samimi ve mizahi bir dille

2. Bir iş başvurusu yaparken,yeni bir ortama girerken veya yeni bir insanla tanışırken, biriyle dertleşirken kendimizi anlatabiliriz.

3. Evet. Çünkü çok eğlenceli ve mizahi bir dili olduğunu gördüm. Eserlerinde de bu dili kullanmışsa okumaktan büyük keyif alacağımı düşündüğüm için eserlerine bakmak ve onu ayrıntılı tanımak için araştırma yapardım.
Hayır. Çünkü sohbet havasıyla yazmış metnini. Ben biraz daha ciddi ve bilimsel dille yazılmış eserleri okumayı seviyorum.

4. a) Çok titiz bir çalışma şekli olduğu için bu hatanın neyden kaynaklandığını bulmaya çalışır. Tekrar hataya düşmemek için. Bir sonraki sayıda da düzeltme yazısı yazacağını düşünüyorum.
b) Hatanın neden veya kimden kaynaklandığını bulmaya çalışacaktır. Kişiden kaynaklanıyorsa öfkelenmeden yaşının verdiği bir olgunlukla bunu kişiye aktaracağını düşünüyorum. Farklı bir sorundan kaynaklanmışsa (makinelerdeki arıza, yanlış anlamalar gibi) bununla ilgili tüm çalışanları toplayıp bir toplantı yapabileceği kanısındayım.
c) Kesinlikle çalışmak isterim. Çok çalışkan, titiz, bir de metinden çıkarımlarıma göre mizahi bir yapısı var. Çalışanlarına ve arkadaşlarına güven veren bir karakter bana da çok şey katar.
Kesinlikle çalışamam. Hafta sonları bile çalıştığını ve işinde çok titiz olduğunu söylüyor. Ben, biraz rahatıma düşkünüm.

Etkinlik No.: 151

1. Anne ve babasıyla ilişkilerinin nasıl olduğunu, kendisinin bir baba olarak çocuklarına nasıl yaklaştığını, şiirlerini gerçek bir kişiye mi yazdığını, devlet yönetimiyle ilgili pek çok şeyi öğrenmek ve şiirlerinden örnekler görmek isterdim.

2. Osmanlı Devleti'nde böyle bir uygulamanın olması farklı fikirlere değer verildiğini, o dönemde fikir özgürlüğünün olduğunu göstermektedir. Çünkü insanların birbirlerinin görüşlerine saygı duyması, farklı fikirlerin dile getirilmesini ve doğruya ulaşılmasını da beraberinde getirir.

3. Sanatçı ruhlu insanlar, daha yenilikçi, daha yaratıcıdırlar. Bakış açıları daha geniştir. Olaylara farklı açılardan bakabilirler. Sorunlara yaklaşımları, diğer insanlara göre çözüm odaklıdır. Empati yetenekleri gelişmiş olup anlayış sahibidirler. Dolayısıyla bu niteliklere sahip birinin devlet yönetiminde olması aydınlık günler demektir, mutlu toplum demektir.

4. Öncelikle dil ile ilgili unsurları değiştirirdim. Başlıkta ve metinde kullanılan kelimeleri değiştirirdim. Gerçek anlamlı kelimeler yerine daha çok mecaz ve yan anlamlı kelimeler kullanırdım. Anlatımda sanatlara yer verirdim. Hayal ögelerinden yararlanırdım vb.

Etkinlik No.: 152

1. Kavuklu Hamdi, geleneksel Türk tiyatrosuna emek vermiş, katkıda bulunmuş, türün önemli eserlerini bırakmış bir insan olduğu için konu olarak seçilmiştir.

2. Ben olsaydım *(Buraya öğrenci ilgisini çeken bir tiyatro sanatçısının adını yazar.)* Afife Jale'nin biyografisini yazmak isterdim. Çünkü (*Buraya öğrenci o kişiyi seçmesinin kendisine göre gerekçesini yazar.*) o, Türk tiyatrosunun ilk Müslüman-Türk kadın oyuncusudur. Tiyatro sevgisinin simgesi olan ve bugün, adına ödüller verilen önemli bir sanatçıdır.

3. a) Bu amaç doğrultusunda kişiliği, eserlerinin konusu ve sergilendiği dönemde seyirciden aldığı tepkinin nasıl olduğundan ve kendinden sonra bu sanata gönül veren insanları nasıl etkilediğinden bahsedilebilirdi.

CEVAP ANAHTARLARI

b) Bu ayrıntıların bulunmamasının dikkatimi çeken özellikle iki sebebi oldu. Birincisi, metnin yer aldığı kitap 100 sahne sanatçısının biyografisini içerdiği için metin uzun tutulmamış olabilir. İkincisi Kavuklu Hamdi'nin yaşadığı dönem itibarıyla hakkında ayrıntılı bilgi edinilebilecek kaynaklar sınırlı olabilir.

4. a) Evet. Rivayet biçimindeki anlatımdan kaçınılarak kesin ve önemli bilgilere yeteri kadar yer verilmiştir.
Hayır. Tiyatro sanatına özellikle ilgi duyan bir insanın okumak isteyeceği daha ayrıntılı bilgiler (orta oyunun kısa bir tarihçesi, orta oyunundan kısa bir örnek vb.) verilebilirdi.

b) Biyografiyi okuyacak kişinin yaşı, eğitim durumu hem biyografi konusunun seçiminde hem de metnin yazımında dikkate alınmalıdır. Çocuk ve gençler, hayatı serüvenlerle ve dikkat çekici olaylarla geçen, kendi ilgi duydukları alanlarda zaferler kazanmış, ilgi duyulmuş insanların yaşamlarını zevkle okuyabilirler. Hitap edilen kitleye göre kelime seçimi, cümle kuruluşları, metnin kendi uzunluğu önemlidir.

Etkinlik No.: 153

1. a) Yusuf Atılgan'ın örnek aldığı, yolundan gittiği sanatçılar olduğu gibi ışık tuttuğu yol gösterdiği sanatçıların da sayısı az değildir. Edebiyatta kalemini güçlü kılmak, sayılı sanatçılardan biri olmak elbette iyi bir yazar olmanın yanında iyi bir okur olmayı da gerektiriyordu. Yusuf Atılgan belli ki bunun tüm gereklerini yerine getirmiştir.

b)

1. Aşama
Metnin ana düşüncesini belirledim.

2. Aşama
Yardımcı düşünce için somutlaştırma, örnekleme, tanımlama gibi unsurlardan hangisini kullanacağımı tespit ettim.

3. Aşama
Birbiriyle ilgili olan, metnin anlam bütünlüğünü bozmayan cümleler seçtim.

4. Aşama
Yazım ve noktalama işaretlerine dikkat ederek paragrafımı yazdım.

2. Okuduğum kitapların sayısını arttırmakla işe başlardım. Gündemi ve yeni yayınları daha çok takip etmeye başlardım. Edebiyatla ilgilenen, kitaplarla dost olmayı başarmış insanların hayatımda daha çok yer almasını sağlardım. Başarılı sanatçıların yaşam öykülerini okur, onların hangi yollardan geçtiğini öğrenmeye çalışırdım. Okurlara daha iyi ulaşabilmek için kendi kültürümü daha iyi anlamaya ve tanımaya çalışırdım. Yazı yazmayı alışkanlık hâline getirmek için düzenli günlük tutmaya başlardım. Günlüğümde yaşadıklarımı, gözlemlerimi anlatırken ayrıntılara girmeye çalışırdım…

3. Bence yazarlar, eserlerinde aslında kendilerini anlatırlar. Eserlerdeki kahramanlar aslında hep yazarın kendisidir. Çünkü insanlar ancak yaşarken hissetiği duyguları okurlarının da hissetmesini sağlayabilir.
Bence yaşayamadıklarını, özlemlerini, hayallerini yazar. Çünkü bir insanı yazmaya iten asıl duygunun bu hayatta yapamadıkları olduğunu düşünüyorum.

Etkinlik No.: 154

1. a) Ana düşünceyi belirlerken metnin genelinde ne anlatıldığını, hangi kavram üzerinde durulduğunu düşünmeliyiz. Hemen hemen her paragrafta eğitimin konu edilmesi bizi ana düşünceye götürür.

b) Ben olsam makaleyi tercih ederdim. Çünkü makaleler ispat yazılarıdır. Bol bol örnekler vererek, açıklamalar yaparak, kanıtlar göstererek, yeri geldiğinde tartışmalara başvurarak bu ana düşünceyi verebilirdim.

Sohbet (söyleşi) türüyle de bu ana düşünceyi verebilirdim. Kanıt göstermesem bile samimi bir anlatımla, sohbet edercesine bu mesajı okuyucuya iletirdim.
Şiir türünü kullanırdım. Özellikle didaktik tarzda yazacağım bir şiir amacıma ulaşmamı sağlardı vb.

2. a) Metnin anlamını zenginleştirmektedir. Çünkü bu yardımcı düşünceler, Halide Edip ve onun fikir dünyası ile ilgili farklı özellikleri ifade etmektedir.

b) Tespit edilen yardımcı düşünceler incelendiğinde bunların, ana düşünceyi ortaya çıkardığı, desteklediği görülmektedir.

3. Halide Edip'in bu düşüncesine katılıyorum. Sanatın, eğitimden ayrılmaz bir unsur olduğunu söyleyebiliriz. Bunların yanı sıra daha başka sanat etkinlikleri de (tiyatro, heykeltıraşlık, bale, dans vb.) okullarda verilebilmeli. Sanatta farkındalık gerçekleştirilmeli. Sanat, bir toplumun ortak zevkini yansıtır. Sanat; bir milletin müziğinden resmine, tiyatrosundan sinemasına, mimarisinden peyzajına kadar pek çok yönüne etki eder. Bu nedenle bireyin eğitiminde sanatın yeri çok önemlidir.

Etkinlik No.: 155

1. • Yeni fikirlere açık bir kişiliktir.
• Eskiye korkusuzca karşı çıkan bir sanatçıdır.
• Bildiklerini topluma yaymada mücadeleci bir insandır.
• Namık Kemal vatan şairidir.

2. Namık Kemal'in yaşamından bilgiler aktarırken eserlerinde bu bilgileri az ya da çok yansıttığı bölümlerden örnekler kullanırdım.

3. a) • Namık Kemal hem eski edebiyatı hem Batı edebiyatını bilir.
• Namık Kemal'in düşünce dünyasına Şinasi'nin önemli katkıları olmuştur.
• Namık Kemal'in yurt dışındaki yaşamı fikirlerinin oturmasında etkilidir.
• Namık Kemal memleket için yeni ve yararlı kavramları düşünce dünyamıza kazandırmıştır.

b) Namık Kemal'in fikir ve edebiyat dünyasının nasıl, kimlerin etkisinde, nerede ve hangi şartlarda oluştuğunu kavramamızı sağlamaktadır.

4. Hürriyet -bugünkü anlamıyla özgürlük-birey olarak benim, genel anlamıyla önce toplumun sonra dünyanın huzuru, başarısı, güvenliği için önemli bir kavramdır. Düşünceleri, vicdanı özgür bir insanın kendisine, ailesine, toplumuna yapacağı katkılar imkânları ölçüsünde üst düzeyde olur.

Etkinlik No.: 156

1. a) II. metin ansiklopediden alınmıştır.

b) • Ansiklopedik bilgilerde mecazlı ifadelere pek rastlanmaz.
• Doğrudan anlatım söz konusudur.
• Bilgiler inandırıcıdır, eserlerin yıllarına kadar ayrıntılı ve kesin bilgiler içermektedir.
• Nesneldir.

2. I. metin, Oktay Akbal'a aittir. Bu metinde Orhan Veli'nin Nasrettin Hoca, Yunus Emre gibi ölümsüz kişilerle yan yana durduğu bir görsel kullanmış olabilir.

CEVAP ANAHTARLARI

Orhan Veli'nin sadece yüzünün olduğu bir portre çalışmasını içeren görsel kullanmış olabilir.
Orhan Veli'nin mizahi bir yapısı olduğundan onunla ilgili bir karikatür görseli kullanmış olabilir.
Orhan Veli'nin şiir kitabının kapak görselini kullanmış olabilir.

3. a) Bence sanatçının işlediği konu onun zaman duvarını aşmasında en büyük etkendir. Çünkü evrenin ortak duygusuna hitap etmeyen, bulunduğunuz toplumu ilgilendirmeyen, ileriki zamanlarda güncelliğini yitirecek bir konuyu ele alırsanız -ne kadar özgün ve kıvrak bir anlatımınız olursa olsun- o geçerliliğini yitirecektir.
Bence sanatçının bir konuyu nasıl anlattığı onun zaman duvarını aşmasında en büyük etkendir. Çünkü aşk, savaş, barış, kültür vb. konular, yüzyıllardır birçok sanatçı tarafından işlenmiştir. Ama onları farklı kılan, anlatım biçimleri ve konuya yaklaşım tarzlarıdır.

b)
- Benim çok beğendiğim veya örnek aldığım bir sanatçının düşüncesine kaynak göstermek suretiyle yer vermiş olabilir.
- Güvendiğim ve iyi bildiğim kaynaklardan yararlanmış olabilir.
- Ciddi sanatsal çalışmaları, makaleleri örnek göstermiş olabilir.
- Ölümsüz eserlerden örnekler verip bu konuyla ilgili karşılaştırmalar yaparak konuyu somutlaştırmış olabilir.

Etkinlik No.: 157

1. Biyografisi yazılan kişiyi daha yakından tanımamızı ve onun yüzünü âdeta bir fotoğraf gibi zihnimizde canlandırmamızı sağlar.

2. a) Sayısal verilerin kullanılması kesinliği ifade eder. Bu nedenle sayısal verilere yer verilmesi o metni daha inandırıcı ve gerçekçi kılar. Bu durum, aynı zamanda metni güvenilir bir kaynak durumuna getirir.
b) Tanık gösterme, alıntı yapma ve örneklemeyi kullanırdım. Böylece metnin daha gerçekçi, inandırıcı ve anlaşılır olmasını sağlardım.

3. Olumlu etkilerinin olacağını düşünüyorum. Çünkü insanın iş disiplinin olması iyi bir özelliktir. Her şeyi planlı, programlı, vaktinde yapmasını sağlar. İdealist olması da onu başarıya ulaştıran, çalışmasında motivasyonunu artıran bir durumdur. Mesleki hayatta araştırmacı ruha sahip olmak da oldukça önemlidir. Araştırmacı insanlar, bilgiye açtırlar ve her zaman bu yönlerini doyurmaya çalışırlar. Böylelikle en doğru bilgiye ulaşmaya çalışırlar.

Etkinlik No.: 158

1. Evet. Behçet Necatigil'in metinde örnek olarak verilen eserlerindeki ruh hâli, onu tanıyan kişinin (ya da kişilerin) aktardığı bilgiler, bizzat kendi sözleri anlatılan ruhsal özellikleri ile örtüşmektedir. Bu nedenle, yapılan betimleme inandırıcıdır. Hayır. Bir insanı ne kadar tanıdığımızı düşünsek de o insanın içinde dokunulmamış, dile getirilmemiş özelliklerin olması kaçınılmazdır. Ayrıca insanlar kendilerini anlatırken bile gerçekleri olduğu gibi söyleme eğiliminde değildir. Bu nedenler ve anlatılanlar dışında buraya yazılmamış bilgilerin olması, kafamda betimlemenin inandırıcılığı ile ilgili soru işaretleri uyandırmaktadır.

2. Behçet Necatigil, kendi yalnızlığı içinde huzurlu olan bir insandır.
Behçet Necatigil, mizacının özelliklerini eserlerine yansıtmaktan kaçınmayan bir sanatçıdır.
Behçet Necatigil, dar mekânlarda geniş duygular dile getirmeyi başarmış bir kişidir.
Behçet Necatigil, içindeki çelişkileri dile getirmekten korkmayan bir insandır.
Behçet Necatigil, sorumlulukları çoğu zaman kişisel isteklerinin önüne geçen bir kişidir.
Behçet Necatigil, biricik yalnızlığını üne ve kalabalıklara tercih eden bir sanatçıdır.

3. Metinde mekân olarak ev ve özellikle oda çok vurgulanmıştır. Yalnızlığı seven bir kişiliğe sahip olan B. Necatigil için dar ve kapalı oda sığınılacak ve özellikle eserlerini oluşturacağı güvenli ve kendisine ait bir ortam olarak önemli, etkili ve vazgeçilmezdir.

4. Sanatçının radyo oyunlarından ve şiirlerinden verilen örnekler, kişilik özelliklerini daha anlaşılır biçimde ifade edecek ve bahsedilen bu özellikleri ile örtüşecek biçimde kullanılmıştır.

5. Çelişiyor. Çünkü metinde Behçet Necatigil'in kendisini doğrudan anlattığı bir ifade yoktur.

6. Biyografimin büyük yankı uyandıran, nesilleri etkileyebilecek kitaplarım nedeniyle yazılmasını isterdim. Bu başarıda emeği olduğunu düşündüğüm lise edebiyat öğretmenimin benim yeteneğimle ilgili düşüncelerinin aktarılması, o yıllarda yazdığım komik şiirlerimi dinleyerek beni hem teşvik eden hem de sanki bugünleri görmüş gibi hayaller kurmama vesile olan sınıf arkadaşlarımın sözlerinin biyografimde kullanılması hoşuma giderdi.

Etkinlik No.: 159

1. a) Okuduğum sayfada bu görsel varsa ben bilim insanının çocukluk yıllarının veya okul yıllarının anlatıldığı bölümlerdeyim.
b) Olabilir. Tek tip giyim söz konusu. Çocukların duruşunda günümüzdeki çocuklardan farklı olarak çekingenlik söz konusudur. Fotoğrafın da siyah beyaz oluşu 1970'ten çok önce olduğu, teknolojinin pek gelişmediği dönemlere ait olduğu izlenimi veriyor. Halikarnas Balıkçısı da 1890 ile 1970 yılları arasında yaşadığına göre bahsedilen sanatçıyla aynı dönemde olma ihtimali yüksek.

2.

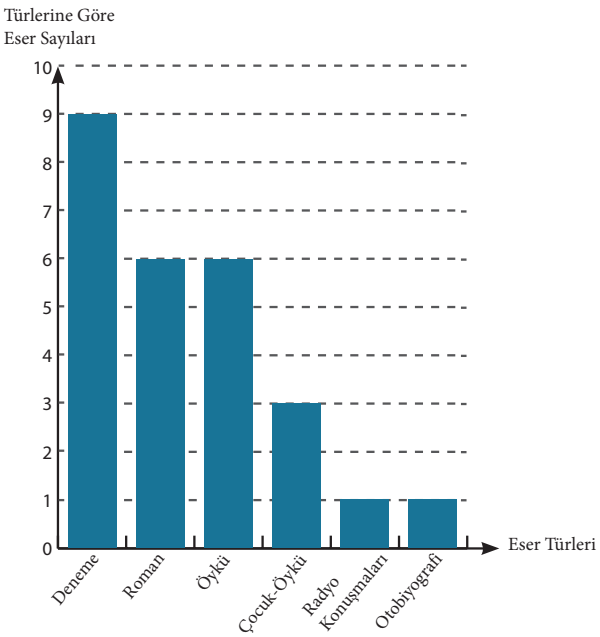

CEVAP ANAHTARLARI

3. Kitap kapağında karikatürü andıran bir resim olabilir.
Bodrum'un tarihi ve doğal güzelliklerinin bir fotoğrafı olabilir.
Denizi çağrıştıracak soyut bir fotoğraf olabilir.
Balıkçıların ve denizin olduğu bir fotoğraf olabilir.
Halikarnas Balıkçısı'nın kara kalemle çizilmiş bir resmi olabilir.

Etkinlik No.: 160

1. Oldukça biçimli bir suratı vardı. Gözleri, kaşları, ağzı bir uyum içindeydi. Ağarmış sakalları yıllara meydan okuduğunun bir göstergesiydi sanki. Gözlerinde bir hüzün, yüzünde ise bir kararlılık vardı. Hafif yukarı kalkan sol kaşı, yine bir şeyler düşünüyor izlenimi uyandırıyordu insanda.

2. Olay akışının daha açık bir şekilde verilmesini, okur tarafından kolay anlaşılmasını ve akılda kalıcı olmasını sağlar. Ayrıca metni gerçekçi ve inandırıcı kılar.

3. Sayın Mehmet Âkif Bey,
Yapılan yarışmaya katılacağınızı umuyordum. Katılmamanız bende büyük bir hayal kırıklığı yarattı. Çünkü istiklal mücadelesini tam anlamıyla yaşayan birisiniz. Bu duyguyu, bu ruhu millete sizden daha iyi kimsenin yansıtabileceğini düşünmüyorum. Yarışmadaki şartlarda gereken esnekliğin, isteğinizin doğrultusunda yapılabileceğini düşünüyorum. Bu milleti ve vatanı, böyle bir günde yalnız bırakmayacağınızı umuyorum.
Saygılarımla...

4. Bayrak görseli kullanırdım. Çünkü bayrağımız, millî marşımız ile birlikte bağımsızlığımızın simgesidir.
Mehmet Âkif Ersoy'un doğduğu evin, okuduğu okulların, ailesinin, eserlerinin, hayatında iz bırakmış kişilerin vb. görsellerini kullanırdım. Çünkü kişinin kendini gerçekleştirmesinde çevresinin de büyük etkisi vardır.

Etkinlik No.: 161

1. Bahsedilen sanatçının Anadolu'yu ama özellikle mavi Anadolu'yu sevmesi ve anlatmasından dolayı deniz, deniz kenarı, deniz insanlarının olduğu bir görseli tercih ederdim. Bu nedenle 1. (Bodrum, Marina) ve 4. (Fethiye, Ölüdeniz) görseli seçerdim.
3. görseli (Adıyaman, Nemrut Harabeleri) seçerdim çünkü görsel mitolojik bir kahramanın heykelidir, Azra Erhat *Mitoloji Sözlüğü* adında bir eser hazırlamıştır.

2. Bahsedilen kişinin yaşadığı şehrin (ya da şehirlerin) en eski ve bugünkü fotoğrafları, o yüzyıllardaki şehir sınırlarını tahminî olarak da olsa gösteren eski haritalar, bahsedilen kişi ile ilgili yazılmış eserlerin kronolojik tablosu vs. Bu materyallerin kullanımı, içerik hakkındaki önemli bilgilerin akılda kalıcılığını sağlayabilir. Okuyucu kitlesinin özelliklerine göre içeriğin okunma isteğini artırabilir, metnin anlaşılır ve dikkat çekici olmasını sağlayabilir.

3. Basketbol sporunda başarı kazanmış böyle bir sporcunun basketbola ne zaman ve kimin teşvikiyle başladığını, kazandığı başarıları, alanı dışındaki hangi konularda çevresine ve genel olarak insanlığa katkılar yaptığını öğrenmek isterdim.

4. Biyografik kitap okumayı tercih ederim. Çünkü okumayı ve anlatılanları herhangi bir etki altında olmadan hayal dünyamda canlandırmayı seviyorum.

Belgesel izlemek isterdim. Çünkü görsel unsurları algılamak ve anlamak benim için daha kolay ve anlaşılır.

Belgesel bir film izlemek isterdim. Belki de artık yaşamayan bir insanın yaşamını yansıtan kurgu bir yapım izlemek, hem eğlenceli hem akılda kalıcı olacaktır.

Etkinlik No.: 162

1. a)
- Onun Türkçeyi en etkili kullandığı eserinden kısa bir parça vererek metne başlardım.
- Onun doğduğu yer ve ailesi ile ilgili bilgi vererek metne başlardım.
- Onu anlatabileceğim bir dörtlükle metne başlardım.

b)
- Yazarın eserinden çarpıcı bir örnekle başladığım için sonraki paragrafta da Türkçeyi ne kadar güzel ve etkili kullandığını verdiğim örnek metne işaret ederek anlatımımı sürdürürdüm. Daha sonraki paragraflarda eserleri ve kişiliği ile ilgili bilgi veren bölümler olurdu. En sonda ölümüyle ilgili bilgiler içeren bir paragraf yer alırdı.
- Yazarın doğduğu evi ve ailesini başta verdiğim için sonraki paragrafta da ilk yazılarını nerede yayımladığı ve diğer çalışmalarıyla ilgili genel bilgi verir, sonra yazarın başarısındaki etkenleri sıralardım. En sonda ölümüyle ilgili bölüm yer alırdı.
- Metne dörtlükle başladığım için onu takip eden paragraflarda da şiirsel anlatımın hâkim olduğu bölümler yer alırdı. Sanatçının en başarılı eserlerini verip onlardan kısa örnekler sıralardım. Sonra da yaşamıyla ilgili kronolojik bilgiler aktarırdım.

2. Canlı betimlemelerinin yanında kelime seçimleri; eserlerinde vermek istediği duyguların ve fikirlerin metin içerisinde uyumlu bir şekilde eritebilmiş olması; duru, açık, akıcı, yalın bir anlatıma sahip olması vb. düşünülebilir.

3.
- Türkçeyi bu kadar etkili kullanmanızda anne ve babanızın rolü olduğunu düşünüyor musunuz?
- Üslubunuzun sizinle aynı dönemde yaşayan sanatçılardan farkının neyden kaynaklandığını söyleyebilirsiniz?
- Yeni yetişen sanatçılara kendilerini bulmaları için neler tavsiye edersiniz?
- Kendinize örnek aldığınız, üslup sahibi olarak gördüğünüz sanatçılar var mı?

Etkinlik No.: 163

1. Hayır, zorlanmadım. Çünkü metin, oldukça akıcı. Kelimelerin birbiriyle uyumu hemen dikkati çekmekte. Anlamı bilinmeyen veya söylenişi zor kelime hemen hemen yok gibi. Yazarın kısa cümle kuruluşlarına yer vermesi de akıcılığı etkilemiştir. Metin adeta şiirsel bir anlatımla bir çırpıda, rahatlıkla okunabilmekte. Metinde şair ve ressam arasında yapılan benzetme de anlatılmak isteneni somut bir hâle getirmiş ve metnin anlaşılırlığını, açıklığını olumlu yönde etkilemiştir.

Evet, zorlandım. Çünkü metinde anlamını bilmediğim kelimelerin (rakik, santimantal, resm-i natık, şi'r-i samit…) kullanılması, metnin açıklığını ve akıcılığını olumsuz etkilemiştir.

2. Anlatıma zenginlik kazandırdığını düşünüyorum. Çünkü öznel anlatımı tercih ederek metni kuruluktan kurtarmıştır; nesnel bir anlatımı tercih etmesi ise inandırıcılığı, gerçekliği sağlamıştır. İkisini birlikte kullanarak metinde etkileyiciliği yakalamıştır.

3. Şiirde de resimde de bir duygu üzerine oluşturulur eserler. Her ikisinde de esas olan hissiyattır. Çünkü insanları duygularından bağımsız düşünmek mümkün değildir. İnsan, bir resme bakarken de acıyı, hüznü, neşeyi, yalnızlığı, umudu, mutluluğu vs. görebilir; bir şiiri okurken de. Şiir kelimelerle oluşturulan, sese dayanan, ahengin esas olduğu bir türdür. Resim ise sessiz bir sanattır. Ressam, duygularını sesle değil renkle, çizgilerle, boyalarla ifade eder. Bu nedenle şiir için "konuşan resim", resim için de "susan şiir" benzetmesi yapılmıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

4. Evet, düşünüyorum. Gerçekten de insan ne yaşamışsa, ne hissediyorsa onu yansıtır çevresindekilere de. Acıyı, ayrılığı, hüznü, sıkıntıyı yaşamış birisinin anlatacakları ile bunları yaşamamış insanların anlatacakları elbette bir değildir. Esasında hayatı, doğayı, insanları seven; hayata güzel bakan, umutla bakan insanların kötü şeyler düşünmeyeceği kanısındayım. Bu ruh hâlindeki insanların yazacağı da söyleyeceği de güzel olur diye düşünüyorum.

   Hayır, düşünmüyorum. Güzel yazmak için güzel şeyler düşünmek, güzel şeyler görmüş olmak gerekmez. Güzel yazmak, metnin içeriğiyle değil yazarın üslubuyla ilgilidir. Yazar, içerikte olumsuzluklardan, acılardan, korkulardan, çirkinliklerden vb. bahsedebilir ama güzel bir üslupla anlatabilir.

Etkinlik No.: 164

1. a) Bu yazı kuru bir biyografi yazısından daha zevkli, edebî bir metin tadındadır. Ayrıca Doğan Hızlan, kendisini bir roman ya da masal kahramanıymış gibi anlatan yazıyı daha bir zevkle okumuş olabilir.
   b) Alt alta gelen cümleler şiire yakın bir düzyazı izlenimi veriyor. Akıcı bir anlatım var. Duygusal bir üslup, öznel bir anlatım dikkat çekiyor. Hayata ve olaylara bir şair ve sanatçı gözüyle bakması sonucu sanatkârane bir üslup oluşmuş.
   c) Biyografimi Cezmi Ersöz'ün yazmasını isterdim. Günümüz sanatçılarından Cezmi Ersöz, duygusal anlatımı ve zengin imge dünyasıyla benim çok beğendiğim bir sanatçıdır. *(Öğrenci buraya bir sanatçının adını yazabileceği gibi çevresinden herhangi bir insanın adını da yazabilir.)*

2. a)
   - Türk edebiyatını sahiplendi. / Edebiyatımızın değerlerini korudu.
   - Yalanınıza kolayca ortak olabilir. / Sizin sözünüze hemen ayak uydurabilir.
   - Hâlâ çocuksu bir tarafı var. / Çocuksuluğu kimi zaman dışa yansır.
   - Orada karakterini olduğu gibi yansıtabilmektedir. / Orada çekinmeden ve istediği gibi davranabilmektedir.

   b) Okuduğum metinde tasvirler, tespitler mecaz anlamlı kelimelerle ifade edilmiştir. Benim yazdığım cümlelerin ya da nesnel anlamlı benzer cümlelerin kullanılması metindeki edebîliği, yazarın kendine özgü anlatımını ortadan kaldıracaktır.

3. Günlük yaşamda aile bireyleri, komşu, akraba, okul arkadaşları, alışverişteki görevlilerle az ya da çok iletişim içindeyiz. İsteklerimizi yaptırırken ya da bizden isteneni gerçekleştirirken üslubumuzun saygı ve sevgi çerçevesinde olması, yanlış anlamalara fırsat vermeyecek açıklıkta olması önemli ve gereklidir.

Etkinlik No.: 165

1. Söyleyemem. Çünkü sanatta başarıya ulaşmak için geçmişinizdeki zengin birikimler kadar onu nerede ve nasıl kullandığınız da çok önemlidir. Geçmişi zengin birikimlerle dolu insanlar bunu sanata dönüştürmek için kullanmayı seçmeyebilir. Lâtife Tekin'i başarıya ulaştıran tek etken de çocukluk birikimleri değildir. Daha sonra etkilendiği sanatçılar olmuş. Kendi yeteneği, etkilendiği sanatçılar ve sahip olduğu kültür birikimini doğru bir sentezle birleştirdiği için başarıyı yakalamış olabileceğini düşünüyorum.

2. Farklı kültürlere saygılı olma, büyükleri sayma, küçükleri sevme, ana dili doğru ve ustaca kullanma, misafirperver olma, anlayışlı olma, empati geliştirebilme, folklorun bilinçli taşıyıcısı olma.

3.
   - Eserde bir Âşık'tan alınmış türkülere rastlamış olabilirim. Onları yabancı dile aktarmak, şiirdeki deyişleri, duyguyu vermek zordur.
   - Halkın diline yerleşmiş kalıp ifadelere rastlamış olabilirim.
   - Tekerleme bölümlerinin olduğu kısımlar beni zorlamış olabilir.

4. Kendi kültüründen beslenemeyen, kendi gelenek ve göreneklerini taşıyıp özümsemeyen, yerel ve millî olamayan bir sanatçının eserlerinde hem içerik hem söyleyiş açısından zenginlik olamaz. Bu şekilde de sesini içinde yaşadığı topluma duyuramaz. Daha kendi insanı tarafından anlaşılıp benimsenmeyen bir sanatçının dünya sahnesine çıkabilmesi çok olanaklı değildir.

Etkinlik No.: 166

1. a) Yakup Kadri de herkes gibi bir insandır. Duyguları, düşünceleri, bir yaşam felsefesi olan bir insan. Dolayısıyla Yakup Kadri de yaşanan gerçekliklerden etkilenmiş ve bunu eserlerinde az ya da çok dile getirmiştir. Ayrıca dönemin gerçekliğine ışık tutma ve bunu gelecek nesillere aktarma isteği de bunda etkili olmuştur.
   b) Evet, arttırır. Çünkü insanlar, okuduğu eserlerde kendileriyle ilgili bir şeyler bulduklarında o eseri daha çok benimseyebilirler. Bildikleri bir dönemin, kendilerine uzak olmayan insanların ve olayların konu edilmesi eserin okunurluğunu arttırır diye düşünüyorum.

   Hayır, arttırmaz. Çünkü bazı insanlar, bu tip eserleri sıkıcı bulabilir. Tamamen gerçek dışı, fantastik ögelerle süslenmiş eserlerden zevk alabilirler. Bu tamamen kişinin zevkleriyle ilgilidir.
   c) Kurtuluş Savaşı Dönemi'ni anlatmak isterdim. Çünkü Atatürk'ün ve beraberinde tüm milletin başarısını ölümsüzleştirmek isterdim.

   Fatih Sultan Mehmet Dönemi'ni anlatmak isterdim. Bir çağ kapatıp bir çağ açan Sultan sayesinde o dönemde gerçekleşen ilerlemeyi, farklı görüşten insanlar arasındaki iletişimi, özellikle de İstanbul'un fethini bir de ben dile getirmek isterdim.

   Cumhuriyet'in ilan edilmesini anlatmak isterdim. O dönemde tüm dünyayı etkileyen bir olayın yankılarını, bu olayla birlikte pek çok alanda gerçekleştirilen yenilik hareketlerinin toplumsal hayata yansımasını vs. ifade etmek isterdim.

2. Edebî eserlerde gerçeğin olduğu gibi yansıtılmasının mümkün olmadığını düşünüyorum. Çünkü edebî eserler, kurmaca bir nitelik taşır. Bu nedenle her ne kadar dönemin tarihî, sosyal, siyasi olayları konu edilse de bu, olduğu gibi verilmez. Muhakkak hayal ögeleriyle zenginleştirilir ve öylece verilir. Aksi takdirde bu tip eserler, edebî eser olmaz; tarihî, sosyolojik, felsefi vs. eserler olur.

3. İnsanın kişiliğinin oluşmasında doğup büyüdüğü, yaşadığı yerin etkisi vardır. Köşk veya apartman hayatı yaşayan ya da müstakil, tek katlı, bahçeli bir evde oturan insanın özellikleri de hayattan beklentileri de o doğrultuda şekillenebilir. Örneğin tek katlı, bahçeli bir evde yaşayan kişi özgürlüğüne daha düşkün olurken apartman hayatı yaşayan kişi sınırları olan, çabuk ilişkiler kuramayan biri olabilir veya köşk hayatı yaşayan daha hazırcı, insanlara daha yukarıdan bakan biri olabilir. Bu nedenle mekânın, insanların özellikleri üzerinde oldukça etkili olduğunu düşünüyorum.

Etkinlik No.: 167

1. Güzel sanatların müzik ve tiyatro gibi iki önemli alanına evde yer verilmesi, bu sanatların teşvik edilmesi, kız erkek demeden

CEVAP ANAHTARLARI

çocukların başarılı olması için emek ve para sarf edilmesi aydın, ileri görüşlü, eğitime değer veren bir yaşam tarzının olduğunu göstermektedir.

2. a) Döneminde ev halkı ve çevresindeki insanlar için yaptıkları (yarım kalan dersine vapurda bile devam etmesi, her ortamda bilim, tarih, toplumla ilgili konularda halkı aydınlatması vb.) onun kimseye benzemeyen, öğretmen niteliklerine sahip bir insan olduğunu göstermektedir.
b) Öğretmen bireyin genel olarak toplumun yaşamında etkili olabilecek, toplumun vicdanına dokunabilecek, topluma yol gösterebilecek, zor zamanlarda önder olabilecek, karanlıkta kaldığında ışık olabilecek çok özel bir mesleğin temsilcisidir.

3. Pek mümkün değildir. Günümüz toplumunda insanlar artık daha bireysel davranmaktadır. Ayrıca bilgiye ulaşmak daha kolay ve hızlıdır.

4. a) Bahsedilen dönemde insanlar okumaya, öğrenmeye açık ve heveslilerdir. Bugün bilgisayar, cep telefonu, internet insanların kitaba ayıracakları zamanı ellerinden alıyor.
b) KİTAP OKURU, GELECEĞİN UMUDUDUR.
ELİNDEKİ HER KİTAP, BAŞKA BİR HAYAT…
ELİNİ AT BİR KİTABA, BAŞLA MACERAYA. vb.

Etkinlik No.: 168

1. Hayır. Metinde hiçbir tarihsel ifadeye yer verilmemiş. İfadelerin çoğu kesinlikten uzak, yorum cümleleri metinde ağırlık kazanmış. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın eserlerine ait herhangi bir bilgi de yok. Kronolojik sıralama yapacağınız olaylar dizisi metinde yer almamış. Kesinlikten uzak yorum cümlelerinin de ağırlıklı olduğu bu metin, bu hâliyle tarihî bir belge olamaz.

2. Bir sanatçının eserlerinin hangilerinin daha önce yazıldığı bilinirse eserlerinin zaman içerisindeki olgunlaşması daha rahat takip edilebilir. Böylelikle sanatçının ilk eseri ile son eseri arasındaki üslup farklılıkları vb. tespit edilebilir.

3. a) Geçmişe takılıp kalan, sadece anılarıyla yaşayan biri olamaz.
Yeniliklere ve farklılıklara kapalı, durağan biri olamaz.
Gelecekten beklentisi olmayan, umutsuz biri olamaz.
İleriyi göremeyen, kararsız ve amaçsız biri olamaz.

b) • Sanat eserlerinin bir ayağı şimdinin bir ayağı geleceğin üzerinde olmalıdır.
• Geleceğe ışık tutan eserler, oluştuğu dönemin özelliklerini de yansıtır.

4.

Gençlerin Söyledikleri	Cümlelerin Özellikleri
• Herkesi sizin gibi sevgi dolu ve duygularında samimi sanmıştık. • Daha çok gencin sesinize kulak vereceğini düşünmüştük. vb.	**Gerçekleşmemiş beklenti**
• Sesimiz sizin sesinizle büyüyüp tüm dünyada çiçek açacak. • Gençlerin sesine kulak vermeniz şiirlerinizde başarıyı büyük oranda olumlu etkileyecektir. vb.	**Öznel cümle**
• Keşke tüm şairler bizi sizin gibi anlayabilseydi! • Gençliğimiz çok çabuk kayıyor elimizden yazık! vb.	**Hayıflanma**
• Oktay Akbal'ın sizi konu alan bir biyografisi var. • Dörtlüğünüzde, dize sonlarında ses benzerliklerine yer vermişsiniz. vb.	**Bilgi içeren cümle**

Etkinlik No.: 169

1. • Anne ve babası kimdir?
• Kaç yılında, nerede doğmuştur?
• Kaç kardeşi vardır?
• Ebeveynlerinin maddi durumu nasıldı?
• Hangi okullarda öğrenim görmüştür?
• Çocukluğu nasıl bir çevrede geçmiştir? vb.

2. Okuduğumuz metin bir biyografi örneğidir. Biyografiler, öğretici metinler arasında yer alır. Öğretici metinler ise adından anlaşıldığı üzere bir konuyu öğretmeyi veya konu hakkında bilgi vermeyi amaçlar. Bu nedenle bilgi içeren cümleler daha çok kullanılmıştır.

3. Asaf Halet'in sağlığında, gerek dergilerde gerekse kitaplarında yayınlamış şiirlerinin tamamı yeni akım çerçevesinde düşünülebilecek, hepsi birbirinden etkileyici serbest şiirlerdir. Bu tarzda ilk şiiri de 18 Kasım 1938 tarihli dönemin önemli dergilerinden biri olan Ses dergisinde çıkan "Cüneyd"dir. Bunu takip eden bir yıl içinde aynı dergide başarılı sekiz şiiri daha çıkar. Bir taraftan da küçük mensur parçalar, çarpıcı deneme tarzı yazılar, tarafsız kritikler, araştırma ve yoruma dayalı makaleler kaleme alır. Bu şiir ve ölümsüz yazıları *Ağaç, Ses, Hamle, Gün, Yeditepe, Büyük Doğu, İstanbul, Yeni Adam, Şadırvan, Türk Yurdu* gibi seçkin dergilerde yayınlanmıştır.

4. a) • Şiir, duygu zenginliği olan ahenkli söylemlerdir.
• Şiir, insana insanlığını hatırlatan bir türdür.
• Şiir, anlam ve ahengin bir arada olduğu seçkin bir sanattır.
• Şiir, duyguları harekete geçiren bir unsurdur.

b) Evet, katılıyorum. Çünkü pek çok şiirde derin anlamlar gizlidir. Bu tip şiirlerden zevk alabilmek için öncelikle onu anlamak gerektiğini düşünüyorum. Anlama kısmı ise tamamen belirli bir kültür birikimine sahip olmakla alakalıdır. Bu nedenle herkes her şiiri okuyamaz ve o şiirden zevk alamaz. Mesela divan şiiri kültürünü hiç bilmeyen birinin o şiiri okuması da o şiirden zevk alması da beklenemez.

Hayır, katılmıyorum. Çünkü şiirden illaki bir anlam çıkarmak gerekmez. Şiir, barındırdığı duyguyu, ahengi hissetmek için de okunabilir.

Etkinlik No.: 170

1. Geçmişten günümüze kadar gelen Türk saz şairlerinin yaşamlarını incelemiştir. Saz şairlerinin yaşadığı ortamlarla ilgili araştırma yapmıştır. Eserinin konusu olan Âşık Veysel'in yetiştiği yere kadar gidip inceleme yapmış olabilir.

2. Evet. Metindeki bilgi ve tespitler Âşık Veysel'in yetiştiği ve yaşadığı ortam ile şiirlerinde dile getirdiği gerçeklerden yola çıkılarak oluşturulduğu için bahsedilen amaca uygundur.

3. a) Yazar genel olarak bu konuları işleyen saz şairlerinin özellikle de Âşık Veysel'in yaşamını ve yaşadığı ortamı okurun gözü önünde canlanacak bir gerçeklikle vermiştir.
b) Sağlamıştır. Çünkü dile getirilen bilgi ve tespitlerin bir araştırma sürecinden geçtikten sonra, hakkında bilgi verilen sanatçının şiirlerini inceleme ve yaşamını araştırma sürecinden sonra yazıldığı bellidir.

4. Biyografiler öğretici metinler olduğu, dolayısıyla bilgi vermek amacını taşıdığı için verilen bilginin sağlam bir temele dayandırılması; metnin amacına ulaşması, dikkat çekmesi ve okunurluğunu sağlaması açısından önemlidir.

5. Uyum göstermektedir. Çünkü suyun ne kadar önemli olduğunu musluklarını açınca suyla karşılaşan insanlardan çok yaşamı, geçimi, geleceği tarlasına, bahçesine yağan yağmura bağlı olan

CEVAP ANAHTARLARI

toprak insanı daha iyi anlar. Bundan dolayı Âşık Veysel'in suyun önemini anlatırken kıymetini de bilmemiz gerektiği düşüncesine sahip olduğunu, onsuz bir yaşamın mümkün olmadığını dile getirdiğini söylemek doğru bir yaklaşımdır.

Etkinlik No.: 171

1. • Konuya yaklaşımları farklıdır. I. metinde daha öznel, yorumlanabilir ifadeler vardır. II. metinde ise bilgiler, doğrudan aktarılmıştır. Ayrıca I. metinde alıntı cümleye yer verilmesi metni içerik yönünden zenginleştirmiştir. II. metinde alıntı cümle yoktur.
   • Okuyucuya yaklaşımları konusunda farklılık vardır. I. metinde yazar, Turgut Özakman'ın sanatsal yönü ile ilgili beğenilerini, onunla ilgili olumlu görüşlerini ortaya koyarak okuyucuyu yönlendirmeye çalışmıştır. II. metinde ise kelimeler gerçek anlamlı, ifadeler nesnel olduğundan okuru yönlendirme söz konusu değildir. Dilhan Eryurt'un hayatına dair bilgiler olduğu gibi aktarılmıştır.

2. I. metin yazarının beni anlatmasını tercih ederim. Çünkü başarılı çalışmalar ortaya koymuşsam beni anlatan kişinin de öznel cümlelerle beğenisini ifade etmesi, bunun da okuyucuya ulaşmasını beklerim. Bu şekilde okuyucularda yaşamımı öğrenme konusunda daha etkin bir çaba oluşabilir.
   II. metin yazarının beni anlatmasını tercih ederim. Çünkü yaşamımın veya çalışmalarımın olduğu gibi okuyucuya aktarılmasından yanayım. Gerçekten başarıya ulaşmış biriysem beni anlatan kişinin okuyuculara benimle ilgili yönlendirme yapmasına ihtiyacım olmayacağını düşünüyorum.

3. a) Benim gülmecelerim, insancı yaklaşımımı sahneye aktarmam yolunda kullandığım en güçlü silahtır çünkü tiyatromun içeriğini oluşturan temel ögeler sevecenlik, hoşgörü ve yaşama sevincidir. Yaşama sevinci olan tüm oyun kişilerine (özellikle de genç kuşaktan olanlara), kusurları olsa bile, sevgiyle, anlayışla yaklaşırım.
   b) Metni yeniden oluştururken kullandığım birinci kişi ağzı, metnin türünü otobiyografiye yaklaştırmıştır. Metinde anlatıcı değişmiştir. Bu da metnin inandırıcılığını arttırmıştır.

Etkinlik No.: 172

1. Bilgilerin bir kişi tarafından nakledildiği izlenimini vermektedir. Çünkü anlatıcı yazar, var olan bir gerçekliği dışarıdan okuyucuya aktarmıştır. Bu durum beraberinde tarafsız, nesnel bir bakış açısı kullanmayı zorunlu kılmış; dolayısıyla metni inandırıcı ve gerçekçi yapmıştır.

2. Anlatımda tekdüzeliği kırmak,
   Anlatıma hareket katmak,
   Anlatımı daha inandırıcı yapmak,
   Anlatımda gerçekliği ifade edebilmek vb. olabilir.

3. Anlatıcı aslında üçüncü kişidir. Ancak Reşat Nuri'nin ifadelerinin birinci kişi olması, yani bilginin ilk ağızdan aktarılması inandırıcılığı, samimiyeti, güvenilirliği sağlamaktadır.

4. Evet, çalışmıştır. Özellikle son paragrafta bunu açıkça görebiliriz. Çünkü burada Reşat Nuri'nin eserlerini ideolojik bir akıma bağlı kalmadan kaleme aldığını uzun açıklamalarla anlatmıştır. Eserlerinde olumsuzluklar yerine değerlerimizi ön plana çıkararak kendi insanını yücelttiğini vs. anlatmıştır. Bu tip ifadeler tamamen okuru inandırmaya, bu doğrultuda yönlendirmeye yöneliktir.

Etkinlik No.: 173

1. Bu metin öğretici metindir. Bu tür metinlerde yazar okura estetik zevk değil bilgi vermek amacını taşır, anlatıcı da kurmaca bir kişilik değil bizzat yazarın kendisidir.

2. a) Memduh Şevket Esendal, yaşadığı dönemin alışılagelmiş edebiyat anlayışına sahip olmayan bir üslupla gelecek nesillere ilham olacak bir tarzda öyküler yazmış ve edebiyat tarihinde yerini almıştır. Yazar, onun bu özelliğini özellikle ifade etmiştir.
   b) Esendal'ın kendi ifade ettiği sanat anlayışıyla yazarın anlattığı sanat anlayışı örtüşmektedir. Buradan yazarın metnini tarafsız bir bakış açısıyla yazdığı anlaşılmaktadır.

3. a) Biyografi yazarı metne konu olan kişinin yaşadığı dönem ve çevreyi dikkatle araştırarak ve değerlendirerek yazarsa başarılı olur. Eğer bu şekilde yazmasaydı Esendal'ın eserlerinin, sanatçının yaşadığı dönemde farklı, ilerici, özgün olduğu ön plana çıkarılıp vurgulanmış olmayacaktı.
   b) Tutumu bu metindeki gibi olmazdı. Dönemin edebî zevki bu üsluptaki eserleri beğenip takdir edecek seviyede değildir. Çünkü bu hikâyeler zamanının çok ötesinde, farklı bir anlayışla yazılmıştır. Ayrıca bir sanatçının ya da sanat eserinin o dönemde beğenilip takdir edilmesi her zaman mümkün olamamaktadır. Bu nedenle biyografinin yazarı, Esendal'ın eserlerini yazılır yazılmaz değerlendirseydi bu hikâyeleri yadırgayabilir, olumsuz eleştirilerde bulunabilirdi.

4. Evet, okur yönlendirilmiştir. Metinde Esendal'ın döneminin sanat anlayışından çok farklı bir yerde olduğu için Türk hikâyeciliğinde özel ve önemli bir yeri olduğu belirtilmiştir. Yazar bunu yaparken başka sanatçılarla ve o dönemdeki gelenekle ilgili bilgi verip karşılaştırmalar yapmıştır. Yaptığı olumlu eleştiriler bu değerlendirmelerden sonra yapılmış, özgünlüğü beğenme ve takdir etme tavrı taşımaktadır. Bu nedenle okuru yönlendirme vardır.

Etkinlik No.: 174

1. Günümüz gençliği, sinema izlemeyi seven bir kuşak. Ancak bu dönem gençliği sinema filmleri için daha çok interneti tercih ediyor. Günümüz gençliğinde maddi ve manevi pek çok şeyi çabuk tüketme alışkanlığı hâkim. Arkadaşlık ve dostluk ilişkileri eskiye göre daha zayıf bir halatla bağlı artık. Gençler, yüz yüze kurulan ilişkilerden çok sosyal medya aracılığıyla iletişim kurmayı tercih ediyor.

2. Düşünce dünyamda farklı fikirler gelişirdi. Başka sanatçılarla fikir alışverişinde bulunmam kendi çizgimin oluşmasına zemin hazırlardı. Sanatçı olarak yaşadığım ya da yaşayabileceğim sıkıntılarla nasıl baş edebileceğimi öğrenirdim. Onların deneyimlerinden yararlanma olanağı bulurdum. vb.

3. İyi bir sinema izleyicisi olması, onu iyi bir senaryo yazarlığına götürmüş olabilir. Eserlerinde ona zengin bir hayal gücü kazandırmış olabilir. Eserlerinde oluşturduğu karakterleri çizmede veya bir şiirinde vermek istediği duyguyu anlatmada, onu somutlaştırmada daha başarılı bir sanatçı yapmış olabilir.

4. Bahsedilen filmleri günümüze uyarladığında teknolojinin son imkânlarını kullanmasını beklerim. Muazzam efektlerin, animasyonların filme gireceğini, günümüz imkânlarıyla filmlerin görsel açıdan zenginleşeceğini vb. düşünürüm.

5. • Attilâ İlhan döneminde yaşayan başarılı bir şair olmak isterdim. Çünkü o dönemde başarıyı yakalamış şairlerin çoğu kalıcı olabilmiş, kültür seviyeleri yüksek, günümüzde bile hâlâ sanatçılara ışık tutabilen kişilerdir. Sosyal medyada takipçi sayım çok olsa bile günümüzde her şey çok hızlı değiştiğinden takipçi sayım kısa bir süre sonra düşebilir de. O yüzden kalıcı bir şair olmayı tercih ederdim.
   • Sosyal medyada fenomen olmayı tercih ederdim. Çünkü yüz binlerin beni takip etmesi çok hoşuma giderdi. Özgüvenim yükselir, kendimi daha değerli hissederdim. Takipçilerimi kaybetmemek için sürekli yeni şeyler üretmeye çalışırdım.

CEVAP ANAHTARLARI

Bu da hayatıma canlılık katıp beni daha dinamik yapar. Ve ben yaşadığım dönemi seviyorum. O yüzden Attilâ İlhan döneminde başarılı bir şair olacak olsam bile o dönemi tercih etmezdim.

Etkinlik No.: 175

1. Döneminde yaşadığı olaylar, insanların sesi olabilme isteği, olumsuzluklara dur diyebilme amacında olması, içinde yaşadığı toplumun anına ışık tutma ve bunu ölümsüzleştirme isteği vb. sayılabilir.
2. Bu sanatçılar yaşadıkları döneme adeta ayna tutmuşlardır. Dönemin siyasi, sosyal yaşantısını veya düşünce anlayışını eserlerinde kendi edebî zevkleriyle birleştirerek bu başarıyı sağlamışlardır. Bunda en önemli başarıyı elbette üsluplarıyla yakalamışlardır. Dili kullanma becerileri, özgünlüğü ve akıcılığı yakalayabilmeleri gibi nedenlerin bu başarıda payı büyüktür.
3. Evet, kullanabiliriz. Çünkü eserlerine baktığımızda toplum sorunlarını, insanın çektiği sıkıntıları, iyisiyle kötüsüyle dönemin gerçeklerini anlattığı sonucuna ulaşabiliriz. Yani anlattıkları gerçekten uzak şeyler değildir. Stendhal de bu sözüyle romanın, gerçek hayatı adeta bir ayna gibi olduğu gibi yansıttığını ifade etmiştir. Gerçekliği olduğu gibi tarafsız bir gözle dile getirir.
4. Yusuf Ziya'nın anlatımına göre Mithat Cemal, yaşadığı dönemi eserlerine yansıtan bir sanatçıdır. Eserlerinde bireysel temaları işlemek yerine vatan, millet temalarına ağırlık vermiştir. Özellikle Atatürk ve Cumhuriyet tarihine ışık tutan şiirleri bunun bir göstergesidir. Metinde gördüğümüz kadarıyla Aka Gündüz de her zaman ezilenin yanında tarafını almış, adaletsizliklere karşı durmuş, onların sözcüsü olmuş, döneminde gördüğü, yaşadığı her şeyi eserlerinde anlatmayı kendine bir görev bilmiştir. Metinde eserlerindeki kahramanlardan çıkardığımız kadarıyla milletine, toplumuna bağlı biri olarak tanıtılmıştır. Bunun yanı sıra Millî Mücadele'yi yaşayan biri olarak bu dönemi eserlerinde yansıtmıştır. Tüm bu sebeplerden ötürü denilebilir ki sanatçılar, eserlerinde yaşadıkları dönemin anlayışını az ya da çok dile getirmişlerdir.

Etkinlik No.: 176

1. Böyle bir açıklama onun şiir yazdığı dönemde birbirinden farklı ve çok zengin bir şiir ortamının olduğunu gözler önüne sermek amacıyla yapılmış olabilir. Bu güçlü ortama rağmen Cahit Külebi'nin sanatsal gücündeki farklılığı, özgünlüğü ve ruhu ortaya koyacak yetkinliğe sahip olduğunu açık ve net olarak vurgulamış olacaktır.
2. a) Kendi yaşamından, kendi duygularından, içinde doğup büyüdüğü ve beslendiği Anadolu kültüründen, Anadolu köyünden ve köylüsünden yararlanarak memleketin insanını, yaşamını, gerçeklerini, sorunlarını dile getirmiştir.
   b) Yaşadıklarını, hissettiklerini, tanık olduklarını anlatması ve bunları anlatırken Anadolu penceresinden ve Anadolu insanının diliyle ifade etmesi önemlidir. Çünkü bunları yaparken bitip tükenmez bir kaynak olan halk şiirinin birikiminden kendine özgü bir ifade tarzıyla yararlanmaktadır.
3. Şiiri güncel ise yaşadığı zamanın, o zamandaki insanların ruhunu yansıtmayı yani yaşayan şiir olmayı başarmış demektir. Bu da şiirinin gelip geçici modalar arasında dayanıklılığını korumasını sağlayacaktır.
4. a) İki metindeki ortak düşünceler; Cahit Sıtkı'nın şiirlerinin kaynağını halk şiirinden alması, halkın dilini kullanması, kendine özgü üslubunun bulunmasıdır.
   b) Cahit Külebi'nin şiiri, halk şiirinden ustaca yararlanmayı bilmiştir.
   Cahit Külebi'nin şiiri, köyü ve köylüyü köylünün diliyle yaşatmayı başarmıştır.
   Cahit Külebi'nin şiiri, geleneği yansıtırken aynı zamanda yeni olmayı da bilen bir şiirdir.
   Cahit Külebi'nin şiiri, köye dışardan bakmayan, köyden gelen bir şiirdir.
   Cahit Külebi'nin şiiri, biçimsel aşırılıklardan uzak duran bir şiirdir.
   Cahit Külebi'nin şiiri, bize bizi anlattığı için sevilmiştir.

Etkinlik No.: 177

1. İnsanın, ruhunda yatan hatta birçok davranışının sebebi olan ama hiç anlatılmamış veya çözümlenmemiş taraflarını anlatmayı, ortaya çıkarmayı kastetmiş olabilir.
2. Peyami Safa'nın bu kadar iyi ruh tahili yapması, öncelikle kendini çok iyi tanıdığının, kendi ruhunun derinliklerini iyi okuduğunun bir göstergesidir. Çünkü ancak kendi ruhunun derinliklerini görebilen ve onu anlayabilen kişiler, başka insanların ruh çözümlemesini iyi yapabilir. İnsan davranışlarının arkasında yatan gerçek nedenleri iyi analiz edebiliyor. İyi bir gözlemci. Bu konuda psikoloji, tıp, psikiyatri gibi bilimlerle de ilgili olduğunu bana düşündürüyor.
3. Evet, katılıyorum. Çünkü sanatçılar da yaşadıkları toplumun hem parçasıdır hem de sanatçı kimliklerinden dolayı aynasıdır. Dolayısıyla toplumdaki hareketlilikler, toplum yaşamına etki eden yeni ve farklı görüşler sanatçıları da etkiler. Sanatçılar da duyarlı ve fikir yönünden gelişmiş oldukları için bir sosyal görüşün temsilcisi olmaları kaçınılmazdır.
   Hayır, katılmıyorum. Bana göre sanatçılar, toplumun tüm kesimini kucaklamalı ve birleştirici olmalı. Toplumsal görüşleri sanatıyla birleştirebilir ancak özellikle bir sosyal görüşün temsilcisi olmak zorunda değildir.
4. COVID-19 salgını dolayısıyla karantinada olan bir gencin yalnızlığını işleyebilirdi. Bu süreçte kendini dinleme fırsatı bulan gencin iç hesaplaşmalarını, hayatının aksayan yönlerini, insanlarla ilişkilerini irdeleyen bir kurgusal roman yazabilirdi. COVID-19 salgınında karantinada olan bir şairin o günleri nasıl geçirdiği ile ilgili özellikle ruhsal portresindeki dalgalanmaları ve bunun şiirlerine nasıl yansıdığını anlatabilirdi. Karantinada olan bir insanın bu süreçte kitaplara daha çok yöneldiği hatta bu süreçte adım adım toplumun en başarılı yazarları arasına gireceği süreci işleyen bir eser yazabilirdi.vb.

Etkinlik No.: 178

1. Oldukça etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü gerçekten de insanın sosyal ve kültürel gelişiminde ailenin ve çevresinin etkisi büyüktür. Sanatsal, edebî, kültürel faaliyetlerin olduğu bir çevrede yetişen çocukla tüm bunlardan mahrum kalan bir çocuğun hayata aynı pencereden bakması mümkün değildir. Çevremizde de mesela ailede birisi herhangi bir sanat dalıyla uğraşıyorsa çocuklarında sanatın çeşitli dallarına karşı bir istek olduğunu görebiliyoruz.
2. Bu ifadeden günlük hayatta gördüklerini veya günlük hayatta görülebilecek şeyleri kendi hayal dünyasında süsleyip, yoğurup ona bambaşka bir şekil vermek anlaşılmaktadır.
3. Bu cümlede farklı pek çok konuyla ilgilenildiği, her biri üzerinde ayrı ayrı düşünüldüğü ancak içlerinden sadece birkaçının üzerinde tam anlamıyla durulabildiği ve yalnızca bu birkaçının hazmedilebildiği anlatılmıştır. İnsan, hayatında pek çok şey yapmak isteyebilir: bir spor dalıyla ilgilenmek, bir müzik aleti çalmak, resim yapmak, bir edebî eser yazmak vb. Ancak insanın, bu isteklerinin hepsini tam anlamıyla özümsemesi, hepsinde aynı derecede başarılı olması pek mümkün değildir. Bu durumda sanatçının dediği gibi pek çok şey

CEVAP ANAHTARLARI

ısırılmış, pek çok şeyin tadına bakılmış ama ne yazık ki çok azı hazmedilebilmiştir.

4. Evet, olmuştur. Çünkü okuduğu eserlerde kendinden bir şeyler bulabilmek, kendi kültürünün, kendi sanatının yansımalarını görmek her insanı etkiler diye düşünüyorum.

5. Olumlu etkilerinin olduğunu düşünüyorum. Bu durumun sanatçı için de okuyucu için de bir zenginlik olduğu kanaatindeyim. Sanatçının, bu özelliği sayesinde duygularını, düşüncelerini ifade etmekte çok yönlü düşünebildiğine inanıyorum. Resmetme yeteneğini şiirle buluşturarak şiirlerinde daha gerçekçi tasvirler oluşturabildiğini düşünüyorum.

Etkinlik No.: 179

1. Çocuklarını dinleyen, onun söylediklerine değer veren bir aileye sahip olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca kendileri dönemin koşulları göz önüne alınacak olursa belki çok okumamış olabilir ancak bilgiye önem veren insanlar olduklarını düşündürmektedir.

2. Bu davranışları sergileyen bir kişi; sosyal ve ekonomik durumu ne olursa olsun önce insana değer veren ve saygı gösteren, insanlar arasında ayrım yapmayan biridir. İnsanın yaşama hakkına saygı duyan biridir. Takım ruhunun önemini bilen ve anlayan, bir insanın büyük adımlar atmasını değil birçok insanın çok adım atmasını önemseyen ve teşvik eden biridir. Önder olan, planlama yapabilen biridir.

3. Hep merak edilen bir baba olmuş çünkü babaannesine babasının ölümünden sonra küçüklüğüne dair bilmediği özelliklerini anlattırıyor. İnsan sevgisini ve bu sevginin önemini çocuklarına hissettirmiş bir babadır. Gösterişe ve lükse meyli olmayan, memleketi için çok çalışan, çocuklarının eğitimine önem veren, çocuklarına olan sevgi ve bağlılığını her fırsatta gösteren bir babadır.

4. Çocukların "çok sesli" bir evde büyümeleri farklı kültürlerin eserlerini okuma, dinleme, seyretme imkânına sahip olduklarını düşündürmektedir. Bu da küçük yaştan itibaren zengin bir kültürle tanışan çocukların belli düzeyde bir birikime sahip olacaklarını, hayata bakış açılarının gelişeceğini, empati kurma becerisine sahip olabileceklerini göstermektedir.

5. a) Çocuklarında kendi düşüncelerinin yansımasını, öldükten sonra bile onlarda duygu, fikir ve eylem olarak yaşamaya devam edeceğini hayal edip gören bir insandır Hasan-Âli Yücel. Yaptığı çalışmalara, kişiliğine ve yazdığı şiire baktığımızda çocukları için ifade ettiği gerçekleri yurdumuzun ve geleceğimizin teminatı olan çocuklar için de düşünmesi ve istemesi doğaldır.
   b) Her şeyi olduğu gibi anlatan, yol gösteren, öğreten bir sanat anlayışının yansımasını gördüm şiirde. Halkın kullandığı dili ifade aracı olarak tercih eden, toplumla arasına mesafe koymayan, açık, anlaşılır bir sanat anlayışına sahip olduğunu düşündürmektedir.

Etkinlik No.: 180

1. Evet, katılıyorum. Biyografilerde kimi zaman şairlerin yaşamlarına ilişkin dönüm noktalarını, hayal kırıklıklarını, sevdalarını, özlemlerini okuyabiliyoruz. Şairlerin yaşamlarının da eserlerine yansıdığını düşünürsek bir şiirin arkasındaki hikâyeyi bilmek, o dönemin anlayışından haberdar olmak vb. bize şiiri ve şairi daha iyi anlayıp yorumlamamızda yardımcı olur.
   Hayır, katılmıyorum. Çünkü biyografilerde şairlerin düşünceleri ve duyguları en ince ayrıntısına kadar yansıtılmayabilir. Her şiirin bir hikâyesi olmak zorunda da değildir. Şairler, o anki ruh durumlarına göre o şiirleri yazmışlarsa bunlar mutlaka kelimelere yansıyacaktır. Biz şiirdeki anlam bütünlüğünden yola çıkarak şiir ve şairi hakkında yorum yapabiliriz.

2. a) Metinde Cemal Süreya'nın şiirleriyle ilgili düşünceler, beğeni cümleleri yer almış ancak onun şiirlerini anlayabileceğim kadar bir bilgi verilmemiş. II. Yeni anlayışıyla ilgili şiirler yazdığı söylenmiş ancak bu anlayışla ilgili pek bilgi yoktur. Sadece Cemal Süreya'nın ortak şemsiyeyi kapatıp bağımsız şiir yazdığı çok da toplumcu sayılamadığını söyleyebilirim.
   b) Şairin yaşadığı dönemdeki fikrî, felsefi, siyasi anlayışlar; Cemal Süreya'nın nasıl bir çocukluk geçirdiği, edebiyatta kendisine örnek aldığı kimsenin olup olmadığı, II. Yeni şiir anlayışıyla ilgili ayrıntılı bilgiler, maddi durumu, aile yaşamı vb. bunları bilmek bu şiirleri daha iyi anlayıp yorumlamama yardımcı olabilirdi. Çünkü şairlerin şiirleri aslında onların yaşamlarıdır.
   c) Hayır, duymam. Çünkü ben zaten "bir şairin hayatını tüm yönleriyle bilmek, onun şiirlerini daha iyi anlamamızı sağlar" fikrine katılmıştım. a ve b maddesindeki sorulara verdiğim cevaplar da düşüncemi doğrulamıştır.

   Evet, duyarım. Çünkü bu şiirler, okuduğumda hem içerik hem de biçimsel olarak bana daha önce okuduğum şiirlerden farklı geldi. Eğer onun şiir anlayışını, yaşadığı dönemin koşullarını, okul hayatını vb. daha ayrıntılı biliyor olsaydım bu şiirlerle ilgili daha fazla fikir yürütebilirdim.

Etkinlik No.: 181

1. Evet, düşünüyorum. Çünkü biyografi yazarı Ahmet Hamdi, metinde Yahya Kemal'in şiir anlayışı, aruzu ve dili nasıl kullandığıyla ilgili açıklamalar yapmıştır. Her ne kadar Yahya Kemal'le ilgili beğenisini dile getirmiş, onun eşsiz bir sanatçı olduğunu övgü dolu sözlerle anlatmış olsa da yaptığı açıklamalardaki amaç, okura, anlattığı kişiyle ilgili bilgi vermektir. Şiirde ise şairin tamamen bireysel duygularının yansımaları görülmektedir. Şiir, duygu ürünü olmasının yanı sıra okura estetik zevk vermek gibi öğretici metinlerden farklı bir amaca sahiptir. Dolayısıyla iki metnin duyguları yansıtma bakımından farklı olması kaçınılmazdır.

2. Olumlu bir etkisinin olduğunu düşünüyorum. Çünkü kişinin, tanıdığı, gözlemlediği birinin biyografisini yazması, metne farklı özellikler katabilir. O metnin anılarla iç içe geçmesini, kişinin özel hayatıyla ilgili bilinmeyen yönlerin devreye girmesini, öznel ifadelerin metne yansımasını sağlayabilir. Bu durum, o metni daha ilgi çekici yapabilir. Kişinin, hayatının bir döneminde yollarının kesişmediği birini anlatması ise okuyucu için o kadar da cazip olmayabilir. Çünkü metninde özel hayata dair ayrıntılar, anılar, gözlemler vs. olmayacaktır. Sadece araştırma kitaplarından elde edilebilecek kuru bilgilerle metin yazılabilecektir. Bu durum, metnin okunurluğunu da ister istemez etkileyecektir.

3. Ahmet Hamdi, bu sözü ile hocasını olabildiğince övmüştür. Yahya Kemal'in çok bilgili, donanımlı, alanında uzman biri olduğunu vurgulamak istemiş olabilir. Çünkü anlattıklarıyla insanların açıklıklarını kapatan, onlara anlattıklarını bir elbise gibi giydiren bir insan söz konusu. Bunu yapabilecek kişinin de engin bir bilgiye sahip olması gerekir ki metinde Yahya Kemal'den, bütün dönemlerdeki duyuş ve yaşayışı yansıtan biri olarak söz edilmiştir. Dolayısıyla böyle donanımlı bir insanın, kişinin üzerinde iz bırakmaması düşünülemez. Böyle bir hocanın edebî anlayışıyla, hayata bakışıyla, dünyayı algılayışıyla, ilgi alanları ile vs. pek çok açıdan Ahmet Hamdi üzerinde iz bıraktığı açıkça görülmektedir.

Etkinlik No.: 182

1. Evet. Çünkü metinde, pek çok sanatçının işlediği konuların

CEVAP ANAHTARLARI

Orhan Kemal'in kaleminde nasıl samimi, inandırıcı ve benzeri yapılamaz bir şekil aldığı anlatılmakta. Ayrıca kısa cümlelerle günlük yaşamda kullanılan dille yazılmış, rahat okunup anlaşılan, akılda kalıcı bir yazı.

2. İlk olarak anlatımın öğretici metin ciddiyetinden uzak, hikâye gibi akıcı olmasını sağlar. Bir sanatçının başka bir sanatçının fikir alışverişinde bulunduğu insanları, duygu ve düşüncelerinin beslendiği ortamları az ya da çok bilmesi mümkündür. Bu bilgiler yaptığı tespitlerin daha isabetli olmasını sağlayabilir. Yansıtmak istediği duygu ve izlenimleri dile getirirken güçlük çekmez.

3. Fark olacaktır. Çünkü yıllar önce yaşamış bir sanatçıyı yazarsa ona uzaktan bakma imkânı olacak. Tarih onunla ilgili yargısını az ya da çok vermiş olacak. Duygusallıktan uzak kalabilecek. Öznel davranma ihtimali azalacak.

4. a) Evet vardır. Selim İleri, Orhan Kemal ile ilgili duygularını ve kişisel hesaplaşmalarını sanki özür diler gibi, özlem ve sevgi dolu, hüzünlü bir üslupla ifade etmiştir. Ayrıca onun işlediği konuları ve sahip olduğu tarzı artık kimsede görmediğini belirterek özel ve yeri doldurulamaz bir edebiyatçı olduğunu vurgulamıştır. Bu da Orhan Kemal'in ardından bundan sonra göremeyeceğimiz bir bakış tarzına olan özlemi ifade etmektedir.

b)
- Roman türünde bir eserinde yer almak isterdim. Beni bütün boyutlarımla, geçmişimle ve hayal gücünün izin verdiği ölçüde geleceğimle yazmasını isterdim.
- Hikâye türünde yer almak isterdim. Benimle tanıştığında dikkatini çeken en belirgin özelliğimi yansıtacak kısa ama etkili, akılda kalıcı bir metinde dile getirilmek hoşuma giderdi.
- Anı türünde yazacağı bir kitapta yer almak isterdim. Çünkü o zaman kurmaca bir karakter olmayacak, değiştirilmeyecek, neysem o şekilde olduğum gibi tarihteki bir sayfa olarak yer bulabileceğim.

c)
- İsterdim. Yaşadıklarını, pişmanlıklarını olduğu gibi ifade etmekten çekinmiyor. Beni her yönden ele alacağını, olumlu ve olumsuz yönlerimi birlikte anlatacağını ama duygusal bir üslubu olduğu için insani taraflarımı ön plana çıkaracağını düşünüyorum.
- İstemezdim. Çok duygusal bir sanatçı. Yaşamın katı gerçeklerinden kaçan, geçmişe ve geçmişte kalan güzel günlere sığınarak mutlu olan bir insan. Böyle bir kişilik hayal gücünü harekete geçirerek beni olduğumdan farklı biri hâline getirebilir diye düşünüyorum.

Etkinlik No.: 183

1. Biyografimde çocukluk anılarıma daha çok yer vermesini, özellikle ilkokuldayken veya ortaokuldayken arkadaşlarımla oynadığım oyunlardan, sevdiğim çizgi filmlerden, yaptığım muzurluklardan ayrıntılı ama okuyanı sıkmayacak şekilde, eğlenceli bir dille bahsetmesini tavsiye ederdim. Biyografimi çocukların anlayıp daha rahat kavrayabileceği cümlelerle anlatmasını (yalın, açık, duru bir dil) önerirdim. Biyografime beni anlatan, beni çağrıştıracak vb. kısa bir şiir, tekerleme, karikatür ile başlamasının da uygun olabileceğini belirtirdim.

2. Ben Orhan Veli adlı metin şiir biçiminde yazılmış. O yüzden yapacağım ilk şey Orhan Veli'nin şiirde anlattıklarını düz yazı şekline getirmek. Çünkü biyografiler düzyazı metinleridir. Şiirde Orhan Veli, öz yaşam öyküsünü anlatmıştır. O yüzden o anlatımı değiştirip başkasının kaleminden Orhan Veli'nin anlatılmasını sağlarım. Bunun için de şiirdeki birinci kişili anlatımı değiştirip üçüncü kişili anlatım yapardım. Bu şekilde metni içerik olarak öz yaşam öyküsünden çıkarıp yaşam öyküsü türüne yaklaştırırım.

3. a) Sözlüğümün kapağı kırmızıya yakın bir renktir. Kapak resminde yerli ve yabancı birçok sanatçının iç içe geçmiş siyah-beyaz fotoğrafları yer alıyor. Sözlükteki sanatçılar alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Yerli ve yabancı sanatçılar olmak üzere kitap iki bölüme ayrılmıştır. Kitabın girişinde benim bu sözlüğü hazırlarken takip ettiğim yol, yararlandığım kaynaklardan bahseden bir ön söz var.

b) Biyografilerini aldığım yazarlardan bir kısmı, hayatını kaybetmiş veya yeni bir eser yazmış olabilir. İki yıl içinde ünlenmiş, yeni yetişen farklı çizgide ilerleyen ve umut vadeden sanatçılara sözlüğümde yer vermek isteyebilirim ya da umut vadeden ve yeni yetişen sanatçıların, yeni şeyler üretemediği için silinip gitmesi üzerine o isimleri biyografi sözlüğümden çıkarmak isteyebilirim. Bu bilgileri güncellemem için sözlüğümün üzerinde yeniden çalışmam gerekebilir.

Etkinlik No.: 184

1. a) Her üç sanatçı da sadece öğretici metin türlerinde eserler vermiş sanatçılar değil, aynı zamanda şair kimliği olan kişilerdir. Dolayısıyla bu durumun eserlerine de yansıdığını söyleyebiliriz. Kısa cümle kuruluşları, ahenkli söyleyişler metinlerdeki dikkat çekici yönlerdendir. Ancak Mithat Cemal Kuntay'ın metninde Arapça ve Farsça bazı kelime tamlamaların kullanılması, sıralı cümle yapılarını çok kullanması açıklığı, akıcılığı zorlaştırmaktadır. Diğer iki metinde ise daha akıcı, daha samimi, senli benli bir anlatım söz konusudur.

b) Mithat Cemal Kuntay'ın metnini beğendim. Çünkü daha ağırbaşlı, ciddi bir tutumla yazısını kaleme almış. Mehmet Âkif'in şiir anlayışından bahsederken düşüncelerini gerekçelendirerek vermiş. Bu durum okuyucunun zihninde oluşabilecek soruları da cevapladığı anlamına gelmektedir.
Halit Fahri Ozansoy'un metnini beğendim. Çünkü Süleyman Nazif'i anlatırken yaptığı benzetmeler, tasvirler oldukça etkileyici idi. Ani inişler ve çıkışlar içinde anlatmış şairi. Nazif'in dehşete düşüren görünümünden bahsederken bir anda onun için aslında çirkin denilmeyeceğini söylemesi gibi.
Oktay Akbal'ın metnini beğendim. Çünkü yazar, metnini çok samimi bir dille yazmış. O, Özdemir Asaf'ı anlatırken sanki biz de yanında Akbal'la beraber yaşananları seyrediyor gibiyiz. Yani anlatımı o derece gerçekçi, o derece bizden.

2. Cumhuriyet Dönemi, nesir alanında gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Çağımızın düşünce çağı olması, öğretici metin türüne ilgiyi arttırmıştır. Biyografi türü aracılığı ile de kişinin yaşamından hareketle okura bazı mesajlar verilmeye, yol gösterilmeye çalışılır. Biyografi türündeki metinler, aynı zamanda dönemi aydınlatması yönüyle de ilgi çekicidir.

Etkinlik No.: 185

1. Evet. Anlatıcı, Stendhal'ı kapalı bir ortamda (Muhtemelen evidir.) görünüşü ve başka insanların kendisi hakkındaki yargılarını düşünürken gösteriyor. Onun akşamki planlarından, başka insanlarla buluştuğunda onlara karşı nasıl davranacağından bahsedip karakteri bir olay içine yerleştirerek anlatıyor. Hikâyedeki olay, kişi, yer, zaman kavramlarını biyografik bir metindeki gerçek bir kişiliği bu unsurların içine yerleştirerek kullanmıştır.

2.
- Yaşar Kemal'in biyografisini yazmasını isterdim. Çünkü Anadolu insanının serüvenini destansı bir şekilde, özümüze uygun dile getirmiş, Nobel alabilecek derecede yetenekli ve değerli bir insandır. Bir klasiktir.

CEVAP ANAHTARLARI

- Nâzım Hikmet'i anlatmasını isterdim. Çünkü o, Türk şiirinin zirve isimlerinden biridir.
- Yunus Emre'nin biyografisini yazmasını isterdim. Çünkü Yunus Emre, yüzyıllardan beri Anadolu coğrafyasında dile getirdiği duygularla ölümsüz olmuştur. Onun dile getirdiği duyguları dünya çapında ünlü bir biyografi yazarının anlatması pek çok milletten insanın Yunus Emre'nin adını duymasını, tanımayanların onu ve eserlerini merak etmesini sağlayabilirdi. vb.

3.
- Etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü özellikle okuduğum metinde olduğu gibi sanatsal bir üslupla yazılmış metinlerde o sanatsal tadı alabilmek için çevirmenin üslubunun asıl yazarın üslubundan bir şeyleri yansıtmayı başarmış olması gerekiyor.
- Etkili olduğunu düşünmüyorum. Bunlar sonuçta birer öğretici metindir. Bir edebî metindeki yazarın üslubunu çeviriye yansıtma kaygısını bu tür metinlerde gereksiz buluyorum.

4. Bilgi ve belgelere dayalı olması ve geçmiş dönemlerde bilgiye ulaşımın yakın dönemlerdeki kadar kolay olmaması, bu türün modern anlamdaki örneklerinin geç verilmesine neden olmuş olabilir. Ayrıca biyografi, kişinin bütün özelliklerinin olduğu gibi aktarıldığı bir tür olduğu için topluma bu bilgilerin aktarılmasında aracı olmak isteyecek, hem uzun hem yorucu bir çalışma gerektiren biyografi yazarlığı tercih edilmemiş olabilir.

5.
- Bilimsel biyografimin yazılmasını isterdim. Çünkü kitabım yazılacak kadar başarılı ve ünlü olduysam hakkımdaki bilginin herhangi bir yorum içermeden olduğu gibi aktarılmasını beklerdim.
- Beni seven, yakından tanıyan, üstelik kalemi kuvvetli bir sanatçı arkadaşımın edebî bir üslupla anlatmasını isterdim. Böylece beni herkesin gördüğü gibi yüzeysel olarak görmeyen, duygu dünyama yakından tanık olan bir insanın gözünden dile getirilmiş olurum.
- Biyografik bir romanda anlatılmak isterdim. Böylece kurgulanmış bir dünyada yaşam biçimim ve yapmayı başardıklarımla anlatılırken insanların dikkatini çekecek bir biçimde anlatılacağımı düşünüyorum.
- Biyografik bir romanda anlatılmak isterdim. Böylece kurgulanmış bir dünyada yaşam biçimim ve yapmayı başardıklarımla anlatılırken insanların dikkatini çekecek bir biçimde anlatılacağımı düşünüyorum.

Etkinlik No.: 186

1. Metinde "özetliyor" ve "denilebilir" kelimeleri çekimli fiildir. Çünkü bir kelimenin çekimli fiil olabilmesi için eylem anlamının devam etmesi gerekiyor. Bu kelimeler de eylem anlamını korumuştur. Bir kelimenin çekimli fiil olabilmesinin başka bir şartı da kip ve kişi eki ile çekimlenebiliyor olmasıdır. Buna göre "özetliyor" kelimesi şimdiki zaman 3. tekil kişisiyle, "denilebilir" kelimesi de geniş zaman 3. tekil kişisiyle çekimlenmiştir.

2. a)
- Sonradan Üç Anadolu Efsanesi (1976) yazılmıştır.
- Fıkra ve denemeler Taş Çatlasa'da (1961) toplanmıştır.
- Sonradan Bütün Hikâyeler'de (1967) eski yeni hepsi bir araya getirilmiştir.

b) Edilgen çatılı cümlelerde işin başkası tarafından yapılması söz konusu olduğu için etken çatıya göre inandırıcılığı zayıftır.

3. **I (yay ayraç)** : Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için kullanılmıştır.
II (yay ayraç) : Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için kullanılmıştır.
III (virgül) : Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için kullanılmıştır.
IV (virgül) : Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılmıştır.

Etkinlik No.: 187

1.
- Her sonbaharda bazı ağaçlar yapraklarını döker.
- Bu balmumu heykeller, çok gerçekçi görünüyordu.
- İhtiyacı olan herkese her zaman yardım ederdi.

2.

Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.	Çocukluğumdan beri hayalini kurduğum bu şehre -Paris'e- gitmek için fırsat ayağıma gelmişti adeta.
Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.	Yazılı ve görgü kelimelerini yaz-ı-lı / gör-gü şeklinde kök ve eklerine ayırabiliriz.
Fiil kök ve gövdelerini göstermek için kullanılır.	Çiz-, bekle-, taşla-, getir- fiil ve kök ve gövdelerine örnektir.
Heceleri göstermek için kullanılır.	"Hanımeli" kelimesini ha-nı-me-li şeklinde heceleyebiliriz.

3. Bunda çeşitli sebepler söz konusu olabilir. Birincisi dönemin imla özelliği olduğu için öyle yazılmış olabilir. Mesela bir dönem eserlerde "yazmağa, çizmeğe" ifadeleri kullanılmıştır. Çünkü dil, canlı bir varlıktır. Zaman içerisinde değişime uğraması, yeni kelimelerin gelmesi, bazılarının yok olması mümkündür. İkincisi yazarın kendi tercihi olabilir. Çünkü bazen yazarlar özgünlüğü yakalayabilmek için dilde oynama yapabilirler. Üçüncüsü eser yazıya geçirilirken imla yanlışlığı ya da dizgi hatası yapılmış olabilir.

Etkinlik No.: 188

1. Biyografik metinler öğretici metinlerdir ve bilgiye, belgeye, araştırmaya dayalı olarak meydana getirilirler. -miş'li geçmiş zaman (duyulan geçmiş zaman) kullanılması metne gerçekçiliği arka plana atılmış gibi bir masal havası katmaktadır.

2.

Metinden Alınan Cümleler	Fiil Yapısı	Fiil Kipi	Fiil Kişisi	Fiil Çatısı
Fakat hemen yola çıkılır.	Birleşik	Geniş zaman	3. tekil kişi	Edilgen-geçişsiz
Paşa gene başı açık, Panama şapkası elinde, hepsini selamlar.	Türemiş	Geniş zaman	3. tekil kişi	Etken-geçişli

3.
- Çocuklar düzenli bir eğitim almalıdır.
- Sanatçılar, toplumun sesi ve sözcüsü olmalıdır.
- Kendisine verilen görevi layığıyla yapacaktır.
- Bu konunun çözümü için bütün imkânlar seferber edilecektir.
- Söylenebilecek bütün sözler söylenmiştir.
- Kitaptaki yazım hatalarının hepsi tarafımdan düzeltilmiştir.

4.
- Yemeklerden sarmayı, tatlılardan baklavayı hep sevmişimdir.
- Şair kırmızı rengi, gecenin karanlığını diğer şairlerden farklı bir bakış açısıyla kaleme almıştır.

CEVAP ANAHTARLARI

5. "Gazi" kelimesi burada özel adın (Mustafa Kemal Atatürk) yerine kullanılan unvan sıfatıdır. Bu nedenle büyük harfle yazılmıştır.

Cümle: Bütün gazilerin kürsüden söylenen nutku dinledikleri görülüyordu.

Etkinlik No.: 189

1.

KELİMELER	ÇAĞRIŞTIRDIĞI ANLAMLAR
latif	Güzel, hoş.
tasavvur	Tasarım, zihinde canlandırma.
raks	Dans.
aksan	Bir bölgeye özgü söyleyiş özelliği.
müsvedde	Yazı taslağı.

2.

KELİMELER	EŞ ANLAMLILARI	CÜMLELER
muharrir	yazar	Yazar, toplumu yansıtan insandır.
mesut	mutlu	Dünyada her çocuk mutlu yaşamalı.
hakikat	gerçek	Gerçekleri sana anlatmalıyım.
tenkit	eleştiri	Eleştiri, yapıcı olmalıdır.
münakaşa	tartışma	Keşke seninle hiç tartışmasaydık...

3. Bugünlerde beni maddi sıkıntılar yoruyor.
Yeterli beslenmediği için zayıf kaldı.

Etkinlik No.: 190

1.

KELİMELER	ANLAMLARI
tetkik	İnceleme.
neşir	Yayın, yayımlama.
kontrplak	Genellikle mobilya işlerinde kullanılan, en az üç kaplamanın tutkallanmasıyla oluşan ince esnek tahta.
tuval	Üzerine resim yapılan, gerdirilmiş keten, kenevir veya pamuklu kaba kumaş.
siyatik	Kalça sinirlerinde oluşan ağrılı hastalık.
berdevam	Sürmekte olan, sürüp giden.
müzmin	Süreğen.
mamafih	Bununla birlikte.

2. Güzel şey okumanın hasretini çekiyorum.
Bana gelince, bir hayli zamandır işi ressamlığa döktüm, beş seneden beri elime fırça aldığım yoktu, birdenbire coşkunluk geldi ve şimdi elimden fırçayı bırakmıyorum.

3. Aynı ruhsal durumları yaşadıklarından benzerlik gösterebilir. Dil ortak kullanıma imkân tanır. Bunun sonucunda her iki metinde ortak söz grubu olarak "balıklama dalmak" kullanılmıştır.

Etkinlik No.: 191

1. Yönerge

1. İletişimi bir var olma sorunu gören insanoğlu, uzakta bulunanlarla da iletişim için harekete geçmiştir. Önceleri ateş ve dumanla iletişim kuran insan, yazının ve kâğıdın bulunmasıyla mektup yazmış, değişen yaşam biçimlerine uyum sağlayarak yeni yöntemler geliştirmiştir. Bu gelişmeler hep daha hızlı ve sağlıklı yönde olmuştur. Mektupların yerini bugün e-posta ve kısa mesajlar almıştır. Değişen koşullara rağmen insan hep iletişim hâlindedir. Değişen ve gelişen dünyada değişmeyen şey iletişim ihtiyacıdır.

2. Yönerge

2. Padişahlar, başarılı buldukları sanatçıları ödüllendirmektedir. Ancak dönemin kamu kurumlarında memurlar, insanların sorunlarıyla ilgilenmemekte ve iş yapmak için rüşvet istemektedirler.

3. Şairin selamını verip muhataplarının rüşvet olmadığı için almamaları, memurların soğuk tavır göstermeleri, şairin isteklerini yerine getirmemeleri şairde rahatsızlık uyandırmıştır. Bundan şikâyetçidir ve bu durumu Şikâyetname ile dile getirir. Şikâyetname, bir görevlinin, yanlış ve kötü hareketleriyle davranışlarını ilgili ve yetkili makama bildiren yazı, şikâyet mektubu anlamına gelir.

Etkinlik No.: 192

1. Olası Cevaplar:
Dönemin aydınlarında milliyetçilik ve inanç ön plana çıkan fikirlerdir.
Şinasi'nin yaşadığı Tanzimat Dönemi'nde dinî düşünce tarzının ve milliyetçilik akımının baskın olduğunu söyleyebiliriz.

2. Olası Cevaplar:
Dönemin siyasi, kültürel yapısı vb. konular hakkında bilgi verilebilir. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne bağlı olarak şekillenecektir.

3. Olası Cevaplar:
İnsanların tarihin her döneminde iletişime ihtiyacı olmuştur. Böyle bir dönemde mektubun varlığı hem toplumlar hem de tarih açısından büyük önem arz eder.

Etkinlik No.: 193

1. Konu ve amacı belirleyen unsur ve duygular, Cemal Süreya'nın özlemi, sevgisi ve eşiyle aralarındaki yanlış anlaşılmalardır. Metinde geçen "Hayatımsın." "…benden yanlış yere, yok yere kuşkulanıyorsun." "…anla beni." "Bir de seviyorum seni: Tek dalımsın." "Ne tuhaf, son bir iki ayda seni, benden biraz uzaklaştın, araya mesafeler, tedirginlikler sokuyorsun diye düşünürken o sırada sen de aynı şeyleri düşünüyormuşsun." cümleleri, konu ve amacın belirlenmesindeki ana duyguları anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

2. Metinden altı çizili cümleler çıkarıldığında yazarın, mektubunu sevgi ve özlemini ifade etmek için yazdığı görülmektedir. Bu durumda yazarın eşiyle aralarındaki yanlış anlaşılmaları giderme amacı ortadan kalkacaktır.

Etkinlik No.: 194

1. "Kıpırdanmaz göllerin karasevdalı leyleği" ifadesi, kimsenin olmadığı bir ortamda derin üzüntü gibi belirtilerle kendini gösteren bir ruh durumunu çağrıştırmaktadır. Melankolik bir yapıda kendi isteklerini umutsuzluktan dolayı savsaklama anlamı da çıkarılabilir.

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

2. Olası Cevaplar:
Öğrencinin hayal gücüne göre "sakinlik, huzur, karamsarlık" vb. cevaplar kabul edilebilir.

3.

METNİN KONUSU	METNİN AMACI	METNİN HEDEF KİTLESİ
Mallarme'nin (Malarmi) bir şiirindeki benzetmenin yazar üzerindeki etkisi	Bu benzetmeyi okuyucuyla paylaşarak onlarda sanatsal bir duygu uyandırmak	Genel okuyucu kitlesi

Konu, Amaç ve Hedef Kitle Arasındaki İlişki:
Bir şiirin içeriğini okuyucuyla paylaşarak onlarda estetik bir duygu uyandırmak ve okuyucu kitlesini edebiyatla ve sanatla iç içe bir duruma getirmektir.

Etkinlik No.: 195

1. Olası Cevaplar:
Yazar, babasına duygularını zamanında söyleyememiş ve hislerini hep ertelemiştir.
"Pişmanlık, kızgınlık, özlem, çaresizlik" gibi duygularını anlatmak istemiş olabilir.

2. Olası Cevaplar:
Oğuz Atay'ın iç hesaplaşma içinde olduğu anlaşılıyor. Roman ya da hikâye yazıyor olsa idi kurguya da ihtiyaç duyacak ve babasıyla yaşadıklarını konu edinecekti. Hedef kitlesi doğrudan okur olurdu. Yazma amacı ise duygularının kaynağını anlatmak olurdu.
Bir hikâye yazıyor olsa idi bu konuşmayı babasının mezarı başında kurgulayabilirdi. Hedef kitle edebî metinlerde okur olduğu için eserin hedef kitlesi değişmezdi. Yazma amacı ise bir olay ya da durumla ilgili düşüncelerini paylaşmak olurdu.

3. Kuşak çatışmasının ve iletişimsizliğin etkisiyle yazarın babasıyla arasında sağlıklı bir baba ve oğul ilişkisi olmadığı açık bir şekilde ortadadır. Yazar babasıyla pek samimi bir ilişki yaşamasa da "Galiba biz, babacığım, birbirimizi hep böyle anlamadan sevdik." sözüyle birbirlerini sevmekten hiç vazgeçmediklerini ifade etmektedir.

Etkinlik No.: 196

1. Bir işle meşgul olan ve tüm dikkatini yaptığı işe veren insanlar, zihinsel ve fiziksel açıdan sağlıklı, mutlu ve kaliteli bir hayat yaşarlar.

2. Olası Cevaplar:
İnsanın yaşamak için bir amaca ihtiyacı vardır. Hayatın ne getireceği bilinmeyeceği için gelecekle ilgili planlar yetenek ve ilgi alanlarına göre yapılmalıdır.

3. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: …İnsanı asıl çürüten şey boşluktur. Kendini bir şeye adamamaktır. Vaktini boşu boşuna harcamaktır.

Etkinlik No.: 197

1. Olası Cevaplar:
Eleştirisinde yapıcı olmadığını düşünürdüm. Çünkü olumsuz yönler daha belirgin ifade edilmiş.
Olumlu eleştiriyi ön planda tutmasının daha etkili olacağına inanıyorum. Eserin olumlu yönleri vurgulansa idi bu yazar için teşvik edici olurdu.

2. Olası Cevaplar:
Başarı yakalamış eser örnekleri verirdim. Örneklendirmeyi artırdığımda ana düşünce daha belirgin hâle gelirdi.
Yazılış amacıma bağlı olarak yazarı teşvik etmek için eserin olumlu yönlerini artırırdım. Böylece mektubumda ana fikrim daha belirgin hâle gelirdi.

Etkinlik No.: 198

1. Ana düşünceyi vermektedir.

2. Olası Cevaplar:
İnsan kaderine razı olduğunda manevi olarak huzur bulacaktır. İnsanın hayatında değiştiremeyeceği şeyler için uğraşması huzursuzluktan başka bir şey vermez.

Etkinlik No.: 199

1. Yazar, düşünceyi sunarken tartışmacı ve açıklayıcı anlatım tekniklerini benimsemiş, düşünceyi daha iyi ortaya koyabilmek için de bir olayı anlatmış, böylece öyküleme ve betimlemeden faydalanmıştır. Bu farklılıklar bir arada kullanıldığında düşünce de olay da çok daha anlaşılır olur ve metin zenginleşir.

2. Yazar, ilk paragrafta değerlendirme ile ilgili görüşlerini tartışmacı anlatımla sunmuştur. Bunu İsmail Habip Sevük'ün bir değerlendirmesini eleştirmek için yapmıştır. Bu bağlamda metin de tutarlıdır. Ancak metnin sonundaki cümle "Buluş güzeldi, etkili idi de doğru değildi." ile metnin ilk cümlesi "Her değerlendirme göreceli." ifadesi ile yazarın kendi ile çelişkiye düştüğünü gösterir.

3. Altı çizili kelimeler niteleme sıfatıdır. Varlıkların niteliklerini ifade eder. Bu da betimlemedir. Kelimeler çıkarıldığında betimleme ortadan kalkar. Sadece öyküleme tekniği kalır.

4. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: Avrupa'ya ilk gidişimdi. Masaların etrafında uçuşan kuşları gördüğümde çok heyecanlanmıştım. Doğa ve insanın bu kadar iç içe geçtiği bir büyük kenti ilk kez görüyordum…

Etkinlik No.: 200

1. Bu soruda öğrencinin, düşünceyi geliştirme yollarından tanık göstermeyi öğrenmesi ya da metinde tanık göstermenin yollarını öğrenmesi amaçlanmaktadır. Yazar; bir düşünceyi ileri sürmek, doğruluğunu ispatlamak amacıyla aynı görüşü paylaşan, destekleyen bir kişinin -bazen karşıt görüşü savunan bir kişi de olabilir- yazılarından veya konuşmalarından alıntı yapar. Tanıklığına başvurulan kişinin sözü edilen konuda yetkin olması gerekir.

2. Olası Cevaplar:
Açıklayıcı anlatım ve örneklemeyi bir arada kullanırdım. Düşüncelerimi daha net ifade etmemi kolaylaştırırdı.
Okurun ilgisini canlı tutmak için öyküleme ve betimlemeyi bir arada kullanır, örneklerden de faydalanırdım.

3. Olası Cevaplar:
Yazının içtenliğini artırmıştır. Okuyucuyla sohbet eder gibi yazılmıştır.

Etkinlik No.: 201

1. İnsanlar, enerjilerini başkalarının hayatlarına değil kendi hayatlarına odakladıklarında daha kazançlı olurlar, anlamını içeren cümleler kabul edilebilir.

2. "Başkalarının düşüncelerine göre kendine değer verme." cümlesi metni bütünüyle kapsamaktadır. Yazma etkinliği öğrencinin yaratıcı düşünme becerisine göre şekillenecektir.

Etkinlik No.: 202

1. Düşünceyi geliştirme yollarından benzetme kullanılmıştır. Ben-

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

zerlikler ve karşıtlıklardan yararlanarak karşılaştırma yapılabilir. Alıntı yapılarak tanık gösterme kullanılabilir.

2. Mektupta görsel ögelerin sık kullanılması, anlatılan varlıkların veya kişilerin belirgin özelliklerini ortaya koyup okuyucunun gözünde canlanmasını sağlar. Böylece okuyucu, kendini anlatılanın içinde hisseder.

3. Verilen mektupta kahraman, kendi başından geçen veya içinde bulunduğu olayları anlatır. Bu mektupta üçüncü kişi ağzı kullanılsaydı mektubun anlatıcısı kahramanı değil, olayların dışında duran gören olurdu. Sadece uzaktan ya da bir kamera varmışçasına oradan gördüklerini okuyucuya aktarırdı.

4. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: Masmavi bir göl kıyısı… Yeşillikler içinde… Doğanın gürültüsünden uzak, sessiz, sakin…

Etkinlik No.: 203

1. Olası Cevaplar:
Bu görsel, metni anlamak için yeterli olurdu. Düşünceleri yazıyla ifade etmek gerekir.
Yolculuk yerine yalnızlık temalı bir görsel seçerdim. Konuya daha uygun bir görsel olurdu.
Konuyu daha iyi ortaya koyabilmek için karikatürün kısa ve etkili anlatımından faydalanırdım.

2. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: …Yeni yılda sizlere neler yazacağımı düşündüm. Bizleri nelerin beklediğini? Umut mu, karamsarlık mı?

Etkinlik No.: 204

1. Mektup örneği ile verilen görsel arasında uyumlu bir ilişki vardır. Görsel ve mektupta askerlerimizin duygusal ve fiziksel sıkıntıları, zor zamanları anlatılmaktadır. Aynı zamanda mektup ve görsel arasındaki uyum, mektubun haberleşmedeki önemini vurgular.

2. Metin ve görsel arasındaki etkileşim, hayal etmek ve düşünmenin temelini oluşturur, öğrenmeye olumlu katkı sağlar. Metnin içeriğinin okuyucu tarafından dolaysız ve kalıcı bir şekilde algılanmasını sağlar.

3. Görseller; metinde sunulan bilgiler dikkate alınarak düzenlenmeli, metni tamamlayıcı ve metinle uyumlu olmalı, dikkat çekici ve renkli olmalıdır.

Etkinlik No.: 205

1. "Yaşarsın
Sesi gittikçe azalan bir araba gibi kaybolur anıların yağmurda"
Metnin anlatım biçimi içerikle bağlantılıdır, oluşturulan ifadelerle tema birbirini bütünler, metnin etkisi azalır.

2. Metinde içerik ve üslup birbirini tamamlayan unsurlardır. Coşkuyu dile getiren metin olduğu için ses ve söz gücüne başvurup okuyucuda etki bırakmak istemiştir.

3. a) Olası Cevaplar:
Bulut düşündü bir akşamüstü dağların ardında.
Rüzgâr türküsünü söylemeye başladı buluta.
Güneş, kış masalını anlatmaya hazırlanıyordu.
b) Yazarın üslubu, kendi iç dünyasına, çevresinin ve dönemin etkisine göre şekillenecektir. Bu nedenle aynı konuyu ele alan hiç kimse aynı şeyleri yazamaz.

Etkinlik No.: 206

1. Misafirin ya da büyüklerin ceket veya paltolarını tutmak, cenaze namazı kılmak, yakınlarının cenazesinde bulunmak bizim kültürümüze özgü durumlar olduğu için yabancı bir yazar, bu unsurlara değinmeyeceğini tahmin ediyoruz ya da buna uygun cevaplar düşündürülür.

2. Ölüm ve ölüm acısı, insanlığın ortak sorunu olarak ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde sanata bilime yansımış, ölüm acısı kişiye ve kültüre göre değişse de varlığını yalnızlık ve kuşaklar arası çatışma gibi insanlığın ortaya çıktığı günden beri sürdürmüştür. Bundan sonraki dönemde de sürdürecektir, bu yüzden bu sorunlar evrenseldir.

3. Yazarın yaklaşımını doğru bulan öğrencilerden "İnsani ilişkilerde samimiyet önemlidir, samimiyetsiz ifadeler bu kavramın içini boşaltacağından yazara katılıyorum." vb. ifadelerine uygun yanıtlar beklenir.
Yazarın ifadesini doğru bulmayan öğrencilerden "Bu seslenmelerin içinin boşaltılmadan içtenlikli kullanılmasında sakınca görmüyorum, kültürümüzün bir parçasıdır." vb. ifadelerine uygun yanıtlar beklenir.

Etkinlik No.: 207

1. Olası Cevaplar:
1. Dünya Savaşı içinde bulunulan bir ortamı hatırlatmaktadır. Yazar, bu mektubu sürgünde iken yazmıştır.

2. Olası Cevaplar:
Aile birliği ve bağlılığı, büyüklere hürmet.

3. Olası Cevaplar:
Anne ve babanın fedakârlıkları.

Etkinlik No.: 208

1. Dünya üzerindeki insanlar, yaşam anlamında birbirlerine muhtaçtırlar. Çünkü insanlar, birbirleri olmadan bir şey yapamazlar, yani herkesin farklı bir yeteneği vardır. Bazısı iyi yemek yapar, terziler elbise diker ve satarlar, doktorlar hayat kurtarır… Manevi ve insani anlamda düşünüldüğünde ise sevmek ve sevilmenin ancak karşılıklı olması birlikte yaşamayı zorunlu kılmaktadır.

2. Olası Cevaplar:
Kendini sevmek bencilce, başkalarını düşünmek ve sevmek insancadır. Bizi biz yapan değerlerin başında başkaları için üzülen ve sevinen bir yüreğe sahip olmak gelmektedir. İnsanlar ancak bu şekilde düşündüğü sürece manevi bir iklime ulaşabilir.

Etkinlik No.: 209

1. Zaman kavramı göreselilik gösterir, zamanın çabuk geçtiği ya da geçmediği gibi ifadeler de bunu doğrular. Metinde ise "Mektubun elime biraz geç geldi." "Mektup beklemek beni yoruyor. Senden sık sık haber almak istiyorum." ifadeleri bu dizeleri çağrıştırmaktadır.
Olası Cevaplar:
"Senden uzun süre haber alamayınca seni merak ediyorum. Zaman adeta hiç geçmiyor."

2. Bu etkinliği her öğrenci kendi birikim ve hayal gücüne göre gerçekleştirecektir.
Örnek: Mektuplarımı geciktirmek benim elimde olmayan sebeplerden. Maddi sorunlarla ben de uğraşıyorum. Bir de işlerin yoğunluğu devreye girince cevaplarım ister istemez gecikiyor…

Etkinlik No.: 210

1. Olası Cevaplar:
Yazar, bu cümlesinde Yahya Kemal'in ölümünü bildirerek bilgi vermiş, bu ölümden duyduğu üzüntüyü dile getirerek de kişisel yaklaşımını vurgulamıştır.

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

2. Olası Cevaplar:
Yahya Kemal'in dönemindeki yeri ve bazı eserlerinin niteliği hakkında bilgi sahibi olunabilir.

3. Olası Cevaplar:
Bilgi edinmekten ziyade kişisel bakış açısıyla ve yorumlayarak öznel bir tavırla yaklaşılırdı.

Etkinlik No.: 211

1. Hitap edilen topluluğun dünya görüşüne, zevklerine ya da kaygılarına yönelik olay, durum ya da senaryolara yer verilebilir.

2. Öğrencinin metni anlamış olduğuna kanaat getirecek şekilde özgün bir metin oluşturması beklenir. Noktalama işaretlerinin dikkat çekecek ayrıntıları vurgulamasına değinilmesi ve bu durumun yazarlar açısından bir yazım savurganlığı ve tembellik olduğunu ifade etmesine dikkat edilir.

Etkinlik No.: 212

1. Olası Cevaplar:
Anlatıcının bakış açısını tercih ederdim. Çünkü bahara bakış açısı pozitiftir.
Şairin bakış açısını tercih ederdim. Çünkü doğadaki unsurları duygularımı imgelemek için kullanabilirdim.

2. Olası Cevaplar:
Evet, düşünceleri ile okuyucuyu yönlendirmektedir. Bu yanlış bir tutumdur.
Evet, okuyucuyu yönlendirmektedir. Ancak öznel de olsa bakış açısında haklıdır.
Hayır, sadece kendi düşüncelerini açıklamış, okuyucuyu herhangi bir şekilde yönlendirmemiştir.

3. Bu etkinliği her öğrenci kendi birikim ve hayal gücüne göre gerçekleştirecektir.
Olası Cevaplar:
Bu metinde anlatıcı gerçek kişidir ve kendi düşüncelerini bakış açısını ortaya koymaktadır. Edebî türlerde ise anlatıcının bakış açısı yansıtılır.
Bu metnin yazarı, gerçek kişi olduğu için benim duygularımı yansıtamaz. Ancak edebî türlerde anlatıcının bakış açısı bizim duygu ve düşüncelerimize yakın olabilir."

Etkinlik No.: 213

1. Sevdiklerinden uzak olduğu için fark ettiği bazı gerçekler vardır ve bu gerçekler onu öz eleştiriye (daha çok bir iç dökmeye) yöneltmiştir.

2. Yazarın olaylara nesnel değil, öznel bir bakış açısı ile baktığını ortaya koymaktadır.

Etkinlik No.: 214

1. Bu soruda öğrencinin, Türklerin hürriyetlerine düşkünlüğü ve Atatürk sevgisine yönelik cevaplar yazması beklenir.

2. Mektup 15 Aralık 1938 tarihinde yazılmıştır. Atatürk'ün ölümünden 35 gün sonra yazılan bir mektupta yazar, Atatürk'le ilgili bir kitap yazdığından bahsediyorsa Atatürk'ün vefatının vermiş olduğu üzüntü ya da Atatürk'e olan özlem duygusu yazarı etkilemiş olabilir.

Etkinlik No.: 215

1. Millî duyguları kendine özgü cümlelerle ifade etmesi beklenir.

2. "Vatanını en çok seven görevini en iyi yapandır." vb. cümleleri oluşturması beklenir.

Etkinlik No.: 216

1. Çevresinde kendini anlamayan bir sarmalda bulunduğunu, yaptığı ince işlerin çevresinde bir değerinin olmadığını vurgulamak istemiştir. Ömrünün heba olmasından yakınmaktadır.

2. Cemil Meriç de kendini insana ve insanlığa vermiştir. Prometе'nin tanrılardan ateşi çalıp insanlığa vermesi ve verilen cezalara katlanması ile ilişkilidir. Cemil Meriç de bütün bu eziyetlere katlanıp kültürüne, insana ve insanlığa katkıda bulunurken fedakârlıklara katlanmıştır. (Bu düşünce etrafında yanıtlar istenir.)

3. Kalabalıklar içinde yalnızdır aslında. Onun düşüncelerine ilgisiz, onu anlayamamış bir çevrede yaşamanın verdiği sıkıntılar ve kendi kendine kalamamanın verdiği sıkıntı içindedir.

Etkinlik No.: 217

1. Olası Cevaplar:
Kendi yetiştikleri yörenin geleneksel davranış kurallarını vurgulamaktadır.

2. a) Yazar, "İnsan duyduğu gibi yazmalıdır." derken konuşma dilini, yazı diline dönüştürmeyi ifade etmiştir.

   b) Yazar, kendisi de konuşma diline ve dönemin dil özelliklerine uygun yazmıştır. Nitekim yazarın edebî hayatı araştırıldığında dil ile ilgili görüşleri de bu yöndedir.

3. Olası Cevaplar:
Babaların fedakâr oluşu, özveri ile davranmaları vurgulanacaktır.

Etkinlik No.: 218

1. Kitabı yazarken samimi ve duygularını yoğun şekilde kullanmakta, yazılarında titizlik göstermekle birlikte yazdıklarının olgunlaşmasını beklemektedir (Öğrencilerin kendi cümleleri ile bu çevre etrafında düşünceleri istenir.).

2. Kurtuluş Savaşı'nda gördüklerini gözlem gücüyle anlatmış olabilir. Eserlerinin konularını Atatürk ve Kurtuluş Savaşı oluşturmuş olabilir (Yakup Kadri'nin eserlerini okuyanların bu durumu somutlaması beklenebilir.).

Etkinlik No.: 219

1. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: Ben sizin olay kişilerinizi seçiminizi takdir ediyorum Üstadım. Zira günlük hayatta karşılaştığımız tanıdık yüzlere tesadüf eder gibiyim eserlerinizde…

2. Olası Cevaplar:
Bu durum, daha çok yazarın sanat anlayışıyla alakalı olabilir. Etkilendiği edebî akım ya da mensubu olduğu edebî gelenek, yazarın romanlarındaki kahramanları hor görmesiyle gerçek hayatında insanlara karşı sınırsız bir sempati ve güven duymuş olabilir. Bir yazarın olayları kendi şahit olduğu olaylardan ya da kişileri kendi çevresinden seçmesi birçok yazarda görülen bir durumdur. Bazı yazarlar, şahit oldukları olayları gerçeğe yakın bir şekilde eserlerinde işlerken bazı yazarlar, gerçeği yeniden yorumlayarak kendi kurgularını da katabilir.

Etkinlik No.: 220

1. Mektup türünün üslup özelliklerinin diğer edebî türlerde kullanılmasının birçok nedeni olabilir:
Yazar kendi ruh hâlini daha iyi anlatmak için bu anlatım biçiminden faydalanmak isteyebilir.
Türün üslup özelliklerinden faydalanarak okuyucuya daha yakın olma isteğinde olabilir.
Sanatçı uzakta olan birine karşı duygularını mektup üslubuyla

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

anlatmak isteyebilir.
Bir roman ya da hikâyede mektup anlatım özelliklerini kullanmışsa bunun nedeni bu metinlerdeki olayların kurgudan çok gerçeklikle ilişkisini kurmak olabilir.
Yazarların farklı üslupları kullanarak okuyucuya etkili bir şekilde hitap etmek isteği başka bir neden olabilir.
Dönem sanatçıları arasında ortaya çıkan ortak bir anlayış olabilir.

2. Olası Cevaplar:
Türkçemizin bilinen en eski dönemlerinden biri olan Uygur Türkçesi Dönemi'ne ait mektup örneklerini araştırmak isterdim. Edebî açıdan dönemin dil ve üslup özelliklerine dair daha fazla bilgi sahibi olmak bunun yanında tarihî açıdan ise Türk insanının tarihî seyir içerisindeki yaşam koşulları ile ilgili bilgiler edinmek için mektup önemli bir belge niteliği taşımaktadır.
Klasik Edebiyat Dönemi'nde yazılmış mektup türündeki eserleri araştırmak isterdim. Divan edebiyatında dil özelliklerinin metinlere nasıl yansıdığını bir de mektup türü üzerinden görmek için.
Tanzimat'tan yakın döneme kadar olan mektup türündeki eserleri araştırmak isterim. Bunun birçok sebebi var: Edebiyat alanındaki gelişmeler de bunlardan biridir. (Edebiyatımıza dâhil olan yeni türlerin mektuplara yansıması, bu dönemde sanatçıların birbirini tenkit ederken mektup türünü kullanması ve bu mektuplardaki edebî dil ve zevk…)

3. Metni incelediğimizde edebiyatımızda mektup türünün bilinen ilk örneklerinin Uygur Türkçesi Dönemi'ne kadar uzandığını görmekteyiz. İslamiyet'ten sonraki dönemlere baktığımızda İslamiyet'in etkisiyle birlikte edebiyatımıza dâhil olan bazı türlerde özellikle mesnevi türünde mektup anlatım özelliklerinden faydalanılmış, bunun örnekleri araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur. Özellikle Osmanlı Dönemi'nde bu türün anlatım özelliklerinden birçok nesir türünde faydalanılmıştır. Bu dönemin eserlerinin az görülmesinin nedenlerinden birincisi baskı imkânlarının kısıtlı olmasıdır. Eserde kullanılan alfabenin özellikleri ve eserin dil özellikleri diğer önemli nedenlerdendir. Ülkemizde matbaanın kullanılmasıyla birlikte gelişmeye başlayan şartlar, toplumu Tanzimat Fermanı'na götürmüştür. Tanzimat'la birlikte edebiyat, toplumu eğitici bir rol üstlenir. Edebiyatımız yeni türlerle tanışır. Yeni edebî türler ortaya konurken bu türlerde mektubun dil ve üslup özellikleri de kullanılmaya başlar. Ayrıca sanatçıların birbirini tenkit etme kanallarından biri de mektup türü olur. Bu mektuplaşmalar iki kişi arasında olduğu gibi açıktan da olmuş ve toplumun birçok kesiminin ilgisi çekmiş, sonuçta bu tür yazılar araştırmacılar tarafından derlenmiş ya da yazarı tarafından kitap olarak basılmıştır. Günün koşulları bunların paylaşımını kolaylaştırmıştır.

Etkinlik No.: 221

1. Olası Cevaplar:
Olay akışını farklı bir anlatım tekniği ile okuyucuya sezdirmek mümkün olur. Kurguya daha gerçekçi bir bakış açısı katar. Anlatıcı kişiyi değiştirmek mümkün olur.

2. Olası Cevaplar:
Dönemin sosyal, kültürel bakış açısını özel mektuplarda görmek mümkündür. Ayrıca düşünce ve duyguların döneme göre nasıl şekillendiği özel mektuplar aracılığıyla belirlenebilir.

Etkinlik No.: 222

1. Fiillerde dilek-istek ve haber kipleri işlev ve yapı yönünden ayrılır.
"Bakabilir" fiili, haber kipi eki aldığından haber bildirmektedir.
"Yapabilmeli" fiili, gereklilik kipi eki aldığından istek anlatmaktadır.

2. Taşı-yor-du (şimdiki zamanın hikâyesi)
Gel-i-yor (şimdiki zaman)

3. Olası Cevaplar:
Yeterlik: Kitaptan iki tane yollayabilirim.
Bu sınavı kazanabilirim.
Olasılık: Dersler 30 Mayıs'ta kesilebilir.
İmtihanlar 25 Haziran'da bitebilir.

4.

Basit	Türemiş	Birleşik
Yaparsın, şaşıyorum	Bildirirsin, yayıldı	Bakabiliyor, merak ediyorum, razı olurum

Etkinlik No.: 223

1. Bir dilin değişimine etki eden birçok sebep vardır. Bir dilin kurallarında meydana gelen değişiklikler ortak kullanım açısından kolaylıklar sunuyorsa bu değişiklikler, dilin gelişimine olumlu katkılar sunar. Kurallarda meydana gelen değişiklikler, dilin ortak kullanımını zorlaştırıyorsa dilin gelişimine olumsuz yönde etki eder.

2. Bu cümleyi virgül (,) kullanarak sıralı cümle hâline getirebiliriz. Sıralı cümlelerde temel yargılar virgülle ayrılabilir. Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve tonlama gibi özelliklerini belirtmek amacıyla noktalama işaretleri kullanılır.
Bu iki cümle arasında virgül (,) kullanarak sıralı cümle biçimine getirmek ya da bu cümleleri mevcut hâliyle kullanmak yazarın üslubuyla ilgilidir.

3. Cümlede eylem bildiren sözcük "aldım" sözcüğüdür. Eylemler cümlede yargı bildiren kelimelerdir. Çekimli bir eylem, cümlede çoğunlukla yüklem (temel yargı) olur. Bu cümlede de temel yargı bildirmektedir. Sözcüğü cümleden çıkardığımızda cümlenin yapı ve anlam yönünden yok olduğunu görmekteyiz.

Etkinlik No.: 224

1. Olası Cevaplar:
Bu bir özel mektup metni olduğu için anlatımın daha içten olması sağlanmıştır.
Metindeki farklı kip eki kullanımları, olay ve hislerin anlatımını daha akıcı ve yalın hâle getirmiştir.

2. Küçücüğüm, ayın 20'sinde burada olacağın doğru mu, kesinleşti mi? Yani üç hafta sonra sana kavuşabileceğim demek!.. O zaman mesafelere ölüm! Engin denizlerle kilometreler yerin dibine batsın!

Etkinlik No.: 225

1. Olası Cevaplar:
İzafet terkibi ifadesi günümüzde artık kullanılmıyor. Bu ifadede geçen kelimeler, eski kültürümüzde var olan ama artık dilimizde kullanılmayan kelimelerdir.

2. Olası Cevaplar:
Ben olsaydım metindeki "tanım kılıklı adlar" sözünün yerine "tanıma benzeyen adlar, yeni kavramları anlatan adlar" gibi ifadeler kullanırdım. Çünkü bu adlar, ortaya yeni çıkan kavramları karşılamaktadır.

3. a) Olası Cevaplar:
Dilimizde bu türden birleşik adlardan çok fazla bulunmaktır. Kapı mandalı, kafa kâğıdı bunlardan bazılarıdır.

b) Olası Cevaplar:
Metnin içten bir anlatımı vardır. Günlük türünde yazar kişiliğini, ruhsal durumunu ve görüşlerini içtenlikle yansıtır. Metinde başvurulan anlatım tekniği tartışmadır. Tartışmada sohbet havası, soru sorma ve kendi görüşünü benimsetme

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

kaygısı görülür. Cümle de bu niteliklere uygun biçimde kurulmuştur. Yazarın kişisel üslubu, metnin oluşturulduğu dönemin dil ve anlatım alışkanlıkları da cümlenin kurulmasında etkili olmuştur. Cümlelerde ise kesin yargı ortaya konmaktadır. Cümlede kullanılan anlatım türü açıklamadır. Yazar, okuyucuya bilgi vermek istemiştir.

Etkinlik No.: 226

1. Metinde yapılacak değişiklikleri elli yıl ve hayal gücü sınırlandıracaktır. Metinde yer alacak kişiler ve onların özelliklerini öğrencilerin hayal gücü belirleyecektir. Yeni kavramlar ise günümüzün ve sonrasının bilim ve teknolojisindeki gelişmelerle oluşacaktır. Bu kavramlardan bazıları var olan kavramlar ya da üst sürümleri olarak önerilebilir: "man 3.0, trans hümanizm, endüstri 5.0, trans genetik, android, asgardia, holografik eğitim, dijital tusunami, dijital göçebelik vb." ya da hayal gücüyle şekillenen yepyeni kavramlar olabilir. Günlükte bugün meşhur olan kişilerin bazılarının adının geçmesi beklenirdi. Çünkü Cemil Meriç, günlüğünde düşüncelerini geçmişteki meşhur insanlar üzerinde temellendirmiş ve sözü yaşadığı zamandaki ünlü kişilere getirmiştir.

2. Günlük metninde gerçek olay ve kişiler hakkında doğru bilgiler verildiği için günlük tarih yazımında kullanılabilir. Dolayısıyla günlüğü bulan tarihçi, metni tarih yazımında kullanabilir. Çünkü günlükler, yaşanan olaylar ya da çeşitli konularda ve gerçek kişiler hakkında içten yazılar olduğu için günlüklerin inandırıcılık yönü yüksektir. Bu yönüyle günlükler, tarih için bir belge niteliğindedir.

3. Metinde çok fazla değişiklik olması beklenmezdi. Zira bu günlüğün yayımlanmak üzere yazıldığı okuyucuya yönelik ifadelerden anlaşılmaktadır. Yayımlanmak üzere yazılan bir günlükle blog metni benzer içerikte olabilirdi. Çünkü okuyucuyla etkileşim göz önünde tutulurdu. Blog metni, doğrudan yayımlanmak üzere yazılır. Bu yüzden blog metninin oluşumunda toplumsal bir etkileşim olması kaçınılmazdır. Çünkü okuyucunun (takipçi) konu hakkındaki düşüncelerinin neler olacağı, metnin altına yorumunu hemen yazabileceği hesaba katılırdı.

Etkinlik No.: 227

1. Metinlere bakıldığında tarih boyunca insanların yaşantılarını farklı amaçlarla (unutmamak, bilgi ve duygularını paylaşmak vb.) kaydetmek için günlük tuttuğu görülmektedir. Günlükler, günü gününe yazıldığı için yazarını etkileyen tarihî, sosyal, kültürel olaylara günlüklerde yer verildiği de görülür. 21. yüzyılda bile tüm teknolojik gelişmelere rağmen bu alışkanlık teknolojiye ayak uydurarak devam etmektedir. Bu sayede yaşanılan dönemin kültürel, sosyal, tarihî gelişimlerini birinci elden takip edebilmek mümkün olmaktadır.

2. Olası Cevaplar:
Blog yazarlığı, daha geniş bir hedef kitleye hitap ettiği için ruzname ve günlük yazarlarının biçemleri de değişirdi. Ayrıca ruznameler, sadece tutulan kısa arşiv kayıtları olarak kalmaz, görsellerle de desteklenerek zengin bir tasarıma dönüşebilirdi. Günlükler de artık yayımlanma amacı taşıdığı için daha sanatsal konular içerebilir, yazarın dönem olaylarına kişisel ve toplumsal yorumları ile zenginleşebilirdi.

Etkinlik No.: 228

1. Olası Cevaplar:
Yazara katılıyorum çünkü bana göre de önemli olan şiirin ne anlattığı değil nasıl anlattığıdır. Yazarın üslubu, ele alınan konuyu bakış açısını belirleyecektir.
Yazara katılmıyorum çünkü bana göre şiirde önemli olan düşüncedir. Üslup nasıl olursa olsun konu daima ana duygu bakımından ön plandadır.

2. Konu, daha az ayrıntı ile aktarılırdı ve yazma amacı, günlük olayın ayrıntılarına girilmeden doğrudan aktarılırdı.

3. Salâh Birsel, günlükte şiirle ilgili genç bir şaire cevap veriyorsa da aslında bütün şair adaylarına seslenerek onları hedef kitlesi olarak belirlemiştir.

Etkinlik No.: 229

1. İlk günlük metni, yazarın o gün içerisinde yaptıklarını, yaşadıklarını ve bunlarla ilgili duygu ve düşüncelerini ortaya koymak amacıyla yazdığı bir günlüktür. İkinci günlük ise edebiyatla ilgili bir konu olan romantizm akımı hakkında yazarın görüş ve düşüncelerini ortaya koymak amacıyla yazdığı bir günlüktür. Bu amaçlar doğrultusunda genel bir özellik belirlenirse "Günlükler, günlük yaşantılar, olaylar ve durumları, yaşananların kişiye hissettirdiklerini ve düşündürdüklerini ortaya koymak; sanat, edebiyat gibi herhangi bir konuda görüş ve düşünceleri açıklamak için yazılabilir." şeklinde bir çıkarımda bulunmak mümkündür.

2. Adalet Ağaoğlu'na ait günlük metni, yazarın hayatındaki bir gün içinde gerçekleşen bazı olaylar ve bunlar hakkındaki duygu ve düşüncelerini içermektedir. Bu hâliyle günlük, yazarın kendisine özel olarak tutulduğu izlenimi uyandırmaktadır. Fakat karşımıza alıntılanarak çıkışı, günlüğün yayımlandığını göstermektedir. Cemil Meriç'e ait günlük ise sanat ve fikir hayatıyla ilgili okuyuculara hitap etmektedir. Bu hâliyle kişiye özel olmaktan çok genel okuyucuya yönelik olarak günlüğün yayımlanacağı etkisini uyandırmaktadır. Karşımıza alıntılanarak çıkışı da yayımlandığının ispatıdır. O hâlde günlükler, kişisel hayatla ilgili olsa da yayımlanma potansiyeline sahiptir, hele de topluma mal olmuş bir kişiye ait ise. Sonuç olarak günlük türünün hedef kitlesi ile ilgili çıkarılacak genel özellik "Günlüklerin hedef kitlesi özel hayatla ilgili ise yazarın kendisidir, genel konularla ilgili ise genel okuyucudur. Fakat yazarı tanınmış olsun ya da olmasın günlükler yayımlandıklarında hedef kitlesi genel okuyucu olur." şeklinde bir çıkarımda bulunmak mümkündür.

3. a) Bu etkinliği her öğrenci kendi düşüncelerine göre gerçekleştirecektir.
Adalet Ağaoğlu'na ait günlük metni yazarın hayatındaki bir gün içinde gerçekleşen bazı olaylar ve bunlar hakkındaki duygu ve düşüncelerini içermektedir. Günlük, blog metnine dönüştürülürken güvenlik ve özel hayatın gizliliği gereği çok özel bilgilere yer verilmeden yazan kişinin kendisine ait bir günün anlatımı şeklinde blog metni hâline getirilebilir. Cemil Meriç'e ait günlük ise sanat ve fikir hayatıyla ilgilidir. Bu günlüğü blog metnine dönüştürme esnasında alan bilgisi gerektiği için çok büyük değişiklikler yapılamaz. Ama daha önceden konuyla ilgili edinilmiş bilgiler varsa onlar eklenerek günlük, blog metnine dönüştürülebilir.

b) Sonuç olarak günlükler, blog metnine dönüştürülünce konu, amaç ve hedef kitle bakımından hemen hemen aynı kalacaktır. Fakat blog, günlük gibi kâğıt üzerinde basılı değildir, elektroniktir. Blog, günlüğün çağın şartlarına ayak uydurmuş, güncellenmiş hâli gibidir.

Etkinlik No.: 230

1. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: Bu ülkede cumhuriyetin tüm kazanımlarına rağmen kadın olmak hâlâ çok zor. Yıl olmuş 1978, kadın ve çocuk sağlığına dair bir dergi daha ilk kez akla getiriliyor. Üstelik ayda bir de yazı isteniyor benden. Ama ben, ah ben… İçimde fırtınalar koparken, kendimi bu kadar yılgın hissederken nasıl olur da aklı başında yazılar yazabilirim ki…

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

2. Biri içe dönük, diğeri dışa dönük olma özelliği gösterse de her iki örnek, kişisellik yönünden benzerlik göstermektedir. Günlük yazarı, gün içinde kendisinin ilgilendiği siyasi, toplumsal olayları da günlüğüne yazmak amacında olabilir. Nitekim Tomris Uyar, 1. metinde, dergide yazı yazacağından bahsetmiştir ve bu olay günlüğünün kişisel yanını oluşturmaktadır. İçe dönük 2. metinde ise yazar, doğrudan kendi duygu durumundan bahsetmiştir. Günlük, tür olarak sadece yazarın kendisine hitap etmektedir. Dolayısıyla yazarın kendisinden başka hitap ettiği bir kesim yoktur. Ancak günlük olay ve duygu durumu yazarın konu ve amacında farklılık yaratmıştır.

3. Bu etkinliği her öğrenci kendi düşüncelerine göre gerçekleştirecektir. Bulunulan yaş grubuna göre konu, amaç ve hedef kitle farklılıkları ortaya konacaktır.

4. Olası Cevaplar:
Öğrencilerin kişilik yapısına göre değişecektir. Duygularını ve olayları olduğu gibi ifade edebilir ya da sadece belli noktaları kaydeder.

Etkinlik No.: 231

1. Güzel yazmak kaygısıyla bir sözcüğün anlamını bilmeden kullanmak, sözcüğü yerli yersiz kullanmak ya da bir sözcüğün eş anlamlılarını farklı sözcüklermiş gibi kullanmak, dile bir şey katmaz.

2. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: Yeni bir metin ortaya koymak aynı şeyleri tekrarlamak olmamalı. Anlatılanları farklı sözcüklerle dile getirmek bir yenilik değildir. Düşüncede ya da yazıda insanlara daha öncekilerden farklı ne veriyorum diye düşünmeli yazar. Söylenmemiş, daha önce yapılmamış bir şey ortaya koyduğun zaman faydalı olursun insanlığa. Olanı farklı şekle sokarak, daha önce bulunanı yeni bir şey gibi tekrar göstererek kişi ne kendine ne de başkasına bir fayda sağlayabilir…

Etkinlik No.: 232

1. Metnin ana fikri belirlenirken metindeki şu ifadelerden yararlanılabilir: "İnsan kendi varlığını her gün biraz daha az kusursuz bir heykele benzetmek için boşuna gayret harcıyor.", "Prometeden İsa'ya kadar bütün devler er geç tasfiye edilmiştir.","Yarattığınız heykel sizden başka hayranı olmayan bir kukla.", "Arkada kalan yıl bana ne kadar derin ve şifasız bir cehalet içinde yüzdüğümü, aczimi, bayağılığımı öğretmekten başka ne yaptı? Vehimler, insan denen ağacın yaprakları ve çiçekleri..." Fakat sadece bu ifadeler ana fikri doğrudan ortaya koymayabilir. Metnin tamamını göz önünde bulundurup bir sonuç çıkarmak daha sağlıklı olur.

2. a) Metinde "Kişi için noksanını (kusurunu) bilmek gibi irfan (kültür) olmaz." özdeyişi metinde anlatılanlarla çelişmektedir. Metinde insanın kendi kusurlarını görmek ve düzeltmek yerine kendini mükemmel görme eğiliminde olduğu üzerinde durulmaktadır. Bütün yardımcı fikirler, bu eksen etrafında şekillenmiştir. Özdeyişte ortaya konan düşünce, metnin ana düşüncesine terstir.
b) Olası Cevaplar:
Teknoloji çağının getirdiği olumsuzluklar, insanların bakış açısındaki değişiklikler, insan ilişkileri yardımcı düşünceler olabilir.

3. Metinden böyle bir yardımcı fikir çıkarılamaz. Çünkü bu düşünce, metnin ana düşüncesiyle aynı yönde değildir. Metinden çıkarılacak yardımcı düşüncelerin ana düşünceyi destekleyecek nitelikte olması gerekir.

Etkinlik No.: 233

1. Olayın tüm dünyayı etkilemesi
Bilgiyi aktarmaya önem vermesi
Küresel bir olayın kendi iç dünyamızla yüzleşmeye sebep olabileceği

2. Günlükler, yazarın kendi bakış açısını yansıttığı kişisel tarihçelerdir. Yazar, genellikle yayımlanma amacı olmadan yazdığı için düşüncelerini çok daha kişisel ve samimi aktarabilir. Bu aktarımda düşüncelerini, duygularını beğendirme ya da benimsetme amacı taşımaz. Günümüz teknolojisinde bloglar sayesinde bilgi ve düşünce, okura çok daha hızlı ve etkili olarak anında aktarılabilmektedir. Blog yazarları, doğrudan okuyucuya hitap ettiği için düşüncelerini aktarırken günlük yazarlarından farklı bir tutum içine girer ve düşünceyi daha sağlam temellendirme gereği hissedebilirler.

3. Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: Bugün günlerden cuma. Bu salgın olmasaydı en sevdiğim dersle başlayacaktım günüme. Neyse ki uzaktan eğitim var. Karantina sürecinde dünyadaki ve Türkiye'deki olayları daha dikkatli takip eder oldum. Sonuçta bu salgın tüm dünyayı kuşattığı için bundan sonraki toplumsal hareketliliğin nasıl olacağı ile ilgili fikir edinmek istiyorum...

Etkinlik No.: 234

1. Metinde tırnak içindeki ifade, başka bir yazarın görüşüdür ve metinde kullanılması, düşünceyi geliştirme yollarından tanık gösterme olarak adlandırılır. Yazarın bu ifadeyi kullanması, öncelikle düşünceye etki eder. Tanık gösterme, metnin anlatımını da etkiler çünkü metnin anlatım biçimi tartışmacı anlatımdır. Bu anlatım biçiminde iddia ispat yöntemini kullanırken tanık gösterme ispat etmeye yardım eder.

2. Metnin anlatım biçimini öykülemeye dönüştürmek mümkündür. Metinde öyküleyici anlatım biçiminin kullanılabilmesi için metnin edebî bir şahsın hayat öyküsü şeklinde kurgulanması ya da tarihî bir metin gibi düzenlenerek gerçek olayların anlatımı şeklinde sunulması gerekir. Zaten tırnak içindeki kısımda öykületeme tekniğine başvurulmuştur. Fakat metne öyküleyici anlatımın hâkim olması için buradaki üslubun metnin tamamında kullanılması gerekir.

3. a) Yazarın kullandığı düşünceyi geliştirme biçimiyle sözü Goethe'ye bırakmaktaki amacı, metnin ana düşüncesini ortaya koymaktadır. Çünkü tanık gösterme, ana düşünceyi ortaya koymakta başvurulan bir düşünceyi geliştirme yoludur.
b) Son sözü yazarın kendisinin Goethe'yi de anarak söylemesi için metinde düşünceyi geliştirme yollarından örnek göstermeyi kullanması gerekirdi. Zira yazarın Goethe'yi anması mesela "Goethe de aynı görüştedir." gibi bir cümle kullanması düşünceyi geliştirme yollarından örnek göstermeye girerdi.

4. a) Yazma etkinliği, öğrencinin birikimine ve hayal gücüne göre şekillenecektir.
Örnek: Goethe'nin Şiir ve Gerçek adlı eserinden geçmişteki Alman şairlerin sıkıntılı hayatlar yaşadıkları ve zorluklar içinde şiir yazabildikleri anlaşılmaktadır. Adı geçen esere göre geçmişte Alman şairlerin arasında örgütlü bir yapının sağladığı bir dayanışma yoktur. Şairlerin halk arasında en ufak bir ayrıcalıkları bulunmamaktadır. Şairlerin koruyucuları yoktur. Kendilerine yararlı olabilecek devlet adamlarıyla ilişkileri bulunmamaktadır. Zekâ, yetenek ve ilham sayesinde şiir söylemeye veya yazmaya çalışırlar. Ama şairler yoksulluk içinde yaşarlar, günlük gereksinimlerini karşılamakla meşgul olurlar. Bu yüzden şairlerin yeteneklerinin parlaması çok zordur.
b) Açıklama anlatım biçimini kullanmak için anlatımın başında açıklanacak konu net bir biçimde ortaya konmalıdır. Anlatımın devamında konunun çeşitli yönleriyle ilgili bilgiler verilmelidir. Metnin anlatımını açıklayıcı anlatıma çevirmek için tırnak içindeki ifadeler açıklama ifadelerine de dönüştürü-

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

lebilir. Bunların dışında konu hakkında konunun anlaşılmayan yönlerine açıklık getirme, bilinen bilgilerin haricinde yeni nitelikte bazı bilgiler ekleme yönünde hareket edilerek metin anlatımı açıklayıcı anlatıma dönüştürülebilir.

Etkinlik No.: 235

1. Metinde teknolojideki gelişmelerin eğitimde de değişiklikler meydana getirdiğinden bahsedilmiş, geçmiş ve günümüz bilgiye ulaşma açısından değerlendirilmiştir.
Kullanılan görsel de metinle uyumludur.

2. Günümüz insanları için sadece kelimelerden oluşmuş bir yazı sıkıcı olmaktadır. Metni daha dikkat çekici hâle getirmek, bazen anlaşılırlığını artırmak ve akılda kalmasını sağlamak için görsel kullanmak en etkili yöntemlerden biridir. Genel ağ ve sosyal medyada bir görselin binlerce kelimeden daha etkili olabildiği artık herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Bu yüzden blog yazınızın konusuyla ilgili görseller kullanmak çok etkili olacaktır.

Etkinlik No.: 236

1. Metnin konusu resim sanatı üzerinedir. Metnin uygun görselle desteklenmesi, zenginleştirilmesi hem ilgi çekmesini hem de hafızada daha uzun süre kalmasını sağlayabilir.

2. Olası Cevaplar:
Metinler bir plan dâhilinde yazılırlar. Bu yüzden metin için kullanılacak bütün unsurların önceden planlanması açısından kullanılacak görselin de önceden belirlenmesi daha uygun olurdu. Böylece görsel okumada da daha etkin ve uzun süreli yapılarak metin ve görsel uyumunu sağlamış olurdum.
Metni yazdıktan sonra bütün metni içine alabilecek bir görsel koymayı düşünürdüm. Çünkü bir metni tamamlayacak bir görsel yerleştirmek de en az metin yazmak kadar düşündürücü ve ince bir iştir benim gözümde.

3. Uzun yazılar kişide okuma isteğini azaltır. Bu yüzden blogda tekdüzeliği kırmak adına uzun metinlerin arasına görsel yerleştirmek iyi sonuçlar verebilir.

4. Verilen görselin blog metninde kullanılması sayısal verilerin anlatımını kolaylaştırırdı. Pek çok sayısal verinin tek bir çizelge üzerinde görselleştirilmesi metnin daha kolay anlaşılmasını ve hafızaya alınmasını da sağlardı.

Etkinlik No.: 237

1. Yazar, günlükte soru cümlelerini sık kullanarak üslubunda sohbet havası oluşturmuştur. Aynı zamanda tartışmacı bir anlatımla söylemek istediğini kabul ettirmeye çalışır.

2. Verilen günlük örneğinde yazar üslubuna uygun, sade bir dil kullanmıştır. Yazarın, günlük hayatta kullanılan dilden fazla ayrılmadığını ve rahat okunabilecek bir şekilde dili kullandığını görüyoruz.

3. Olası Cevaplar:
Kimsenin üslubu bir başkasının üslubuna benzemez. Bir bakıma parmak izi gibi kişiye özgü bir şeydir üslup.

Etkinlik No.: 238

1. Bu metin haber yazılarının üslubuyla yazılsaydı okuyucu üzerindeki etkisi aynı olmazdı. Metin çok ilginç bir üsluba sahip olurdu. Yaşanmış ve haber değeri taşıyan bir olayın anlatımı biçimindeki anlatım dikkat çekerdi. Fakat yazı, anlatım gücünden ve edebî yönden çok fazla kayba uğrardı.

2.

ÜSLUP ÖZELLİĞİ	METİNDEKİ ÖRNEKLER VE SİZE AİT BENZER İFADELER
Benzetmelere başvurma	"..kapakları açılmış bir baraj gibi…"
	Coşkun denizler gibi taşkın
Somutlaştırma	"…şuurumuzun önünde geçit resmi yapan konular…"
	Zihnimizin gökyüzünde parlayan konular
Şiirsel bir dil kullanma	"Onlar yanıp sönen birer oyuncak…"
	O gördüklerin çölde bir serap değil.
Kendinden söz etme	"Bana öyle geliyor ki…"
	Bana sorarsanız.
Okuyucuya seslenme	"Kelimeleri sana veriyorum okuyucu…"
	Sevgili okuyucu bu kelimeleri sana sunuyorum.
Aynı sözü tekrarlama	"Dünya müphem, şiir müphem, felsefe müphem."
	Dünya anlaşılmaz, şiir anlaşılmaz, felsefe anlaşılmaz.

3. Yazarın üslubu dikkate alındığında bu metinde "hareli köyün polisajcısı" sözünü herhangi bir şekilde kullanmak mümkün değildir. Çünkü metinler, metni yazan kişinin mesleği, psikolojisi, cinsiyeti, eğitimi gibi kişisel özelliklerinin etkisi altında oluşan üsluba göre şekillenir. Dolayısıyla verilen ifade, yazarın üslubuyla örtüşmez. Verilen ifade belli bir meslek jargonunda kullanılan ifadelerdir ve standart dilde çok fazla kullanılmaz. Yazarın metni standart dille yazdığı görülmektedir.

4. Okunan metnin üslup özellikleri belirlenerek yazar adı verilmeyen metinle karşılaştırmasının yapılması gerekir. Fakat tek bir metnin kesin sonuç vermesi beklenemez. İki metin arasında çok sayıda benzerlik olması durumunda metinlerinin yazarının kesin olmamakla birlikte aynı yazar olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrenciler, Cemil Meriç'in kendi adıyla anılacak derecede özgün bir üsluba sahip olduğunu bilmeseler de onlardan metinlerdeki karakteristik bazı üslup özelliklerini belirleyebilmeleri beklenir.

Etkinlik No.: 239

1. Olası Cevaplar:
Değerleri kişilik hâline getirmek insanı yüceltir. Değerlere sahip olduğunu sadece sözle ifade etmekse kişiyi küçültür, cüceleştirir. İnsanların bir kısmının dürüstlük ve alçak gönüllülük sadece dilindedir. Bu değerleri içselleştirmeden sadece dile getirmek bir çeşit sahtekârlık olsa gerektir. Çünkü dürüstlük ve alçak gönüllülüğün edebiyatı yapılmaz, bu değerler ancak yaşanır. Kıymet bilen insanlar, bu değerleri kişilik hâline getirenleri elbet takdir edeceklerdir. Nitekim Cromwell, Milton'un şiirini beğenmese de onun dürüstlüğünü ve alçak gönüllülüğünü takdir etmiştir.

2. Bu ifadenin metinde kullanılması, yazarın ele aldığı konuyu tarihte bilinen olaylarla anlatmayı sevdiğini gösterebilir. Yazar, bu ifadeyi metinde kullanarak tarihte geçen bir olayı ve kişiyi hatırlatmak suretiyle düşüncesini desteklemek istemiş olabilir, bunun anlatımını etkili kılacağını düşünmüş olabilir.

3. Soru bireysel nitelikte olmakla birlikte metin bağlamında cevaplandırılmalıdır. Metne mitolojik unsurların eklenmesi, anlatımı etkili kılmaya yarayabilirdi. İşlenen konuyu içerik olarak destekleyecek nitelikteki mitolojik unsurlar metnin anlatımını zenginleştirebilirdi.

4. Olası Cevaplar:
Milton'un yaşadığı dönemde yaşasaydım benim için para da

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

şöhret de önemli olmazdı. Para ve şöhret insan için geçici mutluklar sağlar. Hatta "Şöhrette afet vardır." derler. Paranın ihtiyacı karşılayacak kadar olması yeterlidir. İnsan için iyi bir ad bırakmak, ölmez bir eser ortaya koymak para ve şöhretle karşılaştırılamayacak kadar ayrı bir yere ve öneme sahip olmalıdır.

Etkinlik No.: 240

1. Günlükte anlatılan boğazla ilgili okuyucunun bilgi edinmesini sağlar. Anlatımda inandırıcılığı arttırır. Bilgilendirici ifadelerde dil, göndergesel işlevde kullanılarak sade, gösterişsiz bir anlatım sağlanmıştır.

2. Olası Cevaplar:
Garip bir sınama yeri. Kişiye yaşadığını, soluduğunu dolaysız anlatan, korkuyu ama korkudan vazgeçmemeyi de öğreten, sularında yüzülmesiyle gencelen bir boğaz. İnsanın kendine sınırlar koymadığı kendini özgür hissettiği bir yer. Doğanın huzur verici sonsuz güzelliklerinden bir parça…

3. Yazar metinde yorumlarıyla edebî bir dil kullanarak kelimelere yeni anlamlar yükler. Böylece okuyucuya bir anlam zenginliği sunar. Metinde geçen bu yorumlar, gerçeği süsleyerek okuyucunun zihninde anlatılanların canlanmasını sağlar, ayrıca hayal ve düşünce dünyasını geliştirir.

4. Metinde dil, baştan sona göndergesel işlevde, kelimeler gerçek anlamda kullanılır. Metin tek anlamlı, ifadeler açıklama tarzında olur. Kanıtlanabilir ifadeler kullanılır. Yorum cümlelerine yer verilmez.

Etkinlik No.: 241

1. Yazar, konuyu eleştirel bakış açısıyla kaleme almıştır. Günlüğü oluştururken konuyu ele alış biçimi özneldir. Yazara göre şiir az sözcükle yazılır. Attilâ İlhan'ı eleştirirken onun gerçekle ilgisi bulunmayan birtakım dizeleri bir araya getirdiğini ve şiirde çok sözcük kullandığını belirtmiştir. Görüşlerini desteklemek için de örnek olarak İlhan Berk ile Attilâ İlhan'ı kıyaslamış, İlhan Berk'in de önce bu yolda ilerlediğini ama daha sonra doğruyu bulduğunu, şiirin az sözcük sanatı olduğunu kavradığını söylemiştir. Yazarın takındığı eleştirel yaklaşım tavrı, metnin içeriğinin öznelleşmesine sebep olmuştur.

2. Günlükte anlatıcı, yazarın kendisidir. Roman ve hikâyeye baktığımızda anlatıcı yazar değildir. Yazar anlattığı olayları okuyucuya aktarmak üzere bir anlatıcı seçer. Anlatıcı, yazar tarafından olayları anlatması için seçilmiş ya da oluşturulmuş kurmaca bir kişidir. Soyuttur, dış dünyada hiçbir gerçekliği yoktur, kâğıt üzerinde kurmaca varlığı geçerlidir.

3. Yazar, şiirin nasıl olması gerektiğini kendi düşüncesine göre değerlendirmiş ve şiiri az sözcükle yazmak olarak açıklamıştır. Salâh Birsel, Attilâ İlhan'ın şiirlerini kendi şiir anlayışına ters olduğu için eleştirmiş ve tarafsızlığını kaybetmiştir. Attilâ İlhan'ın şiirlerinden de güzel örnekler olduğunu söylemiş olsa ve farklı şekilde şiirler yazılabileceğini kabul etse tarafsız olarak değerlendirilebilirdi.

Etkinlik No.: 242

1. Öğretici metinlerden olan günlükte anlatıcı gerçek kişidir. Yani yazardır. Yazar, başından geçenleri ve gerçek hayatta yaşananları aktarır. Bu tür metinler açık ve nettir. Abartıdan uzaktır. Bu nedenle yazarın anlatıcı olması okuyucunun gözünde metnin inandırıcılığını ve aynı zamanda okuyucunun duyarlılığını arttırır. Savaşı görmemiş okuyucunun savaşın getirdiği acıları ve yıkımı yaşamadan bilmelerini, anlamalarını sağlar.

2. Yazar, günlükte savaşla ilgili yorumlarını sık sık dile getirir ve konuya bakış açısını öznel ifadeleriyle ortaya koyar. Savaş karşıtı duruşu ile savaşların insan ruhunda ve yaşamında açtığı yaraları anlatmaya çalışarak okuyucuyu yönlendirir. Okuyucuda savaş konusunda farkındalık yaratır.

3. Sahip oldukları dünya görüşleri, hayat tecrübeleri, kültürel düzeyleri, yaşları, cinsiyetleri ve içinde bulundukları ruh hâllerine göre olayları algılama, idrak etme ve yargılama tavırları yazarın bakış açısını oluşturan unsurlardır.

Etkinlik No.: 243

1. Aynı dönemde yaşayan şair ve yazarlar, benzer temalarda ve konularda ortak bir algı ve anlayış ile hareket ederler. Buna gelenek adı verilir. Yani aynı edebiyat geleneğine bağlı olan dönemin sanatçıları birbirinden etkilenir ve aynı anlayış ile eserlerini oluştururlar.

2. Yazar, uzun zamandır beklenilen ve ihtiyaç duyulan bir yönetim sistemi değişikliğinin gerçekleştiğini müjdeler. Meşrutiyet ile birlikte gelen siyasi ve fikri özgürlüğün, yönetime katılma hakkının mutluluğunu yaşar. Yani yaşanan siyasi ve fikrî değişimler, yazarın yorumlarıyla günlüğe yansır. O dönemin edebiyatında önemli bir yer bulur.

3. Her edebî gelenek, kendinden önceki gelenekten etkilenir ve kendinden sonraki geleneği ise etkiler. Her metin, kendi tarzında daha önce yazılmış metinlerden tema, yapı, dil ve anlatım bakımından yararlanır ve daha sonra yazılacak metinlere kaynaklık eder. Yazar ve şair, geçmişten kendisine kadar gelmiş olan gelenekten yararlanır.

4. Günlük, öğretici ve bilgilendirici bir nitelik kazanmıştır. Günlük, topluma yeni düzeni anlatmak ve toplumu yönlendirmek amacını güden bir üslupla oluşturulmuştur.

Etkinlik No.: 244

1. Olası Cevaplar:
İlk günlükte Adalet Ağaoğlu, Alvin Tofler adlı yabancı bir yazarın "Üçüncü Dalga" adlı kitabındaki düşüncelerine yer vermiştir. Bu düşüncelere günlükte yer verilmesi, dönemin fikrî yapısının edebiyata yansıdığını gösterir. İkinci metin, Doğu ve Batı kavramlarının ekseninde işlenmiştir. Metnin yazıldığı dönemde bu kavramlara dayalı bir fikrî yapının olduğu ve bu fikrî yapının edebiyata yansıdığı görülmektedir.

2. Olası Cevaplar:
O kişinin günlük anlayışını temelden sarsar ve yeni yazacağı günlüklerin bambaşka ve her konuda duygu ve düşünceleri ele alacak biçimde değişmesini sağlayabilir.
Hayır, hiçbir değişiklik olmazdı. Çünkü bu metinlerin yazarları, dışa dönük günlük yazdıkları için toplumsal konularda kalem oynatmışlardır. "Sevgili günlük…" şeklinde başlayan günlük yazma anlayışına sahip olan biri, içe dönük günlük yazdığı için aynı biçimde günlük yazmaya devam edebilir.

3. Metin, dönemin günlük anlayışına uygun biçimde değişime uğrardı. Metinde geçen kelime ve kavramlar, o günün günlük hayatını ve edebî anlayışını yansıtacak sözcüklerden oluşurdu. Ruznamede duygulara ve düşüncelere yer verilmezdi. Çünkü ruznamelerde sadece gün içinde gelişen olaylardan bahsedilirdi, konuyla ilgili duygulara ve düşüncelere yer verilmezdi. Seyahat Jurnal'i günümüze benzer özellikler gösterirdi.

4. Olası Cevaplar:
Bu yazarların günlüklerinin dönemlerindeki diğer yazarların sanat anlayışları üzerinde etkileri olmuş olabilir. Okuduğum günlüklerde yazarlar, toplumla ilgi görüşlere ağırlık vermişlerdir. Sanatlarını topluma faydalı olmak için kullanmışlardır. Bu günlükleri okuyan yazarlar da bu anlayıştan etkilenerek günlük hatta başka türde eserler yazabilirler.
Bu yazarların günlükleri, dönemlerindeki diğer yazarların sanat anlayışları üzerinde etkileri olmamıştır. Sanatı önemseyen ve topluma sanat zevki aşılamak isteyen yazarlar, toplumsal faydaya göre değil, sanatsal zevk vermeye göre eserler yazmaya devam etmiş olabilirler.

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

Etkinlik No.: 245

1. Salâh Birsel, günlüğünde şiirde alıntı yapma konusunu, Nurullah Ataç ise hikâyede alıntı yapma konusunu ele almıştır. Bu günlükleri tek bir yazar yazsaydı ve bunlar tek bir metin olsaydı yeni metinde herhangi bir çelişki olmazdı. Şiirde şairin kullandığı bir kelime, dize ya da imge o şaire ve şiire özeldir, başka bir şair tarafından kullanılamaz. Hikâyede ise şiirdeki gibi bir durum söz konusu değildir. Daha önce bir yazarın hikâyesinde işlenmiş olan herhangi bir konu, başka yazarların hikâyelerinde tekrar işlenebilir.

2. Olası Cevaplar:
Nurullah Ataç'ın görüşlerine ben de katılıyorum. Bir yazarın ele aldığı bir konuyu başka yazarların da kullanması mümkündür. Buna intihal demek mümkün değildir.
Nurullah Ataç'ın görüşlerine katılmıyorum. Eğer bir konu bir yazar tarafından ele alınmışsa başka bir yazar o konuyu tekrar yazamaz. O konuyu başkasının tekrar yazması bana göre intihaldir.
Salâh Birsel'in görüşlerine ben de katılıyorum. Bir şair tarafından kullanılan bir kelime, dize ya da imge o şaire ve şiirine özeldir. Başkaları tarafından kullanılamaz.
Salâh Birsel'in görüşlerine katılmıyorum. Bir şairin şiirde kullandığı kelime ya da imge, başka şairlerce de aynı duygularla duyulmuş olabilir ve onların şiirinde de çok güzel bir şekilde kullanılabilir.

3. Anlamın açık olduğu, tartışmaya ve anlam karışıklığına yer vermeden, anlatılmak istenenin direkt olarak beyan edildiği ifadelere "açık ileti" denir. İki günlük örneğinde de iletiler açık şekilde verilmiştir. Yazarlar, herhangi bir anlam karmaşasına yer vermeyecek şekilde, açık ve anlaşılır bir dil kullanarak sanatsal kaygılardan uzak bir şekilde, süslü ve mecazlı bir dil kullanmadan günlükleri yazmışlardır. Bu sebeple günlükleri okuyan herkes, iletileri aynı şekilde algılayacaktır.

Etkinlik No.: 246

1. Yazar, bazen bir şeylere bağlanma konusunda çelişkiler yaşıyor. Çelişkiler ve alışkanlıkları onu bazen yoruyor. Ama bütün bu yaşadığı çelişkiler ve bağlandığı güzellikler, onun kendini özgür hissetmesini ve şiir alanında üretken olmasını sağlıyor. Yani edebiyatı dünyasından uzak tutamıyor.

2. Amaç, anlatımı daha güzel hâle getirmek, okuyucunun farklı anlam ve yorumlamalarda bulunmasını sağlamak ve okuyucunun hayal dünyasını geliştirmektir. Örtük iletiyle metin daha estetik hâle gelir.

3. Yazar, günlükte duygularını ve iç dünyasını detaylı bir şekilde ifade etmiştir. Ayrıntılı olarak anlattığı duygu dünyasından şiir dünyasına giderek şiiri oluşturma ve duygularını edebiyata aktarma sürecini anlatmıştır. Böylece yazar, okuyucuya anlatmak istediğini günlükte verir.

Etkinlik No.: 247

1. Yazar "Tutunamayanlar" adlı romanından Selim'e atıfta bulunarak kendini roman kahramanının yerine koyar. Kendini yalnız hisseden yazar, kimsenin onu dinlemediğini düşünür ve bu nedenle günlük tutar. Yazarın kırılgan ve sitemkâr bir tavrı vardır. "Canım insanlar!" ifadesiyle yine de samimiyetinden vazgeçmez.

2. Yazarın kendinden önceki edebî şahsiyetlerin edebiyatına ve eserlerine ilgi gösterdiğini anlıyoruz. Yazar; eserlerinde kullandığı kahramanlarını genellikle kendileriyle hesaplaşan, zayıf iradeli, kaderlerinin getirdiği olumsuzluklardan yenik çıkan, bunalımlı ama kaderlerine kapılıp gitmeyen yine de güçlü olan insanlardan seçer.

3. Yazar, günlük türünü kullanarak Selim'in hayatı ve yaşadıklarını birinci ağızdan verir. Böylece kahramanın yaşamı ve kişilik analizleri daha ayrıntılı işlenir. Aynı zamanda birinci ağızdan anlatım, romanı daha gerçekçi kılar. Kahramanın vermek istediği duygu, okuyucuya doğrudan geçer.

4. Her sanat eseri; sanatçısının kişiliğini, dünyasını, sanatsal anlayışını, yaşadığı dönemi yansıtır, okura bilgi ve fikir verir. Sanatçıyı tanımanın en doğru ve kestirme yolu onun eserlerini okumaktır. Sanat eserleri, sanatçının aynası gibidir. Bakmayı bilen için bu aynada sanatçının kişiliğine dair pek çok ipucu saklıdır.

Etkinlik No.: 248

1. Bir edebiyat türü olan günlük, kişinin içini dökmesidir. Anlatma, anlama, anlaşılma ve anlamlandırma ihtiyacı nedeniyle yazarlar, günlüğe yönelmişlerdir. Yazarlar ilgilerini, meraklarını, analizlerini, dünyaya bakışlarını günlüklerde yansıtmışlardır. Yaşamın bir kaydı ve canlı tanığı olması da günlük türüne ilgiyi arttırmıştır.

2. Gezi yazıları genellikle günü gününe yazılmaz. Ancak doğruluk, açıklık ve etkileyicilik için bazen günlük alınan notlardan faydalanılabilir. Yazan ve gezen aynı kişi olduğu için gezilen yerlerle ilgili izlenimler, duygular ve düşünceler günlük tarzıyla anlatılır.

3. Bir yazarın günlük tarzında romanlar yazmadaki amacı kahramanların duygularını, düşüncelerini, hayatı ve yaşadıklarını birinci ağızdan verme isteğidir. Böylece kahramanların kişilik özellikleri daha ayrıntılı işlenir. Aynı zamanda bu tür romanlarda anlatıcı, yalnızca anlatan biri değil, gördüğü ve yaşadığı şeyleri yazan bir karakterdir. Bu da romanı daha gerçekçi kılar.

Etkinlik No.: 249

1. Olası Cevaplar:
Bence çağdaş edebiyatımızın öncü günlükçüsü olan Salâh Birsel, bugün yaşıyor olsaydı günlüğün bir başka biçimi olan bloğu tercih ederdi. Çünkü günlük türünün öncüsü olan bir yazardan günlük türünün yeni biçimini de kullanması beklenirdi.
Bence çağdaş edebiyatımızın öncü günlükçüsü olan Salâh Birsel, bugün yaşıyor olsaydı günlüğün bir başka biçimi olan bloğu tercih etmezdi. Çünkü bir yazar olarak kitapla daha iç içe yazma anlayışında olduğunu sanıyorum.

2. Olası Cevaplar:
Metinde ismi verilen yazarların büyük çoğunluğunun Türk edebiyatının Cumhuriyet Dönemi'nde yaşadığı anlaşılıyor. Metinde günlük türünün Cumhuriyet Dönemi'nde geliştiği ifade edilmiştir. Bu da günlük yazarı sayısının diğer türlere göre daha az olmasına neden olmuş olabilir. Daha önceki dönemlerde günlük türü çok revaçta olamadığı için günlük yazarı sayısı diğer türlere göre daha az olmuş olabilir. Bu durum, eskiden yazarların kendilerinden bahsetmekten hoşlanmamalarından kaynaklanmış olabilir.

3. Olası Cevaplar:
Okuyucular tarafından çok beğenildiği için günlük türünün Türk edebiyatında en önemli ismi olmuş olabilir. Edebiyat çevreleri tarafından günlük türünün en yetkin örneklerini sunmasından dolayı günlük türünün Türk edebiyatında en önemli ismi kabul edilmiş olabilir. Zamanında düşüncelerine saygı duyulan, önem verilen bir kişiliği olması yayımladığı "Günce"nin değerini artırmış olabilir.

4. Olası Cevaplar:
Bence Direktör Âli Bey, Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk günlüğü yazdığı için hatırlanacaktır. Nurullah Ataç, Cumhuriyet Dönemi'nde, modern anlamda günlük türünün en yetkin örneklerini verdiği için hatırlanacaktır. Bence Salâh Birsel, hem başarılı bir günlük yazarı olduğu ve hem de günlük türünde çok

ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

sayıda eser verdiği için hatırlanacaktır. Diğer yazarlar için de metinden gerekçeler bulunarak hatırlanıp hatırlanmayacakları-na dair çıkarımda bulunmak mümkündür.

Etkinlik No.: 250

1. Çekimli fiillerin işlevi eylemi yapan kişiyi ve yapılma zamanını bildirmesidir.
Gitti: Görülen geçmiş zamanın 3. tekil şahsı.
Almışlar: Öğrenilen geçmiş zamanın 3. çoğul şahsı.

2. Gitmişiz: Öğrenilen geçmiş zamanın 1. çoğul şahsı.
Oturuyorum: Şimdiki zamanın 1. tekil şahsı.
Karışır: Geniş zamanın 3. tekil şahsı.

3. Günlükten alınan "Evler boş, çarşılar kapalı. Bütün kasaba halkı, erkenden yemek sepetleriyle Söğütlük'te kuzu yemeye gitti."
Virgül: sıralı cümleleri ayırmak için,
nokta: cümlenin sonunda,
kesme işareti: özel isme gelen çekim eklerini ayırmak için,
tırnak işareti: metinden alınan cümleleri olduğu gibi aktarmak için kullanılır.

4. Cümlelerimizin açık ve anlaşılır olması için heyecanımızı, sakinliğimizi, durulması gerektiğini, soru sorduğumuzu ya da üzgün olduğumuzu ifade etmek için yazım kurallarını ve noktalama işaretlerini kullanırız. Bu unsurları kullanmazsak karşı tarafa hislerimizi doğru şekilde yansıtamaz, yanlış cümleler kurarız. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerine dikkat etmemek yazdıklarımızda ve okuduklarımızda önemli ölçüde bir anlam karışıklığına yol açar.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 1

Felski, R. (2010). *Edebiyat Ne İşe Yarar.* İstanbul: Metis.

Etkinlik No.: 2

Gombrich, E. H. (1986). *Sanatın Öyküsü.* İstanbul: Remzi.

Levi-Strauss, C. (1994). *Hüzünlü Dönenceler*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 3

Vasari, G. (2013). *Sanatçıların Hayat Hikâyeleri*. İstanbul: Sel.

Etkinlik No.: 4

And, M. (2014). *Türk Tiyatro Tarihi*. İstanbul: İletişim.

Başkut, C. F. (2008). *Bütün Eserleri: Koca Bebek-Makine*. İstanbul: İnkılâp.

Veli, O. (2016). *Bütün Şiirleri*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 5

Clement. A. (2020). *Bunun Adı Findel*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Etkinlik No.: 6

Duman, G. B., Yener, S. (2008). *Fakir Baykurt'un "Irazca'nın Dirliği" Adlı Romanının Ağız Kullanımı Açısından İncelenmesi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 11. Sayı: 58. Ağustos.

Kök, J. (2019). *Popüler Batı Müziği Şarkı Sözlerinde Argo Kullanımı ve Dil Bilimsel Analizi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Etkinlik No.: 7

Montaigne. (2008). *Denemeler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Uygur, N. (1999). *İnsan Açısından Edebiyat*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 8

Karaaslan, İ. A., Budak, L. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanımlarının ve Gündelik İletişimlerine Etkisinin Araştırılması.* İstanbul: Yaşar Üniversitesi Yayını.

Göker, G. (2015). *İletişimin Mcdonaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme*. Uluslararası Türkçe Çalışmaları Yayını. 10/2. Kış.

Yıldırım, S. (2013). *Kuşaklararası İletişim Açısından Yeni İletişim Teknolojilerinin Kullanımı: İleri Yaş Grubu Üzerine Bir Değerlendirme*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,1. İstanbul.

Etkinlik No.: 10

Karaosmanoğlu, Y. K. (2013). *Güzel Yazılar Hikâyeler. Cilt: 1*. Ankara: TDK.

Etkinlik No.: 11

Kısakürek, N. F. (2013). *Hikâyelerim*. İstanbul: Büyük Doğu.

Etkinlik No.: 12

Kemal Batmaz (Komisyon Dil Uzmanı).

Etkinlik No.: 13

Abasıyanık, S. F. (2012). *Alemdağ'da Var Bir Yılan*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Etkinlik No.: 14

Adıvar, H. E. (1976). *Dağa Çıkan Kurt*. İstanbul: Remzi.

Sepetçioğlu, M. N. (1998). *Dedem Korkut'un Kitabı*. İstanbul: İrfan.

Etkinlik No.: 15

Akbal, O. (1999). *Sözcüklerle Yolculuk*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Etkinlik No.: 16

Karay, R. H. (2004). *Eskici*. İstanbul: Simge.

Etkinlik No.: 17

Pala, İ. (2016). *Mesel*. İstanbul: Kapı.

Etkinlik No.: 18

Esendal, M. Ş. (2003). *İhtiyar Çilingir*. İstanbul: Bilgi.

Etkinlik No.: 19

Ömer Seyfettin. (2010). *Ferman*, Ankara: Akçağ.

Etkinlik No.: 20

Gölpınarlı, A. (2014). *Mesnevî Tercemesi ve Şerhi*. İnkılâp.

Etkinlik No.: 21

Özkişi, B. (1998). *Göç Zamanı*. İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 22

Abasıyanık, S. F. (2011). *Mahalle Kahvesi*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 23

Ali, S. (2000). *Bütün Öyküleri II*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 24

Kabaağaçlı, C. Ş. (1995). *Bütün Eserleri-11, Ege'den Denize Bırakılmış Bir Çiçek*. İstanbul: Bilgi.

Etkinlik No.: 25

Hançerlioğlu, O. (1975). *Başlangıcından Bugüne Türk Hikâye Antolojisi, Toprak*. İstanbul: Varlık.

Etkinlik No.: 26

Esendal, M. Ş. (1985). *Bütün Eserleri-3, Otlakçı*. İstanbul: Bilgi.

Etkinlik No.: 27

Kemal, O. (2007). *Önce Ekmek*. İstanbul: Everest.

Etkinlik No.: 28

Ali, S. (2014). *Sırça Köşk*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 29

Ömer Seyfettin. (2006). *Yalnız Efe*. İstanbul: Morpa Kültür.

Etkinlik No.: 30

Ali, S. (2004). *Değirmen*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 31

Karay, R. H. (2009). *Memleket Hikâyeleri*. İstanbul: İnkılâp.

Etkinlik No.: 32

Ömer Seyfettin. (1984). *Topuz*. İstanbul: Erdem.

Etkinlik No.: 33

Buğra, T. (1949). *Oğlumuz*. İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 34

Kutlu, M. (2013). *Hüzün ve Tesadüf*. İstanbul: Dergâh.

Etkinlik No.: 35

Güntekin, R. N. (2017). *Tanrı Misafiri*. İstanbul: İnkılap.

Etkinlik No.: 36

Abasıyanık, S. F. (1993). *Havuzbaşı-Son Kuşlar*. İstanbul: Bilgi.

Etkinlik No.: 37

Güngör, R. Ş. (2017). *Öykü*. İncir.

Etkinlik No.: 38

Abasıyanık, S. F. (2019). *Şahmerdan*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 39

Abasıyanık, S. F. (1993). *Havuzbaşı-Son Kuşlar*. İstanbul: Bilgi.

Etkinlik No.: 40

Aytmatov, C. (2002). *Selvi Boylum Al Yazmalım*. Ankara: Elips.

Etkinlik No.: 41

Taner, H. (1988). *Bütün Hikâyeler-I*, Kızıl Saçlı Amazon. İstanbul: Bilgi.

Etkinlik No.: 42

Abasıyanık, S. F. (2013). *Semaver*. Türkiye İş Bankası Kültür.

Etkinlik No.: 44

Akın, G. (2012). *Deli Kızın Türküsü*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 45

Süreya, C. (1994). *Sevda Sözleri*. İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 46

Dıranas, A. M. (2009). *Şiirler*. Ankara: Kyrhos.

Etkinlik No.: 47

Uyar, T. (2002). *Büyük Saat*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 48

İlhan, A. (1960). *Ben Sana Mecburum*. İstanbul: Ataç.

Kısakürek, N. F. (2004). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu.

Beyatlı, Y.K. (1962). *Eski Şiirin Rüzgârıyle*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

Etkinlik No.: 49

Kısakürek, N. F. (2004). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu.

Beyatlı, Y. K. (1962). *Eski Şiirin Rüzgârıyle*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

Kanık, O. V. (2002). *Bütün Şiirleri*. İstanbul: Adam.

Etkinlik No.: 50

Âşık Veysel (1991). *Dostlar Beni Hatırlasın*. İstanbul: Özgür.

Karakoç, A. (1997). *Akıl Karaya Vurdu* (2. bs.). Ankara: Ocak.

Etkinlik No.: 51

Güney, E. C. (1987). *Halk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Varlık.

Beyatlı, Y. K. (1974). *Kendi Gök Kubbemiz*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.

Etkinlik No.: 52

Asya, A. N. (1975). *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*. İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 53

Gökyay, O. Ş. (2018). *Bu Vatan Kimin?*. İstanbul: Yeditepe.

Etkinlik No.: 54

Samanoğlu, G. (1986). *Kemalettin Kami Kamu (Türk Büyükleri Dizisi-17)*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Etkinlik No.: 55

Atsız, H. N. (2015). *Yolların Sonu*. İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 56

Çamlıbel, F. N. (1969). *Han Duvarları*. İstanbul: MEB.

Etkinlik No.: 57

Necatigil, B. (2009). *Eski Sokak*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 58

Kısakürek, N. F. (2005). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu.

Etkinlik No.: 59

Kaplan, M. (2012). *Şiir Tahlilleri-1 Tanzimat'tan Cumhuriyet'e*. İstanbul: Dergâh.

Etkinlik No.: 60

Çamlıbel, F. N. (2004). *Han Duvarları*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 61

Çetin, M. (2002). *Türk Şiiri Antolojisi 1*. Ankara: Akçağ.

Etkinlik No.: 62

Özkan, A., Durbaş, R. (2003). *Cumhuriyetten Günümüze Türk Şiiri 1*. İstanbul: Boyut.

Etkinlik No.: 63

Karakoç, A. (2005). *Gerdanlık-III*. İstanbul: Alperen.

Özden, H. Ö. (2019). *"Şiir ve Yahya Kemal"*. *Millî Mecmûa*. Ankara: Ötüken.

Etkinlik No.: 64

Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh.

Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi (Temmuz 1959). S. 94.

Karay, R. H. (2010). *Gurbet Hikâyeleri -Yeraltında Dünya Var*. İstanbul: İnkılâp.

Etkinlik No.: 65

Başaran, M. (2003). *Aç Kapıyı Bezirgânbaşı*. İstanbul: Doğa Basın.

Etkinlik No.: 66

Binbir Gece Masalları. (1992). İstanbul: Afa.

Etkinlik No.: 67

Beydeba. (2006). *Kelile ve Dimne*. İstanbul: Arkadaş.

Etkinlik No.: 68

Mevlâna. (2006). *Mesnevi'den Seçme Hikâyeler*. İstanbul: Bordo Siyah.

Etkinlik No.: 69

Zarifoğlu, C. (2015). *Motorlu Kuş*. İstanbul: Beyan.

Etkinlik No.: 70

Beydeba. (2008). *Kelile ve Dimne*. İstanbul: Lacivert.

Etkinlik No.: 71

Boratav, P. N. (1969). *Az Gittik Uz Gittik*. İstanbul: Bilgi.

Etkinlik No.: 72

Beydeba. (2008). *Kelile ve Dimne*. İstanbul: Lacivert.

Etkinlik No.: 73

Güney, E. C. (2009). *Evvel Zaman İçinde*. İstanbul: Nar.

Etkinlik No.: 74

Mevlâna. (2006). *Mesnevi'den Seçme Hikâyeler*. İstanbul: Bordo Siyah.

Etkinlik No.: 75

Güney, E. C. (2009). *Evvel Zaman İçinde*. İstanbul: Nar.

Etkinlik No.: 76

Keloğlan Masalları. (2016). İstanbul: Maviçatı.

Etkinlik No.: 77

Güney, E. C. (2009). *Evvel Zaman İçinde*. İstanbul: Nar.

Etkinlik No.: 78

La Fontaine, J. (2007). *Masallar*. (Çev. S. Eyüboğlu). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 79

Mevlâna Celaleddin-i Rumi. (1960). *Mesnevi*. İstanbul: MEB.

Etkinlik No.: 80

Doğan, A. (2006). *Adıyaman Yöresi Masalları Üzerine Bir İnceleme*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. (Danışman: Doç. Dr. Şeref Boyraz).

Etkinlik No.: 81

Demirbağ, S. (2010). *Elâzığ Masalları*. Elâzığ: Elâzığ Belediyesi.

Etkinlik No.: 82

Phaedrus, G. İ. (2007). *Masallar*. (Çev. G. Varınlıoğlu). İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 83

Hikmet, N. (2000). *La Fontain'den Masallar*. İstanbul: Adam.

Etkinlik No.: 84

Günay, U. (1975). *Elâzığ Masalları (İnceleme)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Etkinlik No.: 85

Hikmet, N. (2000). *La Fontain'den Masallar*. İstanbul: Adam.

Etkinlik No.: 86

La Fontaine, J. (2007). *Masallar*. (Çev. S. Eyüboğlu). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Etkinlik No.: 87

Mevlâna Celaleddin-i Rumi. (1960). *Mesnevi*. İstanbul: MEB.

Etkinlik No.: 88

Aisopos. (1974). *Masallar*. (Çev. N. Ataç). İstanbul: Hürriyet.

Etkinlik No.: 89

Güney, E. C. (1945). *Nar Tanesi*. İstanbul: Doğan Kardeş.

Etkinlik No.: 90

Sakaoğlu, S. (1983). *Kıbrıs Türk Masalları*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Etkinlik No.: 91

Aslan, A. S. (2017). *Çankırı Masalları*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. (Danışman: Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu).

Etkinlik No.: 92

Tanpınar, A. H. (1988). *Mahur Beste*. İstanbul: Dergâh.

Etkinlik No.: 93

Tahir, K. (1961). *Esir Şehrin İnsanları*. İstanbul: Sander.

Etkinlik No.: 94

Amicis, De E. (2018). *Çocuk Kalbi*. Ankara: Arkadaş.

Etkinlik No.: 95

Ali, S. (2011). *Kuyucaklı Yusuf*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 96

Karaosmanoğlu, Y. K. (2001). *Kiralık Konak*. İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 97

Dağcı, C. (2005). *O Topraklar Bizimdi*. Ankara: Ötüken.

Etkinlik No.: 98

Adıvar, H. E. (2008). *Sinekli Bakkal*. İstanbul: Can Sanat.

Etkinlik No.: 99

Dağcı, C. (2007). *Korkunç Yıllar*. Ankara: Ötüken.

Etkinlik No.: 100

Steinbeck, J. (2012). *Fareler ve İnsanlar*. (çev. Leyla Özcengiz). İstanbul: Remzi.

Etkinlik No.: 101

Hisar, A. Ş. (1996). *Çamlıca'daki Enişte*miz. (1. bs.). İstanbul: Bağlam.

Etkinlik No.: 102

Özkişi, B. (2019). *Sokakta*. (19. bs.). İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 103

Ümit, A. (2019). *Beyoğlu Rapsodisi*. (76. bs.). İstanbul: Everest.

Etkinlik No.: 104

Buğra, T. (2005). *Küçük Ağa*. (8. bs.). İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 105

Tanpınar, A. H. (2010). *Huzur*. (18. bs.). İstanbul: Dergâh.

Etkinlik No.: 106

Safa, P. (2020). *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*. İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 107

Buğra, T. (2018). *Küçük Ağa*. İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 108

Buğra, T. (2019). *Osmancık*. İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 109

Tekin, L. (2019). *Sevgili Arsız Ölüm*. İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 110

Dostoyevski, F. M. (2018). *Karamazov Kardeşler*. (Çev. E. Altay). İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 111

Safa, P. (2000). *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*. İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 112

Aytmatov, C. (2016). *Gün Olur Asra Bedel*. (Çev. R. Özdek). İstanbul: Ötüken.

Etkinlik No.: 113

Gogol, N. V. (2018). *Ölü Canlar*. (Çev. M. Beyhan). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Etkinlik No.: 114

Güntekin, R. N. (2007). *Çalıkuşu*. İstanbul: İnkılâp.

Etkinlik No.: 115

Necatigil, B. (2008). *Ertuğrul Faciası* (2. bs.). İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 116

Cücenoğlu, T. (1994). *Biga 1920*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Etkinlik No.: 117

Oflazoğlu, A. T. (1982). *Kösem Sultan*. İstanbul: Adam.

Etkinlik No.: 119

Kemal, N. (2010). *Vatan yahut Silistre*. İstanbul: Antik.

Etkinlik No.: 120

Kısakürek, N. F. (2008). *Reis Bey* (21. bs.). İstanbul: Büyük Doğu.

Etkinlik No.: 121

Dilmen, G. (1982). *Deli Dumrul-Akad'ın Yayı*. İstanbul: Adam.

Etkinlik No.: 122

Özakman, T. (2008). *Bütün Oyunları 3: Ah Şu Gençler*. Ankara: Bilgi.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 123

Taner, H. (2016). *Fazilet Eczanesi* (1. bs.). İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 124

Moliere. (2005). *Hastalık Hastası*. (çev. Sonat Kaya). İstanbul: Bordo Siyah.

Etkinlik No.: 125

Asena, O. (2011). *Toplu Oyunları 3: Atçalı Kel Mehmet*. İstanbul: Mitos Boyut.

Etkinlik No.: 127

Asena, O. (1960). *Hürrem Sultan*. Ankara: MEB.

Etkinlik No.: 128

Moliere, (2006). *Cimri*. (çev. Leman Yılmaz). İstanbul: Remzi.

Etkinlik No.: 129

Ak, B. (2008). *Tek Kişilik Şehir* (1. bs.). İstanbul: Mitos Boyut.

Etkinlik No.: 131

Oflazoğlu, A. T. (1982). *Kösem Sultan*. İstanbul: Adam.

Etkinlik No.: 132

Cücenoğlu, T. (2008). *Mustafam Kemalim* (1. bs.). İstanbul: Mitos Boyut.

Etkinlik No.: 133

Sevilen, M. (1990). *Karagöz*. İstanbul: MEB.

Etkinlik No.: 134

Kısakürek, N. F. (2004). *Bir Adam Yaratmak*. İstanbul: Büyük Doğu.

Etkinlik No.: 135

Taner, H. (2015). *Keşanlı Ali Destanı* (1. bs.). İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 136

Özçelik, R. (2016). *Ahmet Yesevi*. Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi İnceleme-Araştırma Dizisi.

Etkinlik No.: 137

Kurşunlu, N. (1991). *Fatih* (3. bs.). İstanbul: MEB.

Etkinlik No.: 138

Kemal, N. (2010). *Vatan Yahut Silistre*. Ankara: Elips.

Etkinlik No.: 139

Kısakürek, N. F. (2004). *Bir Adam Yaratmak*. İstanbul: Büyük Doğu.

Etkinlik No.: 140

Ak, B. (2008). *Tek Kişilik Şehir* (1. bs.). İstanbul: Mitos Boyut.

Etkinlik No.: 141

Cücenoğlu, T. (1993). *Toplu Oyunları 2*. İstanbul: Mitos Boyut.

Etkinlik No.: 142

Tecer, A. K. (2011). *Bütün Oyunları 1: Bir Pazar Günü*. İstanbul: Mitos.

Etkinlik No.: 143

Safa, P. (1938). *Gün Doğuyor*. Ankara: Ulus.

Etkinlik No.: 144

Şatıroğlu, Â. V. (2016). *Dostlar Beni Hatırlasın, Hayatı ve Bütün Şiirleri*. İstanbul: İnkılâp.

Etkinlik No.: 145

Aktaş, Ş. (1987). *Ahmet Rasim*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

İleri, S. (2017). *İlkgençlik Çağına Öyküler 1. İstanbul*: Everest. **(2. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 146

Oral, Z. (2007). *O Güzel İnsanlar*. İstanbul: Cumhuriyet.

Etkinlik No.: 147

Kabaklı, A. (2004). *Türk Edebiyatı V*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.

Macit, M. ve Soldan, U. (2016). *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*. Ankara: Grafiker. **(2. soru için düzenlenmiştir.)**

Etkinlik No.: 148

Büyük Türk Klasikleri (C 14). (2002). İstanbul: Ötüken-Söğüt.

Etkinlik No.: 149

Fuat, M. (1977). *Şinasi-Yaşamı Sanatçı Kişiliği Yapıtları*. İstanbul: de Yayınevi.

Etkinlik No.: 150

Ortaç, Y. Z. (1966). *Bizim Yokuş*. İstanbul: Akbaba.

Etkinlik No.: 151

Ak, C. (2001). *Şair Padişahlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Etkinlik No.: 152

Hızal, S. (2012). *İstanbul'un 100 Sahne Sanatçısı*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.

Etkinlik No.: 153

Şahin, M. (haz.) (2017). *Tedirgin Bir Yazar Yusuf Atılgan*. İstanbul: Destek.

Etkinlik No.: 154

Enginün, İ. (1989). *Halide Edib Adıvar*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Etkinlik No.: 155

Dizdaroğlu, H. (1995). *Namık Kemal Hayatı-Sanatı-Eserleri*. İstanbul: Varlık.

Etkinlik No.: 156

Akbal, O. (1990). *Şair Dostlarım*, İstanbul: Yılmaz.

AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi (C 12). (1988). İstanbul.

Etkinlik No.: 157

Göçgün, Ö. (2014). *Nihad Sami BANARLI*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 158

Çetin, N. (1997). *Behçet Necatigil*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri.

Karaalioğlu, S. K. (1992). *Sözlü-Yazılı Kompozisyon Sanatı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi. **(5. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 159

Halikarnas Balıkçısı. (2018). *Gülen Ada*. Ankara: Bilgi.

Etkinlik No.: 160

Gökçek, F. (2013). *Bir Medeniyetin Şairi Mehmet Âkif*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 161

Oral, Z. (2007). *O Güzel İnsanlar*. İstanbul: Cumhuriyet.

Akalın, Ş. H. (2008). *Kâşgarlı Mahmud ve Divanü Lugati't-Türk*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 162

Ozansoy, H. F. (2016). *Edebiyatçılar Geçiyor*. İstanbul: Dergâh.

Etkinlik No.: 163

Tuncer, H. (2017). *Ahmet Hikmet Müftüoğlu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 164

Süreya, C. (2010). *99 Yüz/İzdüşümler-Söz Senaryosu*, İstanbul: YKY.

Çetin, N. (2012). *Nesir Türleri*. Ankara: Akçağ. **(3. soru için yararlanılmıştır.)**

Hızlan, D. (3 Nisan 2012). Cemal Süreya'yı Anarak. Hürriyet. **(1. soru için yararlanılmıştır.**

Etkinlik No.: 165

Kabaklı, A. (2004). *Türk Edebiyatı V*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.

Etkinlik No.: 166

Aktaş, Ş. (2019). *Yakup Kadri Karaosmanoğlu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Etkinlik No.: 167

Miyasoğlu, M. (Ed.). (2012). *Ahmet Mithat Efendi*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Etkinlik No.: 168

Akbal, O. (1990). *Şair Dostlarım*. İstanbul: Yılmaz.

Etkinlik No.: 169

Büyük Türk Klasikleri (C 14). (2002). İstanbul: Ötüken-Söğüt.

Etkinlik No.: 170

Alptekin, A. B. (2009). *Âşık Veysel*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.

Etkinlik No.: 171

Özakman, T. (2002). *Toplu Oyunları 1*. İstanbul: Mitos& Boyut.

Güner, H. (2020). *Nasa'daki ilk Türk kadını: Dilhan Eryurt. Ya/da, Mart-Nisan 3*, 72-75. Ankara.

Etkinlik No.: 172

Büyük Türk Klasikleri (C 12). (1992). İstanbul: Ötüken-Söğüt.

Etkinlik No.: 173

Karaalioğlu, S. K. (1982). *Türk Edebiyatı Tarihi 4*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.

Etkinlik No.: 174

Akbal, O. (1990). *Şair Dostlarım*. İstanbul: Yılmaz.

Etkinlik No.: 175

Doğan, Â. (2014). *Aka Gündüz*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Ortaç, Y. Z. (1963). *Portreler*. İstanbul: Akbaba. **(3. soru için yararlanılmıştır.)**

Özdemir, E. (2014). *Edebiyat Sözlüğü*. Ankara: Bilgi. **(4. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 176

Yardımcı, M. (2015). *Cahit Külebi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Fuat, M. (1996). *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Adam. **(4. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 177

Kabaklı, A. (2004). *Türk Edebiyatı III*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.

Etkinlik No.: 178

Çelik, A. (1996). *Bedri Rahmi Eyuboğlu*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Etkinlik No.: 179

Kocabaş, K. (Ed.). (2011). *Hasan-Âli Yücel*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Etkinlik No.: 180

Süreya, C. (2008). *Üstü Kalsın*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 181

Tanpınar, A. H. (1995). *Yahya Kemal*. İstanbul: Dergâh.
Büyük Türk Klasikleri (C 13). (2002). İstanbul: Ötüken-Söğüt. **(1. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 182

Ümit, A. ve Öğütçü, I. (Ed.). (2012). *Orhan Kemal*. Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
Kabaklı, A. (2006). *Türk Edebiyatı V*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı. **(4. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 183

Par, A. H. (1996). *Plânlı Yazma Sanatı*. İstanbul: Serhat.

Orhan Veli. (2018). *Bütün Şiirleri*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 184

Kuntay, M. C. (2018). *Mehmet Âkif Ersoy*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım. **(1. soru için yararlanılmıştır.)**

Akbal, O. (1990). *Şair Dostlarım*. İstanbul: Yılmaz.

Ozansoy, H. F. (2016). E*debiyatçılar Geçiyor*. İstanbul: Dergâh. **(1. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 185

Zweig, S. (1993). *Kendi Hayatının Şiirini Yazanlar*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür.

Zweig, S. (2012). *Montaigne*. İstanbul: Can. **(2. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 186

Kabaklı, A. (2004). *Türk Edebiyatı V*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.

Etkinlik No.: 187

Büyük Türk Klâsikleri (C 12). (1992). İstanbul: Ötüken-Söğüt.

Etkinlik No.: 188

Aydemir, Ş. S. (2005). *Tek Adam Cilt III*. İstanbul: Remzi.

Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu. **(3. soru için yararlanılmıştır.)**

Etkinlik No.: 189

Tanpınar, A. H. (1997). *Güzel Yazılar, Mektuplar*. Ankara: Kolektif TDK.

https://www.turkedebiyati.org/mektup-turleri-ozellikleri-ornekleri/ (ET: 08.04.2020).

Etkinlik No.: 190

Ran, N. H. (1993). *Kemal Tahir'e Mapusaneden Mektuplar*. İstanbul: Adam.

Etkinlik No.: 191

https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/319857 (ET:05.06.2020).

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 192

Bayer, S. (2007). *Tanzimat Edebiyatının Din Anlayışında Siyasi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Etkinlik No.: 193

Süreya, C. (2018). *On Üç Günün Mektupları*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 194

Ataç, N. (1989). *Okuruma Mektuplar*. İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 195

Atay, O. (2002). *Babama Mektup, Korkuyu Beklerken*. İstanbul: İletişim.

https://www.academia.edu/32925021/O%C4%9Fuz_Atay%C4%B1n_Babama_Mektup_da_Benlik_Kavram%C4%B1n%C4%B1n_Sorunu (ET: 05.04.2020).

Etkinlik No.: 196

Esendal, M. Ş. (2001). *Kızıma Mektuplar.* Ankara: Bilgi.

Etkinlik No.: 197

Çetişli, İ., Balcı, Y. ve Kolaç, E. (2012). Cumhuriyet Dönemi Türk Nesri. Eskişehir: AÜ.

Etkinlik No.: 198

Gökalp, Z. (2011). *Hürriyet'e Mektuplar*. İstanbul: Toker.

Etkinlik No.: 199

Taner, H. (1993). *Düz Yazıları-2, Berlin Mektupları*. Ankara: Bilgi.

Etkinlik No.: 200

Ataç, N. (1989). *Okuruma Mektuplar.* İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 202

Adıvar, H. E. (2019). *Handan*. İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 203

Ataç, N. (1989). *Okuruma Mektuplar.* İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 204

https://www.academia.edu/33688848/Abdullah_TOK_Canakkale_Cephesinde_Yazilan_Mektuplara_Ornekler (ET: 11.04.2020).

Etkinlik No.: 205

Ran, N. H.(1992). *Benerci Kendini Niçin Öldürdü?*. İstanbul: Adam.

Etkinlik No.: 206

Atay, O. (1987). *Korkuyu Beklerken*. İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 207

Göksel, A. N. (1956). *Ziya Gökalp'ın Neşredilmemiş Yedi Eseri ve Aile Mektupları.* İstanbul: Diyarbakır Tanıtma Derneği Neşriyatı.

Etkinlik No.: 208

Sevengül, S. (2013). *Canım Aliye, Ruhum Filiz*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 209

Kanık, O. V. (2014). *Nahit Hanım'a Mektuplar*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 210

Sarıca, S., Gündüz, M. (1991). *Güzel Konuşma Yazma.* İstanbul: Fil.

Etkinlik No.: 211

Uyar, T. (2003). *Gündökümü Bir Uyumsuzun Notları Cilt 2*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 212

Ahmet Rasim (2006). Şehir Mektupları. İstanbul: Sal.

Etkinlik No.: 213

Kösemihal, B. (1983). *Charles Baudelaire'in Mektupları*. İstanbul: Düşün.

Etkinlik No.: 214

Göksel, A. N. (1956). *Ziya Gökalp'ın Neşredilmemiş Yedi Eseri ve Aile Mektupları.* İstanbul: Diyarbakır Tanıtma Derneği Neşriyatı.

Eronat, C. Y. (1997). *Yakup Kadri'den Hasan Âli Yücel'e Mektuplar.* İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 215

Gökalp, Z. (2011). *Hürriyet'e Mektuplar*. İstanbul: Toker.

Etkinlik No.: 216

Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 2*. İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 217

Göksel, A. N. (1956). *Ziya Gökalp'ın Neşredilmemiş Yedi Eseri ve Aile Mektupları.* İstanbul: Diyarbakır Tanıtma Derneği Neşriyatı.

Etkinlik No.: 218

Karaosmanoğlu, Y. K. (1996). *Yakup Kadri'den Hasan Âli Yücel'e Mektuplar*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 219

Eronat, C. Y. (1997). *Yakup Kadri'den Hasan Âli Yücel'e Mektuplar*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 220

Donbay, A. (2011). *Edebiyatımızda "Mektup" Türü ile İlgili Başlıca Çalışmalar.* Erdem, (61), 83-102.

https://dergipark.org.tr/tr/pub/erdem/issue/43838/539115 (ET: 11.05.2020).

Etkinlik No.: 221

Adıvar, H. E. (2007). *Handan*. İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 222

Dino, G., Dino, A. (2004). *Güzin Dino-Abidin Dino Mektupları (1952-1973)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Etkinlik No.: 223

Göksel, A. N. (1956). *Ziya Gökalp'ın Neşredilmemiş Yedi Eseri ve Aile Mektupları.* İstanbul: Diyarbakır Tanıtma Derneği Neşriyatı.

Etkinlik No.: 224

Eyuboğlu, M. H. (2019). *Bedri Rahmi Eren Eyuboğlu Aşk Mektupları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Etkinlik No.: 225

Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

Etkinlik No.: 226

Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 1*. İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 227

Uzun, E. (2013). "*Sultan I. Mahmud'a Ait Bir Ruznâme (H.1147/M.1734)*". Turkish Studies. Volume 8/7 Summer 2013, p. 687-703.

Etkinlik No.: 228

Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 229

Ağaoğlu, A. (2004). *Damla Damla Günler*. İstanbul: Alkım.

Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 2.* (3. bs.). İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 230

Uyar, T. (1981). *Sesler, Yüzler, Sokaklar*. İstanbul: Hürriyet.

Etkinlik No.: 231

Ataç, N. (1998). *Günce: 2*. İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 232

Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 1.* (3. bs.). İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 234

Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

Etkinlik No.: 236

Berk, İ. (1997). *El Yazılarına Vuruyor Güneş*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 237

Uyar, T. (2003). *Gündökümü I -Bir Uyumsuzun Notları*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 238

Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 1.* (3. bs.). İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 239

Meriç, C. (1993). *Jurnal Cilt 1.* (3. bs.). İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 240

Uyar, T. (2003). *Gündökümü I-Bir Uyumsuzun Notları*. İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 241

Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

Etkinlik No.: 242

Zweig, S. (1997). *Günlükler*. İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 243

Eroğlu, D. Z. (2015). *Bir Günlük Usaresi: Hayatımın Hikâyesi ve Şair Nigar Hanım*. Hece Dergisi, 222, 223, 224.

https://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/sair-nigr-binti-osman-hayatimin-hikyesi-i-10636 (ET: 01.05.2020).

Etkinlik No.: 244

Ağaoğlu, A. (2012). *Damla Damla Günler.* (2. bs.).
İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.

Uyar, T. (2005). *Gündökümü* I. (2. bs.)(s.13). İstanbul: YKY.

Etkinlik No.: 245

Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

Ataç, N. (1998). *Günce: 1*. İstanbul: Can.

Etkinlik No.: 246

Birsel, S. (1982). *Hacivat Günlüğü*. İstanbul: Ada.

Etkinlik No.: 247

Atay, O. (1987). *Günlük*. İstanbul: İletişim.

Etkinlik No.: 249

Çelik, Y., Gündüz, O., Narlı, M., Şimşek T. (2012). *Çağdaş Türk Romanı*. Eskişehir: AÜ.
Çetişli, İ., Balcı, Y. ve Kolaç, E. (2012). *Cumhuriyet Dönemi Türk Nesri*. Eskişehir: AÜ.

Etkinlik No.: 250

Güntekin, R. N. (1991). *Çalıkuşu*. İstanbul: İnkılâp.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Etkinlik No.: 3

123rf.com ID: 8770848. (ET:11.06.2020).

Etkinlik No.: 12

1. Görsel : 123rf.com ID: 89477233.
2. Görsel : Binbir Gece Masalları (insanokur.org).
3. Görsel : Decameron (euroclub-schools.org).
4. Görsel : www.turkedebiyati.org
5. Görsel : https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/04/20150412.pdf
6. Görsel : https://www.bilgipedia.org/turk-ve-dunya-edebiyatinbbda-ilkler/

Etkinlik No.: 18

123rf.com ID: 32892378.

Etkinlik No.: 20

123rf.com ID: 11889839.

Etkinlik No.: 25

1. Görsel: 123rf.com ID: 51288380.
2. Görsel: 123rf.com ID: 138225768.

Etkinlik No.: 118

http://www.devtiyatro.gov.tr/DevletTiyatro/oyundetay/2360?a=midas-in-altinlari (ET:18.05.2020, 14:00).

Etkinlik No.: 130

1. Görsel: http://www.devtiyatro.gov.tr/DevletTiyatro/oyundetay/2322?a=reis-bey (ET:19.06.2020, 15:50).

2. Görsel: İbrahim Boz'un arşivinden yararlanılmıştır.

Etkinlik No.: 159

htpss://ozhanozturk.com/2018/01/02/akcakoca/ (ET:16.07.2020)

Etkinlik No.: 160

http://kitap.eba.gov.tr/panel/dosyalar/upload/gorsel/1036/GR_2546_30_03_2018_12_57_52_109.jpg

Etkinlik No.: 161

1. Görsel: 123rf.com ID: 69546373.
2. Görsel: shutterstock.com ID: 757403881.
3. Görsel: dreamstime.com ID: 94171797.
4. Görsel: dreamstime.com ID: 48372983.

Hidayet Türkoğlu Görseli: shutterstock.com ID: 778599754.

Etkinlik No.: 191

www.shutterstock.com ID: 169600220. (ET: 10.04.2020).
www.dreamstime.com ID: 90354490. (ET: 10.04.2020).
www.shutterstock.com ID: 212681392. (ET: 10.04.2020).
www.shutterstock.com ID: 176812013. (ET: 10.04.2020).

Etkinlik No.: 203

http://kitap.eba.gov.tr/panel/dosyalar/upload/gorsel/1236/GR_4334_03_04_2018_21_51_29_429.jpg (ET: 12.04.2020).

Etkinlik No.: 204

https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/fotograflarla_canakkale.pdf (ET: 13.04.2020).

Etkinlik No.: 235

http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/sites/default/files/dijital-teknolojilerin-egitimde-kullanilmasi_2.jpg (ET: 12.04.2020).

Etkinlik No.: 236

https://covid19.saglik.gov.tr/ (ET: 12.04.2020).

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

Türkçe Sözlük:
https://sozluk.gov.tr/

Yazım Kılavuzu:
http://tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/yazim-kilavuzu/

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı:
http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx